

GEMEENTEREKENING 2013

stad.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Kerngegevens en samenstelling raad en college	6
Samenstelling bestuur	8
Leeswijzer	12
PROGRAMMAVERANTWOORDING.....	16
Programma 1 Werk en inkomen	18
Programma 2 Economie en werkgelegenheid	46
Programma 3 Jeugd en onderwijs	82
Programma 4 Welzijn gezondheid en zorg.....	98
Programma 5 Sport en bewegen	132
Programma 6 Cultuur	144
Programma 7 Verkeer.....	164
Programma 8 Wonen.....	188
Programma 9 Onderhoud en beheer openbare ruimte	216
Programma 10 Veiligheid.....	234
Programma 11 Stadhuis en stadjer.....	250
Programma 12 Bedrijfsvoering.....	266
Programma 13 Overig	294
Programma 14 Lokale belastingen en heffingen.....	302
Programma 15 Algemene inkomsten en post onvoorzien	316
PARAGRAFEN	320
Paragraaf 1 Stadsdelen/stadeelprogramma's 2013	322
Paragraaf 2 Duurzaamheid	331
Paragraaf 3 Weerstandsvermogen	337
Paragraaf 4 Onderhoud Kapitaalgoederen.....	358
Paragraaf 5 Financiering.....	363
Paragraaf 6 Verbonden Partijen	368
paragraaf 7 Grondbeleid.....	369
JAARREKENING	376
FINANCIEEL PERSPECTIEF.....	382
Hoofdstuk 1 Financieel beeld 2012	384
Hoofdstuk 2 Financiële knelpunten	393
Hoofdstuk 3 Bezuinigingen	397
Hoofdstuk 4 Investerings	398
PROGRAMMAREKENING.....	402
Hoofdstuk 1 Programmarekening.....	404
Hoofdstuk 2 Toelichting op programmarekening.....	408
Hoofdstuk 3 Incidentele baten en lasten.....	426
Hoofdstuk 4 Wet Normering Topinkomens.....	427
BALANS	430
Balans 31-12-2013.....	432
Toelichting op de balans	434
Overige gegevens	448
Controleverklaring	449

BIJLAGEN		452
Bijlage 1	verloopoverzicht reserves en voorzieningen	454
Bijlage 2	toelichting reserves en voorzieningen	457
Bijlage 3	subsidies en inkomensoverdrachten	474
Bijlage 4	overzicht investeringen	47480
Bijlage 5	overzicht begrotingsoverschrijdingen	483
Bijlage 6	staat P	485
Bijlage 7	exploitatiekening 2013.....	487
Bijlage 8	totaaloverzicht -extra- beleid.....	491
Bijlage 9	onderhoudsgegevens gemeentelijke gebouwen.....	496
Bijlage 10	lijst met verbonden partijen	498
Bijlage 11	sis-bijlage-	503
Bijlage 12	overzicht kapitaallasten	506
Bijlage 13	staat B	507
Bijlage 13b	personeel van derden	508
Bijlage 14	interbestuurlijk toezicht	509
Bijlage 15	lijst met afkortingen.....	520

INLEIDING

Voor u ligt de Gemeenterekening 2013. In deze rekening verantwoorden wij het gevoerde beleid en de financiële resultaten over 2013. De basis voor ons beleid vormde de Gemeentebegroting 2013.

Net als in voorgaande jaren hadden we in 2013 te kampen met de effecten van de crisis op de arbeidsmarkt, de woningbouw en de verkoop van kavels op bedrijfsterreinen. Bovendien stonden we voor een omvangrijke bezuinigingsopgave. Deze maakte 2013 misschien wel tot het meest spannende van de afgelopen jaren. We zijn er in geslaagd het afgelopen najaar een sluitende begroting te presenteren. Eén waarbij we solide koppelden aan sociaal. Dat ging helaas niet zonder pijnlijke besluiten. We signaleren dat we nog een aantal spannende jaren voor de boeg hebben.

De werkgelegenheid is ook in 2013 verder gedaald en het bijstandsvolume is gestegen. De balans is daarbij verlegd naar het actief krijgen van mensen en investeren in uitstroom. We zullen de komende jaren net als in 2013 wel geconfronteerd blijven met de nodige onzekerheden op de arbeidsmarkt. Met onder andere het regionaal actieplan jeugdwerkloosheid en 'social return' bij inkoop blijven we extra impulsen geven. Een punt van blijvende aandacht en een uitdaging vormt de decentralisatie van rijkstaken naar gemeenten op het gebied van AWBZ, Jeugdzorg en de Participatiewet, waaraan verstrekkende financiële en beleidsmatige consequenties zijn verbonden. Hierin hebben we in overleg met burgers en organisaties belangrijke stappen gezet. Zo hebben we gekozen voor een gebied-gebonden aanpak: de toekomstige ondersteuning organiseren we gebiedsgericht, dichtbij en op maat.

Op een aantal terreinen zien we tekenen van voorzichtig herstel. De vraag naar nieuwe woningen, kantoren, winkels en bedrijfsterreinen valt nog tegen. Maar we constateren een toename van het aantal acquisitiesprekken en zien meer transacties binnen de bestaande woningmarkt. Met onze nieuwbouwproductie nemen we bovendien een relatief sterke positie in op landelijke schaal bezien. Met een gemiddelde winkelleegstand doet onze stad het lang niet slecht. Een stad ook die steeds meer toeristen weten te waarderen zoals we kunnen afleiden uit een toenemend aantal overnachtingen en een kwalificatie als op één na meest gastvrije stad van Nederland. Uit onderzoek blijkt verder dat de tevredenheid van Stadjsers over het onderhoud van hun woon- en leefomgeving op niveau is gebleven.

Spannend, maar dan op een andere manier waren twee feestelijke hoogtepunten in 2013: de ontvangst van het Koninklijk paar en de landelijke intocht van Sint Nicolaas. Ze brachten Stad op een geslaagde wijze voor het landelijke voetlicht.

We sluiten 2013 af met een financieel positief resultaat van 6,6 miljoen euro. Het solide financiële beleid dat we eind 2012 inzetten, werpt zijn vruchten af. We boekten niet alleen een positief resultaat. We zijn er ook in geslaagd ons weerstandsvermogen nagenoeg op peil te houden. We zien dus lichtpunten, maar we zijn er nog niet en waakzaamheid blijft geboden!

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

**KERNGEGEVENS EN
SAMENSTELLING
RAAD EN COLLEGE**

KERNGEGEVENS

Bedragen in euro's	Rekening 2012	Begroting 2013	Rekening 2013
A. Sociaal			
Aantal inwoners			
Jongeren (0 t/m 19 jaar)	37.799	37.500	36.387
Middengroep (20 t/m 64 jaar)	134.911	134.500	136.756
Ouderen (65 jaar en ouder)	22.602	22.500	23.252
Leeftijd onbekend	141		
Totaal	195.453	194.500	196.395
Aantal bijstandsonvangers (gemiddelde)	8.771	10.000	9.488
Gesubsidieerde banen	618	707	593 *1
Aantal WSW'ers iederz (gemiddeld)	1.283	1.264	1.230
B. Fysiek			
Oppervlakte gemeente (in ha.)	8.369	8.369	8.369
Waarvan binnenwater	458	458	458
Historisch stads- of dorpskern	112	112	112
Lengte van de wegen (in km.) - binnen de gemeentegrens	594	587	597
Aantal woningen	86.847		87.895
Kamerverhuurpanden	20.973		4.199 *2
Wooneenheden, onzelfstandig			651
Woonwagens	169		149
Woonschepen	479		479
Overig (2014: bijzondere woningen (271) en overig(8))	3.007		279 *2
Bijzondere woningen (capaciteit)	20.647		** *2
Totaal woonruimten	132.122	111.000	93.652
C. Financieel			
Totaal lasten (excl. investeringen RO/EZ)	847.464.000	768.359.000	769.433.000
Totaal lasten per inwoner	4.336	3.950	3.918
Investeringen (excl. grondexploitatie)	70.892.000	57.443.000	72.615.000
Investeringen per inwoner	363	295	370
Opbrengst belastingen	62.866.000	58.990.000	59.302.000
Opbrengst belastingen per inwoner	322	303	302
Algemene Uitkering Gemeentefonds	278.198.000	269.633.000	275.432.000
Algemene Uitkering Gemeentefonds per inwoner	1.423	1.386	1.402
D. Ambtelijk personeel			
Totaal aantal fte (gemiddeld)	3.084	3.124	2.994

- De aantallen in de kolom begroting 2013 zijn gebaseerd op de primitieve begroting.
- Aantal inwoners in de kolom rekening is gebaseerd op de stand per 31 december.

BURGEMEESTER & WETHOUDERS

Burgemeester Ruud Vreeman

Algemeen Bestuurlijke Zaken, Openbare Orde en Veiligheid, Externe betrekkingen, Regionale samenwerking, Coördinatie Akkoord van Groningen, Coördinatie Veranderagenda, Internationale Betrekkingen, Documentaire informatievoorziening

Roeland van der Schaaf (PvdA)

Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Fysieke wijkvernieuwing, Grondzaken, Monumenten, Cultuurverandering

Dig Isthā (PvdA)

Sociale Zaken & Sociale Werkvoorziening, Forum, Cultuur, Sport, Cultuurverandering

Joost van Keulen (VVD)

Verkeer & Vervoer, Economische Zaken & Innovatie & Internationalisering (inclusief handelsbetrekkingen), Binnenstad, Cultuurverandering

Jannie Visscher (SP)

Zorg & Welzijn, Integratie/emancipatie, Sociale wijkvernieuwing, Stadstoezicht, Ouderen, Jeugd, Cultuurverandering

Ton Schroor (D66)

Financiën, P&O, Onderwijs, Arbeidsmarktbeleid, Cultuurverandering

Jan Seton (CDA)

Stadsbeheer en Reiniging, Ecologie, Duurzaamheid en Milieu, Recreatie, Dierenwelzijn, Cultuurverandering

**R.L. Vreeman
(Ruud)**

Burgemeester

**M. A. Ruys
(Maarten)**

Gemeente-
secretaris

**R. van der Schaaf
(Roeland)**

Wethouder
PvdA

**J.M. van
Keulen
(Joost)**

Wethouder
VVD

**J.A. Visscher
(Jannie)**

Wethouder
SP

**T. Schroor
(Ton)**

Wethouder
D66

**J. Seton
(Jan)**

Wethouder
CDA

**D. Isth
(Dig)**

Wethouder
PvdA

GEMEENTERAAD

**J. Evenhuis
(Jan)**

VVD

**R.A. Koops
(Rolf)**

VVD

**S.A.
Koebrugge
(Sabine)**

VVD

Fractievoorzitter

**M.D. Blom
(Max)**

VVD

**J.H. Sipma
(Jarig)**

VVD

**D. Jager
(Dick)**

VVD

**B.H. Koops
(Bernard)**

CDA

**A. Sijbolts
(Amrut)**

Stadspartij

**A.M.J.
Riemersma
(Anna)**

Stadspartij

**R.P. Prummel
(Robert)**

Stadspartij

Fractievoorzitter

**A.W. Maat
(Wim)**

Stadspartij

**J. Bolhuis
(Jacob)**

Stadspartij

**N.G.J.
Temmink
(Nicole)**

SP

**J.P. Dijk
(Jimmy)**

SP

Fractievoorzitter

**B.N.
Benjamins
(Berndt)**

D66

**P.S. de Rook
(Paul)**

D66

**J.H. Luhoff
(Jetze)**

D66

Fractievoorzitter

**G.E.J. Copini
van der
Meulen
(Gabriëlle)**

D66

**I.M. Jongman-
Mollema
(Inge)**

Christenunie

Fractievoorzitter

**A. Kuik
(Anne)**

CDA

Fractievoorzitter

**G.J. Kelder
(Gerjan)**

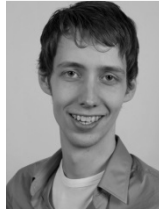
Partij voor
de dieren

Fractievoorzitter

**K.S.N. van
der Veen
(Kris)**

GroenLinks

**M.T.
Gijsbertsen
(Mattias)**

GroenLinks

**W.B.
Leemhuis
(Benni)**

GroenLinks

**A. Postma
(Annie)**

GroenLinks

**L.I. van der
Vegt
(Lizette)**

GroenLinks

**L.R. van
Gijlswijk
(Rosita)**

SP

**C.M. van
Dijk
(Cristine)**

SP

**R.O.
Martens
(Randy)**

PvdA

**J.P.
Loopstra
(Jan Pieter)**

PvdA

**M. Dekker
(Marloes)**

PvdA

**B. Enting
(Bea)**

PvdA

**C.E.
Bloemhof
(Carine)**

PvdA

**J.P.A. van
Rooij (Jos)**

Student &
Stad

Fractievoorzitter

**J. Spakman
(Jan)**

PvdA

**B.M.
Baldew
(Mohn)**

PvdA

**E. van Lente
(Erica)**

PvdA

**W. Moes
(Wim)**

PvdA

**R.L. Vreeman
(Ruud)**

Burgemeester

**A.G.M.
Dashorst
(Toon)**

Griffier

LEESWIJZER

Deze Gemeenterekening bestaat uit zes delen:

- Programmaverantwoording
- Paragrafen
- Financieel perspectief
- Programmarekening
- Balans
- Bijlagen

De Programmaverantwoording en de Paragrafen vormen samen het Jaarverslag. De onderdelen Financieel perspectief, Programmarekening, Balans en Bijlagen vormen samen de Jaarrekening.

Programmaverantwoording

De programmaverantwoording vormt de inhoudelijke verantwoording over het afgelopen jaar. In de programmaverantwoording staat wat we wilden bereiken en welke activiteiten we daarvoor in 2013 hebben uitgevoerd. Vervolgens geven we aan wat we per deelprogramma aan lasten en baten hebben gehad. Deze programmaverantwoording is de 'spiegel' van wat we in de begroting 2013 in het programmaplan als beleidsvoornemens hadden vastgelegd.

Herkenbaarheid Wijkgericht werken en Duurzaamheid

Wijkgericht werken en Duurzaamheid zijn onderwerpen die we beschrijven in de paragraaf 1 Stadsdelen en paragraaf 2 Duurzaamheid. Beide onderwerpen staan echter niet op zich zelf. Ze zijn verweven in alle werkzaamheden die we uitvoeren. Om deze verwevenheid zichtbaar te maken in de verschillende programma's, markeren we de thema's door middel van een symbool in de tekst:

icoon voor Wijkgericht werken

icoon voor Duurzaamheid

Paragrafen

In de rekening moeten een aantal verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidsverantwoording is vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om hier de onderwerpen (zoals weerstandsvermogen) die verspreid in de jaarrekening staan, gebundeld weer te geven. Naast de verplichte paragrafen heeft uw raad ervoor gekozen om paragrafen toe te voegen over duurzaamheid en stadsdelen.

Financieel perspectief

In het financieel perspectief wordt onder andere ingegaan op uit welke onderdelen het financiële resultaat 2013 is opgebouwd en wat de verschillen en met de prognoses uit de tweede voortgangsrapportage van 2013 zijn. Tevens wordt ingegaan op de reden van de afwijkingen tussen de gemeenterekening en de voortgangsrapportage.

Programmarekening

De programmarekening heeft ten doel om alle baten en lasten per deelprogramma plus de toelichtingen hier op gebundeld te presenteren. Deze afwijkingen en toelichtingen vindt u overigens ook in de programmaverantwoording onder 'wat heeft het gekost' terug.

Balans

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en de samenstelling van het vermogen. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. De balans bestaat uit twee zijden die altijd met elkaar in evenwicht zijn. Op de linkerzijde van de balans staan de bezittingen (de activa), op de rechterzijde het vermogen (de passiva).

Bijlagen

In de bijlagen treft u een aantal volgens het Besluit Begroting en Verantwoording verplichte bijlagen aan. Tevens vindt u hier voor het eerst de rapportage Interbestuurlijk Toezicht. Tot slot is een overzicht van financiële begrippen en afkortingen die u in deze Gemeenterekening tegenkomt, opgenomen.

Dienstaanduidingen

In deze Gemeenterekening zie u overal nog de aanduiding van diensten zoals Bestuursdienst of Hulpverleningsdienst. Zoals u weet zijn wij bezig met de verandering van de organisatie om te komen tot “één Groningen, één organisatie”. Hierbij zijn de diensten zoals we die kenden, getransformeerd tot andere organisatieonderdelen. Aangezien we in dit document verantwoording afleggen over 2013, een jaar waarin diensten formeel nog bestonden, zijn de dienstaanduidingen gehandhaafd. Dit is ook gedaan om het uitgangspunt “De gemeenterekening 2013 is de spiegel van de gemeentebegroting 2013” na te leven.

JAARVERSLAG

ONDERDELEN

1. PROGRAMMAVERANTWOORDING
2. PARAGRAFEN

PROGRAMMAVERANTWOORDING

PROGRAMMA'S

1. Werk en inkomen
2. Economie en werkgelegenheid
3. Jeugd en onderwijs
4. Welzijn gezondheid en zorg
5. Sport en bewegen
6. Cultuur
7. Verkeer
8. Wonen
9. Onderhoud en beheer openbare ruimte
10. Veiligheid
11. Stadhuis en stadje
12. Bedrijfsvoering
13. Overig
14. Lokale belastingen en heffingen
15. Algemene inkomsten en post onvoorzien

PROGRAMMA 1

Werk en inkomen

Alle Stadgers actief!

Met het programma Werk en inkomen werken we zo veel mogelijk aan een stad waarin niemand aan de kant staat, waar niemand onder het bestaansminimum hoeft te komen en waar sociale uitsluiting niet voorkomt. Want iedereen hoort erbij.

Ons motto is: 'Alle Stadgers actief!'. We willen dat zoveel mogelijk Stadgers actief meedoen aan onze maatschappij. De meeste mensen doen dat op eigen kracht: ze hebben een baan, gaan naar school, doen vrijwilligerswerk of zijn lid van een sportclub. Maar soms lukt dat niet. Door ziekte, handicap, achterstand of omstandigheden. Deze mensen die soms noodgedwongen een beroep op onze dienstverlening doen, steken we de helpende hand toe onder de voorwaarde dat we er ook iets terug van verwachten. Op deze manier stimuleren we de zelfredzaamheid en is helder dat een klant zelf verantwoordelijk is voor zijn/haar re-integratie proces. Het centrale doel van ons re-integratie- en activeringsbeleid is zoveel mogelijk mensen kansen bieden actief deel te nemen aan de Groninger samenleving. Het liefst via betaald werk al dan niet gedetacheerd bij een werkgever en als dat niet lukt met andere werkzaamheden of maatschappelijke activiteiten. Waarbij we nadrukkelijk persoonlijke en maatschappelijke doelen verbinden: actief zijn is belangrijk voor jezelf en om bij te dragen aan het economische- en maatschappelijke leven in onze stad.

Wettelijke en gemeentelijke regelingen:

Samen met onze ketenpartner - het UWW WERKbedrijf - voeren we op onderdelen de volgende wettelijke en gemeentelijke regelingen uit: Wwb, WI, Wsw, Wsnp, IOAW, IOAZ, Bbz en de wet BUIG (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen).

Relevante beleidsnota's

(Re)-visie zicht op werk & participatie in Stad (2012)
Samen Sterk in Stad, meerjarenkader WMO 2012 - 2015 (2012)
Groningen voor elkaar (2012)
Samen actief tegen armoede, visienota voor het nieuwe armoedebeleid (2012)
Beleidsplan Schuldhulpverlening Gemeente Groningen 2012 - 2015 (2012)
Grensverleggend aan het werk! Met een blik op de regio, kadernota arbeidsmarktbeleid (2011)
Actief in Goede Banen, kadernota re-integratie/ participatie 2012 - 2015 (2011)
Uitgangspuntennotitie Inzet participatiebudget 2011 - 2014 ten behoeve van re-integratie
Nota inzet flexibel re-integratiebudget 2011
Ondersteuning bij participatie, de Groningse visie op de inzet van het participatiebudget (2010)
Besteding extra middelen schuldhulpverlening (2010)
Pilot loondispensatie (2010)
Regionaal Actieplan Jeugdwerkloosheid Groningen (2009)
Maatregelen opvang toename klanten Groningse Kredietbank
Krachtwijk en schuldhulpverlening in de buurt
Financiering schuldhulpverlening uit het Participatiebudget (2009)
Ontwikkelingen en financiën schuldhulpverlening 2008
Uitvoeringsplan overige onderdelen armoedebestrijding bij kinderen (2008)
Ondernemingsplan DSW Stadspark 2008 - 2011 (2008)
Anders met minder, visie op volwasseneneducatie 2005 - 2009

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Werk en activering**
- 2. Arbeidsmarktbeleid**
- 3. Inkomen en inkomensondersteuning**

Evaluatie 2013

Op 20 februari 2013 is de Participatie wet door de tweede kamer aangenomen. Op termijn komen er grote veranderingen op de gemeente af. De 3 decentralisaties gaan per 1 januari 2015 in. 2014 is dus een belangrijk voorbereidingsjaar op deze nieuwe wet. Tegelijkertijd is het belangrijk om in deze rekening terug te kijken naar wat we in 2013 hebben bereikt zodat u als nieuwe raad deze relevante informatie kunt meenemen in de discussie over hoe we in Groningen de burgers in het sociaal maatschappelijk domein zo goed mogelijk kunnen bedienen. We zullen de komende jaren net als in 2013 geconfronteerd blijven met de nodige onzekerheden op de arbeidsmarkt. De werkgelegenheid is ook in 2013 verder gedaald en het bijstandsvolume is inmiddels gestegen tot 9.897 klanten (stand 31-12-2013). In Groningen hebben procentueel gemiddeld meer inwoners een Wwb uitkering dan in de rest van Nederland. In 2013 hadden we dan ook een tekort van 1,75 miljoen euro op de uitkeringsvertrekking (BUIG). Voor de komende jaren houden we rekening met tekorten op de BUIG. We zullen het volume de komende jaren fors moeten zien te verminderen. De doorlichting van Berenschot bevat mogelijkheden om het tekort de komende jaren te verminderen. Dat vraagt wel om politieke keuzes.

In het deelprogramma Werk en activering wilden we dat minimaal 1780 klanten zelfstandig actief op de arbeidsmarkt actief waren. Dit doel hebben we ruimschoots gerealiseerd door enerzijds 953 klanten uit te laten stromen naar regulier werk en anderzijds 969 Sw-ers te detacheren (intern en extern) dan wel onder begeleiding te laten werken. In totaal waren dit er dus 1.922 Wwb en Sw-ers zelfstandig actief op de arbeidsmarkt, 8% meer dan we beoogden. Daarnaast zijn er in totaal 840 klanten een of meer treden gestegen op de participatieladder, ruim 50% meer dan we beoogden. In onze activeringsdoelstelling voor klanten met een grote afstand zijn we iets achter gebleven bij onze doelstelling. Dit komt doordat we het aantal participatiebanen met 200 naar beneden hebben bijgesteld. Anderzijds verliep de gefaseerde afbouw van het aantal beschutte werkplekken iets minder snel waardoor we eind 2013 over 10% meer plekken beschikten dan beoogd.

Vanuit het deelprogramma arbeidsmarktbeleid hebben we een bijdrage geleverd aan het op peil houden van de beroepsbevolking, het verlagen van de werkloosheid en het realiseren van een betere match van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De accountmanagers van het werkgeversteam hebben in 2013 in totaal 500 vacatures opgehaald hiervan hebben ze 80% binnen 4 weken gematcht met een geschikte Wwb kandidaat. We hebben zowel minder vacatures binnengehaald en minder gematcht. Dit is minder dan we beoogden en ook minder dan we in 2012 hebben gerealiseerd. Door de aanhoudende economische crisis zijn er niet alleen minder vacatures beschikbaar. Ook moeten onze kandidaten concurreren met recent afgestudeerden en mensen vanuit de WW. Hierdoor merken we dat het steeds lastiger wordt om mensen te plaatsen. We zien dat we in 2013 door Social Return toe te passen op onze inkoop, 200 extra plekken hebben gerealiseerd bovenop de beoogde 880 plekken.

In het deelprogramma inkomen en inkomensondersteuning zien we dat we er in geslaagd zijn om het afhandelingspercentage te verbeteren. In 2013 hebben we 94% van de aanvragen binnen 8 weken afgehandeld. Het foutpercentage is uitgekomen op 1,02%. We verwachten dat deze lichte overschrijding van 0,02% geen financiële gevolgen heeft. De rijksnorm wordt namelijk niet overschreden. Voor het eerst in jaren lijkt het erop dat er op onderdelen van het armoedebeleid sprake is van onderbesteding van de beschikbare budgetten. In totaal gaat het om een bedrag van 1,4 miljoen euro. De onderbesteding manifesteert zich op de individuele bijzondere bijstand, de collectieve zorgverzekering en de schuldhulpverlening. De onderbesteding bij de individuele bijzondere bijstand komt doordat er minder aanvragen zijn binnengekomen, bovendien hebben we minder aanvragen toegekend. Waarom mensen minder aanvragen hebben ingediend moet nog nader onderzocht worden. De meevaller bij de schuldhulpverlening wordt niet veroorzaakt doordat er minder mensen gebruik maken van de schuldhulp. De onderbesteding heeft alleen betrekking op organisatorische- en financieel technische meevallers.

In het deelprogramma iederz laten we zien hoe de herstructurering van de sociale werkvoorziening verloopt. Ons streven was om het beschutte bedrijf niet verder te laten groeien en zoveel mogelijk SW-ers naar buiten te plaatsen via begeleid werken of een detachering. In de loop van 2013 hebben we gemerkt dat het in de huidige markt niet eenvoudig is om het aantal detacheringen uit te breiden met mensen die binnen het beschutte bedrijf werkzaam zijn. Het voorbereiden van mensen op een detachering is intensief en het aantal plaatsingen dat in 2013 is gerealiseerd, valt tegen. Daarnaast worden meer detacheringen voortijdig afgebroken. Hierdoor is het aantal detacheringen uiteindelijk lager uitgekomen dan begroot. Bij het afbouwen van het beschutte bedrijf zullen we ons niet alleen richten op individuele detacheringen bij reguliere werkgevers. We gaan medewerkers ook voorbereiden op een groepsdetachering en werken op locatie.

Tot slot geven we in het laatste deelprogramma aan welke activiteiten er voor hebben gezorgd dat de nieuwbouw aan het Harm Buitenplein zowel binnen de gestelde termijn als het vastgestelde krediet in december 2013 is opgeleverd.

WERK EN ACTIVERING

Mensen kansen bieden mee te doen in de samenleving betekent dat we eerst kijken of iemand aan het werk kan. Bestaanszekerheid, maatschappelijke participatie en persoonlijk welbevinden worden het beste bereikt via (betaald) werk. Dit uitgangspunt betekent dat we ervoor willen zorgen dat alle klanten die kunnen werken - al is dat parttime - aan het werk gaan.

Als mensen niet op eigen kracht een plek op de arbeidsmarkt vinden kan dat allerlei oorzaken hebben. Van belang is te weten of die oorzaak tijdelijk is of permanent, dan wel (zeer) langdurig. Is het eerste het geval, dan dient onze ondersteuning erop gericht te zijn de arbeidsbelemmeringen zo snel mogelijk weg te nemen. In het tweede geval is de opgave voor betrokkenen passend (vrijwilligers)werk te vinden, eventueel met de noodzakelijke begeleiding, zodat hij of zij wel zinvol maatschappelijk actief kan zijn.

Wij willen zoveel mogelijk klanten in het kader van de Wet werk en bijstand (Wwb) en in het kader van de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw), Wwb-ers en Sw-ers aan werk helpen. We kiezen voor een specifieke benadering voor klanten met en klanten zonder arbeidsvermogen, de zogenaamde dienstverleningslijnen. In 2013 zetten we e-dienstverlening in voor een grotere groep zelfredders en we kiezen ervoor om klantmanagement alleen nog in te zetten voor klanten met benutbaar/ ontwikkelbaar arbeidsvermogen. Voor de klanten zonder arbeidsvermogen die zijn aangewezen op maatschappelijke participatie, leggen we de begeleiding bij maatschappelijke organisaties in onze stad neer.

Beleidsvelden

- Werk en activering

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Werk en Activering bedraagt 27,6 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit rijksmiddelen een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Werk en activering

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Ten eerste wilden we realiseren dat minimaal 37 procent van de klanten die zichzelf redden of over ontwikkelbaar/ benutbaar arbeidsvermogen beschikken (4.800), zelfstandig opereert op de arbeidsmarkt. Van dit aantal wilden we in 2013 bereiken dat minimaal 800 Wwb klanten uitstromen naar regulier werk, dat er 400 Sw-ers zijn gedetacheerd bij externe werkgevers in de regio en dat er 150 Sw-ers bij werkgevers zijn geplaatst op een begeleidwerkenplek. Naast deze aantallen is een groep van ongeveer 430 Sw-ers binnen de gemeente werkzaam, waarvan een gedeelte binnen het Shared Service Center (SCC) en een gedeelte binnen het nieuw te vormen Stadsbeheer. In totaal zijn eind 2013 minimaal 1.780 mensen met benutbaar/ ontwikkelbaar arbeidsvermogen zelfstandig actief op de arbeidsmarkt.

Daarnaast wilden we in 2013 bereiken dat minimaal 18 procent van de klanten die zichzelf kunnen redden of over ontwikkelbaar/ benutbaar arbeidsvermogen beschikken (4.800), stijgt op de participatieladder/ werkladder. We wilden 550 Wwb-ers laten stijgen op de participatieladder en 300 Sw-ers laten stijgen op de werkladder, in totaal wilden we dus realiseren dat 850 klanten zich ontwikkelen.

Tenslotte had onze derde doelstelling betrekking op de groep zonder arbeidsvermogen (5.500). In 2013 wilden we minimaal 18 procent in beweging brengen. Dit doen we door in 2013 minimaal 500 klanten te plaatsen op een participatiebaan en door 500 Sw-ers een beschutte werkplek te bieden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012*	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Aantal klanten dat zelfstandig is op de arbeidsmarkt	▪ 28%	▪ 37%	▪ 42%
▪ Stijging van klanten op de participatieladder	▪ 23%	▪ 18%	▪ 25%
▪ Activering van klanten	▪ 6%	▪ 18%	▪ 17%

* Doelen betrekking op alleen Wwb klanten

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Voor verschillende groepen klanten hebben we in 2013 diverse trajecten aangeboden. Van het begrote totale participatiebudget van 23,4 miljoen euro hebben we 60% uitgegeven aan gesubsidieerde arbeid (inclusief 200 banenplan).

Klanten met een kleine tot middelgrote afstand hebben we kortere en goedkopere trajecten aangeboden, zoals een uitstroombaan, job coaching e-dienstverlening en werken aan werk. Daarnaast hebben we specifieke programma's beschikbaar gesteld aan ex-gedetineerden en mensen die een eigen bedrijf wilden beginnen.

Voor klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben we 2 miljoen euro uitgegeven aan trajecten zoals de participatiebanen, premies, de vrijwilligersvergoeding en andere trajecten gericht op het bijbrengen van werknemersvaardigheden.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aantallen Wwb klanten, beschikbare formatie klantmanagement en de gesubsidieerde banen in 2013.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Begroting 2013	Realisatie 2013	Verskil
▪ Participatiebudget (x1.000)	▪ 24.000	▪ 23.400	▪ +600
▪ Klantmanagement (in fte's)	▪ 44	▪ 44	▪ 0
▪ Aantal klanten met een kleine/ middelgrote afstand	▪ 3.900	▪ 3.955	▪ +55
▪ Aantal klanten met een grote afstand	▪ 6.100	▪ 5.987	▪ +158
Subtotaal Wwb klanten	▪ 10.000	▪ 9.897	▪ -103
▪ Gesubsidieerde banen	▪ 707	▪ 593	▪ -114
Totaal	▪ 10.707	▪ 10.490	▪ -217

(Re)-visie zicht op werk en participatie als nieuwe basis

In juli 2012 heeft de raad de nota '(Re)-visie zicht op werk en participatie in Stad' vastgesteld. Deze nota is een doorontwikkeling van de nota 'Actief in goede banen'. In de Revisie-nota hebben we nieuwe uitgangspunten geformuleerd voor de dienstverlening in onze lokale sociale zekerheid. Het vastgestelde kader uit de (Re-)Visie bestaat uit vier dienstverleningslijnen die in samenhang moeten worden gezien:

- E-dienstverlening voor burgers die eigen regie kunnen voeren (Zelfdoeners)
- Ondersteuning van burgers met te ontwikkelen arbeidsvermogen (Klantondersteuning)
- Ondersteuning van organisaties die burgers maatschappelijk actief maken (Maatschappelijke participatie)
- Dienstverlening aan bedrijven (zie deelprogramma 1.2 Arbeidsmarktbeleid)

In de notitie 'Dienstverlening Werk en Participatie' die in december 2013 door het college is vastgesteld zijn deze dienstverleningslijnen verder uitgewerkt.

Daarnaast vormt de (Re)-visie ook de basis voor de samenvoeging van SOZawe en iederz tot een nieuwe uitvoeringsorganisatie. Met de benoeming van de kwartiermakers is de eerste mijlpaal bereikt in deze samenvoeging. De tweede mijlpaal was de verhuizing naar de nieuwbouw aan het Harm Buitersplein op 2 december 2013. Vanaf dat moment zitten de medewerkers grotendeels

fysiek op 1 locatie en zijn de teams die alleen organisatorisch waren verbonden onder de kwartiermakers ook daadwerkelijk samengevoegd. In de loop van 2014 bereiden we een uitvoeringsplan voor. Het doel is in het vierde kwartaal 2014 de reorganisatie afgerond te hebben.

E-dienstverlening

In 2013 zijn we begonnen met het inzetten van E-dienstverlening voor de groep klanten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt, de zogenoemde zelfredders. E-dienstverlening in het kader van re-integratie is voor de meeste gemeenten, zo ook voor de gemeente Groningen, nog onontgonnen gebied. De gemeente Groningen heeft daarnaast vrijwel geen ervaring met de systemen van het UWV. Daarom is er op 1 april 2013 een pilot gestart. Deze pilot heeft een bijdrage geleverd aan verlichting van de druk op het klantmanagement. Door de bezuinigingstaakstelling op de uitvoeringskosten hadden we namelijk in 2013 minder klantmanagers tot onze beschikking. Daarnaast hebben we door deze pilot ervaringen opgedaan met deze nieuwe vorm van dienstverlening. In totaal hebben er in 2013 458 klanten E-dienstverlening ontvangen. Dit is minder dan de verwachte 1.300 klanten die we in begroting hebben genoemd. Hiervoor is een aantal redenen. We zijn niet in januari maar pas in april gestart met de pilot. Daarnaast is de aanmelding van geschikte klanten door klantmanagers gedurende de eerste maanden van de pilot achter gebleven. De dienstverlening is verzorgd door een tweetal e-coaches. Daarnaast zijn er in het kader van de pilot workshops verzorgd (in samenwerking met Randstad) en Speeddates georganiseerd (in samenwerking met het UWV).

Uitstroombanen

Uitstroombanen zijn bedoeld voor werkzoekenden met een WWB uitkering met een middellange afstand tot de arbeidsmarkt voor wie gezien het gebrek aan werkervaring en/of werk-gerelateerde scholing nog geen regulier werk voorhanden is. Het primaire doel van uitstroombanen is doorstromen naar regulier werk. Uitstroombanen zijn altijd tijdelijk. Er moet bij aanvang van de uitstroombaanaan de intentie zijn dat er aan het einde van het traject een werkgever beschikbaar is die de klant voor minimaal een half jaar in dienst neemt. Dit laatste is gezien de economische recessie steeds moeilijker gebleken.

In 2013 zijn 129 klanten gestart met een uitstroombaanaan bij Duizendpoot Zorg, Veiligheidszorg BOA, Meesterwerk, TCC Startership, Reco etc.

Naast de uitstroombanen hebben we in 2013 ook andere instrumenten ingezet om klanten te laten uitstromen. In de tweede helft van 2013 zijn we gestart met een pilot met Randstad Nederland volgens het concept Baanbrekend. In plaats van uitstroombanen hebben we via dit concept mensen geplaatst bij externe werkgevers. Voor de financiering van deze pilot hebben we geschoven binnen het Participatiebudget. Als gevolg hiervan hebben we per saldo minder uitstroombanen kunnen realiseren. In plaats daarvan zijn er in 2013 105 klanten via Baanbrekend geplaatst. In totaal hebben we dus 234 klanten geplaatst.

Participatie banen

Participatiebanen zijn bedoeld voor uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, mensen die om wat voor reden dan ook voorlopig nog niet toe zijn aan regulier werk. Voor deze mensen is het belangrijk dat ze actief worden en blijven om zo uiteindelijk (parttime) aan het werk te gaan. De activiteiten die deze mensen verrichten zijn maatschappelijk nuttig. Klanten die minimaal 16 uur werken op een participatiebaanaan krijgen een premie van 600 euro per half jaar.

In 2013 wilden we dat ongeveer 500 mensen actief participeerden door inzet van een participatiebaanaan. Eind 2013 zaten er 330 mensen op een participatiebaanaan. Dit is minder dan dat we in de begroting hadden opgenomen. In verband met de herijking van het beleid (nota Meedoen maakt het Verschil) brengen we het aantal participatiebanen in 2014 terug naar 300. Vandaar dat we in de VGR2 2013 hebben aangegeven dat we in 2013 het aantal participatiebanen houden op 300. Hiermee voorkomen we dat we in 2014 uit de pas lopen met de begroting.

Vrijwilligerswerk

Zie hiervoor programma 4 (welzijn, gezondheid en zorg), deelprogramma sociale samenhang en participatie.

Experiment pilot maatschappelijke participatie

We kennen op dit moment vanuit verschillende wetten en regelingen instrumenten waarmee we sociale redzaamheid en maatschappelijke participatie van verschillende groepen Stadters stimuleren. Een van deze regelingen voert de gemeente uit (bijvoorbeeld de Wwb en de Wsw) en

.....

een ander deel voeren de zorgaanbieders uit (dagbesteding AWBZ). Door de decentralisaties van taken naar gemeenten hebben we voortaan meer ruimte om voor een bredere doelgroep een gezamenlijk doel te formuleren. Op het terrein van maatschappelijk participatie zijn we daarom in oktober 2012 gestart met een pilot die als doel heeft om te kijken of we de uitvoering van regelingen op dit gebied kunnen bundelen om de dienstverlening effectiever en efficiënter te organiseren. Bovendien is onze aanname dat we door het samenbrengen van regelingen gericht op hetzelfde resultaat (maatschappelijk actief) winst kunnen behalen, zowel maatschappelijk als financieel. De pilot is uitgevoerd door WerkPro, NOVO en iederz.

In de nota maatschappelijke participatie "Meedoen maakt het verschil" hebben we de tussenstand van deze pilot gepresenteerd. De eerste resultaten zijn positief. De verschillende doelgroepen laten zich makkelijk samenvoegen en er is meer aanbod beschikbaar waaruit deelnemers kunnen kiezen. Bovendien wordt er goed samengewerkt. Dit laatste geldt overigens ook voor de betrokken instellingen. De kwantitatieve resultaten blijven achter. In 2013 zijn 50 deelnemers gestart, terwijl het ons doel was om ongeveer 60 deelnemers op deze manier te activeren. Hiervan waren er in december 2013 nog 36 actief. We zetten de pilot voort en de eindevaluatie vindt plaats in het laatste kwartaal van 2014.

.....

Afbouw gesubsidieerd werk

In 2012 zijn we begonnen met de afbouw van de gesubsidieerde arbeid. Op de subsidiebedragen is een korting toegepast, waardoor werkgevers meer zelf moeten bijdragen in de loonkosten. Het subsidietarief in 2013 is 20% lager dan het tarief van 2012. Gemiddeld zijn er in 2013 450 mensen werkzaam geweest op een gesubsidieerde baan. Daarmee zijn we binnen de begroting gebleven. 2013 is het tweede subsidie-afbouwjaar. In tegenstelling tot 2012 is het aantal gesubsidieerde banen in 2013 niet fors verminderd. Dat komt omdat de meeste werkgevers reeds in 2012 (ontslag) maatregelen hebben getroffen. In 2014 -het laatste afbouwjaar zal- zal de afname significanter zijn. De dienstverbanden bij St. WeerWerk en Thermiek BV zullen dan eindigen (totaal ca. 40).

.....

200 banenplan

Dit plan bestaat eruit dat we tot 1 januari 2015 200 maatschappelijke banen in stand willen houden. Daarmee hebben we de ernstige knelpunten die als gevolg van de afbouw gesubsidieerde arbeid in de sociaal-maatschappelijke-culturele infrastructuur weten te voorkomen. Het gaat daarbij om activiteiten in de sectoren sociaal buurtbeheer, kringloop, stallingen, dagbesteding en specifieke cultuuractiviteiten. Ook is deels met het plan werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt behouden. Actueel ging het in 2013 om 159 banen. De andere 32 banen zijn eerder in 2012 al regulier gemaakt met toepassing van de stimuleringsregeling. Bij de start in 2012 ging het om totaal 195 banen (163 + 32). De financiering van het 200 banenplan, waarbij ook de kosten voor het regulier maken van de banen zijn versleuteld, loopt via het Participatiebudget (2.7 miljoen euro) en de extra vrijgemaakte beleidsmiddelen (500 duizend euro). 2013 is binnen het budget gebleven.

.....

Onderzoek Nazorg

In de begroting 2014 hebben we aangegeven dat we in 2013 een onderzoek wilden doen naar de redenen waarom klanten terugkeren in de Wwb. Van de 996 klanten die in 2012 zijn uitgestroomd, zijn er in 2013 202 weer teruggekeerd in de Wwb. Dit wijkt niet veel af van de resultaten van vergelijkbare andere gemeenten. In het laatste kwartaal van 2013 hebben we een onderzoek uitgevoerd die bestond uit een dossieronderzoek en het afnemen van interviews met terugkeerklanten.

Van 75 klanten hebben we een dossieronderzoek uitgevoerd. Uit het dossieronderzoek blijkt dat klanten met de volgende kenmerken een verhoogd risico lopen op terugkeer in de Wwb: man, tussen de 36 en 45 jaar oud, laag opleidingsniveau, alleenstaand, geen kinderen en allochtoon. Ook blijkt uit het dossieronderzoek dat klanten die een traject hebben gehad niet perse minder kans hebben om terug te keren in de uitkering. In het onderzoek hebben we een controlegroep meegenomen die op eigen kracht is uitgestroomd. Er bleek geen verschil tussen beide groepen.

Naast het dossieronderzoek hebben we ook met 16 klanten interviews afgenomen. Een belangrijke conclusie uit de gesprekken is dat klanten vinden dat er te weinig keuze is uit individueel maatwerk. Vanwege het beperkt aantal aangeboden trajecten krijgen klanten vaak niet de ondersteuning die ze specifiek nodig hebben. Daarnaast richt het re-integratie beleid zich voornamelijk op de korte termijn. Veel klanten stromen nu bijvoorbeeld uit naar banen die onder het kwalificatieniveau van de klant liggen vanuit het motto 'werk is werk.' Klanten die we gesproken hebben geven aan dat dit een van de redenen is waarom ze het werk niet volhouden en binnen een jaar terug zijn in de uitkering. Tenslotte blijkt dat veel banen tijdelijke banen zijn die

.....
na een jaar niet verlengd worden. In de begroting 2015 komen we terug of we specifiek beleid willen gaan inzetten dat specifiek gericht is op terugkeerklanten en zo ja wat voor beleid.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 zijn we begonnen met het formuleren van gezamenlijke doelstellingen voor zowel de Sw/Wwb doelgroep. We hebben deze gezamenlijke doelen op het gebied van de uitstroom van Wwb klanten en het detacheren van SW-ers en onze ontwikkelingsdoelstelling ruimschoots behaald. Alleen de gerealiseerde activeringsdoelstelling bleef licht achter bij onze doelstelling.

ARBEIDSMARKTBELEID

Wij hebben belang bij een goed werkende arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod met elkaar in balans zijn, nu en in de toekomst. Een goed functionerende arbeidsmarkt is primair de verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Wij hebben een beperkte invloed op de werking van de arbeidsmarkt. Vanuit de regierol op het gebied van regionale samenwerking, onze investeerderrol en onze faciliterende rol hebben we onszelf de komende jaren drie doelen gesteld, namelijk:

- Een stijging van de werkgelegenheid in stad en regio;
- Een daling van de werkloosheid in stad en regio;
- Het op peil houden van de werkende beroepsbevolking in stad en regio

Via ons economisch programma (G-kracht) zorgen we ervoor dat Groningen interessant is voor bedrijven om zich te (blijven) vestigen. Op deze manier stimuleren we de werkgelegenheid (zie programma Economie en Werkgelegenheid).

Samen met onze ketenpartner het UWV WERKbedrijf hebben we de afgelopen jaren ingezet op het voorkomen van werkloosheid. Landelijke regelgeving zoals de deeltijd WW zorgde ervoor dat bedrijven tijdelijk een arbeidsmarktreserve konden aanhouden. Hier gaan we mee door. Om het effect van de demografische gevolgen van krimp en vergrijzing in de regio zo goed mogelijk op te vangen willen we de werkende beroepsbevolking op peil houden. Dit betekent dat de groepen die nu nog langs de zijlijn staan, in de toekomst hun bijdrage zullen moeten leveren, willen we ons voorzieningenniveau in stand houden.

Beleidsvelden

- Arbeidsmarktbeleid

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Arbeidsmarktbeleid bedraagt 2,4 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit rijksmiddelen.

Beleidsveld

Arbeidsmarktbeleid

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Eind 2011 is de kadernota 'Grensverleggend aan het werk! Met een blik op de regio' voor de periode 2012- 2015 vastgesteld. Daarin focussen we op drie thema's. Voor de ontwikkeling van mensen verwijzen we naar de doelen in het deelprogramma 1.1 Werk en Activering. De overige twee thema's, focus op de kansrijke sectoren in het midden en klein bedrijf (MKB) en de verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, staan in dit deelprogramma centraal. Behalve het economisch stimuleringsprogramma dat is beschreven in G-kracht (zie programma 2 Economie en werkgelegenheid) stimuleren we als gemeente ook zelf als opdrachtgever de werkgelegenheid. We hebben ook in 2013 via een aantal projecten als de verbouw van Kardingse en de aanleg van de busbaan aan de Europaweg gezorgd voor werk in de bouwsector. Door de toepassing van social return zorgen we er bovendien voor dat een deel van deze werkgelegenheid beschikbaar komt voor bijvoorbeeld werklozen of jongeren zonder startkwalificatie.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Het aantal bedrijfsbezoeken	▪ 660	▪ 1.000	▪ 1.000
▪ Het aantal opgehaalde vacatures per 100 bedrijfsbezoeken	▪ 52	▪ 65	▪ 50
▪ Het aantal vervulde vacatures (vervullingsgraad)	▪ 310 (60%)	▪ 520 (80%)	▪ 400 (80%)
▪ Het aantal vervulde stages en werkervaringsplekken	▪ N.v.t.	▪ 500	▪ 653
▪ Het aantal gerealiseerde BBL en BOL plekken	▪ N.v.t.	▪ 55 en 30	▪ 40 en 20
▪ Het aantal banen/ werk/leerplekken gerealiseerd door social return	▪ 1.040	▪ 880	▪ 1.081
▪ Waarvan in de thuiszorg	▪ 406	▪ N.v.t.	▪ 476
▪ Waarvan in de overige sectoren	▪ 634	▪ N.v.t.	▪ 505
▪ Waarvan geplaatst via het matchloket	▪ N.v.t.	▪ N.v.t.	▪ 100
▪ Werkschool: het aantal deelnemers dat is uitgestroomd/ door is naar een vervolgopleiding	▪ N.v.t.	▪ Pilot	▪ 5

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2013 hebben we verschillende activiteiten ondernomen die een positieve bijdrage hebben geleverd aan de werkgelegenheid, daling van de werkloosheid en/of het op peil houden van de werkende beroepsbevolking. Het gaat dan om activiteiten:

- die in het kader van arbeidsmarktbeleid hebben gezorgd voor werkgelegenheid
- die waren gericht op het ophalen van de vraag uit de markt (vacatures, werkleerbanen en stages)
- gericht op het matchen van de opgehaalde vraag met het beschikbare aanbod van werkzoekenden

---

Kansrijke sectoren en de vraaggerichte werkgeversbenadering

Ook in 2013 zijn we doorgegaan met de reguliere activiteiten gericht op het verbeteren van de matching tussen vraag en aanbod en het ophalen van werkleerbanen, stages en het stimuleren van de werkgelegenheid. Verschillende activiteiten hebben hieraan een bijdrage geleverd. Het werkgeversteam heeft in 2013 in totaal 500 vacatures opgehaald. Van deze opgehaalde vacatures hebben we 400 kunnen invullen met geschikte kandidaten waarvan 50 BBL plaatsingen. Door de aanhoudende economische crisis merken we dat er minder vacatures beschikbaar. Doordat de arbeidsmarkt vrij ruim is moeten onze kandidaten concurreren met recent afgestudeerden en mensen vanuit de WW. Hierdoor merken we dat het steeds lastiger wordt om mensen te plaatsen. Hierdoor hebben we minder kandidaten geplaatst dan beoogd. De vervullingsgraad van 80% hebben we wel gehaald.

In 2013 zijn we onder de vlag van Baanbrekend begonnen met een pilot waarin het bundelen van onze eigen krachten met die van een commercieel bemiddelingsbureau (Randstad). De pilot heeft opgeleverd dat in totaal 125 mensen zijn geplaatst.

Social return

Sinds 2010 is Social Return onderdeel van ons inkoopbeleid. Dit houdt in dat van alle grote projecten die we aanbesteden, de opdrachtnemer verplicht is om 5% van de aanneemsom te

.....
besteden aan het inzetten van werklozen (WW en Wwb), werkzoekenden, Wsw geïndiceerden of schoolverlaters. Op deze manier creëren we extra kansen voor werkzoekenden in de regio om via een Social Return werkplek door te stromen naar een reguliere baan.

In 2013 hebben we de aanbevelingen vanuit de evaluatie SR meegenomen bij de inrichting van Het Bureau Social Return. In het Bureau Social Return werken we samen met het UWV WERKbedrijf. Op deze manier faciliteren we onze leveranciers bij de invulling van de, uit de contracttering voortkomende Social Return verplichting. Op dit moment wordt gewerkt aan de tweede evaluatie Social Return waarmee we de basis willen leggen voor verdere inzet en borging van het instrument Social Return. Wij zien hier een rol voor het Bureau Social Return binnen de regionale arbeidsmarkt. In 2013 hebben we ongeveer iets meer werkplekken gerealiseerd in het kader van Social Return ten opzichte van 2012. Daarnaast heeft er een verschuiving plaatsgevonden. De meeste nieuwe plekken hebben we wederom in de Thuiszorg gerealiseerd, in totaal gaat het om 476 plekken. 350 gerealiseerde plekken uit eerdere jaren zijn verlengd (doorloop). Daarnaast hebben we binnen het raamcontract met Randstad circa 100 plekken gerealiseerd in het kader van Social Return. Verder zijn er in 2013 circa 155 reguliere Social Return werkplekken gerealiseerd. In totaal hebben we dus 1.081 plekken gerealiseerd in het kader van Social Return. Daarmee hebben we het gestelde doel van 880 ter realiseren plekken gehaald.

.....
Werk in Zicht!

In 2013 hebben we als centrumgemeente samen met onze samenwerkingspartners de werkwijze en structuur van de arbeidsmarktregio verder vorm en inhoud gegeven. Het werkgebied is vergroot met de aansluiting van de subregio Noord Drenthe (gemeenten Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo). Door de inzet van extra middelen van de Provincie Groningen konden we de werkwijze en structuur van Werk in Zicht! continueren. Daarnaast hebben we een plan gemaakt voor alle werkzoekenden. In de sub regio Centraal Groningen gaat het om grootschalige arrangementen met werkgevers (voorbeeld opleiding lassers/pijpfitters en operator procesindustrie) maar ook om projecten voor kwetsbare jongeren (voorbeeld Zeilend naar Werk).

Daarnaast hebben we ingezet op de verbetering van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Bovendien zijn we door meer gezamenlijk, regionaal en sub regionaal, op te trekken richting werkgevers beter in staat gebleken om te voldoen aan de vraag van werkgevers.

In 2013 is een nieuw actieplan Jeugdwerkloosheid gemaakt getiteld 'In beweging - aan de bak!'. Het Rijk heeft 1,6 miljoen euro beschikbaar gesteld en de samenwerkende partijen leveren 50% cofinanciering. In dit plan hebben we met zijn allen de ambitie uitgesproken om 2000 jongeren een traject naar werk, werkervaring, terug naar school of stage aan te bieden. Het plan richt zich op kwetsbare jongeren maar ook op jongeren die het meer op eigen kracht kunnen maar die door de economische situatie nu geen werk kunnen vinden. Oplossingen zoeken we in het vergroten van de mobiliteit en het opdoen van relevante werkervaring. Een van de instrumenten die we kunnen inzetten zijn vouchers. Vouchers zijn cheques ter waarde van 2500 of 100 euro die kunnen worden ingezet voor het verwerven van een arbeidscontract, een werkervaringsplaats of om te voorzien in materiele kosten zoals reiskosten, bedrijfskleding, e.d. (minstens voor 400 jongeren). In 2013 hebben we opnieuw ESF financiering aangevraagd voor de aanpak van jeugdwerkloosheid.

.....
Traject voor de Toekomst

In 2013 hebben we met alle scholen voor het middelbaar beroepsonderwijs en voortgezet onderwijs (met uitzondering van het voortgezet speciaal onderwijs en praktijk onderwijs) uitvoering gegeven aan de maatregelen van het convenant vsv voor de periode 2012-2015. Eén van de maatregelen is de pilot Toekomst-Team dat in schooljaar 2013-2014 is gestart voor de duur van twee schooljaren. Het Toekomst-Team is de intensieve samenwerking tussen de begeleider(s) van de school locatie en de RMC-trajectbegeleider, die verbonden is aan de betreffende school, bij potentiële voortijdig schoolverlaters in het middelbaar beroepsonderwijs.

.....
Pilot Werkschool

De Werkschool Groningen is in 2012 gestart als pilot voor jongeren uit het praktijkonderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs, die geen startkwalificatie kunnen halen maar wel kunnen werken. Hiervoor is aansluiting gezocht en gevonden bij de structuur en aanpak van Werk in Zicht! Er is een uitvoeringsteam werkschool stad Groningen gevormd, bestaande uit medewerkers van de gemeente Groningen, afdeling RMC, UWV WERKbedrijf, stichting MEE en een medewerker van het werkgeversteam van de gemeente Groningen. Hierin zitten dan de gebieden (onderwijs, zorg en werk) die nodig zijn om in samenwerking met de scholen de leerling een netwerk te bieden. Het doel is jongeren richting werk te begeleiden of jongeren een vervolgopleiding te laten doen. Afgelopen periode is in het uitvoeringsteam gesproken over de kwaliteit van aanmelding en opbouwen van al dan niet bestaande netwerken.

In 2013 zijn in deze pilot 7 jongeren gesproken en begeleid, waarvan 3 naar dagbesteding, 2 naar

.....
regulier werk. Eén jongere zit nog in de intakefase en één jongere is uiteindelijk vanwege een gebrek aan motivatie niet toegeleid. 2014 is het laatste jaar van de pilot. We zullen op basis van de resultaten besluiten of en hoe de werkschool Groningen verder zal gaan.
.....

Voldoende stages BBL/BOL plekken

Om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt voor afgestudeerde jongeren soepel te laten verlopen, is de aanwezigheid van voldoende stageplekken voor o.a. jongeren cruciaal. Ook in 2013 hebben we hier in het kader van ons onderwijsbeleid veel in gedaan. Zo hebben we binnen het Gildeconcept werkervaringsplekken geboden voor jongeren die niet gedijen in het reguliere onderwijs. Het Gildeconcept bestaat uit veel praktijkonderwijs gericht op een toekomstige baan in zorg, welzijn of detailhandel. In het schooljaar 2013-2014 hebben tot nu toe 167 jongeren via het Gildeconcept een stageplek gekregen. Daarnaast hebben 128 jongeren via de infrastructuur van het ondernemerstrefpunt (OTP) een stage gevonden. En tenslotte hebben we als gemeenten onze doelstelling van 200 stages meer dan waargemaakt. In 2013 hebben namelijk 358 personen werkervaring opgedaan door het vervullen van een stage op een afdeling binnen onze eigen organisatie. Totaal hebben we in 2013 (incl. de stages van het werkgeversteam) gerealiseerd dat 653 mensen een stage hebben vervuld. In het kader van het herfstoffensief realiseren we werkervaringsplekken voor jongeren die niet zelf in staat zijn om op eigen kracht een BBL/ BOL plek te vinden bij een bedrijf. Op deze manier zorgen we samen met de ROC's en het bedrijfsleven dat jongeren hun opleiding afmaken en voorkomen we schooluitval. In 2013 hebben in het samenwerkingsverband met ROC's en bedrijfsleven gezorgd voor BBL en Bol plekken voor de groep kwetsbare jongeren. In de periode augustus 2013 tot en met februari 2014 zijn er 125 jongeren gemeld die geen BBL werkplek konden vinden. Daarvan hebben we voor 40 jongeren een goede plek gevonden. 20 jongeren zijn bovendien naar een BOL of andere opleiding gegaan. & jongeren zijn gaan werken en 45 jongeren zijn nog in behandeling. Om de BBL ook in de publieke sector succesvol te laten zijn, zijn we blijven samenwerken met de stichting GOA Publiek. Zij hebben de afgelopen jaren 150 leerbanen gerealiseerd bij 30 verschillende organisaties.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met ons economisch programma (G-kracht) hebben we een bijdrage geleverd aan het realiseren van werkgelegenheid. We zien dat door de economische crisis de werkgelegenheid sinds 2012 aan het afnemen is. De medewerkers van het werkgeversteam merken ook dat er minder vacatures beschikbaar zijn en dat het steeds lastiger wordt om mensen te plaatsen. Dit zien we terug in de het aantal opgehaalde vacatures en het aantal plaatsingen. De vervullingsquote van 80% hebben we wel gehaald. Verder hebben we het gestelde doel van 880 plekken in het kader van Social Return gehaald.

Tenslotte hebben we met ons onderwijsbeleid, het tweede kans onderwijs en de activiteiten die we binnen Werk in Zicht! organiseren, ook in 2013 een bijdrage geleverd aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

INKOMEN EN INKOMENSONDERSTEUNING

In het deelprogramma Inkomen en Inkomensondersteuning gaat het primair om de verstrekking van uitkeringen op basis van de Wet Werk en bijstand (Wwb), IAOW, IAOS en de Bbz. Sinds 1 januari 2010 zijn de middelen voor deze inkomensvoorzieningen gebundeld in de Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen (BUIG). Van belang bij de uitvoering is dat we burgers tijdig en correct de juiste uitkering verstrekken.

Daarnaast voeren we binnen het beleidsveld armoede en minimabeleid diverse inkomensondersteunende maatregelen uit zoals de Bijzondere bijstand en de langdurigheidstoelage. Armoede is in onze visie méér dan een tekort aan geld alleen. Het gaat om een combinatie van problemen (langdurig laag inkomen, niet of onvoldoende kunnen meekomen in de samenleving, slechte gezondheid, enzovoort) dat leidt tot een gebrek aan perspectief. Niet iedereen kan deelnemen aan maatschappelijke activiteiten. Een gebrek aan financiële middelen en de aanwezigheid van schulden spelen daarbij vaak een rol.

Ten slotte bieden we burgers in financiële problemen schuldhulpverlening. Uitgangspunt hierbij is dat burgers, die in een (problematische) schuldsituatie terechtkomen, hiervoor primair zelf verantwoordelijk zijn. In Groningen pakken we (problematische) schuldsituaties aan door een laagdrempelige, integrale schuldhulpverlening. Dit betekent dat we burgers actief ondersteunen bij het vinden van een oplossing voor hun financiële problemen, maar ook bij het vinden van een oplossing voor de eventuele oorzaken hiervan. Daarnaast proberen we te voorkomen dat (problematische) schulden ontstaan (preventie) en terugkeren (nazorg). De Groningse Kredietbank (GKB) functioneert binnen de gemeente als centraal meldpunt en biedt diverse producten van schuldhulpverlening. In de integrale aanpak van schuldsituaties werken we in onze dienstverlening aan de klant nauw samen met onze ketenpartners, in het bijzonder met het maatschappelijk werk en de hulp- en vrijwilligersinstellingen. Bij klanten die een Wwb-uitkering aanvragen, onderzoeken we of er mogelijk schulden zijn. We zetten Schuldhulpverlening in ter ondersteuning van re-integratie.

Beleidsvelden

- Uitkeringen
- Armoede en minimabeleid
- Schuldhulpverlening

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Inkomen en Inkomensondersteuning bedraagt 188,0 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit rijksmiddelen, overige opbrengsten en door een bijdrage uit de algemene middelen.

Uitkeringen

Bijstandsvolume

Mensen die om wat voor reden dan ook zonder betaald werk komen te zitten, hebben onder bepaalde voorwaarden recht op een Wwb uitkering. Al tijdens de aanvraagperiode dient een klant aan te tonen dat hij voldoende activiteiten heeft ondernomen om aan (ander) werk te komen. Personen in de leeftijd tot 27 jaar hebben een verplichte zoektijd van 4 weken, voordat zij een aanvraag om een uitkering kunnen indienen. In die tijd moeten zij zoeken naar werk, of naar mogelijkheden om een opleiding te volgen. Bij nieuwe klanten wordt binnen 8 weken na de aanvraag beoordeeld of een klant daadwerkelijk recht heeft op een uitkering.

In Groningen had op 31 december 2013 5% van de inwoners een Wwb uitkering. Dit is in absolute aantallen een stijging van 9% ten opzichte van 1 januari 2013. Wat opvalt is dat de stijging in het eerste halfjaar het grootst was, die bedroeg 7,3%. In het tweede halfjaar bedroeg de toename 1,7%. De gemiddelde stijging in 2013 bij gemeenten met een vergelijkbare omvang bedraagt 7,2%. Wij liggen daar dus boven.

Op basis van de meerjarenprognose gingen we er in de begroting vanuit dat het aantal bijstandsgerechtigden in 2013 met 800 zou stijgen naar ongeveer 10.000 klanten. Die verwachting is uitgekomen. We verwachtten dat het aantal jongeren dat een beroep op een uitkering zou doen

nagenoeg stabiel zou blijven en zou uitkomen op 1.200 jongeren in de uitkering. Ook die verwachting is uitgekomen

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald op 31-12-2012	Verwacht op 31-12-2013	Behaald op 31-12-2013
▪ Aantal Wwb klanten stand per 31/12 (<27 jaar)	▪ 1.012	▪ 1.200	▪ 1.137
▪ Aantal Wwb klanten stand per 31/12 (>27 jaar)	▪ 8.067	▪ 8.800	▪ 8.760
▪ Totaal aantal klanten t/m 65 jaar	▪ 9.079	▪ 10.000	▪ 9.897

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ontwikkelingen BUIG

Zoals hierboven al aangegeven is het aantal Wwb klanten in 2013 toegenomen met 800. Bij de overige inkomensregelingen die onder de BUIG vallen zijn vooral bij de IOAZ en startende zelfstandigen forse toenames te zien. Bij de IOAZ bijna 22% en de startende zelfstandigen is zelfs sprake van 35% toename. Bij de IOAZ is hiermee landelijk al rekening gehouden in het budget. Het aantal startende zelfstandigen ligt al een aantal jaren in Groningen boven het landelijk gemiddelde.

Aantal klanten per 31-12-2013:

WWB	9.897
IOAW	211
IOAZ	20
BBZ (pre-)starter	184

In de begroting is uitgegaan van een tekort op de BUIG van 7,8 miljoen euro. Dit tekort is afgedekt met het beschikbaar stellen van extra beleidsmiddelen. Het tekort op de BUIG is in 2013 uitgekomen op 1,75 miljoen euro. Dit is voornamelijk het gevolg van een hogere rijksvergoeding. Omdat het landelijk budget is gestegen, hebben we later in het jaar op basis van ons percentage een hogere rijksvergoeding ontvangen dan begroot. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel en valt ruim 6,1 miljoen euro aan extra beleidsmiddelen vrij.

Uitkeringen rechtmatig en tijdig verstrekken

Klanten die recht hebben op een uitkering bieden we op tijd de juiste uitkering. Als een klant een uitkering bij ons aanvraagt doen we er alles aan om deze aanvraag snel en rechtmatig af te handelen. Hiervoor geldt een wettelijke termijn van maximaal 8 weken. Ons streven is om 100% van de aanvragen binnen 8 weken af te handelen. In 2013 hebben we in totaal 4.449 nieuwe aanvragen afgehandeld. Van al deze ingediende aanvragen hebben we 94% binnen 8 weken afgehandeld. Dit is een verbetering ten opzichte van 2012. Dit komt doordat we in 2012 een aantal maatregelen hebben genomen die nu hun vruchten afwerpen zoals het verminderen van overdrachtsmomenten en de inzet van screening aan de voorkant.

Wij vinden zowel snelheid als rechtmatigheid van groot belang. Op 1 januari 2013 is de Wet Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving in werking getreden. Het Rijk heeft hiermee gekozen voor een zeer stevige aanpak van uitkeringsfraude. Klanten die hebben gefraudeerd worden hierdoor geconfronteerd met hoge boetes. Wij willen dit zoveel mogelijk voorkomen. Het hebben van hoge schulden werkt belemmerend voor de re-integratie naar werk en participatie in de samenleving. Daarnaast zijn hoge terugvorderingen vaak niet of nauwelijks te innen. Het is dus zowel in het belang van de klant als van de gemeente dat we fraude zoveel mogelijk voorkomen. Om die redenen hebben we in het vierde kwartaal van 2013 een aantal maatregelen genomen die het mogelijk maken minder uitkeringen toe te kennen. Uit steekproeven blijkt namelijk dat wij er nog niet altijd in slagen om alle gevallen van onjuiste of onvolledige informatieverstrekking bij de uitkeringsaanvraag te constateren waardoor er ten onrechte uitkeringen worden toegekend. In 2013 hebben we nog 70% van alle uitkeringsaanvragen toegekend. In 2014 willen wij als gevolg hiervan dit percentage terugbrengen tot 63%.

Om te voorkomen dat we als gemeente financiële risico's lopen als gevolg van het onrechtmatig verstrekken van uitkeringen, hanteren we een foutpercentage voor de BUIG van maximaal 1%. In 2013 is het foutpercentage uitgekomen op 1,02%. We verwachten dat deze lichte overschrijding van 0,02% geen financiële gevolgen zal hebben. De rijksnorm wordt namelijk niet overschreden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Het aantal aanvragen dat binnen 8 weken is afgehandeld	▪ 89%	▪ 100%	▪ 94%
▪ Het foutpercentage BUIG	▪ 1,01%	▪ < 1 %	▪ 1,02%

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 is het aantal Wwb uitkeringen met ruim 800 gestegen naar een eindstand van 9.897. Door de economische crisis is de instroom van klanten meer gestegen dan de uitstroom. Op grond van de Wwb dienen we uitkeringen op tijd en rechtmatig te verstrekken. Op dit moment slagen we er niet in om alle aanvragen binnen 8 weken af te handelen. Op basis van ervaringen elders in het land hebben we in het laatste kwartaal een aantal maatregelen genomen waardoor we meer snelheid kunnen maken zonder dat dit ten koste gaat van zorgvuldigheid. Hierdoor verwachten we dat de afhandelingsnelheid nog zal verbeteren.

Beleidsveld

Armoede en minimabeleid

In onze visienota Samen actief tegen armoede hebben we de contouren geschetst van ons nieuwe armoedebeleid. Ons uitgangspunt is en blijft hierbij dat betaald werk en scholing primair de oplossing is voor armoede in onze stad. Nieuw is dat we armoedebestrijding voortaan anders aanpakken. Dat betekent verandering op drie manieren. Mensen in armoede moeten, als dat mogelijk is, meer op eigen kracht doen en meer gebruik maken van hun eigen sociale netwerken. Maar het betekent ook een andere rol voor ons als overheid en de maatschappelijke instellingen: van hulpverlener naar ondersteuner van mensen in armoede. Wij zijn creatief en inventief met de middelen omgegaan en hebben onze dienstverlening goed en efficiënt georganiseerd door de problematiek meer integraal aan te pakken. Tenslotte zijn we bij de verdere uitvoering en evaluatie van ons beleid voortdurend in gesprek geweest met zowel de mensen die in armoede leven als ook de ervaringsdeskundigen, professionals, vrijwilligers en belangenbehartigers.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Met het nieuwe armoedebeleid wilden we realiseren dat meer mensen hun armoedesituatie zelf aanpakken. Als gemeente bieden wij daarbij ondersteuning die gericht is op het versterken van de eigen kracht van mensen en op het creëren van financiële rust en zekerheid in de basis. Door de armoede in onze stad te verminderen, zal wellicht op termijn ook het beroep op inkomensondersteunende maatregelen afnemen. Maar het armoedebeleid is maar één van de factoren van invloed op deze cijfers. De economische situatie en persoonlijke omstandigheden van mensen (bijvoorbeeld scheidingen) zijn een veel grotere factor van invloed. Wij kunnen wel meten hoeveel mensen wij bereiken via de projecten uit het armoedebeleid en daarnaast kunnen wij door middel van kwalitatief onderzoek meten wat het effect van ons beleid op hun leven is. Eind 2014 zal Onderzoek en Statistiek Groningen via een armoedemonitor kwalitatief onderzoek uitvoeren. In het voorjaar van 2015 zal dit onderzoek gepresenteerd worden.

Als wij kijken naar de inkomensondersteunende maatregelen en het gebruik ervan, kunnen wij het volgende constateren:

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Aantal aanvragen Individuele bijzondere bijstand	▪ 7.001***	▪ Stabiel	▪ 6.347
▪ Waarvan in het kader van de witgoedregeling	▪ 1.222	▪ 0*	▪ 1.065
▪ Aantal verstrekte LDT's	▪ 3.774	▪ stabiel	▪ 4.198
▪ Aantal gehonoreerde aanvragen TOS	▪ 2.121	▪ stabiel	▪ 2.110
▪ Aantal deelnemers collectieve ziekteverzekering (basisverzekering)	▪ 12.082	▪ stabiel	▪ 12.523

* De bedoeling was om in 2013 deze witgoedregeling af te schaffen en te vervangen door een regeling waarbij tweedehands duurzame gebruiksgoederen beschikbaar worden gesteld. Dit voornemen is niet gerealiseerd in 2013. De pilot tweedehands witgoed en computers gaat op 1 maart 2014 van start.

** Als gevolg van het wetsvoorstel Wet maatregelen WWB en enkele andere wetten (verwachte invoeringsdatum 1-1-2015), verdwijnt de langdurigheidstoelage. Deze wordt vervangen door de mogelijkheid van een individuele inkomensvoorslag. De invulling daarvan is een verantwoordelijkheid van de gemeente.

*** Van dit aantal van 7.001 aanvragen in 2012 hebben we 6.702 aanvragen toegekend.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Wij zijn in 2013 begonnen met de uitvoering van het armoedebeleid. Concreet betekent dat, dat wij zijn gestart met het opzetten en uitvoeren van de plannen zoals vastgesteld in de kadernota Samen actief tegen armoede. Onder beide pijlers (versterken eigen kracht en financiële rust in de basis) hebben wij acht speerpunten benoemd, die wij vormgeven door middel van een veelvoud aan projecten en activiteiten (ongeveer 30 in totaal). Voor een volledig overzicht zie de Tussenrapportage armoedebeleid 2013.

Bij het opmaken van deze rekening zien we dat de verwachte stijging (op basis van de stijging van het bijstandsvolume) is uitgebleven. We hebben in totaal bijna 1,4 miljoen euro minder uitgegeven dan begroot. Dit bedrag is als volgt opgebouwd.

MEETBAAR RESULTAAT 2013*

Minimaregelingen (x 1 miljoen euro)	Uitgegeven 2012	Begroot 2013	Uitgegeven 2013	Vershil
▪ Uitgaven bijzondere bijstand	▪ 5.0	▪ 4.7	▪ 4.3	▪ +0.4
▪ Uitgaven schuldhulpverlening	▪ 3.5	▪ 4.8	▪ 4.5	▪ +0.3
▪ Uitgaven collectieve zorgverzekering	▪ 0.7	▪ 0.7	▪ -0.05	▪ +0.7
Totaal:	▪ 9.2	▪ 10.2	▪ 8.8	▪ +1.4

*We verklaren het verschil tussen wat we hadden begroot en wat we hebben uitgegeven in de betreffende kopjes: verstrekken bijzonder bijstand en de LDT, Collectieve zorgverzekering en het deelprogramma schuldhulpverlening.

Inkomensondersteunende maatregelen

Om armoede en sociale uitsluiting tegen te gaan hebben we in 2013 een 4-tal inkomensondersteunende maatregelen aangeboden. Dit zijn de bijzondere bijstand (waaronder maaltijdvoorziening en de witgoedregeling), de langdurigheidstoelage (LDT), de tegemoetkoming ouderbijdrage schoolfonds (TOS), en de collectieve zorgverzekering. Doel van deze regelingen is onder andere te voorkomen dat mensen onnodig hoge kosten maken of hierdoor in de problemen komen en dat zij en hun kinderen mee kunnen doen aan maatschappelijke activiteiten. Voor de kinderen geldt dat voor activiteiten op school (TOS).

Verstrekken bijzondere bijstand en langdurigheidstoelage (LDT)

In vergelijking met 2012 is er in totaal minder individuele bijzondere bijstand uitgegeven. Het gaat om bijna 400 duizend euro minder. Absoluut gezien wordt deze vermindering grotendeels veroorzaakt doordat minder is uitgegeven aan woninginrichting (225 duizend euro), aan aanvullende bijstand < 21 jr. (45 duizend euro), aan de witgoedregeling (50 duizend euro) en aan kosten bewindvoering GKB. In 2013 zijn er minder aanvragen bijzondere bijstand ingediend dan in 2012. Daarnaast hebben we minder aanvragen toegekend. Als gevolg hiervan hebben we in 2013 minder aan bijzondere bijstand uitgegeven dan begroot.

Er zijn 4.198 verstrekkingen LDT geweest waarvan 304 betrekking hebben op 2012 of eerder. Vanaf 1 juli 2013 is het niet meer mogelijk om een aanvraag te doen m.b.t. voorgaande jaren. Dit als gevolg van een wetswijziging. De totale uitgaven LDT bedragen over 2013 1,65 miljoen euro. Ten opzichte van de begroting 2013 is dit een overschrijding van 82 duizend euro. Het hogere aantal verstrekkingen is veroorzaakt doordat wij een grotere groep konden uitnodigen een aanvraag in te dienen. Daarvoor moest deze groep zelf het initiatief nemen een aanvraag in te dienen.

Tegemoetkoming ouderbijdrage schoolfonds (TOS)

Minima met schoolgaande kinderen konden in het schooljaar 2012-2013 opnieuw een tegemoetkoming krijgen in de kosten van de ouderbijdrage voor het schoolfonds. Voor kinderen op de basisschool bedraagt de tegemoetkoming 45 euro. Voor kinderen in het voortgezet onderwijs

bedraagt de tegemoetkoming 77,50 euro. In het schooljaar 2012-2013 is voor 2.110 kinderen een tegemoetkoming verstrekt.

Collectieve zorgverzekering

We vinden het belangrijk dat minima zich goed kunnen verzekeren tegen ziektekosten. Daarom bieden we hen de mogelijkheid om deel te nemen aan de collectieve zorgverzekering voor minima (CZM) van Menzis: de Garant Noord. Voordeel voor deelnemers is dat ze maandelijks een korting krijgen van 5 euro en een groot aantal vergoedingen voor medische kosten, die normaal via een aanvraag bijzondere bijstand moeten worden aangevraagd, worden via de verzekering vergoed. Voordeel voor ons is dat wij vroegtijdig achterstanden kunnen signaleren bij mensen met een Wwb-uitkering en daar adequaat, binnen twee maanden, op kunnen reageren. De premiebetaling gaat vanaf dat moment verplicht rechtstreeks met een doorbetaling vanuit de uitkering naar de zorgverzekeraar en voor de ontstane achterstand (schuld aan de verzekeraar) wordt een betalingsregeling getroffen. Daarnaast is er eind 2013 een mailing verstuurd naar alle minima in Groningen die niet verzekerd zijn via de CZM. Dit heeft tot een lichte stijging (400+) van het aantal verzekerden geleid. Ondanks de lichte stijging van het aantal collectief verzekerden hebben we in 2013 een voordeel op de collectieve verzekering gerealiseerd van 700 duizend euro. Dit komt doordat klanten minder een beroep hebben gedaan op de vergoedingen vanuit het collectieve pakket dan verwacht. Dit heeft geleid tot een verminderde schadelast.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Als wij kijken naar de belangstelling voor activiteiten en projecten binnen het armoedebeleid, kunnen wij in zijn algemeenheid constateren dat het armoedebeleid positief wordt beoordeeld. Zowel vanuit (maatschappelijke) organisaties, als vanuit de Groninger minima zelf was er grote belangstelling om mee te denken over en deel te nemen aan de activiteiten en projecten. Net als bij het tot stand komen van het beleid, blijven wij ook bij de uitvoering (en straks bij de evaluatie) gebruik maken van de expertise van ervaringsdeskundigen. Projecten kunnen daardoor tussentijds worden aangepast en er zijn ook enkele nieuwe projecten ontstaan. Voor een volledig overzicht verwijzen wij u naar de Tussenrapportage armoedebeleid 2013.

Beleidsveld

Schuldhelpverlening

In Groningen pakken we (problematische) schuldproblematiek aan door een laagdrempelige, integrale schuldhelpverlening. De Groningse Kredietbank functioneert binnen de gemeente als centraal meldpunt en biedt diverse producten van schuldhelpverlening. In de integrale aanpak van schuldenproblematiek werken we in onze dienstverlening aan de klant nauw samen met onze keten-partners, in het bijzonder met de hulpinstellingen, maar ook met relevante schuldeisers als de woningcorporaties.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We wilden schuldhelpverlening bieden aan degenen die dat nodig hadden. In 2013 wilden we met onze dienstverlening voorkomen dat burgers in een (problematische) schuldsituatie raakten en burgers met problematische schulden ondersteunen met voorzieningen die erop gericht zijn de schuldsituatie te stabiliseren en op termijn op te lossen. Verder wilden we voldoen aan de eisen van de Schuldhelpverlening NVVK en de Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Aanvragen binnen wachttijd afgehandeld	▪ 100%	▪ 100%	▪ 100%
▪ Aantal meldingen schuldhelpverlening	▪ 2.483	▪ 2.500	▪ 2.597
▪ Aantal crisisinterventies	▪ 219	▪ 250	▪ 190
▪ Aantal inschrijvingen schuldregeling	▪ 429	▪ 400	▪ 512
▪ Aantal klanten in budgetbeheer	▪ 2.645	▪ 2.800	▪ 2.632
▪ Aantal klanten in beschermingsbewind	▪ 574	▪ 650	▪ 662
▪ Aantal aanvragen sociale kredieten	▪ 1.284	▪ 1.250	▪ 1.280
▪ Aantal WSNP-zaken	▪ 245	▪ 240	▪ 118*

* In 2013 is in verband met vertrek van een van de bewindvoerders WSNP het aantal klanten in de caseload afgenomen. In 2014 wordt de uitvoering van de bewindvoering WSNP in het kader van de kerntakendiscussie opnieuw bekeken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De vraag naar schuldhulpverlening is in 2013 toegenomen ten opzichte van 2012. Het aantal aanmeldingen voor schuldhulp in de frontoffice van de GKB is met bijna 5% gestegen. Er stroomden meer klanten door van de frontoffice naar de backoffice van de GKB, met name in de schuldregeling. Door extra inzet op screening en uitstroom is het aantal klanten in budgetbeheer beperkt gebleven. Het aantal klanten in beschermingsbewind is toegenomen met meer dan 15%. We hebben de toeloop op de frontoffice kunnen verwerken en de wacht- en doorlooptijden in de backoffice kunnen beperken. Ondanks de toegenomen vraag naar schuldhulpverlening hebben we bijna 300duizend euro minder uitgegeven dan begroot. Dit komt door organisatorische- en financieel technische meevallers.

Door een preventieve en op vroeg signalering gerichte samenwerking met de woningcorporaties in de stad hebben we het aantal crisisinterventies kunnen beperken. Door onze proactieve benadering van burgers, na door de deurwaarder aangezegde huisuitzetting, hebben we 65 woningontruimingen kunnen voorkomen. Daarnaast hebben we onze verschillende preventie-activiteiten geïntensiveerd. In juli 2012 is het door de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening vereiste Plan schuldhulpverlening 2012-2015 vastgesteld. Besluiten in het kader van schuldhulpverlening zijn door de invoering van de wet vatbaar voor bezwaar en beroep (op grond van de Algemene wet bestuursrecht). We hebben onze dienstverlening afgestemd op de eisen van de nieuwe wet en het op basis daarvan vastgestelde plan.

Reguliere dienstverlening

In de frontoffice van de GKB hebben we burgers met financiële problemen zo goed mogelijk geholpen met gerichte informatie, advies, bemiddeling, cursus of crisisinterventie. Burgers met achterliggende (psycho-sociale) problematiek zijn voor zover nodig doorverwezen naar de hulpverlening. Indien burgers werden geïndiceerd voor schuldregeling, budgetbeheer, duurzame financiële dienstverlening, budgetcoaching of beschermingsbewind zijn ze doorgeleid naar de backoffice van de GKB. We hebben in 2013 voldaan aan de door de wet gestelde normtijden en geen wachtlijsten laten ontstaan. Hoewel in 2013 duizenden besluiten zijn genomen, zijn er slechts 6 bezwaarschriften ingediend, waarvan 1 gegrond is verklaard.

Preventie

Preventie (waaronder voorlichting) is een belangrijk onderdeel van de integrale schuldhulpverlening. We hebben in 2013 ingezet op het voorkomen van schulden bij burgers. We werkten daarbij wijkgericht (in Stips en CJG's) en zochten de samenwerking met scholen (o.a. gastlessen in het voorgezet onderwijs en Klasse!kassen in het basisonderwijs), vrijwilligers, hulpinstellingen, maar ook met schuldeisers zoals deurwaarders en woningcorporaties.

Koppeling van re-integratie en schuldhulpverlening

Schulden vormen een belemmering voor re-integratie en participatie van burgers. In 2013 hebben we zoveel mogelijk re-integratie en schuldhulpverlening gecombineerd. Een tijdige gerichte verwijzing van klanten met schuldproblemen door de klantmanagers en medewerkers inkomen naar de schuldhulpverlening was daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben in 2013 de in het Plan schuldhulpverlening beoogde doelstellingen en resultaten behaald en de kwaliteit van onze dienstverlening was geborgd.

IEDERZ

Mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking komen minder makkelijk aan het werk. Via de Wet Sociale Werkvoorziening krijgen gemeenten subsidie van het Rijk om deze mensen aan het werk te helpen. Hierbij is ons streven om mensen zoveel mogelijk bij reguliere werkgevers aan het werk te helpen. Wanneer dat niet mogelijk is, kunnen mensen binnen het beschutte bedrijf van iederz aan het werk. Hierbij proberen we het werk zoveel mogelijk bij de werkgever (op locatie) uit te laten voeren. Vanaf 2015 stromen er geen nieuwe mensen meer in de WSW in. De huidige groep WSW-ers neemt als gevolg natuurlijk verloop in omvang af. Op termijn zullen er landelijk structureel 30.000 beschutte werkplekken beschikbaar zijn. Dat is 1/3 van het huidige aantal. Dit betekent dat een groot deel van de mensen die voorheen in de WSW zouden zijn ingestroomd, op een andere manier aan het werk moet worden geholpen. Dit doen we in principe op dezelfde manier als dat we dat ook voor andere groepen werkzoekenden doen. Dit is de reden dat we vanuit de organisaties SOZAWE en Iederz een nieuwe uitvoeringsorganisatie gaan vormen die de sociale zekerheid in de stad Groningen gaat uitvoeren.

Beleidsvelden

- iederz

GELD

Het lastendeel van het deelprogramma Iederz bedraagt 60,1 miljoen euro. Deze lasten werden gedekt uit rijksmiddelen, commerciële omzet en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

iederz

Het afgelopen jaar zijn belangrijke stappen gezet in de vorming van de nieuwe organisatie die de sociale zekerheid in Groningen gaat uitvoeren. In februari is de houtskoolschets vastgesteld. Hierin zijn de organisatorische consequenties geschetst van de beleidsinhoudelijke keuzes die eerder waren gemaakt in de Nota (Re)visie Zicht op uitvoering werk & participatie in Stad. In mei zijn de kwartiermakers benoemd. Zij zijn verantwoordelijk voor de vorming van drie nieuwe directies. De context waarbinnen deze moet plaatsvinden, is ingewikkeld. Zowel op landelijk als gemeentelijk niveau vinden ontwikkelingen plaats die invloed hebben op het beleid dat moet worden uitgevoerd en de middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Deze ontwikkelingen zijn niet altijd eenduidig. Ondertussen gaan de reguliere werkzaamheden gewoon door. Ons streven was om het beschutte bedrijf niet verder te laten groeien en zoveel mogelijk SW-ers naar buiten te plaatsen via begeleid werken of een detachering. In de loop van 2013 hebben we gemerkt dat het in de huidige markt niet eenvoudig is om het aantal detacheringen uit te breiden met mensen die binnen het beschutte bedrijf werkzaam zijn. Het voorbereiden van mensen op een detachering is intensief en het aantal plaatsingen dat in 2013 is gerealiseerd, valt tegen. Daarnaast worden meer detacheringen voortijdig afgebroken. Hierdoor is het aantal detacheringen uiteindelijk lager uitgekomen dan begroot. Bij het afbouwen van het beschutte bedrijf zullen we ons niet alleen richten op individuele detacheringen bij reguliere werkgevers. We gaan medewerkers ook voorbereiden op een groepsdetachering en werken op locatie.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

In 2013 hebben we uitvoering gegeven aan de in de (Re) visie geformuleerde dienstverleningslijnen. In 2013 hebben we binnen het programma Werk & participatie gezamenlijke doelen voor de gezamenlijke doelgroep Wwb en de Wsw geformuleerd. Hiervoor verwijzen we naar het deelprogramma 1.1 Werk en activering.

We hadden voor 2013 verwacht dat we een taakstelling zouden krijgen van in totaal 1.477 SE (Standaardeenheid, een arbeidsplaats van 36 uur voor een werknemer met een arbeidshandicap). Uiteindelijk is deze uitgekomen op 1.232 SE.

Anticiperend op de in de (Re) visie uitgezette beleidslijnen om meer mensen naar vermogen te laten werken, hebben we ervoor gekozen om meer werknemers de stap te laten maken van een beschutte werkplek bij Iederz naar een werkplek bij externe werkgevers. Deze beweging hebben

we in 2012 al ingezet en daar zijn we in 2013 mee doorgedaan. Voor 2013 betekent het een halvering van het aantal beschutte werkplekken en een even grote uitbreiding van het aantal plekken begeleid werken en detacheringen. De focus op het bieden van meer plekken begeleid werken en detacheringen betekent ook dat we gaan stoppen met het aanbieden van voortrajecten aan mensen die op de wachtlijst staan. We kunnen immers niet meer iedereen de garantie bieden op instroom op een beschutte werkplek. Door de bezuinigingen van het Rijk op re-integratie is de vraag naar trajecten door externe opdrachtgevers stil komen te liggen. Hierdoor zijn we genoodzaakt om te stoppen met het aanbieden van deze trajecten. Voor 2013 hebben we het doel naar beneden bijgesteld op 100 trajecten. Voor na 2013 nemen we hier helemaal geen doelstelling meer over op.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Vershil
▪ Taakstelling SE	▪ 1.438	▪ 1.477	▪ 1.232	▪ -245
▪ Beschutte werkplekken	▪ 968	▪ 500	▪ 552	▪ +52
▪ In detachering/ begeleid werken + intern gedetacheerd	▪ 470	▪ 977	▪ 969	▪ -8
▪ Trajecten externe opdrachtgevers	▪ 654	▪ 100	▪ 40	▪ -60
▪ Subsidietekort	▪ -6,3	▪ -6,5	▪ -6,9	▪ +0,4

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2013 hebben we onze dienstverlening aangepast op de in de (re)visie geformuleerde nieuwe dienstverleningslijnen. We hebben het beschutte bedrijf verder afgebouwd door zoveel mogelijk mensen extern te detacheren. We hebben ons in 2013 gefocust op onze corebusiness van het aanbieden van beschutte werkplekken, begeleid werken en (groeps)detacheringen.

Beschut werken

Beschut werken is er voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische arbeidsbeperking. Zij kunnen met diverse werkzaamheden onder begeleiding aan de slag op een beschutte werkplek binnen het sociaal werkvoorziening bedrijf (iederz): bijvoorbeeld op het gebied van de woondecoratie, industrie of post. In 2013 hebben we in het kader van de afbouw van de Sw, het aantal beschutte werkplekken fors teruggebracht. Dit is hoofdzakelijk gerealiseerd door de groepsdetachering van het Groenbedrijf naar Stadsbeheer. Begin 2013 nog 968 beschutte werkplekken. Eind 2013 waren dit er nog 552. Dit is in lijn met wat we in de begroting hebben afgesproken namelijk minimaal 500 beschutte werkplekken.

Begeleid werken

Begeleid werken is er voor die werknemers met een indicatie voor de Sw die niet zelfstandig een taak/ functie kunnen uitvoeren. De werknemer werkt op een reguliere werkplek bij een reguliere werkgever. De werkgever ontvangt een subsidie bedrag voor het bieden van een werkplek en de juiste begeleiding op de werkvloer. In 2013 wilden we nog in totaal 150 plekken realiseren waar Sw-ers onder begeleiding kunnen werken. Uiteindelijk zijn dit er 182 geworden.

Detacheringen

Ook in 2013 zijn er Sw-ers gedetacheerd bij reguliere werkgevers. Dit betekent dat de Sw-er in dienst blijft van iederz maar bij een werkgever aan de slag gaat. Deze betaalt aan iederz een detacheringsvergoeding. Van de beoogde 400 externe detacheringen hebben er afgelopen jaar 384 gerealiseerd. Het aantal detacheringen binnen de gemeente is fors toegenomen als gevolg van de overgang van het Groenbedrijf naar Stadsbeheer. Daarnaast is een kleine 30 mensen op een functie binnen het gemeentelijk Shared Service Center werkzaam. .

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 wilden we het aantal beschutte werkplekken verder afbouwen. Hierin zijn we geslaagd, met name door de overgang van het Groenbedrijf naar Stadsbeheer. Het aantal mensen dat bij een reguliere werkgever aan het werk is, is licht afgenomen. Deze afname hangt samen met de verslechterde economische omstandigheden.

OVERIGE WERK EN INKOMEN

Binnen dit deelprogramma komen onderwerpen aan de orde die niet onder onze reguliere dienstverlening rondom werk, activering en inkomen vallen.

Beleidsvelden

- Nieuwbouw Harm Buitenplein

GELD

De totale investeringen in de nieuwbouw SOZAWE zijn geraamd op 66 miljoen euro. Dit bedrag is oor uw raad volledig beschikbaar gesteld.

Beleidsveld

Nieuwbouw Harm Buitenplein

Op 25 maart 2009 heeft de raad het besluit genomen om over te gaan tot nieuwbouw aan het Harm Buitenplein. De nieuwbouw moest in ieder geval plek bieden aan de medewerkers die in het primaire proces werkzaam zijn bij de GKB, SOZAWE en het UWV WERKbedrijf. Later zijn daar de afdelingen parkeren en bouwen en wonen van ROEZ bij gekomen. Ook zal het klantencontactcentrum (KCC) er een plek krijgen. In December zijn de meeste collega's verhuisd naar hun nieuwe werkplek op het Europapark. Met het opleveren van de nieuwbouw komt de rapportage over dit beleidsveld voortaan te vervallen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Met de nieuwbouw aan het Harm Buitenplein willen we een betere dienstverlening aan medewerkers en bezoekers bieden. Daarnaast moet het nieuwe gebouw op een meer eigentijdse wijze plaats bieden aan medewerkers. Behalve dat het gekozen kantoorconcept moet leiden tot een effectievere dienstverlening aan onze burgers en een efficiënter gebruik van beschikbare middelen en ruimte, verwachten we hiermee ook een bijdrage te leveren aan het vergroten van het werkplezier van onze medewerkers. Een van de middelen daartoe is het mogelijk maken van tijd- en plaats onafhankelijk werken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Nieuwbouw Harm Buitenplein

De opdrachtnemer (BAM utiliteitsbouw) heeft de nieuwbouw 1 november 2013 formeel aan de opdrachtgever (gemeente Groningen) overgedragen. Vervolgens is gestart met de losse inrichting en verhuizing van de verschillende organisatieonderdelen naar de nieuwe locatie Harm Buitenplein. Op 2 december 2013 is de locatie tijdens een bijeenkomst met medewerkers door de gemeentesecretaris in gebruik genomen.

Tijdens de bouwfase is besloten, behalve het UWV WERKbedrijf en delen van SOZAWE, ook andere organisatieonderdelen van de gemeente Groningen in de nieuwe locatie te huisvesten (Parkeren, Bouwen en wonen). Het in ontwerp al flexibele gebouw maakte het mogelijk om in de eindfase van de bouw nog aan te kunnen sluiten bij de gemeentelijke organisatieontwikkeling.

Het indelingsconcept gaat uit van 'werkplekken' waarbinnen medewerkers in beginsel een flexibele werkplek (flexplek) hebben. Op het moment van ingebruikname is een verdeling aangehouden van 8 werkplekken op 10 fte's. Inmiddels werken er 700 medewerkers op een flexplek.

Momenteel werken we aan het opstellen van de nacalculatie van het project.

Vooruitlopende op de bespreking hiervan in uw raad kunnen we vaststellen dat de nieuwbouw binnen het door uw raad totaal beschikbaar gestelde budget van 66 miljoen en binnen de planning is uitgevoerd.

Nieuwbouw en duurzaamheid

Het nieuwe gebouw sluit aan bij de ambitie van uw raad om in 2035 een energie neutrale stad te zijn. Al bij het ontwerp is nagedacht over het duurzame karakter van het gebouw. Hierbij is

.....
gekeken naar energiebesparing, de te gebruiken materialen en de flexibiliteit. De composietgevel is volledig geïsoleerd, het drievoudige glas biedt een optimale (geluids-)isolatie. Ten behoeve van de verwarming en koeling van het gebouw wordt gebruik gemaakt van een Warmte Koudeopslag (WKO) systeem. Het gebouw krijgt een groen dak en op het dak staat een groot aantal zonnepanelen. Het gebouw (met een staalconstructie) is demontabel. Bij de inrichting van het gebouw wordt gebruik gemaakt van duurzame materialen. De locatie van de nieuwbouw vlakbij NS station Europapark en het busstation draagt bij aan het gebruik van openbaar vervoer.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De nieuwbouw aan het Harm Buitenplein is binnen het beschikbare gestelde budget van 66 miljoen euro en binnen de gestelde termijn opgeleverd.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Programma 1. Werk en Inkomen						
Deel- progr. Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil	
Lasten						
1.1	SOZAWE	Werk en Activering	29.082	28.679	27.613	1.066
1.2	SOZAWE	Arbeidsmarkt beleid	995	5.730	2.386	3.344
1.3	DIA/SOZAWE	Inkomen en inkomensondersteuning	175.206	185.176	187.980	-2.804
1.4	iederz	iederz	62.445	67.814	60.132	7.682
1.5	iederz/SOZAWE	Overig werk en inkomen	0	0	0	
Totaal lasten			267.728	287.399	278.111	9.288
Baten						
1.1	SOZAWE	Werk en Activering	23.589	22.162	21.429	-733
1.2	SOZAWE	Arbeidsmarkt beleid	900	3.874	1.631	-2.243
1.3	DIA/SOZAWE	Inkomen en inkomensondersteuning	142.627	142.643	152.287	9.644
1.4	iederz	iederz	59.250	59.250	50.834	8.416
1.5	iederz/SOZAWE	Overig werk en inkomen	0	0	0	
Totaal baten			226.366	227.929	226.181	15.084
Totaal saldi voor reserve mutaties			-41.362	-59.470	-51.930	24.372
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			24	184	184	0
Totaal onttrekkingen			262	712	712	0
Totaal saldi na bestemming			-41.124	-58.942	-51.402	24.372

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

In dit hoofdstuk worden de deelprogramma's afzonderlijk toegelicht. Omdat de baten en lasten van het Participatiebudget over verschillende deelprogramma's zijn verdeeld, geven we eerst een overzicht van en een toelichting op het totale Participatiebudget.

Participatiebudget

De inkomsten en uitgaven van het Participatiebudget horen in principe in evenwicht te zijn. Wel kunnen verschuivingen optreden tussen jaren. Een tekort in het ene jaar kan gecompenseerd worden door een overschot in een ander jaar. In 2012 hebben wij een beroep gedaan op het budget van 2013 voor 1,6 miljoen euro, dit is in werkelijkheid 200 duizend euro lager dan waar we bij de begroting van uit zijn gegaan. In 2013 halen we 1,1 miljoen euro naar voren uit 2014. Dit bedrag is 1 miljoen euro lager dan in de begroting is opgenomen. Dit komt vooral door de hogere rijksvergoeding (100 duizend euro), het nog niet volledig benutte deel van het budget voor intensivering van de begeleiding bij de afbouw van de gesubsidieerde arbeid (400 duizend euro) en door de meevallende uitgaven voor het premiebeleid (400 duizend euro). De intensivering van de begeleiding bij de afbouw van gesubsidieerde banen loopt door in 2014. Het bijbehorende budget schuift door.

Participatiebudget 2013			
Bedragen x 1.000 euro	Begroting	Realisatie	Vershil
Baten			
Budget re-integratie	22.098	22.236	138
Bijdrage concern 200 banenplan	500	500	0
Budget inburgering	896	896	0
Budget volwassenen educatie	240	241	1
Overlopende passiva van 2013 naar 2012	-1.840	-1.576	264
Overlopende passiva van 2014 naar 2013	2.164	1.101	-1.063
Totaal Baten	24.058	23.398	-660
Lasten			
Gesubsidieerd werk	14.600	13.971	629
Trajecten (incl. BTW)	6.759	6.978	-219
Inburgering	896	896	0
Volwasseneneducatie	240	244	-4
Premiebeleid	1.100	705	395
Zelfstandigen	260	401	-141
Totaal Lasten	23.855	23.195	660
Saldo	203	203	0

Toelichting bij de afwijkingen op het Participatiebudget:

- Kosten gesubsidieerd werk (600 duizend euro voordelig). Het budget voor de intensivering van de gesubsidieerde arbeid is niet volledig besteed. Van de nog beschikbare 500 duizend euro voor intensieve begeleiding in 2013 is 18% ingezet voor een extra formatieplek en 13% voor extra scholing, jobhunting en bemiddeling door derden. Omdat de afbouw van de gesubsidieerde banen nog doorloopt in 2014 worden de overgebleven middelen doorgeschoven (300 duizend euro). Verder is er sprake van lagere loonkosten gesubsidieerde arbeid (100 duizend euro) en inleenvergoedingen (100 duizend euro). Ook het budget voor reis- en scholingskosten is door de afbouw niet volledig benut (100 duizend euro),
- Kosten trajecten re-integratie (400 duizend euro nadelig). We hebben meer uitgegeven aan trajecten voor re-integratie van WWB-ers en aan trajecten voor zelfstandigen.
- Premiebeleid (400 duizend euro voordelig). Omdat de participatiebanen niet allemaal zijn gestart op 1 januari is het budget voor de premies niet volledig ingezet. Ook zijn er minder vergoedingen geweest in het kader van flankerend beleid.

1.1 Werk en activering

V 300 duizend euro

In het totaaloverzicht van het Participatiebudget hebben we alle baten en lasten onder elkaar gezet. Op die manier bieden we inzicht in de totale omvang van de bestedingen. Tevens geven wij bij het totaaloverzicht per afwijking een toelichting. In 2013 hebben we binnen het Participatiebudget 700 duizend euro minder uitgegeven dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat aan intensivering gesubsidieerde arbeid en premiebeleid minder is uitgegeven. Als gevolg hiervan hoeft minder een beroep te worden gedaan uit het naar voren halen van middelen uit het Participatiebudget 2014. De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting ongeveer 1 miljoen euro mee. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de vrijvallende kapitaallasten nieuwbouw, het niet volledig inzetten van de budgetten voor onderhoud van het pand Eendrachtsskade en het niet volledig benutten van het budget voor opleidingen. De kosten van bedrijfsvoering worden verdeeld over de deelprogramma's en leveren bij het deelprogramma Werk en Activering een voordeel op van 300 duizend euro.

1.2 Arbeidsmarktbeleid

V 1,1 miljoen euro

Medio 2012 heeft het Regionaal Actieplan jeugdwerkloosheid een doorstart gemaakt als Werk in

Zicht (WIZ). Het project beslaat meerdere jaren en de ontvangen subsidies worden gespreid over meerdere jaren uitgegeven. In 2013 is 400 duizend euro van de Provincie Groningen ontvangen voor de Versnellingsagenda. Voorbeelden van projecten in het kader van de Versnellingsagenda zijn het project Hoger Opgeleiden en het project Trajecten voor kwetsbare jongeren. De overige uitgaven voor WIZ hebben vooral betrekking op de uitvoeringskosten.

In de begroting is voor het Actieplan Jeugdwerkloosheid 2,7 miljoen euro opgenomen. Hiervan heeft 50% betrekking op 2014. Dit bedrag wordt verrekend met de betreffende balanspost. Daarnaast is in 2013 een nieuw actieplan Jeugdwerkloosheid gestart. In de septembercirculaire is door het Rijk hiervoor 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Wij zijn in 2013 gestart met de opzet en inrichting van diverse projecten. Van de beschikbare middelen is 400 duizend euro uitgegeven aan de andere sub-regio's. Het resterende deel wordt ingezet in 2014. De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting bijna 300 duizend euro tegen. Deze overschrijding is vooral het gevolg van meer inhuur van uitzendkrachten en als gevolg van interne detacheringen.

1.3 Inkomen en inkomensondersteuning

V 6,8 miljoen euro

Uitvoering Wet BUIG (V 6,0 miljoen euro)

Bij het opstellen van de begroting van 2013 zijn ter dekking van het verwachte tekort op de uitvoering van de wet BUIG extra beleidsmiddelen van 7,8 miljoen euro ingezet. Het tekort op de wet BUIG over 2013 bedraagt 1,75 miljoen euro waardoor in 2013 een bedrag van ruim 6 miljoen euro aan extra beleidsmiddelen kan vrijvallen.

De belangrijkste reden voor de grote afwijking is dat het budget 9,2 miljoen euro hoger is uitgevallen. Dit komt doordat ons aandeel in het macrobudget is toegenomen van 2,61% in 2012 naar 2,63% in 2013. Daarnaast zijn er minder aanvullende uitkeringen verstrekt aan andere gemeenten dan oorspronkelijk gereserveerd, waardoor het macrobudget minder is aangesproken. In de begroting hebben we rekening gehouden met een toename van het aantal bijstandsklanten met 850. De werkelijke toename van het aantal klanten bedraagt 818. Het aantal Wwb klanten komt hierdoor eind 2013 uit op 9.897. Het gemiddeld aantal klanten over 2013 bedraagt 9.488. In de begroting hebben we rekening gehouden met een gemiddeld aantal van 9.614. Als gevolg van dit lager volume aan bijstandsklanten vallen de lasten 1,8 miljoen euro lager uit. De gemiddelde normuitkering 2013 ligt fors hoger dan de gemiddelde normuitkering die in de begroting is gebruikt. De belangrijkste reden hiervoor is dat in 2013 over bijstandsuitkeringen meer loonbelasting is verschuldigd. Voor deze stijging worden we gecompenseerd in het budget. Als gevolg van de aanhoudende slechte economische omstandigheden zijn de inkomsten van klanten verder teruggelopen. Daarentegen is de oninbaarheid van vorderingen op klanten vanwege onterecht verstrekte of te hoge uitkeringen lager uit gevallen. Per saldo resulteert dit in een voordeel van 300 duizend euro ten opzichte van de begroting.

De toename van het aantal IOAW uitkeringen is hoger uitgevallen dan in de begroting was voorzien. Hierdoor vallen de uitgaven voor de IOAW 600 duizend euro hoger uit. Door het rijk is in het budget rekening gehouden met de toename van het aantal IOAW uitkeringen. Tenslotte is het aantal Wwb-ers dat van plan is om een eigen bedrijf te starten of onlangs gestart zijn verder toegenomen. De bijstandslasten zijn hierdoor 700 duizend euro hoger uitgevallen dan in de begroting is voorzien. Wwb klanten die aan alle criteria voldoen kunnen hiervoor niet worden geweigerd.

Uitvoering Bbz (N 300 duizend euro)

Per 1 januari 2013 is de financieringssystematiek van de inkomensvoorziening voor gevestigde zelfstandigen (Bbz) gewijzigd. Het gaat om een beperkte wijziging waarmee gemeenten worden gestimuleerd om beter debiteurenbeheer op verstrekt bedrijfskapitaal te voeren en de selectiviteit bij de verstrekking te vergroten.

De baten van gemeenten in de vorm van aflossingen en rente op verstrekt bedrijfskapitaal worden genormeerd op basis van een landelijk gemiddelde (de zogenaamde macronorm). Gemeenten die individueel in staat zijn meer baten te genereren dan dit landelijk gemiddelde mogen de baten die uitstijgen boven het gemiddelde behouden. Omgekeerd betalen gemeenten zogenaamde minderbaten zelf. Wij kunnen de komende jaren niet voldoen aan de norm, waardoor we ook de komende jaren een risico lopen van gemiddeld ongeveer 300 duizend euro.

Schuldhelpverlening (V 300 duizend euro)

Het resultaat is het gevolg van onderbesteding van een aantal posten binnen de bedrijfsvoering van de GKB zoals de loonsom door vacatureruimte en de kosten van opleiding.

Bijzondere Bijstand (V 1,1 miljoen euro)

De kosten van individuele bijzondere bijstand zijn ten opzichte van vorig jaar gedaald. Deze daling kan vooral worden toegeschreven aan lagere uitgaven voor woninginrichting, de witgoedregeling, sociaal medische adviezen en voor de kosten van bewind-voering bij schuldhulpverlening. Niet alleen zijn minder aanvragen ingediend, ook zijn minder aanvragen toegekend.

Uiteindelijk is 400 duizend euro minder uitgegeven dan begroot. Het extra beleidsgeld dat voor de bijzondere bijstand beschikbaar is gesteld (400 duizend euro) kan hierdoor vrijvallen.

Meevallende lasten voor de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering minima hebben geleid tot een voordeel van ruim 700 duizend euro. Dit is vooral een gevolg van de lagere eindafrekening over 2012 van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering. Dit levert een incidenteel voordeel op van 500 duizend euro in 2013. Ook is er een voordeel van 200 duizend euro als een gevolg van het teruglopende aantal deelnemers aan de aanvullende verzekering. Dit komt vooral door de invoering van de inkomstoets van 110% in 2012.

Uitvoering Wet Kinderopvang (N 400 duizend euro)

Het nadeel op de kinderopvang valt vrijwel volledig toe te rekenen aan de kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie. Door de verlaging van de bijdrage uit het gemeentefonds met 657 duizend euro in verband met de overheveling van de reguliere kinderopvang naar de belastingdienst en het per 1 januari 2013 schrappen van het extra beleidsgeld is voor de kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie nog 377 duizend euro beschikbaar. De uitgaven bedragen echter ongeveer het dubbele. Hierdoor ontstaat een tekort van 400 duizend euro.

Kosten bedrijfsvoering (V 700 duizend euro)

De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting ongeveer 1 miljoen euro mee. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de vrijvallende kapitaallasten nieuwbouw, het niet volledig inzetten van de budgetten voor onderhoud van het pand Eendrachtskade en het niet volledig benutten van het budget voor opleidingen. Via de kostenverdeling wordt een deel van de vrijval doorberekend aan de deelprogramma's

Dotatie voorziening (N 700 duizend euro)

Er is een voorziening gevormd voor de huur van het leegstaande gebouw aan de Eendrachtskade

1.4 Iederz

N 700 duizend euro

Tekort iederz

In de begroting zijn we uitgegaan van een totaal negatief resultaat van 8,5 miljoen euro. Dit bestaat uit een:

- Uitvoeringstekort van 2,0 miljoen euro nadelig
- En een subsidie tekort van 6,5 miljoen euro nadelig

Ten opzichte van de begroting komt het subsidieresultaat 200 duizend euro slechter uit. Dit resultaat wordt verklaard door het effect van de uniformering loonbegrip. Door het afschaffen van de franchise voor de WW-awf premie zijn de loonkosten voor de gemeente als werkgever van mensen met een SW-dienstverband toegenomen. Deze maatregel heeft een nadelig effect op het subsidieresultaat van 400 duizend euro. Een eenmalig teruggaaf van de basispremie WAO/WIA leidt tot een voordeel van 200 duizend euro.

Het uitvoeringsresultaat is met 600 duizend euro verslechterd. Een deel van deze verslechtering wordt veroorzaakt doordat de eindafrekening met Stadsbeheer in het kader van de overgang van het Groenbedrijf 200 duizend euro te laag is geweest. Feitelijk betekent dit geen verslechtering van het gemeentelijke resultaat omdat Stadsbeheer met een afwijking van 200 duizend euro positief wordt geconfronteerd. De resterende afwijking van 400 duizend euro wordt veroorzaakt doordat de inkomsten uit detacheringen en begeleid werken lager zijn (100 duizend euro) en lagere toegevoegde waarde die binnen het beschutte bedrijf wordt gerealiseerd (300 duizend euro).

PROGRAMMA 2

Economie en werkgelegenheid

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, innovatie en economische groei en dragen daarmee in grote mate bij aan welvaart en welzijn. Samen met werkgevers, werknemers en samenwerkingspartners in de regio werkt de gemeente dan ook intensief aan een goed vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat er voldoende geschikte ruimte is voor bedrijvigheid, dat projecten van derden worden gefaciliteerd die een impuls geven aan de regionale economie en dat de dienstverlening richting het bedrijfsleven goed is. Met een aantrekkelijk vestigingsklimaat kunnen we hoogwaardige bedrijvigheid naar onze regio trekken en bestaande bedrijvigheid en talenten hier houden. Daarmee leveren we een bijdrage aan het behoud van bestaande, maar ook aan de totstandkoming van nieuwe werkgelegenheid. Daarbij past dat we werken aan een aantrekkelijke binnenstad, die bezoekers, toeristen en talenten aantrekt.

Relevante beleidsnota's

Conceptvisie 'De Rode Loper; visie en strategie op de werklocaties' (eind 2013)
Actualisatie Regiovisie Groningen-Assen 'Veranderde omstandigheden, blijvend perspectief' (2013)
Contourennota Internationalisering 2013-2016
Marktanalyse bedrijventerreinen (juni 2012)
Kadernota arbeidsmarktbeleid 'Grensverleggend aan het werk! Met een blik op de regio' 2012-2015
Aanvalsplan 'Oog voor Nieuwe Detailhandel' (2012)
Evaluatie en voorzetting Fonds Ondernemend Groningen (februari 2014)
Masterplan Groningen Energieneutraal 2011-2015
Terreinwinst (maart 2011)
Structuurvisie Detailhandel 2011-2020
Structuurvisie Kantoren 2010-2020
G-kracht; economisch meerjarenprogramma 2010 t/m 2014
Marktrechtlement 2010
Binnenstad.nu 2009-2015
Structuurvisie Stad op Scherp (2009)
Visie Ebbingekwartier (2008)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Ruimte voor bedrijvigheid**
- 2. Binnenstad en toerisme**
- 3. Groningen kennisstad**
- 4. Overige acquisitie**
- 5. Overige economie en werkgelegenheid**

Evaluatie 2013

Tegen de aanvankelijke verwachtingen in heeft de crisis in 2013 duidelijk vat gekregen op onze werkgelegenheid. Ten opzichte van 2012 is het aantal werkzame personen afgenomen met bijna vierduizend naar 131.654 per 1 april 2013. Dat is een afname met -2,8 procent. De werkgelegenheid zit nu weer op het niveau van 2010. Hoewel er signalen zijn dat de economie zich voorzichtig herstelt, vertaalt zich dit voorlopig niet in meer banen. In een situatie met oplopende aantallen bijstandsuitkeringen en verder afnemende werkgelegenheid voor een groeiende groep werkzoekenden, is het structureel versterken van de werkgelegenheid een van de belangrijkste opgaven voor de komende periode.

Een eigen bedrijf beginnen is voor veel mensen een alternatief voor loondienst of werkloosheid. In het afgelopen jaar is het aantal startende ondernemers dan ook toegenomen met bijna 14 procent. Voor het eerst sinds jaren daalde het aantal bedrijfsvestigingen in de stad. Ook heeft de crisis in 2013 effect gehad op de vraag naar kavels, bedrijfsruimte, nieuwbouw van kantoren en winkelruimte. In 2013 is geen grond uitgegeven; we zagen de belangstelling voor bedrijventerreinen wel enigszins toenemen. Er was beperkt vraag naar bestaande kantooruimte; enige nieuwbouw van kantooruimte vond plaats op het Europapark.

De marktsituatie maakt het voor ons noodzakelijk nog vraaggerichter en uitnodigender te werk te gaan. We hebben daarom de eerste stappen gezet in het opzetten van flexibeler, vraaggerichter beleid voor onze werklocaties. Met de nieuwe visie 'De Rode Loper' zetten we de ondernemer écht centraal. Daarvan kunnen we al een paar geslaagde voorbeelden noemen: de vestiging van Grontmij op Kranenburg, de vestiging van het nieuwe KPN-overheidsdatacenter op Westpoort en het IBM Services Center Groningen waar in gezamenlijkheid met andere partijen is gezocht naar een aantrekkelijk aanbod als antwoord op de vraag van het bedrijf.

Ook zijn we verdergegaan met de doorontwikkeling van onze samenwerking met het bedrijfsleven. Uit de evaluatie van eind 2013 blijkt dat het functioneren van Het Fonds Ondernemend Groningen tot goede resultaten heeft geleid. Toen is tevens een besluit genomen over het vervolg. We hebben in het afgelopen jaar dan ook een intentieverklaring voorbereid als opmaat naar verdergaande samenwerking waarbij ondernemers(verenigingen) en de gemeente gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor het opstellen, uitvoeren en meefinancieren van de economische agenda van de stad. In een proces van co-creatie hebben we voorbereidingen getroffen voor G-kracht 2.0 en Het Akkoord van Groningen 3.0 waarbij het bedrijfsleven en de kennisinstellingen nadrukkelijk aan zet zijn.

Tussen 2011 en 2013 is Groningen opgeklimmen van een zevende naar een tweede plaats in het onderzoek 'Meest Gastvrije Stad'. We lieten 19 andere steden achter ons en moesten alleen Den Bosch voor laten gaan. Het aantal toeristische overnachtingen nam ondanks de crisis toe met ruim vijfduizend. In het afgelopen jaar zagen we een behoorlijke dynamiek in de binnenstad. Nogal wat winkeliers zijn gestopt en ook de horeca maakt moeilijke tijden door. Tegelijkertijd ontstonden veel nieuwe initiatieven. Mede dankzij de vele *pop up*-initiatieven doet Groningen het met een gemiddelde leegstand in de binnenstad relatief goed, zo bleek uit onderzoek van RTL Nieuws. De binnenstadondernemers waarderen de getoonde inzet van de gemeente: vanuit een faciliterende rol actief bijdragen aan het versterken van het winkelaanbod.

In 2013 hebben we consequent verder gewerkt aan versterking van onze kennissectoren Energie en Healthy Ageing. In het nationale Energieakkoord staat Groningen genoemd als pilotregio op energiegebied. Ook is Groningen met de inzending 'Groningen, a smart energy city' genomineerd voor de verkiezing tot Innovatiehoofdstad van Europa. Groningen kreeg regionale, nationale en internationale erkenning als Europese voorbeeldregio op het gebied van *active and healthy ageing*. Mede via het 'oude' cofinancieringsfonds voor kennisprojecten zijn omvangrijke projecten van de grond gekomen met een hoge multiplier en werkgelegenheidsperspectieven. Daalde het aantal vestigingen en arbeidsplaatsen in vrijwel alle bedrijfssectoren, lichtpuntje is de werkgelegenheidstoename in de sectoren healthy ageing en ICT. Deze groei was vooral toe te schrijven aan de ziekenhuizen en de callcenters in de stad.

In het afgelopen jaar is de samenwerking met het SNN, de grote steden in het Noorden, de Regio Groningen-Assen en Eemsdelta intensiever geworden. We trekken samen op richting Den Haag/Brussel, voeren gezamenlijk lobby en werken samen op terreinen als grensoverschrijdende samenwerking en het verwerven van bedrijvigheid. Ook over de grenzen werken we intensiever samen omdat het kansen biedt voor onze economie, arbeidsmarkt en innovatievermogen. In het afgelopen jaar hebben we deelgenomen aan verschillende internationale handelsmissies en grensoverschrijdende projecten. Het versterken van onze kennisinstellingen en ons bedrijfsleven stond daarbij telkens centraal. Daarmee hebben we actief bijgedragen aan de internationale

positie van onze kennissectoren, hebben interessante zakelijke contacten tot stand gebracht en externe investeringen bevorderd.

Noot: Alle cijfers op het gebied van arbeidsplaatsen en bedrijfsvestigingen in dit programma zijn *voorlopige* cijfers, afkomstig van Onderzoek en Statistiek Groningen, gemeten in de periode 1 april 2012-1april 2013.

RUIMTE VOOR BEDRIJVIGHEID

Met het deelprogramma 'Ruimte voor bedrijvigheid' zorgen we voor een goed ondernemersklimaat in onze gemeente. Want als we willen dat er in onze gemeente meer banen komen dan moeten we er ook voor zorgen dat bedrijven en instellingen hier een goede plek hebben of krijgen. Wij helpen de bedrijven en instellingen daar zo goed mogelijk bij. Zo kunnen bedrijven zich richten op hun kerntaak: ondernemen en groei realiseren. Dat is weer goed voor de werkgelegenheid.

Beleidsvelden

- Werklocaties
- Bevorderen ondernemerschap
- Bedrijvigheid in de wijken
- Creatief ondernemerschap
- Duurzaam ondernemen en innoveren
- Vergunningverlening en handhaving
- Detailhandel/markt

GELD

De totale lasten van het deelprogramma Ruimte voor bedrijvigheid bedragen 8,6 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit lokale heffingen, werken voor derden, reservemutaties, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Werklocaties

Met 'werklocaties' bedoelen we plekken in de stad waar werkgevers geconcentreerd zijn: bedrijventerreinen, kantorenparken en locaties voor (grootschalige) detailhandel. Op die plaatsen bevindt zich meer dan de helft van onze werkgelegenheid. In nauwe afstemming met de ondernemers en de regio werken we aan de juiste hoeveelheid werklocaties en aan het duurzaam beheer ervan.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Met de juiste kwaliteit en hoeveelheid van werklocaties willen we het voor ondernemers mogelijk maken zich in Groningen te vestigen en hier ook gevestigd te blijven. Mede door het functioneren van Het Fonds Ondernemend Groningen ligt de nadruk daarbij steeds meer op samenwerking met het bedrijfsleven en op cofinanciering van ingediende projecten.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Cofinanciering aantal projecten op werklocaties uit 'Het Fonds'	▪ 10	▪ 10	▪ 15

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Het Fonds Ondernemend Groningen voortgezet

In het najaar van 2013 heeft een evaluatie van Het Fonds plaatsgevonden door adviesbureau BRO. Hieruit bleek dat Het Fonds aantoonbaar bijdraagt aan een beter economisch klimaat in de stad. De onderzoekers constateren een professionalisering van de bedrijvenverenigingen. Bovendien ervaren ondernemers een meer onafhankelijke relatie tot de gemeente. Sinds de oprichting van Het Fonds in 2011 zien we een groeiend aantal projecten dat gerealiseerd wordt; niet alleen op bedrijventerreinen maar ook op kantorenlocaties en in de wijkwinkelcentra. In 2013 hebben we 15 projecten uit Het Fonds op werklocaties meegefinancierd. De precieze projectenlijst kunt u vinden op de website www.hetfondsgroningen.nl.

Terreinwinst: bedrijventerreinen gerevitaliseerd

Behaalde resultaten:

- De revitalisering van Hoendiep fase 2 is vorig jaar van start gegaan en is eind 2013 nagenoeg afgerond.
- Het plan voor de upgradering van meubelboulevard Hoendiep is in samenwerking met de ondernemers ontwikkeld en uitgevoerd.
- Het 'Werkboek West' is afgerond in 2013. Dit werkboek is het resultaat van de gebiedsvisie-avonden waarin samen met betrokkenen is gewerkt aan de visieontwikkeling van het gebied Groningen-West.
- De aankoop van gronden bij Bornholmstraat-Zuid is in 2013 nagenoeg afgerond. Met het aanpakken van de walbeschoeiing is eind 2013 een begin gemaakt.
- De maatregelen voor de Ulgersmaweg die doorliepen in 2013, zijn gerealiseerd.
- Samen met de partners in de stichting BBOG is een verkenning opgesteld naar cameratoezicht. In 2013 is gestart met het opstellen van drie business cases: Driebond, Hoendiep en Het Witte Lam.
- Verder is in 2013 gewerkt aan een plan voor kleinschalige revitalisering van De Hoogte.

Terreinwinst: aandacht voor nieuwe bedrijventerreinen

Behaalde resultaten:

- In november 2013 is de conceptvisie 'De Rode Loper: visie en strategie op de werklocaties' besproken door de gemeenteraad. De gemeente wil de kwaliteit op de bestaande terreinen behouden en de leegstand terugdringen met een vraaggericht aanbod en een uitnodigende en flexibele werkwijze. Westpoort is aangewezen als pilot voor deze aanpak.
- We wilden het parkmanagement voor Westpoort en Roodehaan gefaseerd opzetten. Voor Westpoort zijn in 2013 stappen gezet met het nieuw vormgeven van het parkmanagement en het ontwikkelen van verdere plannen voor glasvezel en cameratoezicht. Het opzetten van parkmanagement voor Roodehaan is met het oog op het ontwikkeltempo nog niet opgestart.

Aandacht voor kantoor- en kennislocaties

Behaalde resultaten:

- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor de invoering van flexibele bestemmingsplannen is onderdeel van de conceptvisie 'De Rode Loper'. Op een aantal locaties zijn al stappen gezet zoals op het Europapark en Kranenburg.
- In 2013 is het businessplan van de gebruikers van het Martini Trade Park over de mogelijkheden voor revitalisering gereed gekomen. Het vervolg is nu afhankelijk van de inzet van de eigenaren.
- Op Corpus den Hoorn is de samenwerking verbeterd en is het aantal aanvragen voor functiewijziging toegenomen, zoals een zorghotel, wonen en horeca. Op de Dag van de Duurzaamheid, 10 oktober, tekenden Natuurmonumenten, het Martini Ziekenhuis, vastgoedeigenaren en gebruikers van het gebied en de gemeente een convenant voor een energieneutraal bedrijventerrein Corpus den Hoorn. Dit vond plaats in het kader van het innovatie- en transitieprogramma 'Energiesprong', dat als aanjager werkt voor grootschalige toepassing van hoge energieambities in de bebouwde omgeving. Daarnaast onderzoeken de eigenaren hoe zij het groen in het kantorenpark samen met Natuurmonumenten beter kunnen inrichten voor natuurbeleving van de werknemers.
- Zernike Campus Groningen: In juni is een werkdocument ondertekend met daarin een visie, ambitie en agenda voor 2013-2014. In relatie tot onder andere de aanwezigheid van de Energy Academy Europe en EnTranCe is gekozen voor Energie als onderscheidend profiel voor de campus. Daarnaast is gestart met gezamenlijk parkmanagement en wordt gewerkt aan een nieuw master- en verkeersplan. Zie ook deelprogramma 3, beleidsveld Akkoord van Groningen.
- De kantorenmonitor is vervangen door de *vastgoed*monitor, gericht op inzicht in de vastgoedbehoefte van bedrijven in brede zin. Voor 2013 hebben we leegstand opgenomen als focus voor de monitor.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We wilden tien Fonds-projecten op werklocaties meefinancieren. Het zijn er 15 geworden. Het Fonds functioneert goed en er komen meer projecten los.

De recessie had effect op de vraag naar kavels, bedrijfsruimte, nieuwbouw van kantoren en winkelruimte. Er is geen grond uitgegeven hoewel de belangstelling voor bedrijventerreinen enigszins is toegenomen. Er was beperkt vraag naar bestaande kantoorruimte; alleen op het Europapark is nieuwbouw verzeen. Het nieuwe gemeentekantoor aan het Harm Buitenplein en het

Alfa College openden hun deuren in 2013. Team4 Architecten is in samenwerking met Lefier gestart met de bouw van een kantoor gecombineerd met jongerenhuisvesting. De marktsituatie maakt het voor ons noodzakelijk nog vraaggerichter en meer uitnodigend te werk te gaan. We hebben daarom in 2013 de eerste stappen gezet in het opzetten van een flexibeler, vraaggerichter beleid ten aanzien van onze werklocaties. Met de nieuwe visie (De Rode Loper) willen we de ondernemers meer centraal stellen en een directer bijdrage leveren aan ons hoofddoel: het creëren van banen.

Beleidsveld

Bevorderen ondernemerschap

Wij werken aan het creëren van een gunstig klimaat voor ondernemende mensen die een bedrijf hebben of die een bedrijf willen oprichten.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het aantal startende ondernemers en het aantal bedrijfsvestigingen laten stijgen ten opzichte van 2012.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Aantal bedrijfsvestigingen ¹	▪ 15.765	▪ >15.765	▪ 15.094
▪ Aantal startende ondernemers ²	▪ 1.901	▪ >1.901	▪ 2.161
▪ Rapportcijfer vestigingsklimaat	▪ N.v.t.	▪ 6,8	▪ 6,8
▪ Aantal bedrijfsbezoeken door accountteam EZ	▪ 1.180	▪ 800	▪ 817

¹ Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek 2013, peildatum 01/04/2013.

² Kamer van Koophandel Noord-Nederland, februari 2014.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Diensten op maat verleend

Wij wilden minstens 800 bedrijfsbezoeken realiseren in 2013. Wij hebben 517 bedrijfsbezoeken afgelegd en 300 adviesgesprekken gevoerd met bestaande horecazaken; samen 817. Bij deze gesprekken spelen onze accountmanagers in op ontwikkelingen en vragen van de ondernemers over bijvoorbeeld personele vraagstukken, huisvesting, subsidieregelingen, netwerkvorming en vergunningaanvragen.

Startende ondernemers gestimuleerd

In 2013 wilden wij meer startende ondernemers realiseren dan in 2012. Dat is gelukt: het zijn er 2.161 geworden. Dat is een toename met 260 startende ondernemers; een groei van maar liefst 13,7 procent. In 2013 hebben we in het nieuwe KCC aandacht geschonken aan het goed informeren van de starter via webbased informatie. Ook wordt er nog steeds goed gebruik gemaakt van de mogelijkheid om digitaal afspraken te maken met onze accountmanagers. We hebben het afgelopen jaar een actieve bijdrage geleverd aan de groei van het aantal starters door het organiseren van kennisbijeenkomsten, zoals de startersdag, horeca-adviesgesprekken en het faciliteren en bijwonen van netwerkbijeenkomsten. Daarnaast is sprake van vele initiatieven vanuit de markt of de kennisinstellingen die wij hebben gefaciliteerd en ondersteund. Voorbeelden zijn 'De Noorderlingen' (een initiatief van hogescholen in Noord-Nederland die studenten stimuleren bij het omzetten van een ondernemersidee naar een eigen bedrijf) en de 'Ondernemers Academie' waarbij het Jong Leren Ondernemen-netwerk een traject biedt voor ambitieuze MBO-ers die een eigen onderneming willen starten.

Stichting OTP ondersteund

Met deelname in het bestuur, de raad van advies en een financiële bijdrage heeft de gemeente bijgedragen aan de continuering van deze zelfstandige stichting. In het Jaarplan 2013 van Stichting OTP is opgenomen dat zij 100 stage-opdrachten wilden ophalen, het zijn er in totaal 128 geworden. Ook wilden zij 250 bedrijfsbezoeken afleggen; het waren er 270. Daarmee zijn de doelstellingen gerealiseerd.

MKB-vriendelijk inkopen gestimuleerd

In 2013 heeft een groep MKB-ondernemers afstemming gezocht met de gemeente over MKB-vriendelijk ondernemen. Doel is het bereiken van een meer transparante werkwijze zodat meer (regionale) ondernemers kunnen inschrijven op aanbestedingen. Als gemeente hebben wij ons te houden aan aanbestedingsregels. Maar waar mogelijk zijn we zeer bereid opdrachten vaker te gunnen aan regionale partijen.

Regeldrukvermindering voor ondernemers

In overleg met de branche is de exploitatievergunning nog niet afgeschaft in 2013. De verwachting is dat dit in 2014 wel gebeurt. Ook is de ontwikkeling van het 'Ondernemersdossier' niet verder gebracht. Met dat systeem moet het digitaal indienen van vergunningaanvragen mogelijk worden. Een van de redenen daarvoor is het beperkte internetgebruik onder kleine horecaondernemers. Verder hebben we in 2013 voorbereidingen getroffen voor versoepeling van de beleidsregels voor terrassen. Tot groot enthousiasme van de horecaondernemers is een proef van start gegaan met het toestaan van terrasschotten. Ook is gewerkt aan de binnenstadvisie waarbij regels worden versoepeld en daghoreca wordt vrijgegeven binnen de diepenring. Het afgelopen jaar zijn terrassen aan het water gerealiseerd en is gewerkt aan ontheffingsmogelijkheden voor terrassen op het water. Het aantal winkels met gemengde functies is toegenomen nu detailhandel met ondersteunende horeca wordt ondersteund.

Onderzoek gedaan naar BBZ-cliënten

In 2013 hebben wij onderzoek gedaan naar de ondersteuning van zelfstandigen die gebruik maken van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (BBZ). Anders dan bij startende ondernemers komen zij wel in aanmerking voor financiële hulp, maar worden zij niet (breder) ondersteund met advies, startergesprekken, netwerkvorming etc. Meestal stopt deze groep zelfstandigen na een jaar of twee. Wij gebruiken de resultaten van dit onderzoek om de ondersteuning van de BBZ-cliënten te verbeteren.

Benchmark vestigingsklimaat uitgevoerd

Aangezien in G32-verband nog geen afspraken zijn gemaakt voor het opzetten van een nieuwe benchmark, hebben wij samen met de gemeente Assen een benchmark laten uitvoeren naar de tevredenheid van onze bedrijven over het vestigingsklimaat. Deze benchmark was gebaseerd op een monitor uit 2012 onder de gemeenten Zwolle, Enschede, Arnhem-Nijmegen, Breda-Tilburg en Eindhoven. In het onderzoek zijn de volgende thema's aan de orde gekomen: personeel, bereikbaarheid, werklocaties, 'quality of life' en gemeentelijke dienstverlening. De gemeente Groningen scoorde het rapportcijfer 6,8. Dat is net (0,1) boven het gemiddelde behaalde cijfer. Wij gebruiken de resultaten om onze dienstverlening verder te verbeteren.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Een eigen bedrijf starten is voor veel mensen een alternatief voor loondienst of werkloosheid. Het aantal startende ondernemers is het afgelopen jaar wederom toegenomen en wel met bijna 14 procent. Tegelijkertijd daalde het aantal bedrijfsvestigingen op peildatum 1 april 2013 met -4,3 procent. De voorgaande jaren nam het aantal vestigingen steeds toe. Onze doelstellingen ten aanzien van het aantal bedrijfsbezoeken (minstens 800) en het rapportcijfer (6,8) zijn gerealiseerd.

Beleidsveld

Bedrijvigheid in de wijken

We willen het voorzieningenniveau en de bedrijvigheid in de wijk behouden en stimuleren. Dit is van belang omdat de wijkwinkelcentra, de bedrijven en winkels in de wijken, alsook de zzp-ers die vanuit huis werken werkgelegenheid bieden aan duizenden mensen in onze gemeente.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

In 2013 wilden we bereiken dat er 50 deelnemers mee zouden doen aan de acceleratorprogramma's en dat minimaal vijf leegstaande panden in de wijken zouden worden ingevuld met zzp-ers.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Activiteiten wijk economie gecontinueerd

Via *Onderneem 't* is in 2013 een programma aangeboden van workshops en bijeenkomsten gericht op netwerkvorming en kennisoverdracht: twee netwerkborels waar ondernemers hun expertise

hebben toegelicht (118 deelnemers), drie workshops rond het thema 'Markt en acquisitievaardigheden' (26 deelnemers), ondersteuning ondernemersbijeenkomst en opzetten netwerk Beijum (45 deelnemers) en bijeenkomsten voor ondernemers en bewoners in de Rivierenbuurt. Ook is er een informatiebijeenkomst georganiseerd over het Broodfonds; een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandige ondernemers (32 deelnemers) en is er een nieuwsbrief voor ondernemers opgezet (bereik 1.600 geïnteresseerden). Dertig ondernemers uit het groeiprogramma hebben begeleiding op maat gekregen. De meerderheid van de trajecten loopt nog zodat een totale inschatting van de gerealiseerde omzetsijging nu nog niet te geven is. Verder zijn we als gemeente betrokken bij het *i3-event* (project waar voor 16 kansrijke ideeën van bestaande en startende ondernemers een investeerder wordt gezocht) en bij *NL Innovators* (waarbij ondernemers door stages worden ondersteund op het gebied van hun ondernemingsplan of marktonderzoek). Naast meer kansen voor startende en groeiende zzp-ers wilden wij vijf nieuwe vestigingen of invullingen realiseren voor leegstaand commercieel vastgoed in de wijken. In de Rivierenbuurt hebben we met ondernemers en studenten twee leegstaande panden in de Vechtstraat ingevuld, waardoor deze na 1,5 maand zijn verkocht en een nieuwe invulling hebben gekregen. Twee bedrijfjes hebben zich gevestigd in het pand aan de Van Ketwich Verschuurlaan. Een ander bedrijfje is naar de Griffeweg gegaan.

Wijkwinkelcentra ondersteund

Voor Paddepoel is eind 2013 een kansenkaart opgesteld door het Hoofd Bedrijfschap Detailhandel. Dat is een opsomming van mogelijkheden, kansen en bedreigingen. Met alle relevante partijen zijn twee bijeenkomsten georganiseerd. Onder begeleiding van het Servicepunt Detailhandel is in september gestart met een (stage)onderzoek voor de winkeliers van Helpman naar een (gebieds)marketingplan: Op welke wijze ontstaat er een bruisend en levendig Helpman waar elke winkelier van profiteert? In oktober organiseerde de gemeente in samenwerking met de Nederlandse Raad voor Winkelcentra en RetailVisie een masterclass in Groningen over de ontwikkelingen, kansen en bedreigingen in de stad. Het Servicepunt Detailhandel heeft in 2013 met verschillende wijkwinkelcentra verkennende gesprekken gevoerd over de behoefte aan thematisch overleggen om de wijkwinkelcentra beter met elkaar te laten communiceren en kennis en informatie te delen. Het idee is positief ontvangen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Al met al zijn 250 ondernemers ondersteund bij hun ondernemersvragen via *Onderneem 't*: 30 individuele ondernemers doen mee aan het specifieke groeiprogramma. Daarnaast zijn ruim 200 startende en groeiende zzp-ers en ondernemers ondersteund met een gericht programma van workshops en bijeenkomsten gericht op netwerkvorming en kennisoverdracht. Via *i3-event* en *NL Innovators* kregen nog eens tientallen ondernemers ondersteuning bij het vinden van investeerders en stageonderzoeken. Het realiseren van vijf vestigingen of invullingen voor leegstaand commercieel vastgoed in de wijken is gelukt.

Beleidsveld

Creatief ondernemerschap

Innovatie is een belangrijk middel om de werkgelegenheid op peil te houden. Innovatie komt vaak voort uit nieuwe (onverwachte) combinaties, uit gezochte en niet-gezochte co-creatie. De creatieve industrie wordt erkend als economisch vliegwiel, vooral bij innovatie door kruisbestuiving (cross-overs). Die innovatie-nieuwe-stijl heeft toekomst: daar waar creatieve en technische bedrijven nauw samenwerken en vanaf het begin samen nieuwe producten, diensten, concepten en processen ontwikkelen, zoals in de apps- en games-industrie. Ook in de creatieve kennisstad Groningen zijn hiervoor kansen. We hebben het Ebbingekwartier aangewezen als zone voor de creatieve industrie, we hebben er geïnvesteerd en zien daar nu netwerken ontstaan. We zien het gebied betekenis krijgen als creatieve 'hub' voor stad en regio.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Een aantrekkelijk (vestiging)klimaat creëren voor de creatieve industrie om zo het aantal bedrijfsvestigingen en arbeidsplaatsen te laten groeien.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel
▪ Aantal bedrijfsvestigingen	▪ 2.789	▪ >2.789	▪ 2.684	▪ groei
▪ Aantal arbeidsplaatsen	▪ 5.812	▪ >5.812	▪ 5.632	▪ groei

*Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Deelname aan Creative City Challenge (CCC)

Als opvolger van CCC dat eind 2012 werd afgerond, kon in 2013 met een aantal partners een overbruggingsproject naar het programma Horizon 2020 worden ontwikkeld. Met Horizon 2020 wil de Europese Unie (EU) het concurrentievermogen van Europa vergroten door wetenschap en innovatie te stimuleren. Het ontwikkelde overbruggingsproject heet 'CCC reloaded: CREALAB' en richt zich nog sterker op creatief ondernemerschap onder zowel studenten (Hanzehogeschool Minerva is *full partner*) als onder ondernemers. Via het House of Design-netwerk is sprake van sterke betrokkenheid van ondernemers. De gekozen cross-over thema's in 'CCC reloaded: CREALAB' zijn energie en biobased design.

Ebbingekwartier gestimuleerd

Het Ebbingekwartier is met succes in beeld gebracht als locatie voor activiteiten en evenementen met een duidelijke creatieve kennis-economie-component. Ook de bouw van het Infoversum en de in gang gezette vestiging van House of Design in de watertoren dragen bij aan het versterken van de 'hub' en van de positieve identificatiefunctie van het Ebbingekwartier. Dat geldt ook voor daar georganiseerde evenementen als KEI, Zienemaan, Ommelander markten, Energize festival, Mini Maker Fair en Eurosonic.

Symposium voorbereid

In 2013 hebben we voorbereidingen getroffen voor een ontmoeting met de topsector Creatieve industrie begin 2014 in Groningen. Doel van deze ontmoeting was de onderlinge samenwerking stimuleren: zowel tussen onderzoekers en bedrijven als tussen landelijke en regionale beleidsmakers. We rekenden op 20 deelnemers; het waren er uiteindelijk 85.

Onderzoek uitgevoerd

We hebben onderzoek laten doen naar de creatieve industrie in de stad: Hoe ziet de sector eruit? Wie behoren ertoe? Waar heeft de sector behoefte aan? Hoe kan de sector worden versterkt? Hoe kan de gemeente daarbij faciliteren? De resultaten geven handvatten om een agenda te ontwikkelen samen met de creatieve sector in het Noorden, zodat deze zich verder kan profileren en professionaliseren. Ook is een Master-onderzoek uitgevoerd naar de huidige en mogelijke rol van de gemeente bij het versterken van ondernemerschap in de creatieve industrie.

Kennis en innovatie gestimuleerd

Zie deelprogramma 2 (Binnenstad en toerisme), beleidsveld Talent en kenniswerkers. Zie ook programma 6 (Cultuur), beleidsveld Kunst & Economie.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In de 'Atlas voor Gemeenten' schommelde Groningen rond de vijfde plek qua omvang van de hier wonende creatieve klasse als percentage van de beroepsbevolking. De creatieve klasse wordt beschouwd als de beste indicator voor de voorraad human capital. In 2013 is deze indicator niet meer gemeten.

Het is niet gelukt groei te realiseren in het aantal creatieve bedrijfsvestigingen en aantal arbeidsplaatsen in de stad. Het aantal vestigingen daalde met 3,8 procent in de creatieve sector wat minder dan de daling bij het stedelijk gemiddelde van 4,3 procent. Het aantal werkzame personen in de sector daalde met 6,5 procent, tegenover een daling van 2,8 procent voor de stad. De grootste afname betrof 100 uitzendkrachten bij de theaters. Verder was er vooral afname bij architecten. Deels zal daar een overgang naar zzp-er zijn gemaakt waardoor de afname van vestigingen onder het gemiddelde bleef.

Duurzaam ondernemen en innoveren

Als onderdeel van het Masterplan Groningen Energieneutraal richten we ons op energiebesparing bij bedrijven, het zuinig omgaan met grondstoffen en het sluiten van kringlopen. Dat doen we via de Wet milieubeheer en door samenwerking met diverse partijen in het Contactnet Duurzame Innovatie Noord-Nederland (CODIN). Daarnaast stimuleren we Fairtrade in samenwerking met diverse partners in het kader 'Groningen Fairtrade stad'.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We faciliteren (technische) innovaties en de ontwikkeling van bedrijvigheid die zich specialiseert in duurzame producten en -productiemethoden. Bestaande en nieuwe bedrijventerreinen worden duurzaam ingericht. Aansluitend voeren we het Masterplan Groningen Energieneutraal uit: 'Groningen geeft Energie' richt zich op:

- Groningen energieneutraal in 2035; in 2025 zijn we halverwege;
- Samenwerking met partners en deze faciliteren;
- Het uitbouwen en versterken van onze positie als Energy city, aansluitend op de landelijke en regionale ambities van de Energy Valley-regio.

Onze inspanningen zijn gericht op:

- energiebesparing bij MKB-bedrijven, vooral grootverbruikers;
- ontwikkeling en toepassing van duurzame energie, samen met bedrijven en (kennis)instellingen;
- bedrijven stimuleren tot duurzaam en energiezuinig ondernemen en innoveren volgens het 'Cradle-to-Cradle'-principe;
- behouden van de titel 'Groningen Fairtrade stad' met ondernemers en bewoners.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Samen met externe partners, zoals binnen het Akkoord van Groningen en met G-kracht, stimuleren we de ontwikkeling van kennis, innovatiekracht en (nieuwe) werkgelegenheid onder meer op het terrein van Duurzaam ondernemen. We stimuleren groen ondernemen. Dat is goed voor het milieu en bespaart kosten.

We faciliteren de ontwikkeling van duurzame technieken, producten en organisaties. We faciliteren marktontwikkelingen door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. We ondersteunen subsidieaanvragen (EU, nationaal, regionaal) om duurzame investeringen in Groningen te laten plaatsvinden, waarmee werkgelegenheid wordt gecreëerd. In het kader van het Masterplan Groningen Energieneutraal besteden we aandacht aan energiebesparing bij (vooral grotere) bedrijven.

Clean campagne

'Clean Groningen' is een samenwerkingsproject tussen de Energy Valley Topclub, MKB-NL, Natuur & Milieufederatie Groningen en de provincie en gemeente Groningen gericht op het beperken van energieverbruik en het stimuleren van verduurzaming van bedrijven. Voor de inspanningen op het gebied van duurzaamheid, in het bijzonder duurzame energie en energiebesparing, worden bedrijven beloond met extra exposure. De inspanningen zijn onder te verdelen in SCAN (CO₂-footprint), DOEN (actieplan + 1e uitvoering) en GROEN (actieplan uitgevoerd).

Behaald resultaat

De campagne beoogt tot eind 2014 bij 50 bedrijven het energieverbruik te beperken en hen te activeren tot verduurzaming. In 2013 hebben 20 deelnemers zich aangemeld. Deze 20 bedrijven namen deel aan de clean campagne door een scan te laten uitvoeren. Er is aandacht besteed aan de campagne op de promotiedagen in Martiniplaza en via de wedstrijden van FC Groningen en de Gasterra Flames. Een van de deelnemende bedrijven is opgetreden als shirtsponsor van FC Groningen.

Energiebesparing bij bedrijven

We werken branchegewijs (bijvoorbeeld supermarkten), themagewijs (bijvoorbeeld 'open gevels') en/of met individueel maatwerk om energiebesparing bij bedrijven te realiseren. Het uitgangspunt is de vrijwillige medewerking van ondernemers. Indien deze vrijwilligheid niet aanwezig is kunnen bedrijven verplicht worden volgens de Wet milieubeheer. Afhankelijk van het jaarverbruik kunnen bedrijven verplicht worden om maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar te treffen. Indien noodzakelijk kan hier handhavend tegen opgetreden worden. In 2013 is gestart met extra controles op het gebied van energiebesparing. Er is een selectie

gemaakt van de grootverbruikers, middenverbruikers en de kleinverbruikers. Inspecteurs krijgen een aanvullende opleiding en de voorbereidingen hiervoor zijn getroffen. In 2014 vindt de opleiding plaats en gaan de inspecteurs intensiever controleren bij de bedrijven. We willen minimaal 100 controles uitvoeren bij de grote energieverbruikers.

Green Key in toeristische sector

In 2013 is in het kader van Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) het project “Green Key bij hotel en conferentiecentra” afgerond. De Green Key is het internationale duurzaamheidskeurmerk voor toerisme- en recreatiebedrijven en voor vergader- en congreslocaties. De negen deelnemende hotels, inclusief Martiniplaza en Oosterpoort hebben de Green Key ontvangen in een afsluitende bijeenkomst op 11 juni 2013. In Groningen beschikken we bij de hotels over 5 gouden en 4 zilveren green keys, de Oosterpoort heeft Zilver, Martiniplaza heeft goud, Noorderzon heeft zilver, Grachtenfestijn heeft goud en de Zeilcharter Willen Jacobs heeft eveneens goud.

Zorginstellingen

Voor de zorginstellingen zijn in 2012 inventariserende gesprekken gevoerd en is in 2013 een projectplan opgesteld. Dit plan wordt in samenwerking met de provincie Groningen verder uitgewerkt en daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij initiatieven vanuit de markt. Bij dit initiatief zijn ook de kennisinstellingen betrokken. De definitieve uitvoering zal in 2014 plaatsvinden.

Duurzame productontwikkeling

Contactennet Duurzame Innovatie Noord-Nederland (CODIN) is in 2013 overgegaan in de Vereniging Noorden Duurzaam. De gemeente Groningen is lid geworden van deze vereniging en we nemen deel aan twee projecten: duurzame mobiliteit en duurzame verfketen. De eerdere projecten onder de CODIN-vlag (betonkringloop en bitumen hergebruik) zijn succesvol afgerond in 2013.

Fairtrade Gemeente Groningen

We faciliteren de werkgroep Fairtrade Gemeente Groningen in het werven van nieuwe deelnemers aan de campagne en communicatie over Fair Trade. Dit doen we door deelname aan de werkgroep en door het beschikbaar stellen van budget voor communicatie en activiteiten. In 2013 is het gelukt om weer nieuwe winkels (4), horecaondernemers (5), instellingen en bedrijven (2) en onderwijs (2) mee te laten doen aan de campagne. Er zijn meer publieksactiviteiten geweest dan we van te voren hadden voorzien, omdat zich daarvoor kansen aanboden. In 2013 is het vijfjarig lustrum van Groningen Fair Trade gemeente uitgebreid gevierd met een publieksdag en symposium op 1 juni 2013.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Er zijn diverse projecten met instellingen en bedrijven voortgezet op het gebied van energiebesparing en duurzame productontwikkeling. In 2013 is meer de focus komen te liggen op toezicht en handhaving en dit zal voortgezet worden in 2014.

De titel Fairtrade Gemeente Groningen hebben we dit jaar geprolongeerd en er is meer aandacht voor Fairtrade bij verschillende maatschappelijke instellingen en bedrijven (non-food).

Beleidsveld

Vergunningverlening en handhaving

De gemeente is bevoegd gezag voor bedrijven op grond van de Wet milieubeheer en de Algemene Plaatselijke Verordening. We beschermen de leefomgevingskwaliteit door het reguleren en legaliseren van bedrijfsmatige activiteiten en toezicht op de milieubelasting van bedrijven. We zien toe op de naleving van regels en stimuleren energiebesparing bij bedrijven binnen de aspecten van de wet milieubeheer. We werken aan integrale vergunningverlening, integraal toezicht en handhaving, op een manier die bijdraagt aan efficiency- en kwaliteitsverbetering en die resulteert in administratieve lastenverlichting voor bedrijven.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Verbeteren en beschermen van de leefomgevingskwaliteit in de Stad door het reguleren van en toezicht houden op de milieubelasting door bedrijven.
- Verlenen van vergunningen en afhandelen meldingen binnen de wettelijke termijnen.

- Integraal uitvoeren van toezicht en handhaving waar dat mogelijk is door samenwerking tussen betrokken disciplines.
- Verbeteren van de dienstverlening aan bedrijven onder meer door een klantgerichte benadering.
- Bevorderen van energie- en grondstoffenbesparing en duurzaam ondernemen in overeenstemming met de doelstellingen van de Wet Milieubeheer.
- Voorbereiden en ontwikkelen van een optimale samenwerking met de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) in onze provincie, voor het takenpakket dat door de RUD wordt uitgevoerd.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Vergunningverlening

Verlenen van vergunningen en afhandelen van meldingen van bedrijven conform de Wabo.

Behaald resultaat

We geven uitvoering aan de Wabo. Bedrijven worden op maat bediend. Procedures worden in het algemeen binnen de geldende termijnen afgerond. Vergunningverlening en handhaving leidden in 2013 niet tot beroepszaken.

Handhavingsprogramma

- Integrale voorbereiding van jaarlijks handhavingsprogramma, gericht op efficiënte inzet van inspectiecapaciteit en vermindering van lasten voor bedrijfsleven.
- Uitvoeren van controles en toezicht vanuit het integrale handhavingsprogramma, met een prioritering op basis van een risicoanalyse.
- Waar mogelijk en zinvol integraal toezicht toepassen (signaleren, 'oog en oor'-toezicht vanuit milieu, brandveiligheid en bouwen)
- Opstellen integraal handhavingsprogramma 2014 en handhavingsverslag 2013.

Behaald resultaat

De naleving van de milieuregels bij de gecontroleerde bedrijven is op orde. Bij de uitgevoerde bedrijvencontroles is energiebesparing, daar waar relevant, beoordeeld en zijn afspraken met ondernemers gemaakt over energiebesparende maatregelen.

Adequate afhandeling van klachten

Klachten worden afgehandeld binnen een termijn van zes weken, conform de geldende klachtenprocedure.

Behaald resultaat

Het aantal klachten over de milieubelasting door bedrijven is lichtelijk gedaald, maar blijft op het zelfde niveau als voorgaande jaren. Die klachten betreffen in hoofdzaak geluidhinder door horeca-inrichtingen.

Deelname in de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

- Deelname in de projectorganisatie voor het oprichten van de RUD.
- Organiseren van de samenwerking tussen de gemeentelijke organisatie en de RUD.

Behaald resultaat

De regionale uitvoeringsdienst; Omgevingsdienst Groningen is 1 november 2013 van start gegaan. Er vinden gesprekken plaats over de samenwerking.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De doelen van het programma 2013 zijn gerealiseerd. De milieubelasting van bedrijven is binnen de prioriteiten van de gemeente gecontroleerd en op orde.

Beleidsveld

Detailhandel/warenmarkt

De warenmarkt vormt een wezenlijk onderdeel van de binnenstad. Ook de wijkmarkten zorgen voor levendigheid in de buurt. In 2010 zijn de marktverordening en het marktreglement aangepast, waaronder de branchering en marktindeling. Doel was om de markt een positieve impuls te geven. Doorerschikking van kramen is er op de Grote Markt een foodplein gevormd en is meer aandacht gegeven aan de uitstraling. Een aantal jaren geleden besloot de raad dat de markt kostendekkend

moet zijn. Mede door de teruglopende economie lopen de inkomsten uit de markt terug. Ook de bouw van het Forum heeft impact op de Grote Markt en de beschikbaarheid voor de markt.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het professionaliseren en het verbeteren van de kwaliteit van de warenmarkt. We willen een toekomstbestendige warenmarkt voor stadgers, regionale bezoekers en toeristen en een markt die een bijdrage levert aan de aantrekkelijkheid van de binnenstad. Door middel van Marktmanagement willen we een efficiëntere uitvoering en naleving van het marktreglement bewerkstelligen. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de huidige organisatie van de warenmarkt en blijft het streven naar kostendekkendheid één van de speerpunten. Aan de hand van de toekomstvisie op de Grote Markt zullen we de warenmarkt blijven door ontwikkelen op kwaliteit.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Doorontwikkeling warenmarkt

Afgelopen jaar is inzet gepleegd op kwaliteitsontwikkeling van de warenmarkt door middel van marktmanagement, waarbij efficiency en kostenreductie als uitgangspunt is genomen. Het marktmanagement is voornamelijk bezig geweest met het afhandelen van achterstallig onderhoud in de uitvoering van de gewijzigde regelgeving. De implementatie van deze regelgeving is zo goed als afgerond. Hierdoor is de vergunningverlening bijvoorbeeld door de instelling van de marktadviescommissie transparant geworden. De beoogde kwaliteitsontwikkeling van de markt is hierdoor niet volledig gehaald. Op organisatiegebied is in de aansturing in het laatste kwartaal van 2013 een wijziging doorgevoerd.

De toekomstvisie Grote Markt is onderdeel geworden van de ontwikkeling van de toekomstvisie van de binnenstad. De gesprekken hierover zijn in volle gang, de warenmarkt is hierbij betrokken. De verwachting is dat rond de zomer 2014 de visie aan het nieuwe college kan worden gepresenteerd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De professionaliteit en de kwaliteit van de warenmarkt is nagenoeg hetzelfde gebleven. De markt heeft een moeizaam jaar achter de rug. De combinatie van markt en evenementen, bijvoorbeeld de intocht van Sinterklaas, heeft gezorgd voor spanning in de relatie tussen marktondernemers en gemeente. Verschillende onderwerpen zijn geëvalueerd en de uitkomsten hiervan hebben geresulteerd in nieuwe voorstellen, die in het marktreglement worden ingepast. Ook heeft er een pilot plaatsgevonden op de Grote Markt om het effect van een andere opstelling en branchering te meten. Aansluitend op het Verbeterplan Stadstoezicht zijn er organisatorische wijzigingen doorgevoerd in de aansturing van de warenmarkt. In het eerste kwartaal van 2014 wordt een plan van aanpak opgesteld.

BINNESTAD EN TOERISME

Met het deelprogramma 'Binnenstad en toerisme' zorgen we voor een binnenstad waar mensen graag naartoe komen. Een binnenstad, die gastvrijheid uitstraalt, die goed bereikbaar is en waar wat te beleven valt. Daarmee willen we meer bezoekers en toeristen trekken die hier langer verblijven en meer geld uitgeven; ook als er grote bouwprojecten worden uitgevoerd. Een aantrekkelijke binnenstad is ook van belang voor het aantrekken en behouden van kenniswerkers (talent). Talenten zijn nodig om de kenniseconomie van Groningen te laten groeien.

Beleidsvelden

- Binnenstadontwikkeling
- Bevorderen toerisme
- Versterken bedrijfsleven binnenstad
- Talent en kenniswerkers

GELD

De totale lasten van het deelprogramma binnenstad en toerisme bedragen 1,9 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit reservemutaties, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Binnenstadontwikkeling

Groningen heeft een aantrekkelijke binnenstad waar veel bezoekers op afkomen. Dit moet ook zo blijven tijdens de uitvoering van de verschillende bouwprojecten (zoals Forum en Grote Markt Oostzijde). Dit is opgenomen als een ambitie in ons collegeprogramma. Een aantrekkelijke binnenstad heeft ook gebieden nodig waar de mix van winkels, horeca en voorzieningen net even anders is. De binnenstad is de aangewezen plek voor een aantal grote evenementen waardoor bezoekers naar de stad komen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Een bruisende en bereikbare binnenstad.
- Een veilige binnenstad (Veilig Uitgaan en Veilig Ondernemen).
- Goed wonen in een leefbare binnenstad (A-kwartier en Binnenstad-Oost).
- De binnenstad als motor van de economische en culturele ontwikkeling van stad en regio.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal binnenstadbezoekers (in miljoenen)	▪ 26,7	▪ 24-26	▪ 22*	▪ 24-26
▪ Gerealiseerde omzet (in miljoen euro's)	▪ 764	▪ stabiel	▪ 740	▪ stijging
▪ Bezoekerswaardering binnenstad	▪ 6,8	▪ ≥6,9	▪ 6,7	▪ ≥7,0

* Wij zien de afgelopen jaren veel schommelingen in met name het aantal binnenstadbezoekers. Dit wordt veroorzaakt door de indirecte wijze waarop deze worden berekend. Wij komen hier in een separate brief op terug. Desalniettemin constateren wij wel degelijk een daling die door de crisis optreedt in nagenoeg alle Nederlandse steden.

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Bruisende binnenstad**

Met het Evenementenprogramma binnenstad hebben we de evenementenkalender voor de binnenstad evenwichtiger opgebouwd. Bijvoorbeeld door het stimuleren van nieuwe evenementen als Swingin' Groningen, de Winterprogrammering, het Grachtenfestijn en Mode in Groningen als onderdeel van het Gastvrijheidsprogramma. Dit programma is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met onder andere de Groningen City Club (GCC) en Marketing Groningen. Daarnaast hebben wij de afstemming en samenwerking (binnenstadmanagement) met GCC, Marketing Groningen en de politie gecontinueerd.

Informatievoorziening

Zowel de informatievoorziening naar als de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en gebruikers van de binnenstad is versterkt. Dat hebben we gedaan door het verschaffen van informatie in het informatiecentrum op de Grote Markt, websites, nieuwsbrieven en het oprichten van een klankbordgroep. We hebben het informatiecentrum uitgebreid met Meerstad, Aanpak Ring Zuid en Groningen Bereikbaar. We hebben in twee jaar tijd in totaal circa 240 duizend bezoekers in het informatiecentrum gehad.

Betere bereikbaarheid Groningen/Binnenstad

Het bereikbaar houden van de binnenstad is ondergebracht in het project *Groningen Bereikbaar*.

Beheer en onderhoud binnenstad

Tijdens de bouw in de binnenstad is er extra aandacht voor het beheer en onderhoud. Het BORG-niveau is in 2013 op hetzelfde niveau gebleven als in 2012. Het Huiskamerteam is in stand gebleven. Zie programma Onderhoud en Beheer Openbare Ruimte.

Uitvoeren van programma 'Ruimte voor de Binnenstad'

We hebben in 2013 een keuze gemaakt voor nieuwe bewegwijzering in de binnenstad. Daarnaast worden de dubbelzijdige reclameborden vervangen en worden in de parkeergarages betere verwijzingen richting de binnenstad opgenomen, onder andere door nieuwe stadskarten. We hebben in februari een geactualiseerd terrassenkader vastgesteld, waarin schotten, parasols en ander terrasmeubilair zijn toegestaan. Het aanvalsplan 'Oog voor nieuwe detailhandel' is uitgevoerd. Voor de fiets hebben we geëxperimenteerd met onder andere fietsvakken voor het fietsparkeren in de openbare ruimte.

Uitvoering Veiligheidsplan

Begin 2013 is op verzoek van de gemeenteraad een tienpuntenplan ingevoerd. Maatregelen waren onder andere een politiepost in het A-Kwartier, het invoeren van verblijfsverboden, extra inzet van politie en Stadstoezicht. Het tienpuntenplan is in 2013 ingevoerd en wordt voortgezet in 2014.

Ontwikkeling Oostzijde Grote Markt / Forum

In 2013 is verder gewerkt aan de bouw van de parkeergarage en is de Naberpassage gesloopt. Er is gestart met het gebouw van Vindicat. Dit zal in 2014 worden opgeleverd.

Verder is gewerkt aan:

Uitvoering van het BIMA-jaarprogramma samen met de GCC en Marketing Groningen.

Wat hebben we bereikt?

Veel van de voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd. Het woon- en leefklimaat in het A-kwartier is verbeterd. Verondersteld mag worden dat de verscherpte aandacht en diverse maatregelen hebben bijgedragen aan deze verbetering. Eerdere ervaringen hebben echter laten zien dat blijvende aandacht nodig is om dat te continueren.

De activiteiten hebben bijgedragen aan de economische en culturele ontwikkeling van de stad en regio. De dalingen in bezoekersaantallen, omzet en waardering laten zien dat er een grote noodzaak is om de ontwikkelingen in de binnenstad nauwgezet te volgen (economische crisis, internetverkoop, bereikbaarheid).

Bevorderen toerisme

Groningen is en blijft een aantrekkelijke stad voor toeristen. Dit blijkt mede uit de toename van het aantal overnachtingen. Dit is van belang omdat inkomende geldstromen van buiten onze regio een belangrijke stuwende impuls zijn voor de economie van Groningen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Toename van het aantal arbeidsplaatsen in de vrijetijdsector ten opzichte van 2012.
- Toename van het aantal toeristische overnachtingen ten opzichte van 2012.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Arbeidsplaatsen leisure*	▪ 9.126	▪ >9.126	▪ 8.517
▪ Aantal vestigingen leisure*	▪ 1.142	▪ >1.142	▪ 1.097
▪ Aantal toeristische overnachtingen**	▪ 391.819	▪ >391.819	▪ 397.359

* Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

** Afdeling Belastingen, Gemeente Groningen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Publiektrekkende initiatieven ondersteund

We hebben *Eurosonic/Noorderslag* in 2013 ondersteund. Daarnaast hebben we een bijdrage geleverd aan een aantal kleinere nieuwe evenementen (zie beleidsveld Binnenstadontwikkeling, activiteit Bruisende Binnenstad). We hebben nauw samengewerkt met de ondernemersverenigingen, zowel om nieuwe evenementen een kans te geven als om gastvrijheidsacties te co-financieren. Voorbeelden daarvan zijn de 'Zwaanzinnige Dagen' en het binnenhalen van sponsors voor de landelijke intocht van Sinterklaas in Groningen. Veel initiatieven konden wij niet ondersteunen vanwege de bezuinigingen.

Marketing Groningen ondersteund

Ook in 2013 hebben wij Marketing Groningen financieel ondersteund ten behoeve van de exploitatie van dit bureau voor de toeristische marketing van Groningen. Wij werken als gemeente samen met Marketing Groningen, Groningen City Club en de provincie Groningen aan de programmering, planning en vergunningverlening van de evenementen in de stad. Marketing Groningen heeft in 2013 onder meer de binnenstad- en wintercampagnes ontwikkeld en uitgevoerd met o.a. (online) informatievoorziening over activiteiten en koopzondagen in de binnenstad.

Toeristische monitors uitgevoerd

Jaarlijks nemen wij deel aan het onderzoek 'Toeristisch bezoek aan steden' van NBTC-NIPO. Relatief veel senioren en stellen zonder kinderen brengen bezoeken aan de Nederlandse steden. Net als in 2012 stond Groningen in 2013 op de zesde plek van de deelnemende 32 steden qua aantal bezoeken gericht op ontspanning en plezier. De meeste steden zagen het aantal toeristisch-recreatieve bezoeken dalen als gevolg van de crisis. Dat was ook het geval in Groningen. Er werden in 2013 ruim 3,3 miljoen bezoeken aan Groningen gebracht gericht op ontspanning en plezier. In 2012 was er nog sprake van 4 miljoen toeristische bezoeken. De stadsbezoekers geven vaker aan Groningen te willen bezoeken omwille van het *funshoppen* dan bij de andere steden (49 versus 38 procent). Dat is gunstig: de gemiddelde besteding per persoon neemt vaak toe als er meer gewinkeld wordt. De bestedingen van de toeristische stadsbezoeker blijken met 44 euro in Groningen dan ook iets hoger te zijn dan gemiddeld (42,20 euro) en zijn bovendien iets toegenomen ten opzichte van 2012. Tot slot zien we dat de stadsbezoeken in Groningen iets meer plaatsvinden in de perioden april-juni en oktober-december dan in de tussenliggende kwartalen.

Ook hebben we in 2013 opdracht gegeven tot het uitvoeren van het tweejaarlijkse onderzoek Toeristisch-Recreatieve-ontwikkelings-Monitor (TROM), specifiek voor het toeristisch bezoek aan Groningen. Hierin wordt onder andere specifiek onderzoek gedaan naar de Duitse toerist. Daaruit blijkt dat het overgrote deel van de Duitse bezoeker van dichtbij komt, relatief hoogopgeleid is, aanzienlijk ouder is dan de Nederlandse bezoeker en vooral komt om te winkelen en het bezichtigen van de historische stad. De Duitse bezoeker waardeert Groningen, zeker in vergelijking tot de Nederlandse bezoeker, ontzettend hoog, vooral op het gebied van sfeer,

winkelaanbod en bereikbaarheid. Overigens geven ze, in tegenstelling tot wat verwacht zou mogen worden gezien de afgelegde afstand, niet meer uit dan de Nederlandse bezoeker van de stad. Ook is onderzoek gedaan naar het profiel van verblijfstoeristen (consumenten die minimaal één nacht overnachten in de stad). Daaruit blijkt dat bijna de helft van het aantal verblijfstoeristen inmiddels van buitenlandse herkomst is, eveneens hoogopgeleid. Dit leidt logischerwijs in een groter aandeel hotelovernachtingen ten opzichte van andere overnachtingsvormen (pensions, camping, B&B). Winkelen en het bezoek van de historische stad blijken ook hier de belangrijkste redenen van bezoek te zijn en ook hier is de waardering voor de stad ongekend hoog. Logischerwijs geeft een verblijfstoerist significant meer uit dan een dagtoerist.

Verruiming koopzondagen geëvalueerd

In 2012 en 2013 heeft de gemeenteraad besloten de koopzondagenregeling uit te breiden. Het aantal algemene koopzondagen is toen verhoogd van 12 naar 16. Daarnaast hebben de levensmiddelenwinkels de mogelijkheid gekregen elke zondag open te gaan tussen 12.00 en 17.00 uur. Op aangeven van de raad is de koopzondagenregeling in 2013 geëvalueerd. Het globale beeld is dat er geen overtuigende meerderheid voor of tegen (verdere verruiming van) de koopzondagen in Groningen is. Wel kan gezegd worden dat zelfstandige winkeliers over het algemeen geen voorstander zijn van (extra) koopzondagen; de retailketens zijn dat over het algemeen wel.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Elk jaar scoort Groningen hoger op het punt gastvrijheid. Tussen 2011 en 2013 zijn we van een zevende naar een tweede plaats geklommen met een betere score in alle categorieën. In oktober 2013 behaalde Groningen de tweede plaats in het jaarlijkse onderzoek 'Meest Gastvrije Stad' door VVV Nederland en Van Spronsen & Partners. De stad scoorde hiermee beter dan 19 andere steden en moet alleen in Den Bosch haar meerdere erkennen. Vooral op de punten vriendelijkheid, bereikbaarheid en diversiteit scoort Groningen erg goed.

Het is niet gelukt meer arbeidsplaatsen te realiseren in de vrijetijdsector dan in 2012. Het aantal werkzame personen in de sector daalde met -6,7 procent sterker dan het stedelijk gemiddelde van -2,8 procent. Wat het aantal bedrijfsvestigingen betreft, deed de sector het met -3,9 procent iets minder slecht dan het stedelijk gemiddelde (-4,3 procent). De grootste afname wordt veroorzaakt door de horeca. Dit is ook de grootste sectie binnen deze sector.

In maart 2014 hebben we de aangiften toeristenbelasting over 2013 verstuurd. Het aantal toeristische overnachtingen die we in 2013 ontvingen over 2012, is toegenomen met 5,5 duizend (+1,4 procent) ten opzichte van vorig jaar. Daarmee is de doelstelling gerealiseerd.

We kunnen concluderen dat vooral de buitenlandse bezoeker Groningen ongekend goed blijft waarderen en een steeds belangrijker aandeel inneemt in de toeristische sector.

Beleidsveld

Versterken bedrijfsleven binnenstad

De horeca en de detailhandel zijn belangrijke smaakmakers van de binnenstad. Het gaat hier om economisch belangrijke sectoren met veel werkgelegenheid. Bijna de helft van de horecaondernemingen en 43 procent van de detailhandel is in de binnenstad gevestigd. Daarom stimuleren we deze sectoren.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Een goed functionerende horeca en detailhandel moeten leiden tot extra banen die vooral geschikt zijn voor het onderste en middensegment van de arbeidsmarkt.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel
▪ Aantal werkzame personen in de binnenstad (binnen diepen)	17.977	>17.977	16.788	groei
▪ Aantal bedrijfsvestigingen in de binnenstad (binnen diepen)	2.160	>2.160	2.024	groei

Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Servicepunt Detailhandel ondersteund**

In 2013 is het Servicepunt Detailhandel gecontinueerd. Met ingang van 2013 kent het servicepunt twee andere formele stakeholders naast de gemeente: Groningen City Club en Vereniging Bedrijvenparken Groningen West (VBGW). In mei verhuisde het servicepunt naar de Kamer van Koophandel aan de Leonard Springerlaan. Het servicepunt was in 2013 betrokken bij of trekker van onder andere de volgende activiteiten: *Winkelverkiezing050* (met 133 deelnemende winkels en bijna 20 duizend uitgebrachte stemmen) en bijeenkomsten en trainingen zoals die met marketingexpert Cor Hospes op 18 maart (bezoekt door ruim 100 detaillisten), de praktische denktank 'Raad van Inspiratie' op 2 april, de trainingen 'Consument aan Zet' en de bijeenkomst 'Groningen Samen Veilig' op 15 oktober (met 140 gasten voor vijf verschillende sessies). Vermindering leegstand door tijdelijke oplossingen: zie volgende activiteit.

Plan 'Oog voor Nieuwe Detailhandel' uitgevoerd

Wij hebben ons in 2013 zeer actief ingezet om Groningen te profileren als aantrekkelijke vestigingsplaats voor zelfstandige winkeliers en retailketens. Daarvan hebben wij verslag gedaan in de voortgangsrapportage van aanvalsplan 'Oog voor nieuwe detailhandel'. Zo vond in oktober een bijeenkomst plaats voor ruim 70 landelijke retailers en investeerders die voorbeelden hebben bezocht van 'het nieuwe winkelen' en hebben kennisgemaakt met de Oostwand en het Sontplein. In december plaatsten we een *advertorial* in het *Inretail Magazine*. We hebben verschillende communicatiemiddelen ontwikkeld voor de doelgroep (presentatie, factsheet, promotiefilm). Daarnaast hebben we samen met Marketing Groningen een wandelfolder ontwikkeld om potentiële winkeliers te laten kennismaken met nieuwe winkelconcepten in Groningen. Het ontwikkelde materiaal is gedeeld met de makelaars en is onder andere gebruikt tijdens *Let's Gro* in november. Volgens onderzoek van RTL Nieuws (gepubliceerd januari 2014) doet Groningen het relatief goed met een gemiddelde leegstand en zijn er veel *pop-up* initiatieven in leegstaande panden. Wij hebben ons daar actief voor ingezet. Zo hebben wij subsidie verleend aan JOP, de organisatie die leegstaande panden in het centrum tegen een geringe vergoeding verhuurt aan jonge mensen met hele leuke nieuwe initiatieven. Dat heeft er bijvoorbeeld mede toe geleid dat de Carolieweg weer is opgebloeid. We hebben gesprekken en samenkomsten georganiseerd met het zittende bedrijfsleven in verschillende straten (Zwanestraat, Damsterplein), waardoor huurders, verhuurders en gemeente zich succesvol gezamenlijk hebben ingezet om de lege plekken op te vullen. Voor duurzame oplossingen zijn we in gesprek gegaan met pandeigenaren en makelaars over de mogelijkheid om huren aan te passen en/of te participeren in risico's van ondernemers. De verhuurbaarheid van panden neemt daardoor toe, zo is gebleken.

Groningen City Club ondersteund

Ook het afgelopen jaar hebben we de GCC ondersteund als platform voor en spreekbuis van de binnenstadondernemers. Ook ten aanzien van initiatieven uit Het Fonds en jaarprogramma Binnenstadmanagement is de GCC een waardevolle gespreks- en samenwerkingspartner van de gemeente. De GCC heeft het Servicepunt detailhandel in 2013 ingezet voor het organiseren van concrete activiteiten. De samenwerking tussen ondernemers in de binnenstad is geïntensiveerd en wordt als plezierig ervaren. Per winkelstraat zijn nieuwe contactpersonen benoemd. Met ingang van november is voor de GCC een betaalde *city manager* aangesteld als stap in de verdere professionalisering. De gemeente heeft hier eenmalig aan bijgedragen voor de periode tot en met december 2014. De noodzakelijke inzet voor het werven van meer nieuwe leden en het begeleiden van de vele Fondsprojecten per jaar kon niet langer alleen door vrijwilligers gebeuren.

Monitor detailhandel uitgevoerd

De Detailhandelsmonitor 2013 is uitgevoerd. Daaruit blijkt dat de binnenstad van Groningen een nog steeds sterke (boven)regionale functie heeft. Niettemin worden de bezoekers vanuit de stad zelf steeds belangrijker voor de binnenstad. Met een hoger aandeel bezoekers uit de stad is het te verwachten dat zij iets korter in de binnenstad verblijven. Wel heeft de lagere verblijfsduur gevolgen voor de bestedingen. Ook beoordelen eigen bewoners de eigen stad altijd kritischer dan mensen van elders. Het afgelopen jaar was men dan ook iets minder tevreden dan het vorige jaar. Het gaat hier om kleine verschillen. Veruit de belangrijkste reden om de stad te bezoeken is nog steeds het shoppen of winkelen. Het belang van de horeca als bezoekmotief lijkt toe te nemen.

Wat hebben we bereikt?

We hebben ons in het afgelopen jaar zeer actief ingezet om de initiatieven van binnenstadondernemers te faciliteren en de binnenstad te promoten als aantrekkelijke vestigingsplaats. Dankzij een veelheid aan *pop up*-initiatieven hebben we de leegstand in de binnenstad weten te beperken tot een gemiddeld niveau. Desondanks lieten de detailhandel en de

horeca een duidelijke afname zien in 2013. Deze twee bedrijfstakken zijn goed voor ruim een derde van de werkgelegenheid in de binnenstad. Het aantal arbeidsplaatsen in deze sectoren nam af met -6,6 procent binnen de diepen tegenover -2,8 procent voor de stad. Net buiten de diepen is de werkgelegenheid wel licht gestegen.

Winkelen blijft veruit de belangrijkste reden om de stad te bezoeken, hoewel het belang van de horeca lijkt toe te nemen. Het aandeel bezoekers uit de stad zelf neemt toe ten opzichte van bezoekers uit de regio. In Groningen hebben de toeristisch-recreatieve stadsbezoekers relatief meer gefunshopt dan in 31 andere Nederlandse steden (63 tegenover 53 procent). Ook voor hen is winkelen voor je plezier het belangrijkste motief om Groningen te bezoeken. In vergelijking met andere steden besteedden zij hier relatief meer in winkels en minder in de horeca.

Beleidsveld

Talent en kenniswerkers

Door het toepassen van kennis en creativiteit is innovatie mogelijk. Op haar beurt leidt innovatie weer tot nieuwe producten, diensten en werkwijzen en daarmee ook tot economische groei en banen. De ontwikkeling naar een kenniseconomie leidt ook tot een steeds grotere behoefte aan hoogopgeleide talenten en kenniswerkers die kunnen bijdragen aan de economische groei bij instellingen en bedrijven in de topsectoren. Banen voor hoger opgeleiden leveren ook werk op voor de onderkant van de arbeidsmarkt.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Versterking van de kenniseconomie.
- Een innovatief ondernemersklimaat dat nieuwe creatieve en innovatieve bedrijvigheid aantrekt.
- De creatieve industrie versterken en verder ontwikkelen ten bate van een optimaal vestigingsklimaat, werkgelegenheid, het bevorderen van innovaties en verdienvermogen.
- Voldoende talent voor de stad behouden, naar de stad laten terugkeren of aantrekken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Kennis en innovatie gestimuleerd

Eigenlijk zit het stimuleren van innovatie verweven in het gehele programma Economie en Werkgelegenheid en dan vooral in het deelprogramma 'Groningen Kennisstad'. Daarnaast hebben we het volgende ondernomen:

Eind november zijn we met de vier Noordelijke steden naar Brussel gereisd om ons te verdiepen in de wijze waarop wij met innovatie kunnen aansluiten bij het Europese beleid.

In SNN-verband is gewerkt aan de totstandkoming van de Regionale Innovatie Strategie (RIS). Er is een taskforce opgericht om de samenwerkingsstructuur op het gebied van de kenniseconomie te verbeteren. Verder hebben we op 12 november met een bus vol Groningse ondernemers deelgenomen aan de landelijke Innovatie-estafette 2013 en startbijeenkomst Horizon 2020 in Amsterdam. Twee Groningse bedrijven hebben zich hier gepresenteerd.

Zoals aangegeven bij beleidsveld Innovatieve Ondersteunende Technologie hebben we in 2013 deelgenomen aan de verkiezing voor Innovatiehoofdstad van Europa (*iCapital Award*). Uiteindelijk zijn wij als tweede geëindigd achter Barcelona.

In 2013 hebben wij meerdere projecten uitgevoerd zoals het faciliteren van ondernemers bij het oprichten van een Kredietunie voor de regio Groningen en het ondersteunen van *NL Innovators* bij het tot stand komen van nieuwe innovatieve bedrijvigheid. Verder waren wij betrokken bij bijeenkomsten zoals die in het kader van het *i3event*, waarbij (creatieve) ondernemers met innovatieve ideeën worden gekoppeld aan investeerders. Tot slot hebben wij themabijeenkomsten over financiering en groei gefaciliteerd van het *VentureLab Groningen*. Dat is het *business development*-programma van de Rijksuniversiteit gericht op 'high potential start-ups' en bestaande ondernemers die de lat hoog leggen.

Arbeidsmarkt niet nader onderzocht

Vanwege bezuinigingen is het arbeidsmarktonderzoek niet uitgevoerd in 2013. Wel hebben wij aansluiting gezocht bij al lopende onderzoeken vanuit de Regio Groningen-Assen. In dat onderzoek is gekeken naar de ontwikkelingen van vraag en aanbod naar technisch personeel in de regio.

Ebbingekwartier

We hebben het Ebbingekwartier aangewezen als zone voor de creatieve industrie. Zie deelprogramma 1, beleidsveld Creatief ondernemerschap.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het versterken van de kenniseconomie en een innovatief ondernemersklimaat wierp vruchten af op diverse terreinen. Zo zien we vernieuwing en cross-overs op veel terreinen terugkomen, zoals bij de duurzame opzet van het nieuwe datacenter op Westpoort, bij hippe initiatieven voor leegstaande winkelpanden, bij vernieuwende (elektronische) vormen om toeristen aan te trekken, bij de ontwikkeling van nieuwe intelligente energienetwerken en bijvoorbeeld ook bij het inzetten van technologie om fietsgedrag te stimuleren.

GRONINGEN KENNISSTAD

Met 'Groningen Kennisstad' stimuleren we de kenniseconomie. Instrumenten daarvoor zijn het Akkoord van Groningen en het economische beleidsplan G-kracht. Samen met de partners van het Akkoord van Groningen stimuleren we een innovatief ondernemingsklimaat en willen we de stad ontwikkelen tot een centrum van duurzame innovatie. We willen Groningen als City of Talent profileren en kennis vaker en meer maatschappelijk toepassen. Bij dat proces willen we zowel het middelbaar en voorbereidend beroepsonderwijs als de grote werkgevers uit de stad intensiever betrekken. Dat gebeurt door te focussen op twee sterke kennisclusters: Groene Energie en Gezond ouder worden. Groningen beschikt voor beide clusters over een uitstekende kennisinfrastructuur en een veelbelovende onderscheidende uitgangspositie. Door deze clusters verder te ontwikkelen en krachtig te profileren willen we aantrekkingskracht uitoefenen op onderzoeksinstituten, bedrijven en talentvolle kenniswerkers. Zo willen we de werkgelegenheid bevorderen.

Beleidsvelden

- Het Akkoord van Groningen
- (Groene) energie
- Gezond ouder worden (healthy aging)
- Innovatieve ondersteunende technologie (ICT)

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma Groningen kennisstad bedraagt 878 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit, reservemutaties, incidenteel extra beleid, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen. Voor de uitvoering van het Akkoord van Groningen was in 2013 400 duizend euro beschikbaar. Daarnaast leverden de kennisinstellingen een bijdrage van 85 duizend per partner. In totaal was er dus een bijdrage van 655 duizend euro beschikbaar.

Beleidsveld

Het Akkoord van Groningen

Het Akkoord van Groningen is een structureel en strategisch samenwerkingsverband tussen de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de gemeente Groningen. Door als gelijkwaardige partners op te trekken en te investeren in innovatie en kennisinfrastructuur wil de stad uitgroeien tot een knooppunt van kennis. Een stad met een sterk kennis-, innovatie- en ondernemersklimaat. Kortom een *City of Talent*. Om Groningen als kennisstad zo duidelijk mogelijk te profileren hebben de Akkoordpartners twee speerpunten benoemd: Energie en Healthy Ageing (Gezond ouder worden).

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Uitgangspunt van *Akkoord 2.0. Samen investeren in kennis en innovatie* is het ontwikkelen, zichtbaar en toepasbaar maken van kennis binnen de speerpunten energie en healthy ageing. Met deze speerpunten profileert Groningen zich als kennisstad, als onderscheidende, concurrerende regio en willen we een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op het terrein van energie en healthy ageing. Ten slotte hopen wij hiermee een stijging van het aantal hoogwaardige arbeidsplaatsen te realiseren.

De in *Akkoord 2.0* geformuleerde doelen moeten tot de volgende resultaten leiden:

- beter benutten van de kennissectoren energie en healthy ageing met een grotere betrokkenheid van de grote werkgevers en het MBO en VMBO;
- bevorderen van excellentie; meer studenten en toponderzoekers aantrekken en behouden voor Groningen, het boeien en binden van talent;
- groei van het aantal hoogwaardige kennisbanen stimuleren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Akkoord van Groningen

Voor de uitvoering van het Akkoord van Groningen was voor 2013 400 duizend euro beschikbaar, door gemeentelijke bezuinigingen 100 duizend euro minder dan in het jaar 2012. Daarnaast leverden de kennisinstellingen (RUG, Hanzehogeschool Groningen en UMCG) in 2013 ieder een

.....
bedrag van 75 duizend euro aan de campagne City of Talent en ieder een bedrag van 10 duizend euro aan het projectbureau. In totaal was er voor de uitvoering van het Akkoord van Groningen in 2013 dus een bedrag van 655 duizend euro beschikbaar. Alle hierna genoemde activiteiten die in 2013 werden uitgevoerd zijn uit dit budget gedekt.
.....

Campagne City of Talent

De jaarplannen voor de imagocampagne City of Talent, het gezamenlijke marketinginstrument van de Akkoordpartners om Groningen als kennisstad te promoten, kende de laatste jaren een aantal vaste onderdelen, zoals de Nacht van Kunst & Wetenschap, de Groningen Talent Group, de landelijke campagnedragers en de landelijke arbeidsmarktcommunicatie. Het beschikbare budget voor 2013 werd aan de uitvoering van deze campagneonderdelen besteed.

Daarnaast werden onder de vlag van de campagne circa 60 STER cultuurspots geproduceerd die op de landelijke televisie werden uitgezonden, de KEI-Week werd ondersteund en TEDxGroningen werd zowel financieel als inhoudelijk ondersteund. Tot slot werden de speerpunten van het Akkoord geprofileerd tijdens het bezoek van het Koninklijk Paar op 28 mei. Het City of Talentprogramma werd samengesteld door de Groningen Talent Group.

Landelijke arbeidsmarktcommunicatie

In 2013 startten de Akkoordpartners met een nieuwe vorm van landelijke arbeidsmarktcommunicatie in de Volkskrant en Intermediair, waarbij het accent lag op de online communicatie. Hierbij stonden niet langer de vacatures centraal, maar fungeerden talentvolle medewerkers van de Akkoordorganisaties en bedrijven als ambassadeurs voor Groningen kennisstad. Vanaf 2013 lag het accent dus vooral op de algemene *branding* van de stad en regio als aantrekkelijke plaats om te wonen en te werken, met goede ontwikkelingsmogelijkheden voor studenten, potentiële werknemers en bedrijven en stonden niet langer de vacatures centraal. De vijf landelijke advertenties die in 2013 werden geplaatst resulteerden in een bovengemiddeld hoge 'click through ratio' (het aantal keren dat werd doorgelikt naar de website City of Talent), waardoor het aantal unieke bezoekers van de website ruim verdubbelde.

Groningen Talent Group

In februari ging een nieuwe lichter van de Groninger Talent Group van start. De Akkoordorganisaties selecteerden circa 40 nieuwe studenten voor de Talent Group. Talent Groupleden verleenden hun medewerking aan de Nacht van Kunst & Wetenschap, de opening van het nieuwe station in het Europapark en het programma voor het bezoek van het Koninklijk Paar aan Groningen en TEDxGroningen. Verder was de groep onder meer betrokken bij brainstormsessies over het Groninger Forum en het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN).

Start Energy Academy Europe

.....
Binnen de Akkoordsamenwerking ligt de nadruk op het benutten van dit speerpunt voor valorisatie en het realiseren van onze maatschappelijke ambities op het terrein van duurzaamheid en energie.

Binnen het Akkoord is de ontwikkeling van de Energy Academy Europe (EAE), gekoppeld aan de proeftuin EnTranCe op Zernike (waar innovaties worden getest), een belangrijk thema. Beiden werden actief gepromoot binnen de Kenniscampagne City of Talent.
.....

Healthy Ageing

(Zie ook het beleidsveld Gezond ouder worden).

Behaald resultaat

In 2012 leverden de Akkoordpartners in samenwerking met HANNN met de campagne Gezond & Actief (GA!) Groningen een actieve bijdrage aan het Europese Jaar voor Actief Ouder Worden. Een deel van het Groningse Healthy Ageingprogramma liep tot in 2013 door en trok landelijk de aandacht. In februari 2013 presenteerde City of Talent een terugblik op het Groningse programma het filmfestival Forever Young in EYE Amsterdam, de slotmanifestatie van het EU Year of Active Ageing in Nederland.

De Akkoordpartners participeren sinds eind 2012 in een nieuw EU-programma: het European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing (EIP AHA). Doel van dit programma is steden en regio's te stimuleren om netwerken te vormen die zich door gezamenlijke actieplannen verbinden aan het bevorderen van innovatie op het gebied van Healthy Ageing. Binnen het EIP AHA worden zes thematische actieplannen ontwikkeld. De Akkoordpartners maken deel uit van een consortium dat invulling geeft aan het actieplan Urban Strategic Planning / Age Friendly

.....
Environments. In het kader van dit Europese programma heeft Groningen aangegeven proeftuin te willen zijn op het gebied van het stimuleren van een gezondheid bevorderende omgeving. In 2013 werkten de partners samen met 'trekker' TNO binnen het consortium USP Age aan de verdere concretisering van deze ambitie. Dit leidde tot oplevering van het projectplan Healthy Cities. De leefomgeving als medicijn. Het plan bevat een reeks in 2014 en 2015 te realiseren activiteiten die Groningen als Healthy City op de kaart moeten zetten, waaronder de organisatie van een internationaal congres en de inrichting van een proeftuin (pilotproject) in Selwerd, met directe betrokkenheid van burgers. Als het project succesvol blijkt, kan het in andere wijken worden uitgerold.

Voortvloeiend uit de deelname aan het bovengenoemde programma en vanwege de goede reputatie die de stad Groningen in Brussel als Healthy Ageing Stad, heeft de gemeente Groningen in 2013 via het UMCG meegedaan aan een Europese call voor het vormen van een nieuw thematisch Europees netwerk, ter stimulering van Age Friendly Environments. Binnen dit netwerk zullen overheden, kennisinstellingen, bedrijven en andere 'health organisations' op Europees niveau actief samenwerken, kennis delen en pilotprojecten opzetten. Zo kunnen innovatieve producten en diensten die elders worden ontwikkeld ook in andere steden en regio's worden toegepast. De gemeente heeft het UMCG gemandateerd om namens de stad in het netwerk te participeren. In januari 2014 werd bekend dat de call is gehonoreerd.

In de zomer van 2013 maakte de Europese Commissie bekend dat Noord Nederland is aangemerkt als voorbeeldregio op het gebied van Active and Healthy Ageing.

.....
Zernike Campus

Behaald resultaat Op basis van een gezamenlijke visie voor Zernike Campus Groningen ontwikkelen de Akkoordpartners de Zernike Campus tot één van de belangrijkste kennisdynamo's van de stad en regio. In 2013 ondertekenden alle betrokken partijen (waaronder de Akkoordpartners en het bedrijfsleven) een strategische agenda. Op basis van deze agenda werd in 2013 vervolgens verder gewerkt aan de profilering van het speerpunt energie, een herijking van het stedenbouwkundig kader en het verkeersplan. Belangrijk onderdeel is de verdere ontwikkeling van het parkmanagement, waarbij in 2013 de voorbereidingen werden getroffen voor de ontwikkeling van een herkenbare huisstijl, netwerkvorming, de aanpak van de entree, een goede bewegwijzering op de campus en op de ringweg, en een gezamenlijk groenonderhoud. Resultaat: een betere profilering van het Zernikegebied als hoogwaardige kennisdynamo met een focus op energie en een versterking van de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven.

.....
Jongerenhuisvesting

Behaald resultaat Voor de activiteiten in 2013 verwijzen wij naar Programma 8, beleidsveld Jongerenhuisvesting.

.....
Internationalisering

(Zie ook het beleidsveld Internationalisering in het deelprogramma Overige acquisitie.)

Onderdeel van het nieuwe gemeentelijke internationaliseringsbeleid dat in 2013 werd vastgesteld door de raad is het gezamenlijk met de Akkoordpartners ontwikkelen van een International Welcome Center North (IWCN). Eind 2013 werd het businessplan vastgesteld en het Welcome Center zal in 2014 van start gaan.

Daarnaast zijn de onderlinge relaties met de Akkoordpartners op het gebied van internationalisering versterkt via activiteiten zoals het jaarlijkse Vaktreffen met de steden Oldenburg en Bremen (dat in het najaar 2013 in Groningen plaatsvond) en het Samenwerkingsplatform Internationalisering Noord Nederland.

In 2013 bracht een delegatie van de gemeente en het UMCG een bezoek aan onze zusterstad Tianjin. Dit bezoek leidde tot drie door de Chinese overheid gefinancierde onderzoeksprojecten die gezamenlijk door het UMCG en de dienst Gezondheidszorg van Tianjin worden uitgevoerd. Verkenning van verdere mogelijkheden voor samenwerking zijn in gang gezet. Hierbij gaat het onder andere over opleiding van Chinese PhD's in Groningen en Lifelines-achtige grote onderzoeksprojecten.

In het kader van het Ruslandjaar, waarin Rusland en Nederland de 400-jarige vriendschapsbanden vierden, leverden de Akkoordpartners in samenwerking met de provincie Groningen een actieve

.....
bijdrage aan het Groningse programma.

De RUG is met ScienceLinx partner in het Europese KP7-programma. Binnen het project PLACES profileren ruim 60 internationale universiteitssteden zich als cities of scientific culture. De steden die in dit Europese netwerk zijn opgenomen hebben allen de ambitie om de samenwerking tussen stad en kennisinstellingen te versterken en de baten van de wetenschap meer in dienst te stellen van burgers in steden. De gemeente - als partner in het Akkoord van Groningen - ondersteunt de RUG in PLACES door deel te nemen aan de Europese conferenties en Groningen tijdens deze bijeenkomsten als City of Talent te promoten. De laatste grote conferentie vond eind juni 2013 plaats in Turijn, waar RUG en gemeente zich onder de paraplu van City of Talent samen met acht andere steden als 'best practice' op het gebied van een succesvolle samenwerking tussen stad en kennisinstellingen mochten presenteren. Dankzij de gezamenlijke inspanningen is Groningen binnen het PLACESproject nu als 'leading partner' aangemerkt. De campagne City of Talent en de Nacht van Kunst & Wetenschap gelden als de meest aansprekende voorbeelden van samenwerking.

.....
Stad en Toga

De Stad & Toga bijeenkomsten worden vanaf 2011 onder de vlag van het Akkoord van Groningen georganiseerd. In 2013 vonden deze in mei en november plaats. Gastheren waren de RUG en het UMCG. Gast sprekers waren André Aleman (hoogleraar cognitieve neuropsychiatrie bij het UMCG / RUG) en Pauline Meurs (hoogleraar Bestuur van de Gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit).

.....
Cofinancieringsfonds Kennisprojecten

Het fonds is bedoeld voor de cofinanciering van kennisprojecten op het gebied van energie en healthy ageing. Voor de periode 2011-2014 was er een totaalbedrag van 1 miljoen euro beschikbaar. In 2013 werden er ten laste van het fonds vier projecten gehonoreerd: Één op het gebied van energie (1.000 slimme huishoudens) en drie op het gebied van healthy ageing: SPRINT@WORK, Wearable technologies for active living en Healthy Ageing Drug Discovery (HADDE). Met de vier toekenningen in 2013 is het cofinancieringsfonds geheel besteed.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

- Zichtbaarheid en bekendheid van Groningen kennisstad is verbeterd door de nieuwe vorm van de campagne City of Talent, in het bijzonder door de nieuwe landelijke arbeidsmarktcommunicatie, gekoppeld aan de vernieuwde website, waardoor het aantal unieke bezoekers van de website ruim verdubbelde.
- De vernieuwde website City of Talent (verhoging nieuwswaarde, actiever gebruik van sociale media) leidde tot resultaat. Er werd een significant groter publiek bereikt: het aantal unieke bezoeken steeg van 19.115 in 2012 naar 45.582 in 2013, een stijging van 238 %. Onder meer te danken aan de nieuwe opzet van de landelijke arbeidsmarktcommunicatie, verhoging van de nieuwswaarde en een actiever gebruik van sociale media. Het aantal volgers op Twitter steeg van 1.640 naar 1.987.
- Profilering van Groningen City of Talent tijdens een Europese manifestatie in Turijn, een landelijke presentatie in EYE Amsterdam en de succesvolle nacht van Kunst & Wetenschap die landelijk werd gepromoot en 15.000 bezoekers trok.
- De uitrol van een landelijke campagne in de periode rond de Nacht van Kunst & Wetenschap (thema energie) zorgde voor veel positieve respons en leverde een belangrijke bijdrage aan de landelijke zichtbaarheid van Groningen als City of Talent;
- Aantal studenten stijgt nog steeds: ten opzichte van 2012 steeg het aantal studenten aan de RUG 1,8 % naar 29.407 en bij de Hanzehogeschool met 3,5 % naar 27.000 studenten. Totale aantal: 56.407 studenten. Vooral het aantal internationale studenten groeit (bij de RUG met 9,6 %).
- Speerpunten energie en healthy ageing werden door deelname aan nationale als internationale activiteiten breed onder de aandacht gebracht, onder meer door de Groningen Talent Group samengesteld programma bij het Koninklijk bezoek, de Nacht van Kunst & Wetenschap (thema energie), presentaties van Groningen als City of Talent in het kader van het Europese project PLACES in Turijn, aansluiting bij Europese netwerken op het gebied van Healthy Ageing, deelname aan de call Age Friendly Environments en een terugblik op de campagne Gezond & Actief Groningen tijdens de slotmanifestatie van het Europese Healthy Ageing Jaar in Nederland, in Filmhuis EYE Amsterdam.
- De ontwikkeling van de Zernike Campus Groningen werd een stap verder gebracht door de ondertekening van een strategische agenda met het bedrijfsleven, de profilering van het speerpunt energie via de Energy Academy Europe en de proeftuin EnTrAnCe, de ontwikkeling van een herkenbare huisstijl, de aanzet voor een integraal verkeersplan en verbeterde bewegwijzering.

Groene energie

Groningen heeft een stevige positie op het gebied van energiekennis. We willen die kennis plus de energiebedrijvigheid verder ontwikkelen zodat Groningen uitgroeit tot dé duurzame energiestad van Europa. Daarmee dragen we bij aan het oplossen van duurzaamheidsvraagstukken en kunnen we ons internationaal bovendien onderscheiden als concurrerende regio. Dat moet leiden tot economische groei en meer arbeidsplaatsen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de energiekennis en -bedrijvigheid uitbouwen en versnellen, zodat Groningen uitgroeit tot dé duurzame energiestad van Europa. Juist omdat de duurzaamheidssector economische potentie combineert met grote maatschappelijke betekenis, willen we deze sector in Groningen krachtig stimuleren. Dat moet leiden tot een bovengemiddelde toename van het aantal banen in de energiesector.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel
▪ Aantal bedrijfsvestigingen	▪ 364	▪ >364	▪ 344	▪ groei
▪ Aantal arbeidsplaatsen	▪ 4.930	▪ >4.930	▪ 4.782	▪ groei

Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Energy Valley ondersteund

Het werkplan 2013 van de Stichting Energy Valley is volgens afspraak uitgevoerd. De focus is verschoven van grootschalige naar kleinschaliger investeringen in en door het MKB, alsook naar kennis, ontwikkeling en opleidingen. Tijdens een bijeenkomst in het najaar van 2013 is de raadscommissie Werk & Inkomen hierover geïnformeerd.

Ook beoogden we twee innovatiecontracten op het gebied van de topsector energie te faciliteren. Er was sprake van twee projecten maar beide zijn niet van de grond gekomen. Doordat er geen middelen meer beschikbaar waren bij het Rijk viel het project *Energy Data Hub* net buiten de boot. Met dat project hadden grote hoeveelheden meetgegevens over energieproductie en -verbruik opgeslagen kunnen worden als basis voor de ontwikkeling van nieuwe, slimmere en efficiëntere energienetwerken. Daarnaast is het voor een energieopslag-project om dezelfde reden niet tot een aanvraag gekomen.

Energieke MKB-ers gestimuleerd

We beoogden de vestiging van 3 á 4 nieuwe MKB-energiebedrijven in Groningen. Dat is zeker gelukt. Er was sprake van veel nieuwe start-ups bij het Centrum voor Valorisatie en Ondernemerschap (bijvoorbeeld op het gebied van LED-verlichting, zonnepanelen, energieconsultancy, verkoop van elektrische scooters), een aantal proefopstellingen bij proeftuin EnTranCe (waaronder een bedrijfje dat zich met sensoren bezighoudt) en start-ups naar aanleiding van het valorisatieprogramma van de Energy Academy Europe (een ingenieursbureau dat zich specialiseert in energiebesparing in de procesindustrie en een klein, jong bedrijfje dat zich richt op alle toepassingen op het gebied van energie).

Daarnaast wilden we twee demonstratieprojecten met energieke MKB-ers realiseren in 2013. Ook dat is gelukt. Vanuit proeftuin EnTranCe is het *Zonne-energie Kenniscentrum* gestart dat bedrijven en consumenten merk-onafhankelijk adviseert, producten aanbiedt, installeert en aansluit. Naar aanleiding van het project *EnerGQ* is eind 2013 bovendien het gelijknamige bedrijfje opgericht dat zich richt op energiebesparing in de zorg.

Verder is een aantal energieprojecten van start gegaan in 2013. In juni opende minister Kamp het project *PowerMatchingCity*. De projecten *Duizend slimme huishoudens* en het Green Deal-project *Zonnig laden* zijn van start gegaan.

Tot slot is de visie 'Biobased Economy' in 2013 vastgesteld door de gemeenteraad en is een acquisitieplan ontwikkeld voor Energiek MKB.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Ook in 2013 hebben we effectief gewerkt aan versterking van onze kennissector Energie. In het nationale 'Energieakkoord voor duurzame groei' waaraan ruim 40 organisaties zich in 2013 hebben verbonden, wordt Groningen nadrukkelijk genoemd als pilotregio op energiegebied. In november ondertekenden minister Kamp en staatssecretaris Mansveld de *Green Deal Smart Energy City*. Ook is Groningen met de inzending *Groningen, a smart energy city* genomineerd voor de verkiezing tot Innovatiehoofdstad van Europa.

De *Energy Academy Europe* en *EnTranCe* zijn doorontwikkeld. Via bijdragen aan kennisvalorisatieprojecten en marktinitiatieven is de kennisinfrastructuur verder verbeterd. Inzet en ondersteuning vanuit onder andere het Centrum voor Valorisatie en Ondernemerschap, de Energy Academy Europe en EnTranCe leiden al tot verscheidene kleine, jonge, onconventionele start-ups en demonstratieprojecten.

Ondanks deze mooie resultaten is het niet gelukt groei te realiseren in de energiesector ten aanzien van het aantal arbeidsplaatsen en het aantal bedrijfsvestigingen. Met -3,0 procent kende de sector een iets grotere daling van de werkgelegenheid dan de gemeente als totaal (-2,8 procent). Dit heeft voor een deel te maken met een administratieve verschuiving van de Milieudienst naar de sector Overheid. Het aantal vestigingen in de sector daalde met -5,5 procent tegenover -4,3 voor de hele stad.

Beleidsveld

Gezond ouder worden (healthy ageing)

Het aantal ouderen neemt snel toe. Dat vraagt om nieuwe, slimme oplossingen om de kwaliteit van het leven te vergroten en de maatschappelijke lasten voor de gezondheidszorg te verkleinen. We willen het kenniscluster Healthy Ageing verder versterken om zo bij te dragen aan die maatschappelijke oplossingen en tegelijkertijd bijdragen aan de economische ontwikkeling van Noord-Nederland. Zie ook beleidsveld Akkoord van Groningen, activiteit Healthy Ageing.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Verdere versterking van het Healthy Ageing-cluster.
- Grotere zichtbaarheid van het Noordelijke Healthy Ageing-cluster in Den Haag en Brussel.
- Toename van het aantal vestigingen en het aantal werkzame personen in de Healthy Ageing-sector in Groningen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel
▪ Aantal bedrijfsvestigingen	▪ 355	▪ >355	▪ 338	▪ groei
▪ Aantal arbeidsplaatsen	▪ 21.821	▪ >21.821	▪ 22.182	▪ groei

Voorlopige cijfers uit Vlugschrift 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Clusterorganisatie HANNN niet financieel ondersteund

Hoewel we de clusterorganisatie wel hebben ondersteund, hebben we het afgelopen jaar niet financieel bijgedragen aan het Healthy Ageing Network Noord Nederland. We hebben besloten de middelen in te zetten voor de ontwikkeling van de Healthy Ageing Campus bij het UMCG, om zo de sector direct en concreet te ondersteunen bij het ontwikkelen van bedrijvigheid en het valoriseren van kennis.

Valorisatie en ondernemerschap gestimuleerd

Via het 'oude' cofinancieringsfonds voor kennisprojecten hebben we healthy ageing-projecten meegefinancierd. Door de projecten wordt Groningse kennis omgezet in maatschappelijke en economische waarde. De volgende zes healthy ageing-projecten zijn in 2013 ondersteund:

- ChaperonAge, gericht op het ontwikkelen van geneesmiddelen voor ouderdom-gerelateerde ziekten;
- SPRINT, gericht op het ontwikkelen van innovaties om ouderen langer mobiel te houden;
- Implagres, gericht op het ontwikkelen van een implanteerbaar geneesmiddel tegen prostaat- en borstkanker;

- SPRINT@WORK, gericht op de ontwikkeling van nieuwe technologie om langer gezond te blijven op de werkvloer;
- Wearable Technologies, gericht op de ontwikkeling van een draagbaar sensorensysteem dat gezondheidsgegevens verzamelt om gebruikers te helpen bij revalidatie en preventie;
- Healthy Ageing Drug Discovery Engine, gericht op de ontwikkeling van nieuwe medicijnen voor onder andere Parkinson en Alzheimer.

Ook nemen wij in samenwerking met TNO en de Akkoord-partners actief deel aan een project in Selwerd in het kader van het 'European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing' (EIP/AHA). De stad Groningen fungeert binnen dit programma als proeftuin voor het bevorderen van een gezondheid-bevorderende omgeving.

(Nieuwe) bedrijvigheid geacquireerd

We hebben financieel bijgedragen aan de Healthy Ageing Campus BV die zich bezighoudt met de ontwikkeling van de campus, inclusief het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid. In september ging de pilot voor de *Game Incubator Noord-Nederland* van start in het R&D-hotel. Deze game incubator moet uitgroeien tot een broedplaats voor de game industrie in Noord-Nederland. Een van de diensten die de game incubator aanbiedt is het ontwikkelen van wetenschappelijk gevalideerde 'serious games' op maat voor de gezondheidssector.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het is het afgelopen jaar gelukt het healthy ageing-cluster verder te versterken en beter zichtbaar te maken. Zo kreeg Noord-Nederland in juli regionale, nationale en internationale erkenning als Europese voorbeeldregio op het gebied van *active and healthy ageing*. Voordeel daarvan is dat bedrijven en instellingen uit de voorbeeldregio's vooraan staan bij Europese subsidies, zowel voor praktische oplossingen die gepaard gaan met ouder worden als voor fundamenteel onderzoek. Toename realiseren van het aantal bedrijfsvestigingen is niet gelukt. Het aantal daalde met -4,8 procent, tegenover -4,3 procent voor de stad als geheel. Een lichtpunt in deze tijden van afnemende werkgelegenheid is een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de sector: +1,7 procent tegenover -2,8 procent voor de stad. De groei kwam vooral voor rekening van de ziekenhuizen. Met meer dan 20 duizend werkzame personen vormt healthy ageing de grootste bedrijfssector in Groningen.

Beleidsveld

Innovatieve ondersteunende technologie (ICT)

Hoogwaardige ICT-voorzieningen en -infrastructuur vormen een belangrijke voorwaarde voor economische groei. Daarnaast beschikt Groningen over een sterke kennispositie op het gebied van ICT, waardoor nieuwe ontwikkelingen makkelijker toegankelijk zijn. Deze positie willen we behouden en versterken.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de positie van Groningen als ICT-stad versterken en daarmee de ontwikkeling van de andere economische (kennis)sectoren extra stimuleren. Die versterking meten we af aan het aantal bedrijfsvestigingen en het aantal banen in de ICT-sector.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel
▪ Aantal bedrijfsvestigingen	▪ 1.252	▪ >1.252	▪ 1.197	▪ groei
▪ Aantal arbeidsplaatsen	▪ 9.173	▪ >9.173	▪ 9.276	▪ groei

Voorlopige cijfers uit Vlugschrijf 2013, Onderzoek en Statistiek Groningen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Digitale infrastructuur versterkt

We blijven werk maken van de aansluiting van bedrijven en woningen op glasvezel. Draadloos Groningen van Community Network Groningen (CNG) heeft een commerciële doorstart gemaakt. In juni werd het draadloze netwerk in de binnenstad van Groningen ingeschakeld. Daarnaast hebben

.....
we commerciële partijen gefaciliteerd bij de verdere aanleg van een draadloos wifi-netwerk in de binnenstad en op Zernike.
.....

ICT-bedrijvigheid geacquireerd

In september werd het eerste Overheidsdatacenter in Nederland op Westpoort geopend. Meerdere overheidsdiensten maken hiervan gebruik waaronder CJIB, DUO, RDW, de gemeente, de provincie en twee ministeries. Door de servers van deze partijen op één centrale plaats te huisvesten, bespaart men kosten en ontstaat efficiencyvoordeel. KPN koos voor Westpoort vanwege de gunstige ligging, de voorhanden zijnde (duurzame) energiec capaciteit en de directe nabijheid van de internationale glasvezelstructuur op het bedrijventerrein. De kavel omvat circa 5.500 m2. Het datacentrum is op zeer duurzame wijze gebouwd. Door een innovatief koelingsconcept kan onder alle weersomstandigheden gebruik worden gemaakt van koeling met buitenlucht. Hierdoor is de CO2-uitstoot veel lager.

Projectinitiatieven kennissectoren ondersteund

We beoogden twee projectinitiatieven te ondersteunen om de kennissectoren in onze gemeente verder te versterken. Dat is gelukt. We hebben meegedaan aan de *iCapital*-prijsvraag van de Europese Unie om innovatiehoofdstad van Europa te worden. In de aanvraag hebben we benadrukt dat Groningen vooral inzet op slimme energie-innovaties: in ondernemerschap, in toepassing in de stad, in onderwijs, in onderzoek en in beleid. De titel van de aanvraag luidde dan ook: 'Groningen, a smart energy city'. Wij denken dat de Groningse lokale oplossingen een bijdrage kunnen leveren aan wereldwijde uitdagingen. De prijsvraag sluit aan op de ondertekening door Minister Kamp van de *Green Deal Smart Energy Cities* op 12 november. Deze Green Deal wil de uitrol van nieuwe concepten, producten en diensten die nodig zijn voor het ontwikkelen van intelligente energienetwerken in Nederland stimuleren.

Tijdens het *Let's Gro* festival in november ging het project *Smart City Fietsstad* van start. Het doel van deze bijeenkomst was concrete inzichten verkrijgen in de manier waarop technologie ingezet kan worden om fietsgedrag te stimuleren. De bijeenkomst werd bezocht door een groep experts op het gebied van healthy ageing, gedragsverandering, beleidsontwikkeling, ICT, smart cities en creatieve ondernemers.

Oprichting IT Academy mede voorbereid

Naar aanleiding van de mogelijke vestiging van het IBM Service Center in Groningen, hebben vele organisaties in Noord-Nederland de handen ineen geslagen om gezamenlijk een oplossing te vinden voor de dreigende tekorten aan ICT-personeel. In 2013 hebben wij de voorbereidingen voor de oprichting van de IT Academy Noord-Nederland samen met hen voorbereid. Dankzij de IT Academy kunnen studenten, werkzoekenden en zij-instromers een passende opleiding volgen tot het niveau dat in de hogere segmenten van de IT-arbeidsmarkt wordt gevraagd. De IT Academy is toegankelijk voor noordelijke bedrijven en instellingen die aan IT competentie- en applicatieontwikkeling willen werken.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het is niet gelukt groei te realiseren in het aantal bedrijfsvestigingen in de sector, maar wel in het aantal banen. Het aantal vestigingen in de ICT-sector is met -4,4 procent iets meer gedaald dan het stedelijk gemiddelde van -4,3 procent. De groei van het aantal arbeidsplaatsen in de sector is opmerkelijk met het oog op de dalende werkgelegenheid in de stad. In de sector was sprake van een toename met 1,1 procent. Vooral de callcenters groeiden. Het aantal werkzame personen in de ICT-sector schommelt elk jaar rond de negenduizend.

OVERIGE ACQUISITIE

Met het deelprogramma 'Overige acquisitie' onderhouden we stelselmatig contacten op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Die contacten zijn nodig om te kunnen anticiperen op relevante beleidsvoornemens van het Rijk en Europa, om onze economische topsectoren onder de aandacht te brengen, om de kansen op externe subsidies en investeringen te vergroten, om meer bedrijven en bezoekers te kunnen aantrekken en om ons regionale bedrijfsleven en de kennisinstellingen te kunnen versterken. Met dit deelprogramma investeren we dus in samenwerken.

Beleidsvelden

- Actief netwerken
- Internationalisering

GELD

De totale lasten van het deelprogramma overige acquisitie bedragen 429 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit overige inkomsten, reservemutaties en een bijdrage uit algemene middelen.

Beleidsveld

Actief netwerken

De gemeentelijke organisatie neemt ambtelijk en bestuurlijk deel aan verschillende activiteiten en netwerken op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Aandacht voor goede betrekkingen moet er toe leiden dat de belangen van Groningen voldoende voor het voetlicht komen bij uiteenlopende partijen op verschillende niveaus, zoals investeerders, samenwerkingsrelaties, bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere overheden.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Versterken relaties met instellingen, bedrijven en instanties. In 2013 wilden we de frequentie van onze aanwezigheid in de diverse netwerken verhogen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Regionale en (inter)nationale samenwerking versterkt

De samenwerking met de regio is in het afgelopen jaar intensiever geworden. Dat doen we omdat dat kansen biedt voor onze economie en arbeidsmarkt. Ook dringt 'Brussel' aan op de vorming van economische regio's. Binnen het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) werken we mee aan het gezamenlijk versterken van de economische positie van Noord-Nederland. Zie ook de activiteiten hieronder.

Tevens zijn we intensiever gaan samenwerken met de Regio Groningen-Assen, Economisch Platform, Eemsdelta en de drie andere grote Noordelijke steden. Er zijn afspraken gemaakt om gezamenlijk een pakket met arrangementen te ontwikkelen onder de vlag van 'Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018'. Ook hebben we samengewerkt op terreinen als grensoverschrijdende samenwerking en intensiever acquireren. Verder is de regio inclusief het bedrijfsleven actief betrokken bij het opstellen van het nieuwe economische programma. Eind november heeft een bestuurlijke en ambtelijke delegatie van de NG4 een werkbezoek aan Brussel gebracht. Het werkbezoek was gericht op innovatie en het MKB. De deelnemers hebben zich vooral verdiept in de wijze waarop het regionale en lokale beleid beter kan aansluiten bij het Europese beleid. In september namen we deel aan een mini-symposium met het SNN en de vier Noordelijke steden over het arbeidsmarktbeleid in relatie tot Europese fondsen.

Relatiemanagement uitgevoerd

Naast gezamenlijk lobbyen richting het Rijk in SNN-verband, hebben wij in 2013 actief meegepraat met de Rijksoverheid over de invulling van het masterplan inzake de huisvesting van rijksdiensten in Groningen. De stad Groningen is daarbij overeind gebleven als concentratielocatie voor rijksdiensten.

We hebben weer veel samengewerkt en kennis uitgewisseld met instanties die van belang zijn voor

.....

het functioneren van de Groninger economie zoals de Belastingdienst, NOM en de Kamer van Koophandel. Door gezamenlijke projecten, zoals bij het *i3-event*, kunnen werkgevers beter worden bediend en startende ondernemers beter worden ondersteund. Doordat onze accountmanagers goede relaties in specifieke branches onderhouden, kan snel worden ingesprongen op actuele ontwikkelingen zoals dreigende ontslaggolven of juist kansrijke acquisities. De zorgvuldig opgebouwde relaties zorgen tevens voor een groter vertrouwen van het bedrijfsleven in de gemeente. Dit is het afgelopen jaar bijvoorbeeld zichtbaar geworden in de samenwerking met Overlegplatform Bedrijven Groningen en Het Fonds Ondernemend Groningen. Onze samenwerking met innovatieve, jonge ondernemersclubs zoals het Launch Café, de Ondernemers Academie en de Nacht van de Uitblinkers zorgt ervoor dat onze stad tijdig kan meebewegen met nieuwe ontwikkelingen.

.....

Samenwerkingsverband Noord-Nederland meegefinancierd

Als 'hoofdstad van de regio' vervullen we een sleutelrol bij de samenwerking binnen het SSN. Zo hebben we in SNN-verband de Regionale Innovatie Strategie opgesteld, lobby gevoerd voor onder andere het behoud van Rijksdiensten, invloed gehad op het Rijksbeleid en invloed gehad op de aanwending van Europese middelen. Sinds 2007 zijn de vier grote steden in Noord-Nederland adviserend lid van het Dagelijks Bestuur van het SNN. Daarnaast is de stad vertegenwoordigd in de verschillende bestuurscommissies van het SNN. Vanaf 2008 dragen de steden daarom ook financieel beperkt bij aan de organisatiekosten. Het betreft de kosten voor bestuurssecretariaten en de uitvoeringskosten. Vanuit extra beleid is 112 duizend euro structureel voor het SNN beschikbaar.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Niet alleen werken we intensiever samen met ons bedrijfsleven en onze kennispartners (onder andere ten aanzien van de intentieverklaring/convenant met bedrijvenverenigingen, G-kracht 2.0, Akkoord van Groningen 3.0), ook doen we dat in regionaal verband. De frequentie van onze aanwezigheid in de diverse netwerken is sterk omhoog gegaan. Daarbij hebben we het over onze samenwerking binnen het SNN, met de Regio Groningen-Assen, het Economisch Platform, Eemsdelta en de andere drie grote steden in Noord-Nederland. Dat heeft ook tot nieuwe samenwerkingsprojecten geleid.

Beleidsveld

Internationalisering

Het is voor Groningen van belang om internationaal zichtbaar te zijn. De Europese Unie dringt aan op de vorming van internationale economische regio's. Voor de topsectoren Energie en Healthy Ageing liggen er kansen in Europa. Het aantal internationale studenten aan onze kennisinstellingen groeit gestaag. En ook hebben we handelsrelaties met Noordoost-Europa, Duitsland en China. Zie ook deelprogramma 3, beleidsveld Akkoord van Groningen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Bijdragen aan de internationale positie van onze kennissectoren Energie en Healthy Ageing.
- Externe investeringen in het Noorden bevorderen samen met onder andere de NOM.
- Uiteindelijk moeten de spanningen leiden tot meer bedrijvigheid en meer arbeidsplaatsen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Internationale promotie en handelscontacten Energie

Wij hebben drie nieuwe internationale energieprojecten ondersteund met deelname van het Groningse bedrijfsleven en/of onze kennisinstellingen: Het eerste project was het Interreg 4B-project *Energy Vision* van het *North Sea Region Programme* in Brussel. Tijdens de slotconferentie in juni presenteerde het cluster de resultaten van negen verschillende energieprojecten. Vanwege het succes van dit zeer rendabele totaalproject werd het verlengd tot oktober. Het tweede project is *Electric Mobility Oldenburg-Groningen* waarbij is onderzocht hoe elektrische mobiliteit in de komende jaren een aanzienlijk marktaandeel kan veroveren en welke beleidsmaatregelen daarvoor nodig zijn. Het derde project is deelname aan de *iCapital*-prijsvraag van de Europese Unie om innovatiehoofdstad van Europa te worden. Zie deelprogramma 3, beleidsveld Innovatieve Ondersteunende Technologie (ICT).

Daarnaast hebben wij deelgenomen aan twee activiteiten voor de internationale promotie van Groningen als duurzame energiestad. De keus viel daarbij op het slotprogramma van het project *Energy Vision* (zie boven) en het internationale congres *Energy Convention* met Energy

.....
Academy Europe als gastheer. Dit internationale platform dat jaarlijks bijeenkomt, is gericht op energietransitie voor circa duizend energie-experts afkomstig uit verschillende specialisaties, sectoren en landen. In 2013 richtte het congres zich op de ontmoeting tussen toekomstige werkgevers en jonge energie-professionals en studenten.
.....

Internationale promotie en handelscontacten healthy ageing

In 2013 hebben we gewerkt aan de verdere versterking van de healthy ageing-sector en de internationale promotie daarvan. Voorsortend op de nieuwe Interreg 5A-programmaperiode hebben we de mogelijkheid voor een healthy ageing-project verkend tijdens een werkbezoek aan onze Duitse samenwerkingssteden. Ook vertegenwoordigers van het UMCG en de Healthy Ageing Campus waren daarbij aanwezig. Als follow-up van een bezoek aan Groningen door het *Tianjin Public Health Bureau* (TPHB) in juni, heeft in oktober een meerdaagse bestuurlijke missie met als thema healthy ageing plaatsgevonden naar China. De reis werd samen met Oldenburg georganiseerd. De Rijksuniversiteit en het UMCG namen ook deel aan de missie. Tijdens dit bezoek zijn intentieverklaringen ondertekend met het TPHB. De samenwerking op het gebied van healthy ageing is voortvarend opgepakt; eind 2013 zijn al concrete projecten in gang gezet. Zie ook het beleidsveld Het Akkoord van Groningen, activiteit Internationalisering.

Internationale focusgebieden

Naast internationaliseringsactiviteiten gericht op versterking van onze kennissectoren, hebben we ook in 2013 weer aandacht besteed aan de focusgebieden China, Duitsland en Rusland:

China:

In 2013 zijn twee inkomende missies geweest (juni en november) en drie uitgaande missies naar China waarvan twee gelijktijdig (april en oktober):

In april namen wij deel aan een Noordelijke missie naar China onder leiding van de Commissaris van de Koning en met deelname van gedeputeerden van de provincies Drenthe en Groningen, SNN en de NOM. Gelijktijdig vond een handelsmissie plaats met circa 25 deelnemers onder leiding van de Kamer van Koophandel met energie als hoofdthema. Tijdens beide missies heeft de gemeente Groningen zich actief opgesteld voor het verkrijgen van ondersteuning vanuit de Nederlandse ambassade, het verkennen van mogelijkheden voor de vestiging van Chinese bedrijven in Noord-Nederland en het benoemen van mogelijke investeringsprojecten. We hebben interessante zakelijke contacten tot stand gebracht voor een select aantal bedrijven in Noord-Nederland, die mogelijk kunnen leiden tot handelscontracten, samenwerking en eventueel ook investeringen.

Als follow-up na een inkomende missie door het Tianjin Public Health Bureau in juni, vond in oktober een uitgaande missie plaats samen met Oldenburg. Zie activiteit 'Internationale promotie en handelscontacten healthy ageing'. Daarnaast heeft een handelsdelegatie uit Xi'an in november deelgenomen aan de Promotiedagen in Martiniplaza.

In de Gemeentebegroting 2013 hadden we geschreven dat wij samen met Oldenburg en Bremen een gezamenlijke China Desk wilden opzetten. Een gezamenlijk fysiek bureau in China komt er niet: Bremen heeft al een kantoor in Sjanghai, terwijl Groningen en Oldenburg op hun beurt eigen netwerken hebben in andere steden. Wel zijn er stevige aanzetten gedaan tot verder gezamenlijk optrekken richting China.

Duitsland:

Van het voornemen tot het tekenen van een intentieverklaring met Bremen is afgezien, omdat de noodzaak daartoe bleek te ontbreken. Sinds de eerste ontmoeting met Bremen is namelijk al veel bereikt zoals samenwerking op het gebied van marketing en toerisme, samenwerking tussen de universiteiten en tussen Bremenports en Groningen Seaports. Ook is het kennis- en partnernetwerk *Smart Regions Nord* van start gegaan. Binnen het project werken wij samen met Assen, Regio Groningen-Assen, Oldenburg, Bremen en de Metropolregion Oldenburg-Bremen om grensoverschrijdende, innovatieve technologieën en projecten te stimuleren en zichtbaar te maken. In de zomer heeft een brede vertegenwoordiging van het Groningse bedrijfsleven en de politiek het *Musikfest Bremen* bezocht met als centrale vraag hoe ondernemen en cultuur elkaar meer kunnen versterken.

Het Tien-Punten-Plan met Oldenburg is volgens afspraak uitgevoerd. De samenwerking met Oldenburg heeft een impuls gekregen door de Promotiedagen, waar concrete matches tot stand zijn gebracht. Groningse bedrijven kregen informatie hoe zij de Duitse markt op kunnen. In mei werd 'De Duitse Ambassade' geopend. Dit samenwerkingsproject tussen de Regio Groningen-Assen en de steden Oldenburg, Bremen, Assen en Groningen liet in een innovatieve pop up-omgeving zien wat er in Oldenburg te doen is. Ook is in 2013 een Memorandum of Understanding getekend tussen Energy Valley en OLEC (het Oldenburg Energy Cluster) in aanwezigheid van onze Commissaris van de Koning en de minister-president van Neddersachsen. Ook is samenwerking en concrete uitwisseling opgestart met een omvangrijk cluster rond gezondheidswetenschappen in Noord-

.....
Duitsland. Bij evaluatie van het actieprogramma met Hamburg is besloten tot het aangaan van een nieuwe, derde, overeenkomst in 2014. Verder bezocht een brede vertegenwoordiging van Groningse ondernemers, docenten, journalisten en studenten een bijeenkomst in Hamburg over het thema 'gaming'. Hier zijn concrete afspraken gemaakt over de uitwisseling van kennis, contacten en opdrachten. Ook krijgt de samenwerking met Hamburg gestalte bij Eurosonic/Noorderslag en het Reeperbahn Festival.

Tevens namen we in juni deel aan de bijeenkomst van Europese Hanzesteden die dit jaar in Herford plaatsvond. Tijdens de Internationale Hanzedagen kunnen de Hanzesteden elkaar ontmoeten, hun steden wederzijds promoten, business seminars volgen en overleg voeren. Tijdens deze dagen werd de Hanze Business Club opgericht voor bedrijven uit de Europese Hanzesteden met matchmaking als doel. Twee bedrijven uit Groningen namen deel aan de Hanzedagen; een verzorgde een bedrijfspresentatie. Tot slot is in 2013 een begin gemaakt met een onderzoek naar het grensoverschrijdende arbeidsmarktbeleid. Het onderzoek moet inzicht geven in vragen als: Wie doet wat? Wat is kansrijk qua aanpak? Hoe moeten we een oplossing vinden voor faalfactoren als taalbarrière en sociale verzekeringen?

Rusland:

In 2013 vond de viering plaats van het Nederland-Rusland Jaar. In het kader daarvan vond in april een handelsmissie plaats naar Moermansk. Daarmee heeft de gemeente Groningen een officiële stedenband. Door onze aanwezigheid konden we het contact met de lokale Russische overheid versoepelen voor de Noord-Nederlandse energiesector en offshore-industrie. Hierdoor wordt de kans vergroot op het binnenhalen van contracten. Ook heeft de gemeente een bezoek gebracht aan de mensenrechtenorganisatie 'House of Equality' en daarmee laten zien dat de mensenrechten niet uit het oog verdwijnen.

Een van de belangrijkste aspecten in de samenwerking tussen Rusland en Nederland is de energiesamenwerking. Om dit aspect onder de aandacht te brengen vond in mei het *Energy Forum Groningen* plaats. Vertegenwoordigers uit de energiesector en young professionals kwamen in Groningen bijeen om te netwerken, lezingen te bezoeken en paneldiscussies bij te wonen. De belangrijkste onderwerpen van de dag waren de toenemende wereldvraag naar energie en de verschillende innovaties die hierop antwoord moeten geven.

De missie die onder leiding van de Kamer van Koophandel en de gemeente zou worden georganiseerd naar Kaliningrad, is doorgeschoven naar februari 2014. We hebben samen met Kaliningrad een aanvraag ingediend bij de Europese Unie voor het organiseren van een seminar in Groningen over energie-efficiëntie.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We zijn een betrouwbare partner voor onze samenwerkingssteden en kunnen zo de gewenste contacten snel tot stand brengen. Wij hebben deelgenomen aan verschillende internationale activiteiten, handelsmissies en grensoverschrijdende projecten. Steeds stond de samenwerking met en versterking van onze kennisinstellingen en ons bedrijfsleven hierbij centraal. Daarmee hebben wij actief bijgedragen aan de internationale positie van onze kennissectoren, interessante zakelijke contacten en leads tot stand gebracht en externe investeringen bevorderd.

OVERIGE ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Het deelprogramma Overige Economie en Werkgelegenheid bestaat uit deelbudgetten die gelieerd zijn aan het economisch programma. Zo wordt de urencapaciteit die ingezet wordt binnen de afdeling EZ uit dit deelprogramma gefinancierd en wordt de bijdrage aan het Regiofonds van de Regio Groningen Assen hieruit betaald. Daarnaast worden ook de kapitaallasten en resultaten van diverse investeringen, zoals grondaankopen bij projecten en de resultaten van de reserve Grondzaken uit dit deelprogramma gefinancierd.

GELD

De totale lasten van het deelprogramma “Overige economie en werkgelegenheid” bedragen 21,0 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit huuropbrengsten, opbrengsten van derden, reservemutaties, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Economie en Werkgelegenheid						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
2.1	MD/ROEZ	Ruimte voor bedrijvigheid	4.440	6.166	8.561	-2.395
2.2	ROEZ	Binnenstad en toerisme	1.297	1.854	1.864	-10
2.3	BSD/OCSW/ROEZ	Groningen kennisstad	800	1.095	878	217
2.4	ROEZ/BSD	Overige acquisitie	10	560	429	131
2.5	ROEZ	Overig economie en werkgelegenheid	18.803	19.158	21.013	-1.855
Totaal lasten			25.350	28.833	32.745	-3.912
Baten						
2.1	MD/ROEZ	Ruimte voor bedrijvigheid	1.375	1.339	1.049	-290
2.2	ROEZ	Binnenstad en toerisme	214	1	-62	-63
2.3	BSD/OCSW/ROEZ	Groningen kennisstad	423	255	239	-16
2.4	ROEZ/BSD	Overige acquisitie	10	8	15	7
2.5	ROEZ	Overig economie en werkgelegenheid	5.542	4.594	1.391	-3.203
Totaal baten			7.564	6.197	2.632	-3.565
Totaal saldi voor bestemming			-17.786	-22.636	-30.113	-7.477
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			128	743	743	0
Totaal onttrekkingen			275	4.214	4.214	0
Totaal saldi na bestemming			-17.639	-19.165	-26.642	-7.477

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

2.1 Ruimte voor bedrijvigheid N 2,7 miljoen euro

Mediation Groningen-Tynaarlo (N 2,5 miljoen euro)

Vanuit de regiovisie 'Groningen-Assen' hebben de gemeenten Groningen en Tynaarlo in het verleden afspraken gemaakt om bij een aantal projecten te gaan samenwerken, onder andere bij de ontwikkeling van de woonwijk Ter Borch en bij de ontwikkeling van de kantorenlocatie Kranenburg Zuid. De samenwerkingsovereenkomst is niet tot stand gekomen vanwege geschilpunten tussen beide partijen. Beide colleges hebben besloten tot het inroepen van mediation. Dit heeft geleid tot nieuwe afspraken tussen de gemeenten, waaronder afspraken over het tekort op de gezamenlijk vervaardigde grondexploitatie. Beide gemeenten dragen de helft van het tekort van 5 miljoen euro.

Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van 200 duizend euro.

2.5 Overig economie en werkgelegenheid N 5,1 miljoen euro

Structureel extra beleid (N 1,0 miljoen euro)

Het nadelig resultaat op de kapitaallasten structureel extra beleid van 1,0 miljoen euro moet in combinatie gezien worden met de resultaten van structureel extra beleid bij de deelprogramma's overig verkeer en overig wonen. Daarnaast komt ten laste van het resultaat 300 duizend euro structureel extra beleid voor de bijdrage aan de kosten structuurplan.

Exploitatie Gemeentelijk bezit (V 1,2 miljoen euro)

De lasten/baten van de exploitatie van bezit en de eventuele winst bij verkoop worden voor een deel verantwoord bij dit deelprogramma. Het is moeilijk voor deze exploitatie een begroting op

te stellen omdat het onderhoud, de omvang en de boekwaarde van het bezit jaarlijks sterk fluctueren en het op voorhand niet bekend is wat er verkocht gaat worden. Hierdoor ontstaat er een positieve afwijking ten opzichte van de begroting van 800 duizend euro (lasten) en 400 duizend euro (baten).

Structuurplan (N 400 duizend euro)

Jaarlijks is er een bedrag van 253 duizend euro in de begroting opgenomen voor kosten Structuurplan. Deze kosten worden gedekt uit de vrijval kapitaallasten Structureel Extra Beleid. Het tekort bedraagt in 2013 424 duizend euro. Hiervan komt 253 duizend euro ten laste van de vrijval kapitaallasten. Er resteert dan nog een tekort van 171 duizend euro.

G-kracht (V 100 duizend euro)

Het betreft hier middelen voor G-kracht van voorgaande jaren waar geen uitgaven meer voor komen. Het voordelig resultaat van 100 duizend euro kan daarom worden ingezet voor de te realiseren bezuiniging G-kracht.

Exploitatie Suikerunieterrein (N 1,7 miljoen euro)

De prognose was dat er een tekort op de exploitatie Suikerunie terrein in 2013 zou zijn van 1,6 miljoen euro. Het werkelijke tekort op de exploitatie bedraagt 1,730 miljoen euro. Dit tekort komt ten laste van de reserve Grondzaken.

NIEG-gronden (N 1,4 miljoen euro)

Eind 2013 heeft er een herziening van de grondwaarden van "In exploitatie te nemen gronden" plaats gevonden. Dit heeft geleid tot een afboeking van 2,2 miljoen euro. In de begroting was hiervoor een bedrag van 800 duizend euro opgenomen waardoor er een afwijking van 1,4 miljoen euro is ontstaan. De afboekingen hebben betrekking op de volgende bezittingen:

Hereplein	0,5 miljoen euro
Damsterdiep	0,1 miljoen euro
Stockholmstraat	0,2 miljoen euro
Friesestraatweg	0,2 miljoen euro
Alo-locatie	0,5 miljoen euro
Sontweg	0,3 miljoen euro
Stationsgebied	<u>0,4 miljoen euro</u>
Totaal	2,2 miljoen euro

Ondernemers trefpunt (V 300 duizend euro)

In 2013 is alsnog subsidie binnen gekomen voor het ondernemerstrefpunt. Met deze subsidie was geen rekening gehouden. Dit levert dus een voordeel op van 314 duizend euro.

Afwaardering Regiotram (N 2,2 miljoen euro)

Voor de aanleg van de regiotram zijn een aantal appartementen en woonboten aangekocht. Nu het project regiotram niet doorgaat en er sprake is van een extra waarde daling van de aangekochte appartementen en woonboten moet er verlies worden genomen op de boekwaarde. Totaal wordt er nu 2,2 miljoen euro verlies genomen. Conform de afspraken worden deze kosten, ook in geval van stopzetten van het project, gelijk verdeeld tussen provincie en gemeente.

Voor het provinciale deel van deze kosten (1,1 miljoen euro) hebben we een vordering op de provincie in onze boeken staan. Deze vordering merken we als dubieus aan.

PROGRAMMA 3

Jeugd en onderwijs

Gezond en veilig opgroeien en je talenten ontwikkelen.

Het programma Jeugd en onderwijs bundelt al ons beleid gericht op kinderen/jongeren van 0 tot 23 jaar en hun ouders. Het heeft verbinding met verschillende andere programma's: werk en inkomen, welzijn gezondheid en zorg, sport en bewegen, cultuur en veiligheid.

Wij willen dat kinderen in Groningen gezond en veilig opgroeien en, ongeacht hun sociaaleconomische of etnische achtergrond, allemaal optimale kansen krijgen hun talenten te ontwikkelen en hun plek vinden in onze samenleving als vrije en verantwoordelijke burgers. Dat betekent dat we extra aandacht besteden aan kinderen en gezinnen in achterstands- en/of risicosituaties. Als kinderen of ouders in de knel komen, willen we zo vroeg mogelijk een helpende hand bieden.

Groningen is een City of Talent. Als onderwijsstad, maar ook op het gebied van onderzoek, innovatie en ondernemerschap loopt de stad voorop. Om dat ook aan de rest van het land kenbaar te maken hebben de Rijksuniversiteit, de Hanzehogeschool, het UMCG en de gemeente Groningen de handen ineen geslagen. Het Akkoord van Groningen is het strategische samenwerkingsverband van de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de gemeente Groningen. Door samen op te trekken vanuit een eenduidige visie en een gemeenschappelijke agenda willen we de positie van Groningen als dé kennis- en innovatiestad van Noord- Nederland verder ontwikkelen.

Relevante beleidsnota's

Integraal huisvestingsplan Onderwijs 2012-2015

'Stad om op te groeien' - Kadernota Integraal Jeugdbeleid Groningen 2011-2014

'Groningen voor elkaar' - visie en uitgangspunten voor de uitvoering van de decentralisaties (2012)

'Jeugd: ieders zorg' - Kadernota decentralisatie jeugdzorg Groningen (2012)

Kadernota 'Op naar schoolgebouwen van de toekomst!' (2012)

Kadernota 'Kansen voor jonge kinderen' (2010)

Ambitiedocument nieuwe impuls vensterscholen (2013)

De Venstersamenwerking - op weg naar een gezamenlijke aanpak van de vensterscholen door onderwijs, opvang en de gemeente (2013)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Integraal jeugdbeleid**
- 2. Overig**

Evaluatie 2013

In 2013 hebben we belangrijke vernieuwingen in gang gezet of voorbereid. Hiervan getuigen het afgesloten onderwijspact met het onderwijs en het Gronings College van Onderwijs. Ons doel is het Groningse onderwijs op een hoger plan te brengen. Ook de nieuwe impuls die aan de vensterscholen is gegeven in 2013 draagt daar aan bij. Evenals voorgaande jaren hebben we veel energie gestoken in het voorkomen van onderwijsachterstanden. Dit werpt reeds vruchten af bij de kinderen in de onderbouw van het basisonderwijs. De cijfers zijn al jaren positief en pakken voor 2013 nog gunstiger uit.

Het aantal voortijdige schoolverlaters is in 2013 gedaald van 472 naar 326.

Met het oog op de decentralisatie van de jeugdzorg en delen van de AWBZ en de Participatiewet hebben we belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van de vernieuwing van het sociaal domein. De kaders voor de vernieuwing hebben we verder uitgewerkt met de nota's 'Met elkaar voor elkaar' en het 'Beleidsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2014-2015'. Ons streven is zoveel mogelijk ondersteuning op het niveau van de wijk te organiseren door de gebiedsgebonden aanpak.

Specifiek op het domein van de jeugdzorg is de samenwerking met de overige Groningse gemeenten verder geconcretiseerd met de opstelling van het Regionaal Transitie Arrangement. Daarnaast hebben we in 2013 een geleidelijke overgang gemaakt naar een nieuwe opzet van het zwemonderwijs. Voor ouders met weinig financiële armslag hebben we een vangnet gecreëerd. Tot slot hebben we in 2013 de vierde kinderwerktuin gerealiseerd waarmee we onze ambitie kunnen waarmaken betreffende het bereik van de kinderwerktuinen.

INTEGRAAL JEUGDBELEID

Wij willen dat Groningen een van de aantrekkelijkste steden van Nederland is om in op te groeien. Je treft het als je in Groningen opgroeit. Want in Groningen staat talent centraal. Wij sluiten aan bij de drijvende kracht van elk kind en hebben een breed en aansprekend aanbod dat ieder kind prikkelt en verder laat ontwikkelen.

Wij geloven dat ieder Gronings kind recht heeft op kwalitatief goed onderwijs. We willen dat Groningen wordt beschouwd als de onderwijsstad van Nederland.

Wij herkennen dat opvoeding lastig kan zijn en geloven in de kracht van positief opvoeden. Daarom zetten we in op versterking van de opvoedkracht van ouders en hun sociale omgeving. De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) vervullen een centrale positie hierin. Een grote opgave is de decentralisatie van de jeugdzorg.

Helaas blijven er kinderen die het moeilijk hebben. Deze kinderen geven we de ondersteuning die ze nodig hebben. Als ze dreigen te ontsporen worden ze snel opgenomen in ons vangnet zodat ze weer in staat worden gesteld positief deel te nemen en bij te dragen aan de Groningse maatschappij.

We willen dat de Groningse jeugd optimale kansen heeft bij het betreden van de arbeidsmarkt en uiteindelijk kan genieten van een goede levensstandaard.

Beleidsvelden

- Talentontwikkeling
- Opvoedkracht
- Actieve gezonde leefstijl
- Maatschappelijke participatie
- Veilig opgroeien

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Integraal Jeugdbeleid bedraagt 61,2 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit Rijksbijdragen, entreegelden bezoekers, lesgeld en huuropbrengsten, onttrekking reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Talentontwikkeling

In dit beleidsveld staat het ontwikkelen van talent centraal. Daarbij gaat het om de talenten van alle kinderen, van jongs af aan. We willen dat iedere jongere de ruimte krijgt om zijn of haar talenten te ontdekken en zo goed mogelijk te ontwikkelen. Op school, bij de sportclub, op de muziekschool of elders. We willen dat iedere jongere in Groningen - passend bij zijn of haar eigen niveau - optimaal voorbereid de arbeidsmarkt betreedt.

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met de programma's Cultuur en Sport en Bewegen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat jongeren in Groningen opgroeien tot zelfredzame burgers die een positieve bijdrage leveren aan onze samenleving. We willen daarom:

- kinderen en jongeren optimale kansen bieden
- zorgen voor doorgaande (leer)lijnen
- taal- en ontwikkelingsachterstanden tijdig signaleren en bestrijden
- alle jongeren goed voorbereiden op een loopbaan.

Onze concrete doelen zijn onder meer om in 2013:

- de gemiddelde Cito-toetsscore op niveau van het landelijke gemiddelde te brengen
- het percentage doelgroepkinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het aanbod voor- en vroegschoolse educatie (VVE) te verhogen van 61% in 2011 naar 85% in 2015
- het percentage kinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het basisontwikkelingsprogramma in 2014 minimaal te handhaven op het niveau van peiljaar 2009 (88%)
- het aantal voortijdige schoolverlaters 12-23 jaar terug te brengen met 20% in 2015-2016 ten opzichte van het peiljaar 2012-2013

- het verbeteren van het binnenklimaat van de schoolgebouwen door het aantal ppm (parts per million: aantal volumedelen CO2 per miljoen delen lucht) terug te brengen van meer dan 1500 ppm naar maximaal 1200 ppm. Met dit streven gaan we verder dan wat wettelijk in het bouwbesluit is vastgelegd.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (201#)
<ul style="list-style-type: none"> Gemiddelde Cito-toetsscore <ul style="list-style-type: none"> Groningen Landelijk 	<ul style="list-style-type: none"> 534,7 535,5 	<ul style="list-style-type: none"> * 	<ul style="list-style-type: none"> 534,4 535,0 	<ul style="list-style-type: none"> Minimaal landelijk gemiddelde in 2014
<ul style="list-style-type: none"> Taalprestaties leerlingen groep 2 basisschool <ul style="list-style-type: none"> D-E score (laagste) Landelijk 	<ul style="list-style-type: none"> 22,4% 25% 	<ul style="list-style-type: none"> ** 	<ul style="list-style-type: none"> 17,3% 25% 	<ul style="list-style-type: none"> Minimaal landelijk gemiddelde in 2014
<ul style="list-style-type: none"> Aantal doelgroepkinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het VVE-aanbod 	<ul style="list-style-type: none"> 630 	<ul style="list-style-type: none"> 399 	<ul style="list-style-type: none"> Nog niet bekend 	<ul style="list-style-type: none"> 452 (in 2015)
<ul style="list-style-type: none"> Kinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het basisontwikkelingsprogramma 	<ul style="list-style-type: none"> 93%*** 	<ul style="list-style-type: none"> * 	<ul style="list-style-type: none"> Nog niet bekend 	<ul style="list-style-type: none"> 88%
<ul style="list-style-type: none"> Aantal voortijdige schoolverlaters 12 tot 23 jaar per convenantsjaar (okt - okt) 	<ul style="list-style-type: none"> 472 	<ul style="list-style-type: none"> **** 	<ul style="list-style-type: none"> 326 	<ul style="list-style-type: none"> Reductie 20% in 2015-2016 t.o.v. 2012-2013

* Voor deze indicator is in het Integraal Jeugdbeleid 2011-2014, aan de hand van een nulmeting, een beoogd eindresultaat voor 2014 vastgesteld. Voor de tussenliggende jaren zijn geen streefcijfers vastgesteld.

** Voor deze indicator is voor het jaar 2014 een streefcijfer opgenomen in de Bestuursafspraken met het Rijk. Er zijn geen streefcijfers voor de tussenliggende jaren.

*** Inschatting

**** Er is een streefcijfer voor 2016 en geen streefcijfers voor de tussenliggende jaren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Kinderen en jongeren optimale kansen bieden

Medio 2013 hebben we het onderwijspact gesloten met het brede onderwijsveld in Groningen van voorschoolse instellingen tot universiteit. Daarin hebben we onze gezamenlijke ambitie vastgelegd om in het kader van 'Groningen Onderwijsstad' het onderwijs in Groningen op een hoger plan te brengen en een uitstekend leerklimaat te realiseren. In het pact hebben we vijf gezamenlijke opgaven geformuleerd, namelijk:

- De basis op orde; een stimulerende leeromgeving
- Een leven lang leren in doorgaande leerlijnen
- Onderwijs leidt op voor de arbeidsmarkt
- Toekomstbestendig onderwijs
- Brede vorming

Vanuit de gezamenlijke ambitie en de geformuleerde opgaven hebben we via het pact het Gronings College van Onderwijs opgericht. Dit College van Onderwijs fungeert als een gezamenlijke denktank waarin elkaar inspireren, van elkaar leren, versterken van verbindingen en ontwikkelen van nieuwe initiatieven centraal staan.

We zijn trots dat Groningen zich een heel jaar dé Onderwijsstad van Nederland mag noemen in 2014-2015. Groningen heeft de Commissie van Toetsing van de Nationale Onderwijsweek in 2013 bij hun keuze voor Groningen vooral overtuigd door te laten zien hoe intensief en structureel Stad en onderwijspartijen samen werken aan de ontwikkeling van het onderwijs.

Daarnaast hebben we meegewerkt aan de Techniekagenda Noord Nederland. Doel is om leerlingen te enthousiasmeren voor science. Deze agenda bevat de aanpak voor de periode tot 2020 en is in april 2013 vastgesteld in aansluiting op het landelijke Techniekpact.

Nieuwe impuls Vensterscholen

Halverwege 2013 hebben we samen met organisaties voor basisonderwijs en opvang het Ambitiedocument Nieuwe Impuls Vensterscholen vastgesteld. Onze drijfveer is dat alle kinderen in de stad maximale kansen in hun ontwikkeling krijgen. De inhoudelijke focus richt zich op:

- ouderbetrokkenheid
- doorgaande ontwikkelingslijn 0 tot 13 jaar
- ondersteuning en zorg.

Iedere basisschool kan een vensterschool worden. Een school kan daarvoor een plan indienen. Het onderwijs pakt dus de regie in afstemming met andere partners in de wijk. De gemeente houdt de algemene regie voor de jeugd in de wijken.

Bij de vormgeving van vensterscholen streven we naar maatwerk. De Vensterschool sluit aan bij datgene wat kinderen en ouders nodig hebben voor zover onderwijs en opvang dat kunnen bieden. De organisatie van de Vensterscholen kan dus per wijk verschillen.

In aansluiting op deze gezamenlijke ambitie hebben we in december 2013 met de besturen van basisonderwijs en opvang een collectieve aanpak voor de Nieuwe Impuls Vensterscholen vastgesteld.

Bij deze aanpak zijn gemeente en organisaties voor basisonderwijs en opvang gelijkwaardige partners die bestuurlijk en financieel verantwoordelijkheid dragen. De gedeelde financiële verantwoordelijkheid uit zich in cofinanciering van de vensterscholen. Voor de gezamenlijke bestuurlijke verantwoordelijkheid hebben we op stedelijk niveau een stuurgroep opgericht. Hierin nemen deel de bestuurders van onderwijs en opvang en de wethouder onderwijs. Op basis van gelijkwaardigheid kan deze stuurgroep vorm geven aan het proces van de Vensterscholen en de besluitvorming over de plannen van de Vensterscholen en de resultaten.

Leerlingenvervoer

Voor leerlingen van het speciaal onderwijs hebben we het vervoer van en naar school verzorgd. De huidige aanbesteding van het leerlingenvervoer loopt tot augustus 2014. Daarom zijn we in 2013 gestart met de voorbereidingen voor een Europese aanbestedingsprocedure voor het leerlingenvervoer vanaf schooljaar 2014-2015.

Met het oog op het oplossen van het structurele tekort op de uitvoering van het leerlingenvervoer hebben wij voor een aantal maatregelen gekozen. De Verordening Leerlingenvervoer hebben wij in aansluiting daarop als volgt gewijzigd:

- De ouders verzorgen 1 keer in de week zelf het vervoer naar of van school. Zij krijgen hiervoor een vergoeding.
- De minimum-kilometerafstand om in aanmerking te kunnen komen voor het leerlingenvervoer is verhoogd van 2 naar 3 km.
- De ouders van leerlingen op het speciaal basisonderwijs betalen een eigen bijdrage voor het vervoer als ze een verzamelinkomen hebben van € 25.000,- (bruto).

De verordening gaat in op 1 januari 2014. Voor de leerlingen die een beschikking voor het vervoer voor het hele schooljaar 2013-2014 hebben ontvangen gelden de wijzigingen vanaf augustus 2014.

Taal- en ontwikkelingsachterstanden tijdig signaleren en bestrijden

Voor jonge kinderen met taalachterstanden subsidiëren we in het basisonderwijs schakelgroepen. In deze schakelgroepen krijgen de kinderen een intensief taalaanbod dat is gekoppeld aan VVE. Het aantal schakelgroepen in groep 1 en 2 is met ingang van schooljaar 2013-2014 verhoogd naar 21 groepen. Vanaf dit schooljaar is het aantal tevens uitgebreid naar groep 3 en 4 (6 schakelgroepen) en zijn ze naschools doorgevoerd in groep 5 tot en met 7 (9 schakelgroepen in de verlengde leertijd). Deze maatregelen vloeien voort uit de Bestuur-afspraken die de gemeente met het Rijk heeft gemaakt.

Voor leerlingen die de Nederlandse taal niet machtig zijn hebben we schakelklassen voor het primair onderwijs gesubsidieerd.

Daarnaast hebben we de basisscholen gesubsidieerd voor de schoolmediatheken en de leerlingbegeleiding.

Alle jongeren goed voorbereiden op een loopbaan

In 2013 hebben we met alle scholen voor het middelbaar beroepsonderwijs en voortgezet onderwijs (met uitzondering van het voortgezet speciaal onderwijs en praktijk onderwijs) uitvoering gegeven aan de maatregelen van het convenant vsv voor de periode 2012-2015. Eén van de maatregelen is de pilot Toekomst-Team dat in schooljaar 2013-2014 is gestart voor de duur van twee schooljaren. Het Toekomst-Team is de intensieve samenwerking tussen de begeleider(s) van de school locatie en de RMC-trajectbegeleider, die verbonden is aan de betreffende school, bij potentiële voortijdig schoolverlaters in het middelbaar beroepsonderwijs.

Daarnaast hebben we:

toegezien op de handhaving van de leerplicht. Bij verzuim van leerlingen ondernamen we actie, waaronder het uitschrijven van processen-verbaal. Daarnaast hebben we preventieve activiteiten uitgevoerd als de deelname aan de zorg-adviesteams en het houden van preventieve spreekuren op scholen voor voortgezet onderwijs.

- de Regionale Meld- en Coördinatiepunt-functie uitgevoerd. In het kader hiervan hebben we als centrumgemeente voor de regio Centraal en Westelijk Groningen jongeren in beeld die zonder startkwalificatie de school verlaten. Daarnaast worden deze jongeren geholpen deze startkwalificatie uiteindelijk wel te halen.
- meegewerkt aan het project Werkschool Groningen. Dit project is bedoeld voor jongeren uit het praktijkonderwijs en het speciaal onderwijs die niet in staat zijn niveau 2 van het mbo te halen (startkwalificatie) te begeleiden naar minimaal 12 uur werk. Het project is na afloop van schooljaar 2012-2013 verlengd met nog een jaar.
- consulenten voor de woonwagengedwongen en zigeuners gesubsidieerd. Deze richten zich op het voorkomen van absoluut verzuim en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.
- samen met het onderwijs, de Rebound bekostigd. Hierbij worden leerlingen met risico op voortijdig schoolverlaten tijdelijk buiten de eigen school geplaatst.
- samen met het voortgezet onderwijs, het schoolmaatschappelijk werk op scholen bekostigd.
- Kamers met Kansen gesubsidieerd dat is gericht op wonen, zorg, werken en leren.

Uitvoeren onderwijshuisvestingsprogramma 2013

Voor de onderwijshuisvesting hebben we in 2013 met de vaststelling van het programma onderwijshuisvesting 9,7 miljoen euro uitgetrokken. Daarvan was ruim 6 miljoen euro bestemd voor nieuwbouw en uitbreidingsprojecten. Voor het onderhoud werd een bedrag van ruim 1,2 miljoen euro uitgetrokken. Daarnaast werden gelden (ruim 1 miljoen euro) ingezet voor huurvergoedingen en bekostiging van 1e inrichting.

De resterende middelen (1,4 miljoen) hebben we geïnvesteerd in het verbeteren van de kwaliteit van schoolgebouwen. Aan deze middelen is 1 miljoen euro aan extra middelen voor nieuw beleid toegevoegd. In vijf jaar maken we 38 basisscholen 'fris en duurzaam' (periode 2012-2016) door forse aanpassingen van de ventilatie, isolatie en verwarming van de gebouwen. Eind 2013 hebben de volgende 14 scholen een verbeterd binnenklimaat: 2 locaties Nassauschool, Bladergroenschool, Groninger Schoolvereniging, Brederoschool, Heerdestee, Tamarisk, Beijumkorf, Bekenkampschool, Petteflet, Sterrensteen, Hoeksteen, Starter, Swoaistee en de St. Michaelschool.

Voor de huisvesting van het Zernike-college hebben we daarnaast voor ruim 5 miljoen euro de panden aan de Van Iddekingeweg en de Vondellaan van het Noorderpoortcollege overgenomen. Ons voornemen te komen tot een masterplan voor het toekomstbestendig maken van alle schoolgebouwen is door landelijke ontwikkelingen in een ander daglicht komen te staan. De rijksvergoedingen voor het groot onderhoud en aanpassing van de gebouwen van het primair onderwijs gaan vanaf 2015 rechtstreeks naar de schoolbesturen. Daarmee worden besturen verantwoordelijk voor alle onderhoud en aanpassing van de gebouwen. Het gevolg hiervan is dat we onze rol bij het toekomstbestendig maken van alle schoolgebouwen moeten herijken.

Techniek educatie

In 2013 hebben wij De Jonge Onderzoeker gesubsidieerd voor de uitvoering van een buitenschools aanbod techniek. Dit aanbod richtte zich op de jeugd van 4-18 jaar.

Subsidiëren wijkgerichte aanpak taal- en ontwikkelingsachterstanden jonge kinderen

Om te bereiken dat alle (doelgroep)peuters deelnemen aan een VVE programma in de voorschoolse voorzieningen, hebben we in 2013 een passend aanbod per wijk gesubsidieerd. Het aanbod was daarmee even groot als de omvang van het aantal doelgroepkinderen per wijk. In 2013 hebben we, evenals in 2011 en 2012, een geplande bezuiniging van 200 duizend euro doorgevoerd op de voorschoolse voorzieningen (nota Kansen voor jonge kinderen).

Om deze kinderen toe te kunnen leiden naar een VVE programma zijn de kinderen door de JGZ gescreend op (aanwezigheid van of vergrote kans op) taalontwikkelingsachterstanden.

Onderwijs, voorschoolse voorzieningen en jeugdgezondheidszorg hebben in plannen per wijk afspraken gemaakt over de inrichting van de doorgaande leerlijn en de overdracht van informatie. Het gaat om de volgende wijken: Paddepoel/Selwerd/Tuinwijk, Vinkhuizen, Hoogkerk, Beijum, Lewenborg, De Wijert/Zuid, Indische Buurt/De Hoogte, Oosterpark. In 2013 hebben we de uitvoering van deze wijkplannen ondersteund. Daarnaast heeft ondersteuning plaatsgevonden op het ontwikkelen van op VVE gericht ouderbeleid.

Om de verbinding tussen school en gezin te bevorderen is gestart met de uitvoering van ouderactiviteiten op 26 voorschoolse locaties en twaalf schoollocaties (o.a. uitvoering van het programma VVE thuis met groepsbijeenkomsten op de locatie). Verder hebben we de

ontwikkelingsstimuleringsprogramma's Opstapje en Opstap gesubsidieerd. Deze programma's zijn bedoeld voor ouders van kinderen die aan de voor- en vroegschoolse educatie deelnemen (individuele aanpak).

Tot slot hebben we het project Brugfiguren gesubsidieerd. Doel van dit project is de verbinding tussen de wereld thuis en de wereld van school plus de ouderparticipatie te versterken.

Binnen- en buitenschoolse activiteiten

We hebben gezorgd voor een binnen- en buitenschools activiteitenaanbod waarbij leerlingen uit het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs kennis kunnen maken met verschillende talentgebieden.

Dit is gebeurd door het subsidiëren van:

- Bslim- 2 (zie programma Sport en Bewegen);
- binnen- en buitenschoolse muzikale vorming in Lewenburg, Beijum en Oosterparkwijk (zie programma Cultuur);
- buitenschoolse kinderactiviteiten in de Indische Buurt, Oosterparkwijk, De Hoogte, Corpus den Hoorn, De Wijert, Lewenburg, Beijum, Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk, Grunobuurt, Oosterhogebrug, Kostverloren Vinkhuizen en Hoogkerk.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we met het onderwijspact en het Gronings College van Onderwijs een belangrijke stap gezet in het op een hoger plan brengen van het onderwijs. De nieuwe impuls die aan de vensterscholen is gegeven draagt daar ook aan bij. Daarnaast hebben we stevig ingezet op het voorkomen van onderwijsachterstanden. Uit de cijfers van de kinderen in de onderbouw van het basisonderwijs blijkt dat dit zijn vruchten afwerpt. De cijfers zijn al jaren positief en pakken voor 2013 nog gunstiger uit. De cijfers van de leerlingen in de bovenbouw laten een ander beeld zien. De Cito-toetscore voor 2013 is lager dan die van 2012 en blijft nog steeds onder het landelijke gemiddelde zitten. Desondanks is, ondanks de daling ten opzichte van 2012, de score iets dichterbij het landelijk gemiddelde gekomen doordat de landelijke score in 2013 ook is gedaald. Wat betreft het voortijdig schoolverlaten zijn we blij dat het aantal voortijdige schoolverlaters ten opzichte van 2012 is gedaald. Opgave is om deze daling vast te houden en door te trekken met het onderwijs.

Beleidsveld

Opvoedkracht

Het belang van opvoeding kan niet snel overschat worden. Ouders voeden hun kinderen op om hen te helpen zelfstandige, sociaal voelende en betrokken volwassenen te worden. Opvoeding draagt ook bij aan de overdracht van gemeenschappelijke waarden van onze samenleving. Voor de opvoeding van kinderen zijn de ouders als eerste verantwoordelijk. Het belang van het kind staat hierbij voorop. Naast de ouders zijn ook familieleden, leerkrachten, vrienden, burens en (bijvoorbeeld) sportbegeleiders voor opgroeiende kinderen belangrijk. In het beleidsveld opvoedkracht staan onze ambities en maatregelen om ouders zo goed mogelijk toe te rusten en te ondersteunen om zelf hun kinderen op te voeden. Het beleidsveld heeft een relatie met het programma Welzijn Gezondheid en Zorg.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat kinderen zich ontwikkelen tot evenwichtige volwassenen die verantwoording kunnen dragen voor zichzelf en voor anderen.

We willen dat er in de directe leefwereld van het kind - in het gezin en in de sociale omgeving - voldoende 'opvoedkracht' is. We willen dat er goede interventies en oplossingen zijn wanneer het niet goed gaat.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel (2014)
▪ Aantal afgegeven signalen in de stad in de verwijsindex Zorg voor Jeugd	▪ 2747	▪ *	▪ 2802	▪ *
▪ Aantal signalen in de verwijsindex Zorg voor Jeugd	▪ 665	▪ *	▪ 884	▪ *

dat tot zorgcoördinatie leidt

- Percentage tevreden inwoners vanaf 18 jaar over CJG's
- 77%
- **
- Geen cijfer beschikbaar
- 70%

* Deze indicator wordt gevolgd zonder dat daar een streefwaarde aan is gekoppeld.

** Voor deze indicator is in het Integraal Jeugdbeleid 2011-2014, aan de hand van een nulmeting, een beoogd eindresultaat voor 2014 vastgesteld. Voor de tussentijdse jaren zijn geen streefcijfers vastgesteld.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Decentralisatie jeugdzorg

Vanaf 2015 worden we verantwoordelijk voor de uitvoering van alle jeugdzorg. Deze decentralisatie pakken we op in samenhang met de decentralisatie van delen van de AWBZ en de invoering van de Participatiewet. In 2013 hebben we in de Groningse visie op bovengenoemde decentralisaties 'Groningen voor elkaar' en 'Jeugd: ieders zorg!' verder uitgewerkt. In de nota's 'Met elkaar voor elkaar' en het 'Beleidsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2014-2015' hebben wij op hoofdlijnen aangegeven hoe wij de nieuwe sociaal maatschappelijke ondersteuningstaken denken te gaan organiseren en uitvoeren. Dit alles binnen de opdracht van de nieuwe Wmo en Jeugdwet. We streven naar een gebied-gebonden aanpak van het sociaal domein. Een aanpak dichtbij en op maat.

Bij de decentralisatie van de jeugdzorg werken we samen met de overige Groningse gemeenten. In 2013 is een Regionaal Transitiearrangement opgesteld. In dit arrangement staat beschreven hoe de Groningse gemeenten met de aanbieders en de gebruikers van de jeugdzorg tot 2018 naar een gemeentelijk aangestuurd 'nieuw jeugdstelsel' toewerken.

Daarnaast zijn we in gesprek geweest met het onderwijs over de afstemming van de invoering van het Passend Onderwijs op de decentralisatie van de jeugdzorg. Uiteindelijk zullen de uitkomsten in de uitvoeringsplannen komen van de samenwerkingsverbanden van het onderwijs. Deze moeten uiterlijk mei 2014 zijn afgerond.

Uitvoeren Centra voor jeugd en gezin (CJG's)

Ook in 2013 hebben we het dienstenpakket van de CJG's uitgevoerd. Belangrijke onderdelen zijn daarin de inloop, informatie, advies en ontmoeting in het CJG, de aansluiting met het basisonderwijs en kindcentra en de uitvoering van opvoedhulp en ontwikkelingsstimulering. In Hoogkerk hebben we een nieuw CJG geopend en ook daar bieden we nu het volledige dienstenpakket.

Belangrijke nieuwe accenten waren in 2013 dat we de samenwerking met ambulante jeugdzorg hebben uitgebreid van 3 naar 8 CJG's. De inzet voor ouders en kinderen is gebeurd zonder indicatiestelling vooraf. Dit was een vervolg op een proefproject in drie CJG's in 2011 en 2012. Verder hebben we in drie CJG's (Vinkhuizen, Beijum, Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk) de samenwerking uitgebreid met instellingen voor zwaardere vormen van geestelijke gezondheidszorg (tweedelijnszorg); het zogenaamde Doorbraakproject. Deze samenwerking is in 2013 naar andere CJG's uitgebreid. Daarnaast hebben we in 2013 de samenwerking binnen de CJG's uitgebreid met MEE en kraamzorg.

Voor het versterken van de rol van de sociale omgeving hebben we onderdelen van het programma 'Allemaal opvoeders' in alle CJG's uitgevoerd (ruimte geven aan initiatieven van ouders zelf).

In het CJG werken we met het programma Triple P. Dit programma is gericht op 'positief opvoeden' en het verkleinen of oplossen van gedragsproblemen van kinderen. In 2013 hebben we het werken met dit programma gecontinueerd en uitgebreid. Een andere programma dat minder vaak worden genoemd, maar erg succesvol is, is Moeders Informeren Moeders. In aanvulling hierop hebben we in 2013 het programma Home-start, uitgevoerd door vrijwilligers van Humanitas, in een tweetal CJG's (Zuid en Oosterpark) toegevoegd aan het dienstenaanbod van het CJG.

Tot slot hebben we de coördinatie van de verwijzindex Zorg voor Jeugd uitgevoerd. In 2013 is deze versterkt door de zorgcoördinatoren op de acht CJG's naast de coördinatie van de verwijzindex ook beschikbaar te laten zijn voor consultatiegesprekken en onderdeel te laten zijn van de casuïstiek bespreking in het CJG.

Conclusie **Wat hebben we bereikt?**
In 2013 hebben we met het dienstenpakket van de CJG's ouders ondersteund bij de opvoeding van hun kinderen en gezorgd voor interventies en oplossingen wanneer het niet goed ging bij het opgroeien van de jeugd. Daarnaast hebben we belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van de vernieuwing van het sociaal domein. De kaders voor de vernieuwing zijn verder uitgewerkt met de nota's 'Met elkaar voor elkaar' en het 'Beleidsplan Vernieuwing Sociaal Domein 2014-2015'. Specifiek op het domein van de jeugdzorg is de samenwerking met de overige Groningse gemeenten verder geconcretiseerd met de opstelling van het Regionaal Transitie Arrangement. Tot slot is de samenwerking tussen het CJG en de andere partijen in de wijk verder geïntensiveerd zodat het steeds meer is ingebed in de wijk.

Beleidsveld **Actieve gezonde leefstijl**

Als stad willen we kinderen en jongeren zoveel mogelijk stimuleren tot een actieve en gezonde leefstijl. Om de integraliteit van het jeugdbeleid tot uitdrukking te brengen is het beleidsveld Actieve Gezonde Leefstijl in dit programma opgenomen. Voor de beschrijving van de meeste activiteiten verwijzen we naar het programma Sport en bewegen en het programma Welzijn, Gezondheid en Zorg. We beperken ons hier tot die activiteiten die we bekostigen uit het programma Jeugd & Onderwijs.

Doelen **Wat wilden we bereiken?**
We willen dat de gezondheid van de Groningse jongeren verbetert. Ook willen we dat in Groningen onze kinderen actief en gezond opgroeien. En dat voor hen en hun ouders gezond eten en voldoende bewegen de norm is. Daarbij voldoen ze minimaal aan de Nederlandse norm voor beweging. Ongeacht hun sociale of etnische achtergrond. Groningen moet een aantrekkelijke stad zijn om te sporten en te bewegen.

Activiteiten **Wat hebben we hiervoor gedaan?**
.....
Subsidiëren vangnet zwemonderwijs
In 2013 hebben we het zwemonderwijs verzorgd volgens de nieuwe opzet. De periode januari tot augustus was onderdeel van het overgangsjaar 2012/2013. In dat jaar rondde groep 5 het zwemtraject af waaraan ze in schooljaar 2011-2012 begonnen waren. Vanaf augustus 2013 is het zwemonderwijs helemaal volgens de nieuwe opzet verlopen. Daarbij worden ouders via een jaarlijkse voorlichtingscampagne gestimuleerd hun kinderen naar zwemles te laten gaan. Wanneer geld een belemmering vormde konden ouders een beroep doen op de gemeente (vangnet).

.....
Uitvoering technische hygiëne inspecties
Evenals andere jaren hebben we de technische hygiëne inspecties uitgevoerd bij voorschoolse voorzieningen, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus en (een steekproef van 15% van de) gastouders.

Conclusie **Wat hebben we bereikt?**
Het afgelopen jaar stond in het teken van een geleidelijke overgang naar een nieuwe opzet van het zwemonderwijs. Voor ouders met weinig financiële armslag hebben we een vangnet gecreëerd. Daarnaast hebben we met de uitvoering van de technische hygiëne inspecties toezicht gehouden op de kwaliteit van de voorschoolse voorzieningen, buitenschoolse opvang, gastouderbureaus en gastouderopvang.

Beleidsveld **Maatschappelijke participatie**

We willen dat kinderen en jongeren zich ontwikkelen tot betrokken en verantwoordelijke burgers die een bijdrage leveren aan een duurzame en democratische samenleving. Meedoen aan de samenleving begint dicht bij huis, in de eigen straat en buurt. Meedoen is ook lid worden van een sportvereniging en meedoen aan andere activiteiten. We willen dat ook kinderen die opgroeien in armoede volop mee kunnen doen. Armoede mag geen belemmering vormen voor maatschappelijke participatie. We willen kinderen en jongeren stimuleren deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten, ze betrekken bij hun leefomgeving en ze leren welke invloed zij kunnen uitoefenen op hun leefomgeving.

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met de programma's Werk en inkomen en Welzijn, gezondheid en zorg.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat kinderen en jongeren zich ontwikkelen tot betrokken en verantwoordelijke burgers die een bijdrage leveren aan een duurzame en democratische samenleving.

Concreet streven we er naar om:

- het aantal deelnemende jongeren 10-19 jaar aan jeugd- en jongerenwerk te verhogen van 1.356 deelnemers in 2011 naar 2.400 deelnemers per jaar in 2014
- het aantal kinderen dat in armoede opgroeit terug te brengen
- het percentage jeugd 11-17 jaar dat een lidmaatschap heeft van een (sport)vereniging, de bibliotheek, les heeft gehad in dans, muziek, theater of beeldende kunst buiten school in 2014 op hetzelfde niveau te houden als in 2010
- het percentage kinderen basisonderwijs dat werkt op de kinderwerkruinen te verhogen van 46% in 2011 naar 60% in 2014
- het percentage deelnemende scholen aan het scholennetwerk natuur- en duurzaamheidseducaties te verhogen van 61% in 2011 naar 80% in 2014
- het percentage scholen basis- en voortgezet onderwijs dat gebruik maakt van de leskisten natuur- en duurzaamheidseducatie te verhogen van 40% in 2011 tot 60% in 2014.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2014)
▪ Percentage scholen basisonderwijs dat werkt op kinderwerkruinen	48%	*	66%	60%
▪ Percentage deelnemende basisscholen aan scholennetwerk natuur- en duurzaamheidseducatie	80%	*	84%	80%
▪ Percentage scholen basis- en voortgezet onderwijs dat gebruik maakt van leskisten natuur- en duurzaamheidseducatie	35%	*	31%	60%
▪ Aantal deelnemende jongeren 10-19 jaar jeugd- en jongerenwerk per week	1.132	*	Nog niet bekend	2.400

* De indicatoren zijn ontleend aan het Integraal Jeugdbeleid 2011-2014. Voor iedere indicator is, aan de hand van een nulmeting, een beoogd eindresultaat voor 2014 vastgesteld. Voor de tussenliggende jaren zijn geen streefcijfers vastgesteld.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bekostigen en uitvoeren Centrum voor Natuur- en Duurzaamheidseducatie

In 2013 heeft het gemeentelijk centrum voor natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) een aanbod verzorgd voor leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs. Voor het basisonderwijs voorziet het NDE in: lessen op de kinderwerkruinen, excursies, uitleen onderwijsmateriaal en leerkrachtenbijeenkomsten. Voor het voortgezet onderwijs heeft NDE onderwijsmateriaal en fungeert zij als expertisecentrum.

Op het Westpark is in 2013 een vierde kinderwerkruin gerealiseerd. De kinderen van de basisscholen in Hoogkerk, Vinkhuizen en Gravenburg maken gebruik van de kinderwerkruin. Dit heeft dan ook meteen gezorgd voor een hoger percentage van scholen die deelnemen aan het programma op de kinderwerkruinen. De thema's van de netwerkbijeenkomsten hebben dit jaar vooral in het teken gestaan van duurzaamheid en werden zeer goed bezocht. NDE vraagt jaarlijks in een enquête naar de algemene tevredenheid van scholen over NDE. Dit cijfer is al jaren onverminderd hoog: 8,4 (over 2013).

Subsidiëren wijkgerichte uitvoering jeugd- en jongerenwerk en Urban House

Om de deelname van jongeren aan maatschappelijke activiteiten te vergroten hebben we activiteiten van Urban House en het jeugd- en jongerenwerk in de wijken Hoogkerk, Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk, Vinkhuizen, De Wijert, Corpus den Hoorn, Beijum, Lewenborg, De Hoogte, Indische Buurt en Oosterpark gesubsidieerd. Het jeugd- en jongerenwerk wordt uitgevoerd volgens

de methodiek Jongerenwerk Nieuwe Stijl. Hierbij spelen jongeren zelf een belangrijke rol bij het opzetten en uitvoeren van de activiteiten.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met de realisatie van de vierde kinderwerktuin medio 2013 hebben we een belangrijke stap gezet voor het behalen van onze ambitie betreffende het bereik van de kinderwerktuinen. Het bereik in 2013 is zelfs groter dan onze gestelde ambitie voor 2014. Dit geldt ook voor het percentage deelnemende basisscholen aan het scholennetwerk natuur- en duurzaamheidseducatie.

De uitleen van lesmateriaal aan scholen is in percentage iets achteruit gegaan, terwijl er extra inspanningen zijn gepleegd om dit omhoog te krijgen. De scholen die hier wel gebruik van maken lenen juist weer meer dan voorgaande jaren. Mogelijk is de daling veroorzaakt doordat er veel meer concurrerend aanbod was (van het Centrum voor Natuur- en Duurzaamheidseducatie). Bijvoorbeeld de verstrekking van gratis lesmaterialen aan scholen die deelnemen aan de netwerkbijeenkomsten (4 keer per jaar). De inspanningen blijven er op gericht om de uitleen van lesmateriaal aan scholen te verhogen.

Voor de oudere jeugd hebben we in de aandachtsgebieden van de stad er voor gezorgd dat jongeren in hun eigen omgeving konden deelnemen aan jongerenactiviteiten. Het aantal deelnemers aan het jeugd- en jongerenwerk in 2012 is in vergelijking met 2011 gedaald. Dit komt door een andere werkwijze van het jeugd- en jongerenwerk. Er wordt meer en meer thematisch samengewerkt met andere partners (bijvoorbeeld een markt voor jongeren in het MBO). De deelname hieraan is niet in de cijfers meegenomen.

Beleidsveld

Veilig opgroeien

Het beleidsveld 'Veilig opgroeien' richt zich op de bevordering van een veilige omgeving voor kinderen/jongeren. Een ander aspect van dit beleidsveld is het voorkomen en bestrijden van overlast door jongeren. We wijzen er met nadruk op dat de beste manier om onveilig gedrag te voorkomen is te zorgen voor een goed opvoedklimaat, talentontwikkeling, maatschappelijke participatie en een actieve en gezonde leefstijl. Oftewel: voortvarend te werken aan ons Integraal Jeugdbeleid zoals beschreven in de andere beleidsvelden. De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met de programma's Veiligheid en Welzijn, Gezondheid en Zorg.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat onze kinderen en jongeren opgroeien in een veilige omgeving, thuis en daarbuiten. We willen kinderen en jongeren in Groningen in hun leefwerelden beschermen tegen negatieve invloeden. Jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, bieden we nieuw perspectief.

Concreet willen we onder meer dat:

- het normbesef jeugd 9-17 jaar verbeterd door het percentage dat het erg vindt getuige te zijn van regeloverschrijdend gedrag te verhogen van 67% in 2010 naar 70% in 2014
- het percentage jeugd 9-17 jaar dat niet wordt gepest te verhogen met 2%
- het percentage bewoners dat vindt dat overlast van groepen veel voorkomt in de wijk minimaal gelijk blijft op 11%
- het aantal hinderlijke jeugdgroepen niet groeit.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn doel (2014)
Percentage bewoners dat vindt dat overlast van groepen jongeren veel voorkomt in de wijk	12%	*	Geen cijfer beschikbaar	11%
Aantal hinderlijke jeugdgroepen	4	*	7	Geen groei t.o.v. nulmeting 2009: 14
Aantal overlast gevende jeugdgroepen	2	0	0	0
Aantal criminele jeugdgroepen	0	0	N.n.b.	0

* Voor deze indicator is in het Integraal Jeugdbeleid 2011-2014, aan de hand van een nulmeting, een beoogd eindresultaat voor 2014 vastgesteld. Voor de tussenliggende jaren zijn geen streefcijfers vastgesteld.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bevorderen van een veilige thuissituatie

Om te bewerkstelligen dat het handelingsprotocol kindermishandeling en huiselijk geweld wordt toegepast hebben we instellingen ondersteund (advisering) die deelnemen aan de verwijzingsindex Zorg voor Jeugd bij de invoering van het protocol.

Voor kinderen tot 12 jaar met een risicovolle thuissituatie hebben we naschoolse opvang gesubsidieerd in de wijken Oosterpark en Beijum. Voor jongeren tussen 18 en 27 jaar die al dan niet te vroeg van school zijn gegaan en te kampen hebben met een problematiek waar ze zelf niet meer uitkomen, hebben we een intensief aanbod gesubsidieerd (Campusdiep met vier voorzieningen met intensieve en aan het eind van de keten lichte begeleiding: Het Hoendiephuis, Bibabon voor Allen, Kamers met Kansen en Proefwonen) met aandacht voor wonen, werken en leren.

Kinderen en jongeren beschermen tegen negatieve invloeden van buitenaf

We hebben preventielessen gesubsidieerd (over waarden en normen, groepsinvloed, gevolgen van gedrag, veilig online, overlast en respect) in het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs.

Hiermee beogen we risicogedrag door jeugdigen te voorkomen. Ook hebben we vuurwerkvoorlichting in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs bekostigd.

Verder hebben we het randgroepwerk gesubsidieerd dat zich richt op het ondersteunen van jongeren die dreigen af te glijden.

Sluitende aanpak overlast en jeugdcriminaliteit

Ook in 2013 hebben we de inzet van het straathoekwerk gesubsidieerd. Politie, straathoekwerk en jongerenwerk werken samen om het aantal problematische jeugdgroepen terug te dringen (vernieuwde aanpak problematische jeugdgroepen).

Om te voorkomen dat jongeren opnieuw in aanraking komen met de politie subsidiëren we een hulpaanbod dat gericht is op het voorkomen van herhaling.

Met het oog op een rustige jaarwisseling hebben we een programma in de binnenstad en verschillende wijken van de stad gesubsidieerd en gecoördineerd. Onder zachte weersomstandigheden is de jaarwisseling 2013-2014 in de stad Groningen over het algemeen in een plezierige sfeer verlopen. De feesten in de horeca in de binnenstad zijn ook dit jaar weer goed bezocht en zonder uitzondering goed verlopen. Ook georganiseerde festiviteiten in wijken zoals het oudejaarsfeest in Beijum hadden een feestelijk karakter. Op enkele plekken in de stad hebben zich incidenten voorgedaan waarbij aanhoudingen zijn verricht. In tegenstelling tot voorgaande jaren waren er dit jaar geen meldingen van geweld tegen brandweerpersoneel en andere hulpverleners.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we, in vergelijking met 2012, geen overlast gevende jeugdgroepen meer in de stad. Tegelijkertijd is het aantal hinderlijke jeugdgroepen gestegen van 4 in 2012 naar 7 in 2013.

Deelprogramma 2

OVERIG

Beleidsvelden

- Overig

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig Jeugd en Onderwijs bedraagt 221 duizend euro. Deze lasten worden gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Jeugd en Onderwijs						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
3.1	HVD/OCSW	Integraal jeugdbeleid	57.657	60.140	61.177	-1.037
3.2	OCSW	Overig	0	253	221	32
Totaal lasten			57.657	60.393	61.398	-1.005
Baten						
3.1	HVD/OCSW	Integraal jeugdbeleid	22.228	22.444	25.241	2.797
3.2	OCSW	Overig	0	0	34	34
Totaal baten			22.228	22.444	25.275	2.831
Totaal saldi voor bestemming			-35.429	-37.949	-36.123	1.826
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			391	385	385	0
Totaal onttrekkingen			751	13.924	13.924	0
Totaal saldi na bestemming			-35.069	-24.410	-22.584	1.826

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

3.1 Integraal jeugdbeleid

V 1,8 miljoen euro

Energie voormalig onderwijs gebouwen (N 200 duizend euro)

Bij de Vensterschool Selwerd Paddepoel Tuinwijk (SPT) is er sprake van hogere energielasten. De oorzaak hiervan is niet bekend en wordt onderzocht.

Onroerend Zaak Belasting (OZB) voorgaande jaren (N 100 duizend euro)

Een aantal schoolbesturen heeft de kosten van OZB van voorgaande jaren bij OCSW gedeclareerd. Idealiter had dit in de betreffende jaren moeten plaatsvinden. Dit is echter niet het geval. De gemeente is in het kader van onderwijshuisvesting verplicht de kosten te vergoeden. Hierdoor is een nadeel ontstaan van 100 duizend euro.

Gymnastiekonderwijs (N 100 duizend euro)

Er wordt gewerkt met een nieuwe systematiek voor het inroosteren van de gymlokalen, waardoor er meer roosterruimte is ontstaan. De basisscholen hebben daardoor meer gebruik kunnen maken van de gymlokalen, de daarmee gepaard gaande vergoeding zijn daarom ook hoger

Basisontwikkelingsprogramma's en VVE (V 200 duizend euro)

Het aantal peuters dat gebruik maakt van vooral het Basis ontwikkelingsgericht programma en in mindere mate het VVE programma blijkt lager te zijn dan is begroot in de nota Kansen voor jonge kinderen. De subsidiesystematiek van deze programma's is gebaseerd op tarief per kind per uur aangevuld met een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. Ook landelijk wordt krimp geconstateerd op het terrein van de kinderopvang.

Leerlingenvervoer (V 100 duizend euro)

Op het leerlingenvervoer (via Connexion) en op het budget voor vergoeding eigen vervoer/abonnementen is een voordeel behaald van 100 duizend euro.

Schades (V 100 duizend euro)

Er is waterschade geweest bij het Augustinuscollege. Deze schade wordt gedekt door een uitkering van de verzekering. De afwikkeling heeft geleid tot een voordelig resultaat.

Vrijval balansposten onderwijshuisvesting (V 200 duizend euro)

In de programma's onderwijshuisvesting zijn aan schoolbesturen onderhoudsvoorzieningen toegekend. De schoolbesturen hebben afrekeningen ingediend over de afgelopen jaren. Niet alle voorziening zijn uitgevoerd. Daarnaast zijn bij enkele voorzieningen de werkelijke uitgaven lager dan de toegekende bedragen.

Verkoop pand Zuiderweg (V 200 duizend euro)

De verkoop van het pand Zuiderweg 80 heeft geresulteerd in een voordeel van 200 duizend euro.

Projectbinnenklimaat PO ism het Rijk (V 200 duizend euro)

Wij hebben een rijksbijdrage gekregen voor de verbetering van het binnenklimaat op scholen. Dit project is in 2011 afgerond. De afrekening is (via het traject SISA) door het rijk in 2012 beoordeeld en vastgesteld. Daarmee kan het restant van het budget vrijvallen.

Renteopbrengsten + bijdrage SPT (V 100 duizend euro)

De renteopbrengsten zijn hoger dan was begroot. Het betreft de rentevergoeding over de posten Reserve onderwijshuisvesting, doorbelaste rente aan het Alfa College in verband met exploitatiebijdrage en overige rente. Verder is een bijdrage ontvangen voor de herinrichting van het terrein SPT (Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk). Tenslotte is een voorziening dubieuze debiteuren vrij gevallen die te maken had met de Maresiusstraat.

Subsidieafwikkeling oude jaren (V 400 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit eerdere jaren heeft geresulteerd in een voordeel van 369 duizend euro bij het deelprogramma 3.1 Integraal jeugdbeleid. Dit voordeel bestaat uit de volgende posten:

- **Opvoedkracht (V 100 duizend euro)** De afwikkeling van een aantal subsidies in het kader van CJG's (Centra voor Jeugd en Gezin) met betrekking tot de jaren 2010 en 2011 heeft geleid tot terugbetaling van de instelling aan de gemeente. De activiteiten zijn wel uitgevoerd, maar tegen lagere kosten.
- **Talentontwikkeling (V 200 duizend euro)** De afwikkeling van subsidies 2012 met betrekking tot BOP (Basis Ontwikkeling Programma's) en VVE (Voor- en vroegschoolse Educatieve) programma's heeft geleid tot terugbetaling van de instelling aan de gemeente. De aangevraagde plekken BOP en VVE waren achteraf lager dan waar vooraf subsidie voor was aangevraagd door de instelling;
- **Jonge onderzoekers (V 100 duizend euro)** De afwikkeling van de subsidie aan de Jonge Onderzoekers heeft geleid tot een terugbetaling van 55 duizend euro. De instelling heeft minder kosten gemaakt dan begroot en extra inkomsten gerealiseerd. Er zijn extra inkomsten uit onderverhuur, minder huurlasten, vrijval van een reservering voor verhuizing (niet doorgaan) en een verhoging van de eigen bijdrage voor deelname aan activiteiten;

Overhead (V 300 duizend euro)

Dit betreft de verdeling van resultaten op overhead vanuit de centrale afdelingen over de deelprogramma's.

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 400 duizend euro.

PROGRAMMA 4

Welzijn gezondheid en zorg

Zelfstandig actief zijn en blijven!

Met ons programma Welzijn Gezondheid en Zorg willen we er aan bijdragen dat mensen in onze gemeente actief - en zo lang mogelijk zelfstandig - aan de samenleving meedoen en blijven meedoen. Ook als lichamelijk of geestelijke beperkingen dat lastiger maken. Om actief en zelfstandig aan de samenleving mee te kunnen doen, is het van belang dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn. In een veilige en levendige buurt. Met mensen die zo nodig een helpende hand toesteken, en - voor als dat nodig is - toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg. Belangrijke steunpunten hierin zijn de Steun- en Informatiepunten (STIP's), de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) en de sociale teams. In ons deelprogramma Integratie en Emancipatie richten we ons met dezelfde doelen op groepen Stadlers die om andere redenen minder gemakkelijk meedoen aan onze samenleving.

Gezondheidsproblemen willen we in een zo vroeg mogelijk stadium opsporen en waar mogelijk proberen te voorkomen. We investeren in factoren die van invloed zijn op gezondheid en scheppen voorwaarden die onze Stadlers uitnodigen tot gezond gedrag.

In oktober 2012 heeft de raad de nota 'Groningen voor elkaar' besproken en vastgesteld. Deze nota sluit nauw aan bij die van de Wmo 'Samen sterk in Stad'. De overkoepelende visie voor beide nota's is:

'We willen dat Stadlers mee (blijven) doen in onze stad. Dat is het hoofddoel. Het ontplooiën van burgerkracht is daarbij onze sleutel. Wij willen participatie bevorderen door samenredzaamheid en zelfredzaamheid te versterken en waar nodig te ondersteunen.'

Relevante beleidsnota's

Samen Sterk in Stad (2012-2015)
Uitvoeringsplan Wmo, bouwen aan Samen Sterk in Stad 2012-2013
Groningen voor elkaar, visie en uitgangspunten voor de uitvoering van de decentralisaties (2012)
Evaluatie accommodatiebeleid (2012)
Convenant "Aanpak laaggeletterdheid in de samenleving en het bedrijfsleven 2013-2015 (2012)
Nota Maatschappelijke stages 2012-2015
Kadernota Actief in Goede Banen, reïntegratie/participatie 2011
Van zorg naar participatie, VNG & G32 (2011)
Nieuw Lokaal Akkoord, uitgangspunten NLA (2011)
Samen Gezond in Stad 2012-2015
Samen Gezond in Stad Uitvoeringsprogramma 2012-2015
Stad om te groeien, kadernota integraal jeugdbeleid Groningen 2011-2014
Uitvoeringsnota zelforganisaties 2011-2014
Beleidsprogramma (2006) en samenwerkingsovereenkomst Zorgen voor Morgen (2010)
Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2010-2014 (2010)
Programma Regionaal Kompas "Onder Dak" (2009-2013)
Groninger aanpak multiprobleemgezinnen (2011)
De Groninger aanpak van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties (2010)
Versterking van de consulentenfunctie (2010)
Emancipatienota 2010-2013 Kansen bieden, kansen pakken (2010)
Uitvoeringsnota Antillianenbeleid 2010-2011 (2009)
Wmo in Vitale Buurten (2009)
Vrijwilligerswerk, VWS (2008-2011)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Sociale samenhang en participatie**
- 2. Preventie en zorg**
- 3. Integratie en emancipatie**
- 4. Overige Welzijn, gezondheid en zorg**

Evaluatie 2013

Vanuit het programma Welzijn gezondheid en zorg is in 2013 het nodige gedaan om inwoners van de gemeente Groningen actief- en zo lang mogelijk zelfstandig- aan de samenleving te laten meedoen.

In ons beleidsprogramma spelen de decentralisaties een belangrijke rol. De kaders voor de uitvoering van taken op het gebied van de AWBZ, de Jeugdzorg en de Participatiewet zijn in 2013 verder uitgewerkt. Voor wat betreft de uitvoering kiezen wij voor een duidelijke gebiedsgebonden aanpak. De uitrol van sociale teams en de doorontwikkeling naar sociale wijkteams is de concrete uitwerking hiervan.

Om de uitvoerbaarheid van de regelingen te waarborgen hebben wij ons met de G32 en de VNG actief ingespannen om goede voorwaarden voor de drie decentralisaties te realiseren. Dit heeft onder meer geleid tot een ruimere beleidsvrijheid voor gemeenten voor wat betreft organisatie en uitvoering. Daarnaast is ook de verbinding met de regio versterkt om daar waar mogelijk deskundigheid regionaal te organiseren.

Iedereen doet mee

Om ervoor te zorgen dat mensen mee kunnen doen in de stad, ook mensen met een beperking, is in 2013 verder vormgegeven aan de aanpak op wijkniveau. Belangrijk in deze aanpak is enerzijds de samenwerking met bewoners, corporaties en (welzijn- en zorg-) instellingen en anderzijds de samenhang in de activiteiten die plaatsvinden. Een belangrijke rol hierbij is weggelegd voor de Stips, waarin verschillende partijen samenwerken en de vragen vanuit bewoners vanuit zowel de eigen kracht van de Stadjes en hun omgeving als de formele zorg worden benaderd. De facilitering van de basisfuncties van het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid vormen hier een onderdeel van. De vraaggerichte aanpak waarbij zelf- en samenredzaamheid centraal staat zien we onder andere terug in de teams buurtwelzijn, de inzet van de wmo-consulenten en de basisdienstverlening van de MJD. Daarnaast zijn we in 2013 gestart met de Sociale teams in De Hoogte/Indische buurt en Beijum. De eerste resultaten zijn positief. Wijkbewoners waarderen de korte lijnen, snelle acties, het luisterend oor en het hebben van een vast contactpersoon. De ervaringen met de sociale teams leveren ons in bouwstenen op waarmee wij invulling kunnen geven aan een structureel en stadsbreed vervolg. Binnen het beleidsprogramma Zorgen voor morgen is veel aandacht besteed aan het zogenaamde inclusiebeleid zodat vooral ook mensen met een beperking gebruik kunnen maken van voorzieningen. Daarnaast blijft het voor deze groep mogelijk gebruik te maken van individuele voorzieningen.

Preventie en zorg

Binnen het programma Welzijn gezondheid en zorg zetten we ook in op preventie en zorg. Hierbij richten we ons op alle stadjes, maar leggen we de nadruk op risicogroepen. Bij deze groepen zien we vaak meervoudige en complexe vraagstukken waarbij problemen zich opstapelen.

In 2013 is samen met de regio een gezamenlijk opgestelde programma regionaal kompas 'actief onder dak 2014-2017' gerealiseerd. De pilot voor de aanpak multi-probleemgezinnen is 2013 afgesloten en wordt voortgezet onder de projectnaam De Ploeg. In 2014 onderzoeken we in welke mate en op welke schaal een dergelijk interventieteam het best kan worden ingericht en wat de meerwaarde hiervan is.

Door veranderingen in het gevangeniswezen is samenwerking opgepakt met het PI Veenhuizen. Samenwerking met regio en gevangeniswezen loopt goed.

Regiovisie Huiselijk Geweld

In 2013 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. We krijgen een steeds beter beeld over de aard en omvang van huiselijk geweld doordat nu alle politiemeldingen worden doorgeleid naar het Steunpunt Huiselijk Geweld. Door het doorzetten van de meldingen (zonder huisverbod) van huiselijk geweld is het aantal OGGz cliënten toegenomen.

Het winterprotocol (voor thuis en daklozen) is verder uitgebreid met hulpverlening naar burgers die (dreigen) afgesloten (te) worden van gas en licht.

Tot slot zijn we aangewezen als pilotgemeente voor de aanpak van financiële uitbuiting van ouderen en zijn we samen met de provincies Friesland en Drenthe gestart met de pilot huisverbod bij kindermishandeling.

Gezondheid en gezond gedrag

Met betrekking tot gezondheid en gezond gedrag hebben we geïnvesteerd in factoren die hierop van invloed zijn zoals werk, participatie, fysieke en sociale leefomgeving. Daarbij hebben we gebruik gemaakt van de expertise van de kennisinstellingen.

De samenwerking met Menzis is in 2013 voortgezet. We zijn gestart met de uitwerking van twee speerpunten uit het convenant met Menzis: de inzet van de Nait Soez'n-wijkverpleegkundige in het Sociaal team in De Hoogte/Indische buurt en de samenwerking met het gezondheidscentrum Lewenborg bij het verbinden van de huisartsenzorg met welzijn.

Net als voorgaande jaren hebben we extra inzet gepleegd in de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden. Ook is in de wijken extra aandacht besteed aan de thema's eenzaamheid, depressie en geestelijk gezond ouder worden.

Tot slot is geïnvesteerd in de gezondheid van onze jeugd. Hierbij is ingezet op het stabiliseren van overgewicht, terugdringen van overmatig alcoholgebruik en bevorderen van de psychosociale gezondheid en weerbaarheid van jeugdigen.

Integratie en emancipatie

Als laatste binnen dit programma is het Integratie en emancipatiebeleid uitgevoerd. Om de achterstanden van etnisch-culturele groepen te verminderen en de positie op de arbeidsmarkt te verbeteren maken we gebruik van de ketenaanpak taal-participatie-arbeidsmarkt. Speciale aandacht hierbij gaat uit naar Antillianen en Arubanen en allochtone vrouwen.

Met de afstemming tussen lokale instellingen werpt de aanpak voor problematische Somaliërs zijn vruchten af. Aandachtspunt blijft de contactlegging met deze groep en de vasthoudendheid van de hulpverleners om deze groep te bereiken met een passend hulpaanbod. De activiteiten binnen het emancipatiebeleid richten zich steeds meer op de rol van vaders. Daarnaast zijn in de afgelopen periode vorderingen gemaakt binnen het beleidsveld homo-emancipatie.

Het klassieke integratiebeleid, gericht op specifieke doelgroepen, is in 2013 nog verder ondergebracht in regulier beleid. Onderdelen van het beleid gericht op Caribische Groningers zijn ondergebracht bij het Integraal Jeugdbeleid en de ketenaanpak allochtone vrouwen bij het emancipatiebeleid. De ontwikkelingen passen in de omslag van integratiebeleid naar diversiteitsbeleid, dat erop is gericht om blijvend en positief aandacht te geven aan de verschillende groepen Stadgers en hun onderscheidende kenmerken.

Wij geven uitvoering aan diversiteitsbeleid dat is gericht op alle Stadgers, jong en oud, heteroseksueel en homoseksueel, allochtoon en autochtoon en man en vrouw. Hierbij ligt de nadruk meer op het erkennen, waarderen en vieren van verschillen tussen Stadgers, in plaats van het benadrukken ervan. Activiteiten die in dit kader plaatsvinden zijn de jaarlijks terugkerende Regenboogweek, Diversity Day en de Dag van de Dialoog. Dit onder het motto: iedereen is anders en in Groningen is ruimte voor iedereen. Het tegengaan van discriminatie is een essentieel onderdeel van diversiteitsbeleid.

Ook in 2013 ondersteunen we particuliere initiatieven die hulp bieden aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers die rechtmatig in Nederland verblijven. Door noodopvang te bieden en door de ondersteuning vanuit de Perspectief-methode weten we te voorkomen dat groepen vluchtelingen dakloos worden, uit het zicht raken of in de illegaliteit verdwijnen.

De door het Rijk opgelegde huisvestingstaakstelling statushouders is ook in 2013 behaald.

SOCIALE SAMENHANG EN PARTICIPATIE

We willen dat Stadgers mee kunnen doen in onze stad. In dit deelprogramma staat meedoen voor: Meedoen door de zelf- en samen-redzaamheid en het zelf-oplossend vermogen van mensen te vergroten, door voorzieningen toegankelijker te maken of door individuele voorzieningen te verstrekken. Meehelpen door vormen van respijtzorg verder te ontwikkelen met inzet van vrijwilligers en mantelzorgers. Meedenken door ook in beleid burgerparticipatie te stimuleren, bijvoorbeeld door Wmo adviesraden, bewonersorganisaties, klankbordgroepen en overige vormen van interactieve beleidsvorming te ontwikkelen. De participerende burger is een terugkerend beleidsstreven, op het vlak van rehabilitatie, integratie en re-integratie. Om mensen die aan de kant (dreigen te komen) staan weer bij de samenleving te betrekken, is een krachtige sociale structuur nodig. Een sociale structuur, waarin zelforganisatie en maatschappelijke binding een belangrijke plaats innemen en met elkaar zijn verbonden.

Beleidsvelden

- Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid wijken
- Informatie, advies en ondersteuning
- Ondersteunen mantelzorg en bevorderen vrijwilligerswerk

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Sociale samenhang en participatie bedraagt 48,5 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit Rijksbijdragen, eigen bijdragen WMO-individuele voorzieningen, entreegelden bezoekers, lesgelden en huuropbrengsten, onttrekking reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid wijken

We willen dat de mensen in de Groninger wijken en dorpen met plezier wonen en dat ze zich opgenomen en geaccepteerd voelen. Dit geldt ook voor mensen met een hoge leeftijd, met een beperking of een niet-Nederlandse achtergrond. In de Groninger wijken en dorpen hebben bewoners aandacht voor elkaar en ze helpen naar vermogen mee aan de leefbaarheid van de wijk. In het beleidsveld 'bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid van wijken' hebben we onze ambities en activiteiten op dit terrein gebundeld. Het gaat hierbij vooral om de vertaling van het WMO-beleid naar de wijk.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We streven ernaar dat in Groninger wijken mensen met plezier wonen. Zij voelen zich opgenomen en geaccepteerd. Zij helpen naar vermogen mee om de leefbaarheid, sociale veerkracht en het samenleven in de wijk te bevorderen. Ook mensen van hoge leeftijd, met een beperking of met een niet-Nederlandse achtergrond. Bewoners hebben aandacht voor elkaar.

Concreet willen we dat:

- de waardering van bewoners voor hun leefomgeving stijgt;
- achterstanden in de '14 wijken aanpak' met betrekking tot leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid wordt ingelopen;
- de sociale samenhang is versterkt en minimaal een 6.0 scoort;
- er sprake is van interactieve beleidsvorming en -uitvoering;
- de dienstverlening aan wijkbewoners laagdrempelig, uitnodigend, duidelijk en eenduidig is georganiseerd;
- er voldoende vrijwillige inzet is;
- de toegankelijkheid van de accommodaties voor diverse activiteiten en mensen met en zonder een beperking is vergroot;
- er een goede spreiding van accommodaties is.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Investeren in leefbare wijken: Nieuw Lokaal Akkoord

In 15 wijken werken bewoners, organisaties, corporaties en gemeente met elkaar samen. In de diverse wijkteams van het NLA worden diverse projecten, ideeën voor verbetering van de

leefomgeving besproken en getoetst. Zoveel als mogelijk worden de initiatieven van bewoners mogelijk gemaakt. Soms ondersteunt daarbij een buurtwerker. Op de NLA website www.mensenmakenstad.nl worden de diverse projecten gepresenteerd.

Wmo in Vitale Buurten

Vanuit het kader voor de Wmo hebben we met de beleidsnota 'Met elkaar voor elkaar' een gebied-gebonden aanpak uitgewerkt. Hiermee is een vervolg aan Wmo in Vitale Buurten gegeven en hebben we in 2013 de uitvoering van de Wmo nog meer in een wijkgericht kader geplaatst. Inwoners kunnen dicht bij huis terecht met hulp- of ondersteuningsvragen. Deze beleidsontwikkeling is interactief tot stand gekomen. Inwoners, vrijwilligers en beroepskrachten hebben hierover tijdens verschillende bijeenkomsten actief meegedacht. Ook bij de verdere vormgeving zijn zij uitgenodigd om met concrete voorstellen te komen.

De Hoogte: Sociale en veilige wijk

Uit eerdere analyses van de wijk bleek dat er in De Hoogte sprake is van bovengemiddelde leefbaarheidsproblemen. Investerings op zowel fysiek als sociaal gebied laten ondertussen het verschil zien. Door nieuwbouw en verbetering is een diversiteit van woningaanbod ontstaan. Dit genereert nieuwe instroom van wijkbewoners. Dit zien we nog niet terug in het oordeel van wijkbewoners in de monitor leefbaarheid en veiligheid, deze gaat immers over 2012. Daarin is het oordeel van wijkbewoners over de leefbaarheid, leefomgeving en voorzieningen in de Hoogte lager dan gemiddeld in de stad. Het oordeel is echter wel gestegen ten opzichte van 2010. Over voorzieningen, veiligheid en ontwikkeling in de Hoogte zijn bewoners positiever geworden en de verwachtingen liggen boven het stadsgemiddelde. Dit is positief. In de Hoogte is in 2013 een sociaal team gestart. Samen met de buurtteamaanpak en de intensieve aanpak voor probleemgezinnen is er nu sprake van een aanpak waarbij intensief wordt samengewerkt en er duidelijk regie op de hulpverlening en de uitvoering daarvan is. Uit evaluatie blijkt deze aanpak goed te werken.

Experiment sociale teams

De proef met de sociale teams in Beijum en De Hoogte/Indische Buurt is begin 2013 van start gegaan. In hetzelfde jaar nog zijn de nieuwe werkwijzen geëvalueerd. De uitkomst hiervan is dat de sociale teams worden uitgebreid, verdiept en verbreed naar sociale wijkteams. Deze ontwikkeling is al in 2013 in gang gezet. De sociale wijkteams krijgen een belangrijke rol in de gebied-gebonden aanpak. Na Beijum en De Hoogte/Indische Buurt worden ook in Lewenborg, Oosterhoogebrug en Ulgersmaborg, Oosterparkwijk, Vinkhuizen, Selwerd en Paddepoel sociale wijkteams ontwikkeld.

Buurtwelzijn

De wijkgerichte samenwerking van de uitvoering van welzijn is ondertussen vanzelfsprekend geworden. Vanuit een gezamenlijke analyse werkt één buurtteam aan de hand van één uitvoeringsplan samen met bewoners, vrijwilligers en organisaties. Stip wordt daarbij gezien als een gemeenschappelijke uitvalsbasis. Vanuit Stip wordt de dienstverlening laagdrempelig, uitnodigend, duidelijk en eenduidig georganiseerd. Uit gegevens en rapportages van Stip en Buurtwelzijn blijkt dat deze gezamenlijke aanpak werkt. Het aantal bezoekers aan Stip stijgt, vrijwillige inzet neemt toe, wijkbewoners komen met ideeën en initiatieven die de sociale samenhang en leefbaarheid bevorderen. De inhoud, functies en ervaring van Stip en Buurtwelzijn zijn een belangrijk onderdeel van de toegang en de gebied-gebonden aanpak die vanuit het programma Vernieuwing Sociaal Domein is ontwikkeld. In 2013 was ook het opbouwwerk integraal onderdeel van de inzet Buurtwelzijn.

Breder kader bij nieuw accommodatiebeleid

In 2013 hebben we een nieuwe accommodatienota ontwikkeld, "Blik op de wijk". Deze nota zal na een overgangperiode ingaan op 1 januari 2015.

In deze nota stellen we geen grootscheepse wijzigingen voor, maar hebben we vooral ten aanzien van de uitvoering een aantal aanpassingen doorgevoerd, gericht op meer samenwerking en afstemming. We verwachten namelijk dat ons accommodatiebeleid ook de komende jaren aan verandering onderhevig zal zijn, naar aanleiding van de Vernieuwing Sociaal Domein (de decentralisaties op het gebied van jeugdzorg, participatie en AWBZ). Ook hebben we nu een aantal knelpunten aangepakt die op korte termijn om een oplossing vroegen. Het betreft het onderhoud van de speeltuinterreinen, de nieuwbouw van een wijkgebouw voor Corpus den Hoorn en de herontwikkeling van het Floreshuis en BSV DIB in de Korrewegwijk.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We merken dat de gezamenlijke analyses en ambities voor de wijken een goede basis zijn om zowel bewoners als organisaties te betrekken bij thema's die er in de wijk echt toe doen. Dit zorgt voor waardering van wijkbewoners. De samenwerking op wijkniveau zorgt voor meer verbinding. Zowel tussen mensen als tussen organisaties. Deze samenhang nemen we als uitgangspunt bij de inrichting en uitvoering van het wijk- en gebied-gebonden werken. Het geheel van voorzieningen en activiteiten leidt ertoe dat op een goede manier ingespeeld kan worden op hulpvragen en behoeften van mensen. Dienstverlening wordt laagdrempelig en eenduidig georganiseerd.

Beleidsveld

Informatie, advies en ondersteuning

Goede informatievoorziening is belangrijk om preventief te werken en een beroep op langdurige en zware zorg te voorkomen. Het is daarom van belang dat er naast het stedelijk gemeentelijk zorgloket op wijk- en buurtniveau goede informatiepunten beschikbaar zijn. Burgers en organisaties kunnen hier terecht met hun vragen. Ook kunnen we de vroeg-signalering in buurten en wijken via deze voorziening vormgeven en goed op elkaar afstemmen. Tevens kan via deze voorziening een 'match' plaatsvinden van de vraag naar lichte ondersteuning en begeleiding en het aanbod van vrijwillige inzet in buurten en wijken. In het beleidsveld informatie, advies en ondersteuning hebben we onze ambities en activiteiten op dit gebied gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen burgers in hun zelf organiserend vermogen ondersteunen en een omgeving creëren waarin zij zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarom willen we zowel stedelijk als op wijk- en buurtniveau goede informatiepunten hebben waar burgers en organisaties terecht kunnen met hun informatie-, advies- en ondersteuningsvragen. Burgers moeten er ook informatie kunnen brengen en kunnen delen. Wanneer inwoners advies of ondersteuning vragen, kijken we naar wat er nodig is om te bereiken dat zij sociaal en maatschappelijk participeren en zelfredzaam zijn. We willen de samenwerking tussen STIP's (en hun partners), het Zorgloket en de Centra voor Jeugd- en Gezin verbeteren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Uitbreiden en optimaliseren van gekanteld werken

De website van het Zorgloket is nu ook gekanteld ingericht; op bepaalde onderwerpen worden op een probleemoplossende manier suggesties gegeven.

Een hulpvraag kan nu digitaal worden gemeld; binnenkort kan digitaal ook een afspraak worden gemaakt. Aanvragen / meldingen van een probleem komen hoofdzakelijk binnen bij het stadse loket, de consultants die de meldingen oppakken zijn werkzaam in de wijk en sluiten zich aan bij de daar aanwezige netwerken.

In twee wijken participeren consultants in een sociaal team.

De samenwerking met het leefgebied werk en inkomen verloopt steeds beter.

Eenzijds komt dit leefgebied in het kantelingsgesprek aan de orde, waarbij soms geschakeld moet worden. Anderzijds zijn consultants werkzaam in sociale teams waarbij kruisbestuiving plaats vindt op verschillende leefgebieden.

Vermeerderen, verbreden en versterken van de Stip's / het Zorgloket

Aanvragen (meldingen) en informatie of advies over individuele voorzieningen komen vooral bij het stedelijk loket binnen. In 2013 hebben we als experiment een Stip gepositioneerd in restaurant La Place bij V&D. Onze conclusie is dat er het afgelopen half jaar positieve resultaten zijn behaald met Stip La Place. We gaan door in 2014. De locatie van deze Stip in La Place zorgt ervoor dat er op informele wijze contact is met vooral ouderen, waarbij het accent ligt op ontmoeting en praktische informatie. In 14 wijken zijn Stip's aanwezig. Naast informatie en advies, fungeren zij als het gezamenlijke loket van netwerkorganisaties in de wijk. Ook wijkbewoners die zich voor de wijk willen inzetten of met anderen iets willen ondernemen kunnen bij Stip terecht. Bij veel Stiplocaties is een centrale ontmoetingsfunctie aanwezig. Op de Stip website is een uitgebreid overzicht van mogelijkheden in de wijken te vinden. Vanuit het programma Vernieuwing Sociaal Domein is in 2013 een proces ingezet om de huidige pluspunten in de (samen) werking van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG), de Stip's en het Zorgloket mee te nemen in een nieuwe organisatievorm voor de Gebied-gebonden Aanpak (GBA).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Bij stedelijk loket en informatiepunten in de wijk is de informatie toegankelijker geworden. De pluspunten van de samenwerking tussen wijkinformatiepunten, stedelijk loket en de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) worden geborgd in een nieuw te ontwikkelen organisatievorm (bij de Gebied-gebonden Basis Aanpak).

Beleidsveld

Ondersteunen mantelzorg en bevorderen vrijwilligerswerk

De vrijwillige- en mantelzorginzet van Stadgers levert een belangrijke bijdrage aan de maatschappelijke infrastructuur. Het bevordert de sociale samenhang en voorkomt uitsluiting van Stadgers. Vrijwilligers en mantelzorgers dragen in belangrijke mate bij aan het beantwoorden van ondersteuningsvragen. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van het ondersteunen van de mantelzorg en het bevorderen van vrijwilligerswerk gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We stimuleren “gezond” mantelzorgen en willen een zodanig stimulerend vrijwilligersklimaat realiseren dat burgers zich betrokken bij de samenleving voelen en daaraan hun aandeel willen leveren. We gebruiken de maatschappelijke stages om het vrijwilligers werk te versterken, te verjongen en om te komen tot nieuwe vormen van vrijwilligerswerk.

Concreet willen we dat:

- mantelzorgers zich gewaardeerd, geïnformeerd en ondersteund voelen door hun eigen sociale netwerk, vrijwilligers en beroepskrachten;
- mantelzorgers oog hebben voor een gezonde balans tussen eigen draagkracht en draaglast en voldoende gebruik maakt van het sociale netwerk en (vrijwillige) ondersteuningsmogelijkheden;
- vraag en aanbod van vrijwilligerswerk inzichtelijk en toegankelijk is;
- vrijwilligers en hun organisaties door middel van deskundigheidsbevordering beter in staat zijn hun taken uit te voeren;
- het aantal organisaties dat kampt met een tekort aan vrijwilligers is afgenomen;
- nieuwe vormen van vrijwilligerswerk beter worden benut;
- vrijwilligersorganisaties zijn geïnformeerd over de mogelijkheden van maatschappelijke stages en zijn ondersteund in het ontwikkelen van een aantrekkelijk stage-aanbod;
- scholen zijn geïnformeerd over de stage-mogelijkheden bij vrijwilligersorganisaties, inzicht hebben in het actuele stage-aanbod en hun ervaringen delen met andere scholen;
- er een uitdagend en inspirerend aanbod aan maatschappelijke stages is.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ondersteunen mantelzorg

We hebben Humanitas gesubsidieerd voor de uitvoering van het mantelzorgbeleid. Stedelijk gebeurt dit via het steunpunt Mantelzorg. De wijkgerichte ondersteuning wordt via Buurtwelzijn en Stip uitgevoerd. Er is ingezet om meer mantelzorgers te bereiken. In 2013 is er contact met bijna 2500 mantelzorgers geweest. Een stijging ten opzicht van het voorgaande jaar. Nieuw was het bereik en aanbod aan jonge mantelzorgers. Zowel op het terrein van informatie, ondersteuning als waardering zijn concreet nieuwe activiteiten ontwikkeld. Bijvoorbeeld de training Mindfulness voor mantelzorgers. Samen met Menzis, RUG, UMCG en gemeente Assen zijn de effecten met de ruim 60 deelnemers onderzocht. De positieve resultaten zijn gepresenteerd tijdens een symposium. Aan de Dag van de Mantelzorg is zowel in de wijk als in de stad aandacht besteed. Als slotmanifestatie de tentoonstelling van kunstwerken in de Der A kerk, deze werd erg positief gewaardeerd. De mantelzorgkaart is aan ruim 800 mantelzorgers uitgereikt. Om het bijeen brengen van vraag en aanbod laagdrempelig en met behulp van sociale media vorm te geven hebben we ons aangesloten bij WeHelpen. Dit online platform sluit goed aan bij de ondersteuning van en voor mantelzorgers. Ook zijn we samen met corporaties bezig met een woonwensen onderzoek waarbij de behoefte aan generatie- en mantelzorgwoningen goed in beeld zijn. Door corporatie Lefier zijn in de stad al mantelzorgwoningen ontwikkeld. Het vormgeven van mantelzorgbeleid gebeurt interactief. We werken nauw samen met de Werkplaats Mantelzorg, hierin zijn mantelzorgers, organisaties en gemeente vertegenwoordigd. Ook het cluster Mantelzorg van het Wmo platform is intensief bij beleidsvorming betrokken.

Subsidiëren makelaarsfunctie Vrijwilligersbeleid

In 2013 hebben wij Stiel de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan de makelaarsfunctie Vrijwilligerswerkbeleid en Maatschappelijke Stages. Door de uitvoering van de makelaarsfunctie is

.....

er een goed toegankelijk overzicht van vraag en aanbod van vrijwilligerswerk. De makelaarsfunctie Vrijwilligerswerkbeleid maakt deel uit van het brede participatiebeleid. Hiermee plaatsen wij het vrijwilligerswerkbeleid in het bredere perspectief van de maatschappelijke participatie. Een perspectief waarin Groningen een stad is waarin iedereen meedoet. Dit gebeurt ook op nadrukkelijk verzoek van de vrijwilligersorganisaties in de stad die, gezien de ontwikkelingen op het gebied van de vernieuwing in het sociaal domein, de drie decentralisaties en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), tijdens een peilingsdag in maart 2013 hebben gevraagd om meer verbinding tussen deze verschillende terreinen.

.....

Maatschappelijke stages

In 2013 hebben wij via het subsidiëren van de makelaarsfunctie maatschappelijke stages invulling gegeven aan de wet. Voor scholieren is er een uitdagend aanbod aan maatschappelijke stages bij een breed scala aan vrijwilligersorganisaties. Hiervoor ontvangen wij een rijksbijdrage. De wettelijke verplichte maatschappelijke stages worden met ingang van het schooljaar 2015-2016 weer beëindigd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De basis van het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid is op orde. Meer mantelzorgers worden ondersteund en de inzet van vrijwilligers in de stad neemt toe. De waardering voor mantelzorgers is in concrete activiteiten tot uitdrukking gebracht.

Beleidsveld

Deelname aan de samenleving van mensen met beperkingen

Wij stimuleren dat mensen maatschappelijk participeren en dat zij gebruik (kunnen) maken van algemene voorzieningen. Ook mensen die een beperking hebben of kwetsbaar zijn. Hierbij zetten we vooral in op het bevorderen van inclusief beleid: algemene voorzieningen toegankelijk maken (sociaal en fysiek) en kwetsbare burgers stimuleren hier gebruik van te maken. In dit beleidsterrein hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van deelname aan de samenleving van mensen met beperkingen gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat burgers regie over hun eigen leven kunnen voeren en met voldoende kwaliteit van leven in de eigen woonomgeving kunnen blijven wonen. We willen bereiken dat iedereen meedoet in onze stad, want iedereen heeft mogelijkheden. Ook mensen die een beperking hebben of (tijdelijk) kwetsbaar zijn.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Uitkomsten 'kantel' gesprekken vertalen in nieuwe voorzieningen

Alle consulenten zijn werkzaam in de wijk en sluiten zich aan bij de daar aanwezige netwerken. Een hulpvraag (veelal het eerste contact met het zorgloket) wordt vanaf 2013 niet (meer) als aanvraag ingenomen maar als melding van een probleem. Consulenten voeren vervolgens gekantelde gesprekken waarbij een hulpvraag integraal vraag- en resultaatgericht benaderd wordt en gekeken wordt naar de eigen kracht van de hulpvrager. Waar zinvol en mogelijk worden specifieke algemene voorzieningen in de wijk benut. Indien lacunes worden vastgesteld (de voorzieningen zijn wel wenselijk maar -nog- niet aanwezig), dan worden deze meegenomen in het ontwikkelproces van de Vernieuwing Sociaal Domein (VSD).

.....

Zorgen voor Morgen

In 2013 is het werken in de wijk vanuit het programma *Zorgen voor Morgen* niet gewijzigd. Dit betekent dat we er onverkort naar streven dat ouderen en mensen met een beperking zo lang en zo goed mogelijk zelfstandig kunnen wonen in de buurt van hun keuze. Om dit te realiseren zorgen we voor geschikte woonvormen en de aanwezigheid van voldoende zorg in de buurt. De stuurgroep 'Samen Sterk in Stad / *Zorgen voor Morgen*', de bestuurlijke vertegenwoordiging van de convenantpartners, is wel op onderdelen veranderd. Deze vertegenwoordiging heeft eind 2013 besloten op een breder terrein ontwikkelingen af te willen stemmen op het Sociale Domein, en wel onder de naam 'Bestuurlijk Overleg Vernieuwing Sociaal Domein'. Deze wijziging houdt nauw verband met de decentralisaties.

.....

Maatschappelijke dienstverlening

De welzijnsorganisatie MJD voert de taken op het gebied van maatschappelijk werk uit. De

.....

dienstverlening wordt wijkgericht uitgevoerd. Waarbij Stip als uitvalsbasis wordt gebruikt. Hiermee is het mogelijk brede dienstverlening in te zetten en de hulpverlening te verbinden met welzijn of vrijwillige inzet. Het bereik van MJD is groot, in 2013 deden meer dan 5.000 mensen een beroep op de maatschappelijke dienstverlening. Problemen op het terrein van wonen, financiën en relaties zijn de belangrijkste hulpvragen.

.....

WMO [Extra beleidsmiddelen]

Ter compensatie van een niet-realiseerbaar totaal aan bezuinigingstaakstellingen van gemeente en Rijk op Wmo-individuele voorzieningen, werd voorgesteld voor 2013 vanuit de extra beleidsmiddelen een bedrag van 1,7 miljoen euro beschikbaar te stellen. Later werd hierop een meevaller in het gemeentefonds van 400 duizend euro in mindering gebracht, zodat voor 2013 1,3 miljoen euro aan extra beleidsmiddelen beschikbaar is gesteld. Doordat aantal en kosten van de verstrekkingen lager uitkomen dan begroot, zijn deze extra beleidsmiddelen (achteraf gezien) niet nodig geweest.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Teneinde maatschappelijk te kunnen participeren, worden burgers met een beperking steeds meer gestimuleerd om, waar mogelijk, in plaats van individuele en collectieve voorzieningen aan te vragen, gebruik te maken van algemene voorzieningen.

Beleidsveld

Volwassenen educatie

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem. Het leidt tot verminderde deelname aan de samenleving, verminderd welbevinden en tot onderbenutting van talent.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen bereiken dat iedereen deel kan nemen aan de samenleving. Via volwassenen educatie willen we zoveel mogelijk burgers ondersteunen bij het ontwikkelen van taal- en rekenvaardigheden. Gezien het feit dat veel van de in 2012 gestarte trajecten doorlopen tot in 2013 (en verder), was er in 2013 weinig budget beschikbaar voor nieuwe trajecten. Met het beschikbare budget wilden we het aantal laaggeletterden terugbrengen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ten tijde van de begroting gingen wij er van uit dat het budget voor volwassenen educatie 455 duizend euro zou bedragen. Het daadwerkelijke budget bedroeg echter maar 241 duizend euro. Dit heeft te maken met de verdeelsystematiek die vanaf 2013 wordt gehanteerd. Dit bedrag van 241 duizend euro hebben we uitgegeven aan trajecten/cursussen die een bijdrage hebben geleverd aan volwassenen educatie. Daarnaast hebben we in de loop van 2013 54 duizend euro van het educatiebudget van de gemeente Haren mogen inzetten voor inwoners van de gemeente Groningen. Ook kennen we nog een aantal aanvullende vormen van taalondersteuning.

Cursussen

.....

Om laaggeletterdheid tegen te gaan hebben we cursussen Nederlandse taal- en rekenen en Nederlands als tweede taal aangeboden. Deze cursussen worden verzorgd door de ROC's, zowel centraal als in de wijken. In 2013 betrof dit voornamelijk doorlopende trajecten uit 2012. In 2013 waren er 184 plaatsen beschikbaar.

Daarnaast hebben 80 deelnemers een korte cursus van 15 weken gevolgd, gefinancierd uit de educatiemiddelen van de gemeente Haren.

Taalcoachproject

In het Taalcoachproject van Humanitas worden inburgeraars en andere deelnemers individueel gekoppeld aan een vrijwillige taalcoach die de deelnemer ondersteunt bij het leren van de Nederlandse taal. Deelname aan het project is op vrijwillige basis. De deelnemers volgden een inburgeringstraject, een taaltraject of een andere opleiding. De deelnemers kunnen ook gebruik maken van andere diensten van Humanitas, zoals de conversatiegroepjes of het Taalcafé. In 2013 waren in totaal 594 taalkoppels actief met in totaal 581 cliënten. Van de 594 taalkoppels stopten er 230, met name de gestarte koppels uit eerdere jaren. De gemiddelde trajectduur voor taalondersteuning is één jaar; inburgeraars hebben over het algemeen meer tijd nodig, de niet-inburgeraars minder. Op de peildatum 31-12-2013 waren er 364 taalkoppels actief.

.....
In 2013 hebben wij 45 duizend euro bijgedragen aan het Taalcoachproject vanuit het armoedebeleid.
.....

Taalcafé

In navolging van het stedelijk Taalcafé van Humanitas, zijn wij met Humanitas, de bibliotheek en het Alfa-college om tafel gaan zitten. Het doel van het oorspronkelijke Taalcafé is voornamelijk om ontmoeting tussen Nederlanders en anderstaligen te stimuleren. Om meer mensen te bereiken en om meer te focussen op taalondersteuning, willen wij gezamenlijk een uitbreiding tot stand brengen van het Taalcafé. Deze uitbreiding moet dichterbij de mensen in de wijk plaatsvinden en krijgt een meer educatief karakter.

De samenwerking tussen de bibliotheken, Humanitas en het Alfa-college hebben we in 2013 geïntensiveerd. In de wijkvestigingen van de bibliotheek worden momenteel taalcafés opgezet, te beginnen in Selwerd. In 2013 hebben wij 10 duizend euro bijgedragen vanuit het armoedebeleid.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Gezien het aantal doorlopende trajecten vanuit 2012 en het lagere budget in 2013 zijn er in 2013 minder nieuwe mensen op een traject geplaatst dan we oorspronkelijk in gedachten hadden. De middelen die we beschikbaar hadden zijn volledig ingezet voor de bestrijding van laaggeletterdheid.

Beleidsveld

Individuele voorzieningen WMO (voor mensen met beperkingen)

We willen mensen met een beperking betere kansen bieden om zelfredzaam te blijven en te blijven participeren in de samenleving. In de toelichting op de hiervóór beschreven beleidsvelden, hebben we veel aandacht besteed aan hoe we in onze gesprekken met burgers met een ondersteuningsbehoefte focussen op het gewenste resultaat en op het zoeken van oplossingen door het (vergroten van) de eigen kracht en het eigen netwerk van de burger, informele zorg, algemene en collectieve voorzieningen. Individuele voorzieningen blijven echter altijd nodig en we blijven deze dan ook daar waar nodig verstrekken. In dit beleidsveld bundelen we onze ambities en activiteiten op het gebied van deze individuele voorzieningen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen bereiken dat mensen die individuele voorzieningen nodig hebben, dit op een laagdrempelige wijze kenbaar kunnen maken. Als we na een gesprek met de burger (waarin eigen kracht, het eigen netwerk, informele zorg en algemene voorzieningen besproken zijn) vaststellen dat hij een individuele voorziening nodig heeft, zorgen we dat hij de voorziening krijgt. De voorziening moet adequaat zijn; met het verstrekken ervan voldoen we aan onze compensatieplicht en worden de afgesproken resultaten gerealiseerd.

We willen ook dat de individuele voorzieningen betaalbaar blijven. We willen bereiken dat mensen die individuele voorzieningen nodig hebben, deze krijgen. We willen ook dat de individuele voorzieningen betaalbaar blijven.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Huishoudelijke hulp

In 2013 zijn de kosten voor huishoudelijke hulp voor het eerst sinds 2008 gedaald.

In de begroting 2013 was (mede op grond van de groei in eerdere jaren, demografische ontwikkeling en extramuralisering van de lichte zorgzwaarte-pakketten) nog rekening gehouden met een stijging. De daling is onder meer ontstaan doordat gespreksvoering bij nieuwe aanvragen op gekantelde wijze plaatsvindt en steeds beter gekeken wordt naar de eigen kracht van de burger, het eigen netwerk informele zorg en algemene voorzieningen. Verder is een daling ontstaan doordat nieuwe toekenningen van huishoudelijke hulp vanaf 2013 in uren gesteld zijn. Toen dat nog in klassen gebeurde, bepaalden aanbieder en klant, binnen de bandbreedte van die klasse, samen hoeveel uren hulp werden ingezet. Tot slot is, in lijn met de bezuinigingsmaatregel, de verhouding tussen HH1 / HH2 verder verschoven richting de goedkopere HH1.

De contracten voor huishoudelijke hulp eindigden per 31 december 2013. Daarom zijn, voor de periode tot de ingang van de nieuwe Wmo, nieuwe contracten afgesloten (tegen lagere tarieven) en is het product bemiddelde huishoudelijke hulp voorbereid.

Collectief vervoer

Na de openbare aanbesteding en beoordeling is Zorgvervoercentrale Nederland BV (ZCN) per 7 januari 2013 het Wmo-vervoer gegund. Dit is de formele opdrachtnemer, de uitvoering van het vervoer wordt echter gedaan door de 'Bios-groep Personenvervoer BV'. De overeenkomst geldt voor 4 jaar, met een optionele verlenging van 2 jaar. De start van het vervoer verliep in 2013 stroef. Er waren onder andere problemen met de telefooncentrale en het aantal beschikbare auto's. De vervoerder heeft dit adequaat opgelost. In 2013 werden 10 à 15 % minder ritten verreden dan in 2012 en voorgaande jaren. Ook na een enquête bij gebruikers is er geen duidelijk aanwijsbare reden te geven voor de daling in het totaal aantal maandelijks ritten. Overigens zien we ook provinciaal een daling van het aantal ritten.

Rolstoelen, scootmobielen en andere hulpmiddelen

Het contract met de huidige hulpmiddelenleverancier Harting-Bank is in 2013 verlengd tot 1 oktober 2014. Bedoeling is dit contract in 2014 wederom met een jaar te verlengen.

Woonvoorzieningen

In 2013 hebben we woonvoorzieningen verstrekt aan mensen met een beperking. Vanuit de Kanteling voeren we met onze burgers het gesprek over oplossingen waar zij zelf voor kunnen zorgen. In overleg met adviesraden en corporaties worden bepaalde kleine woningaanpassingen zoals wandbeugels en mengkranen als algemeen gebruikelijk aangemerkt. De Groninger Woonkwaliteit (GWK), een convenant m.b.t. bouweisen tussen gemeente en corporaties, biedt een goede basis voor het bouwen van kwalitatief goede woningen. Omdat er de afgelopen jaren als gevolg van de crisis erg weinig nieuwbouw opgeleverd is, is de in 2013 voorgenomen evaluatie van het GWK uitgesteld. Er wordt gewacht op het aantrekken van de bouw, alvorens een beslissing te nemen over evaluatie.

Oplevering gehandicaptenwoningen Schots en Scheef

In 2013 zijn de geplande 17 woningen van Schots en Scheef opgeleverd. Het betreft woningen die aangepast zijn voor mensen met een ernstige lichamelijke handicap. Van de aan de bouw verbonden meerkosten (met name grotere vloeroppervlakte) werd een bedrag van 932.000 euro door de gemeente Groningen gefinancierd. Verder werden nog tijdens de bouw meer algemeen op de doelgroep gerichte aanpassingen gedaan aan bijvoorbeeld kozijnen en balkondeuren. Naast deze meer algemene aanpassingen, zijn ook op de individuele bewoner gerichte aanpassingen gedaan. Die aanpassingen vallen onder het regulier Wmo budget voor individuele woonvoorzieningen. Het project is succesvol afgerond en het financiële risico is afgewikkeld. Alle woningen worden inmiddels ook bewoond door mensen met een ernstige lichamelijke handicap.

Eigen bijdrage

Als gevolg van een wetswijziging speelt vanaf 1 januari 2013 het vermogen een grotere rol bij het bepalen van het bedrag dat individuele burgers maximaal aan eigen bijdrage opgelegd mogen krijgen. De meeropbrengsten die hierdoor ontstaan waren voorzichtig begroot. Het CAK voert de regeling uit. Er wordt geen inzicht geboden in de stijging van eigen bijdrage opbrengsten als gevolg van de wetswijziging. Per saldo komen we uit op het begrote bedrag, maar dat is waarschijnlijk een saldo van tegenvallende opbrengsten omdat we minder voorzieningen verstrekken en meevallende opbrengsten door de extra vermogensbijtelling.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Onder meer door gekantelde gespreksvoering hebben we meer aandacht gehad voor het benutten van de zelf- en samenredzaamheid van burgers, en beter gekeken naar de oplossingen waar zij zelf voor kunnen zorgen. Hierdoor is minder gebruik nodig van individuele Wmo voorzieningen. In 2013 zien we dan ook een (soms verdere) daling van aantallen en kosten van verstrekte individuele voorzieningen. Ook het eigen bijdrage beleid, waarin vanaf 2013 de vermogenscomponent zwaarder meeweegt, draagt bij aan de daling van aantallen en kosten van verstrekkingen

PREVENTIE EN ZORG

Het deelprogramma Preventie en Zorg beslaat verschillende beleidsterreinen. We willen preventief werken, oftewel problemen rondom gezondheid en welzijn zoveel mogelijk voorkomen. En dat is nodig, met de vergrijzing en veranderingen in de arbeidsmarkt waardoor mogelijke zorgtekorten ontstaan. Want gezond ouder worden wil iedereen, en daarbij zijn vele sectoren en deelnemers betrokken. Voor de gemeente Groningen is dat een belangrijk thema, en we hebben ons daarom dan ook aangesloten bij het netwerk Healthy Ageing Noord Nederland dat door het UMCG is gestart. Het is een netwerk met vele deelnemers waarvan de gemeente Groningen er dus één is, en dat gericht is op langdurig onderzoek en ontwikkeling van kennis en innovatie rondom dit onderwerp. Leefstijl is een van de kernonderwerpen. Het geeft ons onder andere de kans om het effect te laten onderzoeken van de inzet die wij doen op het gebied van beïnvloeden van leefstijl in ons Gezondheidsbeleid. Bij onze preventieaanpak richten wij ons op alle stadjes, maar leggen wij de nadruk op risicogroepen. Juist bij mensen met een lage sociaaleconomische status is er sprake van stapeling van problemen. We willen ook problemen binnen de kwetsbare groepen in de stad en in de regio voorkomen en oplossen. Hiermee bedoelen we onder meer dak- en thuislozen, verslaafden en multi-probleemgezinnen. We willen voorkomen dat deze mensen aan de zijlijn staan. Met vroegsignalering en herstelprogramma's willen we deze groepen in staat stellen de regie over hun eigen leven te voeren. Een ander beleidsveld betreft de terugdringing van relationeel geweld waarvoor onder andere de instrumenten Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld en de wet Tijdelijk Huisverbod worden ingezet.

Beleidsvelden

- Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz
- Vrouwenopvang/Geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Infectieziektebestrijding
- Gezond gedrag
- Openbare gezondheidszorg

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Preventie en Zorg bedraagt 34,7 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: Rijksbijdragen, onttrekkingen reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz

In de nota Regionaal Kompas "Actief Onder Dak" hebben we ons beleid, als onderdeel van de Wmo, vastgelegd ten aanzien van maatschappelijke opvang, de problematiek van dak- en thuisloosheid in de breedste zin, verslavingszorg en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz). In het programma maken we een onderverdeling in preventie (en vroeg-signalering), curatie (en schadebeperking) en nazorg. De gemeente Groningen is voor dit programma centrumgemeente voor de gehele provincie. Dit houdt in dat Groningen middelen ontvangt voor de problematiek in de gehele provincie en deze middelen in overleg met de 22 regiogemeenten zo efficiënt en doelmatig mogelijk ten behoeve van de totale doelgroep inzet. De OGGz, de zogenaamde bemoeizorg, maakt onderdeel uit van deze aanpak. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz gebundeld.

Bij onze aanpak maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz richten wij ons op dak- en thuislozen, verslaafden, zorgmijders en multi-probleemgezinnen. Juist bij mensen met een lage sociaaleconomische status is er sprake van een stapeling van problemen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen voorkomen dat kwetsbare mensen aan de zijlijn staan. Wij willen dat zij zo gelijkwaardig mogelijk kunnen participeren in de samenleving. Met vroeg-signalering en herstelprogramma's willen we deze groepen in staat stellen de regie over hun eigen leven te voeren. Het gaat hier om mensen met ernstige beperkingen in hun zelfredzaamheid en in hun sociaal netwerk. We willen voorkomen dat deze mensen aan de zijlijn staan en verder afglijden. De mensen die toch dakloos raken proberen we zo snel mogelijk weer terug te brengen in de maatschappij. Ook willen we ter

bescherming van de bevolking overlast en criminaliteit voorkomen en bestrijden. We zetten ons zoveel mogelijk in om terugval te voorkomen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal personen per jaar in de maatschappelijke opvang	▪ 824	▪ 800	▪ 808	▪ 800
▪ Aantal personen in OGGz (geregistreerd in NOIS)	▪ 3946	▪ 3600	▪ 3561	▪ 3000

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Maatschappelijke opvang

Dit jaar is het type voorzieningen in de maatschappelijke opvang gelijk gebleven aan het voorgaande jaar. We hebben geen nieuwe voorzieningen opgezet en ook is er geen voorziening afgebouwd. Wel hebben we extra aandacht aan crisisopvang besteed.

In 2013 is gewerkt met de vastgestelde nieuwe richtlijn "leidraad realiseren voorzieningen voor kwetsbare groepen". Hierin wordt de werkwijze bij groepshuisvesting van kwetsbare groepen in de stad beschreven met als doel om voor kwetsbare groepen in de stad een geschikte locatie te vinden en draagvlak bij omwonenden te creëren. We hebben de aanpak ex-gedetineerden in 2013 niet verder kunnen ontwikkelen door onduidelijkheden vanuit het Rijk over veranderingen in het gevangeniswezen. Eind 2013 hebben we toch nog enkele stappen kunnen zetten voor wat betreft de arbeidsparticipatie.

De Pilot ketenaanpak van het Kopland en de samenwerkingspartners is gericht op hulp en steunverlening op alle relevante leefgebieden is stopgezet. Deze aanpak is geïmplementeerd in de reguliere hulpverlening. Er zijn opnieuw enkele personen van de complexe doelgroep in Beilen 'duurzaam verblijf' opgenomen. Het werk van de toetsingscommissie zorgt voor een goede toeleiding naar Beilen, maar zoekt eveneens naar alternatieve oplossingen. Bij uitstroom is de zelfredzaamheid nog steeds ernstig beperkt. Momenteel bevinden zich 6 personen uit Groningen in Beilen.

In 2013 zijn we doorgedaan met het kleiner maken van het OGGz-vangnet door de uitvoerende organisaties meer verantwoordelijk te laten zijn voor hun cliënten (stoppen met te snel terugverwijzen naar de OGGz) en de stabiliserende werking van de eigen sociale omgeving weer meer te benutten. Het accent heeft gelegen op het meer inzetten van Eigen Kracht methodieken en nadrukkelijker in te zetten participatie/dagstructuur/(vrijwilligers)werk. In 2013 is zichtbaar geworden dat door crisis er ook gezinnen gebruik moeten maken van de maatschappelijke opvang. De huidige voorzieningen in de maatschappelijke opvang zijn daarvoor niet toegerust.

Verbeteren zicht op en zorg voor OGGz-cliënten (Preventie en nazorg)

Met behulp van het registratiesysteem NOIS hebben we voor het eerst een goed overzicht kunnen krijgen van aantallen cliënten en de leefgebieden waarop de problemen zich concentreren. Daardoor kunnen we per individu een aanpak op maat maken en tegelijkertijd inzicht krijgen in aantallen en soorten problematiek. In Groningen ging het in de OGGz om ongeveer 800 cliënten waarbij financiën, huisvesting en psychische problematiek het meest voorkomen. We zijn ons in de verslavingszorg steeds meer gaan richten op jongeren met risicogedrag. Via een outreachende aanpak zijn al tientallen jongeren naar hulpverlening doorverwezen, terwijl enkele jaren terug nog vrijwel niemand van deze groepen werd bereikt. In 2013 is er een mogelijke toename van zwervjongeren geconstateerd. In 2014 gaan we ons nader verdiepen in die toename.

Aansturing preventie en nazorg

Preventie en nazorg worden aangestuurd in de acht OOGO (op overeenstemming gericht overleg) regio's: 1. Groningen, Haren en Ten Boer, 2. Westerkwartier, 3. Winsum, Bedum, de Marne en Eemsum, 4 Loppersum, Delfzijl en Appingedam, 5 Hoogezand en Slochteren, 6. Veendam, Pekela's en Menterwolde, 7. Oldambt en Bellingwedde en 8. Vlagtwedde en Stadskanaal.

In gezamenlijkheid met de OOGO regio's is een nieuw programma Regionaal Kompas "actief onder dak" 2014-2017 opgesteld. Dit programma verbindt Maatschappelijke Opvang met de WMO en de drie decentralisaties (lokaal en integraal werken).

Verandering samenwerking rond nazorg ex-gedetineerden

De gemeente Groningen is centrumgemeente voor de nazorg aan ex-gedetineerden. Er is afgesproken met 20 van de 22 regiogemeenten dat Groningen de coördinatie voor de aanpak van ex-gedetineerden uitvoert. Hoogezand en Stadskanaal doen dit zelf. Door veranderingen in het gevangeniswezen werken we nu samen met het PI Veenhuizen in plaats van Ter Apel. De samenwerking tussen het coördinatiepunt ex-gedetineerden, de OGGz en de IVB-ambtenaren loopt zeer goed.

Pilot Multi-probleemgezinnen

De pilot Multiprobleem gezinnen Krachtwijken is voortgezet onder de projectnaam 'De Ploeg'. De pilot is na het ontwerp in 2007 op 31 december 2013 afgesloten. Er wordt nog besloten of en hoe deze pilot omgezet kan worden in een werkwijze die aansluit bij de (door) ontwikkeling van de sociale teams.

Conclusie**Wat hebben we bereikt?**

Om te voorkomen dat kwetsbare mensen aan de zijlijn staan is in 2013 samen met de regiogemeenten een notitie Regionaal Kompas "Actief onder Dak 2014-2017" vastgesteld om ook in de toekomst een helder kader voor ons handelen te hebben. Ook dit jaar hebben we weer ruim 800 dak en thuislozen een veilig onderdak kunnen verschaffen. In het kader van het winterprotocol zijn wederom afspraken gemaakt met Enexis over hulpverlening bij dreigende afsluiting van gas en licht. De aanpak huiselijk geweld binnen de OGGz is vorm gegeven. Daardoor is het aantal OGGz-cliënten gestegen. Tot slot voert de stad Groningen nog steeds voor 20 van de 22 regiogemeenten de coördinatie nazorg ex-gedetineerden uit.

In 2013 speelt er veel in de maatschappelijke opvang:

Het is nog onduidelijk of er de komende jaren een rijksbezuiniging plaats gaat vinden ten aanzien van de maatschappelijke opvang.

De gemeente Groningen heeft besloten om alle eigen middelen uit de maatschappelijke opvang terug te trekken.

Er heeft een fusie plaatsgevonden tussen Stichting Huis en het Toevluchtsoord (Stichting het Koplant), waarbij gebleken is dat de financiële situatie voor de nabije toekomst kwetsbaar is.

Beleidsveld**Vrouwenopvang/Geweld in afhankelijkheidsrelaties**

Dit beleidsveld gaat over het terugdringen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het Steunpunt Huiselijk Geweld, de wet Tijdelijk Huisverbod en de vrouwenopvang spelen hierbij een belangrijke rol.

Doelen**Wat wilden we bereiken?**

Wij hebben de ambitie om het geweld in afhankelijkheidsrelaties terug te dringen. Wij worden daarin gesteund door het ministerie van VWS met de 'brede aanpak van geweld in huiselijke kring', waarvoor we vanaf 2013 structureel extra middelen ter beschikking krijgen van circa 450.000 euro. Wij willen met alle betrokken partijen in Groningen en in de regio de aanpak verder optimaliseren om er voor te zorgen dat we de volgende doelen realiseren:

- Blijvend stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Het direct bieden van veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld

Daarnaast willen we de kwaliteit van de vrouwenopvang verbeteren, waarbij vooral wordt gekeken naar manieren om wonen en zorg/behandeling te scheiden en vrouwen met hun kinderen meer privacy te bieden.

Activiteiten**Wat hebben we hiervoor gedaan?**

Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2013 zijn we in opdracht van het ministerie gestart met het ontwikkelen van een regiovisie. Dit doen we samen met de Groninger gemeenten, uitvoerende organisaties en andere betrokken partijen, met ondersteuning van de VNG. Deze regiovisie zal ingaan op 1 januari 2015.

Ontwikkeling nieuwe vrouwenopvang

De vrouwenopvang biedt 25 plaatsen voor crisisopvang. Daarnaast zijn 68 plaatsen beschikbaar voor vrouwen die binnen een jaar begeleid worden naar zelfstandig wonen. In 2013 zijn plannen

ontwikkeld om de vrouwenopvang op een andere plek te huisvesten, waarbij tegelijkertijd ook een scheiding tussen wonen en zorg wordt doorgevoerd.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Bezettingspercentage	▪ 103%	▪ 100%	▪ 109%	▪ 100%
▪ Aantal opnames	▪ 317	▪ 300	▪ 344	▪ 300

Steunpunt Huiselijk Geweld

Het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) heeft een centrale rol in de preventie van en laagdrempelige hulpverlening bij huiselijk geweld. In 2013 is de nieuwe Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ingevoerd, die instellingen verplicht een meldcode te hanteren om deze vormen van geweld eerder te signaleren en te melden bij het SHG of het AMK. Ook de politie heeft in 2013 besloten om met ingang van 1 november 2013 alle meldingen huiselijk geweld door te leiden naar het SHG en niet meer alleen die meldingen met een instemmingsformulier voor hulpverlening. Hiermee wordt enerzijds de totale omvang van huiselijk geweld meer inzichtelijk, maar dit heeft er anderzijds toe geleid dat het aantal meldingen bij het SHG fors is gestegen. Omdat het grootste deel van de meldingen wordt toegeleid naar de lokale netwerken (OGGZ-coördinatie) is ook daar de druk flink toegenomen. Begin 2014 zullen we deze nieuwe werkwijze evalueren en onderzoeken welke maatregelen eventueel nodig zijn.

Pilots

In 2013 zijn we daarnaast gestart met het ontwikkelen van twee pilots. De eerste heeft betrekking op een deelaspect van ouderenmishandeling, namelijk 'financiële uitbuiting'. Groningen is door het ministerie uitgekozen tot één van de 7 pilotgemeenten om hierop een aanpak te ontwikkelen. De tweede pilot ontwikkelen we samen met de provincies Drenthe en Friesland en heeft tot doel de Wet tijdelijk huisverbod ook vaker toe te kunnen passen bij vormen van kindermishandeling.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal politiemeldingen huiselijk geweld provincie	▪ 537	▪ 700	▪ 823	▪ 800
▪ Aantal politiemeldingen huiselijk geweld stad	▪ 189	▪ 200	▪ 307	▪ 300
▪ Aantal huisverboden provincie	▪ 112	▪ 115	▪ 107	▪ 120
▪ Aantal huisverboden stad	▪ 36	▪ 40	▪ 33	▪ 40

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De toestroom naar Vrouwenopvang is op hetzelfde hoge niveau gebleven als voor gaande jaren. Het aantal politiemeldingen huiselijk geweld bij het SHG is fors gestegen omdat de politie niet meer werkt met een instemmingsformulier en nu alle politiemeldingen doorzet. Het aantal huisverboden is ongeveer op hetzelfde niveau gebleven, dus de stijging van het aantal politiemeldingen heeft vooral betrekking op minder ernstige zaken (geen huisverboden) die doorgeleid worden naar het lokale veld.

Beleidsveld

Infectieziektebestrijding

Op basis van de Wet publieke gezondheid hebben we een belangrijke rol in de bestrijding van infectieziekten. We zijn zowel verantwoordelijk voor preventieve maatregelen als voor bestrijding van (een epidemie van) infectieziekten, zoals tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa).

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen voorkomen dat infectieziekten zich verspreiden. We willen seksuele gezondheid behouden/beschermen en bevorderen en soa terugdringen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Spreekuren

De GGD heeft geïntegreerde spreekuren soa-centrum en Sense en houdt daarnaast spreekuur bij het UMCG. Ook is er een jongerenspreekuur uitsluitend voor cliënten die weinig risicogedrag hebben en risico's lopen voor soa. Om de diverse doelgroepen op de juiste spreekuren te kunnen plaatsen is er een duidelijke triage (medische selectie) ontwikkeld. Daarmee krijgen de meest spoedeisende gevallen voorrang en houden we de wachttijden voor deze groep beperkt. De triage bij het online aanvragen van de soa-test in het project 'Test The Best' heeft geleid tot het afnemen van de wachtlijst van het jongerenspreekuur, maar ook tot het sneller verwijzen naar het geïntegreerd spreekuur soa-centrum en Sense. De nieuwe aanpak heeft er toe geleid dat mensen die het nodig hebben sneller worden gezien. Wel is mede door de toename van het aantal cliënten met meer dan 600 in 2013, de wachttijd van het GGD spreekuur soa-centrum en Sense toegenomen. De cliënten zijn tevreden over de spreekuren. In het tevredenheidsonderzoek van maart 2013 scoort het jongerenspreekuur een 9.2, het UMCG spreekuur een 8.4 en het GGD spreekuur een 8.8.

MEETBAAR RESULTAAT 2013*

Indicator	2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2015)
▪ Wachttijden GGD spreekuur	▪ 2 weken	▪ <2 weken	▪ 1 maand	▪ <2 weken
▪ Wachttijden GGD spreekuur in het UMCG	▪ 9 dagen	▪ <7 dagen (bij ernstige klachten 1 dag)	▪ <7 dagen (bij ernstige klachten 1 dag)	▪ <7 dagen (bij ernstige klachten 1 dag)
▪ Bezoekers soa-centrum	▪ 3.903	▪ ca. 4.000	▪ 4.518	▪ ca. 4.000
▪ Aantal positieve soa**	▪ 689	▪ <650	▪ <650	▪ <650

* deze gegevens hebben betrekking op de provincie Groningen en zijn vanwege de privacy niet te scheiden per gemeenten.

**voor 2013 zijn deze gegevens nog niet beschikbaar.

Preventieactiviteiten

Risicogroepen (heteroseksuelen met wisselende onveilige sekscontacten, jongeren, allochtonen, asielzoekers, homoseksuele mannen, prostitue(e)s, HIV-positieven) zijn in 2013 gericht voorgelicht. Zowel bij de GGD als bij het UMCG heeft de GGD spreekuur gehouden. Ook is doorgedaan met de spreekuren ten behoeve van prostituees op de tippelzone en het inloosspreekuur bij de GGD. We maken deel uit van het zorgoverleg vanuit het convenant 'Ketensamenwerking bestrijding mensenhandel' en participeren in het Samenwerkingsverband Tegen Seksueel Geweld Groningen.

De Tour of Love-bus heeft scholen, jongerencentra en festivals bezocht om diverse thema's waaronder seksualiteit/soa, alcohol- & drugsverslaving, huiselijk geweld en weerbaarheid aan de orde te stellen. Verder werd ingezet op het project Liefde en Genot (op VMBO-en leerwegondersteunende scholen) en Project Seksuele Gezondheid Allochtonen (netwerkontwikkeling en voorlichting onder andere over vrouwenbesnijdenis).

In het kader van het Project Liefde en Genot zijn activiteiten uitgevoerd die gingen over seksuele vorming, drugsgebruik, grenzen stellen, groepsdruk, anticonceptie en homoseksualiteit.

Om zoveel mogelijk jongeren te bereiken op een laagdrempelige wijze is in 2013 meer accent gelegd op digitale preventie-activiteiten. Op 6 februari 2013 is het digitaal loket 'vrijfijn.nl' gestart. Hier kunnen jongeren met vragen over seksualiteit terecht. In september 2013 is met het online aanvragen van soa-testen 'Test The Best' voor jongeren gestart en is het project Testlab voorbereid.

Ook zijn er het afgelopen jaar weer veel contacten geweest met professionals (onder andere

jongerenwerkers, medewerkers jeugdgezondheidszorg, leerkrachten, UMCG, huisartsen) en ook zijn bijscholingen gegeven.

Er is onderzocht hoe de samenwerking tussen het soa-centrum van de GGD in Groningen en de infectiepolikliniek en polikliniek dermatologie van het UMCG nog verder geoptimaliseerd kan worden. In 2014 zullen de daaruit voortvloeiende acties uitgevoerd worden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013*

indicator	Behaald 2011	Behaald 2012	Behaald 2013
▪ Aantal bezoekers soa-centrum	▪ 3.664	▪ 3.903	▪ 4.518
▪ Bron/contactonderzoeken soa	▪ 494	▪ 542	▪ 371
▪ HIV-testen	▪ 3.568	▪ 2.929	▪ 2.872

* deze gegevens hebben betrekking op de provincie Groningen en zijn vanwege de privacy niet te scheiden per gemeenten.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De nieuwe aanpak met triage (medische selectie), diverse soorten spreekuren en meer digitale mogelijkheden heeft er toe geleid dat meer cliënten geholpen kunnen worden en dat mensen die het nodig hebben sneller worden gezien. Het aantal bron- en contactonderzoeken op soa is afgenomen en datzelfde geldt voor het aantal HIV-testen.

Beleidsveld

Gezond gedrag

In het beleidsveld Gezondheid hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van de gezondheid van onze Stadgers gebundeld. We gaan vooral investeren in factoren die van invloed zijn op gezondheid en scheppen voorwaarden die uitnodigen tot gezond gedrag. Daarbovenop blijven we investeren in wijken met de grootste gezondheidsachterstanden. Ook blijven we extra investeren in de gezondheid van onze jeugd. Een gezonde jeugd heeft en biedt immers de meest gunstige maatschappelijke en economische perspectieven. Dit beleidsveld heeft raakvlakken met het programma Integraal Jeugdbeleid en het programma Sport en Bewegen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij willen een stad zijn waar onze kinderen kunnen opgroeien tot gezonde volwassenen en waarin alle volwassenen gelijke kansen hebben op gezondheid en een gezonde levensloop. Daarom stimuleren en ondersteunen we de Stadgers bij het ontwikkelen van hun "eigen gezondheidskracht" door ruimtelijke en sociale voorwaarden te scheppen die onze inwoners stimuleren om gezonde keuzes te maken en een gezonde en actieve leefstijl aan te nemen.

Concreet wilden we:

- op de verschillende beleidsterreinen in voorwaarden voor een betere gezondheid voor onze inwoners voorzien;
- dat het thema Healthy Ageing breed verankerd raakt in ons gemeentelijke beleid;
- de (geestelijke) gezondheid van de bewoners van Paddepoel/Selwerd/Tuinwijk, Korrewegwijk/de Hoogte en Vinkhuizen bevorderen;
- een gezonde zwangerschap bevorderen;
- de toename van overgewicht bij kinderen en jongeren tot staan brengen;
- overmatig alcohol gebruik bij jongeren terugdringen;
- de 'mentale fitheid' van kinderen en jongeren bevorderen;
- de weerbaarheid van kinderen en jongeren verhogen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Investeren in een Gezonde Stad

We werken met veel partijen samen in de stad. Ook de samenwerking met zorgverzekeraar Menzis is in 2013 voortgezet. We zijn gestart met de uitwerking van twee speerpunten uit het convenant met Menzis: de inzet van de Nait Soezen-wijkverpleegkundige in het sociaal team in de Hoogte/Indische buurt, en de samenwerking met het Gezondheid-Centrum Lewenborg bij het verbinden van de huisartsenzorg met welzijn.

De samenwerking met kennisinstellingen van het akkoord van Groningen ten aanzien van Healthy

Ageing heeft de eerste concrete resultaten opgeleverd. Op 1 juli 2013 werd Noord-Nederland door de Europese Commissie officieel uitgeroepen tot Europese voorbeeldregio op het gebied van 'Active and Healthy Ageing'. Groningen is samen met twee andere regio's in (Schotland en Andalusië) aangemerkt als de Europese top op dit terrein. En in het kader van deelname aan het Europese actieplan *Age Friendly Environments / Urban Strategic Planning* waarbij het gaat om de invloed van de ruimtelijke context op onze gezondheid zijn we proeftuin, en werken we aan een concreet project in Selwerd om beweging en ontmoeting te stimuleren.

Investeren in een Gezonde Jeugd

We hebben ingezet op het tegengaan van overgewicht en het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl bij jeugdigen. Op diverse manieren hebben we sport en bewegen gestimuleerd onder andere door Bslim en door het verbeteren van het bewegingsonderwijs. Daarnaast is er aandacht voor gezonde voeding vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) en de scholen. Wij hebben voorbereidingen getroffen om aan te sluiten bij het landelijke Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

In 2013 is gewerkt aan een integraal uitvoeringsplan behorende bij het beleidsplan 'De maat is vol'. Hierin wordt een groot aantal maatregelen in de sfeer van commitment, zorg, regelgeving en handhaving aangekondigd. Een belangrijke mijlpaal werd geslagen door de vaststelling van de nieuwe APVG, nodig door de wijziging van de Drink- en Horecawet (DHW) per 1 januari 2012. Een gevolg van de nieuwe DHW is dat de alcoholleeftijd is opgehoogd naar 18 jaar. Het afgelopen jaar is gewerkt aan de voorbereiding hiervan, onder meer ook door jongeren zelf in te schakelen voor draagvlakvergroting. Een aantal activiteiten wordt uitgevoerd in het kader van het convenant Alcohol&Jongeren, gesloten tussen de Groninger gemeenten, de GGD, de politie en het OM. Voor het eerst kon worden geconstateerd dat de trend naar steeds meer alcohol is omgebogen. Minder jongeren onder de 16 (in 2013 nog de wettelijke alcoholleeftijd) begonnen met drinken, vooral doordat ouders daar strenger op zijn gaan toezien. Zorgelijk is wel de toename van het 'bingedrinken', het drinken van grote hoeveelheden per gelegenheid. Dit zien we bij alle opleidingsniveaus, met een uitschieter in het MBO. De (na)zorg voor de 'comazuipers' is goed op gang gekomen nadat eind 2012 al, mede op initiatief van de gemeente Groningen een polikliniek Alcohol&jongeren (alcoholpoli) kon worden gerealiseerd.

We hebben verschillende acties uitgezet om de psychosociale gezondheid van jeugdigen te bevorderen. Allereerst hebben we de gegevens over de psychosociale gezondheid op een rijtje gezet en gepresenteerd in een feitenblad 'Psychosociale gezondheid van de jeugd in Groningen'. Er is ingezet op het verbeteren van de vroeg-signalering van psychosociale problemen onder andere binnen de CJG's. Er zijn lessen gegeven op een aantal VMBO-scholen gericht op 'mentale fitheid' en weerbaarheid. Ook was er nadrukkelijk aandacht voor pesten en pestaanpak. Het Consultatieteam Pesten heeft 8 scholen (zowel primair als voortgezet onderwijs) begeleid bij ernstige pestsituaties. Ook is de training 'Plezier op School' uitgevoerd in de zomervakantie. Deze training reikt (kwetsbare) aanstaande brugklassers een aantal sociale vaardigheden aan zodat ze een betere start kunnen maken in het voortgezet onderwijs. Er hebben 25 jeugdigen aan deze training deelgenomen. Verder is in november 2013 een bijeenkomst over 'sociale veiligheid' georganiseerd waarbij er specifiek aandacht voor pesten en pestaanpak was.

In 2013 is de campagne WE CAN YOUNG gestart. In totaal werden in 2013 ongeveer 900 jongeren voorgelicht over relationele en seksuele weerbaarheid tijdens verschillende activiteiten zoals de Maand van Liefde en Genot en het bevrijdingsfestival. Ook hebben 21 organisaties zich als coalitie partner aangemeld. Inmiddels hebben meer dan 200 jongeren vragen beantwoord en zich achter de campagne geschaard als changemaker.

MEETBAAR RESULTAAT 2013*

indicator	Beoogd 2012	Bereikt 2012	Middellang termijndoel (2016)
▪ Jongeren < 16 jaar die geen alcohol hebben gedronken in de afgelopen vier weken	▪ 48 %	▪ 56 %	▪ Opnieuw bepalen

*deze enquête vindt eens in de vier jaar plaats. Laatste meting was in 2012, in 2016 wordt de volgende meting verwacht.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

---

indicator	Beoogd 2012	Bereikt 2013	Beoogd 2014
▪ Percentage 10-jarigen met overgewicht	▪ ≤22%	▪ 22%	▪ <22%
▪ Percentage 5-jarigen met overgewicht	▪ ≤14%	▪ 15%	▪ <14%

Investeren in een Gezonde Wijk

In de wijken met de grootste gezondheidsachterstand hebben we samengewerkt met de bewoners en de beroepskrachten in de wijk. Het pilotproject 'Vinkhuizen op gezondheid' (eerder bekend onder de naam 'Dik doun in Grunn') ging het derde jaar in. Ook in 2013 zijn samen met partners en wijkbewoners diverse activiteiten georganiseerd. Tijdens een Open Dag konden wijkbewoners op een leuke manier kennismaken met gezondheid bevorderende activiteiten. Verder hebben wij voorbereidingen getroffen om de werkwijze in Vinkhuizen ook te introduceren bij de wijkvernieuwing Selwerd.

We hebben verschillende preventieve activiteiten in de wijken uitgevoerd ter bevordering van de geestelijke gezondheidszorg. Het project 'Oase' dat zich richt op kwetsbare (migranten) vrouwen is in dit kader uitgevoerd en in de participatiegroepen van migranten vrouwen heeft voorlichting over geestelijke gezondheid plaatsgevonden. Verder is er op wijkniveau naar aanleiding van het onderzoek naar suïcide (feitenblad: onderzoek naar suïcide in Groningen, november 2012) in Groningen, aandacht besteed aan de thema's eenzaamheid, depressie en geestelijk gezond ouder worden. Daarnaast organiseerden wij in oktober 2012 samen met vrijwilligers en instellingen de conferentie 'Samen tegen Eenzaamheid' met als doel kennisoverdracht, uitwisseling van lokale initiatieven en het samenbrengen van partijen. Acties die daar uit voortvloeien worden in de wijken uitgevoerd.

De inzet van de wijkverpleegkundigen nieuwe stijl -de Nait Soezen-zusters- wordt op dezelfde wijze en in dezelfde wijken gecontinueerd, in afwachting van de overheveling naar de zorgverzekeraars per 1 januari 2015. Dat gebeurt in nauw overleg met Menzis, de huisartsenkring en Eerste Lijns Advies Noord-Nederland (ELANN) als ondersteuningsorganisatie, en Thuiszorg Nederland waar de wijkverpleegkundigen in dienst zijn. De ervaringen van zowel cliënten als huisartsen zijn positief, en uitbreiding is zeer gewenst.

In de wijken Beijum en Lewenborg hebben we samen met onze partners extra aandacht gegeven aan het softdrugsgebruik door jongeren. Activiteiten richten zich zowel op preventie als op handhaving en veiligheid. Er is voorlichting gegeven op het VMBO en voor de CJG medewerkers is een training georganiseerd gericht op signalering. Ook is afgesproken dat wanneer er sprake is van middelengebruik door jongeren in combinatie met andere problemen, er wordt doorverwezen naar het sociale team Beijum.

In 2013 is ingezet op het bevorderen van een gezonde zwangerschap. In 2013 is het project Healthy Pregnancy 4All in de wijken Beijum en Lewenborg goed op gang gekomen. De verschillende ontwikkelde onderdelen van het project zijn in 2013 uitgevoerd. Verloskundigen nemen zo vroeg mogelijk een risicoanalyse bij de zwangere af, en verwijzen door naar ondersteuning aan de hand van ontwikkelde zorgpaden. Ook is een multidisciplinair overleg gestart met verschillende disciplines (verloskundigen, maatschappelijk werk, gynaecologen UMCG en Martini ziekenhuis). Er zijn Voorlichters Perinatale Gezondheid opgeleid en zij zijn gestart met het geven van voorlichting over aan zwangerschap gerelateerde onderwerpen. Ook worden er kinderwensconsulten gegeven. Vanuit het project delen we kennis met andere partijen en participeren we in het consortium Zwangerschap & Geboorte Noord Nederland. Dit is een vierjarig onderzoeksprogramma dat zich richt op het bevorderen van transmurale samenwerking met als doel terugdringen van de verhoogde perinatale sterfte. Waarschijnlijk krijgt het Erasmus vanuit VWS toestemming om het project Healthy Pregnancy 4All te verlengen tot 1 juli 2014. Hoe dit gefinancierd wordt is op dit moment nog onduidelijk.

Het project Gezond Zwanger Groningen is erop gericht perinatale sterfte in achterstandssituaties terug te dringen en kinderen een betere start te geven. Het project is tot stand gekomen vanuit een samenwerkingsverband tussen een aantal partijen, waaronder ziekenhuizen, verloskundigen, gemeente en GGD en werd gedeeltelijk gefinancierd met ZonMW - subsidie. Het project werd uitgevoerd in de Centra voor Jeugd en Gezin. De doelgroep van het project is de zwangere met

.....

een lage sociaal economische status. Het project is gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl en de sociale cohesie in de groep en wat er verder komt kijken bij een bevalling en bij de geboorte van een baby. Het project startte in 2012 en is in oktober 2013 afgerond. Het project heeft er onder ander toe geleid dat er een grotere bewustwording voor een aantal leefstijlgebieden (voeding, beweging) is opgetreden. En de zwangeren hebben beter zicht gekregen op de financiële zaken die ze moeten regelen. De sociale cohesie is ook bevorderd: samen zwanger zijn schept een band die ook blijft bestaan als de baby geboren is. Het project Gezond Zwanger wordt op basis van de evaluatie in 2014 zonder subsidie van ZonMW in aangepaste vorm gecontinueerd.

.....

MEETBAAR RESULTAAT *

.....

Indicator	Beoogd 2012	Bereikt 2012	Middellang termijn doel (2016)
▪ Jongeren 12-15 jaar die geen softdrugs hebben gebruikt in de afgelopen vier weken	▪ 86%	▪ 91%	▪ >91%
▪ Jongeren 16-17 jaar die geen softdrugs hebben gebruikt in de afgelopen vier weken	▪ 81%	▪ 81%	▪ >81%

*deze enquête vindt eens in de vier jaar plaats. Laatste meting was in 2012, in 2016 wordt de volgende meting verwacht.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben geïnvesteerd in factoren die op gezondheid en gezond gedrag van invloed zijn zoals werk, participatie, fysieke en sociale leefomgeving. Ook is de samenwerking met Menzis versterkt door het ontwikkelen van business cases. Verder is gebruik gemaakt van de expertise van kennisinstellingen. In 2013 werd Noord Nederland uitgeroepen tot Europese voorbeeldregio op het gebied van 'Active & Healthy Ageing'. Net als voorgaande jaren hebben we extra inzet gepleegd in de wijken met de grootste gezondheidsachterstanden. We zijn doorgegaan met de integrale aanpak van overgewicht en de implementatie daarvan. Ook is in de wijken extra aandacht besteed aan de thema's eenzaamheid, depressie en geestelijk gezond ouder worden. Hierbij is extra aandacht geweest voor (kwetsbare) migranten vrouwen. Ook is het project Nait Soezen gecontinueerd. Specifiek in de wijken Beijum, Lewenborg en Vinkhuizen is gewerkt aan het bevorderen van een gezonde zwangerschap. Tot slot is geïnvesteerd in de gezondheid van onze jeugd. Hierbij is ingezet op het stabiliseren van overgewicht, terugdringen van overmatig alcoholgebruik en bevorderen van de psychosociale gezondheid en weerbaarheid van jeugdigen.

Beleidsveld

Openbare gezondheidszorg

De gemeente Groningen neemt samen met de 22 andere gemeenten in de provincie Groningen deel in de gemeenschappelijke regeling Veiligheid en Gezondheidsregio Groningen (V&GR). We geven uitvoering aan de taken die aan deze regeling zijn opgedragen in het kader van de openbare gezondheidszorg.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de openbare gezondheidszorg en de brandweezorg in de provincie Groningen goed en efficiënt organiseren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Omdat de brandweer per 1 januari 2014 geregionaliseerd moet zijn, heeft in 2013 de voorbereiding voor de wijziging van de gemeenschappelijke regeling plaats gevonden. Per 2014 zijn er twee afzonderlijke gemeenschappelijke regelingen: een gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen (GR VR) en een gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg (GR PG&Z).

In tijden van rampen of crisis is een inhoudelijke en integrale samenwerking tussen GGD en GHOR belangrijk. Om dit te kunnen blijven realiseren blijft de GHOR organisatorisch onder de GGD vallen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Per 1 januari 2014 zal de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z) in werking treden. De gemeenschappelijke regeling PG&Z biedt meer ruimte om eventueel taken vanuit de transitie jeugdzorg er in onder te brengen.

INTEGRATIE EN EMANCIPATIE

Het deelprogramma Integratie en Emancipatie bundelt ons beleid gericht op:

- de integratie van allochtone vrouwen, Antillianen & Arubanen en Somaliërs;
- de emancipatie van (allochtone) mannen en homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders.

We willen hun ontwikkelingskansen vergroten en verschillen in kansen en keuzemogelijkheden wegwerken.

Het deelprogramma Integratie en Emancipatie kent de volgende subdoelstellingen en activiteiten:

- Het verminderen van achterstanden in werk en scholing bij etnisch-culturele groepen;
- Meer migranten die zich geaccepteerd lid voelen van de Groninger samenleving;
- Meer deelname van migranten aan vrijwilligerswerk en het verenigingsleven;
- Interculturalisatie en antidiscriminatie: zorgen voor een brede en ongehinderde toegankelijkheid van diensten en voorzieningen;
- Specifieke doelgroepen van het integratiebeleid zijn allochtone vrouwen, Antillianen en Arubanen en Somaliërs;
- Vergroten van zowel de ontwikkelkansen en het wegwerken van verschillen in kansen en keuzemogelijkheden van allochtone vrouwen, vrouwen met weinig inkomen en/of lage opleiding en van vrouwen in kwetsbare posities;
- Doorbreken van sociaal isolement bij diezelfde doelgroepen en het bevorderen van doorstroming naar functies bij maatschappelijke instellingen, naar vorming- en opleidingsinstututen en naar betaald werk (de ketenaanpak taal, participatie, arbeidsmarkt);
- Bevorderen van de emancipatie van (allochtone) mannen. Niet alleen vormen zij vaak een belemmering in het emancipatieproces van hun vrouwen, maar hun eigen emancipatieproces heeft ook een zetje in de rug nodig om er voor te zorgen dat zij aansluiting houden bij hun vrouwen en kinderen;
- Bevorderen van de emancipatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders;
- Voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of - noodgedwongen - in de illegaliteit komen.

Beleidsvelden

- Integratie
- Integratie specifieke doelgroepen
- Vluchtelingen en asielzoekers
- Emancipatie
- Inburgering

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma Integratie en emancipatie bedraagt 4,4 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit integratie- en decentralisatie-uitkeringen, het Participatiebudget, onderdeel Volwasseneneducatie, Participatiebudget Inburgering, overige inkomsten, onttrekkingen en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Integratie

Het beleidsveld Integratie omvat de maatregelen uit de integratienota Nu Ritsen! die niet onder een ander regulier beleidsterrein vallen. De maatregelen hebben betrekking op de communicatie en netwerken rond integratie en op het versterken van het integratie-inclusief denken binnen alle gemeentelijke beleidssectoren.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het verminderen van achterstanden en het verbeteren van de positie op de arbeidsmarkt van etnisch-culturele groepen. We streven er naar dat etnisch-culturele groepen evenredig gebruik maken van de beschikbare voorzieningen, in staat zijn zich zoveel mogelijk op eigen kracht te ontwikkelen op sociaal, economisch, educatief en cultureel gebied en actief deel uit maken van

hun wijk en de stad. We streven ernaar dat integratie-bevorderende maatregelen zoveel mogelijk worden opgenomen in reguliere beleidsprogramma's.

Concreet willen we dat:

- alle daarvoor in aanmerking komende zelforganisaties gebruik maken van de subsidiemogelijkheden binnen het minderhedenbeleid om zo de eigen culturele identiteit van de achterban te versterken en de integratie van deze achterban in de Groninger samenleving te versoepelen.
- 100% van de maatregelen uit Nu Ritsen! wordt gerealiseerd;
- meer Stadjsers de weg naar het Meldpunt Discriminatie Groningen vinden.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Subsidiëren zelforganisaties van etnisch-culturele groepen

De uitvoeringsnota zelforganisaties 2011-2014 was ook in 2013 nog van toepassing op de subsidiering van de zelforganisaties van en voor etnisch culturele groepen in de stad. Dit betekent dat zelforganisaties op grond van een aantal criteria aanspraak kunnen maken op een basis- en activiteitsubsidie. Per 1 januari 2013 is in nauw overleg met het Platform Zelforganisaties Groningen een structurele taakstelling van 40 duizend euro op dit budget gerealiseerd. Vooralsof lijkt dit geen gevolgen te hebben voor het activiteitenaanbod van de zelforganisaties. In 2013 is het budget bijna volledig besteed.

Dag van de Dialoog

Wij geven op stadsniveau inhoud aan samenhang en het stimuleren van nieuwe verbindingen door vanaf 2008 jaarlijks de Dag van de Dialoog te organiseren. Het idee van de Dag van de Dialoog is simpel en doeltreffend: mensen komen samen en wisselen in kleine kring ervaringen uit aan de hand van een thema. Het is een manier om de bekendheid met elkaar en daarmee de interesse en betrokkenheid verder te stimuleren. Tijdens deze dag staat de verbinding centraal, er is meer dat mensen met elkaar verbindt, dan dat mensen van elkaar scheidt. Vanaf 2013 is de Dag van de Dialoog onderdeel van Buurtwelzijn Groningen.

Subsidiebijdrage aan provinciale antidiscriminatie voorziening

Wij hebben onze bijdrage aan het Discriminatie Meldpunt Groningen voor de niet-wettelijke taken voorlichting en advies ook in 2013 gecontinueerd. Voor de wettelijke taken registratie en afhandeling klachten ontvangen wij een rijksbijdrage op basis van het aantal inwoners van de stad. Het werkgebied van de antidiscriminatie-voorziening is de provincie Groningen. Medio 2013 zijn zes Groninger gemeenten mede vanuit het oogpunt van bezuinigingen gestopt met het financieren van het meldpunt. De gevolgen hiervan voor het Discriminatie Meldpunt Groningen bespreken wij in VGG-verband.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 'Nu Ritsen' hebben we het integratiebeleid geactualiseerd om een optimale gemeentelijke bijdrage te kunnen leveren aan het integratieproces. De maatregelen uit 'Nu Ritsen' zijn volledig gerealiseerd. Bijna alle daarvoor in aanmerking komende zelforganisaties maken gebruik van de subsidiemogelijkheden.

De ketenaanpak taal - participatie - arbeidsmarkt heeft zijn waarde bewezen als het gaat om het streven naar positieverbetering van etnisch-culturele groepen. Het aanbod binnen de verschillende schakels van de keten is goed op elkaar afgestemd. Steeds meer Stadjsers vinden de weg naar het Discriminatie Meldpunt Groningen en het meldpunt is onder meer vertegenwoordigd in het panel deurbeleid van de horeca, afstemmingsoverleg met politie en OM en het platform LGBT Groningen.

Met het vaststellen van de integratienota Nu Ritsen! in 2007 heeft uw raad de keuze gemaakt om integratiebeleid voortaan in te bedden in alle gemeentelijke beleidssectoren. Hiermee maakt de gemeente al deze sectoren medeverantwoordelijk voor het bevorderen van de zelfredzaamheid van etnisch culturele groepen. De keuze hiervoor werd mede ingegeven door de beheersbare integratieproblematiek en de in omvang kleine groepen minderheden in de stad.

Dit beleid is de afgelopen jaren succesvol gebleken. Alle onderdelen van het integratiebeleid zijn of staan op het punt te worden ondergebracht bij bestaande beleidsterreinen. Dit betekent niet dat er geen aandacht meer is voor integratie, maar dat het integratiebeleid nu onderdeel uitmaakt van regulier beleid. Zo behoren de zelforganisaties van en voor minderheden, vanuit het integratie-inclusief denken, thuis bij het vrijwilligerswerkbeleid en de uitvoering van de Dag van de Dialoog bij het wijkwelzijnsbeleid.

Dit geldt ook voor de specifieke doelgroepen in de stad, waarvoor extra inzet en beleid noodzakelijk en wenselijk is. Onderdelen van het beleidsterrein Caribische Nederlanders zijn al

ondergebracht bij het Integraal Jeugdbeleid en de ketenaanpak allochtone vrouwen bij het emancipatiebeleid.

Wij houden vast aan de doelstelling van de integratie van etnische culturele groepen, verbreden deze doelstelling naar andere bevolkingsgroepen in de stad en bedden deze in alle gemeentelijke beleidssectoren in. Deze andere, bredere manier van kijken naar de samenleving is het diversiteitsbeleid, dat er op gericht is om blijvend en positief aandacht te vragen voor de verschillende groepen stadjsers en hun onderscheidende kenmerken.

Beleidsveld

Integratie specifieke doelgroepen

Uitgangspunt van het integratiebeleid is individueel maatwerk passend binnen regulier beleid. Soms echter rechtvaardigt de bijzondere positie van bepaalde etnisch culturele groepen een aparte categorale inzet. Extra beleid, aanvullend op reguliere maatregelen en in principe met een tijdelijk karakter, is dan nodig om integratie van deze groep te realiseren. In Nu Ritsen! onderscheiden wij twee specifieke doelgroepen, te weten Antillianen en Arubanen en allochtone vrouwen. In 2009 hebben wij op basis van de uitkomsten van de Minderhedenmonitor 2008 en signalen uit het werkveld daar een derde doelgroep aan toegevoegd, te weten de Somaliërs.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Ten aanzien van de drie specifieke groepen zetten we extra activiteiten in die bijdragen aan het bevorderen van de zelfredzaamheid en het voorkomen van overlast.

Concreet willen we:

- de maatschappelijke positie van Antillianen en Arubanen in de gemeente Groningen versterken;
- de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk en inkomen verminderen;
- voorkomen dat Antilliaanse jongeren in aanraking komen met prostitutie en of criminaliteit;
- overlastsituaties voorkomen dan wel snel en effectief ingrijpen;
- de overlast van Somalische Groningers verminderen;
- Somalische Groningers die dat nodig hebben toe leiden naar reguliere hulp-, dienst- en zorgverlening;
- de ketenaanpak taal, participatie, arbeidsmarkt gericht op allochtone vrouwen versterken.

De centrale doelstelling van het beleidsveld Antillianen en Arubanen is het versterken van de maatschappelijke positie van Caribische Nederlanders in de gemeente Groningen. De inzet van beleid is gericht op het verminderen van achterstanden op het gebied van onderwijs, werk en inkomen, voorkomen dat Caribisch-Nederlandse jongeren in aanraking komen met criminaliteit en/of prostitutie en waar nodig snel en effectief ingrijpen op overlastsituaties.

De doelstelling van het activeringsproject Somalische Groningers is om samen met de lokale ketenpartners de problematiek van ongeveer 50 overlast veroorzakende Somalische Groningers in kaart te brengen en passende activerings- en hulpverleningstrajecten aan te bieden.

Op het gebied van de integratie van allochtone vrouwen is het doel deze vrouwen door het aanbieden van een keten van laagdrempelige activiteiten te activeren om deel te nemen aan de samenleving.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Versterken maatschappelijke positie Antillianen en Arubanen

De verschillende onderdelen van het beleidsprogramma Antillianenbeleid zijn in samenhang tot uitvoering gebracht. Belangrijke onderdelen van het uitvoeringsprogramma zijn: de ondersteuning van Antilliaanse probleemmeiden, het straatteam en extra inzet op de toeleiding naar vormen van hulp en ondersteuning. Voor de uitvoering van sociaal-culturele activiteiten is de ruimte Ambiente in wijkcentrum het Trefpunt beschikbaar. Het Casusoverleg Caribische Nederlanders, dat in het Veiligheidshuis plaatsvindt, is een belangrijk middel om overlast en criminaliteit te voorkomen. Het Antilliaans beraad Brisa, dat begin 2010 is opgericht, vervult een brugfunctie tussen de gemeente, de betrokken uitvoeringsorganisaties en de Antilliaanse gemeenschap in Groningen. Het wegvallen van de Rijksbijdrage voor het Antillianenbeleid hebben we ondervangen door versobering van voorzieningen (minder beheeruren voor de Ambiente) en het onderbrengen van activiteiten in regulier beleid (gezinscoach en hulpverleningsaanbod MJD).

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal (en percentage) niet-werkende werkzoekenden	▪ 283 11,3%	▪ Afname tot <12%	▪ 282 11,1%	▪ Verdere afname
▪ Aantal (en percentage) bijstandsgerechtigden	▪ 521 20,8%	▪ Afname tot <15%	▪ 570 22,4%	▪ Verdere afname
▪ Aantal (en percentage) voortijdig schoolverlaters	▪ 31/9,0% 2011/12	▪ Afname tot <6%	▪ 27/7,8% 2012/13	▪ Verdere afname
▪ Percentage gehoorde verdachten	▪ 6,4% (2011)	▪ Afname tot <5%	▪ 6,4% (2012)	▪ Verdere afname

Subsidiëren aanpak Somalische Groningers

De aanpak van de problemen van Somalische Groningers is in 2013 opgenomen in het reguliere aanbod van de MJD. Op basis van de overlastmeldingen en op grond van de achterblijvende sociaaleconomische positie, droeg de MJD zorg voor activering van deze groep. De uitvoering vindt plaats met externe partners als VNN, Kopland, de Somalische zelforganisatie SSG, woningcorporaties en de gemeente Groningen. In 2013 is samen met woningcorporatie Nijestee een experiment gestart in het kader van de leidraad 'realiseren voorzieningen voor kwetsbare groepen', bedoeld om een aantal deelnemers aan het activeringsproject onder begeleiding van de ketenpartners een vaste verblijfplaats te bieden.

Bevorderen integratie allochtone vrouwen

De positie van allochtone vrouwen, zoals beschreven in de integratienota Nu Ritsen! uit 2007, is nader uitgewerkt in de emancipatienota 2010-2013 'Kansen bieden, kansen pakken' uit 2010. De MJD en Vrouwencentrum Jasmijn werken samen met andere lokale partners aan het ontwikkelen van een activiteitsaanbod voor allochtone vrouwen in de stad Groningen. Door een keten van laagdrempelige activiteiten uit te voeren (taal, cursussen, voorlichting, vrijwilligerswerk, scholing en arbeidsmarktorientatie) faciliteren en activeren we vrouwen om deel te nemen aan de samenleving. Een van de uitgevoerde initiatieven is het opzetten van interculturele vrouwengroepen in de wijk. De interculturele vrouwengroepen werken zoveel mogelijk samen met maatschappelijke- en onderwijsinstellingen op wijk- en stadsniveau.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De uitvoeringsorganisaties slagen erin op succesvolle wijze contact te leggen met Antillianen en Arubanen die te maken hebben met meervoudige problematiek. Ook slagen zij erin toegang tot adequaat hulpverleningsaanbod te realiseren. Met betrekking tot de indicator werkloosheid zien we dat het aantal en het percentage niet-werkende werkzoekenden nagenoeg gelijk is gebleven. Het percentage bijstandsgerechtigden is toegenomen. Het aantal voortijdig schoolverlaters is in het schooljaar 2010-2011 licht gedaald. Het percentage gehoorde verdachten is gelijk gebleven.

De aanpak problematische Somaliërs begint zijn vruchten af te werpen. De afstemming tussen de verschillende lokale instellingen heeft geleid tot een toename van het aantal Somalische cliënten in de reguliere hulp- en dienstverlening. Het nakomen van afspraken en het onderhouden van contacten blijft lastig. De kracht van het project zit vooral in de vasthoudendheid van de hulpverleners en de SSG en de specifieke kennis over en ervaring met de Somalische doelgroep.

De ketenaanpak taal - participatie - arbeidsmarkt is in 2013 opnieuw versterkt. De ketenpartners zijn zeer goed in staat gebleken de doelgroep te vinden en te binden. In 2012 is een begin gemaakt de beproefde ketenaanpak bij andere gemeenten onder de aandacht te brengen.

Beleidsveld

Vluchtelingen en asielzoekers

Asielbeleid en de uitvoering ervan is primair een rijks-verantwoordelijkheid. Het is dan ook niet aan de gemeente om opvang van asielzoekers te organiseren. Echter, waar rijksbeleid tekortschiet en de gemeente met de consequenties daarvan wordt geconfronteerd, ondersteunen we particuliere initiatieven die hulp bieden aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers die rechtmatig in

Nederland verblijven. Vanwege de aanwezigheid van kinderen geldt dit ook voor de ondersteuning van gezinnen zonder rechtmatig verblijf

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Uit het oogpunt van zorgplicht willen wij voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of - noodgedwongen - in de illegaliteit komen. We streven er naar dat vluchtelingen die in de gemeente Groningen verblijven uiteindelijk ofwel een verblijfstatus krijgen, dan wel dat terugkeer naar het land van herkomst gerealiseerd wordt. We werken hiertoe samen met relevante partners in de vluchtelingenketen zoals Stichting Vluchtelingenwerk, Stichting Inlia, en de dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V).

Concreet willen we:

- voorkomen dat mensen zonder middelen van bestaan op straat belanden, met criminaliteit in aanraking komen en/of een gevaar voor de volksgezondheid vormen;
- er voor zorgen dat we voor deze zeer kwetsbare groepen op een constructieve manier kunnen blijven werken aan een zinvol toekomstperspectief.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal personen in noodopvang	▪ 36	▪ Afname	▪ 35	▪ Afname
▪ Verstrekkingen kindersteun	▪ 10 kinderen	▪ Afname	▪ 11 kinderen	▪ Afname
▪ AMV met leefgeld	▪ 26	▪ afname	▪ 21	▪ afname

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Noodopvang asielzoekers en kindersteun

De gemeente Groningen biedt noodopvang aan asielzoekers die rechtmatig in Nederland verblijven maar niet in aanmerking komen voor opvang door het Rijk. Ook mensen die niet rechtmatig in Nederland verblijven maar actief meewerken aan terugkeer naar het land van herkomst kunnen in aanmerking komen voor noodopvang.

Het noodfonds kindersteun is bedoeld om tegemoet te komen in de kosten van levensonderhoud voor kinderen van vluchtelingen zonder verblijfstitel. Beide regelingen worden uitgevoerd door stichting INLIA.

Begeleiding en ondersteuning van ex-AMV's en verstrekking van leefgeld aan ex-AMV's

Vluchtelingenwerk Noord Nederland biedt maatschappelijke begeleiding en juridische ondersteuning aan Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen die inmiddels ouder zijn dan 18 jaar (ex-AMV's). In 2012 is het project Perspectief voor ex-AMV's afgerond. De begeleiding en ondersteuning volgens de perspectief-methode is in 2013 wel gecontinueerd. Deelnemers komen onder voorwaarden in aanmerking voor leefgeld. De verstrekking van leefgeld wordt uitgevoerd door stichting INLIA.

In 2013 hebben 34 ex-AMV's deelgenomen aan de perspectief-methode van Vluchtelingenwerk. Van de deelnemers hebben in 2013 drie personen een verblijfsvergunning gekregen. Tien personen komen (opnieuw) in aanmerking voor opvang door het Rijk. Eén persoon is teruggekeerd naar het land van herkomst.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het aantal personen dat een beroep doet op de noodopvangvoorzieningen voor asielzoekers is in 2013 nagenoeg gelijk gebleven als in 2012. Wel zien we daarbij een verschuiving van gezinnen met kinderen naar alleenstaanden. Gezinnen met kinderen komen vaker in aanmerking voor opvang door het Rijk.

Door noodopvang te bieden en door de ondersteuning vanuit de perspectief-methode weten we te voorkomen dat groepen vluchtelingen dakloos worden, uit het zicht raken of in de illegaliteit verdwijnen. Door het onderhouden van contacten en het bieden van gerichte ondersteuning zorgen we ervoor dat deze mensen zich actief bezighouden met het verbeteren van de eigen situatie.

In de afwikkeling van vastzittende dossiers van ex-AMV's is een goede samenwerking tot stand gebracht tussen Vluchtelingenorganisaties, de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en de gemeente Groningen. Positieve resultaten van de samenwerking zijn het realiseren van opvang door het Rijk en, in een enkel geval, het realiseren van terugkeer dan wel vergunningverlening.

Emancipatie

Het beleidsveld Emancipatie is vormgegeven rond het model van de ketenaanpak taal, participatie en arbeidsmarkt en richt zich op (allochtone) vrouwen en (allochtone) mannen. De keten bestaat uit een uitgebreid aanbod van cursussen, activiteiten en projecten van de veelal samenwerkende maatschappelijke organisaties in de stad. Door van het aanbod gebruik te maken kunnen vrouwen en mannen zich de noodzakelijke vaardigheden eigen maken om zo een volgende stap in hun emancipatieproces te nemen. Net als bij het integratiebeleid staat ook hier de sociale, educatieve, culturele en economische zelfredzaamheid centraal. De ketenaanpak en de gemeentelijke regie op dit terrein is geborgd in de emancipatienota 2010-2013 'Kansen bieden, kansen pakken' uit 2010. Daarnaast valt ook de emancipatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders onder dit beleidsveld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat vrouwen en mannen gelijke kansen krijgen en in vrijheid en veiligheid keuzes kunnen maken. We willen (taal)achterstanden voorkomen, actieve deelname in de wijk en de stad bevorderen en de kansen op betaald werk vergroten. Met ons homo-emancipatiebeleid willen we de zichtbaarheid en sociale acceptatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders vergroten.

Concreet willen we:

- de keten taal, participatie en arbeidsmarkt versterken;
- een groter bereik onder de doelgroep van het reguliere aanbod op het gebied van participatie en opvoedondersteuning;
- meer aandacht voor de rol van vaders bij de opvoeding van hun kinderen;
- meer aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en de (verbetering) van de maatschappelijke positie van vrouwen;
- het bestrijden van discriminatie, intimidatie en geweld tegen homoseksuelen en transgenders;
- bevorderen dat homoseksuelen en transgenders zich veilig(er) weten, weerbaar zijn en zich welbevinden op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport en in hun eigen sociale kring;
- bevorderen dat homoseksuelen voor hun seksuele voorkeur durven uit te komen;
- stimuleren dat homoseksualiteit en transgenderisme meer bespreekbaar wordt onder jongeren en in kringen waar het nog taboe is;
- daar waar mogelijk internationale aandacht vragen voor de rechten, emancipatie en veiligheid van homoseksuelen en transgenders; de (on)veiligheidsgevoelens onder de LGBT-gemeenschap monitoren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Lesbisch, homo- en transgender emancipatiebeleid

Door het inzetten van de rijks gelden homo-emancipatie is vooral de zichtbaarheid van de LGBT-gemeenschap toegenomen. Voor het vergroten van de sociale acceptatie is vooral gekozen voor activiteiten die een lange adem nodig hebben, zoals een voorlichtingscampagne en het uitbrengen van lespakketten over seksuele diversiteit.

Verbreden van het aanbod voor mannen, vaders en hun kinderen

In Groningen zijn de afgelopen jaren positieve ervaringen opgedaan met het aanbieden van specifieke activiteiten voor mannen, vaders en hun kinderen. We onderzoeken samen met onze lokale partners MJD en Alfacollege hoe wij dit aanbod kunnen verbreden en nog meer kunnen toespitsen op de wensen en behoeften van de doelgroep. Het aanbod komt tot stand in samenwerking met bestaande lokale voorzieningen en sluit aan op de bestaande wijk- en stadsgerichte activiteiten. Vanaf juli 2013 zijn de activiteiten op dit terrein onderdeel gaan uitmaken van de CJG's en het Buurtwelzijn Groningen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De maatregelen uit de emancipatienota Kansen bieden, kans pakken uit 2010 boden onze uitvoerende instellingen in 2013 voldoende houvast en richting om het emancipatieproces van mannen én vrouwen in de stad ook de komende jaren naar een hoger plan te kunnen tillen. Onze unieke ketenaanpak taal, participatie en arbeidsmarkt zorgt voor voldoende borging van het emancipatiebeleid en laat ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en het oppakken van acute problematiek.

Ondanks de teruglopende financiering vanuit het rijk, de gemeente en diverse fondsen vormt de ketenaanpak nog steeds een stevig fundament voor ons emancipatiebeleid. Vrouwencentrum Jasmijn is erin geslaagd om het activiteitsaanbod en het aantal vrouwen dat daar gebruik van maakt op het niveau van 2012 te houden. En heeft zelfs met het project Eigen Kracht voor

laagopgeleide autochtone vrouwen een nieuwe doelgroep aangeboord tot nu toe nooit goed in beeld is geweest.

Beleidsveld

Inburgering

Dit beleidsveld bundelt onze activiteiten op het terrein van inburgering en de huisvesting van vergunninghouders.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We blijven de inburgeraars volgen die wij vóór 1 januari 2013 op een door de gemeente ingekocht traject hebben geplaatst en die dat traject nog niet hadden afgerond. Ons doel is dat deze trajecten met het behalen van het inburgeringsexamen succesvol worden afgerond. Ook handhaven wij die inburgeraars die vóór 1 januari 2013 hebben aangegeven hun eigen inburgering te willen regelen en die wij een zogenaamde handhavingsbeschikking hebben gestuurd.

Asielgerechtigden die vóór 1 januari 2013 inburgeringsplichtig zijn geworden en zich na die tijd in de gemeente Groningen hebben gevestigd, bieden wij op grond van overgangsrecht indien nodig eerst een alfabetiseringstraject aan, gevolgd door een dual inburgeringstraject.

In het laatste kwartaal van 2012 hebben we besloten vanwege dreigende budgetoverschrijding om te stoppen met het aanbieden van een inburgeringstraject aan vrijwillige inburgeraars en inburgeringsplichtige gezinsvormers en gezinsherenigers in aansluiting op hun alfabetiseringscursus. Twee personen hebben bezwaar en beroep ingesteld tegen het besluit om hen na afronding van de alfabetiseringscursus geen inburgeringsvoorziening meer aan te bieden. De rechtbank Noord-Nederland heeft hun beroep gegrond verklaard. Dat was voor de gemeente aanleiding om ook 45 andere personen in dezelfde situatie alsnog een aanbod voor een inburgeringsvoorziening te doen. Dit leidt er toe dat ongeveer 30 personen alsnog aan de slag gaan met hun inburgering.

Verder wilden we voldoen aan de door het Rijk opgelegde taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders in onze gemeente.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel (2016)
▪ Inburgeraars op nieuwe inburgeringstrajecten	▪ 329	▪ 0*	▪ 42	▪ n.v.t.
▪ Nieuwe instroom oppakken	▪ 80%**	▪ 100%	▪ 100%	▪ n.v.t.
▪ huisvestingstaakstelling van vergunninghouders	▪ 115	▪ 123	▪ 131	▪ n.n.b.

* Als gemeente hadden we hier geen doelstelling geformuleerd gelet op de gewijzigde Wet inburgering. Op grond van het overgangsrecht hadden we nog wel een taak.

** Tot 24 oktober 2012 is de nieuwe instroom volledig opgepakt. Op grond van een collegebesluit op 23 oktober 2012 om geen nieuwe inburgeringstrajecten meer aan te bieden, daarna niet meer.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Klantmanagement

We hebben de mensen op een traject zo goed mogelijk gevolgd. Dat moest met een lagere formatie gezien de gewijzigde taak van de gemeente. In 2013 zijn 418 inburgeringstrajecten afgerond, en er zijn 180 handhavingstrajecten beoordeeld. Aan het begin van 2013 waren er nog 886 lopende inburgeringstrajecten.

Huisvesting van vergunninghouders

De taakstelling huisvesting vergunninghouders is ruimschoots gehaald in 2013. Tussentijds is de taakstelling verhoogd. Ook die verhoogde taakstelling is gerealiseerd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben de mensen van wie hun inburgeringstraject doorloopt tot in 2013 en mogelijk in 2014 en 2015 zo goed mogelijk gevolgd. Trajecten die afgerond zijn hebben we ook administratief afgesloten. Mensen die vanwege hun gezondheid of beperkte leervermogen niet in staat zijn hun inburgeringsexamen te halen hebben we ontheven van hun inburgeringsplicht. Met een beperkte formatie is dat goed gelukt. In 2014, 2015 en mogelijk nog in 2016 gaan we daar mee door.

OVERIGE WELZIJN, GEZONDHEID EN ZORG

Binnen het programma Welzijn, Gezondheid en Zorg hebben we nog niet alle lasten kunnen toerekenen aan de juiste deelprogramma's. Dit betreffen vooral uitvoeringskosten voor Ten Boer.

Beleidsvelden

- Overige Welzijn, gezondheid en zorg

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig welzijn, gezondheid en zorg bedraagt 54 duizend euro. Deze uitgaven worden gedekt uit overige inkomsten.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Welzijn Gezondheid en zorg						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
4.1	HVD/OCSW	Sociale samenhang en participatie	45.847	48.057	48.510	-453
4.2	HVD/OCSW/ROEZ	Preventie en zorg	33.219	34.436	34.663	-227
4.3	OCSW/SOZAWAWE	Integratie en emancipatie	4.740	5.676	4.435	1.241
4.4	OCSW	Overig w elzijn, gezondheid en zorg	57	57	57	0
Totaal lasten			83.863	88.226	87.665	561
Baten						
4.1	HVD/OCSW	Sociale samenhang en participatie	4.738	4.738	6.713	1.975
4.2	HVD/OCSW/ROEZ	Preventie en zorg	11.883	12.704	14.858	2.154
4.3	OCSW/SOZAWAWE	Integratie en emancipatie	1.951	2.124	1.625	-499
4.4	OCSW	Overig w elzijn, gezondheid en zorg	57	57	57	0
Totaal baten			18.629	19.623	23.253	3.630
Totaal saldi voor bestemming			-65.234	-68.603	-64.412	4.191
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			1.041	1.125	1.125	0
Totaal onttrekkingen			809	2.033	2.033	0
Totaal saldi na bestemming			-65.466	-67.695	-63.504	4.191

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

4.1 Sociale samenhang en participatie

V 1,5 miljoen euro

Wmo vervoer (V 500 duizend euro)

Per 1 januari 2013 is het collectief Wmo-vervoer overgegaan naar een nieuwe vervoerder. Deze overgang ging met veel problemen gepaard. Dit heeft vooral in de eerste 2 maanden van het jaar sterk negatief effect gehad op zowel de kwaliteit van het vervoer als op het aantal verreden ritten. Naar aanleiding van de problemen heeft de vervoerder verschillende maatregelen genomen, waarna we in de loop van 2013 zien we dat het aantal verreden ritten zich weer herstelt. Over het hele jaar genomen blijft echter sprake van een aanzienlijke daling van het aantal ritten in 2013 ten opzichte van 2012. Naar aanleiding van de daling is een korte enquête bij gebruikers gehouden om na te gaan of naast de aanvangsproblemen wellicht andere oorzaken van belang zijn bij de daling van het aantal ritten. Dit heeft geen duidelijk aanwijsbare, specifiek voor vervoer geldende structurele oorzaken opgeleverd. Voor zo ver de daling los staat van de aanvangsproblemen past de daling in het beeld dat burgers minder vaak een beroep doen op ondersteuning van de overheid en zelf oplossingen vinden.

Huishoudelijke hulp (natura en PGB) (V 900 duizend euro)

In 2013 zijn de kosten voor huishoudelijke hulp voor het eerst sinds 2008 gedaald. Een complex van factoren ligt hieraan ten grondslag. Burgers lijken meer en meer te anticiperen op het beleid van de overheid om burgers nog slechts te ondersteunen wanneer de eigen kracht onvoldoende is. Burgers doen minder vaak een beroep op de overheid en vinden vaker zelf oplossingen. Dit sluit aan bij wat wij in de keukentafelgesprekken met cliënten bespreken. Zo daalde het aantal aanvragen in 2013 ten opzichte van 2012 met meer dan 20%. Het door uw raad vastgestelde beleid in Groningen (zoals. tariefdifferentiatie PGB, indicaties in uren in plaats van klassen met bandbreedten) sluit hierbij aan. Daarnaast is bezuinigingsmaatregel om in plaats van dure HH2-zorg, goedkopere HH1-zorg te indiceren meer dan gerealiseerd. De combinatie van minder

meldingen en aanvragen van burgers en de door ons getroffen maatregelen heeft in 2013 geleid tot aanzienlijk lagere uitgaven voor huishoudelijke hulp geleid.

Sociale teams (V 200 duizend euro)

In 2013 is gestart met 2 sociale teams in respectievelijk Beijum en de Hoogte/Indische Buurt. In verband met noodzakelijke aanlooptijd is in 2013 sprake van een incidentele vrijval. Met een bestemmingsvoorstel wordt voorgesteld deze vrijval in te zetten voor de verdere ontwikkeling van sociale teams in 2014

Transitiebudget 3 Decentralisaties (V 300 duizend euro)

In 2013 was er een budget beschikbaar van 593 duizend euro voor uitvoeringskosten in het kader van de voorbereiding op de 3 Decentralisaties. Een groot deel van de kosten worden gemaakt in 2014. Het budget van 2013 wordt daarom niet volledig uitgegeven. Er is sprake van een voordelig resultaat van 308 duizend euro. Voorgesteld wordt dit bedrag te bestemmen voor besteding in 2014, ten behoeve van de activiteiten van 2014.

Subsidies (V 200 duizend euro)

Het voordeel op subsidies bij dit deelprogramma is ontstaan doordat er minder aanvragen zijn geweest voor onderhoud en verbouw van de sociaal culturele accommodaties. Daarnaast is er geen aanspraak gedaan op het budget voor calamiteiten en sloopkosten.

Afrekening Marktplaats Dok (N 200 duizend euro)

De toevoeging aan de ISV middelen is conform uw raadsbesluit al uitgevoerd waardoor er een administratief nadeel binnen dit programma ontstaat. Dit nadeel wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Dok-Marktplaats.

Subsidies voorgaande jaren (V 400 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit eerdere jaren heeft geresulteerd in een voordeel van 367 duizend euro bij het deelprogramma 4.1. Sociale samenhang en participatie. De grootste posten betreffen de individuele voorzieningen, dit voordeel is ontstaan doordat afrekeningen van subsidies achteraf plaats vinden op basis van werkelijke kosten (voorzieningen Wmo) en het achterblijven van het uitbreiden van het aantal Stip's (11 in 2011 in plaats van 14 wijken). Hierdoor is niet het hele budget besteed.

Overige bedrijfsvoering SOZAWE (N 600 duizend euro)

De uitvoeringskosten volwasseneneducatie zijn doorbelast aan deelprogramma 4.1. De begroting is op dit punt abusievelijk niet gewijzigd. De begroting voor de doorberekende kosten staat op deelprogramma 4.3. integratie en emancipatie.

Overige resultaten tellen op tot een nadeel van 200 duizend euro.

4.2 Preventie en zorg

V 1,9 miljoen euro

Ouderdomspensioen en FLO (N 200 duizend euro)

De lasten zijn 0,1 miljoen euro hoger dan begroot door diverse betalingen (waaronder nabetalings) voor versterkt ouderdomspensioen in 2013. Daarnaast is een toevoeging van 0,1 miljoen euro aan een voorziening gedaan om diverse kosten van het FLO-overgangsrecht die niet vergoed worden, te kunnen opvangen

Afwikkeling ambulancedienst (V 1,4 miljoen euro)

Begroot was 700 duizend euro baten als dekking voor de in 2013 te maken kosten voor het ambulancepersoneel. Deze kosten bestaan met name uit de salariskosten van de nog actieve medewerkers, de kosten van enkele medewerkers die met FLO zijn en de kosten van het FLO-overgangsrecht voor zowel de actieve als de niet meer-actieve medewerkers. In 2013 is eenmalig 2,2 miljoen euro ontvangen van het ministerie van VWS als vergoeding voor de kosten van het FLO-overgangsrecht van 2006 tot en met 2013.

Maatschappelijke Opvang (V 400 duizend euro)

Vanuit het rekeningresultaat 2012 was 100 duizend euro beschikbaar voor de voortzetting van de opvang van ex-gedetineerden. Hiervan is 35 duizend euro in 2013 niet ingezet. Daarnaast is een detachering binnen het programma Onder Dak niet ingevuld, waardoor er een voordeel is ontstaan van 60 duizend euro. Verder zijn de kosten voor het registratiesysteem voor de coördinatoren OGGz/NOIS en voor kwaliteitsontwikkeling lager uitgevallen, waardoor een voordeel is ontstaan van 118 duizend euro. Tot slot is er een bedrag wat op de balans was opgenomen in verband met een nog te verwachten betaling aan Menzis, vrijgevallen. Menzis

heeft geen aanspraak hierop gemaakt, waardoor het bedrag als voordeel is verantwoord bij het opmaken van de rekening (86 duizend euro). Een aantal kleinere posten tellen op tot een voordeel van 101 duizend euro.

Multiproblem gezinnen (V 100 duizend euro)

Het voordeel ontstaat door afboeking van de balanspost project De Ploeg (MPG). Per 31 december 2013 is dit project afgerond. Om het vervolgproject (MPG+) te kunnen voortzetten, wordt bij de rekening 2013 een bestemmingsvoorstel ingediend.

Subsidies voorgaande jaren (V 100 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit voorgaande jaren heeft geleid tot een voordelig resultaat van 127 duizend euro bij het beleidsveld 4.2.1. Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGZ. De toekenningen van de OGGZ middelen aan de HVD worden afgerekend op werkelijk ingezette uren. De inzet van uren in 2011 en 2012 zijn lager uitgevallen.

4.3 Integratie en emancipatie

V 700 duizend euro

Overige bedrijfsvoering (V 600 duizend euro)

Omdat de begroting niet is bijgewerkt ontstaat een voordelige afwijking op de overige bedrijfsvoeringkosten. Zie ook deelprogramma 4.1.

Een aantal kleinere posten tellen per saldo op tot een voordeel van *100 duizend euro*.

PROGRAMMA 5

Sport en bewegen

Iedereen in beweging

In ons programma 'Sport en bewegen' richten we ons op alle Groningers, van jong tot oud. Want sporten en bewegen is goed voor iedereen. We streven ernaar om zoveel mogelijk mensen aan het sporten te krijgen en te houden. Sporten is een doel op zich. Het heeft over het algemeen een positief effect op hoe men zich voelt. Daarnaast waarderen we sport als een middel. Als middel om overgewicht te bestrijden, integratie te bevorderen en sociale samenhang te vergroten. Sporten kan het risicogedrag van jongeren helpen ombuigen en het zelfbeeld van mensen positief beïnvloeden. Sport en spel zijn belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen.

Groningen is City of Talent. We willen kinderen de kans geven hun sporttalenten te ontdekken. De zeer talentvolle sporters willen we de mogelijkheden bieden hun talent verder te ontwikkelen.

Relevante beleidsnota's

Drie punten plan sport, juli 2013

Nota gemeentelijke sportaccommodaties, november 2013

Talent voor Topsport, april 2013

Sportmonitor 2010, februari 2012

Meer ruimte voor Sport en Bewegen, de sportvisie 2010 - 2020, september 2009

Sturen en vereenvoudigen, naar een nieuw tarieven- en subsidiestelsel voor de sport, februari 2008

Sport op Orde, februari 2008

Sport in Beeld, Gronings sportbeleid weer in vorm, september 2005

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Sportieve infrastructuur**
- 2. Deelname aan sport**
- 3. Overige sport en bewegen**

Evaluatie 2013

In 2013 hebben we de meeste van de doelen bereikt. In april hebben we het nieuwe topsportbeleid vastgesteld. We hebben onderhoud en renovaties van de accommodaties uitgevoerd conform planning en we zijn gestart met de grote renovatie van sportcentrum Kardinge. We hebben meer focus in het sportbeleid aangebracht met het drie punten plan sport in juli. Daarin schreven we dat we ons in de periode tot de verkiezingen van maart 2014 willen richten op drie punten: het gemeentelijk sportaccommodatiebeleid, bewegen in de openbare ruimte en verenigingsondersteuning. In november hebben we onze visie op gemeentelijke sportaccommodaties aangeboden. We hebben gewerkt aan een visie op de beide andere punten. Het sportstimuleringsprogramma Bslim2 lag op schema en was succesvol. Het aantal combinatiefunctionarissen is uitgebreid en de eerste schoolsportverenigingen zijn van start gegaan. We hebben de basis gelegd voor de sportcarroussel: de operatie waarin drie grote accommodatieplannen in samenhang worden aangepakt. Het gaat om herinrichting van sportpark Corpus Den Hoorn (als gevolg van de komst van het trainingscomplex van Fc Groningen), de bouw van een sporthal op het Europapark en de bouw van een spelhal in De Wijert.

SPORTIEVE INFRASTRUCTUUR

We willen dat zoveel mogelijk Stadgers in beweging komen en plezier beleven aan sporten en bewegen. Er zijn veel mensen die graag zouden willen sporten en bewegen. Om te bewerkstelligen dat interesse wordt omgezet in concreet gedrag richten we ons op het geven van prikkels aan sportaanbieders om deze groep te stimuleren tot sporten en bewegen. Het effect van het beleid is namelijk het grootst als we inzetten op het stimuleren van de aanbodzijde. We zetten in op een laagdrempelig aanbod om te bewegen, letterlijk en figuurlijk: van openbare ruimte en sportaccommodaties tot sterke sportverenigingen en andere sportorganisaties voor alle Stadgers. Met laagdrempelige voorzieningen om te sporten en te bewegen, met sportorganisaties en met sport- en beweegprojecten versterken we de kwaliteit van de leefomgeving. Lage drempels voor iedereen betekent extra aandacht voor de kwetsbare ouderen en minderheden, mensen met een beperking en mensen met een laag inkomen.

Beleidsvelden

- Accommodaties
- Verenigingen en subsidies
- Openbare ruimte

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Sportieve infrastructuur bedraagt 24,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: entreegelden bezoekers, lesgelden en huuropbrengsten, onttrekkingen aan de reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Accommodaties

Het beleidsveld is er op gericht om goede sportieve randvoorwaarden te creëren waardoor zoveel mogelijk Stadgers in beweging kunnen komen. Daarvoor is het nodig goede aantrekkelijke sportaccommodaties en recreatiegebieden te hebben. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op dit gebied gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen zorgen dat onze sportaccommodaties in goede staat zijn en kunnen voldoen aan de vraag. We willen dat zoveel mogelijk Stadgers plezier beleven en genieten door hen accommodaties te bieden om te sporten en bewegen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Onderhoud sportaccommodaties

In 2013 hebben we onder meer de volgende projecten uitgevoerd:

- Aanleg gecombineerd kunstgrasvoetbal/korfbalveld op sportpark Hoogkerk (renovatie);
- Aanleg vierde Hockeyveld op sportpark Corpus Den Hoorn (uitbreiding);
- Renovatie diverse voetbalvelden (vervangen kunstgras);
- Duurzame led-verlichting in sporthal Hoogkerk;
- Bouw nieuw gymlokaal Semmelweisstraat;
- Start grote renovatie Karding: zie hieronder;
- Groot onderhoud oude ALO (Corpus Den Hoorn).

We hebben de voorbereidingen getroffen voor de sportcarrousel: drie samenhangende plannen op accommodatiegebied (sportpark Corpus, sporthal Europapark en spelhal De wijert) We hebben in intensief overleg met Fc Groningen en de gebruikers van sportpark Corpus den Hoorn de plannen voorbereid voor de verhuizing van Fc Groningen naar het sportpark. Vanwege een ernstig meningsverschil met voetbalvereniging Gronitas konden we de plannen in 2013 niet afronden. Omdat we met Gronitas geen overeenstemming konden bereiken over een verhuisvergoeding, heeft Gronitas een kort geding aangespannen.

Samen met het Noorderpoortcollege hebben we gewerkt aan een plan voor de bouw van een

.....
sporthal op het Europapark, op de plaats van het trainingsveld van Fc Groningen. De sporthal Europapark zal de oude sporthal in De Wijert vervangen. In De Wijert gaan we dan een spelhal bouwen, ter grootte van twee gymlokalen.

De plannen voor Sporthal Zuid en herstructurering sportpark Corpus Den Hoorn hingen nauw met elkaar samen en vereisten veel afstemming tussen de betrokken partijen. Dat, en de rechtszaak Gronitas, hadden vertraging in de planvorming tot gevolg

.....
Renovatie en nieuwbouw sportcentrum Kardinge

Op 1 juli werd sportcentrum Kardinge gesloten in verband met een ingrijpende renovatie: aanpassen publieksruimten, verplaatsen horeca naar de begane grond, verplaatsen van de entree, nieuwe duurzame energievoorziening (biomassa installatie, persgasinstallatie, energiedaken, ledverlichting). Ter vervanging van de tijdelijke sporthal naast het complex bouwen we een nieuwe sporthal, die overdag gebruikt zal worden door het Alfacollege en 's avonds verhuurd wordt aan sportverenigingen.

Op 1 oktober ging het sportcentrum weer open. De renovatie was eind 2013 nog niet helemaal klaar en de bouw van de sporthal was nog in volle gang. Medio 2014 zullen alle maatregelen uitgevoerd zijn.

.....
Klanttevredenheidsonderzoek gymlokalen

We doen regelmatig onderzoek naar de tevredenheid van de klanten. Bij de zwembaden en sportcentrum Kardinge doen we dat elk jaar. Voor de andere accommodaties doen we dat elk jaar, voor steeds een andere groep accommodaties. In 2013 waren dat de gymlokalen.

De klanten zijn in het algemeen tevreden over de kwaliteit van de accommodaties en de dienstverlening, maar minder over onderhoud en hygiëne. In overleg met de gebruikers bekijken we hoe we dat kunnen verbeteren.

.....
Nota gemeentelijke sportaccommodaties

Als eerste onderdeel van het drie punten plan sport hebben we in november de nota Gemeentelijke sportaccommodaties vastgesteld. Daarin hebben we de uitgangspunten vastgesteld voor de rol die de gemeente heeft in het faciliteren van sporten. We geven aan wat de criteria zijn voor het al of niet faciliteren van een sport: de gemeente zorgt alleen voor een accommodatie als de markt daar niet in kan voorzien; we streven naar optimale bezetting van de accommodaties; we bepalen voor de buitensporten het maximaal mogelijke gebruik. Sportcentrum Kardinge heeft een aparte status omdat het is opgezet als vorm van publiek-private samenwerking. De nota constateert dat er onduidelijkheid is over de eigendomssituaties op de sportparken. We hebben opdracht gegeven dat nader in beeld te brengen.

.....
Jaarlijks informeren over MIP/MOP

We informeren voortaan de raad elk jaar over de MIP en de MOP: de meerjarige investeringsplanning en de meerjarige onderhoudsplanning. In december hebben we de raad geïnformeerd over de MIP/MOP voor de periode 2014-2016.

Verduurzamen accommodaties

In 2013 hebben we flinke stappen gezet in het verduurzamen van onze sportaccommodaties: Na de renovatie van sportcentrum Kardinge zal het energieverbruik en de CO2-uitstoot 50% lager zijn, door een aantal ingrijpende maatregelen: een biomassa-installatie, persgas, zonnepanelen en ledverlichting.

In sporthallen hebben we de installaties beter afgesteld en kunnen we de verlichting inschakelen voor aparte zaaldelen;

Bij de renovatie van sporthal Hoogkerk is ledverlichting aangebracht.

Op de sportparken Westend en Kardinge loopt een proef met betere beheersing van de veldverlichting.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De geplande onderhouds- en renovatiewerkzaamheden hebben we uitgevoerd en we informeren de raad jaarlijks over de voortgang van de MIP/MOP. We zijn gestart met de renovatie van en nieuwbouw bij sportcentrum Kardinge. Met de nota sportaccommodaties hebben we vastgelegd wat de rol van de gemeente is in het faciliteren van sporten.

We hebben flinke stappen gezet in het verder verduurzamen van de accommodaties.

Verenigingen en subsidies

Voor het aanbod van sporten zijn we grotendeels afhankelijk van de sportverenigingen. In de stad zijn 315 sportverenigingen die ongeveer 70 verschillende sporten aanbieden. We ondersteunen sportverenigingen omdat zij een belangrijke basis vormen voor de sportinfrastructuur in de stad. Hiermee versterken we de mogelijkheden voor sportverenigingen om mensen mee te laten doen in de samenleving door middel van sporten, maar ook als vrijwilliger. In dit beleidsveld hebben we onze ambities op het gebied van verenigingen en subsidies gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen voor de jeugd, aansluitend op school, een kwalitatief goed sportaanbod realiseren. Wij willen sportverenigingen versterken en stimuleren zich om te vormen tot “moderne” verenigingen. Dit zijn verenigingen die zich bewust zijn van hun maatschappelijke rol en zich, zonder hun identiteit te verliezen, openstellen voor een breed publiek. Ze gaan samenwerkingsverbanden aan met elkaar of andere organisaties (bijvoorbeeld kinderopvang). Zo versterken ze zichzelf op het gebied van administratie, vrijwilligersproblematiek, professionaliteit of gebruik van de ruimte. Onze toekomstige investeringen zullen we laten afhangen van de bereidheid tot samenwerking.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ondersteuning verenigingen en aanpassen subsidiestelsel

In juli presenteerden we het driepuntenplan sport. Eén van de drie punten is de ondersteuning van sportverenigingen. We wilden de georganiseerde sport versterken, zodat ze goed is opgewassen tegen de problemen die op haar afkomen. We hebben het stelsel van accommodatiesubsidies geëvalueerd en komen tot de conclusie dat het beter kan.

We halen de gewenste doelen niet, omdat we onvoldoende sturen met het subsidie-instrument. Bovendien willen we maatregelen nemen om de overschrijding van het beschikbare budget tegen te gaan. We hebben aangekondigd dat we sportverenigingen op een andere manier willen subsidiëren.

Versterken sportverenigingen: verenigingscoaches Bslim

In de Bslim-wijken hebben we verenigingscoaches ingezet bij sportverenigingen die sportactiviteiten willen organiseren op scholen. Ze legden contact met de scholen, regelden een accommodatie en gaven gastlessen. Ze stonden ook aan de basis van de schoolsportverenigingen (zie deelprogramma 5.2)

Schoolsportverenigingen opgezet

Zie deelprogramma 5.2.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In de begroting kondigden we aan dat we een visie op de moderne sportvereniging en verenigingsondersteuning wilden presenteren en dat we de regeling accommodatiesubsidies zouden aanpassen. Met het driepuntenplan in juli 2013 hebben we echter onze prioriteiten voor de periode tot de gemeenteraadsverkiezingen opnieuw bepaald. Voor onze visie op de ondersteuning van verenigingen en de aanpassing van het subsidiestelsel willen we meer tijd nemen. De problematiek is complex en veranderingen kunnen grote gevolgen hebben voor verenigingen. We willen de sportverenigingen betrekken bij het zoeken naar een goede vorm van verenigingsondersteuning en subsidiëring. We hebben daarom alle verenigingen uitgenodigd om eind januari 2014 daarover te komen praten.

Openbare ruimte

Sporten en bewegen vindt niet alleen plaats in “echte” sportaccommodaties. Steeds meer sport- en beweegactiviteiten spelen zich af in de openbare ruimte. We willen de openbare ruimte meer sportief inrichten. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op dit terrein gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De openbare ruimte moet meer uitnodigend en beter geschikt worden voor sport en spel. Daarnaast willen we de sportparken meer openbaar maken. In 2013 beginnen we met de uitvoering van de nota Kaders voor een sportieve inrichting.

Concreet willen we:

- het percentage tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over de speelmogelijkheden in de buurt verhogen van 66% in 2010 naar 70% in 2014;
- het percentage tevreden jongeren 9-17 jaar over speel- en klimtoestellen verhogen van 74% in 2010 naar 78% in 2014;
- het percentage tevreden jongeren 9-17 jaar over voorzieningen buiten spelen verhogen van 63% in 2010 naar 67% in 2014;
- het percentage tevreden jongeren 9-17 jaar over sportvoorzieningen minimaal op het niveau houden van 2010 (68%).

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Spel en sport in de wijk

Op de twee Krajicek Playgrounds (de Hoogte en Beijum) en de twee Cruyff Courts (Oosterpark en Corpus den Hoorn) werden elke week activiteiten georganiseerd in het kader van Bslim (buurt en sportieve leefstijl interventie methode).

De doelen voor tevredenheid over speelmogelijkheden en voorzieningen zijn geformuleerd voor 2014. Voor 2013 is de tevredenheid niet gemeten.

Recreatiegebieden

De visie op het kerngebied van recreatiegebied Kardingse, vastgesteld in 2012, zouden we aanpassen aan het niet doorgaan van de tram en verder uitwerken. Dat is in 2013 niet afgerond, het proces nam meer tijd dan gedacht. Voor het Paterswoldsemeer verwijzen we naar programma 9, deelprogramma 1.

We hebben de basis gelegd voor de nota Kaders voor een sportieve inrichting, later genoemd "De bewegende stad". Die gaat over bewegen in de openbare ruimte.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Veel kinderen komen in beweging door de activiteiten op de Playgrounds en de Cruyffcourts. Het aanpassen van de visie recreatiegebied Kardingse heeft vertraging opgelopen. De nota "De bewegende stad" was eind 2013 grotendeels klaar.

DEELNAME AAN SPORT

De kern van ons sportbeleid is dat iedere Stadjer het plezier in sport en bewegen kan of heeft ervaren en te allen tijde de keuze voor sport en bewegen kan maken. Daarnaast willen we dat in onze stad de vele talentvolle sporters hun talenten verder kunnen ontwikkelen.

Beleidsvelden

- Stimulering sportdeelname
- Topsport en talentontwikkeling

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Deelname aan sport bedraagt 1,9 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: onttrekkingen aan de reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Stimulering sportdeelname

In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van het stimuleren van sportdeelname gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het is onze ambitie dat de jeugd tot 15 jaar de sportieve basis meekrijgt om op vroege of latere leeftijd zijn talent voor sporten en bewegen te ontdekken. Vaardigheden om te sporten kan men op alle leeftijden ontwikkelen, maar het makkelijkst gaat dit op jonge leeftijd. We willen de kinderen een goede basis geven. Daarmee vergroten we de kansen op een leven lang plezier in sporten en bewegen, op een actieve en gezonde leefstijl en op de versterking van de sociale ontwikkeling en de schoolprestaties. We willen dat de jeugd voldoet aan de Nederlandse norm voor beweging.

Concreet willen we:

- het percentage jeugd dat elke dag minstens één uur beweging krijgt (Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen) in het basisonderwijs verhogen van 17% in 2008 naar 20% in 2014;
- het percentage jeugd dat elke dag minstens één uur beweging krijgt (Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen) in het voortgezet onderwijs verhogen van 10% in 2008 naar 15% in 2014;
- de jeugd laten kennismaken met sport- en sportaanbieders;
- het percentage jeugd dat lid is van een sportvereniging verhogen van 58% in 2008 naar 60% in 2014.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Sportstimulering

Het sportstimuleringsprogramma is voor alle Stadgers, waarbij we prioriteit geven aan de jeugdigen tot 15 jaar. De sportstimulering bestond in 2013 uit stadsbrede activiteiten op het gebied van sporten & bewegen, fair play en een gezonde voeding, het verstrekken van subsidie aan sport- en beweegactiviteiten en ondersteuning bij het breedtesportprogramma rond topsportevenementen, zoals de Vier Mijl en het Beachvolleybal.

Bslim2

In 2013 gaven we verder uitvoering aan Bslim2, dat via combinatiefuncties structureel is georganiseerd. Doelen zijn de jeugd elke dag minstens één uur in beweging te krijgen (Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen) en te laten kennismaken met sport en sportaanbieders. Daartoe organiseerden de combinatiefunctionarissen -onder wie de brede vakdocenten op de Vensterscholen en de Bslim verenigingscoaches- in acht wijken dagelijks een beweegaanbod rond de basisschool en het VMBO (Beijum, Lewenborg, Hoogkerk, Vinkhuizen, Zuid, Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk, Indische buurt/de Hoogte en Oosterpark). Per wijk werden gemiddeld 11 verschillende sporten aangeboden.

Er zijn twee schoolsportverenigingen opgezet en drie in voorbereiding. Een schoolsportvereniging is een samenwerking tussen scholen en sportverenigingen in de wijk. De vereniging verzorgt trainingen rondom de school, wedstrijden worden bij de vereniging gespeeld.

.....

Een apart onderdeel van Bslim is Motorisch Remedial Teaching (MRT). Dit zijn lessen waarin extra aandacht is voor kinderen die in het bewegen niet zo goed meekomen met hun leeftijdsgenoten. In vijf Bslim-wijken werd MRT aangeboden, in nauwe samenwerking met de scholen en studenten van de Hanze Hogeschool. Van de deelnemende kinderen doorliep 90% het MRT traject met succes. De persoonlijke één op één begeleiding en aantrekkelijkheid van de lessen maken MRT populair. In twee wijken hadden we een ander programma voor de doelgroep: Club Extra. Dit is meer gericht op groepen kinderen, met als doel het doorstromen naar een sportvereniging.

.....

Meer combinatiefuncties

We zetten inmiddels op verschillende terreinen combinatiefuncties in. Vanaf 2013 stelde het Rijk extra middelen beschikbaar voor het realiseren van nog eens 7,4 fte. Inmiddels zijn er 23 fte combinatiefunctionarissen, van de 26 die eind 2016 ingevuld moeten zijn om te voldoen aan de voorwaarden van het Rijk.

.....

Versterken bewegingsonderwijs: 'Bewegen voor kinderen'.

Veel scholen ondervinden knelpunten om binnenscholse bewegen in de vorm van bewegingsonderwijs goed te organiseren. We ontwikkelden daarom in 2013 in nauw overleg met bijna alle schoolbesturen basisonderwijs een Groningse visie op het bewegingsonderwijs: "Bewegen voor kinderen: slim, fit en gezond". In september ondertekenden we met vijf schoolbesturen een convenant en gingen in drie wijken alle basisscholen meedoen. Het gaat om Hoogkerk, Lewenborg en Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk. Met de nieuwe aanpak regelen we het bewegingsonderwijs en de naschoolse activiteiten op een efficiënte en structurele manier.

.....

Sportieve school

In 2013 stelden we criteria op voor de Sportieve School. Dit sluit aan bij de landelijke campagne van VWS. We streven ernaar dat de scholen actief beleid gaan voeren op sport, bewegen en een actieve en gezonde leefstijl. Als 'beloning' voor hun inspanningen kunnen zij het predicaat 'Sportieve school' verdienen. Hiermee kan een school zich ook profileren ten opzichte van andere scholen. VWS stelt geld en ondersteuning beschikbaar, de gemeente adviseert. Twee scholen hebben het predicaat Sportieve school gekregen: in Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk en in Indische buurt/de Hoogte.

.....

NASB: actieve gezonde leefstijl voor drie specifieke groepen

De minister van VWS heeft het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen ontwikkeld. In de periode 2010-2014 kunnen gemeenten projecten opzetten gericht op speciale groepen die weinig bewegen. VWS en gemeente betalen elk de helft van de kosten. Met verschillende samenwerkingspartners ontwikkelden we een aanbod specifiek gericht op wijkbewoners van hoge leeftijd (Oosterpark), wijkbewoners met een psychiatrische beperking (de Hoogte, Indische buurt en Korrewegwijk) en wijkbewoners met een verstandelijke beperking (stadsbreed). Bij de uitvoering sloten we aan bij bestaande initiatieven, betrokken we sportverenigingen uit de omgeving, en koppelden we (sport) maatjes aan mensen die het belangrijk vinden om dingen samen te doen.

.....

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Bslim2 loopt goed. Het aantal combinatiefunctionarissen steeg naar 23 fte. Met de schoolsportverenigingen hebben we een begin gemaakt. Voor specifieke groepen hebben we MRT, Club Extra en NASB. Het bewegingsonderwijs heeft met de nieuwe aanpak "Bewegen voor kinderen" een impuls gekregen. Het percentage kinderen dat beweegt of lid is van een sportvereniging hebben we in 2013 niet gemeten. We meten niet elk jaar. De genoemde streefcijfers zijn voor 2014.

Beleidsveld

Topsport en talentontwikkeling

Topsport en breedtesport horen bij elkaar. Topsport stimuleert Stadgers om zelf te gaan sporten en heeft zo een stimulerend effect op de breedtesport. Topsport is een instrument voor citymarketing. Topsport heeft ook betekenis voor de economie van de stad: de verkoop van sportmaterialen en -kleding en de bestedingen van deelnemers en toeschouwers van evenementen. Groningen heeft veel kennis op het gebied van topsport en talentontwikkeling en veel talentvolle sporters en sportopleidingen.

Groningen wil City of Talent zijn, ook voor de sport. Stadgers moeten de kans krijgen hun sporttalenten te ontdekken en vervolgens te ontwikkelen. Dat geldt vooral voor de zeer talentvolle sporters. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van topsport en talentontwikkeling gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We richten ons vooral op de talenten die de stap naar topsporter nog moeten maken, niet op topsporters die al aan de top zitten. We willen bereiken dat talenten uit een nader te bepalen aantal sporten in 2020 gemiddeld een hogere status hebben dan in 2010. Voor 2013 hebben we geen tussendoel geformuleerd.

Concreet willen we:

- de topsport inzetten als rolmodel voor breedtesport;
- topsporters op bepaalde uren voorrang geven in onze accommodaties;
- de topsportnota verder uitwerken;
- jaarlijks een sportstimuleringsprijs uitreiken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Nota Talent voor topsport

In april stelden we de nota Talent voor topsport vast. Dat was later dan gepland, waardoor bijvoorbeeld de nieuwe subsidieregeling in 2013 nog niet van toepassing was. Het topsportbeleid richt zich vooral op talenten, die de stap naar topsporter nog moeten maken. De subsidieregeling werd daarop aangepast. Die gaat in op 1-1-2014. We gaan voortaan evenementen alleen subsidiëren als die een podium bieden voor talenten uit de regio. Een deel van het budget zetten we in voor de RTC (regionale talentcentra). In 2013 was nog de oude subsidieregeling van toepassing.

Ondersteunen Regionale Talent centra (RTC,s)

We hebben drie RTC's ondersteund door het inzetten van combinatiefunctionarissen: roeien, basketbal en volleybal. De topsporttalentstroom van het Werkmancollege hebben we gesubsidieerd. Binnen de beperkte mogelijkheden hebben we de RTC's en het Werkmancollege op bepaalde uren voorrang gegeven in de accommodaties.

Nota Sportstimuleringsprijs en sportpenningen

De jaarlijkse sportstimuleringsprijs (een geldbedrag en een beeld van beeldhouwer Jan Steen) werd toegekend aan schaatstalent Bo van der Werf. Dertien sporters kregen een sportpenning omdat ze 1e, 2e of 3e waren geworden bij een EK of WK (individueel) of als team Nederlands kampioen waren geworden.

Davis Cup

Van 13 t/m 15 september 2013 hebben de play-offs voor de wereldgroep Davis Cup in Groningen plaatsgevonden. (heren enkel en heren dubbelspel). In een uitverkocht Martiniplaza won Nederland van Oostenrijk en is Nederland gepromoveerd naar de Wereldgroep van de Davis Cup.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het topsportbeleid heeft een andere wending gekregen met de nieuwe nota Talent voor Topsport. Voortaan gaat het vooral om talentontwikkeling. Topsport hebben we ingezet als rolmodel voor de breedtesport. De nota is uitgewerkt in een nieuwe subsidieregeling, die ingaat op 1 januari 2014. We hebben drie RTC's ondersteund en voor zover mogelijk voorrang gegeven aan topsporttalenten in de accommodaties.

OVERIGE SPORT EN BEWEGEN

Het deelprogramma Overig sport en bewegen betreft diverse activiteiten die niet aan de overige deelprogramma's zijn toe te rekenen. Het gaat onder meer om uitvoeringskosten Ten Boer.

Beleidsvelden

- Overige sport en beweging

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig sport en bewegen bedraagt 627 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit: onttrekkingen aan de reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Sport en bewegen						
Deel- prog	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
5.1	OCSW/ROEZ	Sportieve infrastructuur	24.237	24.583	24.327	256
5.2	OCSW	Deelname aan sport	1.623	1.773	1.869	-96
5.3	OCSW/ROEZ	Overige sport en bew egen	501	491	627	-136
Totaal lasten			26.361	26.847	26.823	24
Baten						
5.1	OCSW/ROEZ	Sportieve infrastructuur	7.465	8.468	8.293	-175
5.2	OCSW	Deelname aan sport	163	156	208	52
5.3	OCSW/ROEZ	Overige sport en bew egen	128	121	215	94
Totaal baten			7.756	8.745	8.716	-29
Totaal saldi voor bestemming			-18.605	-18.102	-18.107	-5
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			53	1.561	1.561	0
Totaal onttrekkingen			486	5.394	5.394	0
Totaal saldi na bestemming			-18.172	-14.269	-14.274	-5

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

5.1 Sportieve infrastructuur

V 100 duizend euro

WSR (V 100 duizend euro)

Het resultaat van de werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR) bedraagt 100 duizend euro voordeel. Dit resultaat bestaat uit de vrijval op kapitaallasten in verband met het achterlopen van een aantal investeringen en vanwege het project sportcentrum Karding (800 duizend euro). Daarnaast zijn er minder huuropbrengsten en overige omzet omdat het sportcentrum Karding tijdelijk gesloten was. Dit heeft bij de overige sportaccommodaties geleid tot een klein voordeel (per saldo 200 duizend euro nadeel). Aan de lastenkant was rekening gehouden met een besparing in verband met het project renovatie Karding, echter dit is vanwege de fasering achter gebleven (400 duizend nadeel). Overige resultaten tellen op tot een nadeel van 400 duizend euro.

Verenigingen en Subsidie (N 100 duizend euro)

Het resultaat bij het beleidsveld 5.1.2 Verenigingen en subsidies bestaat uit een nadeel bij Basis en Jeugdsportsubsidies van 150 duizend euro en diverse overige kleinere voordelen (50 duizend euro).

Diversen (V 100 duizend euro)

De overige posten tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

PROGRAMMA 6

Cultuur

Tegen de stroom in

De Groningse culturele infrastructuur is oorspronkelijk, divers en van hoge kwaliteit. Centraal staat onze ambitie om top 5-cultuurstad van Nederland te zijn. Groningen is culturele hoofdstad van het Noorden en geografisch kernpunt binnen de landelijke culturele basisinfrastructuur. Er is een complete culturele keten die zich over de disciplines uitspreidt. Stadgers worden aangemoedigd deel te nemen aan kunst en cultuur om zich te verrijken, ontwikkelen en vermaken. Kinderen en jongeren krijgen voldoende culturele bagage om op de toekomst in onze samenleving te zijn voorbereid. Cultuur creëert een economische spin-off. Met dit alles dragen we bij aan een goed geïnformeerde stedelijke samenleving en een levendig cultureel klimaat, waarin het voor iedereen prettig is om te wonen, werken, studeren, verblijven en ondernemen. In de periode 2013- 2016 zetten we in op de volgende drie doelstellingen:

- Kwaliteit en authenticiteit
- Vergroten van cultuurbereik, participatie en waarde voor de stad
- Talentontwikkeling

De hoofdlijnen van ons cultuurbeleid leggen we vast in een cultuurnota die het cultuurprogramma voor vier jaar beschrijven. We zetten onze gelden in op basis van artistieke kwaliteit, waarbij we prioriteit geven aan een goede culturele infrastructuur. Het oordeel over de artistieke kwaliteit besteden we uit aan de Kunstraad Groningen.

Met ingang van 2013 hebben we de begrotingsindeling van programma 6, cultuur, aangepast. Met de indeling sluiten we aan bij de nieuwe cultuurnota 2013-2016, waardoor we beter binnen de begrotingscyclus over de stand van zaken kunnen rapporteren. De grootste wijziging is te zien in deelprogramma 2, deelname aan cultuur. De taken talentontwikkeling en educatie zijn nu ondergebracht bij de culturele infrastructuur omdat wij deze functies nog nadrukkelijker bij de cultuurinstellingen hebben neergelegd. Het gemeentelijke deel van cultuureducatie en amateurkunst zijn nog wel in deelprogramma 2 terug te vinden.

Relevante beleidsnota's

Cultuurnota 2013-2016: Cultuurstad Groningen; Tegen de stroom in. (2012)
Beleidsplan Fonds voor Cultuurparticipatie 2013-2016 (2012)
Bibliotheekvisie 2011 - 2016
Omroepnota Mediabeleid 2011 - 2015
Popvisie No Guts No Glory (2011)
Forumvisie (2011)
Feesten in Balans II (2010)

DEELPROGRAMMA'S

1. Culturele infrastructuur
2. Deelname aan cultuur
3. Overige cultuur

Evaluatie 2013

In 2013 zien we dat in Groningen nog steeds een groot cultureel aanbod is van hoge kwaliteit met een authentieke uitstraling. De cultuurparticipatie is hoog en met name onder kinderen en jongeren bereiken we goede resultaten zoals te zien bij de cultuurkaart en het bibliotheekwerk. De culturele instellingen blijven na de bezuinigingen van de verschillende overheden kwetsbaar. In 2013 is een duidelijke trend te zien van meer onderlinge samenwerking. Dit is van wezenlijk belang om de culturele infrastructuur ook voor de komende jaren overeind te houden.

Binnen cultuur zijn de volgende hoogtepunten te benoemen:

- De fusie Kunstencentrum en Muziekschool per 1 juli 2013. Hiermee is er één gezicht gekomen voor culturele vorming, amateurkunst en cultuureducatie. Kennis en expertise is gebundeld.
- Jeugdtheatergezelschap het Houten Huis heeft zich gevestigd in Groningen.
- De eerste stappen zijn gezet voor meer samenwerking binnen de erfgoedsector en dan met name tussen het Noordelijk Scheepvaartmuseum, het Groninger Museum en de Groninger Archieven.
- Het Groninger Museum heeft na zijn verbouwing opnieuw goede bezoekerscijfers gerealiseerd.
- Het Groninger Forum heeft een nieuw beleidsplan gepresenteerd en belangrijke stappen gezet voor de vorming van één Forumorganisatie.

CULTURELE INFRASTRUCTUUR

In het collegeprogramma ‘Groningen progressief met energie, stad voor iedereen’ hebben we afgesproken dat we impulsen geven aan het culturele leven en ruimte bieden aan vernieuwende initiatieven. Cultuur - in brede zin - is de voedingsbodem voor vele sociale en economische activiteiten van onze stad. Groningen bruist! En dat moet zo blijven. Een aantrekkelijk, boeiend en verrassend cultuurklimaat draagt bij aan het imago van Groningen als kennisregio en centrum voor creativiteit en cultuur. De culturele infrastructuur in onze stad zien wij als een keten van de functies leren (educatie en talentontwikkeling), produceren en presenteren. Idealiter krijgen deze functies in alle disciplines en op verschillende artistieke niveaus vorm. Aan de top staan de (inter)nationale manifestaties en instellingen. Deze worden gevoed met kennis, talent en innovatie door een middensegment. Aan de basis staan de cultuurdeelnemers, variërend van amateur tot professioneel (ook: scholen, verenigingen, wijkorganisaties). De kunstvakopleidingen leiden op tot professionele kunstenaars. De keten ontleent zijn kracht aan samenwerking en samenhang. De segmenten staan in voortdurende wisselwerking met elkaar en met de ‘buitenwereld’. Hoe breder de basis, hoe groter:

- de kans op ontdekking en doorstroming van nieuw talent;
- het draagvlak voor manifestaties en gezelschappen;
- de kans op nieuwe impulsen voor de stedelijke economie.

Andersom draagt de top weer bij aan belangstelling, draagvlak, bereik en economische spin-off als het gaat om kunst en cultuur. In Groningen streven wij waar mogelijk complete ketens na voor alle verschillende disciplines, zoals voor bijvoorbeeld de podiumkunsten. Kortom: op elk gebied de drie basisfuncties en een doorstroming van basis naar top.

Beleidsvelden

- Podiumkunsten
- Letteren
- Beeldende kunst
- Erfgoed materieel en immaterieel
- Amateurkunst
- Media

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Culturele infrastructuur bedraagt 43,1 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: entreegelden bezoekers, lesgeelden en huuropbrengsten, onttrekking reserves, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Podiumkunsten

Op het gebied van de podiumkunsten heeft onze stad een gevarieerd en uitgebreid aanbod. Theater, dans en muziek in alle soorten en verbindingen: Groningen heeft het. Onderzoeker Gerard Marlet concludeert in zijn rapport *Het belang van cultuurstad Groningen* (2012) dat Groningen met zijn cultuuraanbod de tweede plaats in Nederland bezet, direct na Amsterdam. Dat willen we graag zo houden. In dit beleidsveld bundelen we onze ambities en activiteiten op het gebied van podiumkunsten.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We wilden een positie in de landelijke top 5, met voldoende en gevarieerd aanbod, door een effectieve samenwerking tussen instellingen op het gebied van marketing, kaartverkoop en publieksbereik, en een goed en compleet educatief aanbod. We wilden de productiefunctie voor theater behouden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal bezoekers Grand Theatre	▪ 44.400	▪ 48.400	▪ 45.000	▪ 49.700
▪ Aantal bezoekers NNT	▪ geen subsidie relatie	▪ 43.940	▪ 50.047	▪ 43.940
▪ Aantal bezoekers Noorderzon	▪ 150.000	▪ 135.000	▪ 150.000	▪ 135.000
▪ Aantal bezoekers OPSB	▪ 202.890	▪ 313.000	▪ 269.186	▪ 313.000
▪ Aantal bezoekers Jonge Harten festival	▪ 10.000	▪ 11.500	▪ 9.000*	▪ 11.500
▪ Aantal bezoekers De Noorderlingen	▪ 2.343	▪ niet bekend	▪ 2.490	▪ niet bekend
▪ Aantal bezoekers Club Guy&Roni	▪ 13.000	▪ 29.270	▪ 15.152**	▪ 39.145
▪ Aantal bezoekers NNO	▪ 96.757	▪ 32.750	▪ 86.551	▪ 36.500
▪ Aantal bezoekers Urban House	▪ 500	▪ 8.000	▪ 9292	▪ 8.000
▪ Aantal bezoekers Simplon	▪ 40.933	▪ 29.500	▪ Niet bekend	▪ 32.000
▪ Aantal bezoekers Vera	▪ 55.351	▪ 62.600	▪ 55.291	▪ 73.900
▪ Aantal bezoekers Eurosonic/Noorderslag	▪ 34.595	▪ 140.880	▪ 35.058	▪ 149.951

* Het beoogde bezoekersaantal van het Jonge Harten Festival voor 2013 (11.500) is gebaseerd op een bijdrage van het Fonds Podiumkunsten van 50 duizend euro. Dat is uiteindelijk 12,5 duizend euro geworden en heeft dientengevolge invloed gehad op de omvang van het aangeboden programma en dus de bezoekersaantallen.

** Het beoogde bezoekersaantal voor Club Guy & Roni voor 2013 is gebaseerd op hun plan waarbij de instelling verwachtte te worden opgenomen in de Basis Infrastructuur (BIS). Dit is niet gebeurd, wat heeft geresulteerd in een veel lagere bijdrage van het Rijk en een vermindering van het aanbod.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Kruithuis gesloten

Conform de cultuurnota 2013-2016 hebben we Het Kruithuis gesloten aan het eind van het theaterseizoen 2012-2013.

Samenwerking podia

Vanaf het nieuwe theaterseizoen 2013-2014 tonen Het Grand Theatre, De Oosterpoort en de Stadsschouwburg het kleiner gemonteerd theater- en dansaanbod in het Grand Theatre. Publiciteit en kaartverkoop van het Grand Theatre is opgenomen in de Agenda en de website van de Oosterpoort en de Stadsschouwburg.

Door uitbreiding van de stoelencapaciteit in de grote zaal van het Grand Theatre is een zaal ontstaan van 230 zitplaatsen. Dit was 160. Bovendien is de tribune uitschuifbaar. De mogelijkheden voor het boeken van interessante voorstellingen is door deze maatregelen vergroot. Ook is de toegankelijkheid voor mensen in een rolstoel vergroot.

In 2013 is extern boekenonderzoek verricht naar onze werkmaatschappijen, waaronder De Oosterpoort & de Stadsschouwburg. Conclusie was dat het in deze tijden van crisis en bezuiniging vanwege de hoge kosten niet verantwoord is om tot verzelfstandiging van OPSB over te gaan. De intentie tot verzelfstandiging blijft overeind, maar 2017 als beoogd jaartal vinden we te vroeg. Wel brengen we als uitkomst van het boekenonderzoek alle kosten, rechten en plichten rond OPSB in 2014 zo helder mogelijk in kaart.

Samenwerking popsector

Ter versterking van de popsector in Groningen hebben we een samenwerkingsconvenant voorbereid met alle popinstellingen.

Faillissement Simplon

Op 26 november 2013 is het faillissement van de stichting Simplon uitgesproken. Met het oog op de programmering van Eurosonic/Noorderslag in zijn de activiteiten onder verantwoordelijkheid van de curator tot 1 februari 2014 voortgezet. Eind 2013 is onderzocht of een voortzetting van de activiteiten van Simplon haalbaar is. Inmiddels is een ervaren en betrouwbare partner gevonden om de activiteiten voort te zetten en tot een succes te maken en uitvoering van de activiteiten voort te zetten.

Onderhoud Oosterpoort/Stadsschouwburg

Het boekenonderzoek bevestigde in 2013 de al bekende problemen bij onze werkmaatschappij De Oosterpoort & de Stadsschouwburg (OPSB): een forse onderhoudsachterstand bij de schouwburg en een structureel exploitatietekort bij OPSB. Eind 2013 gaven we opdracht tot een plan van aanpak voor renovatie, begin 2014 besloten we tot de overdracht van het vastgoed OPSB aan ons Shared Service Center. In 2014 willen we met aanvullende maatregelen de exploitatie van OPSB verder op orde brengen. Een aantal van deze maatregelen, zoals intensievere samenwerking met culturele instellingen als Martiniplaza, zijn ook genoemd in het boekenonderzoek.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Instellingen hebben gewerkt aan versterking van de samenwerking tussen de podia. Op het gebied van publiciteit en marketing werken De Oosterpoort & de Stadsschouwburg en het Grand Theatre nauw samen. Op het gebied van programmering van het jeugdtheateraanbod in de stad is er intensief overleg tussen het Grand Theatre en de Stadsschouwburg. De reeds bekende problematiek rond de werkmaatschappij OPSB en vooral De Stadsschouwburg is volledig in beeld gebracht en voorzien van een plan van aanpak. Op basis van het externe boekenonderzoek maken we de relatie van OPSB met de rest van de gemeente het komende jaar zo helder mogelijk.

Beleidsveld

Letteren

Bij de discipline letteren zijn alle onderdelen van de culturele keten aanwezig: instellingen geven invulling aan productie, presentatie, talentontwikkeling en educatie. Met hun uitwerking op het literaire klimaat spelen Stichting Literaire Activiteiten Groningen (SLAG) en het Poëziepaleis een grote rol in de productiefunctie van onze stad. Als gemeente stimuleren we de literaire keten verder via het opdrachtgeverschap, bijvoorbeeld aan de stadsdichter. De meeste productie vindt echter plaats zonder gemeentelijke steun, door de inzet van uitgevers. Het Groninger Forum en de bibliotheek leveren een belangrijke bijdrage aan lezen en literatuur. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van letteren gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij willen op het gebied van letteren in de stad:

- behoud van onze positie in de top vijf van letterensteden;
- een complete keten met een betere onderlinge samenwerking;
- het literaire klimaat in de stad stimuleren;
- ons profileren als *City of Talent*;
- blijven inzetten op kwalitatief hoogwaardig bibliotheekwerk in de stad met een sterke toonaangevende toekomstbestendige bibliotheek in het Groninger Forum en toekomstbestendige familiebibliotheken in de wijken;
- dat de bibliotheek alle scholen in de stad bereikt met leesbevorderingsprojecten zodat bijgedragen wordt aan het voorkomen van taalachterstanden.

We willen met het Groninger Forum:

- activiteiten integraal aanbieden en verder ontwikkelen;
- ontwikkelingen voor een breed publiek toegankelijk maken;
- de 'place-to-be' creëren voor iedereen.

Concreet wilden we in 2013:

- het aantal bibliotheekuitleningen op hetzelfde niveau houden als in 2012 (1.377.000);
- het aantal leden van de bibliotheek op hetzelfde niveau houden als in 2012 (46.000);
- het aantal bezoekers van de bibliotheek verhogen;

- het aantal unieke bezoekers van de bibliotheekwebsite provincie Groningen verhogen;
- een nieuwe stadsdichter benoemen;
- taalachterstanden bestrijden

MEETBAAR RESULTAAT 2013 Bibliotheekwerk

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Leden	▪ 26.428	▪ 26.000	▪ 25.807	▪ 26.000
▪ Jeugdleden	▪ 17.809	▪ 17.000	▪ 17.286	▪ 17.500
▪ Uitleningen volwassenen	▪ 1196300	▪ 1.20000	▪ 1121251	▪ 1200000
▪ Uitleningen jeugd	▪ 452.189	▪ 450.000	▪ 465.710	▪ 460.000
▪ Reserveringen	▪ 120.181	▪ 122.000	▪ 124.512	▪ 125.000
▪ Website bezoekers	▪ 316.111	▪ 317.000	▪ 317.608	▪ 320.000

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Stadsdichter

In januari 2013 hebben we Joost Oomen voor een periode van twee jaren benoemd tot stadsdichter.

Samenwerking Lettereninstellingen.

De samenwerking tussen de lettereninstellingen is geïntensiveerd. Tussen SLAG het Poëziepaleis en de bibliotheek wordt beter samengewerkt. Dit heeft onder meer geleid tot succesvolle edities van Dichters in de Prinsentuin en 'Het grote gebeuren'.

Groninger Forum

De directie van het Groninger Forum heeft in 2013 een nieuwe koers gepresenteerd gericht op populaire cultuur, lezen en ontmoeting. Er is overeenstemming bereikt met Biblionet over de overgang van de stadsbibliotheek. Dit wordt in 2014 verder uitgewerkt.

Bibliotheekwerk

De openbare bibliotheek heeft een redelijk goed jaar achter de rug. In aansluiting op landelijke trends is er een kleine daling te zien van het aantal volwassen leners. Het aantal uitleningen van jeugdleden is gestegen. Dit is te danken aan de grote inzet van de bibliotheek voor deze doelgroep. Ook zijn alle scholen bereikt met ondersteuning voor de schoolbibliotheek. Er zijn verschillende activiteiten en projecten opgezet, gericht op het voorkomen en bestrijden van taalachterstanden zoals Boekstart voor baby's.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben onze positie in de top vijf van letterensteden behouden. Tevens zijn we er in geslaagd om kwalitatief goed bibliotheekwerk in stand te houden. De cijfers van de bibliotheek zijn conform landelijke trends. Het Groninger Forum heeft stappen gezet naar een helder beleidsplan en een goede samenwerking tussen de partners. De instellingen werken vaker en beter met elkaar samen.

Beleidsveld

Beeldende kunst

Op beeldend kunstgebied heeft Groningen veel potentie. Er is een volledige keten, met schakels op het gebied van presentatie, productie en talentontwikkeling. Mede door het kunstvakonderwijs telt Groningen relatief veel beeldend kunstenaars. Dat maakt de stad levendig en interessant. In dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van beeldende kunst gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat Groningen zich effectiever profileert als beeldende kunststad. Dat willen wij doen door de samenhang en zichtbaarheid van de beeldende kunstsector te vergroten en door het klimaat voor beeldende kunstenaars verder te verbeteren.

Concreet wilden we in 2013:

- meer samenwerking en afstemming in de programmering;
- een integraal aanbod voor cultuureducatie realiseren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Presentatie, productie, en educatie

Als gemeentelijke instelling is het CBK platform voor de beeldende kunst in onze stad. In 2013 onderzocht het CBK hoe binnen deze sector meer samenwerking mogelijk is, bijvoorbeeld door afstemming in de programmering en gezamenlijke activiteiten voor promotie en educatie. Volgens het onderzoek is vooral het goed benoemen van gedeelde belangen en verwachtingen van belang. De samenwerking op projectbasis is vaak al goed, constateert het CBK, maar de angst voor het verlies van de eigen identiteit belemmert een meer structurele samenwerking.

In 2013 is hier wel een belangrijke stap in gezet door de gezamenlijke inrichting van een website. Dit digitale platform informeert medio 2014 het publiek over alle aspecten van de Groninger beeldende kunst. Daarnaast startten er diverse samenwerkingen in 2013, zoals van CBK met Tschumi Paviljoen en Academie Minerva rond net afgestudeerde kunstenaars, en van CBK en NP3 voor een project rond Eurosonic/Noorderslag. In 2014 worden deze verbanden verder uitgediept.

CBK

In 2013 lieten we een extern boekenonderzoek verrichten naar onze werkmaatschappijen, waaronder het CBK. Hieruit bleek dat er nog veel te winnen is als het gaat om het verhelderen van de relatie tussen CBK en de rest van onze gemeente. In 2014 willen we deze relatie dan ook zo helder mogelijk in beeld brengen. We maken de betrokken kosten, geldstromen en plichten inzichtelijk, zodat verantwoordelijkheden goed kunnen worden benoemd.

Kunst op straat

Met het programma Kunst op Straat regelt het CBK de kunst in onze openbare ruimte. In 2013 werden 2 projecten opgeleverd, waaronder de strip van Barbara Stok op de bouwschutting van onze nieuwe Oostwand. Veel projecten werden ontwikkeld waarvan oplevering volgt in 2014, zoals 3 kunstopdrachten, waaronder de verbeelding van Groninger dorpen in de vergaderruimtes van het Provinciehuis. Ook zijn kunstwerken geïnitieerd voor het 400-jarig bestaan van de RuG, voor de wijkontwikkeling van De Velden/Oosterparkwijk en in het kader van healthy ageing. Tot slot zijn voorbereidingen getroffen voor een kunstwerk in de parkeergarage onder het Forum.

Groninger Museum

Het Groninger Museum heeft een relatief goed jaar achter de rug. De bezoekersaantallen van het Groninger Museum zijn met ruim 197.000 bezoekers bijna weer terug op het niveau van voor de reorganisatie, ondanks een langere looptijd per expositie. In 2013 hebben wij 100 duizend euro incidenteel nieuw beleid ingezet voor het onderhoud van het Groninger Museum. In de begroting 2013 stelden wij voor in 2013 een structurele oplossing te vinden voor de verhoging van de onderhoudslasten van het Groninger Museum. Bij raadsbesluit d.d. 25 september 2013 heeft u besloten om het voordeel uit de nacalculatie Groninger Museum in 2014 in te zetten voor de dekking van de onderhoudslasten. Daarnaast wordt vanaf 2015 jaarlijks 102,5 duizend euro structureel meegenomen in het meerjarenbeeld.

Noorderlicht

De 20ste editie van Noorderlicht werd op het Suikerunieterrein gevierd met de fotomanifestatie The Sweet en Sour Story of Sugar. De manifestatie op het Suikerunieterrein was voor velen aanleiding om dit stukje stad te verkennen.

Talentontwikkeling

Op het gebied van talentontwikkeling kent onze beeldende kunstsector een aantal vaste waarden. In januari werd het jaarlijkse George Verberg Stipendium voor net afgestudeerde kunstenaars uitgereikt. Voor de bijeenkomst in Academie Minerva was veel publieke belangstelling. Op dat moment liep nog een tentoonstelling bij het CBK met werk van de winnaars van het Hendrik de Vries Stipendium 2012. Zomer 2013 coachte kunstenaar Edwin van der Heide 7 jonge talenten in de professionele uitwerking van een opdracht. Het resultaat was te zien tijdens het Time Shift Festival. Het CBK werkt aan meer afstemming in de coaching van kunstenaars en startte hiervoor in 2013 een inventarisatie van de bestaande mogelijkheden. Op basis van de uitkomst wordt in 2014 een symposium rond cultureel ondernemerschap voor startende kunstenaars gehouden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Aantal Kunst op Straat projecten (opgeleverd)	▪ 4	▪ 4	▪ 2	▪ 4

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We constateren met veel genoegen dat het Groninger Museum de zaken weer op orde heeft. Met een nieuwe directeur en mooie bezoekersaantallen is het museum weer helemaal terug aan de top. Voor de beeldende kunstsector in zijn geheel is er nog veel te winnen op het gebied van samenwerking. Hiertoe zijn in 2013 onder regie van het CBK stappen gezet, met als belangrijk resultaat een gezamenlijk digitaal platform dat in 2014 van start gaat. Tegelijkertijd constateren we dat de angst voor het verlies van (artistieke) autonomie, intensieve samenwerking nog teveel in de weg staat. We willen hier de komende jaren een verdere doorbraak in bewerkstelligen. Dit geldt voor programmering en promotie, maar ook voor talentontwikkeling en cultuureducatie. De inventarisatie die het CBK in 2013 voor talentontwikkeling is gestart, biedt hiervoor een goede uitgangspositie. Het aantal projecten voor Kunst op Straat is stabiel. De in 2013 gestarte voorbereiding voor een kunstwerk in de garage onder het Groninger Forum is wederom een voorbeeld van de door ons gewenste synergie tussen stadsontwikkeling en beeldende kunst. Op basis van het externe boekenonderzoek maken we de relatie van CBK met de rest van de gemeente het komende jaar zo helder mogelijk.

Beleidsveld

Erfgoed materieel en immaterieel

Wij vinden het belangrijk dat Stadgers de stadsgeschiedenis kennen en zich bewust zijn van hun eigen identiteit in relatie tot het verleden van hun directe leefomgeving. Naast presentatie, productie en educatie is het beheer van de eigen collectie hierbij kerntaak en talentontwikkeling juist weer niet. Daarmee verschilt de erfgoedsector wezenlijk van andere disciplines. Erfgoed staat voor alles wat is overgeleverd uit het verleden. Bij immaterieel erfgoed gaat het om levend erfgoed: de gewoonten, gebruiken, tradities en rituelen uit het verleden, die voor mensen van nu betekenis hebben. Door het gezamenlijk vieren van bijvoorbeeld Gronings Ontzet en Sinterklaas is Groningen een aantrekkelijke stad voor iedereen. Dit beleidsveld bundelt onze ambities en activiteiten op het gebied van materieel en immaterieel erfgoed.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Op het gebied van erfgoed willen we in de stad:

- Verregaande inhoudelijke en organisatorische samenwerking tussen de erfgoedinstellingen van de stad;
- Onze historische collectie vaker en meer in samenhang tonen;
- Vrij toegankelijke volksfeesten mogelijk maken voor alle Stadgers en we streven hierin naar een nieuw evenwicht tussen programma, publieksbereik, veiligheid en budget.

Concreet willen we:

- Streven naar een fusie van het Grafisch Museum en het Noordelijke Scheepvaartmuseum;
- de Collectie Groningen beter zichtbaar maken voor het publiek.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Bezoekers GR-ID	▪ 6370	▪ 7.000	▪ Niet bekend	▪ 7.000
▪ Bezoekers Noordelijk Scheepvaartmuseum	▪ 28.066	▪ 28.000	▪ 26344	▪ 30.000

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Samenwerking erfgoedpartners

Het laatste half jaar is gebleken dat de samenwerking tussen het Noordelijk Scheepvaartmuseum en het GR-ID op dit moment niet haalbaar is vanwege enerzijds de nieuwe inhoudelijke koers van het GR-ID en anderzijds de fysieke afstand tussen de musea. Het NSM is verder gegaan met zijn planontwikkeling en heeft de laatste tijd nauw overleg met het Groninger Museum en de Groninger Archieven. In december hebben de instellingen een manifest aangeboden aan de wethouder cultuur. Hierin wordt gesproken over een inhoudelijke taakverdeling op het gebied van erfgoed en over manieren om intensiever samen te werken.

Collectie Groningen

In 2013 is de intentie uitgesproken om voortaan de gemeentelijke archeologische collectie te exposeren in het Noordelijk Scheepvaartmuseum. Het museum wordt hierdoor versterkt en de archeologische collectie wordt hierdoor meer onder de aandacht van het publiek gebracht.

Volksfeesten

In 2013 stonden twee volksfeesten in de stad in een bijzonder daglicht: Koninginnedag en de intocht van Sinterklaas. Beide feesten zijn in een project setting georganiseerd in samenwerking met de Oranjevereniging en de Koninklijke Vereniging voor Volksvermaken. Koninginnedag stond in het teken van de abdicatie van Koningin Beatrix en de inhuldiging van Willem Alexander en Máxima. Een bijzondere programmering heeft voor een onvergetelijk feest gezorgd waar naar schatting 250.000 mensen aan deelnamen. Bij de landelijke intocht van Sinterklaas genoten 45.000 mensen van de festiviteiten en dit was op de landelijke televisie te volgen met prachtige beelden van de stad.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 zijn er goede stappen gezet op weg naar meer samenwerking in de erfgoedsector door het manifest van het Groninger Museum, de Groninger Archieven en het Scheepvaartmuseum. Het onderbrengen van de archeologische collectie in het Scheepvaartmuseum sluit aan bij de omvorming van de instelling naar een breder historisch museum voor stadsgeschiedenis. Het is een eerste stap op weg naar het meer tonen van de collectie Groningen. De georganiseerde volksfeesten zijn binnen de beleidskaders gerealiseerd.

Beleidsveld

Amateurkunst

In Groningen kan iedereen zich cultureel ontwikkelen. Kennismaking met kunst en cultuur begint op jonge leeftijd. Het beoefenen van kunst kan op school en in de vrije tijd. In dit beleidsveld bundelen we onze ambities en activiteiten op het gebied van amateurkunst.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Voor de amateurkunst willen we in de stad inzetten op vernieuwing en kwaliteitsverbetering. In 2013 wilden we meer verbindingen leggen tussen het amateurveld, het reguliere onderwijs en het vakonderwijs.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Fusiecombinatie Muziekschool/Kunstencentrum

Op 1 juli 2013 fuseerden Kunstencentrum en Muziekschool tot het Centrum voor de Kunsten Groningen. Hiermee is één duidelijk aanspreekpunt ontstaan als het gaat om culturele vorming,

.....
cultuureducatie en amateurkunst. Het Centrum voor de Kunsten moet zich ontwikkelen tot spin in het web van het amateurveld en geeft vorm aan de culturele loopbaan: de Stadjer maakt - al dan niet via het onderwijs - kennis met kunst en cultuur, en krijgt de mogelijkheid zich hierin verder te ontwikkelen. Aansluiting op het vakonderwijs is onderdeel van de culturele loopbaan.
.....

Herziening subsidies amateurkunst

Met de motie Amateursubsidies (2012) vroeg uw raad ons onze regelingen voor amateurkunst tegen het licht te houden. Op basis van advies van de Kunstraad hebben wij deze regelingen in 2013 herzien. De subsidieregelingen zijn gebruiksvriendelijker gemaakt en teruggebracht van 4 naar 2. Vanaf 2014 resteren de Basisregeling amateurkunst ('BAK') en de nieuwe Plusregeling amateurkunst. De laatste is als projectsubsidie ondergebracht bij de Kunstraad. Het amateurveld is betrokken bij en geïnformeerd over de veranderingen in de subsidieregelingen amateurkunst.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In een tijd waarin veel Nederlandse muziekscholen en kunstencentra de deuren sluiten, heeft de fusie van onze Muziekschool en het Kunstencentrum geleid tot een vitaal en toekomstbestendig centrum voor amateurkunst. Het inrichten van de nieuwe organisatie, een veelomvattend proces, heeft in 2013 zijn beslag gekregen, zodat vanaf seizoen 2014-2015 het nieuwe instituut zich in haar volle breedte aan de Stadjer kan presenteren. De herziening van onze subsidieregelingen voor amateurkunst heeft ertoe geleid dat deze meer vraaggericht zijn geworden. De Plusregeling moet meer samenwerking en vernieuwing in de amateursector genereren. Hierdoor verwachten we onze doelstelling op het gebied van amateurkunst binnen de huidige cultuurnotaperiode te realiseren.

Beleidsveld

Media

Onze lokale omroep OOG verzorgt dagelijks 24 uur per dag radio- en tv-uitzendingen van een half uur met nieuws, achtergrondinformatie en een culturele en maatschappelijke programmering. Daarnaast onderhoudt OOG de website www.oogtv.nl, die zij dagelijks bijwerkt. Dit beleidsveld bundelt onze ambities en activiteiten op het gebied van media.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen een lokale publieke omroep die dagelijks (crossmediale) uitzendingen verzorgt van hoge kwaliteit. Bovendien verwachten we dat de omroep een functie vervult voor de lokale democratie en deelname en binding aan de lokale samenleving bevordert.

Concreet wilden we:

- het percentage stad Groningers van 13 jaar en ouder dat wekelijks naar OOGTV kijkt (31%) en naar OOGRadio luistert (7%) op hetzelfde niveau houden als in 2011;
- het percentage Groningers dat dagelijks naar OOGTV kijkt (9%) en naar OOGRadio luistert (3%) op hetzelfde niveau houden als in 2011;
- het gemiddelde rapportcijfer voor TV uitzendingen OOG verhogen van 6.4 in 2011 naar meer dan een 7.0 in 2016;
- het gemiddelde rapportcijfer voor radio-uitzendingen OOG verhogen van 6.2 in 2011 naar meer dan een 6.5 in 2016;
- het aantal bezoekers van StadgersTV verhogen van 41.550 in 2011 naar 45.000 in 2013;
- het aantal filmpjes op Stadgers TV op hetzelfde niveau houden (600) als in 2011.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2011/2012*	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Percentage Groningers 13 en ouder, dat wekelijks kijkt naar OOG-tv	▪ 31%	▪ 31%	▪ 24%	▪ 31%
▪ Percentage Groningers 13 jaar en ouder, dat dagelijks kijkt naar OOG-tv	▪ 9%	▪ 9%	▪ 7%	▪ 9%
▪ Percentage Groningers 13 jaar en ouder, dat wekelijks luistert naar OOG-radio	▪ 7%	▪ 7%	▪ 8%	▪ 7%
▪ Percentage Groningers 13 jaar en ouder, dat dagelijks luistert naar OOG-radio	▪ 3%	▪ 3%	▪ 2%	▪ 3%
▪ Gemiddeld rapportcijfer voor tv-uitzendingen van OOG	▪ 6.4	▪ 6.6	▪ 6.5	▪ 6.6
▪ Gemiddeld rapportcijfer voor radio-uitzendingen van OOG	▪ 6.2	▪ 6.2	▪ 6.5	▪ 6.2
▪ Bezoekers StadgersTV	▪ 35.356	▪ 33.000	▪ 23.268	▪ zie toelichting
▪ Aantal filmpjes StadgersTV	▪ 225	▪ 665	▪ 135	▪ zie toelichting

* De resultaten van 2011 zijn hier opgenomen en niet de resultaten uit 2012, omdat we tweejaarlijks een kijk- en luisteronderzoek laten uitvoeren. In 2011 en in 2013 is er een onderzoek uitgevoerd. Dit met uitzondering van de resultaten van StadgersTV, die zijn wel uit 2012.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Mediabeleid

In 2013 hebben we de omroepnota Mediabeleid 2013 - 2015, die in maart 2011 werd vastgesteld, verder uitgevoerd. Deze nota bevat ons financiële kader ten aanzien van de lokale omroep.

In 2013 was OOG wederom vijfmaal genomineerd voor de OLON-awards in Hilversum. Twee nominaties werden verzilverd. Het programma 'Glasnost' won de prijs in de categorie 'Beste radioprogramma' en Marloes ten Kate werd gekozen tot Presentatietalent, voor haar rol in het televisieprogramma 'De achtertuin van Groningen'.

In 2013 werd met veel verschillende partners samengewerkt, zoals Stichting Beeldlijn, TOF Media, FC Groningen TV, Platform Gras en de Seniorenroep. Ook met instellingen als het Groninger Forum en de Groninger Bibliotheek werd intensief samengewerkt (Forum Café en Stand van Stad). Met de Universiteit en Hanzehogeschool Groningen werd samengewerkt in het kader van 'STUG'.

Kijk- en Luisteronderzoek

Eenmaal per twee jaar laten we onderzoek uitvoeren naar het bereik en de waardering van de programma's van OOG-tv en OOG-radio. Het meest recente onderzoek heeft plaatsgevonden in december 2013.

Over het algemeen blijken de resultaten van het onderzoek overeen te komen met de resultaten van 2011 (en ook 2009, 2007 en 2005). De waardering is zelfs iets gestegen, voor zowel de tv- als de radioprogramma's.

Ten aanzien van de concrete doelen kunnen we vaststellen dat het aandeel Stadgers van 13 jaar en ouder dat wekelijks naar OOG-tv kijkt is gedaald van 31% naar 24%. Deze daling zou deels kunnen worden verklaard uit het feit dat kijkers die zijn overgestapt op KPN Digitenne, OOG-tv niet meer kunnen ontvangen, omdat dat daar niet in het pakket zit. Eind 2013 kon slechts 49,7% van de aansluitingen in Groningen OOGtv ontvangen. NB: OOG zet zich via de belangenorganisatie van de lokale omroepen in om zo spoedig mogelijk via KPN op de kabel te zien te zijn, wat naar

.....
verwachting bijna 30% in het kijkersaandeel zal schelen.
.....

Financiële positie OOG

De financiële positie van OOG per ultimo 2013 is op peil, al zijn er wel risico's met betrekking tot de exploitatie. Zo staat OOG voor organisatorische en financiële uitdagingen in verband met de beëindiging van loonkostensubsidies voor zes van de zeven M-banen. Een gunstige BTW-regeling waarvan OOG jarenlang profijt heeft gehad, loopt in 2015 af. Het op peil houden van de reclameopbrengsten is belangrijk voor de exploitatie en heeft daarom alle aandacht van het management. Daarnaast vergen technische vernieuwingen en de ontwikkeling van internet-toepassingen extra investeringen. Om deze redenen stelt OOG een toekomstplan op dat onder meer voorziet in versterking van de exploitatie waarbij realisatie van de beleidsdoelstellingen zoveel mogelijk voorop blijft staan.

StadjersTV

Vorig jaar rapporteerden wij al dat StadjersTV niet het beoogde aantal wijkreporters, deelnemers aan de videocursus en leden van de jongerenredactie wist te realiseren. Dit heeft een aantal redenen. De voortschrijdende techniek maakt het makkelijker om video's te maken, ook zonder opleiding. Opgeleide cursisten beginnen voor zichzelf. StadjersTV werkt wel met hen samen.

Daarnaast is er ook niet zozeer sprake van teruglopende populariteit van StadjersTV, maar meer van veranderde bezoekersstromen. De bezoekersstromen van StadjersTV lopen steeds meer via de reguliere site van OOG en de bijdragen van Stadjers worden steeds meer geïntegreerd in de reguliere OOG-platforms. De bezoekersaantallen aan de reguliere site van OOG stijgen nog steeds.

StadjersTV blijft een podium voor lokale berichtgeving door Stadjers. Iedere zondag is er het programma 'StadjersTV Toppers', met een keuze uit de bestaande filmpjes. Ook is er een speciaal StadjersTV-lokaal met apparatuur, waar Stadjers dagelijks zitten te monteren. Iedere maandag is er een geanimeerde bijeenkomst van wijkreporters, die worden begeleid door een van de eindredacteuren nieuws.

OOG voldoet echter niet aan de criteria van het aantal bezoekers en het aantal filmpjes bij StadjersTV. Volgens OOG is het format van StadjersTV achterhaald en vragen de mediaontwikkelingen om een nieuwe invulling van wijkgerichte berichtgeving. Daarom is met OOG afgesproken dat zij in het eerste kwartaal van 2014 een goed onderbouwd toekomstplan voor StadjersTV indienen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Wij hebben een lokale omroep die dagelijks (crossmediale) uitzendingen verzorgt van hoge kwaliteit. De landelijke waardering van vakgenoten voor de omroep is groot. De realisatie van de doelstellingen op het gebied van wijkgerichte berichtgeving is echter een aandachtspunt.

DEELNAME AAN CULTUUR

Groningen is een stad die bruist van cultuur, *City of Talent*, waar iedereen meedoet en in staat is zijn of haar creatieve talent de ontwikkelen. Want kunst en cultuur prikkelen, vermaken, verbinden, zetten aan tot kritische meningsvorming en dragen bij aan begrip van jezelf en van de samenleving. Kennismaken met kunst en cultuur begint op jonge leeftijd, op school én in de vrije tijd.

Beleidsvelden

- Cultuureducatie

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Deelname aan Cultuur bedraagt 2,7 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Cultuureducatie

In Groningen kan iedereen zich cultureel ontwikkelen. Het concept van de culturele loopbaan past bij de filosofie van een leven lang leren. Kennismaking met kunst en cultuur begint op jonge leeftijd. Het beoefenen van kunst kan op school en in de vrije tijd. In dit beleidsterrein bundelen we onze ambities en activiteiten op het gebied van cultuureducatie.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Voor cultuureducatie zijn de doelstellingen in de cultuurnotaperiode 2013-2016 in de eerste plaats kwalitatief en in de tweede plaats kwantitatief. Bovenal willen we in de stad de structuur en kwaliteit van cultuureducatie verbeteren. Daartoe ontwikkelden we voor de cultuurnotaperiode 2013-2016 samen met de provincie Groningen een programma voor de landelijke regeling *Cultuureducatie met kwaliteit*. Gemeenten en provincies konden op basis van matching met een eigen programma deelnemen aan deze regeling, die is gericht op de kwaliteitsverbetering van cultuureducatie in het basisonderwijs. Samen met basisscholen, cultuurinstellingen en kennisinstellingen willen we via onderzoeksprojecten komen tot een samenhangend provinciaal en stedelijk programma voor cultuureducatie met doorlopende leerlijn, voor professionele kunst en amateurkunst. Voor het basisonderwijs willen we graag dat een substantieel deel van de scholen, scholieren en culturele instellingen in de stad deelneemt aan *Cultuureducatie met kwaliteit*. Vanuit het voortgezet onderwijs willen we graag een zo groot mogelijke deelname aan cultuureducatie via het gebruik van de landelijke Cultuurkaart.

In 2013 wilden we bereiken dat:

- de gezamenlijke aanvraag van de gemeente en de provincie Groningen voor deelname aan de rijksregeling *Cultuureducatie met kwaliteit* zou worden goedgekeurd;
- tenminste 1050 leerlingen, 24 basisscholen, 4 cultuurinstellingen en 2 kennisinstellingen uit de stad zouden deelnemen aan ons programma rond *Cultuureducatie met kwaliteit*;
- het aantal scholieren uit het voortgezet onderwijs dat de Cultuurkaart gebruikt zou stijgen van 4.600 in schooljaar 2012/2013 naar 6.000 in schooljaar 2013/2014;
- het aantal scholen voor het voortgezet onderwijs dat de cultuurkaart gebruikt zou stijgen van 10 in schooljaar 2012/2013 naar 20 in schooljaar 2013/2014.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012/2013	Beoogd 2013/2014	Behaald 2013/2014	Middellang termijndoel (2016)
▪ Leerlingen	▪ N.v.t.	▪ 1050	▪ 1120	▪ 1500
▪ Basisscholen	▪ N.v.t.	▪ 24	▪ 18	▪ 28
▪ Cultuurinstellingen	▪ N.v.t.	▪ 4	▪ 9	▪ 8
▪ Kennisinstellingen	▪ N.v.t.	▪ 2	▪ 2	▪ 3
▪ Aantal scholen en scholieren VO met Cultuurkaart*	▪ 12 ▪ 8.889	▪ 12 ▪ 9.500	▪ 12 ▪ 10.045	▪ 13 ▪ 12.237

*Voor het aantal VO-scholen wordt gewerkt met gegevens van het CJP, uitgever van de Cultuurkaart. Deze ging voor schooljaar 2013-2014 uit van 13 scholengemeenschappen, met in totaal 12.237 leerlingen. Er wordt geteld aan de hand van de BRIN-nummers (Basis Registratie Instellingen-Nummer) van de hoofd- of enige vestigingen van VO-scholen. Niet altijd nemen alle leerlingen of vestigingen van een scholengemeenschap deel aan de Cultuurkaart.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Uitvoeren Rijksprogramma Cultuureducatie met kwaliteit

In 2012 dienden we met de provincie Groningen een gezamenlijke aanvraag in bij de rijksregeling *Cultuureducatie met kwaliteit* (2013-2016). Het Fonds voor Cultuurparticipatie, namens het Rijk uitvoerder van de regeling, honoreerde de aanvraag voorjaar 2013. Daarmee kon *Cultuureducatie met kwaliteit* in Groningen starten: een geheel van samenhangende onderzoeksprojecten dat wil werken aan meer kwaliteit en structuur in cultuureducatie voor het basisonderwijs. Scholen, cultuurinstellingen en kennisinstellingen zijn intensief bij het programma betrokken. December 2013 tekende ons college, samen met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en vele gemeenten en provincies, in Den Haag het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs. Hierin spraken we gezamenlijk af ons zo goed mogelijk in te zetten voor cultuureducatie.

Subsidiëren scholen voortgezet onderwijs voor deelname Cultuurkaart

Als eerste gemeente in Nederland droegen we bij aan de voortzetting van de Cultuurkaart, nadat het Rijk haar bijdrage aan de Cultuurkaart stopzette. Vanaf schooljaar 2013-2014 neemt het Rijk weer deel aan de Cultuurkaart, maar met een lagere bijdrage. Vanaf dat moment besloten we samen met het Rijk en de VO-scholen verantwoordelijkheid te dragen voor de Cultuurkaart. Dat betekent dat we sindsdien garant staan voor een gezamenlijk aan kunst en cultuur te besteden bedrag van 15 euro per Cultuurkaart.

Subsidiëren Cultuur Educatie Stad voor structuren en verbeteren cultuureducatie

Cultuur Educatie Stad (CES) is sinds jaar en dag uitvoerder van ons gemeentelijk cultuurbeleid. In 2013 werd de rol van CES uitgebreid: naast het centraliseren van het aanbod en het vergroten van de kennis rond cultuureducatie, nam CES zitting in de Helpdesk van het Groninger programma rond *Cultuureducatie met kwaliteit*. Samen met de provinciale steuninstellingen voor cultuureducatie (Ivak, Kunststation C en Museumhuis) coördineert CES dit programma door het verzamelen van initiatieven, het verenigen van relevante partners en de zorg voor administratie en monitoring. In 2013 ging CES als onderdeel van het Kunstencentrum mee over naar de fusie-instelling die per 1 juli is ontstaan: het Centrum voor de Kunsten Groningen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Als gemeente hebben we geen invloed op het onderwijsaanbod: dat is een zaak van het Rijk. Onze inzet voor cultuureducatie blijft derhalve beperkt tot het verbeteren van het aanbod (culturele instellingen) en het faciliteren van de afname (scholen). Scholen bepalen zelf hoe en in hoeverre zij aan cultuureducatie doen. In deze tijden van crisis en bezuinigen én van een grote nadruk op taal en rekenen, merken we dat scholen cultuureducatie sneller op het tweede plan zetten. We verwachten dat deze trend zich doorzet. Desondanks laat 2013 goede cijfers zien: het aantal scholen in de stad dat deelneemt aan *Cultuureducatie met kwaliteit* bleef iets achter bij de verwachting, maar het aantal leerlingen steeg daar juist bovengemiddeld. Wij zien dat als een goed resultaat voor het jaar waarin *Cultuureducatie met kwaliteit* als nieuw programma moest worden opgestart. In het voortgezet onderwijs zet de stijgende lijn zich voort: wederom meer leerlingen maakten in 2013 gebruik van de Cultuurkaart. Feitelijk neemt alleen het Gomarus college in zijn geheel niet deel aan de Cultuurkaart. Alle andere scholen(gemeenschappen) doen dat wel, met een stijgend aantal leerlingen. Dat maakt de doorstart van de Cultuurkaart in onze gemeente tot een succes.

OVERIGE CULTUUR

Onder het deelprogramma Overige cultuur vallen diverse activiteiten die niet aan de overige deelprogramma's zijn toe te rekenen. Het betreft hier onder andere de Kunstraad.

Beleidsvelden

- Incidentele activiteiten
- Kunst en economie

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig Cultuur bedraagt 1,7 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: inkomsten uit vergunningverlening en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Incidentele activiteiten

Wij laten ons bij ons Cultuurbeleid adviseren door een deskundige adviesraad, de Kunstraad Groningen. De Kunstraad trekt daarvoor experts aan op de diverse onderdelen van de kunst- en cultuurwereld, zowel landelijk als specifiek voor de Groningse situatie. Een groot en gevarieerd cultuuraanbod maakt steden een aantrekkelijke vestigingsplaats voor hoger opgeleide, creatieve professionals. Dat is goed voor de werkgelegenheid en de economie. Mensen wonen graag in de buurt van culturele voorzieningen. Bezoekers van culturele instellingen en evenementen geven geld uit in de stad. Cultuur trekt kapitaal aan en genereert werkgelegenheid in de cultuursector en in de toeleveringsindustrie. Investeren in cultuur is investeren in de economie. Dat geldt zeker voor Groningen. Evenementen leveren een belangrijke bijdrage aan een bruisende en levendige stad. Voor evenementen is veiligheid een belangrijk thema. Daarnaast willen we ook uitdrukkelijk ruimte bieden aan nieuwe initiatieven. Onder dit beleidsveld hebben we onze ambities en activiteiten op het gebied van de Kunstraad, kunst & economie en evenementen gebundeld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen onafhankelijke en deskundige advisering over kunst- en cultuur beleid in Groningen en een goed werkend verdelingssysteem voor incidentele culturele activiteiten op basis van uitgangspunten zoals vastgesteld in de cultuurnota. We wilden dat Groningen aantrekkelijk is als vestigingsplaats voor creatieve hoger opgeleiden en als toeristische hotspot. We wilden dat instellingen minder afhankelijk worden van subsidie en dat de stedelijke samenleving en het bedrijfsleven investeren in cultuur.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Promotiedagen

In 2013 waren 21 culturele instellingen in een gezamenlijke stand op de promotiedagen vertegenwoordigd. De instellingen creëerden op deze manier mogelijkheden om zich te presenteren aan het bedrijfsleven in Noord Nederland, kennis te maken met relevante bedrijven en het opbouwen van netwerkcontacten. Conclusie Evaluatie van deze dagen wijst uit dat de instellingen belangstelling hebben voor het verder aangaan van contacten met het bedrijfsleven hoewel er twijfel bestaat over deze vorm. In 2014 zullen we daarom andere mogelijkheden onderzoeken, alvorens weer tot deelname aan de promotiedagen te besluiten.

Crowdfunding

In 2012 startte de Kunstraad, mede naar aanleiding van een initiatiefvoorstel van uw raad, een pilot rond crowdfunding. Samen met Voordekunst, nationaal vooraanstaand op het gebied van crowdfunding, werd een Groninger platform ingericht. Zomer 2013 presenteerde de Kunstraad uw raad een evaluatie van de pilot. Deze bleek succesvol, met de realisatie van (op dat moment) 11 van de 14 projecten. In totaal werd 41.978 euro opgehaald bij 654 donateurs, gemiddeld 64 euro per donateur. Besloten is dan ook de pilotperiode met nog eens 2 jaar te verlengen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

---

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2015)
▪ Gerealiseerde projecten	▪ 11	▪ N.v.t	▪ 20	▪ 25
▪ Totaal bedrag	▪ 41.978	▪ N.v.t	▪ 69.988	▪ 100.000
▪ Aantal donateurs	▪ 654	▪ N.v.t	▪ 1086	▪ 1500

Onderzoek

We gaven een stagiair van de RuG opdracht onderzoek te doen naar de huidige en mogelijke rol van de gemeente bij het versterken van ondernemerschap in de creatieve industrie. Resultaat is de scriptie Waardeconflicten en de rol van de gemeente in de creatieve industrie. In Groningen maakt de creatieve industrie 4,3% uit van de totale werkgelegenheid. Vooral de kunsten- en erfgoedsector in de stad is groot. Belangrijkste aanbevelingen uit het onderzoek zijn: meer samenwerking tussen Economische Zaken en Cultuur, een bij de stad passende invulling van de creatieve industrie, focus op creativiteit, artistieke passie en een neutrale website met informatie over de creatieve industrie in Groningen.

Kunstraad

In 2013 beheerde de Kunstraad het incidentenbudget (projectsubsidies professionele kunst) en het stimuleringsbudget amateurkunst (projectsubsidies amateurs). Beide budgetten raakten wederom uitgeput. Ook adviseerde de Kunstraad in 2013 over een mogelijke beter inrichting van onze subsidieregelingen voor amateurkunst. Op basis hiervan hebben wij deze regelingen per 2014 veranderd (zie ook deelprogramma 1 Culturele infrastructuur bij Amateurkunst). Verder trof de Kunstraad voorbereidingen voor de visitatie en evaluatie van onze cultuurnota 2013-2016, zoals afgesproken bij de totstandkoming van deze cultuurnota. Uitvoering volgt begin 2014.

Vergunningverlening en afhandeling van evenementen

In 2013 zijn we vroegtijdig met organisatoren van evenementen in overleg gegaan om ongewenste samenloop en concentratie in tijd van evenementen waar mogelijk te voorkomen. De mogelijkheid om te onderzoeken of ook bij kleine evenementen met een bezoekersaantal van 200 (nu in regelgeving 100) te volstaan met een melding, wordt betrokken bij de nader te bepalen prioriteitsstelling in het kader van het verbeterplan Stadstoezicht.

In het najaar van 2013 is opdracht gegeven voor het ontwikkelen van strategisch evenementenbeleid in 2014. Het strategisch evenementenbeleid zal leiden tot een aanscherping van toetsingskader Feesten in Balans II.

Vorbereiding en houden van toezicht op grotere evenementen

inzet van handhaving was in 2013 gericht op preventie, zoals controleren tijdens de opbouw.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 heeft de Kunstraad weer naar verwachting gefunctioneerd. De budgetten raakten uitgeput, wat inhoudt dat er voldoende kwalitatieve projecten waren om aan de doelstellingen van de budgetten te voldoen. Door de organisatie van de promotiedagen zijn de instellingen in contact gekomen met het bedrijfsleven. De investeringen van het bedrijfsleven in cultuur blijven, mede door de economische crisis achter. De pilot crowdfunding leverde goede resultaten op, die veel beloven voor de toekomst. Daarmee is de cultuursector conform doelstelling minder afhankelijk geworden van subsidies en raakt een groter publiek als donateur intensiever betrokken bij kunst en cultuur.

Grote evenementen hebben een voorrangpositie gekregen in locatie en datum. Het reguliere vergunningverleningstraject wordt daarna gevolgd. Het project professionalisering vergunningverlening is in 2013 gestart, een plan van aanpak evenementenproces is in de maak en wordt in 2014 uitgevoerd.

Vorbereiding en houden van toezicht op grotere evenementen:

In 2013 is de dB(C) norm voor bastonen vastgesteld. Bij grotere evenementen worden de voorwaarden zoals vastgelegd in de vergunning gehandhaafd. Ook wordt ten tijde van de opbouw van een evenement gekeken of er conform de vergunningsvoorwaarden wordt opgebouwd.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Cultuur						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
6.1	DIA/OCSW/ROEZ	Culturele infrastructuur	42.214	43.032	43.094	-62
6.2	OCSW	Deelname aan cultuur	1.655	2.719	2.688	31
6.3	MD/OCSW	Overig cultuur	1.848	1.899	1.742	157
Totaal lasten			45.717	47.650	47.524	126
Baten						
6.1	DIA/OCSW/ROEZ	Culturele infrastructuur	9.604	10.149	10.177	28
6.2	OCSW	Deelname aan cultuur	38	33	42	9
6.3	MD/OCSW	Overig cultuur	447	386	309	-77
Totaal baten			10.089	10.568	10.528	-40
Totaal saldi voor bestemming			-35.628	-37.082	-36.996	86
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			1.031	1.204	1.204	0
Totaal onttrekkingen			847	897	897	0
Totaal saldi na bestemming			-35.812	-37.389	-37.303	86

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

6.1 Culturele infrastructuur

N 35 duizend euro

Simplon (N 600 duizend euro)

Naar aanleiding van het faillissement van Simplon is de lening aan Simplon afgeboekt. Door de afboeking valt een subsidie bedrag van 84 duizend euro structureel vrij. Met de raad is afgesproken het verlies daarmee te compenseren.

Oosterpoort en de Stadsschouwburg (V 300 duizend euro)

Het resultaat van de Oosterpoort en de Stadsschouwburg is opgebouwd uit een aantal incidentele meevallers, waaronder een voordeel op de programmering en verhuur.

Subsidies (V 100 duizend euro)

Dit voordeel is onder andere ontstaan omdat Wallhouse geen subsidie heeft aangevraagd (30 duizend voordelig). Verder was voor het Groninger Museum een budget beschikbaar voor onderhoud (huurders deel), mocht dat nodig zijn. Er is geen aanspraak gedaan op dit budget. Dit levert een voordeel op van 76 duizend euro.

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 165 duizend euro.

PROGRAMMA 7

Verkeer

Duurzaam goed bereikbaar

Goede bereikbaarheid is essentieel voor de stad. Minstens zo belangrijk is een aangename, veilige en gezonde leefomgeving. In het programma Verkeer combineren we deze ambities. Daarbij is ons uitgangspunt met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet. Omdat Groningen een compacte stad is, is de fiets in veel gevallen en voor veel Stadgers een reëel alternatief. Om dezelfde reden is er een stevig draagvlak voor openbaar vervoer en P+R.

Groningen is de grootste stad van het Noorden. Voor de gehele Noordelijke regio vervult de stad een onmisbare functie als centrum van werkgelegenheid, onderwijs, cultuur en zorg. Goede verbindingen tussen stad en ommeland zijn daarmee dus vooral ook voor de regio van wezenlijk belang. Daarom werken we op dit gebied intensief samen met onze regiopartners.

Relevante beleidsnota's

Netwerkanalyse Regio Groningen-Assen (2013)

HOV-visie (2013)

Regiovisie Groningen-Assen (2013)

Meerjarenprogramma Verkeer 2013-2016 (2013)

Parkeren met Perspectief (2012)

Beleidsregels Gehandicapten parkeren 2012-2022 (2012)

De Groninger Fietsenstandaard (2011)

Nota Duurzame Mobiliteit, geactualiseerde beleidsnota Verkeer en Vervoer 2011-2020 (2011)

P+R-nota 2011-2020 (2011)

Parkeren in Stad: Duurzaam Bereikbaar 2010-2020 (2010)

Bestuurlijke Voorkeursvariant Zuidelijke Ringweg Groningen (2010)

Eindbeeld oostelijke ringweg (2009)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Fiets**
- 2. Openbaar vervoer**
- 3. Auto**
- 4. Parkeren**
- 5. Overig verkeer**

Evaluatie 2013

In 2013 is met de herijking van de netwerkanalyse een enorme sprong gemaakt in de analyse van het verkeer, het gebruik van wegen én het openbaar vervoer in de regio Groningen-Assen. Met deze analyse in de hand was het ook mogelijk een sprong te maken in de kwaliteit van het openbaar vervoer in Stad en regio. De ideeën daarvoor zijn opgenomen in de HOV-visie. De kern van deze visie is dat vanuit de regio bestemmingen in de stad directer bereikbaar worden en dat binnen de stad maximaal één overstap nodig is om te reizen naar de belangrijke bestemmingen. Samen met de provincie Groningen is eind 2013 geld uitgetrokken voor de uitvoering van de visie. In 2013 is meteen voortvarend met de invoering van de HOV-buslijnen begonnen; uitvoering van de visie zal ook nog in 2014 en 2015 plaatsvinden. Maatregelen uit de visie voor de trein worden meegenomen in het project De Knoop in het stationsgebied.

Daarnaast is Groningen Bereikbaar dit jaar echt op de kaart gezet. Met de start van de website en de eerste afstemmende werkzaamheden worden belangrijke lessen geleerd over hoe we om moeten gaan met minder wegcapaciteit als de ombouw van de Zuidelijke Ringweg bezig is. Duidelijk is dat coördinatie en communicatie cruciaal zijn om een goede bereikbaarheid te garanderen. De eerste zichtbare resultaten van Groningen Bereikbaar geven ons vertrouwen dat we op de goede weg zijn.

Tot slot blijft in 2013 het aandeel van de fiets in onze stad nog steeds groot en is het zelfs gegroeid naar het hoogste niveau ooit! We zijn en blijven een toonaangevende fietsstad. Het succes pleit wel voor nog meer aandacht voor de bereikbaarheid per fiets en het fietsparkeren.

FIETS

Groningen is een echte fietsstad. Bijna 60% van alle verplaatsingen binnen de gemeente Groningen gebeurt op de fiets. We willen dit hoge aandeel van de fiets in de stedelijke mobiliteit vergroten. Dit doen we door een compleet en comfortabel fietsnetwerk aan te leggen en een goede en veilige stallingsmogelijkheid te verzorgen aan het einde van de fietsrit.

Beleidsvelden

- Fietspaden/routes
- Stallingen

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma Fiets is 1,1 miljoen euro. De lasten voor fietspaden worden gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen. De lasten voor fietsparkeren hebben als dekkingsbron het Parkeerbedrijf.

Beleidsveld

Fietspaden/routes

Verschuiven van de focus op de aanleg naar verbeteren van kwaliteit en doorstroming

De afgelopen jaren hebben we in de Stad flink geïnvesteerd in de aanleg van nieuwe fietspaden en fietsbruggen. Ons fietsnetwerk is mede door deze investeringen vrij compleet en verfijnd. Er blijven wensen bestaan, maar de focus in het fietsprogramma verschuift van het aanleggen van nieuwe infrastructuur naar het verbeteren van de kwaliteit en doorstroming op bestaande fietsroutes. Zo constateren we een toenemende behoefte aan bredere fietspaden door zowel de toename van het aantal fietsers als de opkomst van de e-bike. Op bredere fietspaden kunnen fietsers met aanzienlijk snelheidsverschil elkaar goed en veilig inhalen. Daarnaast verbeteren bredere fietspaden en fietsvriendelijk afgestelde verkeerslichten de doorstroming voor alle fietsers.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het fietsgebruik in en naar de stad maximaliseren.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2015)
▪ Aantal fietsers op het binnencordon*	▪ 125.800	▪ 133.000	▪ 130.900	▪ 140.000
▪ Aandeel fiets in modal split binnen de gemeente Groningen	▪ 58,6%*	▪ -	▪ -	▪ 60-65%

* binnencordon: Het binnencordon is een denkbeeldige lijn binnen de stad Groningen (gebied tussen spoorlijn Groningen-Sauwerd, Westelijke Ringweg, Zuidelijke Ringweg, Winschoterdiep, Eemskanaal, Van Starckenborghkanaal en Noordelijke Ringweg). Op alle wegen en fietspaden die deze lijn kruist worden jaarlijks het auto- en het fietsverkeer geteld. Zodoende weten we hoeveel verkeer op een gemiddelde werkdag deze lijn kruist.

** Het aandeel van de fiets in de modal split bepalen we met behulp van het verkeersmodel. Dit verkeersmodel actualiseren we om de 4 á 5 jaar. De laatste actualisatie vond plaats in het najaar van 2011 en gebruikte gegevens uit 2008. In 2008 was het aandeel van de fiets in de modal split 58,6%. Het nieuwe verkeersmodel volgt in 2015 en gebruikt 2012 als basisjaar.

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Fietspad De Verbetering**

Een fietspad door de polder De Verbetering (Hoogkerk) is een ontbrekende schakel in ons fietsnetwerk. Met de aanleg van een fietspad in de vrijgekomen ruimte op het terrein van de voormalige Suikerfabriek ontstaat een snelle, directe fietsverbinding tussen het centrum van Hoogkerk, de wijk Ruskenveen en Groningen. Het fietspad sluit in het westen aan op het fietspad langs de Johan van Zwedenlaan en in het oosten op de Peizerweg. Tussen het fietspad De Verbetering en de Hunsingolaan wordt een nieuw stuk fietspad aangelegd, zodat er ook een verbinding is met de wijk Kranenburg en het Stadspark.

Naast het belang als ontbrekende schakel tussen Hoogkerk en Groningen is het fietspad De Verbetering ook van belang voor de gebiedsontwikkeling van het Suikerfabriek-terrein. De ontwikkeling ervan zal hierdoor wellicht eenvoudiger zijn.

Slimme Route naar Zernike

Medio 2013 heeft de promotiecampagne 'Slimme Route naar Zernike' plaatsgevonden. In deze campagne werd ingezet op de promotie van alternatieve fietsroutes van en naar Zernike. De belangrijkste reden daarvoor was dat ter hoogte van de Noordelijke Ringweg steeds vaker doorstromingsproblemen ontstaan, omdat de grote stroom fietsers voorrang heeft op het autoverkeer op de afrit van de Noordelijke Ringweg. Uit onderzoek is gebleken dat het aantal fietsers op de Zonnelaan in de richting van Zernike in een halfjaar tijd gedaald is, terwijl het totale aantal fietsers van en naar Zernike juist gestegen is met 13%. Vooral de route via de Bessemerstraat, het Wilgenpad en Park Selwerd bleek erg populair. Het aantal fietsers op deze route nam toe met bijna 25%.

Fietspaden aanleggen tussen Stad en Ommeland (Fietsroutes Plus)

Gezamenlijk met de provincie Groningen en de omliggende gemeenten stimuleren wij het gebruik van de fiets. Tussen Stad en Ommeland realiseert de provincie daarom zogenaamde Fietsroutes Plus. Een Fietsroute Plus is een fietspad dat breder en comfortabeler is dan een gewoon fietspad. Door de aanleg ervan wordt het fietsen prettiger en veiliger, waardoor op afstanden tot vijftien kilometer meer mensen voor de fiets kiezen in plaats van de auto.

De aanleg van Fietsroutes Plus ligt bij de provincie, maar wij zijn er nauw bij betrokken. Onze aandacht gaat vooral uit naar een goede aansluiting van de Fietsroutes Plus op het stedelijke fietsnetwerk. Eind 2013 is de Fietsroute Plus Groningen-Bedum gerealiseerd. Bovendien is verder gegaan met de planvorming voor de Fietsroutes Plus Groningen-Winsum en Groningen-Ten Boer.

Optimalisatie van het regionale fietsnetwerk

Eind 2013 is de geactualiseerde netwerkanalyse vastgesteld. Aan de netwerkanalyse is een maatregelenpakket gekoppeld, waarin ook een budget (ongeveer 3 miljoen euro) is gereserveerd voor de optimalisatie van de regionale fietsstructuur. Dit budget dient voor het verbeteren van de aansluiting van Fietsroutes Plus op bestaande fietspaden in de stad, fiets(parkeer)faciliteiten op de P+R locaties en fiets parkeren in de binnenstad. De uitwerking van deze projecten en financiële vertaling daarvan vindt plaats in het Meerjarenprogramma Verkeer & Vervoer 2014-2017.

Wat hebben we bereikt?

Groningen toont zichzelf in 2013 opnieuw als een ware fietsstad. In 2013 is het hoogste aantal fietsers op het binnencordon ooit gemeten. Bovendien zien we dat het aandeel van de fiets in de modal split onverminderd hoog blijft. Het pilotproject Slimme Route (wat onderdeel uitmaakt van Europees project CHAMP) geeft een aanzet voor een nieuwe manier van denken over fietsgedrag. De geslaagde pilot wordt in 2014 herhaald en mogelijk om meerdere plekken in de stad toegepast.

Stallingen**Meer fietsers leidt tot grotere stallingbehoefte**

Het aantal fietsers op het binnencordon nam de afgelopen tien jaren toe. Dat betekent dat de behoefte aan stallingsplekken toeneemt. Bovendien wordt de kwaliteit van de stallingsplaatsen steeds belangrijker. Een goede stallingsvoorziening heeft een tweeledig effect. Enerzijds stimuleert het Stadlers en Ommelanders om de fiets te pakken en anderzijds voorkomen we overlast van geparkeerde fietsen op straat. Naast gebouwde voorzieningen plaatsten we in de wijken extra fietsklemmen (zie programma 8, beleidsveld Jongeren).

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen het fietsgebruik in de stad maximaliseren, fietsers service en comfort bieden en de overlast van geparkeerde fietsen op straat voorkomen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Fietsparkeren Binnenstad

Op diverse plekken in de binnenstad overheersen gestalde fietsen het straatbeeld. Daardoor raakt het gebruik van de openbare ruimte uit evenwicht. Dit vinden we niet wenselijk en daarom zijn we op zoek geweest naar passende maatregelen zoals handhaving op fout gestalde fietsen (Broerplein) en de aanleg van fietsparkeervakken (Guldenstraat, Oosterstraat en Gelkingestraat). De pilots uit de discussienota "De Groninger Fietsenstandaard" zijn eind 2013 geëvalueerd.

Beter Benutten Fietsparkeren

Het fietsgebruik in Groningen stijgt nog steeds, ook in de Regio Groningen-Assen is dit het geval. Bovendien verwachten we de komende jaren een verdere groei. Behalve ons (regionale) fietsbeleid is de snelle ontwikkeling van de elektrische fiets hiervoor een belangrijke reden. Dat vraagt niet alleen om extra of betere fietspaden, maar ook om voldoende en kwalitatief goede stallingsmogelijkheden. In het kader van het landelijke programma Beter Benutten zetten we daar de komende jaren op in. In 2013 hebben we hiervoor de voorbereidende werkzaamheden (planvorming) uitgevoerd. Uit de plannen komt naar voren dat we bij het Hoofdstation, het Noorderstation, bij twee belangrijke bushaltes en op de P+R-terreinen Hoogkerk en Karding de stallingsmogelijkheden gaan uitbreiden en verbeteren. In totaal gaat het daarbij om een investering ruim 1 miljoen euro.

Cameratoezicht in fietsenstallingen

In onze vier binnenstadstallingen wordt toezicht gegarandeerd, voornamelijk met behulp van camera's. In de avond ('s zomers na 21.00 uur en 's winters na 18.00 uur) zijn de stallingen wel bemand. De invoering van cameratoezicht heeft de jaarlijkse beheerskosten naar beneden gebracht. Desondanks blijft een veilige en goede stallingmogelijkheid gegarandeerd. In verband met de invoering van het gedeeltelijke cameratoezicht in de (binnenstad)stallingen weten we momenteel niet hoeveel Stadjes jaarlijks gebruik maken van onze stallingen. Medio 2013 is in de vier binnenstadstallingen een monitoringssysteem geïnstalleerd. Vanaf 2014 kunnen we weer meten hoeveel fietsers van de voorzieningen gebruik maken.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Door de toename van het aantal fietsers in de binnenstad, neemt de behoefte aan stallingsplekke toe. In 2013 hebben we goede stappen gezet richting een nieuwe manier van denken over de gestalde fiets. De pilot met fietsparkeervakken lijkt succesvol en geniet internationaal aandacht. De kwaliteit van de stallingsplaatsen en de verschillende mogelijkheden in de binnenstad daarvoor hebben voldoende onze aandacht.

OPENBAAR VERVOER

Groningen is een aantrekkelijke stad. Je kunt er goed wonen, werken, cultuur snuiven, winkelen en ontspannen. Dat geldt niet alleen voor onze Stadjes, ook inwoners uit de Regio en de rest van Nederland weten onze stad te vinden. Er is dan ook een sterke pendel van en naar de stad. Al deze verplaatsingen kunnen en willen we niet per auto faciliteren. We ontwikkelen daarom een hoogwaardig (regionaal) openbaarvervoersysteem, met onze stad als knooppunt en met uitstekende aansluitingen naar de belangrijkste bestemmingen in de stad.

Beleidsvelden

- Spoor
- Bus

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma openbaar vervoer bedraagt 318 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit werken derden en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Spoor

In het kader van het Regionaal Specifieke Pakket (RSP) hebben we de afgelopen jaren plannen, ontwerpen en keuzes gemaakt voor diverse spoorse projecten en de samenkomst van de sporen in het stationsgebied. In de in 2013 herijkte HOV-Visie heeft het spoor als ruggengraat van het openbaar vervoer een nog belangrijkere rol gekregen. De drie treinstations in de stad zijn van groot belang voor de verdeling en spreiding van reizigersstromen. Het openbaar vervoer wordt hierdoor beter, aantrekkelijker en voor zowel reizigers als overheid betaalbaarder. Bovendien is het hierdoor mogelijk om minder bussen door de binnenstad te laten rijden, terwijl de bereikbaarheid van de binnenstad met het openbaar vervoer op een hoog niveau blijft.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Goed openbaar vervoer draagt bij aan de bereikbaarheid van stad en regio en een goede bereikbaarheid draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare gemeente. Doel is dan ook om reizigersstromen zo goed als mogelijk te faciliteren. Een indicator hiervan is het aandeel openbaar vervoer in de modal split en het aantal in- en uitstappers op de stations.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2011	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2014)
▪ Aandeel OV (bus en trein) modal split binnen de gemeente Groningen*	▪ 4,2%	▪ N.v.t.	▪ N.v.t.	▪ 5%
▪ Aantal in- en uitstappers op de treinstations op een gemiddelde werkdag	▪ 39.036	▪ 40.000	▪ **	▪ 40.000

* Het aandeel bepalen we met behulp van het verkeersmodel, dat we om de 4 á 5 jaar actualiseren.

** Het aantal in- en uitstappers op de treinstations wordt niet langer geteld door NS. We weten daarom niet nauwkeurig of het gestelde doel behaald is. Wel is een steigende lijn te zien in het gebruik van station Europapark.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Verbetering busverbinding corridor west (voorheen Spoorlijn Groningen - Heerenveen)

In 2012 is besloten te stoppen met de ontwikkeling van de spoorlijn Groningen - Heerenveen. Het opgenomen pakket maatregelen in het project 'Verbetering busverbinding corridor west' is het alternatief voor het Groningse deel van de spoorlijn Groningen - Heerenveen. In 2013 is aan dit pakket maatregelen vorm gegeven. Bij instemming van Provinciale Staten met de voorkeursvariant optimalisatie omgeving P+R Hoogkerk wordt er onder andere een onderdoorgang voor al het

.....
verkeer bij de Eemsgolaan/Zuiderweg aangelegd. Ook worden de rotondes bij de toe-en afritten van de A7 geoptimaliseerd.
.....

Spoorlijn Groningen - Leeuwarden (inclusief tunnel Paterswoldseweg)

Er komt een extra sneltrein op de spoorlijn tussen Groningen en Leeuwarden. De provincies Groningen en Fryslân, de gemeenten Leeuwarden, Groningen en Zuidhorn, ProRail en de overige gemeenten aan het spoor werken samen aan dit project. De verwachting is dat de trein eind 2017 rijdt. De vier belangrijkste onderwerpen voor ons zijn de komst van een extra (vierde) trein per uur, de aanleg van een tweede spoor tussen Zuidhorn en de Zuiderweg in Hoogkerk, de spoorconfiguratie in Hoogkerk ter voorbereiding op een station en een tunnel voor al het verkeer onder het spoor bij de Paterswoldseweg. In 2013 zijn de plannen verder uitgewerkt en is begonnen met het opstellen van het Ontwerp-tracébesluit.

Spoorlijn Groningen - Assen - Zwolle

Met ingang van de NS-dienstregeling 2013 rijden er vier treinen (2 stoptreinen en 2 intercity) per uur tussen Groningen en Zwolle. In 2013 is onderzocht of op dit traject tussen Assen en Groningen zelfs een 5e en 6e trein mogelijk is. De verwachting is dat deze 5e en 6e trein medio 2016 in de spitsen gaat rijden. In 2013 is ook besloten om het spoor vanaf het spooreplacement Zwolle tot Herfte te verdubbelen van twee naar vier sporen. Daardoor komen de spoorlijnen naar Dalfsen (Emmen) en Meppel vrij van elkaar te liggen. Ter hoogte van de spoorplitsing bij Herfte komt een onderdoorgang, oftewel een ondergronds stuk spoor, zodat treinen elkaar vrij kunnen kruisen. Het grootste voordeel voor Groningen is dat bij deze toekomstvaste oplossing de treinen in Groningen beter op andere treinen en bussen kunnen aansluiten.

Stationsgebied

Sinds een aantal jaren werkt de gemeente samen met de provincie, het Rijk, ProRail en NS aan de toekomst van het Stationsgebied. Deze samenwerking kent twee accenten. De ontwikkelingsvisie Stationsgebied onder onze regie en de Knoop Groningen onder regie van de provincie. Binnen het project Knoop Groningen vallen de wijzigingen aan de sporen die door de komst van extra treinen nodig zijn; het verplaatsen van het opstel terrein en de aanleg van een transfervoorziening. In 2013 heeft uw raad de ontwikkelstrategie vastgesteld. ProRail heeft in 2013 de planuitwerking voor de spoor gerelateerde infrastructuur op en rond het station (Knoop Groningen) vrijwel afgerond. Wat betreft de transfer heeft uw raad de voorkeur voor een tunnel uitgesproken. De stuurgroep Stationsgebied heeft in 2013 besloten om deze variant verder uit te werken.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De toevoeging van de vierde trein tussen Zwolle en Groningen zorgt voor een groei in het reizigersaantal. Bovendien neemt station Europapark een steeds belangrijkere plek in in het OV-netwerk van Groningen.

Beleidsveld

Bus

Binnen het beleidsveld bus werken we aan busverbindingen en -stations. Hoogwaardige openbaar vervoerknooppunten waarbij het overstappen tussen trein-bus en bus-bus wordt gefaciliteerd zijn een belangrijk onderdeel van het netwerk. Het verbeteren van de efficiëntie van het openbaar vervoer is daarbij cruciaal om de groeiende vervoersbehoefte te faciliteren.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Goed openbaar vervoer draagt bij aan de bereikbaarheid van stad en regio. En een goede bereikbaarheid draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare gemeente. We willen zo veel mogelijk mensen met het openbaar vervoer naar, vanuit en binnen de stad laten reizen. We willen het gebruik van het openbaar vervoer en de fiets maximaliseren, als alternatief voor de auto. Doel is dan ook om reizigersstromen zo goed als mogelijk te faciliteren. Indicatoren hiervoor zijn het aantal busreizigers in de stad en het aantal P+R-reizigers. Het aantal toegankelijk gemaakte haltes is een indicator voor de toegankelijkheid van het openbaar vervoer.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2014)
▪ Aantal busreizigers in de Stad (in miljoenen reizigers)	▪ 21	▪ 20,9	▪ 19,0*	▪ 21
▪ Aantal P+R-busreizigers (in miljoenen reizigers)	▪ 1,94	▪ 2,9	▪ 1,99**	▪ 3
▪ Totaal aantal toegankelijke bushaltes binnen de gemeente Groningen.	▪ 250	▪ 320	▪ 335	▪ 420

*reden van afname veroorzaakt door andere telmethode. Wij hebben het beeld dat het totale reizigersaantal in de stad gelijk is gebleven, maar dat een deel van de reizigers binnen de stad gebruik maakt van streeklijnen en Q-liners in plaats van de getelde stadsbussen.

** Het totale aantal P+R-busreizigers in de stad is nagenoeg gelijk gebleven. Het aantal is afgenomen op P+R locaties Sontweg en Europapark (14% en 6%). Het plaatsen van slagbomen op P+R Europapark is een mogelijke verklaring voor deze afname. Op de P+R locaties Kardingse en Haren is het reizigersaantal toegenomen met 8%.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Netwerkanalyse: HOV-visie

Vanuit de Netwerkanalyse is nagedacht over het openbaar vervoer in de hele regio. Samen met de provincie Groningen heeft de stad een HOV-visie gemaakt en eind 2013 is deze visie door beide partijen vastgesteld. Samen hebben we een bedrag van 20 miljoen euro uitgetrokken om de maatregelen uit de HOV-visie te realiseren. De maatregelen betreffen tal van infrastructurele investeringen, die de reistijd en -afstand verkorten

Busdienstregeling

In 2013 is de nieuwe dienstregeling bus 2014 voorbereid. Onderdeel daarvan was de aanschaf van nieuwe bussen en de introductie van Qlink. Hierdoor wordt het openbaar vervoer beter en efficiënter en daardoor betaalbaar.

HOV-as Peizerweg

Om een hoogwaardige openbare vervoersverbinding (HOV) te maken tussen P+R Hoogkerk en het Hoofdstation moeten we nog een deel van het tracé aanleggen. Deze laatste (3e) fase betreft het tracédeel Paterswoldseweg-Hoofdstation. Met het oog op de verkeersveiligheid maken we een ongelijkvloerse kruising van het spoor en de Paterswoldseweg. In 2013 is onderzoek verricht naar een tracé waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met eventuele toekomstige ontwikkelingen. De busbaan zal medio 2015 in gebruik kunnen worden genomen.

Aansluiting P3 op Europaweg

Op 7 december 2012 is het nieuwe kruispunt Europaweg/Boumaboulevard/Herningweg in gebruik genomen. Doel van deze aansluiting is tweeledig. De automobilisten kunnen makkelijker gebruik maken van het P+R-terrein en de bussen kunnen relatief eenvoudig vanaf de Europaweg naar het P+R-terrein. Deze aansluiting is opgeleverd. De financiële afronding was in 2013.

Busdoorstroming Europaweg

Om de busdoorstroming richting de binnenstad en het UMCG over de Europaweg te verbeteren, is in augustus 2013 een grotendeels vrij liggende busbaan tussen P+R Europapark en het UMCG geopend. Deze busbaan heeft een belangrijke functie in het openbaar vervoernetwerk, zoals deze in de in 2013 vastgestelde HOV-Visie is verwoord.

Bus toe- en afrit Hoogkerk

Om de doorstroming van bussen naar en vanaf P+R Hoogkerk op de A7 te verbeteren, realiseren we een aparte bustoe- en afrit. In 2013 is afgesproken om deze bus toe- en afrit als een van de eerste werken van de Aanpak Ring Zuid uit te voeren.

Halteplan toegankelijkheid

Het toegankelijk maken van bushaltes, in combinatie met de inzet van lagevloerbussen, maakt het openbaar vervoer in de stad beter toegankelijk voor ouderen, gehandicapten en reizigers met kinderwagens. In overeenstemming met het provinciale halteplan wordt voor 2015 van ons verwacht dat wij 420 van de 650 haltes in de stad (64,6%) toegankelijk maken. In 2013 zijn 85 haltes toegankelijk gemaakt; in totaal zijn er nu 335 haltes toegankelijk gemaakt.

Dynamische Reis Informatie Systemen (DRIS) op belangrijke haltes

Sinds eind 2008 werken we in samenwerking met het OV-bureau aan de invoering van DRIS. Met DRIS worden reizigers via digitale schermen geïnformeerd over de actuele aankomst- en vertrektijd van hun bus. In 2013 is de opdracht verstrekt om ook de wachtende busreizigers op de bushalte via DRIS te informeren. We gaan dit doen door circa 230 van de 650 bushaltes in Groningen van informatiepanelen te voorzien. In 2013 zijn de eerste DRIS-panelen geplaatst bij o.a. het Station Europapark en op P+R Kardinge. In 2014 volgt de verdere uitrol.

Bijdrage OV bureau

De jaarlijkse bijdrage aan het OV-bureau is 159 duizend euro. Voor 2013 is dit beschikbaar gesteld uit de extra beleidsmiddelen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Eind 2013 is de nieuwe dienstregeling ingegaan die is opgesteld naar aanleiding van de Netwerkanalyse en HOV-visie. Het aantal reizigers in de stad en het aantal P+R-reizigers is gestegen. De grootste groei zit op de drukste lijnen.

In ons ommeland is sprake van een lage mate van verstedelijking. De auto is dan ook een belangrijk vervoersmiddel voor het sociaal en economisch functioneren van de stad en de omgeving. Om de stad ook in de toekomst goed bereikbaar te houden, zijn aanpassingen aan de hoofdautostructuur nodig. Niet alleen voor de economie van de stad, maar ook om te voorkomen dat er alternatieve autoroutes ontstaan op plekken in de stad waar dat ongewenst is.

Beleidsvelden

- Regionale ontsluiting en ringwegen
- Stedelijke hoofdstructuur
- In de wijken

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma auto bedraagt 4,6 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit werken derden en de algemene middelen.

Beleidsveld

Regionale ontsluiting en ringwegen

Uitbreiden van capaciteit op de ringwegen

De komende jaren neemt de druk op het wegensysteem toe. Meer autoverkeer leidt tot doorstromingsproblemen en een verminderde leefbaarheid in de stad. We lossen dit op door zowel goede OV- en fietsalternatieven te bieden voor de auto, het hoofdwegenet beter te benutten en anderzijds de capaciteit van ons ringwegensysteem te vergroten. We doen dit nu al met de Oostelijke Ringweg en vanaf 2015 starten we met de Zuidelijke Ringweg.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De doorstroming van de auto op onze hoofdwegen (ring) verbeteren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Zuidelijke Ringweg Groningen

De ombouw van de Zuidelijke Ringweg verbetert de verkeersafwikkeling en veiligheid en draagt bij aan een goede, veilige en duurzame autobereikbaarheid van de regio Groningen. Daarbij is een goede ruimtelijke inpassing en leefbaarheid van de omgeving uitgangspunt. In 2013 heeft het Ontwerp Tracébesluit, de Ontwerp InrichtingsPlannen voor het onderliggend wegennet en de omgevingsvergunning voor de Helperzoomtunnel ter inzage gelegen. Dit resulteert half 2014 in een onherroepelijk Tracébesluit. Dit is later dan verwacht met name als gevolg van de nieuwe regelgeving geluidhinder.

.....

Opwaarderen Oostelijke Ringweg Met de provincie Groningen als trekker wordt in samenwerking met Rijkswaterstaat de doorstroming en verkeersveiligheid op de Oostelijke Ringweg verbeterd.

Dit doen we door alle kruisingen op de Oostelijke Ringweg ongelijkvloers te maken. Verkeerslichten zijn dan niet meer nodig. Het verkeer stroomt hierdoor beter door. In 2013 zijn de kruispunten Kardinge/Ulgersmaborg en Beijum Noord/Groningerweg in uitvoering gegaan. Bij de uitvoering van het kruispunt Beijum Noord/Groningerweg wordt de verdubbeling van de op- en afritten van het knooppunt Oostelijke/Noordelijke Ringweg meegenomen (een onderdeel uit het basispakket verkeersmanagement van Groningen Bereikbaar). De werkzaamheden op de kruispunten Lewenborg/Ulgersmaborg en Beijum Zuid/De Hunze zijn in 2013 afgerond.

Noordzebrug vervangen en kruising Bedumerweg/Noordelijke Ringweg ongelijkvloers maken

Om de vaarweg Lemmer-Delfzijl geschikt te maken voor het vervoer van meerdere lagen containers moeten de bruggen in het van Starckenborghkanaal worden verhoogd. De provincie is hiervoor projectleider. Deze werkzaamheden hebben invloed op de kruising Noordelijke Ringweg/Bedumerweg. Om die reden is besloten de gehele kruising sterk te verbeteren en wordt deze ongelijkvloers gemaakt, waarmee de verkeerslichten komen te vervallen. Dit draagt bij aan

.....
een betere bereikbaarheid van het noordoostelijk deel van de (binnen)stad. De werkzaamheden aan de brug en het ongelijkvloers maken van de kruising worden in samenwerking tussen gemeente en provincie uitgevoerd. Aan de oostkant van de weg komt een fietspad. In 2013 is het project in uitvoering gegaan. Ondanks het failliet gaan van de aannemer, ligt het project nog op planning.

.....
Reitdiepplein fase 2 en verdubbelen verbindingsbogen Westelijke/Noordelijke Ringweg

Het project Reitdiepplein omvat het vloeiender maken van de afslag Noordelijke Ringweg/Westelijke Ringweg, het verwijderen van de verkeerslichten bij dit knooppunt en het aanpassen van een oprijmogelijkheid naar de Westelijke Ringweg vanaf de Hoogeweg. Om de ringweg als alternatieve route tijdens de ombouw van de Zuidelijke Ringweg geschikt te maken, worden de verbindingsbogen tussen de Noordelijke en Westelijke verdubbeld. Beide projecten worden gezamenlijk opgepakt en getrokken door de provincie. In 2013 is de planuitwerking gestart.

.....
Groningen Bereikbaar

We houden de stad bereikbaar, ook tijdens de bouw van onze grote projecten. Dat gaat niet vanzelf. Met de projectorganisatie Groningen Bereikbaar stemmen we de bouwwerkzaamheden op elkaar af en we zorgen voor een zo slim mogelijke fasering in de uitvoering. Daarnaast sturen we op verandering in mobiliteitsgedrag door het bieden van alternatieven. In 2013 is Groningen Bereikbaar steeds meer zichtbaar geworden met onder andere de bereikbaarheidskranten, website, het regelscenario voor de intocht van Sinterklaas en de onderwijsdag.

.....
Investeren in dynamisch verkeersmanagement (DVM)

In 2012/2013 hebben we samen met Rijkswaterstaat en de provincie Groningen informatieborden geplaatst op enkele aanrijroutes naar de stad en hebben we een start gemaakt met het verbeteren van de doorstroming bij thuiswedstrijden van FC Groningen. In 2013 is ook een start gemaakt met de planvorming van het Basispakket Verkeersmanagement, waaronder een nieuw ParkeerRouteInformatieSysteem en het vernieuwen van verkeerslichten. Dit pakket is nodig om gebruik te maken van de DVM-systemen, die verkeersstromen goed kunnen sturen tijdens zowel de uitvoering van de grote projecten als daarna. DVM zorgt ervoor dat de beschikbare capaciteit op onze wegen beter wordt benut. Vanaf 2013 tot en met 2020 investeren we daarom samen met de provincie, het Rijk en de regio 14 miljoen euro in DVM.

Mobiliteitsmanagement

Met het convenant Mobiliteitsmanagement Regio Groningen- Assen, dat is gericht op de grotere werkgevers in onze regio, nemen we maatregelen om het aantal automobiliteiten in het woon-werkverkeer terug te dringen. Dit is zeer succesvol geweest. Ga slimmer reizen & werken Taskforce Mobiliteitsmanagement Regio Groningen Assen heeft namelijk samen met haar Convenantpartners in 2 jaar tijd, 9,6% autokilometers uit de spits gehaald. Hiermee heeft zij vergeleken met andere regio's in de kortste tijd en geringste budget het hoogste resultaat bereikt.

Met Groningen Bereikbaar verbreden we de focus van mobiliteitsmanagement naar onder andere bezoekers, bevoorrading, MKB en onderwijs. Hierbij wordt niet alleen gefocust op een structurele gedragsverandering, maar ook wat extra nodig is tijdens de uitvoering van de vele projecten, zoals een actief beleid op "spitsmijden". In 2013 is begonnen met planvorming voor verschillende maatregelen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De doorstroming op het hoofdwegennet is nog niet voldoende, daarom zijn er nu projecten in uitvoering dan wel in planvorming om deze doorstroming te verbeteren. De organisatie Groningen Bereikbaar speelt een belangrijke rol in de communicatie en afstemming om de stad tijdens de uitvoering van deze grote projecten bereikbaar te houden.

Stedelijke hoofdstructuur

Veel autoverkeer in zuidoosten Groningen

Voorals ten zuiden en oosten van de binnenstad zijn de knelpunten in de autobereikbaarheid dagelijks waarneembaar. Gezien de al bestaande verkeersdruk in het zuidoosten van de stad en de verwachte toename door de ontwikkeling van de Eemskanaalzone is hier nieuwe infrastructuur nodig.

Wat wilden we bereiken?

De doorstroming van de auto op onze stedelijke hoofdstructuur verbeteren.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn doel (2016)
▪ Aantal auto's op het binnencordon (werkdag)	▪ 244.300	▪ 240.000	▪ 228.400	▪ 238.000
▪ Aandeel van de auto in de modal split binnen de gemeente Groningen	▪ 39,1%*	▪ -	▪ -	▪ 30-35%*

* Het aandeel van de auto in de modal split bepalen we met behulp van het verkeersmodel. Dit verkeersmodel actualiseren we om de 4 à 5 jaar. De laatste actualisatie vond plaats in het najaar van 2011 en op basis van gegevens uit 2008. In 2008 was het aandeel van de auto in de modal split 39,1%. Het nieuwe verkeersmodel volgt in 2015 en gebruikt 2012 als basisjaar.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Sontweg / Sontbrug We leggen de Sontbrug en het Sontwegtracé aan om Meerstad te ontsluiten en te verbinden met de bestaande stad. De Sontbrug krijgt een gescheiden infrastructuur voor fiets, auto en bus over het Winschoterdiep. In 2013 is de planuitwerking afgerond en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. Tevens is in 2013 begonnen met de uitvoering van de Eltjo Ruggeweg (aansluiting Sontweg en Bornholmstraat), de reconstructie van de Sontweg (fase 1) en de herinrichting van de St. Petersburgweg.

Boerhaaverotonde

We passen de Boerhaaverotonde aan om de doorstroming van en naar het Martiniziekenhuis te verbeteren. Daarnaast worden in het wegennetwerk rondom het Martiniziekenhuis nog optimalisaties doorgevoerd. Bij deze optimalisaties is rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen rondom het Martiniziekenhuis. De te nemen maatregelen zorgen ervoor dat de bereikbaarheid van het Martiniziekenhuis voor zowel de ambulance als het openbaar vervoer sterk verbetert. In 2013 is een variantenstudie gedaan en heeft uitgebreid verkeerskundig onderzoek plaatsgevonden.

Vervangen Herewegviaduct

Het Herewegspoorviaduct is meer dan honderd jaren oud en toe aan vernieuwing. Ten behoeve van deze opgave is in oktober 2012 een verkennende studie naar de verschillende varianten voor vernieuwing afgerond. Op basis hiervan heeft het college opdracht gegeven om in de eerste helft van 2014 een voorkeursvariant uit te werken voor de vernieuwing van het viaduct, die kan worden uitgewerkt in een concreet programma van eisen voor aanbesteding. De geschatte kosten voor vernieuwing bedragen 25 tot 30 miljoen euro.

Belangrijk element bij de vernieuwing is de eis van Pro Rail om de vrije doorrijhoogte onder het viaduct te vergroten met 50 centimeter. Onderzocht wordt op welke wijze deze eis kan worden gehonoreerd, met zo weinig mogelijk negatieve effecten voor gebruikers (met name fietsers) van het viaduct en omwonenden.

Omdat het Herewegspoorviaduct een belangrijke sleutel vormt in de bereikbaarheid van Groningen is in overleg met Groningen Bereikbaar besloten om tevens te onderzoeken of de vernieuwing nog een aantal jaren kan worden uitgesteld. Het antwoord op deze vraag is van belang in relatie tot de planning van andere grote infrastructurele projecten die de komende jaren op stapel staan in Groningen (Denk daarbij aan Aanpak Ring Zuid, Spoorknop en Paterswoldsewegtunnel). Zie ook: Programma 9 Onderhoud en beheer openbare ruimte, deelprogramma Onderhoud infrastructuur.

Visie autostructuur / sectorenmodel

De komende jaren staan grote infrastructurele veranderingen op stapel. De verbouwing van de Zuidelijke Ringweg en de aanleg van het Sontwegtracé leiden tot aanpassingen in de verkeerscirculatie van de stedelijke hoofdwegenstructuur. De routekeuze van een deel van de automobilisten valt daardoor straks anders uit. De huidige verdeling van het autoverkeer in onze stad gaat daardoor veranderen. Op sommige wegen wordt het drukker en op andere juist minder druk. Bovendien verandert de verkeersbelasting van kruispunten en daardoor de doorstromingscapaciteit. In 2013 heeft het college besloten niet verder te gaan met het onderzoek naar de uitbreiding van een sectorenmodel. Wel is de autostructuur opgenomen in het Bereikbaarheidsplan en zal in de uitwerking van dit plan verder worden opgepakt.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Om de bereikbaarheid van zuidoostelijk stadsdeel te verbeteren is in 2013 begonnen met de realisatie van het Sontwegtracé en -brug. Om de doorstroming voor het autoverkeer op de stedelijke hoofdstructuur nog verder te verbeteren is in 2013 met de actualisatie van de Netwerkanalyse een pakket met automaatregelen vastgesteld.

Beleidsveld

In de wijken

In het beleidsveld “in de wijken” hebben we oog voor relatief kleine verkeersproblemen die zich voornamelijk in onze woonwijken voordoen. Het gaat daarbij vooral om maatregelen die de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de wijk verbeteren

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Verbeteren van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in onze wijken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Diverse kleine verkeersmaatregelen en reconstructies

Tot en met 2015 is een jaarlijks budget beschikbaar van 175 duizend euro om gehoor te kunnen geven aan verzoeken van Stadgers. In 2013 hebben we met dit budget ruim 50 verzoeken om kleine ingrepen uitgevoerd, zoals het aanbrengen van een zebrapad, het verbeteren van een looproute, het verbeteren van de parkeersituatie in de wijk of bijvoorbeeld het plaatsen van een verkeersbord of hekje. Bij deze onvoorziene infra-projecten gaat het om een maximale investering van 10 duizend euro (het merendeel van de opdrachten bedraagt overigens maximaal 500 euro), die minder dan 8 uur planuitwerking vergen en een zo breed mogelijk publiek belang dienen.

In 2013 hebben we ook drie grotere projecten (>10 duizend euro) uit het budget betaald. Het gaat hier om de maatregelen die nodig waren voor het “buitenom de binnenstad” laten rijden van buslijn 15 (12 duizend euro), een vervolg op het verkeersplan Zernike (11 duizend euro) en het treffen van verkeersveiligheidsmaatregelen aan de Eemsgolaan (40 duizend euro).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We komen aan veel verzoeken van Stadgers tegemoet en leveren op deze manier een snelle bijdrage aan de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de wijken.

PARKEREN

In ons parkeerbeleid maken we onderscheid tussen kort en lang parkeren. Met kort parkeren bedoelen we bezoekers van de stad die bijvoorbeeld gaan winkelen, naar het museum gaan of op bezoek komen in het ziekenhuis. Deze doelgroep faciliteren we, liefst in parkeergarages, dichtbij de plaats van bestemming. Met lang parkeren richten we ons met name op de grote groep forenzen van onze stad. Hiervoor realiseren we P+R-terreinen aan de randen van de stad.

Beleidsvelden

- Parkeervoorzieningen
- Parkeerbedrijf

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma parkeren bedraagt 14,0 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit de exploitatie van het parkeerbedrijf.

Beleidsveld

Parkeervoorzieningen

In de stad bieden we verschillende vormen van parkeren aan. Parkeren op straat en in garages dichtbij het centrum voor kortparkeerders, in buurtstallingen voor inwoners van onze schilwijken en op P+R-terreinen aan de randen van de stad voor langparkeerders.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Bezoekers en gebruikers van onze stad goede parkeervoorzieningen bieden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2016)
▪ Gemiddelde bezetting P+Rterreinen op werkdagen	▪ 59%	▪ 70%	▪ 59%	▪ 80%
▪ Gemiddeld rapportcijfer P+R	▪ 7,8	▪ 8	▪ 7,6	▪ 8
▪ Gemiddeld rapportcijfer parkeergarages	▪ 7,5	▪ 8	▪ 7,5	▪ 8

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Om te kunnen voldoen aan de parkeervraag bouwen we een aantal parkeergarages nabij de binnenstad en breiden we op strategische plaatsen aan de randen van de stad de capaciteit van P+R-terreinen uit. Ook geven we de bestaande P+R-terreinen een kwaliteitsimpuls en treffen we specifieke duurzaamheidsmaatregelen.

Parkeergarages bouwen

We bouwen drie parkeergarages in de stad om (kort) parkeren dichtbij de bestemming te faciliteren. Dit zijn de Damsterdiepgarage, de parkeergarage onder SOZAWE en de parkeergarage onder het Forum.

In 2013 is de Damsterdiepgarage volledig opgeleverd en zijn de laatste 300 parkeerplaatsen beschikbaar gekomen. Ook de bouw van de parkeergarage SOZAWE is afgerond en de garage is inmiddels in gebruik genomen. Eind 2011 is het project Groninger Forum / Oostwand begonnen, waaronder de bouw van de Forum-garage. De bouw is in volle gang en ingebruikname is voorzien in 2017.

P+R-terreinen aanleggen of uitbreiden

Het realiseren van P+R-voorzieningen is een speerpunt in ons eigen en het regionale beleid. Op strategische plaatsen aan de randen van de stad realiseren wij P+R-terreinen zodat we de druk op

.....
het wegnnet in de stad verminderen. Samen met de regionale partners is in 2013 de regionale bereikbaarheidsstrategie geactualiseerd en daarin is het grote belang van P+R voor de bereikbaarheid herbevestigd. In afwachting van die actualisatie zijn investeringen in P+R-terreinen tijdelijk 'on hold' gezet.

Voor de P+R Haren geldt dat wij samen met de gemeente Haren en de provincie Groningen wel doorwerken aan een uitbreiding met 500 parkeerplaatsen. Het definitief ontwerp is gereed en afgestemd met bewoners. In 2014 start de realisatie.

.....
Kwaliteit P+R-terreinen verbeteren

In onze parkeernota is de ambitie opgenomen om de kwaliteit van P+R terreinen te verbeteren. Voorbeelden van concrete maatregelen zijn een betere en actuele verwijsinformatie, goede verlichting en toiletvoorzieningen. Vanwege dezelfde redenen als de stagnatie rondom de aanleg en uitbreiding van P+R-terreinen is dit project uitgesteld tot 2014.

.....
Parkeerregulering oude wijken

Samen met de bewoners van de Oranjewijk is in 2013 een Parkeerplan ontwikkeld, dat maatregelen bevat waarmee de parkeeroverlast in de wijk kan worden teruggedrongen. Er is inspraak opgestart over het concept-besluit om betaald parkeren in te voeren in het resterende deel van de Oranjebuurt en de Noorderplantsoenbuurt. Invoering is voorzien eind 2014.

Een vergelijkbaar traject voor de Oosterparkwijk, Korrewegwijk en de Hoogte is in 2013 niet opgestart, vanwege het ontbreken van dekking voor de te maken plankosten. Om deze reden kan ook in 2014 hier nog niet mee worden gestart.

.....
Duurzaamheidsmaatregelen parkeren

We treffen maatregelen rondom parkeren die de duurzaamheid ten goede komen. Zo hebben we in parkeergarages, op P+R-terreinen en op openbare plaatsen in de stad laadpunten voor elektrische voertuigen gerealiseerd. Op de P+R Hoogkerk is intelligente straatverlichting aangebracht, die alleen brandt als zich voertuigen of personen op het terrein bevinden.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De bouw van twee parkeergarages is afgerond en er zijn stappen gezet in de uitbreiding van de P+R Haren, de parkeerregulering in oude wijken en het aanbrengen van duurzaamheidsmaatregelen.

Er is weliswaar een pas op de plaats gemaakt met de overige investeringen in P+R, maar met de vaststelling van de regionale bereikbaarheidsstrategie is de basis gelegd om vanaf 2014 een nieuwe start te kunnen maken.

Beleidsveld

Parkeerbedrijf

Kostendekkende exploitatie

Het Parkeerbedrijf is primair belast met de uitvoering van de beleidsmaatregelen op het gebied van parkeren. De werkzaamheden richten zich op de exploitatie van betaald parkeergebieden en de verschillende parkeervoorzieningen (parkeergarages, P+R-terreinen, buurtstallingen en fietsenstallingen). Daarnaast verstrekt het Parkeerbedrijf vergunningen en ontheffingen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De hoofddoelstelling van het gemeentelijk parkeerbeleid is bijdragen aan een bereikbare, duurzame en aantrekkelijke stad. Het Parkeerbedrijf ondersteunt dit door middel van sturing op het gebruik van parkeervoorzieningen door het aanbieden van een gedifferentieerd aanbod, gepaard gaande met een uitstekende digitale dienstverlening. Uitgangspunt hierbij is een kostendekkende exploitatie.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....
Resultaat parkeerbedrijf

Het Parkeerbedrijf staat al enkele jaren financieel onder druk. 2013 is afgesloten met een tekort van bijna € 0,9 miljoen en ook voor 2014 en 2015 worden tekorten verwacht. In 2013 is uitvoering gegeven aan de 'Motie parkeerimpuls garages', waarin onder andere is opgenomen dat de bezettingsgraad van garages dient te verbeteren door het prijsverschil tussen straat- en

.....
garagetarief te verkleinen en het parkeren op straat minder aantrekkelijk te maken. Tevens is in navolging van de motie actief werk gemaakt van acquisitie van (collectieve) huurovereenkomsten voor het parkeren in parkeergarages door buurtbewoners, hetgeen geresulteerd heeft in een voorstel voor bewoners van CiBoGa.

Tevens zijn in 2013 diverse tariefmaatregelen uitgerold welke moeten leiden tot een verhoging van de omzet. De voorgestelde maatregelen sluiten aan bij het coalitieakkoord 2012-2014, waarin is bepaald dat het Parkeerbedrijf commerciëler moet gaan werken en experimenten met prijsdifferentiatie tot uitvoering moeten worden gebracht.

Als laatste is in 2013 de Marketingcampagne P-stad uitgerold voor de Oosterpoort-, Boterdiep en de Damsterdiepgarage.

Het resultaat van het Parkeerbedrijf (0,9 miljoen euro negatief) wordt vooral veroorzaakt door een lagere omzet van de Damsterdiepgarage en een iets mindere groei van de omzet uit de fiscale parkeerhandhaving.

.....
Straatparkeren

In Groningen staan 289 Parkeerautomaten die een jaaromzet genereren van ruim 3 miljoen euro (tickets en omzet GSM-parkeren). De totale omzet bedraagt 7,2 miljoen euro (vergunningen, boetes, tickets, bezoekerspassen en ontheffingen). Met 3,1 miljoen euro aan kosten bedraagt het totale resultaat van het straatparkeren ruim 4 miljoen euro. Hoewel het straatparkeren dus geld oplevert, is dit niet voldoende om de (aanloop)verliezen van de parkeergarages, de kosten van het fietsparkeren (1 miljoen euro per jaar) en het beheer/onderhoud van de P+R-terreinen (250.000 euro per jaar) te dekken.

In 2013 is de aanbesteding van card only parkeerautomaten afgerond en in januari 2014 zijn de eerste test-automaten geplaatst in de Oosterpoort. Indien deze test positief verloopt, dan zal vanaf eind 2^e kwartaal 2014 de feitelijke plaatsing van de bijna 300 automaten van start gaan.

Exploitatie parkeergarages

Het structurele tekort van het Parkeerbedrijf wordt grotendeels veroorzaakt door de achterblijvende omzetten (Oosterpoort- en Circusgarage) en langere aanlooperperioden (Boterdiep- en Damsterdiepgarage) van de gemeentelijke parkeergarages in combinatie met "volgroeide" kapitaallasten.

2013 heeft duidelijk gemaakt dat de Damsterdiepgarage steeds beter wordt gevonden door de mensen, maar dat de garage waarschijnlijk een langere ingroeiperiode nodig heeft.

Het overall beeld is dat de omzetten van de meeste gemeentelijke garages onder druk staan, hetgeen zich ook op landelijke niveau laat zien.

In 2013 is tevens de marketingcampagne P-Stad uitgerold. Met bijbehorende marketing en communicatiemaatregelen willen we de bekendheid en bezettingsgraden van de gemeentelijke parkeergarages vergroten.

.....
Beheer P+R-terreinen

In 2013 is P+R-terrein P3 afgesloten met een slagboom en heeft qua tariefstelling aansluiting gevonden bij het tarief van zowel de Euroborg- als ook de Station Europaparkgarage. Gebruikers van de P+R Citybus naar de binnenstad, parkeren gratis en kunnen de slagboom met hun buskaartje openen. Dit geldt ook voor gebruiker met een P+R-abonnement.

Ook is overeenstemming bereikt met de regionale partners over een bijdrage in de kosten voor het onderhoud en beheer van deze P+R terreinen. Voor 2013 en 2014 is de bijdrage 150 duizend euro.

.....
Stadstoezicht

Het resultaat op de parkeerhandhaving bedraagt 200 duizend euro. Ten opzichte van het door de raad vastgestelde begrote resultaat is dit een afwijking van 100 duizend euro. Door langdurig ziekteverzuim is de inzet van de handhaving achtergebleven bij de prognose. Hierdoor zijn er minder bonnen uitgeschreven en daardoor minder opbrengsten gegenereerd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het Parkeerbedrijf kent een exploitatie met een hoog risico profiel en laat ook voor de komende jaren een kwetsbaar beeld zien. De ingroei van de Damsterdiepgarage, de onzekerheid over de bijdrage van regionale partners aan de exploitatie van P+R na 2014, de groei van de inkomsten uit de parkeerhandhaving en de ingroeiperiode van parkeergarage Forum (terugval resultaat in 2017) zijn forse risico's voor de exploitatie van het Parkeerbedrijf.

De samenwerking tussen het Parkeerbedrijf en Stadstoezicht is verbeterd, voorstellen worden vooraf afgestemd. Eind 2013 is het Parkeerbedrijf gezamenlijk met Stadstoezicht een extern onderzoek gestart naar de efficiency en effectiviteit van parkeertoezicht en handhaving in de gemeente Groningen. De daaruit voortvloeiende aanbevelingen zullen in 2014 worden gepresenteerd en uitgevoerd.

VERKEERSVEILIGHEID

In onze stad moeten de inwoners zich veilig voelen, zo ook in het verkeer. Verkeersveiligheid staat dan ook hoog op de agenda. In de afgelopen decennia is de verkeersveiligheid toegenomen, terwijl het aantal autokilometers nog steeds groeit. Het blijven inzetten op nog verdere daling van het aantal verkeersslachtoffers blijft daarom voortdurende aandacht vragen. Om verkeersveiligheid succesvol te kunnen bevorderen, is afstemming van maatregelen op het gebied van infrastructuur, verkeerseducatie en handhaving noodzakelijk. Dit vraagt om een integrale benadering en nauwe samenwerking met politie maar ook met bijvoorbeeld schoolbesturen, ouders en bewoners. Sinds 2010 worden de ongevallen met (zwaar) letsel niet meer goed geregistreerd. Dit is een landelijk probleem. Als gevolg van deze gebrekkige registratie kunnen er vanaf 2011 geen ongevallenanalyses meer worden gemaakt op basis waarvan richting gegeven kan worden aan beleidskeuzes die we maken op het gebied van inzet van verkeerseducatie en het aanpassen van infrastructuur.

Beleidsvelden

- Verkeersveiligheid

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma verkeersveiligheid bedraagt 145 duizend euro. Deze lasten worden gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld	Verkeersveiligheid
Doelen	<p>Wat wilden we bereiken? Een verkeersveilige stad.</p>
Activiteiten	<p>Wat hebben we hiervoor gedaan? Door middel van zowel fysieke maatregelen als door verkeerseducatie geven wij een impuls aan de verbetering van de verkeersveiligheid.</p> <p>.....</p> <p>Afronden 30 km/h gebieden In 2013 zijn de 'black-spots' aan de Floresstraat en de Haydnlaan/Troelstrastraat heringericht. De locatie Engelbert/Middelbert is nog niet afgerond vanwege een lopende bezwaarschriftprocedure en nader overleg met ondernemers uit het gebied. De uitvoering van de vierde locatie aan de Vechtstraat is vertraagd in verband met het ontbreken van een deel van de financiering. Of en hoe het project wordt uitgevoerd is onderwerp van discussie.</p> <p>.....</p> <p>Verkeerseducatie [Extra beleidsmiddelen] Tot en met 2013 stelden wij jaarlijks een verkeerseducatieprogramma samen. Daarbij ligt de prioriteit bij het aanbieden van educatieprojecten aan kinderen en jongeren. Deze categorie verkeersdeelnemers is het meest kwetsbaar. Ook jonge automobilisten verdienen extra aandacht in verband met een piek in de ongevallencijfers in juist deze categorie verkeersdeelnemers. Bij het verkeerseducatieprogramma zijn vele partijen betrokken. De provincie als subsidieverstrekker, de ANWB, diverse instanties die de educatie verzorgen en de scholen en jongeren, waar de educatie op is gericht.</p> <p>In 2013 hebben we nog twee succesvolle beleidsmaatregelen uit kunnen voeren. Deze projecten worden in de eerste helft van 2014 afgerond, waarna geen vervolg aan dit programma wordt gegeven. De toekomst van verkeerseducatie is daarmee minder zeker.</p>
Conclusie	<p>Wat hebben we bereikt? In 2013 hebben we een grote groep kinderen enkele essentiële zaken bijgebracht over hoe ze zich in het verkeer moeten gedragen. Het directe effect daarvan is lastig meetbaar.</p>

OVERIG VERKEER

Beleidsvelden

- Luchtkwaliteit
- Geluid
- Commerciële dienstverlening

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overig verkeer bedraagt 8,2 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit de verkoop van brandstof, werken voor derden, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Luchtkwaliteit

Een goede luchtkwaliteit is belangrijk voor een gezonde leefomgevingskwaliteit. Grote ruimtelijke en verkeersprojecten worden volgens een wettelijke procedure getoetst aan luchtkwaliteitsnormen. Daarnaast leveren wij waar mogelijk een bijdrage aan maatregelen om de luchtverontreiniging door het verkeer te beperken.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Een goede lokale luchtkwaliteit ten behoeve van een gezonde leefomgevingskwaliteit. Hierbij streven wij naar een zo laag mogelijke blootstelling van mensen aan luchtverontreiniging.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Rapport luchtkwaliteit

Wij hebben op 29 januari 2013 het '*Verslag luchtkwaliteit 2011 gemeente Groningen*' met de bijbehorende **luchtkwaliteitskaart** vastgesteld. Op deze kaart is per locatie/weg aan de hand van kleuren te zien wat de concentratie van luchtverontreiniging is. Het Verslag luchtkwaliteit en de luchtkwaliteitskaart zijn gebaseerd op modelberekeningen van een extern bureau en op meetgegevens van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit in Groningen. Beide staan op internet: zie groningen.nl/luchtkwaliteit

In het algemeen geldt voor de luchtkwaliteit in Groningen het volgende:

- door de achtergrondconcentraties (= de luchtverontreiniging die van elders komt aanwaaien) moet de luchtkwaliteit in Groningen als 'vrij matig' tot 'matig' worden beoordeeld;
- langs drukke wegen is sprake van extra luchtverontreiniging met als gevolg dat de luchtkwaliteit hier soms als 'zeer matig' moet worden beoordeeld.

Volgens de beschikbare meet- en modelgegevens komen in Groningen géén situaties voor waar de luchtkwaliteit uit oogpunt van gezondheid 'onvoldoende' is. Om de ontwikkelingen te volgen, gaan wij in 2017 op basis van actuele verkeerscijfers opnieuw luchtkwaliteitskaarten en een verslag maken.

Uitvoeren wettelijke luchtkwaliteitstoets bij ruimtelijke verkeersplannen

De luchtkwaliteit in Europa, Nederland en Groningen wordt gaandeweg beter. In onze stad voldoet de luchtkwaliteit al jaren aan de Europese luchtkwaliteitsnormen voor stikstofdioxide en fijn stof. De specifieke luchtkwaliteitsonderzoeken die zijn uitgevoerd voor het project Aanpak Ring Zuid en de aanleg van de Helperzoomtunnel laten hetzelfde beeld zien.

Maatregelen luchtkwaliteit in 'Actieplan wegverkeerslawaaï'

In het actieplan wegverkeerslawaaï zijn meerdere maatregelen opgenomen die zowel het geluidsniveau als de luchtkwaliteit ten goede komen (zie beleidsveld Geluid).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In Groningen komen op basis van de gegevens uit 2011 geen situaties voor waar de luchtkwaliteit uit oogpunt van gezondheid 'onvoldoende' is. Ook de nieuwe verkeersplannen voldoen aan deze normen.

Beleidsveld

Geluid

Op grond van de Europese richtlijn Omgevingslawaai moeten wij om de vijf jaar geluidkaarten en een actieplan opstellen. In Groningen bestaat het omgevingslawaai vrijwel geheel uit wegverkeerslawaai. Op stedelijk niveau is de hinder door spoorweg- en industrielawaai zeer beperkt. De fundamentele wijziging van de Wet geluidhinder vordert gestaag. In 2012 is nieuwe wetgeving voor rijkswegen en spoorwegen in werking getreden (gebaseerd op geluidproductieplafonds). De herziening van de Wet geluidhinder hangt mede samen met de voorbereiding van de nieuwe Omgevingswet.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Een stad waarbij, ondanks de intensivering, een goede akoestische kwaliteit ten behoeve van een gezond woon- en leefmilieu wordt gewaarborgd en waar mogelijk verbeterd.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Actieplan verkeerslawaai

Als uitvloeisel van de Europese richtlijn Omgevingslawaai moesten 100.000+gemeenten voor medio 2012 'geluidkaarten' en voor medio 2013 een 'actieplan' vaststellen en indienen bij de Minister van Infrastructuur en Milieu (die hierover op haar beurt rapporteert aan Brussel). De geluidkaarten van de gemeente Groningen en het Actieplan wegverkeerslawaai (door ons vastgesteld op 4 juni 2013) staan op internet: groningen.nl/geluid.

Op de geluidkaarten is aan de hand van kleuren te zien hoe hoog de geluidbelasting is op woningen. In Groningen staan ruim 4.000 woningen (= 4,3%) bloot aan een geluidbelasting door wegverkeerslawaai van 65 dB of hoger, waarvan ruim 900 (= 1%) aan een geluidbelasting van 68-72 dB. Uit oogpunt van gezondheid krijgen deze woningen een score van 'onvoldoende' respectievelijk 'ruim onvoldoende'.

In het Actieplan staat wat de gemeente gaat doen om de situatie bij woningen ≥ 65 dB waar mogelijk te verbeteren. Wij doen dit via drie sporen: stil(ler) asfalt, verkeersmaatregelen en het indienen van projectaanvragen voor de Saneringsregeling van de Wet geluidhinder. De maatregelen zijn in het Actieplan uitgewerkt voor 47 wegen/wegvakken met hoog belaste woningen. De verkeersmaatregelen, die (op termijn) ook een bijdrage leveren aan een betere luchtkwaliteit, zijn onderdeel van ons verkeersbeleid, zoals het stimuleren van het fietsen en openbaar vervoer en diverse maatregelen in het kader van GroningenBereikbaar!

In 2013 zijn de Petrus Campersingel en de Kraneweg (opnieuw) voorzien van stil asfalt. Dit gaat minder lang mee en is daardoor duurder dan 'gewoon' asfalt. In het kader van groot onderhoud is op diverse andere wegvakken een asfaltsoort toegepast die iets stiller is dan 'gewoon' asfalt, maar geen meerkosten met zich meebrengt.

Woningen die al sinds 1986 blootstaan aan een hoge geluidbelasting door verkeerslawaai, staan op de landelijke saneringslijst. Op grond van de Saneringsregeling van de Wet geluidhinder komen deze woningen zo nodig in aanmerking voor extra gevelisolatie. Gemeenten kunnen hiervoor jaarlijks voor 1 februari subsidieaanvragen indienen bij het Bureau Sanering Verkeerslawaai (ofwel BSV, onderdeel van het ministerie van Infrastructuur en Milieu). De gemeente Groningen heeft begin 2013 voor 11 wegen/projecten een aanvraag ingediend voor in totaal 851 saneringswoningen. Al deze projecten zijn voorlopig goedgekeurd door BSV. Een BSV-project bestaat uit meerdere fasen. Wij zijn inmiddels voor 276 woningen gestart met de inventarisatiefase. Een extern akoestisch/bouwkundig bureau onderzoekt of de geluidbelasting in de betrokken woningen hoger is dan de wettelijke norm van 43 dB. Alleen saneringswoningen met een geluidbelasting binnenshuis > 43 dB komen namelijk in aanmerking voor extra gevelisolatie met BSV-subsidie.

BSV geeft bij voorrang subsidie voor bronmaatregelen, zoals stil asfalt of een snelheidsverlaging van 50 naar 30 km/uur. In 2013 hebben wij 26.679 euro subsidie gekregen voor stil asfalt op de Petrus Campersingel en een voorlopige toezegging van 125.679 euro voor de herinrichting van de Bloemstraat als 30 km/uur-gebied.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we het actieplan wegverkeerslawaai opgesteld. In dat kader hebben we inmiddels een goede start gemaakt met meerdere maatregelen voor stiller asfalt, verkeersmaatregelen en sanering. Deze projecten dragen zowel bij aan de vermindering van omgevingsgeluid als verbetering van de luchtkwaliteit.

Commerciële dienstverlening / verduurzamen wagenpark

We gaan al het gemeentelijke materieel centraal inkopen en onderhouden (of het onderhoud regelen). Aandachtspunten daarbij zijn een wagenpark dat schoner is in gebruik en meer duurzame brandstoffen. Daarnaast bieden we medewerkers, collega-burgemeenten en overheidsinstellingen de mogelijkheid voor onderhoud van voertuigen, gebruik van tankvoorzieningen (waaronder duurzame brandstoffen) en ondersteuning en advies bij inkoop/huur van (lease)voertuigen. Uitgangspunt is een hoge kwaliteit tegen een redelijke prijs.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Verdere verduurzaming van ons wagenpark: zoals inkoop van schone voertuigen;
- Uitbreiden van de dienstverlening naar collega-overheidsbedrijven en/of andere gemeenten.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Onderhoud en keuringen van voertuigen voor derden

In 2013 zijn de noodzakelijke voorbereidingen voor invoering van het veiligheidskeurmerk Com afgerond (o.a. scholing personeel tot keurmeester).

Diverse omliggende gemeenten hadden in 2013 het onderhoud en keuringen van hun voertuigen al uitbesteed aan de afdeling Materieel van Stadsbeheer. De contacten met omliggende gemeenten hierover worden intenser. Zo heeft ook gemeente De Marne in 2013 besloten het onderhoud en keuring van haar materieel / voertuigen onder te brengen bij Groningen.

Proeven met elektrisch materieel

In 2012 en 2013 zijn proeven uitgevoerd met elektrische voertuigen en elektrisch aangedreven klein materieel (bosmaaiers, kettingzagen e.d.). Naar aanleiding van deze proeven is in 2013 op beperkte schaal elektrisch aangedreven materieel aangeschaft.

Verkoop van duurzame brandstoffen

Aardgas wordt daar waar mogelijk en op basis van kostenafweging ingezet als duurzame brandstof. In 2013 is de levering van duurzame brandstoffen opnieuw aanbesteed. Naar aanleiding van succesvolle proeven is in 2013 besloten op grotere schaal GTL (diesel gedestilleerd uit aardgas) als duurzamere brandstof te gaan toepassen in gemeentelijke dieselveertuigen. In 2013 wordt GTL overwegend al toegepast in de winterdienstvoertuigen.

Verschonon eigen wagenpark

Mei 2013 is de nota Duurzaam Vervoer vastgesteld. Hierin zijn opnieuw de kaders voor de aanschaf van duurzame(re) voertuigen vastgelegd voor de komende jaren. Gelet op de relatief hoge Total Costs of Ownership is besloten om elektrische voertuigen vooralsnog niet op wezenlijke schaal aan te schaffen. Voor zover binnen financiële en technische randvoorwaarden dit mogelijk is, wordt bij vervanging / aanschaf van nieuwe voertuigen zoveel als mogelijk gekozen voor duurzame voertuigtypen (waaronder hybride, aardgasmotoren, EURO-6 e.d.) en brandstoffen (groengas, aardgas, GTL etc.).

In 2013 is op beperkte schaal geïnvesteerd in nieuwe voertuigen en materieel. In 2013 is besloten tot de aanschaf van een hybride vrachtwagen voor inzet in het centrum.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Eind 2013 is 90% van het gemeentelijk wagenpark als schoon te bestempelen. Hiermee is de gemeentelijke doelstelling ruimschoots gehaald.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Verkeer						
Deel- progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
7.1	ROEZ	Fiets	1.040	930	1.056	-126
7.2	ROEZ	Openbaar vervoer	172	137	318	-181
7.3	ROEZ	Auto	463	3.940	4.618	-678
7.4	MD/ROEZ	Parkeren	14.146	14.211	13.968	243
7.5	ROEZ	Verkeersveiligheid	0	55	145	-90
7.6	MD/ROEZ	Overig verkeer	9.895	9.079	8.194	885
Totaal lasten			25.716	28.352	28.299	53
Baten						
7.1	ROEZ	Fiets	0	0	23	23
7.2	ROEZ	Openbaar vervoer	172	9	1.323	1.314
7.3	ROEZ	Auto	163	2.850	3.475	625
7.4	MD/ROEZ	Parkeren	16.277	16.202	14.748	-1.454
7.5	ROEZ	Verkeersveiligheid	0	0	55	55
7.6	MD/ROEZ	Overig verkeer	4.013	4.013	3.520	-493
Totaal baten			20.625	23.074	23.144	70
Totaal saldi voor bestemming			-5.091	-5.278	-5.155	123
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			1.063	700	700	0
Totaal onttrekkingen			0	0	0	0
Totaal saldi na bestemming			-6.154	-5.978	-5.855	123

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

7.2 Openbaar vervoer

V 1,1 miljoen euro

In verband met andere financiering van het project valt de gemeente bijdrage (uit het project transferium Hoogkerk) voor dit project vrij. Deze vrijval wordt ingezet voor de bezuinigingen. Dit levert een voordeel op van 1,3 miljoen euro.

Diverse voor en nadelen tellen op tot een nadeel van 167 duizend euro.

7.4 Parkeren

N 1,2 miljoen euro

Parkeergarages (N 200 duizend euro)

De Damsterdiep garage is een van de garages waar een lagere omzet is gerealiseerd (-/- 500 duizend euro) voor 2013 omdat we een vertraging van de ingroei kennen. Mede veroorzaakt door de werkzaamheden aan de aanleg van de busbaan Europaweg en de herinrichting van de Sontweg. De verkeershinder en de beperkte beschikbaarheid van rijstroken hebben een negatief effect op de exploitatie van de parkeergarage gehad. Het exploitatie resultaat van de Rademarkt garage is in 2013 ook fors achter gebleven op de prognose (200 duizend euro). In totaal is het nadeel van 900 duizend euro.

Hiertegenover staan lagere kapitaallasten, de rente is lager dan begroot. Dit levert een voordeel op van 700 duizend euro.

Straatparkeren (V 200 duizend euro)

Door het vertrek van 1 fte bij het loket parkeren zijn de kosten met 93 duizend euro afgenomen. Verder zijn er lagere kapitaallasten omdat de invoering van card-only parkeren doorgeschoven is

naar 2014. Het totale voordeel is 161 duizend euro.

Handhaving (N 400 duizend euro)

Door minder beschikbare capaciteit t.b.v. de handhaving is de omzet van de naheffingen achtergebleven op de begroting. Verder is er sprake van kosten voor bovenformativiteit en zijn er overige kleinere afwijkingen. Dit levert een totaalnadeel van 400 duizend euro op.

P&R Terreinen Zaanstraat en Hoogkerk (N 200 duizend euro)

Door overname van het P&R terrein aan de Zaanstraat en Hoogkerk wordt nu de kapitaallast ten laste van het parkeerbedrijf gebracht (130 duizend euro) dit zorgt ook voor hogere uitgaven aan onderhoud en beheer. Het totale nadeel is 206 duizend euro.

P&R Terreinen Euroborg (V 200 duizend euro)

De omzetten van de P&R terreinen P2 en P3 bij de Euroborg zijn uit de exploitatie van de Euroborggarage gehaald en worden nu apart verantwoord bij P&R. Het voordeel is 218 duizend euro.

Parkeren algemeen (N 200 duizend euro)

Het gemiddelde aantal geschreven directe uren ligt hoger dan de begrote 1380 uur per fte, dit veroorzaakt een stijging van de kosten met 40 duizend euro. De marketing- en voorlichtingskosten zijn door het meer zichtbaar maken van de gemeentelijke parkeerfaciliteiten 120 duizend euro meer dan begroot. Met diverse overige nadelen is het totale nadeel 491 duizend euro.

Verder zijn er de volgende nadelen (N 300 duizend euro):

- Bovenformativiteit over 2012 factuur van Politie (N 147 duizend euro);
- declaratie kosten Wet Mulder (N 40 duizend euro). Dit bedrag valt buiten het ontvangen geld uit Extra Beleid 2013;
- Kosten fiscale naheffing (N 50 duizend euro). Dit bedrag valt buiten het ontvangen geld uit Extra Beleid 2013;
- Kosten 5% korting parkeren (N 75 duizend euro). Voor dit bedrag is via Extra Beleid 2013 geld beschikbaar gesteld vanuit het concern echter hiermee zijn de begrote opbrengsten verlaagd en niet de begrote overige kosten verhoogd.

Productieve uren (N 200 duizend euro)

Lagere opbrengsten dan begroot veroorzaakt door een lager aantal gedeclareerde productieve uren tegen afgesproken tarief.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 65 duizend euro.

7.6 Overig verkeer

V 300 duizend euro

Verkeersvoorzieningen (V 100 duizend euro)

Aan diverse uitvoeringskosten (licenties, onderhoud etc.) is 100 duizend euro minder aan kosten geboekt dan is begroot.

Kapitaallasten (V 600 duizend euro)

Er zijn kapitaallasten structureel nieuw beleid 3,5 miljoen euro nadelig verrekend met incidenteel nieuw beleid Overig verkeer van 4,1 miljoen euro. Per saldo een voordeel van 600 duizend euro.

Regio Tram (N 400 duizend euro)

Nu het project regiotram is stopgezet moet het project Kolibri, waarin de gemeentelijke plankosten worden verantwoord, worden afgesloten. De openstaande boekwaarde van het project bedraagt nog 384 duizend euro. Hiermee was al rekening gehouden, maar de daadwerkelijke afboeking moest nog plaatsvinden.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 16 duizend euro.

PROGRAMMA 8

Wonen

Een stad waar je wilt wonen

We willen een stad zijn met een voortreffelijk woonklimaat waar voor iedereen plek is. We streven daarom naar een gevarieerd woningaanbod in aantrekkelijke wijken dat ruimte biedt aan alle bevolkingsgroepen en leefstijlen. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat we kwaliteit belangrijker vinden dan kwantiteit.

Eerzijds werken we aan deze doelstelling door nieuwe woningen te bouwen. We willen goede en duurzame woningen bouwen voor verschillende doelgroepen, in een mix van koop en (sociale) huur, in de bestaande stad en in de nieuwe woongebieden. Hierdoor creëren we doorstroming op de woningmarkt en evenwichtige wijken. Om de nieuwbouw te realiseren maken we afspraken met woningcorporaties en andere ontwikkelende partijen.

Daarnaast hebben we veel aandacht voor de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad en woonomgeving. Samen met de bewoners in de wijken maken we hiervoor plannen. Een belangrijke opgave in dit verband is energie te besparen in de bestaande woningen. Met de stedelijke corporaties hebben we hier afspraken over gemaakt.

In ons programma 'Wonen' werken we ook aan zorgvuldig beheer en instandhouding van ons cultuurhistorisch erfgoed, zowel boven als onder het maaiveld.

Relevante beleidsnota's

Bestedingsprogramma's ISV-Monumenten (2013)
Jaarprogramma Archeologie (2013)
Analyse Wonen en Zorg (2013)
Regionale Woningbouwafspraken (februari 2012, Regio Groningen-Assen)
Samen Sterk in Stad (meerjaren beleidsvisie Wmo 2012)
Het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 (2011)
Beleidsregels Archeologie (2011)
Masterplan Groningen EnergieNeutraal (2011)
Notitie 'Particuliere Kamerverhuur' (2011)
Voortgangsnotitie 'BOUWJONG!' (2011)
Meerjarenprogramma Wonen 2013 (december 2012)
Erfgoedverordening (2010)
Structuurvisie Kwaliteit van Wonen (december 2009)
Akkoord van Groningen 2.0 (2009)
Samenwerkingsovereenkomst Zorgen voor Morgen (2007, 2009)
Sturen op snelheid (2006)
Starters op de woningmarkt (2006)
Zorgen voor Morgen 1 en 2 (2004, 2006)
Toen voor Straks, beleidsnota archeologie (2000)
Nota Watergang (1999)

DEELPROGRAMMA'S

1. Doelgroepen
2. Nieuwbouw
3. Bestaande woningvoorraad
4. Cultuurhistorie en archeologie
5. Overig wonen

Evaluatie 2013

Met het uitbreken van de financiële crisis in 2008 en de daarop volgende stagnatie van de economische ontwikkeling, is de woningmarkt in Nederland in erg onzekere tijden beland. Het verminderde consumentenvertrouwen, de aangescherpte regels voor hypotheekverstrekkingen en de toenemende werkloosheid hebben geresulteerd in een sterke afname van de dynamiek in de woningmarkt. De verkoop van nieuwbouwwoningen is in de afgelopen jaren fors teruggelopen en ook de verkoop van bestaande woningen stagneert, met prijsdalingen als gevolg. De economie kende in 2013 nog weinig tekenen van herstel, het op orde brengen van de overheidsfinanciën zal effect hebben op de koopkracht van de huishoudens en ook door de nog steeds stijgende werkloosheidscijfers blijft de nabije toekomst voor de consument onzeker.

De meeste woningbouwprojecten in de stad richtten zich tot het uitbreken van de crisis voornamelijk op woningen in het midden- en dure segment. Ook in de stad is de vraag naar deze nieuwbouwwoningen afgenomen. De afgelopen periode is er in diverse projecten gewerkt aan het aanpassen van het woningaanbod en dit lijkt zijn vruchten af te werpen. Zo bleek er voor zogenaamde groeiwoningen in Meerstad in de zomer van 2013 ondanks de huidige marktomstandigheden veel animo te zijn. Wel zien we dat de woningcorporaties het in de stad lastig hebben; de investeringsruimte wordt steeds beperkter en dit heeft gevolgen voor het aantal projecten dat doorgang kan vinden.

Ook hebben we in 2013 het 'Bouwoffensief Groningen, Samen bouwen aan de woningmarkt' in gang gezet. Het bouwoffensief is erop gericht om de woningmarkt waar mogelijk te stimuleren (zowel aan de vraagkant via startersleningen als aan de aanbodkant door bijvoorbeeld aanscherping van de parkeernorm voor jongerenhuisvesting en het verstrekken van projectfinanciering). Ondanks de omstandigheden zijn er in 2013 toch nog 1.060 woningen opgeleverd. In deze moeilijke tijden is dit een goede prestatie. Met 619 zelfstandige eenheden is het aandeel jongerenhuisvesting groot. Vanaf 2011 zijn er inmiddels 1370 'BouwJong eenheden' gerealiseerd. De overige 441 woningen bestaan uit 347 appartementen en 94 grondgebonden woningen. Van de totale productie bestaat bijna de helft (485) uit verbouw van bestaand vastgoed (bijvoorbeeld omzetting van kantoorfunctie naar jongerenhuisvesting).

Het is in 2013 gelukt om meer gezinnen aan de stad te binden. We zien dat dit komt door het toevoegen van adequaat woningaanbod, maar ook de verminderde dynamiek in de woningmarkt heeft tot gevolg dat veel gezinnen (vooralsnog) blijven zitten waar ze nu wonen. De starters op de woningmarkt in Groningen blijven interesse tonen in de startersleningen; in 2013 was er een recordaantal aanvragen (100) en door het beschikbaar stellen van extra budget kunnen er 40 leningen worden verstrekt in plaats van de 25 die we in de begroting 2013 hadden opgenomen.

Na jarenlang plannen maken is het gelukt om in 2013 een Revitaliseringsplan voor de Woonschepenhaven te maken. Ook wat betreft de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad is 2013 een goed jaar geweest; de corporaties hebben ruim 3.200 woningen verbeterd naar Label C of beter en voor de particuliere sector is gestart met het energieloket Eerste Hulp Bij Energiebesparing (EHBE). In 2013 zijn bij het EHBE meer dan 100 quick-scans aangevraagd en zijn er meer dan 1.200 contacten met inwoners van de stad geweest.

DOELGROEPEN

Het gemeentelijk woonbeleid is gericht op het bereiken van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod op de woningmarkt, voor alle doelgroepen, kwantitatief en kwalitatief. Als dat evenwicht er niet (voldoende) is, proberen we daar wat aan te doen. Via nieuwbouw willen we kwaliteiten toevoegen die er nog onvoldoende zijn. Maar ook via maatregelen in de bestaande voorraad kunnen we doelgroepen beter bedienen. Voorbeelden zijn de startersleningen of ons beleid op het gebied van kamerverhuur. Evenwicht in het aanbod én het op gang blijven houden van de doorstroming op de woningmarkt zijn de belangrijkste doelstellingen. De basis voor ons woonprogramma is onze structuurvisie Kwaliteit van Wonen en het jaarlijks te actualiseren Meerjarenprogramma Wonen. In onze structuurvisie constateren we dat de meeste aandacht nodig is voor drie doelgroepen: jongeren, gezinnen en ouderen. Bij jongeren verwachten we een nadrukkelijke groei in aantallen en we zien een veranderende kwalitatieve vraag (meer behoefte aan zelfstandig wonen). Bij gezinnen en ouderen zetten we vooral in op een betere doorstroming. Zo ontstaat er in de bestaande woningvoorraad ruimte voor de andere doelgroepen (zoals starters en tweepersoonshuishoudens).

Beleidsvelden

- Jongeren
- Gezinnen
- Ouderen
- Sociale huurders
- Starters

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma doelgroepen bedraagt 202 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit lokale heffingen, overige inkomsten, een onttrekking uit de reserve en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Jongeren

Groningen is de jongste stad van Nederland. De belangrijkste reden hiervoor zijn de circa 50.000 studenten die aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en de Hanzehogeschool studeren. Daarvan wonen er, inclusief studenten uit het buitenland, circa 35.000 in de stad. Jongeren zijn van groot belang voor de economie van de stad en daarnaast komt de groei van het inwonertal van de stad Groningen vrijwel in zijn geheel door de instroom van jongeren. We vinden het daarom van belang dat jongeren ook goed en snel huisvesting kunnen vinden in onze stad. We zetten daarop in door in een aantal gebieden kwalitatief hoogwaardige nieuwbouw te realiseren (manifestatie BouwJong!). Met de corporaties en andere partijen werken we aan de realisatie van deze plannen, ondanks de huidige economische omstandigheden en de onzekerheden over de beschikbare investeringsruimte voor corporaties. Daarnaast bieden we ruimte voor kamerverhuur in de particuliere woningvoorraad. Om verhuur van onzelfstandige kamers in de particuliere voorraad mogelijk te maken heeft een huiseigenaar een onttrekkingsvergunning nodig. We hanteren een grens van maximaal 15% onttrekkingsvergunningen per straat. Met uw raad is daarnaast afgesproken dat we handhavend optreden tegen illegale kamerverhuur.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Elke jongere kan binnen drie maanden een goede woonruimte vinden in onze stad.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ aantal gerealiseerde eenheden jongerenhuisvesting	▪ 214	▪ 1.130	▪ 550
▪ aantal geplaatste fietsklemmen	▪ 1.290	▪ 1.000	▪ 726

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Toevoegen van kwalitatief hoogwaardige jongerenhuisvesting**

Met 'Campus Groningen' (voorheen BouwJong!) zetten we in op grootschalige jongerenhuisvesting in voornamelijk vier zones: Eendrachtsskade, de Reitdiepzone, het Bodenterrein/UMCG en het gebied rond winkelcentrum Paddepoel. De nieuwbouw van eenheden van jongerenhuisvesting staat onder druk. De crisis en de Rijksbezuinigingen zijn hier grotendeels de oorzaak van. De verhuurdersheffing beperkt namelijk de investeringsruimte van verhuurders. Veel grote projecten voor jongerenhuisvesting van de corporaties zijn dan ook in 2013 'on hold' gezet. In 2013 zijn daarom ook minder eenheden opgeleverd dan waarin de planning rekening mee was gehouden. Van de 1.130 geplande eenheden zijn er circa 550 eenheden gerealiseerd. Voorbeelden van complexen die in 2013 zijn opgeleverd zijn onder andere 'de Planck' (135 eenheden aan de Zonnelaan) en de verbouw van het voormalig belastingkantoor aan de Hofstede de Grootkade (136 eenheden). Daarnaast zijn particuliere initiatiefnemers verantwoordelijk voor een groot aandeel van de opgeleverde wooneenheden.

Verspreiding particuliere kamerverhuurpanden over de stad

Met ons beleid voor particuliere kamerverhuur mag maximaal 15% van de zelfstandige woningvoorraad worden omgezet in kamerverhuur. Het doel hiervan is onder andere spreiding van jongerenhuisvesting over de stad. Voor de binnenstad geldt geen normering en in Selwerd is geen nieuwe kamerverhuur mogelijk in afwachting van de wijkvernieuwing. Het aantal particuliere kamerverhuurpanden is in 2013 wederom toegenomen. We zien elk jaar circa 100 tot 150 nieuwe vergunningen. Verder zien we dat door ons beleid de spreiding over de stad verder is toegenomen. We zagen nu ook een behoorlijke groei in de naoorlogse buitenwijken zoals Vinkhuizen-Noord. In totaal zijn er nu circa 4.000 onttrekkingsvergunningen voor kamerverhuur afgegeven.

De aanpak van de illegale kamerverhuur

Sinds 2011 zijn wij bezig met de aanpak van illegale kamerverhuur. Eind 2013 is dit project grotendeels afgerond. Bijna alle 1.800 mogelijk illegale panden zijn bezocht. Uiteindelijk bleek maar een klein deel van de gecontroleerde panden echt illegaal te zijn. Veel panden blijken na controle geen vergunning nodig te hebben, omdat ze niet vallen onder de regels voor kamerverhuur. Voor veel andere panden is na controle alsnog een onttrekkingsvergunning verleend. Voor de overige panden is legalisatie met een onttrekkingsvergunning niet mogelijk omdat de 15% norm in de betreffende straat al is bereikt. Het ging om circa 90 panden. In de meeste gevallen worden deze panden gelegaliseerd door het aantal bewoners terug te brengen naar twee bewoners. Er is dan namelijk geen onttrekkingsvergunning meer nodig. Nu het project is afgerond gaan we in 2014 over naar de beheerfase. We blijven daarmee periodiek controleren op illegale kamerverhuur.

Campagne Leven in Stad

Jaarlijks is er 200 duizend euro beschikbaar voor flankerend beleid, 1/3 voor de campagne Leven in de Stad en 2/3 voor het plaatsen van fietsklemmen. Het structurele budget voor het plaatsen van fietsklemmen is naar aanleiding van de motie "Leven in de stad, gelden slimmer besteden" aangepast. We hebben het budget voor het plaatsen van fietsklemmen verhoogd van 130 duizend euro naar 150 duizend euro structureel. Daarnaast is besloten om minder geld uit te geven aan grootschalige campagnes en meer geld in te zetten voor microcampagnes in de buurten en wijken die gericht zijn op Stadgers en studenten. Doel is om kleine straat-, buurt- of wijkactiviteiten te ondersteunen waar studenten en Stadgers elkaar daadwerkelijk ontmoeten.

In 2013 zijn er diverse microcampagnes ondersteund, zoals de Bazes, een buurtfeest van Van Brakelplein, de Marowijnenstraat en een Running Diner in de Oosterpoortwijk. We vragen aan de initiatiefnemers om hierover te communiceren, zodat er publiekelijk aandacht aan wordt besteed. Daarom hebben we in 2013 gewerkt met een actieve website, blogs en Twitter, en zijn sommige gerealiseerde microcampagnes onder de aandacht gebracht via posters in Abri's. Ook is tijdens de KEI-week aandacht gevestigd op dit onderwerp, omdat dit hét evenement is om dit thema bij circa 4500 nieuwe studenten in Groningen onder de aandacht te brengen.

Als onderdeel van het flankerend beleid plaatsen we ook fietsklemmen. In 2013 hebben we 726 fietsklemmen geplaatst. Dit is minder dan was beoogd. Dit wordt vooral veroorzaakt door toenemende fysieke belemmeringen: het trottoir is te smal, de parkeerdruk is te hoog om autoparkeerplaatsen op te heffen en groenstroken willen we niet opofferen. Daarnaast komen nog wekelijks nieuwe aanvragen binnen. We hebben desondanks een inhaalslag kunnen maken op de wachtlijst.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Door de crisis en de Rijksbezuinigingen staat de realisatie van projecten voor jongerenhuisvesting nog steeds onder druk. Vooral de corporaties hebben veel projecten 'on hold' gezet. Vanaf de start van Campus Groningen (voorheen BouwJong!) hebben we eind 2013 desondanks circa 1.500 eenheden opgeleverd. Hoewel dit minder is dan gepland leidt dit niet tot kamernood in onze stad. In 2013 kregen we voor het eerst signalen dat in de particuliere kamerverhuurmarkt leegstand is ontstaan in de kleinere kwalitatief mindere kamers. Daaruit blijkt dat de nieuwbouw effect heeft gehad. We weten echter niet of we ons doel behalen waarin we stellen dat elke jongere binnen drie maanden goede woonruimte kan vinden. Dit komt omdat het meten ervan lastig is. Vooral jongeren die niet via corporaties, maar via particulieren woonruimte vinden, meten we niet. In 2014 willen we, door het ontwikkelen van een beter toetsingsinstrument, een beter beeld krijgen van vraag en aanbod op de particuliere kamerverhuurmarkt.

Om de woningmarkt in Groningen op gang te houden en de jongerenhuisvesting te versnellen hebben we in 2013 het Bouwoffensief gerealiseerd inclusief een versnellingsagenda voor Campus Groningen. Zo hebben we bijvoorbeeld voor jongerenhuisvesting de parkeernorm verlaagd van 0,3 parkeerplaatsen per eenheid naar 0,1 parkeerplaatsen per eenheid. Verder bieden wij in uitzonderlijke situaties projectfinanciering aan vanuit de gemeente om projecten gerealiseerd te krijgen. In gesprek met corporaties proberen we te komen tot afspraken waarmee projecten toch in gang kunnen worden gezet.

Beleidsveld

Gezinnen

Het bieden van voldoende huisvestingsmogelijkheden voor gezinnen is één van onze belangrijkste doelstellingen in het woonbeleid. Zeker in een stad met veel alleenstaanden, zoals Groningen, is het van belang om voldoende gezinnen in de stad te blijven huisvesten. We willen blijven zorgen voor voldoende aantrekkelijke gezinswoningen en in de behoefte aan meer (grote) grondgebonden woningen voorzien.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen gezinnen binden aan de stad. Conform ons Meerjarenprogramma Wonen streven we ernaar dat het percentage gezinnen dat naar de regio Groningen - Assen verhuist afneemt ten opzichte van 2007.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....
Realiseren van nieuwe woningen in bestaand stedelijk gebied en op uitleglocaties

Zie hiervoor deelprogramma 2 Nieuwbouw

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We zien dat het aantal gezinnen in onze stad elk jaar zeer licht toeneemt. Op 1 januari 2012 woonden er 21.096 gezinnen in de stad. Eind 2013 waren dit 21.284 gezinnen. Door voldoende aantrekkelijke gezinswoningen te laten bouwen proberen we gezinnen te behouden, maar ook van buiten de stad aan te trekken.

Van het totaal aantal nieuwbouwwoningen was in 2013 circa 9% een grondgebonden woning. Projecten waar eengezinswoningen zijn gerealiseerd zijn onder andere ZON in Paddepoel-Zuid, Schots 5 op Ciboga en bijvoorbeeld Kombuis in Lewenborg. In Meerstad zijn in 2013 30 woningen (kavels en eengezinswoningen) verkocht.

Beleidsveld

Ouderen

We vinden het belangrijk dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Ons beleid op dit onderwerp is terug te vinden in Zorgen voor Morgen, een samenhangend programma op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor ouderen en mensen met een beperking. Met Zorgen voor Morgen zetten wij in op de realisatie van voldoende geschikte woningen voor deze doelgroep en het organiseren van een goed aanbod van welzijn en zorg.

De decentralisaties die gaan plaats vinden van het rijk naar de gemeentes hebben grote gevolgen voor de stad. De gevolgen die hard aan komen door de bezuinigingen zijn vooral merkbaar in welzijn en zorg. Voor het wonen hebben deze decentralisaties weinig gevolgen. De maatregelen om binnen de AWBZ de lagere zorgzwaartepakketten niet meer te indiceren hebben wel gevolgen voor

het wonen. Ouderen en mensen met een beperking moeten daardoor langer zelfstandig blijven wonen. Via de analyse wonen en zorg hebben we dit jaar onderzocht of we in Groningen voldoende geschikte woningen hebben om dit nu en in de toekomst op te vangen. De zorginstellingen zelf maken elk afzonderlijk hun eigen afwegingen hoe ze hier op anticiperen. Er worden verzorgingshuizen gesloten, er worden verzorgingshuizen omgebouwd voor andere doelgroepen en er worden verzorgingshuizen omgebouwd tot een woonzorgcomplex met zelfstandige appartementen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen ouderen en mensen met een beperking goede woonruimte bieden en hen zolang mogelijk zelfstandig laten wonen door zorg en welzijn goed bereikbaar te houden. Kwetsbare ouderen die wonen in ongeschikte woningen (bijvoorbeeld portieketageflats) willen we verleiden om de stap te zetten naar een geschikte woning. Daarmee stimuleren we dat kwetsbare ouderen mobieler worden op de woningmarkt. Door de genoemde veranderingen in het rijksbeleid gaan we in 2013 onze doelstelling en samenwerkingsafspraken tegen het licht houden.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Analyse wonen en zorg

De analyse wonen en zorg is in september 2013 voor de derde maal uitgekomen. De analyse geeft een beeld van het huidige aanbod van wonen en zorg en geeft een prognose wat nodig is voor wonen en zorg in 2022. Deze analyse was extra belangrijk omdat in de intramurale zorg een aantal zorgzwaartepakketten niet meer geïndiceerd (gaat) worden. Ouderen en mensen met een beperking moeten langer zelfstandig thuis blijven wonen met de zorg aan huis.

Uit de analyse bleek dat we voor 2022 voldoende geschikte woningen hebben in alle categorieën. Het aantal verzorgingshuisplaatsen is door de maatregelen van het Rijk nu veel te hoog. De resultaten zijn voor de stad als geheel voldoende, maar op wijkniveau zijn er onderlinge verschillen. Ook in de verschillende woonvormen zijn er soms wel tekorten.

De analyse is tot stand gekomen met de hulp van de corporaties en de zorgaanbieders. Ook de werkgroep ouderen- en zorghuisvesting, een afvaardiging van de adviesraden en de SOOG, is bij het tot stand komen van de analyse betrokken.

(G)oud wonen, een woonwensen onderzoek voor ouderen

Bij de analyse wonen en zorg is gekeken naar de kwantitatieve gegevens van wonen en zorg. In het woonwensenonderzoek '(G)oud wonen' hebben we ouderen gevraagd hoe ze willen wonen op oudere leeftijd. Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Onderzoek en Statistiek door het stadspanel te enquêteren. Uit het woonwensenonderzoek kwam naar voren dat veel ouderen willen blijven wonen waar ze nu wonen. Als ze willen verhuizen naar een geschiktere woning is dat in de buurt van de huidige woning. Die woning moet dicht bij het winkelcentrum, openbaar vervoer, de huisarts en bij een groenvoorziening liggen. Opvallend in het onderzoek was ook dat 70% van de ouderen in een eigen (eengezins)woning woont. Ook hier heeft de werkgroep ouderen- en zorghuisvesting meegedacht over de opzet, uitvoering en het rapport van het woonwensenonderzoek.

Wijkbijeenkomsten analyse wonen en zorg

Naar aanleiding van de analyse wonen en zorg zijn er in december 2013 drie wijkbijeenkomsten georganiseerd waarbij ouderen konden reageren op de analyse. De middagen werden druk bezocht door in totaal 200 ouderen die daarbij waardevolle suggesties gaven voor ouderen- en zorghuisvesting.

Het huis van de Toekomst / Let's Gro

Als onderdeel van inspiratiefestival 'Let's Gro' is in Stip La Place een fictief huis van de Toekomst gemaakt. Bedoeling was om ouderen maar ook alle andere Stadgers te laten zien wat mogelijk is aan technologie in huis om het wonen makkelijker te maken. Het huis is samen met ondernemers, zorgaanbieders, corporaties, bouwers, seniorenwerkplaats en Stip ingericht.

Zorgen voor Morgen

In de wijken werken corporaties, welzijns- en zorgorganisaties samen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. In veel wijken is een Stip onder deze samenwerking gerealiseerd waar onder andere ouderen en mensen met een beperking alle informatie kunnen krijgen die nodig is. De samenwerking in de wijken wordt mede vorm gegeven door ketenondersteuners in de stadsdelen.

Ontwikkeling woonzorgcentrum Huize Patrimonium en Oosterhoogebrug

Met de wijkbewoners van Selwerd is gesproken over de vernieuwing van het verzorgingshuis Huize Patrimonium. In het kader van het wijkplan is er een plan ontstaan waar wijkbewoners, corporatie en zorgaanbieder tevreden mee zijn.

Het ontwikkelplan voor het woonzorgcentrum in Oosterhoogebrug is in 2013 niet tot stand gekomen. De financiering voor dit wijkontwikkelingsplan is onzeker door de veranderende landelijke regelgeving.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In Groningen stond het jaar 2013 in het teken van de analyse, zowel kwantitatief als kwalitatief. De stad heeft voldoende geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking. De jarenlange samenwerking binnen Zorgen voor Morgen heeft geresulteerd in een geschikte woonvoorraad nu en voor 2022. Naast de geschikte woonvoorraad kunnen Stadlers deelnemen aan allerlei activiteiten in de wijken en is deskundige zorg beschikbaar.

Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst is er echter nog niet. Binnen het platform Zorgen voor Morgen wordt daar over gesproken. Door de decentralisaties, die voor een deel nog niet duidelijk zijn, is er nog geen zicht hoe die nieuwe samenwerking vorm moet krijgen.

Beleidsveld

Sociale huurders

We willen dat iedereen een woning kan vinden in de stad, nadrukkelijk ook de mensen die zijn aangewezen op een sociale huurwoning.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De slaagkans voor een sociale huurwoning is 40% of groter.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijn-doel (2016)
▪ Slaagkans jongeren Woningnet	▪ 18.9%	▪ ≥40%	▪ 33.8%	▪ ≥40%
▪ Slaagkans ouderen Woningnet	▪ 82.2%	▪ ≥40%	▪ 89.7%	▪ ≥40%
▪ Totale slaagkans	▪ 29,6%	▪ ≥40%	▪ 36,1%	▪ ≥40%
▪ Toevoeging sociale huur (excl. Jongerenhuisvesting)	▪ 215	▪ 150-250	▪ 254	▪ 150-250 p/j

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Realiseren van sociale huurwoningen

In 2013 zijn door de corporaties 254 sociale huurwoningen en daarnaast nog eens 329 jongereneenheden toegevoegd aan het totale woningbestand. Al met al een relatief goed resultaat gezien de economische situatie en de maatregelen die het Rijk de corporaties heeft opgelegd via onder meer de verhuurdersheffing.

Sociale huurwoningen worden aangeboden via woningcorporaties. Met hen hebben we afspraken in het Nieuw Lokaal Akkoord gemaakt hoe we omgaan met het woningaanbod in de sociale huur. We hebben afspraken gemaakt over de wijze waarop we de sociale huurwoningvoorraad verdelen over de stad en over de omvang van de woningen (150 - 250 nieuwe woningen in de sociale huur, in de pas lopend met de sociale huur).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met name in 2013 is het aantal mensen met een uitkering, wegens de economische recessie van de afgelopen jaren, behoorlijk toegenomen. Daarnaast moeten corporaties steeds meer financiële middelen uit de verhuur dan wel de verkoop van sociale huurwoningen halen om de verhuurdersheffing op te brengen. Deze combinatie maakt dat er een forse discussie is gestart over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van de sociale huurwoningen. We zien echter dat het afgelopen jaar de feitelijke druk in de sociale huursector is afgenomen ten opzichte van de jaren ervoor. De slaagkans is in 2013 fors hoger dan in 2012. Het aantal aangeboden woningen is iets

hoger dan in 2012 en het aantal actief woningzoekenden (mensen die minimaal een keer per jaar op een woning reageren) is iets lager dan in 2012, waardoor de slaagkans in 2013 op 36,1% komt ten opzichte van 29,6% in 2012.

Beleidsveld

Starters

Voor starters die voor het eerst een woning willen kopen, geldt in principe dat er voldoende aanbod is in de bestaande voorraad. Het grootste struikelblok voor velen om daadwerkelijk een stap te zetten, is het rond krijgen van de financiering. Met de recente ontwikkelingen op de financiële markten is het er niet makkelijker op geworden om een hypotheek te krijgen, zeker niet voor starters. Het blijft daarom belangrijk om deze doelgroep te stimuleren door het verstrekken van voordelige startersleningen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen ook in 2013 starters stimuleren hun eerste stap op de koopmarkt te zetten.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Verstrekken van startersleningen	▪ 20	▪ 25	▪ 40

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Verstrekken van startersleningen

In 2013 is het budget bij het Stimuleringsfonds aangevuld met 250 duizend euro. Voor Meerstad is een nieuwe categorie startertsleningen voor iets duurder nieuwbouw in het leven geroepen. Hiervoor is 539 duizend euro beschikbaar gesteld.

Een record aantal van ruim 100 aanvragen voor startersleningen is in behandeling genomen. Hiervan zijn tot eind van het jaar inmiddels ruim 40 leningen gaan lopen. De leningen worden vooral gevraagd voor bestaande woningen met een prijs van rond de € 130.000. Het gemiddelde leenbedrag was € 12.500,- Om de verstrekking van leningen via het Stimuleringsfonds goed te laten verlopen is de gemeentelijke verordening geactualiseerd.

Om een beeld te krijgen van de effectiviteit van dit instrument heeft bureau Onderzoek & Statistiek onderzoek gedaan naar de verhuisketens volgend op de aankopen met behulp van startersleningen. Op basis van 50 verstrekte leningen in de 2^e helft van 2012 en uitgaande van transacties van de verkopende personen is het volgende vastgesteld:

- de keten bedraagt totaal 5 stappen,
- per stap daalt het aantal transacties met circa 50% (door verhuizen buiten de gemeente, samenwonen ed.),
- het eerste aantal transacties leidt totaal tot ongeveer een verdubbeling.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Alle aanvragen voor startersleningen konden worden gehonoreerd. Dit is mede mogelijk geworden door een maximaal gebruik van de tijdelijke rijkbijdrage van 50% in de leningen.

NIEUWBOUW

Hoofddoelstelling van ons nieuwbouwbeleid is het toevoegen van woningen, zodat we de doorstroming op de woningmarkt op gang brengen en we de kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod het hoofd bieden. Daarbij besteden we specifieke aandacht aan woonmilieus en woningen die aantrekkelijk zijn voor de in deelprogramma 1 beschreven doelgroepen. De komende jaren zien we, naast kwalitatief hoogwaardige woonmilieus voor jongeren, vooral een markt voor de woonmilieus 'Samen in de Stad' en 'Ruim en Buiten', zoals beschreven in het onderzoek naar woonmilieus dat we in 2011 hebben uitgevoerd. In de stadsuitbreidingen willen we vooral de grote vraag naar groenstedelijke woonmilieus ('Ruim en Buiten') bedienen om daarmee onder meer gezinnen aan de stad te binden.

Met de regio Groningen-Assen blijven we in gesprek over kwalitatieve afstemming van de woningbouwprogrammering en -planning. In 2011 hebben we afgesproken dat alle nieuw te ontwikkelen woningbouwplannen in de regio met elkaar moeten worden afgestemd. Deze afspraak werken we verder uit in een regionale woonvisie over de woningbouwambities in de regio. Nieuwbouw kan een bijdrage leveren aan onze doelstelling om in 2025 een energie neutrale stad te worden. Daarnaast leveren de wettelijke kaders voor bedrijvigheid, bodem-, geluid- en luchtkwaliteit en externe veiligheid de basis voor een goede en duurzame leefomgevingkwaliteit.

We zien dat de economische teruggang, die in het najaar van 2008 manifest is geworden, vanaf 2011 zijn schaduw heeft geworpen op de realisatie van nieuwbouwwoningen. Echter, we zien dat vanaf 2011 al een sterke daling in het aantal verkochte nieuwbouwwoningen optreden. Er is een aantal factoren dat de afname van nieuwbouwwoningen in de koopsector onder druk zet. Dit is onder meer de stagnerende verkoop van de eigen woning en de strengere hypotheekvoorwaarden. Dit is weer een uitvloeisel van aanhoudende onzekerheden op de internationale financiële markten en mogelijke hervormingen van het woningmarktstelsel. Desondanks werden er in 2013 in totaal 1.060 woningen gebouwd.

Beleidsvelden

- Versnellen en faciliteren nieuwbouw
- Bouwen in de bestaande stad
- Stadsuitbreiding
- Kwaliteitsbewaking en dienstverlening
- Stedelijke ontwikkeling/Beheer leefomgevingkwaliteit

GELD

De totale lasten van het deelprogramma Nieuwbouw bedragen 13,6 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit lokale heffingen, werken voor derden, reservemutaties, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Versnellen en faciliteren nieuwbouw

De essentie van ons nieuwbouwbeleid hebben we vastgelegd in de Structuurvisie Kwaliteit van Wonen uit 2009. De nadruk ligt niet meer uitsluitend op het versnellen en faciliteren van de nieuwbouw. De veranderende marktomstandigheden hebben aangetoond dat een meer kwalitatieve benadering voor de komende jaren noodzakelijk is. In de Regio Groningen-Assen hebben we in 2012 afgesproken uit te gaan van 600 nieuwe woningen per jaar, exclusief jongerenhuisvesting, met daarbovenop een herstructureringsopgave van minimaal 350 woningen per jaar.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We streven jaarlijks, dus ook in 2013, naar een nieuwbouwproductie van tussen de 950 en 1350 woningen (inclusief jongerenhuisvesting) in de juiste segmenten.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Meerjarenprogramma Kwaliteit van Wonen

Via het Meerjarenprogramma Kwaliteit van Wonen houden we continu de vinger aan de pols en we stellen daar waar nodig het (kwalitatieve) woningbouwprogramma bij. In 2013 hebben we het

.....
Meerjarenprogramma Structuurvisie Wonen 2014 opgesteld. De doelen zijn ondanks de crisis en de Rijksbezuinigingen voor 2014 gelijk gebleven. De focus lag nog steeds op de doelgroepen jongeren, ouderen en gezinnen.
.....

Kwalitatieve afstemming in de Regio

In 2013 zijn voor het eerste jaar de regionale woningbouwafspraken toegepast, nadat deze in december 2012 zijn ondertekend. Alle gemeenten hebben daarop hun plannen aangepast. Wij hebben onze woningbouwplanning in dat kader bijgesteld tot een taakstelling van 600 woningen per jaar, exclusief jongerenhuisvesting. Wij hebben daarbij niet alleen kwantitatief gekeken maar de woningbouwprogrammering ook kwalitatief bijgesteld. In 2013 zijn alle woningbouwplannen binnen de regionale afspraken gebleven en is het niet nodig geweest instemming te vragen voor nieuwe bouwplannen. Wel hebben we met de regio afgesproken dat we vanaf 2014 een PM-post kunnen opvoeren voor kleinschalige binnenstedelijke inbreidingslocaties.
.....

Reserve grondzaken

De reserve grondzaken wordt aangehouden om een toereikende buffer te hebben voor het opvangen van schommelingen in exploitatieresultaten van grondexploitaties en kosten die samenhangen met het grondbezit. De stand van de reserve grondzaken per 1 januari 2013 was nagenoeg nihil. In 2013 is de reserve aangevuld met 45,9 miljoen euro. Daarnaast is het begrote resultaat 2013 en het nadelige rekeningresultaat 2012 van 27,6 miljoen euro ten laste van de reserve gebracht. De omvang van de reserve grondzaken per 31 december 2013 is 15,4 miljoen euro.

De omvang van de risico's die verband houden met grondexploitaties en het grondbezit binnen de gemeentelijke organisatie bedragen circa 71,5 miljoen euro per 31 december 2013. De risico's concentreren zich vooral in de sleutelprojecten Ciboga, Westpoort, Europapark, Europapark Station, Grote Markt en de nog in exploitatie te nemen gronden. Daarnaast bedraagt het benodigde weerstandsvermogen voor Meerstad 93,9 miljoen euro. Het benoemde risicobedrag beweegt zich in een zekere bandbreedte. De omvang van het benodigde weerstandsvermogen is groter dan het aanwezige weerstandsvermogen. Het verschil bedraagt 148,6 miljoen euro. Hiermee is er sprake van een tekort van het benodigde weerstandsvermogen. Dit tekort wordt meegenomen bij de bepaling van het totaal benodigde weerstandsvermogen van de gemeente.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In totaal zijn er 1.060 woningen in 2013 opgeleverd. We hebben in 2013 ondanks de crisis en de Rijksbezuinigingen onze doelstelling behaald. Voor de komende jaren verwachten we echter wel dat het lastiger wordt om onze doelstellingen te halen. Om de woningmarkt in de tijden van crisis en Rijksbezuinigingen op gang te houden hebben wij daarom op 28 juni 2013 het Bouwoffensief gepresenteerd. Een reeks praktische maatregelen waarmee we een impuls willen geven aan de vastgelopen woningmarkt. Het Bouwoffensief bevat tevens een versnellingsplan voor Campus Groningen (BouwJong!). Het gaat daarbij onder meer om het versoepelen van parkeernormen, een proef met welstandsvrij bouwen in Meerstad en hypothecaire leningen of afnamegaranties bij prioritaire projecten. Daarnaast zetten we extra in op het verstrekken van startersleningen, versnelde besluitvorming over initiatieven uit de markt en nieuwe vormen van samenwerking. Deze nieuwe samenwerking krijgt onder andere vorm bij het etaleren van nieuwbouwwoningenaanbod met een nieuwe website www.groningenwoont.nl en bijbehorend Platform Groningen Woont.

De eerste resultaten van het Bouwoffensief zijn in de tweede helft van 2013 zichtbaar geworden. In Meerstad zijn meer woningen verkocht dan verwacht, er is een plek aangewezen voor welstandsvrij bouwen en we hebben een constructie onderzocht met een marktpartij voor de realisatie van huurwoningen in Meerstad. We hebben daarnaast met verschillende partijen gesproken over de mogelijkheid van financieringsconstructies door de gemeente. Verder hebben we de site www.ruimteinstad.nl gelanceerd. De website maakt met de kanskaart het gemeentelijke vastgoed en braakliggende grond zichtbaar, dat beschikbaar is voor tijdelijke invullingen. De bedoeling is dat de site uitgroeit naar een platform waar iedereen die ruimte heeft of ruimte zoekt, elkaar kan ontmoeten. Met zogenaamde 'Olieavonden' hebben we getracht vastgelopen projecten weer op gang te helpen of hebben we nieuwe initiatieven een 'vliegende start' proberen te geven.

Bouwen in de bestaande stad

Veel mensen willen in de stad, dicht bij het centrum, wonen. Niet alleen in een appartement, maar ook in een grondgebonden eengezinswoning. Daarmee kunnen we ook gezinnen aan de stad binden. We willen nieuwe woonconcepten ontwikkelen, waarbij we dichtheid en grondgebondenheid combineren. Zo blijft Groningen een compacte stad. We zien dat juist projecten in de bestaande stad (zoals de ontwikkelingen in Paddepoel-Zuid) ondanks de verslechterde economische en financiële omstandigheden relatief goed verkopen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We blijven streven naar een flinke productie in de bestaande stad. De komende jaren kunnen projecten uit de Intense Laagbouwcampagne daar een goede impuls aan geven. In 2013 verwachtten we dat we minstens de helft van de nieuwbouwproductie binnen de bestaande stad realiseren, zoals in Paddepoel, de Oosterhamrikzone, de Helpermaar en De Hoogte. Ook zagen we kansen voor projecten in het woonmilieu 'Samen in de Stad'.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Intense laagbouw

We hebben in 2013 voor twee concrete locaties in het kader van Intense Laagbouw plannen uitgewerkt: de Oosterhamrikzone en Engelse kamp. In de Oosterhamrikzone zijn verschillende concrete ontwikkelingen gestart. Voor Engelse kamp is het nog niet gelukt om overeenstemming te krijgen met een ontwikkelaar.

Oosterhamrikzone

Voor de Oosterhamrikzone wilden we in 2013 een routekaart gereed hebben. Deze doelstelling hebben we bereikt met het vaststellen van de Routekaart Oosterhamrikzone 2013. Hiermee is de aanzet gegeven voor de verdere ontwikkeling van deze zone. In 2013 zijn diverse concrete initiatieven in de Oosterhamrikzone, variërend van een groot aantal kleine (zelfstandige) wooneenheden in zowel de sociale en vrije sector huur tot eengezinswoningen, gestart.

Wij hebben in de Routekaart Oosterhamrikzone 2013 de verschillende lopende ontwikkelingen globaal beschreven. Naast de ontwikkeling van stadsvilla's aan de noordzijde van de Oosterhamrikkade, betreft dit de ontwikkeling van het voormalig UMCG-distributiecentrum met 148 appartementen in de markthuursector en het uitbreiden van de tijdelijke containerwoningen aan de Antillenstraat. Daarbij hebben wij aangekondigd dat wij op de Alfa Laval-locatie nieuwbouw (eengezinswoningen) gaan realiseren en dat langs de zuidzijde van het Oosterhamrikkanaal diverse initiatieven voorliggen in de markthuursector en jongerenhuisvesting. Deze ontwikkelingen, aangevuld met de reeds lopende projecten, zorgen voor een mix van programma zoals gewenst in de Oosterhamrikzone.

Eemskanaalzone

In 2013 is de Sontbrug aanbesteed. Langs het Sontwegtracé worden nieuwe ontwikkelingsperspectieven gecreëerd, op langere termijn maar ook voor eventueel tijdelijk gebruik. In 2013 hebben we gesprekken gevoerd met ontwikkelaars over herprogrammering van woningbouwlocaties naar een meer marktconform programma. Daarnaast is in 2013 gewerkt aan het uitvoeringsplan voor de verbetering van de Woonschepenhaven (zie deelprogramma Bestaande woningvoorraad, beleidsveld Woonschepen).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De nieuwbouwwoningen die in 2013 zijn gerealiseerd zijn allemaal in de bestaande stad opgeleverd. We hebben hierbij de productie in Meerstad niet meegenomen. De ambities van de afgelopen jaren hebben we dus kunnen realiseren.

In 2013 zijn onder andere nieuwbouwwoningen opgeleverd in het eerste blok van Trefkoel (73 sociale huurwoningen). Verder zijn er 16 woningen opgeleverd in het CPO project ZON-woningen van KUUB. Op Ciboga schots 5 zijn 63 woningen opgeleverd (onder andere voor Schots en Scheef, woningen voor mensen met een lichamelijke beperking). Aan de Zonnelaan is het project 'de Planck' opgeleverd voor jongerenhuisvesting en in de Lissabonstraat zijn 20 starterswoningen opgeleverd.

Stadsuitbreiding

De focus bij de stadsuitbreiding ligt voornamelijk op de ontwikkeling van Meerstad. Deze uitbreiding valt onder de gemeente Slochteren. Conform regionale afspraken bedient deze uitbreiding vooral huishoudens uit de stad Groningen.

Een andere belangrijke ontwikkeling is het ontbinden van de samenwerkingsovereenkomst van het project De Held III. Om ook aan deze zijde van de stad aanbod voor gezinnen te realiseren hebben we in 2013 de mogelijkheden onderzocht om Reitdiep fase 3/4 te ontwikkelen. Inmiddels zijn we met de planvorming gestart.

Wat wilden we bereiken?

Gezinnen vasthouden door op de vraag afgestemde nieuwbouw in de stadsuitbreidingen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013	Middellang termijndoel (2014)
▪ Aantal verkochte nieuwe woningen	▪ 22	▪ 100	▪ 31	▪ 100

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Meerstad

In 2013 is een gewijzigde marketingstrategie voor Meerstad ontwikkeld. Ook is er hard gewerkt aan het op de markt brengen van een nieuw en sterk gevarieerd woningaanbod. Dit heeft geleid tot het aantrekken van het aantal verkopen. Waar in het eerste halfjaar van 2013 nog niets was verkocht, resulteerde het aangepaste woningaanbod tot de verkoop van 31 woningen in het tweede halfjaar. Daarnaast heeft Meerstad zich in 2013 zichtbaar verder ontwikkeld. Het meer is uitgebreid, er zijn woongebieden bouwrijp gemaakt, er zijn bomen geplant en de aanleg van de vaarverbinding is in uitvoering genomen. Ook zijn marketingactiviteiten ondernomen waardoor veel mensen het gebied hebben bezocht (onder andere de jaarlijkse ballonfiësta en het maisdoolhof).

Reitdiep fase 3/4

In 2013 hebben we onderzocht of het mogelijk is om de volgende fase van Reitdiep te ontwikkelen. Zoals vermeld in het Meerjarenprogramma Wonen zijn we tot de conclusie gekomen dat dit verstandig is om te doen. Inmiddels is de planvorming gestart om het gebied te ontwikkelen op een manier die niet concurrerend is met Meerstad. Vanwege de onzekerheid op de woningmarkt gaan we uit van een ontwikkeling in kleine stappen, in samenwerking met marktpartijen en mogelijk (C)PO initiatieven.

Wat hebben we bereikt?

Het beoogde aantal verkochte woningen hebben we in 2013 niet bereikt. Wel zijn er in Meerstad voldoende woningen verkocht om de doelstellingen zoals geformuleerd in de grondexploitatie te behalen.

Kwaliteitsbewaking en dienstverlening

Kwaliteit is een breed begrip, dat uit meer aspecten bestaat. Het gaat naast het realiseren van een nieuwbouwprogramma dat aanvullend is op de bestaande voorraad in de stad, ook om de kwaliteit van de woning zelf. In dat kader voeren we diverse activiteiten uit, waaronder het Groninger Woonkwaliteit, stimuleren van particulier opdrachtgeverschap en aandacht voor duurzaamheid in de (particuliere) woningvoorraad.

Wat wilden we bereiken?

We zetten in op een optimale kwaliteit in iedere nieuw opgeleverde woning. Het betreft dan enerzijds de fysieke kenmerken van de woningen, zoals duurzaamheid, toegankelijkheid en veiligheid. Anderzijds gaat het om het vergroten van de invloed van bewoners bij de totstandkoming van projecten, zodat hun woonwensen zo goed als mogelijk kunnen worden gerealiseerd.

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Groninger Woonkwaliteit

In 2013 zijn vanwege de stagnerende woningmarkt nauwelijks nieuwe woningbouwplannen voorbereid of ingediend. Het aantal adviezen vanuit Groninger Woonkwaliteit bleef daardoor beperkt.

Woonbelevingsgroepen en woonmilieus

Vanuit het in 2011 uitgevoerde onderzoek 'Woonmilieus in Stad, Match en mismatch op de Groninger Woningmarkt' worden ontwikkelaars en corporaties geadviseerd om het programma op locaties zo passend mogelijk in de markt te zetten (kwaliteiten van een plek uitbuiten in relatie tot specifieke stadse woonwensen). Deze kennis over verschillen in woonbeleving is ook gebruikt bij het organiseren van de 3 wijkbijeenkomsten in december over ouderen- en zorghuisvesting (zie deelprogramma doelgroepen, beleidsveld ouderen).

Stimuleren duurzaam bouwen

Energiebesparing bij de particulieren in de bestaande voorraad

In maart 2013 is tijdens de beurs Wonen en Co het energieloket Eerste Hulp Bij Energiebesparing (EHBE) van de gemeente Groningen gelanceerd. Doel van dit loket is om de kloof tussen particuliere woningeigenaren en de markt te overbruggen zodat ze elkaar beter weten te vinden en er dus meer huizen energiezuiniger worden gemaakt. Omdat we kunnen profiteren van elkaars ervaring, expertise en mankracht en omdat één en ander gezamenlijk makkelijker te financieren is, wordt in dit project samengewerkt met de gemeenten Leeuwarden en Assen. De belangrijkste pijlers in het plan zijn het slim bij elkaar brengen van vraag en aanbod door middel van een website, een helpdesk en een slim uitgekiend CRM systeem (customer relationship management/ klantenvolgsysteem). Via een offline en een onlinecampagne worden particulieren geïnformeerd over EHBE.

EHBE moet voor 31 december 2014 aantonen dat zij 15.000 klantbewegingen heeft veroorzaakt. Er is sprake van een klantbeweging als een huishouden wordt begeleid van één fase naar een ander. De offline campagne zet in op een actieve benadering van woningeigenaren in vier buurten die uit de Slimme Energiescan naar voren zijn gekomen als 'potentiebuurten' Dit zijn buurten waar voornamelijk koopwoningen staan met een hoog gasverbruik, en met bewoners die (gemiddeld) een bovenmodaal inkomen hebben. Deze potentiebuurten zijn: Oranjebuurt, Helpman, Rivierenbuurt en De Wijert-Zuid. In deze wijken zullen ambassadeurs benaderd worden, buurtavonden plaatsvinden en in kleine groepjes gestart worden met maatwerkadviezen, gezamenlijk offertes opvragen en indien mogelijk gezamenlijk uitvoeren. Aansluiting is gezocht met de SLIM consortia om de kwaliteit van de uitvoerende partijen te waarborgen. In Noord-Nederland werkt een groot aantal bedrijven met elkaar samen onder de naam SLIM wonen met energie.

In 2013 zijn via het energieloket EHBE meer dan 100 quick scans aangevraagd en hebben meer dan 1200 contacten met Stadgers plaatsgevonden.

Nieuwbouw

In nieuwe ontwikkelingen met woningen verlangen wij van ontwikkelaars duurzame concepten en efficiënte energiesystemen. In ons beleid gaan we er van uit dat voor nieuwe ontwikkelingen woningen energieneutraal zijn of toekomstbestendig. Toekomstbestendige woningen zijn door hun duurzame concept tamelijk eenvoudig energieneutraal te maken. Hiermee willen we voorsorteren op de norm energieneutraal die vanaf 2020 gaat gelden.

Op deze wijze kunnen haalbare plannen worden ontwikkeld die goed aansluiten bij de wensen uit de markt. We zien steeds meer dat consumenten zeggenschap verlangen over de prestaties van hun woning en parallel hier aan dat bouwers hier op in spelen. Met behulp van het innovatieprogramma Energiesprong van de kennisorganisatie Platform 31 worden aansprekende resultaten behaald bij de conceptontwikkeling.

NLA 2.0

In het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 is met corporaties voor de periode 2011- 2014 afgesproken 3.500 tot 4.000 corporatiewoningen met energielabel D of slechter duurzaam te verbeteren tot minimaal energielabel C. In 2013 zijn de vorderingen van het voorafgaande jaar in de labels verwerkt. Er zijn totaal 3261 woningen verbeterd naar label C of beter. Hierdoor is het aantal woningen met label D of lager met 7 % gedaald tot 44 % van de voorraad.

Hoogspringers

De gemeente Groningen en een aantal woningcorporaties in de stad nemen deel aan het project Hoogspringers: in de komende vijf jaar worden tenminste 1000 woningen grondig gerenoveerd

naar Nul op de Meter. Renoveren naar Nul op de Meter woningen is een oplossing voor een duurzame woningvoorraad en een toekomstbestendige corporatie. Wat betekent: meer waarde tegen lagere kosten om zo bewoners comfortabele en betaalbare huisvesting bieden. Voor nu en in de toekomst.

Op 20 juni 2013 werd Groningen officieel een Hoogspringer stad. Dit moet een nieuwe impuls geven aan de wijkvernieuwing in Groningen en bijdragen aan de doelstellingen van gemeente en corporaties op het gebied van duurzaamheid en betaalbaarheid.

Groningen bevindt zich momenteel in fase 0. Hierin wordt kennisgemaakt met de procesbegeleider van Energiesprong, er wordt kennis gedeeld en de Groningse opgave wordt verder uitgewerkt. Er worden afspraken gemaakt over de samenwerking om vervolgens op 2 oktober 2013 samen de volgende fase in te luiden; het uitwerken van de gedragen initiële opgave. De betrokken partijen zijn Nijestee, Lefier, Steelande wonen, Patrimonium en Gemeente Groningen

Stroomversnelling

Woningcorporatie Lefier neemt ook deel aan de deal 'Stroomversnelling'. Op donderdag 20 juni 2013 ondertekenden bouwers en woningcorporaties, vertegenwoordigd door de bestuurder van woningcorporatie Lefier, deze deal. Landelijk betekent de afspraak voor 250.000 huurders een renovatie van hun woning, terwijl hun woonkosten gelijk blijven. Dit kan door een combinatie van drie nieuwe ideeën: huurders betalen hun energiekosten aan hun corporatie, corporaties investeren dat geld in renovatie en bouwers leveren duurzaam gerenoveerde woningen zonder energiekosten. Groot winstpunt van deze deal is dat huurders van relatief slechte woningen met hoge energierekeningen een betaalbare en duurzame woning krijgen.

Groene daken

Particulieren, instanties en bedrijven kunnen een beroep doen op een subsidie voor het realiseren van een groen dak. Het doel daarvan is het filteren van fijn stof uit de lucht, waterregulering (een groen dak kan voorkomen dat het rioolstelsel overbelast raakt bij stortbuien) en isolatie (vooral in de zomer zorgt een groen dak voor meer verkoeling). In 2012 hebben we met een campagne meer aandacht voor groene daken gevraagd. Doel van de campagne is om de bekendheid van groene daken onder particulieren te vergroten.

De inzet van de campagne heeft in 2013 zijn vruchten afgeworpen. Het streven om in 2013 50 groene daken te realiseren is behaald. Er werden in 2013 41 subsidieaanvragen ingediend. Een aanvraag daarvan was van woningcorporatie Lefier voor de realisatie van 50 nieuwbouwwoningen aan de Noorderkroonstraat.

(Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)

Via CPO bieden we de consument meer ruimte voor eigen inbreng in de woningbouw. Zo kunnen mensen via CPO niet alleen een nieuwe woning realiseren maar ook nog eens een woning realiseren die helemaal aan hun wensen voldoet. Met KUUB hebben we in Groningen al ruim 10 jaar ervaring met CPO. In 2013 is één CPO-project opgeleverd, namelijk de 16 ZON-woningen in Paddepoel. Het streven om 10% van de nieuwbouwwoningen via CPO te ontwikkelen is daarmee echter niet behaald. In 2013 bedraagt dit een kleine 4% van de nieuwbouwwoningen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De nadruk heeft dit jaar gelegen op het versterken van de structuur voor het verbeteren en verduurzamen van bestaande woningen. Voor particuliere eigenaren is met het EHBE eenvoudiger geworden om advies voor energiebesparing te verbinden aan partijen die de uitvoering voor hun rekening kunnen nemen. Ook werken particuliere eigenaren steeds meer samen aan projecten om daar bij de aanbesteding een schaalvoordeel te behalen.

De woningcorporaties hebben naast het realiseren van de afgesproken NLA doelstelling voor verduurzaming van sociale huurwoningen gewerkt aan het landelijke programma van Platform 31 voor renovatie naar 'Nul op de meter-woningen'. In Paddepoel is de voorbereiding gestart voor de realisering van een prototype voor een portieketagewoning.

Beleidsveld

Stedelijke ontwikkeling / Beheer leefomgevingkwaliteit

Bij stedelijke ontwikkelingen adviseren we over milieuaspecten als bodem-, geluid- en luchtkwaliteit. Indien nodig wordt voor de diverse projecten onderzoek gedaan door ons of door derden. Deze kennis delen we met onze burgers (bodeminformatie, geluidkaarten, bestemmingsplannen).

Doelen	<p>Wat wilden we bereiken?</p> <p>We streven naar een optimale kwaliteit van de leefomgeving. Hierbij werken we samen om, binnen de wettelijke kaders, te komen tot goede en creatieve oplossingen voor de gevolgen van stedelijke ontwikkelingen. Indien nodig verlenen we voor geluid, ontheffing van de voorkeursgrenswaarden en we stellen hogere waarden vast. Of worden terreinen geschikt gemaakt voor de beoogde functie middels een (deel)bodemsanering.</p>
Activiteiten	<p>Wat hebben we hiervoor gedaan?</p> <hr style="border-top: 1px dotted black;"/> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen en concrete plannen voor de stad. ▪ Toetsen van bouwplannen op milieuaspecten. ▪ Uitvoeren van milieuonderzoeken bij knelpunten of overlastsituaties. ▪ Uitvoeren van bodemsaneringen en/of nemen van maatregelen. ▪ Vaststellen van hogere waarden besluiten (Wet geluidhinder).
Conclusie	<p>Wat hebben we bereikt?</p> <p>Met de advisering op de wettelijke kaders voor bodem-, geluid- en luchtkwaliteit en externe veiligheid hebben we de basis gelegd voor een goede en duurzame kwaliteit van de leefomgeving. De geluid- en luchtkwaliteit vraagt echter blijvend aandacht, zie het programma verkeer (deelprogramma overig verkeer, beleidsvelden luchtkwaliteit en geluid).</p>

BESTAANDE WONINGVOORRAAD

De bestaande woningvoorraad in de stad bestaat uit woningen (corporatief en particulier bezit) en niet-woningen zoals woonschepen en woonwagens. Ook de wijkvernieuwing speelt zich voor een groot deel af in de bestaande woningvoorraad, evenals een groot deel van de bescherming van onze cultuurhistorische waarden.

Beleidsvelden

- Woningen
- Woonschepen
- Wijkperspectieven/Evenwichtige wijken

GELD

De totale lasten voor het deelprogramma Bestaande woningvoorraad bedragen 5,0 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit reservemutaties, overige opbrengsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Woningen

De bestaande woningvoorraad vormt het grootste aandeel van de woningvoorraad in de stad. Jaarlijks wijzigt dit met slechts 1-2% door toevoegingen van nieuwbouw aan de bestaande woningvoorraad.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij willen de bestaande woningvoorraad in een goede staat van onderhoud houden en deze daar waar mogelijk verduurzamen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Voor uitgebreide toelichting van de activiteiten voor het stimuleren van duurzaam bouwen, zie Deelprogramma nieuwbouw, beleidsveld kwaliteitsbewaking en dienstverlening.

Onderhoud particuliere woningvoorraad

Na het laatste onderzoek in 2009 hebben wij in 2013 een signalerend onderzoek uitgevoerd in alle relevante woonwijken. Hiervoor is van de oudere (> 30 jaar) particuliere voorraad het vanaf de straat zichtbare deel visueel geïnspecteerd. De eerder gerapporteerde aandachtstraten zijn in dit onderzoek meegenomen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het totaalbeeld van de staat van onderhoud van particuliere woningen in de stad is ten opzichte van 2009 onveranderd. De ontwikkelingen lijken voor de korte termijn echter niet in het voordeel te werken van goed onderhoud. Om minimaal het huidige niveau veilig te stellen is het gewenst de vinger aan de pols te houden.

Beleidsveld

Woonschepen

In Groningen is wonen op het water een veel voorkomende woonvorm. Er zijn 479 woonschepen in de stad geregistreerd. In de nota Watergang (1999) hebben wij onze doelen geformuleerd voor het wonen op het water.

In het collegeprogramma hebben we opgenomen dat we gaan onderzoeken of er in Meerstad - binnen strikte ruimtelijk-esthetische voorwaarden - ligplaatsen voor woonschepen kunnen komen. Ook is in het collegeprogramma het onderzoek aangekondigd of en op welke wijze we gefaseerd een systeem van beprijzen van ligplaatsen voor woonboten kunnen invoeren.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen wonen op het water als een reguliere woonvorm beschouwen, met inachtneming van de verschillen tussen wonen op het water en wonen op de wal. Daarbij streven we naar een systeem

van vraag en aanbod van ligplaatsen, dat tegemoet komt aan de wensen van de bewoners en de Gemeente Groningen. Verder willen we de Diepenring en de woonschepenhaven renoveren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Plan van aanpak Wonen op het Water

Het plan van aanpak voor Wonen op het Water, waarin onder andere de verbetering van de ligplaatssystematiek en de discussie rondom beprijzen wordt meegenomen, is niet in 2013 afgerond. Door de specifieke achtergrond van de beprijzingsdiscussie van ligplaatsen vergt het meer tijd om een voorstel te ontwikkelen met voldoende draagvlak. Ons college voert daartoe overleg gevoerd met het Woonschepencollege Groningen, met als doel om de gezamenlijke uitgangspunten voor nieuw beleid te verkennen.

Verbeterplan Diepenring

De bezuinigingen in het kader van de begroting 2013 hebben ertoe geleid dat de aanpak Diepenring 1e fase niet is gerealiseerd. De verbetering van het onderhoudsniveau is wel voortgezet. In 2013 zijn voor verbetering van het onderhoudsniveau van (woon)schepen in de Noorderhaven en de Diepenring tot Steentilbrug 9 subsidies toegekend.

Uitvoering verbetering Woonschepenhaven

Op basis van individuele gesprekken in de periode mei-juni 2013 is in oktober het concept Revitaliseringsplan gepresenteerd aan bewoners, Woonschepenhavencomitee en Woonschepencollege Groningen. In november 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met het ontwerp-Revitaliseringsplan Woonschepenhaven. Daarmee is een periode van tien jaar plannen maken en voorbereiden afgerond. Het plan bestaat uit nieuwe ligplaatsen voor woonboten, groot onderhoud voor steigers, schanskorven aanbrengen, baggerwerkzaamheden, verbetering nutsvoorzieningen, aanbrengen riolering en aanpak van de rijweg. Het plan is na de raadsbehandeling vrijgegeven voor inspraak.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Om wonen op het water echt als volwaardige vorm van wonen te beschouwen is een keuze over beprijzen noodzakelijk. Het plan van aanpak daartoe is echter vertraagd vanwege onvoldoende draagvlak. In 2013 is na tien jaar voorbereiding het ontwerp revitaliseringsplan voor de woonschepenhaven door de gemeenteraad vastgesteld.

Beleidsveld

Wijkperspectieven / Evenwichtige wijken

In het NLA 2.0 zijn wijkperspectieven vastgesteld. De komende jaren gaan we de in de perspectieven genoemde activiteiten uitwerken.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het realiseren van leefbare en evenwichtige wijken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Wijkperspectieven

Voor nadere toelichting op de verschillende activiteiten die ondernomen zijn vanuit de inzet voor de wijkinitiatieven verwijzen wij naar de paragraaf Stadsdelen. Een overzicht van de woningbouwgerelateerde projecten:

- Seniorenwoningen Beijum: in 2013 is de haalbaarheid van dit plan positief beoordeeld. De ontwikkeling wordt betrokken bij de 'nieuwe' Innersdijk.
- Lewenborg Centrumzone: in 2013 is de voorbereiding van invulling ACL-locatie is afgerond. De bouw start in het voorjaar van 2014.
- Woonzorgcentrum Oosterhoogebrug: na aanvankelijke overeenstemming tussen betrokken ontwikkelaars is de realisatie van dit project 'on hold' gezet door verandering van de financiële situatie van woningcorporatie Steelande.
- Grunobuurt ontwikkelstrategie: in 2013 is gestart met de bouw van woonblok 'Typhoon'. De ontwikkeling van het gehele gebied loopt gefaseerd.
- Wijert-Noord: de eerste fase van de wijkvernieuwing in het kwadrant van de Huismeesters loopt volgens planning. Er is echter nog geen besluit over de tweede fase.
- Trefkoel locatie, Vensterschool en winkelcentrum Paddepoel: de eerste fase van dit plan is in 2013 gerealiseerd. In overleg met Nijestee wordt nog gezocht naar geschikte invulling voor het tweede plandeel.

-
- Selwerd wijkvernieuwing: er is een aantal snelle verbeteringen (quick wins) gerealiseerd op thema's waar dat het hardst nodig is: armoedebestrijding, opvoeding en gezondheid. Ook hebben we ons ingezet voor de vorming van een wijkbedrijf. Dit wijkbedrijf zal in 2014 verder vorm krijgen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De wijkvernieuwing heeft in de afgelopen jaren veel positieve resultaten opgeleverd. Vooral op het gebied van woningen en woonomgeving is stevig geïnvesteerd in een aantal wijken (Vinkhuizen, Lewenborg, Corpus den Hoorn, De Wijert, Korrewegwijk/De Hoogte en Oosterparkwijk). De beoordeling van de woningvoorraad laat in de stad nog wel verschillen tussen de wijken zien (zie daarvoor onderstaande stadskaart).

Stand waardering kwaliteit Woningvoorraad 2012 door bewoners (t.o.v. stedelijk gemiddelde).
Bron: Wijkcompassen. Zwart = negatief, donkergrijs = positief, lichtgrijs = vergelijkbaar met stedelijk gemiddelde, wit = geen gegevens.

CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

Met het monumenten- en archeologiebeleid willen we ons cultuurhistorisch erfgoed zo goed mogelijk beschermen en (laten) beheren. Daarnaast streven we naar een zo breed mogelijke integratie van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening. Enerzijds willen we dus zorgvuldig omgaan met hetgeen eerdere generaties Groningers ons nalieten en anderzijds ervoor zorgen dat de cultuurhistorie bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving van vandaag en morgen.

We richten ons daarbij op:

- eigenaren van monumenten en concrete projectontwikkelingen (onder meer door het stellen van randvoorwaarden bij verlening van bouw- en aanlegvergunningen en het stimuleren van instandhouding door middel van financiële ondersteuning);
- de inbreng van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, onder meer bij stedenbouwkundige en bestemmingsplannen, en ontsluiting van informatie over cultuurhistorie door middel van de Cultuur Waarden kaart (CWK) op internet.

Een en ander gebeurt op basis van archeologisch, bouw- en stedenbouwhistorisch en historisch geografisch onderzoek. Het werkterrein van de cultuurhistorie beslaat inmiddels het gehele gemeentelijke grondgebied.

Tot slot vinden we het belangrijk zoveel mogelijk bekendheid te geven aan monumenten en cultuurhistorie in de gemeente. Daarom organiseren we jaarlijks de Open Monumentendag (15 duizend bezoekers), geven we 'Hervonden Stad, jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie' uit en streven we naar een goede ontsluiting van bij de gemeente beschikbare informatie over cultuurhistorie, onder andere via de gemeentelijke website www.groningen.nl/monumenten.

Beleidsvelden

- Monumenten
- Archeologie

GELD

De totale lasten voor het deelprogramma Cultuurhistorie en archeologie bedragen 2,8 euro. Deze lasten worden gedekt door overige inkomsten, reservemutaties en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Monumenten

Het totaal aantal gebouwde rijksmonumenten in de gemeente betreft circa 636. Daarnaast zijn er 32 archeologische rijksmonumenten. Het Crematorium is voorbeschermd als rijksmonument, dit is reeds een gemeentelijk monument. Ook heeft Groningen 8 van rijkswege beschermde stadsgezichten. Het totaal aantal gebouwde gemeentelijke monumenten bedraagt 527, daarnaast zijn er 22 gemeentelijke archeologische monumenten. In totaal zijn er dus 1163 gebouwde monumenten, 8 beschermde Stadsgezichten en 54 archeologische monumenten.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Bescherming, instandhouding en zorgvuldig beheer van het cultuurhistorische erfgoed zowel boven als onder het maaiveld;
- Een zo goed mogelijke integratie van cultuurhistorie in stedenbouwkundige en bestemmingsplannen, om de identiteit en de herkenbaarheid van gebieden en locaties in de stad te vergroten;
- Goede ontsluiting van bij de gemeente beschikbare informatie over cultuurhistorie ten behoeve van burgers en bedrijfsleven.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Reguliere activiteiten

Uitvoering en begeleiding van bouwhistorisch onderzoek ten behoeve van vergunningverlening
Ten behoeve van vergunningverlening en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is er in 2013 in ruim 30 gevallen (aanvullend) bouwhistorisch onderzoek verricht (archeologisch onderzoek bij nieuwbouw werkzaamheden).

Advisering over vergunningaanvragen bij rijks- en gemeentelijke monumenten

Jaarlijks worden ongeveer 150 aanvragen voor de wijziging van een rijks- of gemeentelijk monument ingediend. Deze aanvragen moeten worden behandeld en van een advies worden voorzien, of bij de gevraagde ingreep niet ten koste van de cultuurhistorische waarden van het betreffende pand gaan.

Vaststelling en realisatie van bestedingsprogramma ISV-monumenten 2013

In de periode 2010 - 2014 is er jaarlijks 550 duizend euro beschikbaar gesteld voor monumenten en activiteiten dienaangaande. Het bijbehorend bestedingsprogramma 2013 is voor een groot deel gerealiseerd. Vanwege onvoldoende budget is een aantal projecten doorgeschoven naar 2014.

Inbreng cultuurhistorie bij het opstellen van stedenbouwkundige en bestemmingsplannen

Per 1 januari 2012 moet het belang van de cultuurhistorie in elk nieuw en te herzien bestemmingsplan meegewogen worden. In 2013 was de herziening van het bestemmingsplan Binnenstad het grootste project waarbij we cultuurhistorie hebben meegewogen. Daarnaast proberen we aan ieder bestemmingsplan een Cultuurhistorische Waardenkaart toe te voegen.

Promotionele activiteiten (selectie)

De jaarlijkse Open Monumentendag op 14 september was met ruim 10.000 bezoekers weer een succes. Op 28 november 2013 is voor de 18e keer Hervonden Stad, jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie uitgebracht. De aanbieding van het eerste exemplaar vond plaats op de 24e verdieping van het DUO-gebouw.

Incidentele activiteiten (selectie)

Herbestemming Watertoren-noord

De werkzaamheden verlopen voorspoedig en zijn vermoedelijk in april 2014 gereed. De herbestemming van watertoren-noord is het sluitstuk van het in 1996 door uw raad vastgestelde gemeentelijke Kanjerplan. In dat kader zijn sindsdien meer dan 50 grote monumentale gebouwen gerestaureerd en gerevitaliseerd.

Manifestatie Licht & Ruimte

Najaar 2013 heeft de manifestatie 'Licht & Ruimte', Gronings Erfgoed 1945-1970 plaatsgevonden, waarmee aandacht is gevraagd voor de cultuurhistorische waarden van het naoorlogse architectonische en stedenbouwkundige erfgoed. Als onderdeel hiervan zag een omvangrijke publicatie over gemeente architect Wilhelm het licht.

Onderzoek 'Monument-light'

We hebben onderzocht of door de introductie van een soort lichte gemeentelijke bescherming, 'Monument-light' genaamd, de beeldkwaliteit van panden in beschermde stadsgezichten beter beschermd kan worden. Hiervoor wordt in 2014 een lijst ter besluitvorming voorgelegd.

Cultuurhistorische Waardenkaart (CWK)

Gedurende heel 2013 is intensief gewerkt aan de uitbouw van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CWK). Dit is een gemeentebrede digitale kaart waarop alle informatie over cultuurhistorie en archeologie locatie gebonden wordt ontsloten. De CWK anticipeert op de nieuwe manier van werken van de overheid: up to date digitale klantvriendelijke informatie verstrekking en inspiratie! De CWK is reeds online te zien op www.groningen.nl/monumenten De CWK is echter nog lang niet klaar. Er is een plan in maak om de CWK in 2014-2015 te voltooien, waarmee de erfgoed informatie dan ook grotendeels digitaal ontsloten kunnen worden.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Geconcludeerd kan worden dat er veel werk is verzet, zowel met betrekking tot de reguliere als incidentele werkzaamheden, en met succes. Er zijn echter zorgen over het voortzetten van de huidige werkzaamheden in de komende jaren. Zowel het wettelijke takenpakket als de reguliere gemeentelijk taken staan onder druk door bezuinigingen op ISV-middelen.

Archeologie

De recessie liet zich ook in 2013 in de archeologische monumentenzorg duidelijk gelden. Er is een forse afname van het aantal en vooral de omvang van de opgravingen en ook van de archeologische begeleidingen. Daarentegen is de hoeveelheid vooronderzoek (boringen, proefsleuven) niet heel veel anders dan voorheen, net als het aantal interne adviezen en voor vergunningen opgestelde voorschriften.

Er worden geen nieuwe gemeentelijke archeologische monumenten aangewezen; in bestemmingsplannen vindt planologische bescherming plaats, in 2013 in circa 15 plannen. Monitoring van de gemeentelijke monumenten (een 30-tal) vindt plaats door de Archeologische Monumentenwacht, die daarvoor in 2010 is ingehuurd.

Waar behoud van archeologie ter plekke niet mogelijk is, volgt archeologisch onderzoek. In alle gevallen is dit onderzoek het gevolg van een voorschrift bij een omgevings-, aanleg- of erfgoedvergunning. Enkele tientallen aanvragen worden daarvoor jaarlijks beoordeeld; in een aantal gevallen leidt dit tot een opgraving of begeleiding van de graafwerkzaamheden.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Bescherming en instandhouding van het archeologische bodemarchief.
- Documentatie van het bodemarchief waar dat door werkzaamheden verloren gaat.
- Publicatie in woord, beeld en expositie van de resultaten van archeologisch onderzoek.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Opgravingsbevoegdheid

Sinds 2009 is de gemeente Groningen in het bezit van een (vernieuwde) opgravingsvergunning; het archeologisch depot is door de provincie Groningen als zodanig aangewezen. Met de opgravingsvergunning kunnen in eigen beheer opgravingen worden verricht, in samenwerking met de vrijwilligers van Monument en Materiaal en met inhuur van ervaren archeologen.

Archeologisch depot

Archeologische vondsten en bijbehorende documentatie worden opgeslagen in het gemeentelijk depot. Dat slibt dicht, reden waarom de niet-exposabele vondsten worden opgeslagen in een gehuurde ruimte bij het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis. Daar worden ook de klimaatgevoelige vondsten opgeslagen, waarvoor in het gemeentelijke depot geen geschikte bergruimte is. Met het Noordelijk Scheepvaartmuseum worden gesprekken gevoerd over expositie van de vondsten en de verhalen daarachter, in het kader van een langdurige samenwerking met dat museum.

Bescherming archeologische monumenten

Bescherming vindt plaats middels planologische bescherming in bestemmingsplannen. Daarvan zijn er in 2013 ongeveer vijftien 'archeologie-proof' gemaakt. De Erfgoedverordening (uit 2010, te vernieuwen in 2013) en de Beleidsregels archeologie (2011) vormen daarvoor de grondslag, samen met de resultaten van recent onderzoek.

Archeologisch onderzoek

Om uit te kunnen maken of er archeologische belangen in de bodem aanwezig zijn, zijn in 2013 door verschillende bedrijven 15 á 20 verkennende onderzoeken uitgevoerd (boringen, proefsleuven). Waar behoud van archeologische relictten ter plekke niet mogelijk is, volgt archeologisch onderzoek in opdracht van de vergunninghouder, uitgevoerd door bedrijven onder gemeentelijk toezicht. In 2013 zijn 4 opgravingen en 5 begeleidingen van graafwerk uitgevoerd.

Publicaties

Publicatie van het gevondene vindt plaats in het jaarboek Hervonden Stad, in de digitale reeks Stads Fratsen, in boeken, bundels, tijdschriften, in exposities, in dagbladen, op tv en via websites. De publieke belangstelling daarvoor is merkbaar groot; concrete cijfers zijn niet voorhanden. Van belang is het inlopen van de achterstand in archeologische basisrapporten. Daarover wordt met enige regelmaat met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en de Erfgoedinspectie contact onderhouden. In 2013 is de achterstand op één rapport na ingelopen. Er zijn in 2013 7 kleinere exposities ingericht, vondstmateriaal is uitgeleend aan 9 exposities. Er waren 8 langdurige bruiklenen, waarvan die van de twee sluisdeuren in de vide van Nijestee's nijk stee op het Damsterdiep de grootste waren. Eén van de exposities, lagen in Stad, volgde op de publicatie van de gelijknamige verhalenbundel in november 2013.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In grote lijnen zijn de doelen die voor 2013 waren gesteld behaald.

Enkele projecten lopen door in 2014:

- Inbreng van archeologische data in de Cultuur Waardenkaart
- Opstellen van Groninger Onderzoekagenda, ter onderbouwing van onderzoekkeuzes
- Aanbesteding uitwerking van de opgravingen aan de Grote Markt-oostzijde
- Overwegingen om te komen tot een overzichtswerk van de Groninger archeologie.

OVERIG WONEN

Beleidsvelden

- Overig wonen

GELD

De totale lasten voor het deelprogramma Overig wonen bedragen 7,8 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit overige inkomsten, een onttrekking uit de reserve en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Overig wonen

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Wonen boven winkels

Eind 2011 hebben wij samen met Lefier besloten de activiteiten van Wonen boven winkels NV te beëindigen. Lefier was uiteindelijk niet bereid om een deel van het bezit over te nemen. Daarop zijn wij op zoek gegaan naar mogelijke kopers. De NV is al geruime tijd in gesprek met een aantal partijen die interesse hebben om het bezit over te nemen. Dit heeft in 2013 nog niet geleid tot een daadwerkelijk overname van het bezit. In 2014 hopen wij wel overeenstemming met deze partijen te bereiken en de NV financieel en zakelijk te kunnen afwikkelen.

Revolverend fonds

Het revolverend fonds bevat drie onderdelen: startersleningen (zie starters), zachte leningen voor het opknappen van woonschepen (zie woonschepen) en laagrentige onderhoudsleningen voor gemeentelijke monumenten (zie monumenten).

Het voorstel om het fonds voor woonschepen stop te zetten is in 2013 nog niet uitgevoerd. Wanneer we dit fonds gaan stopzetten is nog onduidelijk.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Wonen						
Deel- progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
8.1	ROEZ	Doelgroepen	935	2.249	202	2.047
8.2	MD/ROEZ	Nieuw bouw	11.207	13.916	16.370	-2.454
8.3	ROEZ	Bestaande w oningvoorraad	4.572	10.629	5.012	5.617
8.4	ROEZ	Cultuurhistorie en archeologie	1.267	2.783	2.802	-19
8.5	ROEZ	Overig w onen	5.828	7.709	7.826	-117
Totaal lasten			23.809	37.286	32.212	5.074
Baten						
8.1	ROEZ	Doelgroepen	236	241	100	-141
8.2	MD/ROEZ	Nieuw bouw	9.787	8.748	7.868	-880
8.3	ROEZ	Bestaande w oningvoorraad	3.947	7.990	2.946	-5.044
8.4	ROEZ	Cultuurhistorie en archeologie	181	181	189	8
8.5	ROEZ	Overig w onen	4.264	2.284	2.484	200
Totaal baten			18.415	19.444	13.587	-5.857
Totaal saldi voor bestemming			-5.394	-17.842	-18.625	-783
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			2.112	54.885	54.885	0
Totaal onttrekkingen			34	9.732	9.732	0
Totaal saldi na bestemming			-7.472	-62.995	-63.778	-783

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

8.1 Doelgroepen

V 1,9 miljoen euro

Stimuleringsfonds volkshuisvesting (V 1,7 miljoen euro)

Het voordelige resultaat van 1,1 miljoen euro op het stimuleringsfonds volkshuisvesting is ontstaan door meer stortingen in het fonds (extra stortingen vanuit reserveringen monumentenprogramma 2012, extra middelen startersleningen, extra middelen startersleningen Meerstad en ontvangen rente) dan onttrekkingen uit het fonds (verstrekke leningen en beheervergoeding SVn).

Het stimuleringsfonds is conform de aangegeven dekkingsmogelijkheid (voorjaarsbrief) met 600 duizend euro verlaagd. Dit betekent dat er voor het uitvoeren van projecten (CPO, woonschepen, monumenten en startersleningen) minder geld beschikbaar is om revolverende leningen te verstrekken.

ISV jongeren, studentenhuysvesting en overig (V 200 duizend euro)

In 2011 heeft uw Raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een bijdrage van 1 miljoen euro (verdeeld in jaarschijven van 250 duizend euro elk voor de jaren 2011 t/m 2014) vanuit ISV-III voor jongerenhuysvesting (manifestatie BouwJong! en kamerverhuurbeleid) In 2013 is er voor 150 duizend euro aan kosten verantwoord. Dit levert een voordeel op van 100 duizend euro.

Het plaatsen van fietsklemmen bij studentenhuysvesting heeft in 2013 een tekort van 100 duizend euro opgeleverd.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 200 duizend euro

8.2 Nieuwbouw

N 3,3 miljoen euro

Afwikkeling RegioTram (N 2,8 miljoen euro)

Voor het project RegioTram zijn kosten gemaakt die volgens de afspraken gelijk verdeeld worden tussen gemeente en provincie, ook in geval van stopzetten van het project. Vooruitlopend op de nacalculatie wikkelen we deze kosten nu administratief af. Het gaat om de volgende kosten:

Kosten verleggen derde ingang Boterdiepgarage 2,1 miljoen euro

Kosten verleggen kabels en leidingen Vrydemalaan 700 duizend euro

Voor het provinciale deel van deze kosten (1,4 miljoen euro) hebben we een vordering op de provincie in onze boeken staan. Deze vordering merken we als dubieus aan.

Leges bouw activiteiten (N 3,0 miljoen euro)

Door de huidige economische omstandigheden zijn grote projecten grotendeels uitgebleven. Ten opzichte van de actuele begroting legesinkomsten bouwactiviteit 2013 van 7,1 miljoen euro is 3,2 miljoen euro minder aan leges gerealiseerd. De afwijking ten opzichte van de raming leges 2013 is als volgt:

Leges projecten tot 200 duizend euro	-/- 1,6 miljoen euro
Leges projecten 200 duizend euro en meer	-/- 1,6 miljoen euro
Totaal	-/- 3,2 miljoen euro

Door het niet invullen van vacatureruimte en minder uitgaven op overige goederen en diensten is een voordeel gerealiseerd van 200 duizend euro.

Bezuiniging vrijval BLS project Liquid City (V 2,4 miljoen euro)

In het kader van het project Intense Stad (2003) is op de plek van de sporthal De Wijert een combinatie bedacht van een sporthal met daar bovenop intensieve woningbouw (torens) met appartementen: Liquid City. De markt voor appartementen is de laatste jaren ingestort. De voor die woningbouwontwikkeling gereserveerde BLS-middelen van 2,4 miljoen euro vallen daardoor vrij, ook omdat in de nieuwe plannen geen woningbouw is opgenomen. Deze vrijval is ingezet voor de bezuiniging.

Bezuiniging Stadsleven natuurlijk (V 100 duizend euro)

Elementen uit het werkbudget Stadsleven natuurlijk, onderdeel van het duurzaamheidsbudget, zullen zoveel als mogelijk binnen andere onderdelen van het onderhoud- en beheerbeleid worden ondergebracht, maar het zal zeker ook leiden tot minder projecten. Deze bezuiniging is in 2013 gerealiseerd en levert een voordeel op van 100 duizend euro.

Kapactiviteiten (N 200 duizend euro)

Voor het verlenen van een vergunning kapactiviteit wordt geen leges geheven. In het verleden is het mogelijk geweest om deze (deels) op te lossen binnen het programma. Door de bezuinigingen is dit niet meer mogelijk, waardoor dit tekort (ureninzet en overige kosten) nu structureel zichtbaar is. Dit levert een nadeel op van 200 duizend euro.

Slotcalculatie Held/ Gravenburg (V 300 duizend euro)

Vanuit de slotcalculatie op de Held II/ Gravenburg (raadsbesluit 24-4-2006 /nr. 6f) resteert een voordeel van 300 duizend euro.

Vervallen borgstelling Meerstad (N 300 duizend euro)

Na de ontvlechting van Meerstad wordt Meerstad rechtstreeks gefinancierd via Treasury. Daarom staan de gemeente Groningen en de gemeente Slochteren niet meer borg voor de geldleningen van Meerstad. Hierdoor vervalt de provisie van 0,01 % over het geborgde bedrag. Gevolg is dat de dekking voor de plankosten niet meer wordt gerealiseerd. Het saldo van het plankostencomplex Meerstad van 300 duizend euro wordt bij de jaarrekening 2013 als verlies afgeboekt.

Materplan Groningen energie neutraal (V 250 duizend euro)

Het gerealiseerde overschot op Masterplan Groningen - energieneutraal in 2013 bedraagt 250 duizend euro (tekort 160 duizend euro op nieuw beleid en overschot 410 duizend euro op concernbijdrage).

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 50 duizend euro.

8.3 Bestaande woningvoorraad

V 600 duizend euro

Duurzame woningvoorraad (N 100 duizend euro)

Hier is een tekort ontstaan van 100 duizend euro.

Niet geborgde leningen (V 300 duizend euro)

Vanwege aflossing op niet geborgde leningen ontstaat er een vrijval van 300 duizend euro.

Het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 (V 200 duizend euro)

Het Nieuw Lokaal Akkoord heeft halverwege de periode (2011 t/m 2014) ongeveer de helft van het beschikbare bedrag besteed, dan wel verplicht. Er rest nog bijna 4,5 miljoen euro voor de wijkteams. De helft daarvan wordt gefinancierd door de stad, de andere helft door de corporaties. De bezuiniging betreft dus een korting van 10% op het gemeentelijk aandeel. Dit gaat ten koste van het budget van de wijkteams. Het levert een voordeel op van 200 duizend euro.

Slotcalculaties Reitdiep 1 en 2 (N 300 duizend euro)

Uw raad heeft besloten om voor afronding van het complex Reitdiep 1 en 2 een bedrag van 300 duizend euro te onttrekken aan de reserve Grondzaken conform het raadsbesluit Slotcalculaties 2013 (18 december 2013 / Nr. 6a).

ISV Wijkvernieuwing.(V 600 duizend euro)

In 2013 is voor het uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van ISV projecten wijkvernieuwing 1,643 miljoen euro begroot. Hiervan is per saldo 1,348 miljoen in 2013 uitgegeven. Het gaat om diverse wijken in de Stad zoals Lewenborg, Corpus den Hoorn en Paddepoel Zuid-Oost.

Wonen op het water (V 100 duizend euro)

Het restantbedrag op het project Wonen op het water bedraagt 100 duizend euro. Na een onderbreking van ruim een jaar zijn de besprekingen tussen het bestuur van het WCG en het college hervat.

Reserve volkshuisvesting (N 200 duizend euro)

De begrote baten met betrekking tot de reserve volkshuisvesting van 200 duizend euro zijn niet gerealiseerd binnen dit deelprogramma. Ze zijn verantwoord bij deelprogramma 08.1, onderdeel stimuleringsfonds volkshuisvesting. Dit levert binnen dit deelprogramma een nadeel op van 200 duizend euro.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een nadeel van 100 duizend euro.

PROGRAMMA 9

Onderhoud en beheer openbare ruimte

Duurzaam schoon, heel, mooi, groen

In het programma Onderhoud en beheer werken we aan een buurt, wijk en stad waar het prettig is om te verblijven. Een stad die schoon, heel, mooi en groen is. Luisteren naar en samenwerken met bewoners is bij onderhoud en beheer in Groningen een goede gewoonte. Duurzaamheid is in alle onderdelen van dit programma richtinggevend.

Relevante beleidsnota's

Meerjarenplan vervangingsinvesteringen en aanvullend langcyclisch onderhoud 2012 - 2016
Evaluatie hondenbeleid 2012
Een graf in stad 2012
Voortgangsrapportage BORG 2012
Afvvalbeheerplan 2011-2015
Evaluatie boombeheer 2012
Evaluatie ecologisch beheer 2012 en planning ecologisch beheer 2013
Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014
Groenparticipatie 2010
Onkruidbestrijding verhardingen 2010
Kapvergunningenbeleid 2010
Bladgoud 2010
Groninger Water- & RioleringsPlan 2009-2013
Nota Bodembeheer 2009
Groenstructuurvisie Groene Pepers 2009
Convenant Bewonersparticipatie 2008
Bodemnota 2005 'Gebruik Centraal'
Bladwijzer 2002
Beheer Openbare Ruimte Groningen 2001
Nota De Levende Stad (1994)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Kwaliteit van de leefomgeving**
- 2. Afvalinzameling en -verwerking**
- 3. Overig onderhoud en beheer openbare ruimte**

Evaluatie 2013

Ook in 2013 zijn we er voor de stad als geheel in geslaagd om de BORG doelstellingen te realiseren. Met een score van 92 % in de BORG schouw voldoen we, mede dankzij de inzet van incidentele extra middelen, aan de beoogde onderhoudskwaliteit van de stad. Uit de tweejaarlijkse leefbaarheid enquête blijkt dat de tevredenheid over het onderhoud gemiddeld op hetzelfde niveau is gebleven. De doelstellingen die we hadden geformuleerd op het gebied van onderhoud en beheer zijn in 2013 gerealiseerd.

KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING

In het deelprogramma 'kwaliteit van de leefomgeving' zijn alle activiteiten ondergebracht die samenhangen met het onderhoud van de openbare ruimte en de infrastructuur in Groningen. Goed onderhoud draagt in belangrijke mate bij aan ons doel om de aantrekkelijkheid van Groningen te behouden en versterken. We streven daarbij naar het realiseren van vooraf bepaalde kwaliteitsdoelen en een blijvend functioneren van de voorzieningen in de openbare ruimte. Speciale aandacht schenken we aan het optimaliseren van de ecologische kwaliteit en de parken met een stedelijke functie. In 2013 zijn we verder gegaan met de uitvoering van het Meerjaren-investeringsprogramma 2012 - 2016 waarin we extra middelen inzetten om het beheer en onderhoud op peil te houden. De vervanging van de kabels van de openbare verlichting is daarin een belangrijk onderdeel.

De inbreng van bewoners is van groot belang voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een deel van de activiteiten in dit deelprogramma is dan ook met name erop gericht om bewoners te betrekken bij (keuzes in) het onderhoud van de stad.

De gezamenlijke inzet van bewoners draagt ook bij aan het versterken van de samenhang in de buurt.

2013 was het eerste jaar waarin alle beheer en onderhoud van de stad vanuit één organisatieonderdeel, onder de naam Stadsbeheer, werd aangestuurd. Hiermee is een forse bezuinigingsdoelstelling gerealiseerd door een efficiëntere organisatie van het werk.

Beleidsvelden

- Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
- Ecologie
- Stadsparken
- Bewonersparticipatie bij onderhoud van de leefomgeving
- Onderhoud infrastructuur
- Toezicht en handhaving openbare ruimte

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Kwaliteit van de leefomgeving bedraagt 57,4 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit inkomsten uit lokale heffingen, werken voor derden commerciële dienstverlening en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Onderhoud en beheer van de openbare ruimte

Dit beleidsveld betreft het schoon en heel houden van alle verhardingen, verkeersvoorzieningen, groen en speelvoorzieningen. Een schone en hele openbare ruimte is van groot belang voor het aantrekkelijk houden van de leefomgeving in de stad. Het gaat over alle onderhoudsmaatregelen waarmee we de in BORG (Beheer Openbare Ruimte Groningen) vastgestelde kwaliteitsdoelen in het beheer nastreven. We willen dat de burgers tevreden zijn over hun woonomgeving en het onderhoud daarvan. We realiseren dit door tijdig klein en groot onderhoud uit te voeren waar dat nodig is. We baseren ons daarbij op de kwaliteitsdoelen, de professionele inspecties en de jaarlijks door burgers uitgevoerde Borgschouw.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij hadden ons voorgenomen om in 2013 de stad opnieuw schoon en heel houden. In de jaren voor 2012 hadden we minder middelen voor onderhoud waardoor we een achterstand hadden opgelopen in het lang cyclisch onderhoud. Dit zou op termijn leiden tot een lagere onderhoudskwaliteit. Deze neerwaartse lijn werd versterkt doordat een aantal voorzieningen in de openbare ruimte aan vervanging toe waren. Daarom wilden we in 2013 naast het benodigde onderhoud ook de vervanging van een aantal belangrijke voorzieningen realiseren.

We streefden ernaar om met het reguliere onderhoud en de extra inzet in het Vervangingsprogramma de Borgdoelstellingen (score 90 %) te realiseren. Omdat het enige jaren duurt voordat de versleten voorzieningen zijn vervangen, hielden we in 2013 nog rekening met een beperkte daling van de tevredenheid van bewoners over het onderhoud.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Behaald 2013	Beoogd 2013	Middellang termijndoel
▪ BORG score voldoende	▪ 91 %	▪ 92%	▪ 90 %	▪ 90 %
Tevredenheidsscore				
▪ Schoonhouden	▪ 76	▪ 75	▪ Beperken	▪ Op peil
▪ Groen	▪ 79	▪ 78	daling	houden
▪ Speelvoorzieningen	▪ 78	▪ 78	tevre-	tevre-
▪ Wegen	▪ 81	▪ 84	denheid	denheid
▪ Fietspaden	▪ 85	▪ 85	over	over
▪ Trottoirs	▪ 66	▪ 70	onder-	onder-
▪ Algemeen waarderingscijfer	▪ 7,5	▪ 7,6	houd	houd

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Verlichting/groot onderhoud (vervanging voorzieningen)

Een aantal voorzieningen in de stad is aan vervanging of groot onderhoud toe. Omdat het onderhoudsbudget hiervoor niet toereikend was, hebben we een meerjarenplan uitgewerkt waarin de knelpunten voor de jaren 2012 - 2016 zijn opgenomen. Een belangrijk onderdeel daarin is de vervanging van verouderde kabels voor de openbare verlichting. Maar ook de vervanging van andere kademuren en aanvullend onderhoud aan bijvoorbeeld bruggen en wegen is in dit plan opgenomen. In 2013 hebben we de tweede jaarschijf van dit plan uitgevoerd en er zijn 38 kilometer verlichtingskabels en 600 meter zware beschoeiingen vervangen.

Schoonhouden

Het hele jaar door hebben we gewerkt aan een schone en begaanbare stad. Dit doen we soms handmatig maar meestal met veegmachines, spoelwagen- en hogedrukmachines, onkruidborstelmachines, strooimachines enz.

De binnenstad is het visitekaartje van de stad en is daarom dagelijks schoongemaakt. We merken daarbij dat de 24 uren economie leidt tot een hogere druk op het schoonhouden van het stadscentrum. Het huiskamerteam van de binnenstad zorgde voor een extra plus in het schoonhouden van het winkelgebied tijdens de drukste openingstijden.

De invoering van maatregelen vanuit het hondenpoepbeleid zijn ook in 2013 ondersteund door toezicht.

Onderhoud groen

Naast de frequente maatregelen zoals maaien en onkruidbeheersing, hebben we ook in 2013 volgens programma op een aantal plekken groot onderhoud uitgevoerd aan de bomen en het groen. In 2013 hebben we het onderzoek voortgezet naar ziekten en plagen die tegenwoordig veelvuldig in bomen voorkomen, zoals de kastanjeziekte, eikenprocessierups en essensterfte. Als gevolg van de kastanjeziekte moesten we opnieuw op diverse plaatsen kastanjes verwijderen. Op de singels hebben we in 2013 overleg gevoerd met de bewoners over het aanplanten van andere boomsoorten op de opgevalen plaatsen.

In oktober zijn door een zware storm ongeveer 700 bomen gesneuveld waardoor onvoorziene opruimaatregelen nodig waren.

De BORG score op groen is in 2013 verder gestegen (92 % voldeed in 2013 aan de BORG kwaliteit).

Onderhoud speelvoorzieningen

Naast het verzorgingsonderhoud van de diverse speelplekken hebben we ook in 2013 een aantal oudere speeltoestellen vervangen. Waar nodig hebben we daarbij ook aanpassingen van de bestaande speelplek meegenomen.

De Borg score voor speelvoorzieningen was in 2013 97 % waarmee de beoogde handhaving van de score uit 2011 ruimschoots is gehaald.

Onderhoud begraafplaatsen

In 2013 hebben we een renovatieplan voor de aula op het Selwerderhof opgesteld. Na de

.....
besluitvorming hierover zijn we begonnen met de verbouw die begin maart 2014 is afgerond. Ook hebben we in 2013 onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van uitbreiding van de begraafcapaciteit in het Noordoosten van de stad. Gelet op de hoge kosten hebben we moeten concluderen dat dit niet haalbaar is. We hebben de omwonenden daarover geïnformeerd. De zorgvuldige opstelling van ontwikkel- en beheerplannen voor de begraafplaatsen, met daarin onder andere een sluitingsprocedure voor oudere begraafplaatsen, heeft veel tijd geleverd in 2013. We verwachten dat de plannen medio 2014 gereed zullen zijn.
.....

Areaaluitbreiding beheer en onderhoud

Door veranderingen in de bestaande inrichting van de stad is het onderhoudsareaal ook in 2013 weer toegenomen. In 2013 is daarvoor 403 duizend euro toegevoegd aan de onderhoudsbegroting zodat we ook deze locaties op het gewenste BORG niveau kunnen onderhouden.
.....

Onderhoud

In ons collegeprogramma hebben we aangegeven dat we onze stad leefbaar willen houden. Een goed onderhoud van de stad draagt daar aan bij. Omdat we in de afgelopen jaren minder middelen voor het onderhoud beschikbaar hadden, hebben we een deel van het lang cyclisch onderhoud moeten uitstellen. Om de gevolgen daarvan te beperken en de basis op orde te houden hebben we in 2013 500 duizend euro beschikbaar gesteld. In 2013 hebben we deze middelen onder andere ingezet voor extra onderhoud in het stadsdeel Noorddijk en in het Noorderplantsoen, bewonersparticipatie in het groenonderhoud en extra maatregelen om de binnenstad schoon te houden.

Toegankelijkheid openbare ruimte

Uitgangspunt voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte is dat iedere gebruiker zich zelfstandig moet kunnen voortbewegen zonder hulp van derden. De toegankelijkheid van de openbare ruimte voor iedereen (TORI) is afgelopen jaar in de werkprocessen van de verschillende directies opgenomen. We willen dat op een vanzelfsprekende manier de TORI-uitgangspunten worden toegepast. In de lijn van ontwerp-besteding-uitvoering-beheer zijn alle betrokken medewerkers middels presentaties en werkinstructies op de hoogte van de TORI-uitgangspunten gebracht en passen deze ook, waar mogelijk, toe. Het gaat dan om onder andere hellingbanen, geleide lijnen en het creëren van voldoende vrije loopruimte. We hebben geen apart uitvoeringsprogramma maar nemen TORI-uitgangspunten mee in bestaande programma's, zoals het programma Stadsbeheer.
.....

Onderhoud groen, verwerking snoei- en maaiafval

Bij de verwerking van snoei- en maaiafval streven we naar het toepassen van duurzame verwerkingsmethodes. Daarom werken we aan de bouw van een met hout gestookte verwarming van het Kardinge zwembad, waarin snoeihout kan worden verbrand. Onderzoek naar de verschillende alternatieven en procedures rond de realisatie van een toegangsweg voor de aanlevering van het materiaal hebben meer tijd gekost dan verwacht. We verwachten nu dat de installatie in de tweede helft van 2014 operationeel zal zijn.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Voor de stad als geheel hebben we de BORG score in 2013 (92 %) ten opzichte van het voorgaande jaar nog iets weten te verhogen. Met de behaalde score voldoen we - mede dankzij de inzet van incidentele extra middelen - duidelijk aan ons streven om de beoogde BORG kwaliteit te realiseren. Uit de laatste trendrapportage monitor leefbaarheid en veiligheid (2012) blijkt dat de tevredenheid over het onderhoud gemiddeld genomen op het zelfde niveau is gebleven. Het gemiddelde waarderingscijfer voor de woonomgeving lag in de trendrapportage uit 2012 op een 7,6.

Beleidsveld

Ecologie

Dit beleidsveld betreft onze inzet in het behouden en vergroten van de ecologische kwaliteiten van de gemeente Groningen. Het stedelijk groen en water leveren namelijk alleen met een hoge natuurkwaliteit een wezenlijke bijdrage aan een aantrekkelijke leefomgeving. Onze doelstelling bij het ecologiebeleid is het vergroten van de biodiversiteit in het stedelijk gebied en de stadsranden, en de rol van de stad daarin wordt de laatste jaren steeds belangrijker. Het groenblauwe (groen en water) netwerk van ecologische verbindingen en waardevolle gebieden moet daarvoor compleet en van hoge kwaliteit zijn. We kiezen daarom zoveel mogelijk voor

natuurlijk beheer van dat netwerk. Door middel van monitoring wordt de natuurkwaliteit getoetst; het doelsoortenbeleid blijft daarbij richtinggevend.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We streven naar een optimaal functionerende stadsnatuur met een grote soortenrijkdom in het stedelijk gebied en een kwalitatief hoogwaardig landschap rond de stad, waar het goed werken en plezierig toeven is.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Natuurlijke inrichting en beheer

In 2013 hebben we op een aantal plaatsen kleinschalige natuurbouwprojecten (aanleg van poelen of natuurvriendelijke bermen, enz.) uitgevoerd. Ook bij realisering van de ambities uit het water- en rioleringsplan hebben we in 2013 natuur gerealiseerd. Daarnaast hebben we ons in 2013 voornamelijk gericht op het behoud van de aanwezige natuurwaarden door het huidige ecologische beheer zoveel mogelijk op peil te houden. Om ecologisch beheer ook in de toekomst betaalbaar te houden zijn we nauw betrokken bij ontwikkelingen op het gebied van alternatieve verwerking van gras en sloopballast (biobased economy). Daarnaast wachten we de landelijke ontwikkeling op het gebied van de natuurwetgeving af en sluiten er zoveel mogelijk bij aan.

Voedselbeleid en eetbare stad

De beleidsvisie "Groningen groeit gezond" hebben we in 2013 uitgewerkt in een intentieprogramma, waarmee de samenwerking ook binnen de gemeentelijke organisatie structuur krijgt. Het participatieproject Eetbare Stad groeit nog steeds; er zijn al meer dan 50 locaties, waar bewoners enthousiast samen groente en fruit produceren. De professionele stadslandbouw heeft mede dankzij de manifestatie Lets Gro ook een concrete start gemaakt met de ontwikkeling van het Suikerunieterrein als unieke voorbeeldlocatie.

Biodiversiteit

In samenwerking met de Natuur en Milieufederatie en de natuur(beheers)organisaties zijn diverse publieksactiviteiten georganiseerd. Samen met de Gasunie hebben we in 2013 een bijensymposium georganiseerd voor beheerders van andere overheden. Ook de wedstrijd milieuvriendelijkste tuin was weer een succes. Voor de concretisering van de visie "Een graf in de Stad" is het afgelopen jaar hard gewerkt aan beheerplannen voor de begraafplaatsen. Hierin zijn nadrukkelijk maatregelen meegenomen voor een betere leefomgeving van de doelsoorten. Uit de monitoring blijkt dat het kleinschalige beheer duidelijk zijn vruchten afwerpt. Deze gebieden zijn uitgegroeid tot ecologische pareltjes in de stad met een grote rijkdom aan planten en dieren. Door de afronding van het ontsnipperingsproject zijn steeds meer gebieden binnen de Stedelijke Ecologische Structuur goed met elkaar verbonden.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het stads-ecologisch beleid is goed geïntegreerd en de doorwerking in ruimtelijke projecten functioneert naar tevredenheid. In de uitvoering van het ecologisch beheer wordt consequent en met goed resultaat gewerkt aan de versterking van de stedelijke biodiversiteit. Bezuinigingen kunnen een nadelige invloed hebben op de kwaliteit van de stadsnatuur, het is daarom belangrijk de effecten hiervan te blijven volgen.

Beleidsveld

Stadsparken

Bij dit beleidsveld beschrijven we hoe we willen omgaan met de parken in de stad die van betekenis zijn voor alle stadgers of zelfs voor bezoekers uit de regio. Deze parken vervullen een belangrijke recreatieve en ecologische functie voor de stad als geheel en leveren daardoor een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijke leefomgeving in de stad. Het gaat hierbij om het Stadspark, het Noorderplantsoen, het Westpark, het Paterswoldsemeer en het Stadsgewestpark Kardingse.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de bijdrage die deze parken leveren aan een aantrekkelijke leefomgeving in de stad zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk versterken.

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Versterken Engels klassiek karakter Stadspark**

De beschikbare middelen voor het Stadspark waren niet toereikend om de parkeervoorziening te bekostigen. De parkeervoorzieningen worden op korte termijn niet aangelegd. In 2013 is verder gewerkt aan de plannen voor het water in het stadspark. Realisatie van deze plannen volgt in 2014.

Noorderplantsoen

Door het steeds intensievere en veranderende gebruik van het Noorderplantsoen was er in 2013 veel gemeentelijke inzet nodig om het vastgestelde BORG-niveau te halen. Dit jaar hebben we de capaciteit van de prullenbakken fors uitgebreid bij de speelweide. Dit helpt zwerfafval te voorkomen. Gedurende het zomerseizoen hebben we tijdelijk extra toiletvoorzieningen in het Noorderplantsoen geplaatst. Eén nabij de speelweide en één nabij Flinders. We hebben besloten af te zien van het oorspronkelijke idee om een openbare toiletvoorziening te combineren met een kiosk waarbij de gemeente eigenaar van het gebouw zou zijn. Uit financieel oogpunt vinden we dit te risicovol. We overleggen met de betrokken partijen om na te gaan of er een oplossing denkbaar is waarbij er geen gemeentelijke middelen hoeven te worden aangewend.

Westpark

Het Westpark is opgezet in de vorm van een mozaïek van 'parkkamers'; iedere kamer herbergt een andere functie. In 2013 zijn diverse van deze functies in het Westpark gerealiseerd. De scouting heeft haar intrek genomen in het nieuwe scoutinggebouw, de schooltuinen en de kantine van de skivereniging zijn grotendeels gerealiseerd evenals de parkeervoorzieningen in het park. Afronding van deze onderdelen vindt plaats in 2014. In de toekomst kunnen dan nog enkele parkkamers uitgegeven worden ten behoeve van functies gericht op het verenigingsleven, educatie, kinderen en ecologie.

Paterswoldse meer

Onderhoud en beheer van het Paterswoldse meer gebied vallen onder het Meerschapp Paterswolde, een gemeenschappelijke regeling van Haren, Tynaarlo en Groningen. Vanaf 2013 werkt het Meerschapp met een nieuwe beleidsvisie waarmee wordt gestreefd naar een goede balans tussen recreatie, natuur, wonen en bedrijvigheid.

De uitvoering van het omvangrijke project TRIP (Toeristisch en Recreatieve Infrastructuur Paterswoldsemeer) lag in 2013 op schema en is met instemming van het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) verlengd tot eind 2014.

De verbreding van de Nijdam (tussen het Hoornsemeer en de Hoornseplas) met de aanleg van een fietsstrook was vóór de zomer klaar, evenals de aanpassingen van het plein en de parkeerplaats bij Kaap Hoorn. Na de zomer werd begonnen met de renovatie van de sluis bij het Hoornsediep. De uitvoering is in volle gang. Er is regelmatig overleg met de omwonenden over de noodzakelijke verkeersmaatregelen. Vanaf het najaar 2013 is begonnen met de voorbereidingen voor het gedeeltelijk verdiepen van het meer aan de zuidzijde.

In 2013 heeft het Meerschappbestuur de begroting 2014 vastgesteld, die rekening houdt met de 20% lagere bijdrage van de drie gemeenten. Er wordt bezuinigd op de secretarisfunctie en op beheer (minder uitbesteden van onderhoud).

Handhaving van openbare orde en veiligheid is een taak van het Meerschapp sinds de politie dat niet meer doet. Het gaat om overtredingen als hondenoverlast, foutparkeren en sekstoerisme. Het Meerschapp zet daarvoor Bijzondere Opsporingsambtenaren (BOA's) in. De kosten daarvan (ca. 90 duizend euro) konden gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Wat hebben we bereikt?

De activiteiten die we in 2013 hebben uitgevoerd hebben ertoe bijgedragen dat de onderscheiden functies van de stedelijke parken verder versterkt of behouden konden worden. In het Noorderplantsoen zijn we er in geslaagd de overlast voor omwonenden als gevolg van het intensieve gebruik te beperken.

Bewonersparticipatie bij onderhoud van de leefomgeving

Dit beleidsveld beschrijft de wijze waarop we bewoners uitnodigen om mee te doen aan en mee te denken over het onderhoud van hun leefomgeving. Daarmee vergroten we ook de betrokkenheid bij het onderhoud van de stad, waardoor de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en

bewoners voor de openbare ruimte meer vorm krijgt. Dit zal naar verwachting leiden tot minder vernielingen en vervuiling en zo bijdragen in de kwaliteit van de leefomgeving.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Onze ambitie was de daling van de tevredenheid over het onderhoud als gevolg van lagere onderhoudsbudgetten zoveel mogelijk te beperken door zo goed mogelijk aan te sluiten op de vraag van bewoners en bewoners mede verantwoordelijk te maken voor hun directe leefomgeving. De gezamenlijke inzet van bewoners draagt ook bij aan het versterken van de samenhang in de buurt.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Participatie in het schoonhouden van de stad

In 2013 is opnieuw ingezet op het stimuleren van inzet door burgers en scholieren bij het zelf schoonhouden van de eigen woon- of leefomgeving. Het betreft hier een aantal grotere acties door het hele jaar heen ('Week van Nederland Schoon', de 'Lente- en WinterKriebels', 'MilieuStewards') en vele kleinere afzonderlijke acties. In totaal hebben ca. 11.000 mensen daadwerkelijk de 'handen uit de mouwen gestoken'.

Maatregelen Huiskamer Binnenstad

In het huiskamerproject werken verschillende gemeentelijke diensten en instellingen nauw samen om het beheer van de Binnenstad vorm te geven. Prioriteit voor 2013 was het terugdringen van overlast door foutief gestalde fietsen. Het beeld is rommelig en de toegankelijkheid van de Binnenstad voor mensen met een beperking komt in het gedrang. Dit vinden we niet wenselijk en daarom zijn we in 2013 op zoek geweest naar passende maatregelen. In het programma Verkeer gaan we nader in op maatregelen in het kader van fietsparkeren in de Binnenstad.

Uitvoeren Borgschouw met bewoners

Ook in 2013 heeft een groep van maar liefst 126 bewoners in het voorjaar een schouw gedaan van hun woonomgeving om te beoordelen of de beoogde BORG kwaliteiten worden gerealiseerd. Uit de analyse van de schouwresultaten blijkt dat we stadsbreed in 92 % van de waarnemingen voldoen aan de beoogde Borg kwaliteit. Daarmee maken we onze ambitie op dit vlak (90 %) duidelijk waar. Tijdens de evaluatie van de schouw hebben we de resultaten en ervaringen met de betrokken bewoners besproken. Ook hebben we daarbij afspraken gemaakt over accenten in het onderhoud voor het komende jaar. Uit de reacties van de bewoners blijkt dat deze zeer tevreden zijn over deze vorm van participatie.

Bedrijventerreinen

Afgelopen jaar hebben we op een aantal terreinen initiatieven ondersteund en gefaciliteerd. Zo hebben we onze medewerking verleend aan de plannen voor verfraaiing van de meubelboulevard Hoendiep en is, op verzoek van de bedrijvenvereniging VBZO, het besluit genomen om een aantal rotondes op Zuidoost in beheer te geven bij de ondernemers. Verder hebben we de intentie uitgesproken om het onderhoud op de Zernike Campus samen op te pakken met de partners daar en mee te liften met het nieuwe contract van de RUG en de Hanzehogeschool. Voor Westpoort wordt gewerkt aan een doorstart van het parkmanagement waarbij ook het beheer en onderhoud een structurele plaats krijgt.

Groenparticipatie

In 2013 is er weer een duidelijke groei in het aantal bewonersinitiatieven voor groenparticipatie en geveltuintjes geweest. Voorbeelden hiervan zijn projecten in de Pioenstraat, Molukkenstraat, Grunobuurt, Florakade, Anna Blamanstraat en de realisatie van een buurtboomgaard in de Speenkruidstraat. Daarnaast hebben we de samenwerking met de woningcorporaties verder uitgebreid.

Ook zijn we in 2013 gestart met een onderzoek naar andere mogelijkheden om bewoners te laten participeren in het beheer en onderhoud van hun directe woonomgeving

---

Wijkpark Groene long: leefbaarheid door participatie.

In Beijum is een grote groep bewoners (70 á 80) betrokken bij het wijkpark De Groene long. Zij hebben in 2013 meegedacht over de inrichting en daarnaast hebben zij gezorgd voor het periodieke onderhoud van het park. Een groep van 10 á 15 jongeren heeft zelf de crossbaan beheerd en onderhouden. Wekelijks zijn sportevenementen gehouden en cursussen gegeven. In 2013 is de herinrichting van de 2e en 3e fase grotendeels uitgevoerd. Afronding van de 3e fase vindt plaats in het begin van 2014.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De positieve reacties die we krijgen van deelnemers aan de verschillende activiteiten op dit gebied laten zien dat deze aanpak succesvol is. Samenwerking met bewoners in het onderhoud en aansluiten bij hun vragen leidt tot een grotere betrokkenheid bij - en verantwoordelijkheid voor de woonomgeving bij bewoners. De cijfers uit de tweejaarlijkse leefbaarheid enquête laten zien dat de tevredenheid over het onderhoud op peil blijft.

Beleidsveld

Onderhoud infrastructuur

Een belangrijk deel van het onderhoud is gericht op het in stand houden van een goed functionerende infrastructuur. Dit minder zichtbare onderhoud betreft in het bijzonder het functioneren van de riolering en civiele kunstwerken (bruggen, zware beschoeiingen e.d.). Het spreekt voor zich dat goed functionerende infrastructurele voorzieningen bijdragen aan een prettig woon- en leefmilieu. .

In het Groninger Water- en Rioleringsplan beschrijven we hoe we invulling geven aan onze zorg voor oppervlaktewater, hemelwater, grondwater en de inzameling en transport van het stedelijk afvalwater.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Bij de riolering streven we ernaar dat de vuillast en wateroverlast bij regenbuien binnen acceptabele normen blijft. Ons waterbeleid is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en het voorkomen van waterkwantiteitsproblemen.

Verder willen we alle ongezuiverde lozingen opheffen. Daarnaast willen we de veiligheid en werking van alle beweegbare bruggen en andere civiele kunstwerken voortdurend kunnen garanderen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Rioleringsprojecten

In het najaar van 2013 zijn we begonnen met de aanleg van riolering Bruilwering, naar verwachting zal dit project voor de zomer van 2014 gereed zijn. De afvalwatersanering in de Noorderhaven heeft door zorgvuldige voorbereiding en intensief overleg met belanghebbenden enige vertraging opgelopen. In het eerste kwartaal van 2014 zullen we daadwerkelijk starten met het aansluiten van de woonschepen. Hierin nemen we ook verbeteringen van de bestaande nutsvoorzieningen mee.

De rioolvervangingen in de Rivierenbuurt en Oosterpark zijn grotendeels uitgevoerd in 2013. De geplande renovatie van het riool in de Diepenring en de Verlengde Hereweg vergden een langere voorbereiding en worden daarom in 2014 afgerond.

Met de in 2013 uitgevoerde projecten realiseren we de beoogde gemiddelde sanering van 5,5 kilometer riool per jaar.

Water

In 2013 hebben we de watergangen in Drielanden natuurlijker ingericht en hebben we gewerkt aan soortgelijke projecten in Lewenborg en Beijum (Groene Long). Deze laatste zijn onderdeel van een plan waaraan ook de komende jaren nog wordt gewerkt.

We hebben een onderzoek uitgevoerd naar de optimalisering van het grondwatermeetnet en zijn begonnen met het implementeren van de adviezen daaruit. Door de plaatsing van nieuwe peilbuizen hebben we het grondwatermeetnet in 2013 verder uitgebreid.

Het onderzoek naar de hoge grondwaterstand in zowel Ruischerwaard als Hoogkerk-Noord hebben we afgerond. Een vergelijkbaar onderzoek in Hoogkerk-Zuid loopt nog.

In Drielanden hebben we een innovatief sanitatieproject met een helofytenfilter en een septictank uitgevoerd. Daarbij monitoren we tot eind 2014 de waterkwaliteit. In dit project werken we samen met o.a. het waterschap Noorderzijlvest en een klankbordgroep van bewoners.

Oeverbeschermingen.

In 2013 hebben we de monumentale kademuur aan het Kleine der A hersteld, de afronding van dit werk vindt plaats in het voorjaar van 2014 waarna in het najaar de bomen terug geplant worden. Daarnaast hebben we in 2013 beschoeiingen in het Oude Winschoterdiep gerenoveerd.

Bruggen, tunnels en viaducten

Om een goed functioneren van met name de beweegbare bruggen te kunnen garanderen hebben

.....
we ook in 2013 regelmatig onderhoud aan deze objecten uitgevoerd. In het kader van het Meerjarenplan vervangingen hebben we in 2013 onder andere de Visserbrug gerenoveerd.
.....

Brugbediening

In het voorjaar van 2013 hebben we een overeenkomst gesloten met de provincie over de overdracht van het Hoendiep, stroken water in het Noord Willemskanaal en de ruiling van een aantal bruggen. Hiermee ontstaat een logischer verdeling tussen gemeente en provincie in eigendom en beheer van water en bruggen. In aansluiting daarop hebben we in 2013 ook de tweede fase uitgevoerd van het op afstand bedienbaar maken van bruggen. Met ingang van begin 2014 worden de 6 bruggen over het Noord Willemskanaal op afstand bediend.
.....

Havenwezen

Om Stadlers die niet aan het water wonen de gelegenheid te bieden een bootje in de stad te kunnen afmeren, hebben we in de afgelopen jaren locaties beschikbaar gesteld met ligplaatsen voor kleine bootjes. In 2013 waren daarvoor vijf locaties beschikbaar. Vier daarvan waren definitief vastgesteld op grond van een proef in de voorgaande jaren. De vijfde - in het Reitdiep aan de Van Goghstraat - is een nieuwe proeflocatie die we in 2014 gaan evalueren.
.....

Herewegspoorviaduct

Het Herewegspoorviaduct is aan vervanging toe (beoogd 2016). Ten behoeve van deze vervanging heeft een verkenning plaats gevonden in samenwerking met Pro Rail. Per brief van 11 oktober 2013 is de gemeenteraad geïnformeerd over de resultaten uit de verkennende studie naar de vernieuwing van het Herewegviaduct. De eerste helft van 2014 wordt benut om te komen tot een voorkeursvariant en bijbehorend programma van eisen voor de vernieuwing van het Herewegspoorviaduct. Dit onderzoek wordt verricht door Pro Rail in opdracht van de gemeente. De totale vervangingskosten worden momenteel geraamd op 25-30 miljoen euro en zullen afhankelijk zijn van de uitvoeringvariant waarvoor uiteindelijk wordt gekozen. Op basis van de huidige planning kan de vernieuwing van het viaduct op zijn vroegst starten in het eerste kwartaal van 2016. De verwachte uitvoeringsperiode is 12 tot 16 maanden. Om het viaduct in de periode tot vervanging veilig te houden, hebben we ook in 2013 extra veiligheidsinspecties gedaan en aanvullende reparaties uitgevoerd.

Het Herewegspoorviaduct is een belangrijke sleutel in de bereikbaarheidsstrategie van Groningen. In overleg met Groningen Bereikbaar wordt onderzocht of het mogelijk is om de vernieuwing van het Herewegspoorviaduct enkele jaren uit te stellen, om daarmee samenloop met de aanpak Aanpak Ring Zuid en de te realiseren tunnel in de Paterswoldseweg te voorkomen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met de uitgevoerde maatregelen hebben we de doelen in 2013 voor dit beleidsveld gerealiseerd.

Beleidsveld

Toezicht en handhaving openbare ruimte

De toezichthoudende en handhavende taken in de openbare ruimte zijn in 2011 gebundeld in de vakdirectie stadtoezicht. Toezichthouders en handhavers in de openbare ruimte werken onder gemeentelijke regie aan een leefbare, veilige en bereikbare stad. Toezicht en handhaving zijn geen doel op zich. In het proces van informeren, communiceren, waarschuwen en verbaliseren van kleine ergernissen in de openbare ruimte is toezicht en handhaving het sluitstuk.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen versterking van de gemeentelijke regie in de openbare ruimte, inzet op het handhaven van het naleven van afgesproken regels, het inperken van hinderlijk gedrag en de aanpak van kleine ergernissen in de openbare ruimte. Dit maakt de stad leefbaar, veilig en bereikbaar. Toezicht en handhaving zorgt voor terugdringing van overlast.

We wilden inzet plegen om de gewenste cultuuromslag te bereiken en de inzet op de nieuwe beleidsterreinen te vergroten.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Toezicht en handhaving openbare ruimte

Afgelopen jaar is inzet gepleegd op de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Toezicht en handhaving 2013. Dit programma is in nauw overleg met politie en OM tot stand gekomen. Daarin

---

zijn de prioriteiten aangegeven waarop in 2013 zou worden gehandhaafd. Nieuw in 2013 was dat er in de stad hotspots zijn aangewezen alwaar met name toezicht zou worden gehouden en zo nodig handhavend opgetreden zou worden.

Op deze manier is er op wijkniveau ingezoomd op aldaar specifiek aangewezen aandachtsgebieden. Zo is de gemeentelijke regie versterkt in de openbare ruimte, is gerichte inzet gepleegd op het handhaven van afgesproken regels en is opgetreden tegen kleine ergernissen in de openbare ruimte. Dit alles met als doel de stad schoon, leefbaar en veilig te maken.

In 2013 hebben we uitvoering gegeven aan de realisering van het uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving. We hebben inzet gepleegd op de negen prioriteiten zoals genoemd in dit uitvoeringsprogramma. In 2013 is een verdiepingsslag gemaakt ten opzichte van het programma 2012. Het domein van toezicht en handhaving in de openbare ruimte is verdeeld naar thema's, de samenwerking met (interne en externe) partners is aangegeven, de prioriteiten zijn benoemd en er is gewerkt met een gebiedsindeling per stadsdeel. Per stadsdeel zijn de hotspots benoemd. Soms is sprake van projectmatige inzet, zoals in het A-kwartier, Noorderplantsoen, controle op fietsers in voetgangersgebieden, fietsoverlast bij de Euroborg. Dagelijks worden de toezichthouders en handhavers geïnstrueerd over de inzet.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Begin 2013 bleek dat de taken aan Stadstoezicht toebedeeld niet binnen de begroting 2013 konden worden uitgevoerd. Dit heeft erin geresulteerd dat eind 2013 er een realistische begroting 2014 aan de raad is voorgelegd. Het verbeterplan, dat hieraan ten grondslag ligt dekt de risico's. Binnen dit financiële kader zal Stadstoezicht haar dienstverlening invullen, waarin de handhaving zich vnl. zal richten op overlastmeldingen, hotspots en evenementen.

AFVALINZAMELING EN -VERWERKING

Inzameling van huishoudelijk en bedrijfsafval op een milieutechnisch en economisch verantwoorde wijze.

Beleidsvelden

- Inzamelen en verwerken

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma afvalinzameling en verwerking bedraagt 32,8 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit afvalstoffenheffing, overige inkomsten, inkomsten commerciële dienstverlening en een onttrekking aan de reserves.

Beleidsveld

Inzamelen en verwerken

Dit beleidsveld betreft de inzameling van huishoudelijk en bedrijfsafval op een milieutechnisch en economisch verantwoorde wijze. Bij het huishoudelijk afval is het uiteindelijke doel de beperking van de hoeveelheid te verbranden restafval door een zo groot mogelijk scheidingspercentage te realiseren, tegen de laagst mogelijke kosten en met een acceptabel serviceniveau. In 2012 is de afvalstoffenheffing volledig gedifferentieerd naar één- en meerpersoonshuishoudens. Bewustwording van burgers door middel van communicatie en participatie zijn belangrijke aandachtspunten. Bij bedrijfsafval streven wij naar behoud van omzet en marge.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Ons beleid is gericht op beperking van de hoeveelheid afvalstoffen, optimalisatie van de gescheiden inzameling, betere scheiding van deelstromen en optimaal hergebruik van afvalstoffen. Dit alles binnen de randvoorwaarden van een financieel haalbare (en dekkende) afvalstoffenheffing. Verlaging van de verwerkingskosten door contractuele en organisatorische aanpassingen in de relatie Gemeente-ARCG-Attero. Bij bedrijfsafval streven wij naar behoud van omzet en marge.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
Nuttige toepassing huishoudelijk afval: Groningen			
▪ Bron-gescheiden ingezameld	▪ 40%	▪ >40%	▪ 39%
▪ Nuttige toepassing (incl. nascheiding)	▪ 51%	▪ >53%	▪ 54%
▪ Scheidingspercentage grof huishoudelijk afval	▪ 64%	▪ 68%	▪ 67%
▪ Restafval (incl. zwerfafval in kg/inw. Jaar)	▪ 235	▪ 230	▪ 219
▪ Papier (kg/inw. Jaar)	▪ 53	▪ 65*	▪ 46
▪ Glas (kg/inw. Jaar)	▪ 20	▪ 21	▪ 20
▪ Na-gescheiden kunststoffen (in tonnen)	▪ 2.229	▪ >2.230	▪ 4228

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Afvalinzameling en -verwerking

Groningen zet in op 8% meer nuttige toepassing in 2015 (Afvalbeheerplan 2011-2015). Uitgangspunt is beter scheiden van het afval door meer bewustwording, betere voorzieningen en inzet van Milieustewards.

Behaald resultaat

In 2013 is - als gevolg van de aanhoudende matige economische omstandigheden - wezenlijk minder huishoudelijk afval ingezameld dan in 2012 (-4.700 ton, -5,7% t.o.v. 2012). Dalingen hebben zich met name voorgedaan voor:

- huishoudelijk restafval: -900 ton (-2%)
- grof huishoudelijk afval: -980 ton (-7%)
- papier: -1.325 ton (-13%).

Ook andere herbruikbare deelstromen zoals verpakkingsglas en textiel zijn in mindere mate gescheiden ingezameld. Sorteeralyses van het restafval tonen aan dat herbruikbare deelstromen niet minder goed gescheiden worden.

De mate van bronscheiding van huishoudelijk is licht gedaald ten opzichte van 2012. Door verdere optimalisatie van de na-scheiding van de kunststoffractie door Attero is de overall mate van nuttige toepassing licht verbeterd ten opzichte van 2012.

In 2013 is - mede in ARCG-verband - meermalen overleg gevoerd met Attero over de relatief hoge contractuele tarieven voor de verwerking van huishoudelijk restafval. Deze overleggen hebben in 2013 niet geleid tot wijziging van de tarieven.

Uitbreiden voorzieningen voor afvalscheiding

Met het oog op noodzakelijke bezuinigingen is in 2013 besloten om het gratis aan huis ophalen van grof vuil met ingang van 2014 te staken. In dat kader is in 2013 geen inzameling aan de bron van grove houtstromen ingevoerd.

In 2013 is het langere tijd onzeker geweest of de drie grootste inzamelaars van oud papier hun activiteiten zouden voortzetten. Hierdoor is het uitzetten van papiercontainers bij huishoudens vertraagd en kon pas in december definitief overgegaan worden tot aanschaf. De beoogde papiercontainers worden februari 2014 bij (circa 7.000) woningen uitgezet.

Vergroten bewustwording

We hebben in 2013 doorlopend gecommuniceerd over afvalinzameling en -scheiding via advertenties in lokale media, de website, stickers op de huisvuilwagens (o.a. campagne "Minder afval dankzij....") en dergelijke.

Verminderen (huishoudelijk) zwerfafval

In het kader van burgerparticipatie hebben we onder andere -via de Milieustewards - een groot en groeiend aantal initiatieven van bewoners ondersteund, waaronder:

- Deelname van basisscholen aan het project Minder Afval Dankzij Mij (14 scholen);
- Deelname van basisscholen aan de Tassenbollenactie;
- Lokale Milieustraten;
- Ruim 50 geregistreerde en actieve zwerfafval-/snoeprouteteams;
- Lentekriebel-acties

In totaal hebben de Milieustewards aan circa 275 initiatieven ondersteuning verleend. Hierbij waren in totaal circa 11.000 bewoners, scholieren en initiatiefnemers bij betrokken.

Handhaving

In 2013 zijn controles uitgevoerd op het plaatsen van afval naast ondergrondse containers. Dit heeft geleid tot circa 500 boetes.

Tarief afvalstoffenheffing

In 2013 is de afvalstoffenheffing met 2% verlaagd ten opzichte van 2012.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De vrijgekomen hoeveelheid afval per inwoner is in 2013 (opnieuw) gedaald als gevolg van de aanhoudende recessie. Dit heeft zich met name geuit in lagere hoeveelheden grof vuil, oud papier, textiel en GFT. De mate van bronscheiding is licht gedaald. Wanneer de effecten van na-scheiding worden meegewogen dan is de totale mate van nuttige toepassing van huishoudelijk afval echter licht gestegen. De stijging is met name het gevolg van de verbeterde na-scheiding van de kunststoffractie door Attero.

Beleidsvelden

- Bodem

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overig onderhoud en beheer openbare ruimte bedraagt 2,6 miljoen euro. Deze laten worden gedekt door reservemutaties, werken voor derden, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Bodem

Het beleidsveld bodem is gericht op het duurzaam ontwikkelen, benutten en beheren van de bodem. Hierbij zijn de Wet bodembescherming, het Besluit bodemkwaliteit en het convenant "bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties" de belangrijkste landelijke kaders. Die zijn waar nodig uitgewerkt in Groningse beleidskaders. Ook de interne advisering op ruimtelijke plannen, uitvoeringsprojecten, bouwaanvragen en aan- en verkopen draagt bij aan het duurzaam ontwikkelen, benutten en beheren van de bodem.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De bodem wordt duurzaam benut en draagt bij aan een optimale kwaliteit van de leefomgeving. De kwaliteit van de bodem moet geschikt zijn voor het beoogde gebruik; er mogen geen risico's aanwezig zijn voor de gezondheid, het bodemleven en voor verspreiding van verontreiniging via het grondwater. Duurzaam (her)gebruik van grond en benutten van de mogelijkheden die de ondergrond biedt voor duurzame energie.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Uitvoering wettelijke taken (Wet bodembescherming, Besluit Bodemkwaliteit)**

We voeren activiteiten uit conform het uitvoeringsprogramma Bodemsanering 2010-2014. In 2013 hebben we:

- Beschikkingen binnen het daarvoor geldende kader afgegeven;
- Meldingen binnen het daarvoor geldende kader behandeld;
- Toezicht en handhaving uitgevoerd en vanaf 1 november uitbesteed aan de Omgevingsdienst Groningen;
- Lopende (na)zorg verplichtingen bodemsanering uitgevoerd;
- De voorbereiding van de actualisatie Nota Bodembeheer gestart.

Bodemadvies

We adviseren intern over bodemaangelegenheden bij bijvoorbeeld gemeentelijke bodemsaneringen, grondaankopen en bestemmingsplannen. In 2013 hebben we de meerjarige grondwatersanering van voormalig Aagrunol feestelijk afgerond.

Aanpak spoedlocaties

De humane spoedlocaties liggen in de aanpak op schema en worden in 2014 afgerond. Daarnaast is in 2013 gestart met de aanpak van de lijst met overige spoedlocaties.

Project Grondig

In 2013 werkten we aan fase 2 van het project Grondig (bodeminformatie van gemeentelijke eigendommen in beeld). Na een uitgevoerde pilot en op basis van de resultaten gaan we fase 2 (overige locaties gevoelig gebruik) verder uit voeren.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De doorlopende activiteiten leveren een continue bijdrage aan duurzaam bodembeheer. De projecten Spoed en Grondig liggen op schema.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Onderhoud en Beheer Openbare Ruimte						
Deel- progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
9.1	SB/ROEZ	Kwaliteit van de leefomgeving	58.958	58.428	57.403	1.025
9.2	SB/ROEZ	Afvalinzameling en -verwerking	31.428	31.443	32.797	-1.354
9.3	SB/ROEZ	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	3.043	3.790	2.562	1.228
Totaal lasten			93.429	93.661	92.762	899
Baten						
9.1	SB/ROEZ	Kwaliteit van de leefomgeving	22.597	21.270	19.697	-1.573
9.2	SB/ROEZ	Afvalinzameling en -verwerking	33.972	34.010	35.088	1.078
9.3	SB/ROEZ	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	1.336	1.358	625	-733
Totaal baten			57.905	56.638	55.410	-1.228
Totaal saldi voor bestemming			-35.524	-37.023	-37.352	-329
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			501	921	921	0
Totaal onttrekkingen			1.421	3.810	3.810	0
Totaal saldi na bestemming			-34.604	-34.134	-34.463	-329

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

9.1 Kwaliteit van de leefomgeving

N 900 duizend euro

Riolering (N 300 duizend euro)

In de activiteit Riolering is een overschrijding (N 200 duizend euro) veroorzaakt door uitgevoerde extra werkzaamheden, waaronder het baggeren vijvers en de inspectie Ulgersmaborg. Een verder nadeel wordt veroorzaakt door een lagere opbrengst rioolrechten (N 100 duizend euro) dan begroot.

Groen- en speelvoorzieningen (N 700 duizend euro)

In de activiteit Groen- en Speelvoorzieningen zijn door de storm in oktober niet voorziene kosten voor opruimen en noodherstel van bomen en verhardingen gemaakt (N 600 duizend euro). In het apparaatsbudget is een tekort als gevolg van het wagenpark (N 100 duizend euro).

Programma Wegen (V 200 duizend euro).

In de begroting 2013 is een budget voor frictiekosten opgenomen van 625 duizend euro, op dit budget is een vrijval (V 324 duizend euro).

Verkeersvoorzieningen (N 500 duizend euro)

Op Verkeersvoorzieningen is een tekort op energiebudgetten van de verkeersvoorzieningen van 250 duizend euro doordat taakstellende bezuinigingen niet zijn gerealiseerd. Op het budget van ondergrondse storingen is een overschrijding van 250 duizend euro, de verwachting is dat dit tekort de komende jaren wordt teruggebracht door de investeringen die in het kader van vervangingsinvesteringen zijn verricht voor de bekabeling.

Resultaat Kunstwerken en Water (V 300 duizend euro)

De voorziening voor Gideonbrug en Rijksweg A7 kan worden opgeheven. Begin 2013 was de stand van de voorziening 500 duizend euro, er zijn in 2013 nog voor 200 duizend euro aan uitgaven verricht. Het restant valt nu vrij ten gunste van het concern.

Resultaat begraven (V 26 duizend euro).

Op de activiteit begraven is een lagere opbrengst op grafrechten en afkoop van grafonderhoud geweest van 246 duizend per saldo. Daartegenover zijn er ook minder uitgaven geweest van 272 duizend euro.

Resultaat Stadstoezicht (N 200 duizend euro)

Op het onderdeel Stadstoezicht is zijn lagere opbrengsten uit bekeuringen vanuit de Wet Mulder en BSB.

Resultaat beheer openbare ruimte (N 100 duizend euro)

In het Beheer van de Openbare Ruimte (BOR) zijn hogere kosten gemaakt voor vuilverwerking- en elektriciteitskosten Uriliften en een lagere opbrengst op de verkoop van fietsen.

Resultaat ISV (V 100 duizend euro).

Vanuit ISV is in 2013 voor het deelprogramma kwaliteit van de leefomgeving 150 duizend euro in de begroting opgenomen. Hiervan is 60 duizend euro uitgegeven aan een bijdrage aan de Dienst Landelijk Gebied van het Ministerie van Economische Zaken en een bijdrage Dijkpark. De niet uitgegeven middelen hebben betrekking tot het onderdeel Groen en Blauw (ecologie, waterbeheer, duurzame inrichting stadsranden in beheer en inrichtingsgebieden)

Resultaat reclame (V 200 duizend euro)

Door een afname van het aantal reclameobjecten in de Stad zijn minder inkomsten gegenereerd uit reclame-dragend straatmeubilair. Daar tegenover is de ureninzet op contractbeheer en handhaving afgenomen en zijn de onderhoudskosten vanabri's zijn afgenomen

Overige voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

9.2 Afvalinzameling en -verwerking**N 300 duizend euro**

Het beleidsveld Inzamelen en verwerken heeft betrekking op de activiteiten bedrijfsafval en huishoudelijk afval. De kosten voor mens en materieel zijn gestegen (N 600 duizend euro). Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere inzet dan begroot. Voor diverse afvalstromen wordt een hogere vergoeding ontvangen dan begroot vanuit het Afvalfonds (V 200 duizend euro). Voordelen worden behaald door lagere uitgaven voor telefoonkosten (t.b.v. communicatie met ondergrondse containers), advertentiekosten en voorlichting (V 300 duizend euro). Zo zijn er goedkopere alternatieven doorgevoerd voor de communicatie met de ondergrondse containers die nog niet bekend waren bij het opstellen van de begroting. Ook het budget voor Afvalpreventie en educatie is niet geheel benut (V 100 duizend euro). De opbrengsten uit de Afvalstoffenheffing zijn hoger dan begroot (V 500 duizend euro). Dit wordt veroorzaakt doordat er meer aansluitingen zijn dan begroot. Het voordeel wordt enigszins gedrukt door oninbaarheid van vorderingen over voorgaande jaren (N 200 duizend euro). De opbrengsten van bedrijfsafval zijn lager dan begroot door een afname in de commerciële activiteiten, die bij het opstellen van de begroting nog niet duidelijk was (N 900 duizend euro). Door deze afname in activiteiten nemen de vuilverwerkingskosten ook af, waardoor er hier een voordeel ontstaat (V 300 duizend euro).

9.3 Overig onderhoud en beheer openbare ruimte**V 500 duizend euro****Project Grondig (V 700 duizend euro)**

Uw raad heeft in 2011 voor het project Grondig 800 duizend euro beschikbaar gesteld. Met het project Grondig zal op programmatische wijze de bodemkwaliteit van alle gemeentelijke eigendommen worden onderzocht. Conform goedgekeurde bestemmingsvoorstel jaarrekening 2012 is 800 duizend euro aan de exploitatiebegroting 2013 toegevoegd. In 2013 is een pilot uitgevoerd, kosten 100 duizend euro. Het restant van 700 duizend euro is in 2013 niet uitgegeven. Op basis van de uitkomsten van de pilot zijn voorstellen voor een vervolg opgesteld.

BAG/WKPB/BGT/GBKN (N 300 duizend euro)

De beschikbare middelen voor BAG/WKPB/BGT/GBKN zijn onvoldoende om de kosten te dekken. Het tekort in 2013 bedraagt 300 duizend euro.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

PROGRAMMA 10

Veiligheid

Veilige stad voor alle Stadgers, door alle Stadgers

Zorgen voor veiligheid is een belangrijke overheidstaak. In dit programma bundelen we onze specifieke inzet op dit terrein. Groningen is een veilige stad. Dat moet zo blijven en we willen dat mensen dat ook zo beleven.

Werken aan een veilige stad doen en kunnen we niet alleen. Politie en openbaar ministerie zijn voor ons belangrijke partners. Maar veiligheid begint eerder: met welzijnsinstellingen, zorgaanbieders, het onderwijs, woningcorporaties, andere partners uit de justitieketen en maatschappelijke instellingen werken we gezamenlijk aan een stad waar iedereen zich veilig kan voelen. Van veel betekenis hiervoor is de betrokkenheid van de inwoners, bij elkaar, hun buurt en hun wijk. Die betrokkenheid proberen we te versterken.

We zeggen: 'samen leven en samen wonen, een veilige stad voor alle Stadgers' - maar we zeggen ook: 'samen leven en samen wonen: veiligheid bieden en veiligheid krijgen'.

Relevante beleidsnota's

Activiteitenplan brandweer Stad 2012 - 2013
Brandbeveiligingsverordening (2012)
Horecanota 2011 - 2015
Samen werken aan veiligheid - kadernota Veiligheidsbeleid 2011-2014
Stad om op te groeien - kadernota integraal jeugdbeleid 2011 - 2014
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen 2011 - 2014
Regionaal Crisisplan (2011)
Gemeentelijk rampenplan (2011)
Beleidsplan Handhaving Wabo 2010 - 2013
Regionaal Risicoprofiel regio Groningen 2010 - 2013
Regionaal convenant ketenaanpak mensenhandel (2010)
Regionaal convenant aanpak zware georganiseerde misdaad (2010)
Beleidsregel Externe Veiligheid gemeente Groningen (college 2010)
Nota Groninger aanpak van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties (2010)
Nota nazorg ex-gedetineerden (2010)
Aanpak multiprobleemgezinnen krachtwijken (2009)
Onder Dak, Regionaal Kompas Groningen 2008 - 2012 (2009)
Kaderconvenant integrale handhaving overheidsregelingen (2008)
Beleidsplan Brandweezorg en rampenbestrijding 2008-2011
Regionaal Repressief dekkingsplan (in regionale context vastgesteld in 2005)
Verordening Brandweezorg en Rampenbestrijding (2003)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Veilige woon- en leefomgeving**
- 2. Bedrijvigheid en veiligheid**
- 3. Jeugd en veiligheid**
- 4. Integriteit en veiligheid**
- 5. Fysieke veiligheid**

Evaluatie 2013

De tweejaarlijkse monitor Leefbaarheid en Veiligheid, waarmee we inzage krijgen in de effecten van ons veiligheidsbeleid wordt in 2014 weer afgenomen.

De Veiligheidsmonitor 2013 Noord-Nederland van het CBS laat zien, dat de veiligheidssituatie in Noord-Nederland stabiel is. Op maar liefst 14 van de 28 items van de Veiligheidsmonitor scoort de eenheid Noord-Nederland positiever dan het landelijk gemiddelde. Dat geldt onder andere voor ervaren overlast, onveiligheidsgevoelens, slachtofferschap en ondervonden delicten.

We zien in politiecijfers wel een lichte stijging van de woninginbraken en het aantal meldingen van drank- en druggerelateerde overlast (in met name delen van de Binnenstad). Onze inzet op deze onderdelen verdient extra aandacht.

In 2013 heeft de gemeente de taken in de rampen- en crisisbestrijding overgeheveld naar de Gemeentelijke Kolom van de Veiligheidsregio Groningen. Een 100-tal ambtenaren, in dienst van de gemeente Groningen, verrichten taken in de rampenbestrijding onder de vlag van deze kolom.

VEILIGE WOON- EN LEEFOMGEVING

Essentie van dit thema is de borging van de sociale veiligheid in wijken en buurten. Het gaat daarbij om het voorkomen en aanpakken van overlast, verloedering en criminaliteit, inzetten op beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vasthouden en waar nodig verbeteren van het veiligheidsgevoel van de buurtbewoners.

Beleidsvelden

- Beheer woonomgevingkwaliteit
- Veilige thuissituatie; aanpak huiselijk geweld
- Veilig en leefbare wijken en buurten
- Veilig uitgaan en veilige evenementen

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Veilige woonomgeving en leefomgeving bedraagt 568 duizend euro. Deze lasten zijn gedekt uit extra beleidsmiddelen en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Beheer woonomgeving-kwaliteit

Het schoon en heel houden van de stad draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid van diezelfde stad. Dit geldt ook voor het toezicht op en handhaven van activiteiten en evenementen in de openbare ruimte.

Zie verder programma 9 Onderhoud en beheer openbare ruimte, deelprogramma 1 Kwaliteit van de leefomgeving, beleidsveld onderhoud en beheer openbare ruimte.

Beleidsveld

Veilige thuissituatie; aanpak huiselijk geweld

Wij willen geweld in afhankelijkheidsrelaties stoppen en slachtoffers van huiselijk geweld veiligheid bieden. Hiervoor subsidiëren we het Steunpunt Huiselijk Geweld en zetten waar dit kan de Wet tijdelijk huisverbod in.

Vanuit veiligheidsmiddelen wordt 100 duizend euro besteed aan de hulpverlening aan kinderen in de stad Groningen die getuige zijn van huiselijk geweld.

Het betreft hier 'reguliere' huiselijk geweldzaken, niet zijnde een huisverbod.

De hulpverlening aan kinderen bij een huisverbod wordt voor de hele Provincie bekostigd uit de middelen Huiselijk Geweld.

De Hulpverlening aan kinderen in de stad die getuige zijn van huiselijk geweld wordt uitgevoerd door specifiek daarvoor getrainde hulpverleners en is gericht op:

- het minimaliseren van trauma en de schadelijke effecten van de situatie;
- het analyseren van de gevolgen voor het kind en opstellen plan van aanpak.

In 2013 ging het in de stad om 85 gezinnen die zijn aangemeld voor hulpverlening na huiselijk geweld. Hierbij waren in totaal 144 kinderen betrokken (in 2012 waren dat 158 kinderen).

Zie verder programma 4 Welzijn Gezondheid en Zorg, deelprogramma 2 Preventie en Zorg, beleidsveld Vrouwenopvang/Geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Beleidsveld

Veilige en leefbare wijken en buurten

We willen randvoorwaarden creëren en borgen voor veiligheid en leefbaarheid in al onze wijken, voor alle stadgers. Voor de specifieke aanpak van veiligheidsproblemen in straten of buurten stellen we middelen beschikbaar.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Criminaliteit en overlast in buurten en wijken verminderen en voorkomen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator*	Behaald 2012	Behaald 2013*	Middellang termijn-doel (2014)**
▪ Overlast**	▪ 3,5		▪ ≤ 3
▪ Drugsoverlast (%)	▪ 8		▪ ≤ 8%
▪ Overlast door omwonenden (%)	▪ 12		▪ ≤ 10%
▪ Verloedering**	▪ 3,4		▪ ≤ 4,0
▪ % bewoners dat zich wel een onveilig voelt	▪ 20		▪ ≤ 15%
▪ Aantal mishandelingen per 1000 inwoners	▪ 4,2	▪ 4,2	▪ ≤ 2009 (4)
▪ Aantal inbraken per 1000 woningen	▪ 11,4	▪ 11,8	▪ ≤ 9,6

* De eerste vijf indicatoren zijn ontleend aan de monitor Leefbaarheid en Veiligheid, die tweejaarlijks wordt afgenomen. Over 2013 zijn geen gegevens gemeten.

** indicatiescore op schaal van 1 - 10, hoger is meer.

*** deze doelen zijn vastgesteld in de nota Samen werken aan veiligheid - kadernota Veiligheidsbeleid 2011-2014

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Stratenaanpak Oude Wijken

In het stadsdeel Oude Wijken zijn we verder gegaan met de stratenaanpak die in de periode van het Krachtwijkenbeleid is ontwikkeld. Deze aanpak kenmerkt zich door een nauwe samenwerking tussen politie, zorg-/welzijnsorganisaties, gemeente en bewoners in die straten waar veiligheid nadrukkelijk aandacht behoeft.

Aanpak veiligheid A-kwartier

Maatregelen waren onder andere een politiepost in het A-Kwartier, het toepassen van verblijfsverboden, extra inzet van politie en stadstoezicht en inzet sociale media (MELD!).

Extra inzet stadswachten Korrewegwijk/De Hoogte

In de Korrewegwijk/De Hoogte zijn extra stadswachten ingezet voor het in ogenschouw houden van locaties waar overlast en veiligheid zich concentreren (onder andere Floresplein). Deze inzet is voortgezet na gestart te zijn in de Krachtwijken Indische buurt/De Hoogte

Aanpak problematische jeugdgroepen

We zijn gestart met een nieuwe aanpak van problematische jeugdgroepen. Hierover zijn afspraken gemaakt tussen politie (shortlistmethodiek), jongerenwerk, Veiligheidshuis en gemeente. Indien nodig wordt op stadsdeelniveau een plan van aanpak gemaakt.

Drugsbeleid stadsdeel Oost

We hebben gewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak drugsoverlast en drugsgebruik door jongeren; het betreft een bestuurlijk vastgestelde aanpak, uitgevoerd door diverse in- en externe partijen.

Inbraakpreventie diverse wijken

In met name de stadsdelen West, Zuid en Oude wijken zijn in samenwerking met de politie acties uitgevoerd gericht op inbraakpreventie. Onder andere zijn bij meerdere wooncomplexen inbraakstrips aangebracht.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Al enige jaren zijn we met het verbeteren van wijkveiligheid op de goede weg. Toch zijn er tussen de wijken in de stad nog steeds verschillen zichtbaar. Belangrijke verklarende factoren hiervoor

zijn de aanwezigheid van drugshandel en -criminaliteit (waaronder inbraken) en de aanwezigheid van jongerenoverlast in een aantal wijken. De binnenstad neemt in dit geheel een aparte positie in.

Beleidsveld

Veilig uitgaan en veilige evenementen

Groningen kent een rijk aanbod van horeca en evenementen. Dit brengt de stad en de stadjes veel profijt: er is het economische effect, met de vele bezoekers aan onze binnenstad en de evenementen. En we genieten van de levendigheid en de positieve sfeer die bij deze recreatieve voorzieningen horen. Ook uit veiligheidsoogpunt is dit laatste van belang: door te sturen op een positieve sfeer krijgt een negatieve sfeer minder gelegenheid. Dit willen wij zo houden.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Zodanige randvoorwaarden in stand houden dat de horecaondernemers en evenementenmakers via positieve impulsen hun bijdrage kunnen blijven leveren aan de veiligheid en leefbaarheid van Groningen. Tegelijkertijd willen we dat de mogelijke negatieve veiligheidseffecten van deze voorzieningen minimaal en beheersbaar blijven.

MEETBAAR RESULTAAT 2012

indicator	Behaald 2011	Behaald 2012	Behaald 2013	Doel 2014
▪ Aantal aangiften geweldsincidenten BE Centrum (mishandeling en bedreiging)	▪ 411	▪ 325	▪ 309-	▪ < 300

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Er is, in het kader van de invoering van de nieuwe Drank- en horecawet, een nieuw gemeentelijk drank- en horecabeleid vastgesteld. Voor de handhaving daarvan is het handhavingsprotocol horeca ook gewijzigd. In dat protocol is ook opgenomen dat de burgemeester, bij herhaling van incidenten met glas, het gebruik van polycarbonaat verplicht kan opleggen.

Het cameratoezicht in het uitgaansgebied is voortgezet. Dat geldt ook voor het Panel Deurbeleid. De politie heeft tijdens uitgaansavonden en bij grote evenementen de zogenaamde openbare orde teams ingezet. Regelmatig zijn ook gemeentelijke toezichthouders horeca ingezet tijdens uitgaansavonden.

Het supportersproject FC Groningen is voortgezet.

Voor alle grootschalige evenementen is een multidisciplinaire Risico Analyse uitgevoerd.

Aan recidiverende overlastveroorzakers en geweldplegers is een gebiedsverbod opgelegd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het aantal geweldsincidenten in de binnenstad is sinds 2011 afgenomen met ca. 25%.

BEDRIJVIGHEID EN VEILIGHEID

In winkelgebieden kunnen zich verschillende vormen van onveiligheid voordoen. Onveiligheid op bedrijventerreinen kent eveneens zowel sociale als fysieke aspecten: bedrijfsinbraak, diefstal en vernieling naast de inrichting en het onderhoud van de terreinen, verkeersveiligheid en brandveiligheid.

Beleidsvelden

- Veilig winkelgebied, bedrijfsterreinen

GELD

Op het deelprogramma bedrijvigheid en veiligheid zijn geen lasten verantwoord.

Beleidsveld

Veilig winkelgebied, bedrijventerreinen

Invulling geven aan veilig ondernemen in de brede zin, dit betreft de aspecten schoon, heel en veilig, in het winkelgebied in de binnenstad en op bedrijventerreinen in Groningen. Dit doen we door samen te werken met de ondernemers(verenigingen), de politie en de brandweer.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij willen winkelgebieden en bedrijfsterreinen die schoon, heel en veilig zijn.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Voortzetten keurmerk veilig ondernemen en andere maatregelen

Afgelopen jaar is besloten om voor de bedrijventerreinen geen nieuw certificeringstraject te starten. De gezamenlijke partners (verenigd in het bestuur van de stichting BBOG) waren van mening dat de gewijzigde normering en kaders leiden tot onevenredige toename van de administratieve druk en kosten. Wel wordt de werkwijze van het keurmerk zoveel mogelijk intact gehouden. Verder is afgelopen jaar voor een drietal bestaande bedrijventerreinen een businesscase cameratoezicht uitgewerkt, is voor Westpoort een plan van aanpak opgesteld en wordt ook voor winkelcentrum Lewenborg de mogelijkheden van cameratoezicht onderzocht. Daarnaast is de samenwerking tussen de partijen geëvalueerd en besloten tot een nieuwe opzet voor de samenwerking waarbij de ondernemersverenigingen meer de lead krijgen. Tot slot zijn afgelopen jaar de BORG-schouwen op de bedrijventerreinen uitgevoerd.

Ook voor de binnenstad is geen nieuw certificeringstraject gestart. Er is besloten meer te focussen op de aansluiting bij de veiligheidsbehoefte in de praktijk en minder op de administratieve werkzaamheden ten behoeve van de certificering.

Servicepunt Detailhandel

Door het Servicepunt Detailhandel is met betrekking tot bovengenoemde certificering een analyse gemaakt. Daarnaast hebben gebruikelijke activiteiten als schouwen en de 'donkere dagen campagne' plaatsgevonden en heeft het Servicepunt Detailhandel tijdens vele bedrijfsbezoeken aandacht gehad voor veiligheid(saspecten).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben de samenwerking met de diverse partners in de binnenstad en op de bedrijventerreinen succesvol voortgezet. Voor de bedrijventerreinen is daarbij de samenwerking vernieuwd.

JEUGD EN VEILIGHEID

We willen dat onze kinderen/jongeren opgroeien in een veilige omgeving, thuis en daarbuiten. We willen kinderen en jongeren in Groningen in hun leefwerelden beschermen tegen negatieve invloeden. Jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, bieden we nieuw perspectief.

Zie verder bij programma 3 Jeugd en Onderwijs, deelprogramma Integraal Jeugdbeleid, bij het beleidsveld Veilig opgroeien.

Beleidsvelden

- veilig opgroeien

GELD

Op het deelprogramma jeugd en veiligheid zijn geen lasten verantwoord.

INTEGRITEIT EN VEILIGHEID

Beleidsvelden

- Bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad
- Drugs/aanpak cannabisketen
- Mensenhandel/prostitutie

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Integriteit en veiligheid bedraagt 639 duizend euro. Deze lasten zijn gedekt door bijdragen van andere gemeenten, extra beleidsmiddelen en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad

Georganiseerde criminaliteit kenmerkt zich door: samenwerking en logistiek (“systeem”), het streven naar criminele winst, en het niet primair belang stellen in legale bedrijfsuitoefening. Vormen van georganiseerde criminaliteit zijn productie van en handel in drugs, mensensmokkel/-handel, internetcriminaliteit, wapenhandel.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wij wilden voorkomen dat de georganiseerde criminaliteit misbruik maakt van de gemeentelijke dienstverlening en het bestuurlijke instrumentarium inzetten om de bewegingsruimte voor georganiseerde criminaliteit in Groningen te minimaliseren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De Wet BIBOB (Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur) is op alle vergunningaanvragen horeca en prostitutie toegepast. Dat heeft diverse aanvragers van een horeca-exploitatievergunning doen besluiten hun aanvraag niet door te zetten. Op basis van een advies van Bureau BIBOB is een procedure gestart tot intrekking van de exploitatievergunning van een coffeeshop. Deze procedure loopt nog.

De pandsgewijze screening (in samenwerking met het RIEC) van een aantal straten in de binnenstad is afgerond. Samen met het RIEC is een nieuw onderzoek gestart naar mogelijke vastgoedfraude en witwaspraktijken.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De Wet BIBOB hebben we consequent toegepast. De pandsgewijze screening van een aantal straten in de binnenstad heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd betreffende een mogelijke link naar georganiseerde misdaad. De resultaten gaven ook geen aanleiding tot het nemen van bestuursrechtelijke maatregelen. Het nieuw gestarte onderzoek naar mogelijke vastgoedfraude zal in 2014 afgerond worden.

Beleidsveld

Drugs / aanpak cannabisketen

De problematiek is veelomvattend en complex. Aspecten zijn in elk geval:

- Productie van en handel in drugs door criminele netwerken (een vorm van georganiseerde criminaliteit);
- Overlast van grow-, smart- head- en coffeeshops en daarachter schuilgaande illegale hennepcultuur;
- Aanpak van de overlast uit drugspannen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen drugscriminaliteit en drugsoverlast verminderen.

Activiteiten	<p>Wat hebben we hiervoor gedaan?</p> <p>Toepassen Damoclesbeleid Begin 2013 is het Damoclesbeleid Groningen vastgesteld. Hierin zijn (behoudens de in het beleid genoemde uitzonderingen) handhavingsstappen vastgelegd voor het sluiten van lokalen en woningen waar soft- en/of harddrugs worden/zijn verhandeld. Het gaat hierbij ook nadrukkelijk om handhavingsstappen in geval van hennepkwekerijen. In 2013 is meerdere malen bestuursdwang toegepast met inachtneming van het Damoclesbeleid. Het gaat hier in alle gevallen om een tijdelijke sluiting van een woning/bedrijfspan vanwege handel in drugs.</p> <p>.....</p> <p>Herziening coffeeshopbeleid De herziening van het coffeeshopbeleid heeft niet plaatsgevonden in 2013. De invoering van de wietpas (welke bijzondere aandacht zou krijgen binnen deze herziening) is niet doorgevoerd.</p> <p>.....</p> <p>Periodieke controles growshops In 2013 zijn alle growshops, smartshops en headshops, integraal gecontroleerd.</p> <p>.....</p> <p>Toepassing wet BIBOB Op alle aanvragen van exploitatievergunningen horeca (waaronder coffeeshops) is de wet BIBOB toegepast.</p>
Conclusie	<p>Wat hebben we bereikt? Om drugscriminaliteit en drugsoverlast te verminderen is een integrale aanpak vereist. De gemeente/burgemeester heeft hierin nadrukkelijk een rol. In dat kader hebben we bestuursdwang toegepast en werpen we door middel van bovenstaande activiteiten barrières op om op die manier drugscriminaliteit en overlast te voorkomen.</p>
Beleidsveld	<p>Mensenhandel / prostitutie</p> <p>Mensenhandel betreft een vorm van georganiseerde criminaliteit waarbij mensen, veelal met list en bedrog, worden “verleid” arbeid te verrichten binnen bepaalde economische branches, waardoor zij echter geen sturing meer kunnen uitoefenen op hun eigen werk- en leefsituatie. Deze vorm van georganiseerde criminaliteit komt in Groningen vooral voor binnen de prostitutiebranche. De stad Groningen kent twee raamprostitutiegebieden, met in totaal 62 panden en 146 ramen. Het toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden gebeurt door de bestuurlijk toezichthouders van de gemeente in samenwerking en afstemming met de politie.</p>
Doelen	<p>Wat wilden we bereiken? Terugdringen van mensenhandel, door het vroegtijdig oppakken van signalen en het inzetten van de ketenaanpak. Het verbeteren van de werkomstandigheden van de prostituees, het voorkomen van vrouwenhandel en andere misbruiksituaties door een strikte handhaving van de vergunningsvoorwaarden en het tegengaan van illegale prostitutie.</p>
Activiteiten	<p>Wat hebben we hiervoor gedaan? De structurele controle op de vergunde prostitutiesector is in 2013, in samenwerking tussen gemeentelijk toezichthouders en politie, voortgezet. Het handhavingprotocol is consequent toegepast. De ketenaanpak mensenhandel is in 2013 voortgezet. De voorgenomen evaluatie van het lopende prostitutiebeleid en de ontwikkeling van nieuw aanvullend beleid kon in 2013, vanwege onvoldoende capaciteit, niet uitgevoerd worden.</p>
Conclusie	<p>Wat hebben we bereikt? Het aantal bij de ketenregisseur mensenhandel binnengekomen meldingen over mogelijke gevallen van mensenhandel is stabiel. Dit vormt echter geen indicatie voor de omvang van de problematiek en/of het bereikte resultaat. Er is namelijk geen of nauwelijks zicht op de werkelijke omvang van deze vorm van criminaliteit. Bij het toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden zijn geen overtredingen geconstateerd.</p>

FYSIEKE VEILIGHEID

Fysieke veiligheid omvat het voorkomen en beperken van risico's van ongevallen, branden en rampen, incidenten waarbij mensen gewond kunnen raken of kunnen overlijden of waarbij (grote) schade ontstaat. De gemeente Groningen wil zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving, voor Groningers en bezoekers van de stad. Dit betekent in de eerste plaats dat we waar mogelijk risico's willen wegnemen of beperken, door onveilige situaties te voorkomen. Daarnaast moeten de hulpdiensten klaar staan als er toch iets mis gaat, goed voorbereid en voorzien van de juiste middelen.

Beleidsvelden

- Rampenbestrijding; gemeentelijk kolom

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Fysieke veiligheid bedraagt 30,7 miljoen euro. Deze lasten zijn gedekt door regionale baten, een bijdrage gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio, extra beleidsmiddelen en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Rampenbestrijding; gemeentelijke kolom

Rampenbestrijding heeft als doel de voorbereiding op, de daadwerkelijke bestrijding van en de nazorg bij rampen en zware ongevallen. In de rampenbestrijding heeft de gemeentelijke kolom, bestaande uit de 23 gemeenten binnen de Veiligheidsregio Groningen haar eigen taken en verantwoordelijkheden op het gebied van opvangen, verzorgen en informeren van burgers. Alle voorbereidingen voor de rampenbestrijding zijn vastgelegd in het regionaal crisisplan. De gemeentelijke rampenorganisatie bestaat in tegenstelling tot bijvoorbeeld brandweer en politie eigenlijk alleen tijdens een ramp of crisis. De voorbereidingen bestaan uit gezamenlijke planvorming, multidisciplinair opleiden en oefenen en evalueren.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen dat er tijdens een ramp of crisis snel een goed functionerende rampenbestrijdingsorganisatie tot stand komt, waarin alle deelnemers hun taken adequaat kunnen uitvoeren.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Vorming gemeentelijke kolom

Door de vorming van de veiligheidsregio's (Wet op de Veiligheidsregio's) hebben gemeenten een prominentere plaats in de rampenbestrijding. Vanaf 2014 moet de gemeentelijke kolom binnen de Veiligheidsregio als aparte kolom functioneren (naast politie, brandweer en GHOR). In 2013 is de nieuwe structuur van de gemeentelijke kolom ontwikkeld en de meeste benoemingen afgerond. De aansturing ligt bij twee coördinerende gemeentesecretarissen. De gemeente Groningen heeft al 'koude fase' werkzaamheden overgeheveld naar deze regionale kolom en draagt aan de 'warme fase' bij door een substantieel deel van de functies in te vullen met Groningse ambtenaren. Zij blijven in dienst van de gemeente.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De vorming van de gemeentelijke kolom binnen de Veiligheidsregio is tot stand gebracht.

Beleidsveld

Brandweer

Naast de uitvoering van de reguliere taken uit het activiteitenplan heeft het jaar 2013 vooral in het teken gestaan van de voorbereiding voor de regionalisering van de brandweer. Per 1-1-2014 is onze gemeentelijke brandweer opgegaan in de Veiligheidsregio Groningen.

De gemeente Groningen heeft tot en met 2013 samen met de 22 andere gemeenten in de provincie Groningen deelgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio

Groningen, kortweg: de Veiligheidsregio. Onderdeel van de Veiligheidsregio is de regionale brandweer Groningen.

Door vaststelling van de Wet ondersteuningsorganisatie fysieke veiligheid is ook de Wet veiligheidsregio's gewijzigd, waardoor met ingang van 1-1-2014 de lokale brandweerkorpsen gedwongen zijn opgegaan in de Veiligheidsregio. Daarmee komen nagenoeg alle brandweertaken op regionaal niveau te liggen. Uitsluitend de kaderstellende taken blijven op gemeentelijk niveau.

Op grond van de wetswijziging heeft het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio besloten om per 1 januari 2014 een volledige regionalisering van de brandweer door te voeren. Als onderdeel van dit traject heeft het bestuur transitieafspraken gemaakt, is een Bijzondere Ondernemingsraad ingesteld en is een projectplan tot stand gekomen. Formeel is de Veiligheidsregio Groningen per 15 november 2013 opgericht en per 1-1-2014 feitelijk van start gegaan.

Het activiteitenplan 2012-2013 vormt naast de bestaande Verordening Brandweezorg en Rampenbestrijding de basis voor de brandweezorg in Groningen. Het hoofddoel van dit activiteitenplan is om het Groninger korps op alle fronten gereed te maken voor de regionalisering. Door het sterker maken van de organisatie - qua werkwijze, kwaliteit en identiteit - wordt de positionering in het proces van regionalisering ook sterker. Wij brengen daarmee een modern korps in met een breed maatschappelijk draagvlak en met een eigen identiteit.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De voornaamste doelstelling van de brandweer is om met preventieve maatregelen de directe oorzaken van onveiligheid te voorkomen en de gevolgen hiervan zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast om zo snel en veilig mogelijk brand te bestrijden en hulp te verlenen bij incidenten. Hiervoor wordt een professionele organisatie in stand gehouden. Dit doen we door:

- Oefenen en opleiden;
- toetsen op brandveiligheidsvoorschriften bij aanvragen omgevingsvergunning en hierover te adviseren;
- Toezicht en handhaving van de brandveiligheidsvoorschriften bij bouwactiviteiten en gebruiksactiviteiten;
- Preparatief voorbereiden op daadwerkelijk repressief optreden;
- Verder implementeren van het project 'Brandveilig Leven';
- Gewenste opkomsttijden behalen;
- Inbedden van de bestaande gemeentelijke organisatie in nieuwe regionale organisatie.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Kamerverhuurcontroles	▪ 1123	▪ 700	▪ 717
▪ Reguliere controles GBV/GM*	▪ 1208	▪ 1000	▪ 978
▪ Evenementen	▪ 95	▪ 80	▪ 94
▪ Controles nieuwbouw en verbouw**	▪ 430	▪ 475	▪ 561
▪ Toetsen nieuwbouw en verbouw	▪ 856	▪ 800	▪ 729

* GBV = Gebruiksvergunningen; GM = Gebruiksmeldingen

** Het aantal controles is 'aanbod-afhankelijk'; gelet op de crisis - ook in de bouwsector - is elk 'beogen' daarmee relatief.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Preventie

De brandweer heeft in 2013 een aantal activiteiten ontplooid in het kader van preventie. Doel is hierbij het bewustzijn van inwoners en gebruikers van gebouwen te verhogen. Zo wordt een bijdrage geleverd aan het voorkomen van onveiligheid en het beperken van de gevolgen van een eventuele brand.

- De afdeling preventie heeft uitgebreide voorlichting gegeven aan studenten op meerdere dagen en op meerdere locaties tijdens de KEI-week, samen met collega's van repressie;
- Kamerverhuurpanden zijn bezocht en hier is voorlichting gegeven over brandveilig gebruik en indien noodzakelijk zijn rookmelders geplaatst;
- In vervolg op 2012 zijn in 2013 voorlichtingen gegeven op basisscholen;
- In samenwerking met de afdeling voorlichting heeft de afdeling preventie een aantal

persberichten uitgegeven die seizoensgebonden waren. Zo gingen op het juiste moment berichten uit over bijvoorbeeld veilig BBQ-en en het veilig vegen van schoorsteenkanalen;

- In samenwerking met de Seniorenwerkplaats Groningen is er een voorlichtingsprogramma samengesteld voor ouderen. Hierbij is in het kader van 'Broodje Alarm' voorlichting gegeven over wat te doen bij brand en over huisrookmelders;
- Als convenantpartner van het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) hebben diverse afdelingen van de brandweer aan ondernemers voorlichting gegeven over het voorkomen van brand;
- In 2013 is de usance gecontinueerd om naar aanleiding van feitelijke branden de directe omgeving te informeren over nut en noodzaak van brandpreventie en rookmelders.

Preparatie

Aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten

Behaald resultaat

Van daarvoor in aanmerking komende gebouwen zijn aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten gemaakt, geactualiseerd en waar nodig aangepast aan de Meldkamer Noord-Nederland.

Controle van brandkranen

De zorg voor een goede bluswatervoorziening is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Ook onder de werking van de Wet veiligheidsregio's blijft dit een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het Waterbedrijf Groningen controleert jaarlijks een kwart van de aansluitingen.

Behaald resultaat

In 2013 zijn deze doelstellingen gehaald.

Gebreken worden hersteld door het waterbedrijf dan wel stadstoezicht en zijn verholpen.

Opleiden en oefenen

In de Wet veiligheidsregio's is opgenomen dat van elke medewerker van de brandweer de opleidings- en oefengesteldheid moet worden gemonitord.

Behaald resultaat

Alle medewerkers beschikken - conform leidraad - over een oefenregistratie en voldoen aan de opleidingseisen, zoals gesteld in de wet en uitvoeringsbesluiten.

Repressie

Er zijn gedifferentieerde normen van opkomsttijden van de brandweer.

In het rapport 'Ter plaatse' van de inspectie Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van Veiligheid & Justitie waarin de opkomsttijden over het hele land in kaart zijn gebracht, worden deze normen gerelativeerd.

Opkomstnormen vormen slechts één van de normen van de totale brandweezorg. Het bestuur van de Veiligheidsregio Groningen heeft besloten om meer te investeren in de voorkant van de veiligheidsketen, omdat daar meer winst valt te boeken, dan in het aanscherpen van de opkomsttijden. Van de laatste component zouden pas wezenlijke verbeteringen zijn te verwachten door bijplaatsing van extra kazernes.

Behaald resultaat

In 2013 was het opkomstpercentage 'binnen de norm' 71,3 %. In vergelijking met andere verstedelijkte gebieden in Nederland is dit een goede prestatie.

Externe veiligheid

Wij willen zorgvuldig omgaan met de risico's die samenhangen met de productie, de opslag, het transport en het gebruik van gevaarlijke stoffen. We werken nauw samen met de provincie, regionale brandweer en regio's in het kader van het nieuwe 'Uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2011-2014'. De gemeente is het bevoegde gezag (op grond van de Wet milieubeheer) voor 18 risicobedrijven, waaronder de LPG-tankstations. Wij zien erop toe dat deze voldoen aan het Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI), zowel bij de vergunningverlening als bij de handhaving.

Doelen	<p>Wat wilden we bereiken? Het externe veiligheidsbeleid beoogt risico's die productie, opslag, transport en het gebruik van gevaarlijke stoffen met zich meebrengen, zoveel mogelijk te verkleinen en te beheersen.</p>
Activiteiten	<p>Wat hebben we hiervoor gedaan?</p> <p>.....</p> <p>Het Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI) in acht nemen Op basis van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI) zijn bij de vergunningverlening aan bedrijven en in ruimtelijke plannen veiligheidszones rond risicovolle activiteiten beoordeeld en vastgelegd.</p> <p>.....</p> <p>Gezamenlijk uitvoeren van het provinciale 'Uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2011-2014' Dit betreft de professionele en adequate uitvoering van de externe veiligheidstaken binnen de provincie in samenwerking tussen gemeenten en provincie Groningen.</p>
Conclusie	<p>Wat hebben we bereikt? Bij alle nieuwe ontwikkelingen in de stad is het aspect externe veiligheid in een vroeg stadium (initiatieffase) volwaardig meegenomen bij de planvorming. Hiermee zijn saneringssituaties voorkomen. In 2013 zijn we gestart met de voorbereiding van het vervolg van het uitvoeringsprogramma na 2014. Vanaf november 2013 is een gedeelte van de taken belegd bij de Omgevings Dienst Groningen (ODG).</p>

WAT HEEFT HET GEKOST?

Veiligheid						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Lasten						
10.1	BSD/ROEZ	Veilige woon- en leefomgeving	144	629	568	61
10.2		Bedrijvigheid en veiligheid				0
10.3		Jeugd en Veiligheid				0
10.4	BSD/ROEZ	Integriteit en veiligheid	10	741	639	102
10.5	BSD/HV D/MD	Fysieke veiligheid	29.517	29.275	30.690	-1.415
Totaal lasten			29.671	30.645	31.897	-1.252
Baten						
10.1	BSD/ROEZ	Veilige woon- en leefomgeving	0	175	195	20
10.2		Bedrijvigheid en veiligheid				0
10.3		Jeugd en Veiligheid				0
10.4	BSD/ROEZ	Integriteit en veiligheid	0	134	146	12
10.5	BSD/HV D/MD	Fysieke veiligheid	13.585	13.384	14.930	1.546
Totaal baten			13.585	13.693	15.271	1.578
Totaal saldi voor bestemming			-16.086	-16.952	-16.626	326
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			0	0	0	0
Totaal onttrekkingen			0	71	71	0
Totaal saldi na bestemming			-16.086	-16.881	-16.555	326

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

10.5 Fysieke veiligheid

V 100 duizend euro

In 2013 is er een voordeel van 118 duizend euro op FLO/levensloop. Met ingang van 1 januari 2006 is de FLO-regeling vervangen door een levensloopregeling. Voor alle medewerkers die op 1 januari 2006 al in dienst waren in een bezwarende functie geldt vanaf deze datum het overgangsrecht FLO. Voor de mensen die op 1 januari 2006 al met FLO waren blijft de situatie ongewijzigd. Zij behouden tot 65-jarige leeftijd hun FLO-uitkering. De totale kosten voor de oude FLO-regeling en de kosten die we maken voor het overgangsrecht FLO blijven voor de Brandweer en de Ambulancedienst incidenteel 118 duizend euro achter bij het door uw raad beschikbaar gestelde bedrag van 1,4 miljoen euro.

Een verklaring voor de lagere kosten is dat de tendens zich voordoet dat repressief personeel er voor kiest om langer door te werken dan tot hun 55^e. In 2013 zijn tien medewerkers gedurende (een gedeelte van) het jaar werkzaam geweest terwijl er voor gekozen had kunnen worden om hun actieve dienstverband te beëindigen. Bij het bepalen van het benodigde budget zijn wij er van uit gegaan dat mensen stoppen met werken zodra dit kan. Door het langer werken nemen de salariskosten die ten laste van het FLO-overgangsrecht komen af.

Daarnaast is er in 2013 in zijn totaliteit een bedrag van ruim 200 duizend euro betaald voor de afkoop van de FLO-rechten van brandweercommandanten.

Een nadeel van 200 duizend euro is er in verband met de sanering van asbest. Eind 2013 is aan het licht gekomen dat er bij de bouw van de brandweerkazerne aan de Sontweg gebruik is gemaakt van asbesthoudende beplating in de werkplaats. Hierop volgend heeft er een uitgebreide asbestinventarisatie plaatsgevonden door een externe partij. Uit de resultaten hiervan is gebleken dat er zich op meerdere plaatsen beperkte asbesthoudende beplating bevinden. De verwijdering/sanering heeft inmiddels plaatsgevonden, met de hiermee gemoeide

kosten is in de begroting geen rekening gehouden.

Verder zijn er diverse kleinere voordelen behaald van in totaal 213 duizend euro. Dit betreffen onder andere uitgestelde investeringen/ kosten in verband met de energie die is gestoken in de vorming van de Veiligheidsregio per 1 januari 2014 en rampenbestrijding.

Door de regionale brandweer zijn er verschillende werkzaamheden verricht voor de vorming van de Veiligheidsregio per 1 januari 2014. De hiermee gepaard gaande projectkosten en aanloopkosten worden gedragen door de V&GR. Dit levert zowel aan de lastenkant (nadelig) als aan de batenkant (voordelig) een resultaat op van ruim 1,5 miljoen euro, welke elkaar per saldo opheffen.

PROGRAMMA 11

Stadhuis en stadjer

Klantcontacten en informatie voor burgers organiseren

Het programma Stadhuis & Stadjer is gericht op de verbetering van de dienstverlening vanuit het perspectief van de burger, ondernemers en instellingen.

Belangrijk daarbij is dat de burgers, ondernemers en instellingen 'de gemeente' ervaren als één geheel, en niet als afzonderlijke diensten, afdelingen en loketten.

In onze mondelinge, schriftelijke en elektronische contacten met de burger zijn we vriendelijk, correct, vlot en volledig. En bij alles werken we efficiënt. Informatie hoeft maar één keer aan ons doorgegeven te worden.

We willen burgers, ondernemers en instellingen zoveel mogelijk betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid. Om dat te kunnen doen, streven we naar transparantie en spelen we proactief in op hun informatiebehoefte. Adequate informatievoorziening is een voorwaarde voor het creëren van betrokkenheid. Daarnaast zorgen we ervoor dat we als gemeente opstaan voor signalen uit de samenleving.

Bij het realiseren van onze ambities maken we gebruik van moderne ICT-toepassingen (internet). Als een dienst of product wordt aangevraagd, is de status van de aanvraag on-line in te zien. Afspraken over servicenormen zijn vastgelegd in het kwaliteitshandvest.

Dienstverlening en communicatie zijn aparte vakgebieden, waarvan de achterliggende principes integraal onderdeel moeten zijn van het werk van de gehele organisatie en elke individuele medewerker. Daarom werken we aan de professionalisering van al onze medewerkers!

Relevante beleidsnota's

Jaarplan 2011 publieke dienstverlening (voorjaar 2012)

Ontwikkelplan KCC (maart 2012)

Visie publieke dienstverlening 2014 'naar de Groningse maat' (oktober 2009)

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Contact met de burger**
- 2. Beleidscommunicatie**
- 3. Publieke dienstverlening**
- 4. Overige stadhuis en stadjer**

CONTACT MET DE BURGER

Contact met de burger gaat over de verbetering van de dienstverlening via alle kanalen. De afgelopen jaren is vooral aandacht besteed aan de optimalisering van de afzonderlijke kanalen van dienstverlening. Vanaf 2012 ligt de focus vooral op het gebundeld afhandelen van klantcontacten in één gemeentelijk Klantcontact Centrum Groningen (KCC). We geven de burger hiermee een makkelijke en eenduidige entree om in contact te komen met onze gemeente. Hiermee willen we uiting geven aan het feit dat we voor de burger één gemeente zijn. Voor het meest gebruikte kanaal (telefonie) hebben we dit al gedaan door over te gaan op het 14 050 nummer als centraal telefoonnummer. Uiterlijk medio 2014 zijn alle eerstelijnsnummers ondergebracht onder 14050. Met een 14+ netnummer krijgt de gemeenten één telefonische hoofdingang en komt de burger uit bij het KCC waar hij terecht kan met al zijn vragen. Het KCC zorgt er vervolgens voor dat de vraag wordt beantwoord of dat de beller bij de juiste medewerker terecht komt. In 2013 is het KCC als organisatie-unit opgericht. Het KCC heeft de regie op klantcontact en stuurt op het halen van de gemeentelijke servicenormen.

Beleidsvelden

- Loketten en balies
- Telefoon en post
- Internet
- Kanaalsturing

GELD

Het lastentotaal van deelprogramma "Contact met de burger" bedraagt 91 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Loketten en balies

In 2013 zijn we verder gegaan met het reguleren van publieksstromen en met het bundelen van klantcontact. Ook op de nieuwe publiekslocatie van het Harm Buitenplein werken we grotendeels op afspraak. We krijgen door het registreren van klantcontacten op de publiekslocaties en door het bundelen van klantcontact beter inzicht in wat de burger van ons vraagt.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

In 2013 richtten we ons op verdere regulering van publieksstromen bij balies door het verder inzetten van het werken op afspraak voor steeds meer gemeentelijke producten. De burger kan een afspraak maken via internet en kan langskomen op een moment dat schikt. Dit levert niet alleen een voordeel voor de burger op, maar ook efficiencyvoordelen bij het plannen van de benodigde capaciteit aan de balies.

In 2013 zijn diverse balies samen gehuisvest aan de nieuwe gemeentelijke publiekslocatie aan het Harm Buitenplein. Hiermee hebben we een forse stap gezet in de gewenste bundeling van loketten.

MEETBAAR RESULTAAT balie 2013

	Norm cf visie 2014	Hoe staan we ervoor?
▪ Wachtijd vrije inloop	▪ 80%	▪ 97% (2)
▪ Wachtijd op afspraak binnen 5 min	▪ 95%	▪ 57%
▪ klanttevredenheid	▪ 7,7 (1)	▪ 8.0 (2)

MEETBAAR RESULTAAT brieven en mail 2013

	Norm cf visie 2014	Hoe staan we ervoor?
--	--------------------	----------------------

▪ Binnen 5 dg ontvangstbevestiging	▪ 98%	▪ Niet gemeten
▪ Binnen 6 weken antwoord (3)	▪ 100%	▪ 83% (4)
▪ Burgerwaardering	▪ 7,7 (1)	▪ 7,8 (4)

MEETBAAR RESULTAAT telefonie 2013

	Norm cf visie 2014	Hoe staan we ervoor?
▪ Opnemen binnen 15 s	▪ 80%	▪ 85% (5)
▪ Doorverbinden binnen 45 s	▪ 80%	▪ 80% (5)
▪ Beantwoorden 1 ^e contact	▪ 80%	▪ 37% (6)
▪ Inhoudelijk juist/volledig antwoord frontoffice	▪ 90%	▪ 51% (5)
▪ Inhoudelijk juist/volledig antwoord backoffice	▪ 90%	▪ 72% (5)

MEETBAAR RESULTAAT internet 2013

	Norm cf visie 2014	Hoe staan we ervoor?
▪ Oordeel over de website	▪ 6,78 (1)	▪ 7,1 (7)

MEETBAAR RESULTAAT dienstverlening algemeen 2013

	Norm cf visie 2014	Hoe staan we ervoor?
▪ Tevredenheid dienstverlening algemeen	▪ 7,7 (1)	▪ 8,0 (2)

- (1) Hier hanteren we het landelijke gemiddelde 100.000+ gemeenten
- (2) Klanttevredenheidsonderzoek baliedienstverlening 2013 (locatie Kreupelstraat)
- (3) Norm voor mail is dat 80% binnen 24 u wordt afgehandeld, uit mailonderzoek 2011 blijkt dat dit 70% is.
- (4) Uit laatste audit schriftelijke bereikbaarheid 2010
- (5) Uit laatste onderzoek telefonische bereikbaarheid 2010
- (6) Indicatief, afkomstig uit Collegebesluit Ontwikkelplan KCC (2012)
- (7) Klanttevredenheidsonderzoek website 2012

**Zodra het nieuwe telefonieplatform volledig is ingevoerd wordt een nieuw telefonisch bereikbaarheidsonderzoek ingang gezet.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Werken op afspraak

Het percentage werken op afspraak is gestegen, in 2013 is het weer voor meer producten (en op meer locaties) mogelijk geworden om online een afspraak te maken. We zien hier een stijging van 40% ten opzichte van 2012.

Klanttevredenheid balie

Het cijfer voor klanttevredenheid over de baliedienstverlening van de publiekslocatie Kreupelstraat is steeds hoog gebleven, een 8,0 in 2013 (2012: 7,8). Dit is hoger dan de waardering voor de gemiddelde gemeente in dezelfde grootteklasse. Met een 8,0 neemt de gemeente Groningen een gedeelde derde plaats in op de ranglijst van in totaal 55 gemeenten aan het balieonderzoek (van de benchmarking publiekszaken).

Openingstijden

.....
De pilot openingstijden aan de publiekslocatie Kreupelstraat is met een jaar verlengd. De eerste ervaringen met het werken met vrije inloop en een deel waarbij burgers alleen op afspraak langs kunnen komen, zijn positief. Zo kunnen publieksstromen beter gereguleerd worden en ook zijn er positieve effecten voor een efficiënte inzet van personeel bij balies.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We wilden komen tot een verdere bundeling van onze publieksstromen, dit hebben we bereikt door het samenvoegen van gemeentelijke loketten aan het Harm Buitenplein. De ingezette regulering van publieksstromen hebben we verder gebracht door ook in de nieuwe publiekslocatie fors in te zetten op het werken op afspraak.

Beleidsveld

Telefoon en post

De manier waarop medewerkers van de gemeente Groningen communiceren met de burger is een belangrijk onderdeel van de visie op dienstverlening. Door de instelling van één gemeentelijk KCC in 2013, eerst voor de kanalen telefonie en mail, verhogen we de kwaliteit van de dienstverlening voor de burger. Een efficiëntere inrichting van het kanaal telefonie is hierbij de eerste stap. We organiseren de processen rondom dienstverlening zo dat we de beller 80% van de gevallen in één keer het goede antwoord kunnen geven. Voor de 20% van de telefoongesprekken waarvoor contact met een medewerker uit de backoffice nodig is, sturen we op de bereikbaarheid van die medewerkers.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De gemeente Groningen wil grip krijgen op klantcontact. Voor telefonie betekende dit dat we het proces rondom telefonie beter hebben ingericht (oprichting van de organisatie-eenheid KCC). Kern van het KCC is dat we één telefonische ingang voor de gehele gemeente hebben, met gebruikmaking van het 14+ concept (met uitzondering van de uitkering gerelateerde vragen). Achter dit simpele concept schuilt een complexe organisatie. Er moet niet alleen bereikbaarheid worden gegarandeerd (dat de backoffices elders in de organisatie bereikbaar zijn), maar ook wordt het niveau van serviceverlening verhoogd. De medewerkers ‘achter’ de telefoon moeten over de correcte en actuele informatie kunnen beschikken. Eisen die extra worden verzwaard, straks willen we over alle kanalen de burger van dezelfde informatie willen voorzien. Voor het kanaal mail geldt dat we algemene mail zoveel mogelijk concentreren binnen het KCC. Voor post geldt nu nog dat de afhandeling hiervan wordt uitgevoerd door postbehandeling (DIV). Het perspectief voor de dienstverlening is dat we op alle kanalen de regie willen hebben in het KCC.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....
14 050 / KCC

In de loop van 2013 zijn meerdere publieksnummers (eerstelijns klantcontact) ondergebracht onder het centrale nummer 14 050, begin 2014 vinden de laatste aansluitingen op 14 050 plaats. Het KCC als organisatie-eenheid is geformaliseerd (reorganisatie, plm. 27 fte).

.....
Telefonie volume

In 2013 is veel energie gegaan naar de inrichting van een nieuw telefonieplatform, deze ontwikkeling loopt door tot in 2014. Cijfermatig is pas informatie te geven over het totale telefonievolume als de telefoniemigratie is afgerond (2014).

.....
Kennismanagement

Om de burger in een keer het juiste antwoord te kunnen geven, of gericht door te kunnen verbinden naar een specialist is het nodig dat we de informatie over onze dienstverleningsprocessen centraal en actueel beschikbaar hebben. Hier is in 2013 een forse aanzet toe gegeven, deze activiteiten lopen door in 2014.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Een belangrijke stap is gezet, de vorming van een eerstelijns KCC waarin de gemeente één publieksnummer heeft voor de burger die contact zoekt met de gemeente. Het kennismanagement, het samenbrengen van gemeentelijke informatie op één punt is in het KCC verankerd en een belangrijke basisvoorwaarde voor de doorgroei van het KCC.

Beleidsveld

Internet

Internet is ons belangrijkste kanaal voor dienstverlening. Als de burger zelf zijn zaken kan regelen met de gemeente, op het moment dat past, dan heeft dat onze voorkeur.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Meer mogelijkheid voor selfservice (online dienstverlening), betere content, voldoen aan de webrichtlijnen van de landelijke overheid (gaat over kwaliteit en toegankelijkheid van overheidssites), waren belangrijke items in 2013. In 2013 hebben we de website gescreend en hebben we oude content verwijderd. Betere content hangt samen met een betere organisatie van het kennismangement, daar zijn kaders voor opgesteld die we in de nieuwe gemeentelijke organisatie gaan uitwerken (SSC en KCC). Ook wilden we meer grip krijgen op onze verscheidenheid aan sociale media kanalen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Webrichtlijnen

De gemeente heeft al een aantal acties uitgevoerd om de webrichtlijnen uit te voeren, die moeten in 2015 compleet zijn ingevoerd. In 2013 is oude content opgeschoond, zijn de top 100 producten beter vindbaar geworden op de website en tenslotte zijn de redacteurs getraind in het schrijven voor het web op leesbaar niveau.

Online dienstverlening en zaakgericht

Voor het zaakgericht werken zijn in 2013 enkele pilots opgestart, die moeten gaan aantonen dat zaakgericht werken voordelen biedt om online dienstverlening beter in te richten en selfservice voor de burger mogelijk te maken.

Sociale media strategie

In 2013 is een sociale media strategie vastgesteld door het college. De gemeente Groningen wil de potentie van de sociale media kanalen namelijk beter benutten: 'we zijn immers één gemeente'. Ook komt dit de dialoog met de burger ten goede. Webcare wordt ingericht in het KCC (in nauwe afstemming met Communicatie), Webcare is het beantwoorde van vragen en signalen van burgers via de sociale media zoals twitter of Facebook.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Onze doelstelling om de burger meer selfservice te bieden is nog niet uitontwikkeld. Een van de randvoorwaarden om meer online producten aan te kunnen bieden via het internet en de burger ook inzicht te kunnen bieden in het verloop van het proces (status-informatie bijvoorbeeld), is het generiek inrichten van zaakgericht werken. We hebben helderheid over de strategie rondom sociale media.

Beleidsveld

Kanaalsturing

Kanaalsturing houdt in dat de gemeente bewust beleid heeft op het sturen van burgers naar de verschillende kanalen van dienstverlening. Kanaalsturing heeft een directe relatie met efficiency van de organisatie. De gemeente zet in op selfservice (online dienstverlening) daar waar dat kan. Onderzoek toont aan dat de burger zelf ook een voorkeur heeft voor het digitale kanaal.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We wilden bereiken dat steeds meer klantcontact via het internet kanaal loopt. De doelstelling is kortweg, 20% meer transacties via het internet, 10% minder baliebezoek, 12,5% minder telefonie en 5% minder post.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Kanaalsturingsactiviteiten

Bij de vorige beleidsvelden is al een en ander gezegd, de pilot openingstijden is verlengd, de content van de website is verbeterd en beter vindbaar geworden en tenslotte zijn er meer producten via het internet aangeboden. Voor het kanaal post zien we een autonome afname, die zal zich in de toekomst voortzetten door onder andere het gebruik van de digitale postbus Berichtenbox van de landelijke overheid.

Uitbreiden van het productenaanbod via internet

In navolging van de eerder ingezette lijn, uitbreiding van het maken van afspraken via internet en meer producten via internet, is ook in 2013 het productenaanbod op internet uitgebreid. Zo zijn in 2013 elf nieuwe producten online gekomen en is er een stijging te zien van 40% voor het baliebezoek op afspraak (70.600 afspraken in 2013 voor de werkgebieden burgerzaken, sociale zaken en het ruimtelijk domein).

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We zien een voortvarende toename van het online gebruik van onze diensten, met name valt hierbij de groei op van het percentage afspraken dat via internet wordt gemaakt (40% stijging ten opzichte van 2012).

BELEIDSCOMMUNICATIE

We willen dat burgers, ondernemers en instellingen tijdige, volledige en juiste informatie van ons ontvangen. Omgekeerd willen we als gemeente openstaan voor signalen vanuit de stad. Dit stelt ons in staat om participatief beleid te maken, in samenspraak met betrokken burgers en partijen. Leidende principes hierbij zijn de informatiebehoefte van de doelgroepen en het maken van ‘communiceerbaar beleid’. We voldoen hierbij aan de (wettelijke) vereisten die aan overheidscommunicatie worden gesteld, zoals openbaarheid, begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Ook streven wij naar het aanbieden van informatie ‘op maat’. Soms is dat massamediaal, steeds vaker is dat wijkgericht of zelfs individueel.

Steeds meer informatie-uitwisseling gebeurt digitaal via de gemeentelijke website, de Groningen portal, elektronische nieuwsbrieven en sociale media. Aan ‘de achterkant’ plaatsen de vele gemeentelijke ‘informatie-eigenaren’ in toenemende mate hun informatie zelf op het net. Met een goede structuur en vormgeving moet het voor burgers en andere doelgroepen gemakkelijker worden de door hen gewenste informatie te vinden en erop te reageren. Efficiency en gebruikersvriendelijkheid zijn de sleutelwoorden bij de inzet en ontwikkeling van de gemeentelijke digitale voorzieningen.

Beleidsvelden

- Faciliteren van informatie-overdracht (actief en passief) tussen gemeente en doelgroepen
- Faciliteren van (burger)participatie bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid
- Ontwikkelen en beheren van een passende (digitale) communicatie-infrastructuur

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Beleidscommunicatie bedraagt 765 duizend euro en wordt gedekt uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Faciliteren van informatieoverdracht (actief en passief) tussen Gemeente en doelgroepen

De gemeente informeert burgers en overige betrokkenen actief en passief over het gemeentelijke beleid. Beleidsinformatie wordt rechtstreeks vanuit projecten gegeven aan de relevante doelgroepen, maar ook wordt gemeente-breed informatie aangeboden via bijvoorbeeld de gemeentelijke website, de gemeentelijke nieuwsbrief of de wekelijkse persconferentie. In toenemende mate zetten we social media in.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen ‘communicatief beleid maken’. Dat wil zeggen dat we in alle fases van het beleidsproces de vraag stellen welke inwoners van onze stad er op welke manier mee te maken krijgen. Waar mogelijk willen we hen bij het beleid betrekken. Dat kan door betrokkenen adequaat te informeren, hun input te vragen en deze te verwerken. Bijzondere aandacht is er voor het informeren en betrekken van burgers op wijkniveau.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Communicatief beleid maken

In 2013 zijn diverse projecten voorzien van een traject-op-maat om communicatief beleid te maken. Daarbij is gebruik gemaakt van de methode Factor C. Deze methode is speciaal voor dit doel ontwikkeld door de Academie voor Overheidscommunicatie. De methode is tevens opgenomen in het standaard productenaanbod van de nieuwe afdeling Communicatie Advies in het Shared Service Center, waar meerdere adviseurs in het toepassen van de methode gespecialiseerd zijn.

Website als voorkeurskanaal

Er is gestart met een pilot webcare, om beter en sneller zicht te krijgen op vragen en gesprekken

.....

van burgers via social media. Het aantal gemeentelijke twitter accounts is teruggebracht, om de gemeentelijke informatie niet te versnipperd—en daarmee voor de burger verwarrend—aan te bieden. Er zijn meerdere interne trainingen en opleidingen gegeven over het gebruik van social media in het werk. Tot slot is er een gemeentelijke pagina op Facebook in beheer genomen. Via de verschillende social media kanalen wordt, waar relevant, verwezen naar de gemeentelijke website.

.....

Wijkcommunicatie

De gemeente Groningen heeft 26 wijken gefaciliteerd met een eigen open source wijkwebsite. Onder aanvoering van een wijkwebbeheerder (Tuinwijk) hebben er 10 van de 26 wijkredacties in 2013 een financiële tegemoetkoming van de gemeente gevraagd voor hulp bij een belangrijke en ingewikkelde upgrade van hun wijkwebsite. Dit omvatte onder meer veiliger maken tegen hackers en geschikt te maken voor gebruikers smartphones en tablets. Zij hebben deze upgrade zelf laten uitvoeren. De gemeente (budget Stadsdeelcoördinatie) is ze financieel tegemoet gekomen met 300 euro per wijkwebsite.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In onze communicatie met burgers treden we meer als één gemeente naar buiten. Via social media bieden we niet alleen informatie, maar staan we ook open voor signalen uit de stad. Door gebruik te maken van de Factor C methode wordt er vaker communicatief beleid gemaakt.

Beleidsveld

Faciliteren van (burger)participatie bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid

Vanuit diverse gemeentelijke projecten wordt op participatieve wijze gewerkt. Veel participatieve trajecten spelen zich af op wijkniveau. Er zijn veel voorbeelden, veel werkwijzen en veel betrokkenen. In 2012 is voor het eerst geprobeerd de resultaten van deze multi-inzet inzichtelijk te maken door met 10 andere gemeentes deel te nemen aan de landelijke benchmark burgerparticipatie.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen bereiken dat publieke, gemeentelijke opgaven waar mogelijk in samenwerking tussen gemeente en burgers (en soms ook met overige betrokken organisaties) gerealiseerd worden.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....

Burgerparticipatie

Groningen deed in 2013 mee aan de landelijke benchmark burgerparticipatie. In verdiepingsbijeenkomsten is daarin voortgeborduurd op ervaringen en resultaten in de deelnemende gemeenten. Omdat er in Groningen in deze periode nog geen (afgeronde) participatietrajecten waren, hebben we de project-monitor van de benchmark nog niet gebruikt. Wel is een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de methodiek en de presentatie van de monitor. Met deze monitor wordt het mogelijk de interne borging op het gebied van participatiebeleid te vergroten.

Op de gemeentelijke website is een eerste versie van een digitaal expertisecentrum ingericht onder de titel Stad Doet Mee, met daarin concrete voorbeelden en nuttige tips.

Verder hebben we deelgenomen aan de Proeftuin Factor C, waarin zo'n 20 Nederlandse gemeenten ervaringen en best practices uitwisselen op het gebied van burgerparticipatie. Ook hebben we, via de beroepsvereniging voor communicatie, deelgenomen aan een benchmark uitgevoerd door bureau Berenschot naar de inrichting van de communicatiefunctie in gemeentelijke organisaties. Daaruit bleek dat de communicatiefunctie in Groningen met relatief weinig fte's efficiënt georganiseerd is. Met de gemeenten Almere en Eindhoven is afgesproken wederzijds een visitatie uit te voeren.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Op de gemeentelijke website is een expertisepunt ingericht met voorbeelden en tips. Door veel met andere gemeenten en organisaties ervaringen uit te wisselen, hebben we onze kennis vergroot; het expertisecentrum ondersteunt bij het optimaal benutten van opgedane kennis en ervaringen.

Ontwikkelen en beheren van een passende (digitale) communicatie-infrastructuur

Web richtlijnen

We werkten aan de (verdere) inrichting van de gemeentelijke website. Daarbij richtten we ons op het Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid (NUP 2008), dat hieraan eisen stelt.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen inwoners van onze stad kunnen bereiken en open staan voor hun signalen. We communiceren vraaggericht. Efficiëntie willen we nastreven door onze digitale kanalen tot voorkeurskanaal te maken. Door implementatie van dit gemeente-breed content management beleid is de verwachting dat we in positie zijn om op 1 januari 2015 te voldoen aan de dan geldende strengere webrichtlijnen. Social Media maakt deel uit van de middelenmix die de gemeente (zendend en ontvangend) ter beschikking staat. Extra aandacht is er voor het toepassen van de gemeentelijke huisstijl. Inwoners herkennen, onafhankelijk van welk communicatiemiddel gebruikt wordt, de gemeente onmiddellijk als afzender. Zo veel mogelijk willen we niet als een verzameling organisatieonderdelen, maar als één gemeente naar buiten treden.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

Indicator	Behaald 2012	Behaald 2013
▪ Bezoekers gemeente.groningen.nl (in miljoenen)	▪ 1,7	▪ 1.9
▪ Abonnementen gemeentelijke digitale nieuwsbrief	▪ 1151	▪ 1.474
▪ Followers gemeentelijk twitteraccount	▪ 1406	▪ 3.400

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Inhoud gemeentelijke website

De implementatie van het gemeentebreed content managementbeleid, waarmee rollen en verantwoordelijkheden binnen het beheer van de gemeentelijke webinformatie belegd worden, is in 2013 nog niet uitgevoerd. Dit in verband met de diverse wijzigingen in de organisatie en de vorming van het Shared Service Center. Begin 2014 is dit thema opnieuw opgepakt. In 2013 is wel de webcare belegd bij het KCC; de hierdoor gegenereerde constante feedback zal in 2014 door het SSC opgepakt en verwerkt worden. Hetzelfde geldt voor het voldoen aan de webrichtlijnen. Deadline hierbij is 1 januari 2015.

Een apart stuk infrastructuur betreft het gemeentelijke intranet. Begin 2013 zijn we gestart met het bouwen en inrichten van een vernieuwd gemeentelijke intranet.

Social media

We hebben het aantal social media accounts dat de gemeente gebruikt voor informatievoorziening teruggebracht. Daarnaast is het gebruik van het gemeentelogo ingevoerd voor de officiële gemeentelijke accounts. Daarmee is de herkenbaarheid van de gemeente als afzender een stuk duidelijker geworden.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Hoewel de implementatie van het contentmanagementbeleid nog niet is uitgevoerd, worden de social media kanalen efficiënter ingezet. Ook zijn ze herkenbaarder voor de burger. Daarnaast is het gemeentelijke intranet vernieuwd. Met het nieuwe intranet worden de werkzaamheden van het primair proces en de organisatieverandering ondersteund. Dit gebeurt o.a. door het vergemakkelijken van de informatie-uitwisseling over organisatieonderdelen heen.

PUBLIEKE DIENSTVERLENING

Beleidsvelden

- Gemeentelijke informatiecentrum
- Burgerzaken
- Belastingen
- Rechtsbescherming

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Publieke Dienstverlening bedraagt 19,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit: Leges Burgerzaken, perceptiekosten Belastingen, overige opbrengsten, onttrekking reserves en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Gemeentelijk informatiecentrum

Informatievoorziening aan burgers en gemeentebestuur, interactiebevordering tussen burgers en bestuur, uitgifte Stadspas en informatieve dienstverlening aan diensten en concern.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Verbetering van de (schriftelijke) gemeentelijke bereikbaarheid, de doorlooptijd van klantcontacten en professionaliteit naar de burger toe.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

De content van het kennismanagementsysteem (Hylo) is over een breder (product)gebied gevuld en wordt gebruikt binnen het Klant Contact Centrum. De belgroepen van Stadsbeheer en SoZawE zijn aangesloten en er is een begin gemaakt van kennisoverdracht. Een nieuw telefonieplatform is deels uitgerold en de managementinformatie uit dit systeem wordt gebruikt voor gerichte sturing op toename van 1e lijns afhandeling en de afhandelingstijd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het productenbereik van het KCC is toegenomen. De 1e fase van professionalisering is afgerond door het structureel inzetten van de beschikbare sturingsinformatie. Deze sturingsinformatie is van belang om de kwaliteit van de vraagbeantwoording en de doorlooptijd te optimaliseren.

Beleidsveld

Burgerzaken

De werkzaamheden van het beleidsveld Burgerzaken zijn:

- het uitvoeren van de Wet Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens in de meest brede zin (waaronder de Burgerlijke Stand) en diverse bijzondere wetten;
- het organiseren van verkiezingen, referenda en het uitvoeren van noodwetgeving;
- het verstrekken van de volgende producten: reisdocumenten, rijbewijzen, afschriften, verklaringen omtrent het gedrag, huwelijk, geboorte en overlijden.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren van onze taken, waarbij de kwaliteit minimaal op het landelijk voorgeschreven niveau wordt gehouden.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Voortzetting van het bestaande beleid:

Het verder ontwikkelen van (kanaal-)sturing voor diverse dienstverleningsproducten.

De midoffice is verder ontwikkeld zodat op termijn de meeste mutaties rechtstreeks in de bevolkingsadministratie worden verwerkt.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Burgerzaken

De kwaliteit van de GBA voldoet voor de onderdelen proces en privacy en voor wat betreft de integriteit van de (persoons-) gegevens aan de wettelijk vastgestelde norm.

Publiekszaken

Het klanttevredenheidsonderzoek van 2013 laat, evenals 2012, een tevreden klant zien. Het leverde gemiddeld een cijfer 8 op voor de dienstverlening aan de balie. Continueren van dit resultaat, ondanks de te realiseren bezuinigingen, is het doel en vormt de basis voor de activiteiten in 2014.

Beleidsveld

Belastingen

De werkzaamheden van de afdeling Belastingen zijn:

- het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingaanslagen voor Groningen, Delfzijl, Appingedam, Loppersum (DAL-gemeenten) en Ten Boer;
- het behandelen van daartegen ingediende bezwaar- en verzoekschriften voor Groningen, DAL-gemeenten en Ten Boer;
- het vaststellen van de waarde van alle woningen en bedrijven (uitvoering Wet WOZ) in Groningen, DAL-gemeenten en Ten Boer.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Het rechtmatig en tijdig uitvoeren van de bovengenoemde taken.
- Het realiseren van de begrote belastingopbrengsten.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Heffen belastingen

We hebben in januari 2013 de aanslagbiljetten en WOZ-beschikkingen voor Groningen, de DAL-gemeenten en Ten Boer verstuurd.

We hebben conform de dienstverleningsovereenkomst met de DAL-gemeenten de belastingtaken voor die gemeenten uitgevoerd. Na aanvankelijke aanloopproblemen verloopt de uitvoering van de belastingtaken voor de DAL-gemeenten inmiddels naar volle tevredenheid van de opdrachtgevers.

Doorberekening kosten

We hebben voor de producten en diensten waar dat mogelijk is op efficiënte wijze de kosten in rekening gebracht bij de gebruiker.

Kostendekkendheid

In de Tarievennota 2013 is het lopende tarievenbeleid gecontinueerd:

- gebruikers krijgen de volledige kostprijs in rekening gebracht voor onze producten en diensten;
  - indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen tarief worden vastgesteld; indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.
-

Kwijtschelding

In 2013 hebben we kwijtschelding verleend aan mensen op het sociale minimum en aan ondernemers (voor hun privé-belastingsschulden). Kwijtschelding wordt verleend van de afvalstoffenheffing en hondenbelasting. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldingsgerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden. Eind 2013 is de Groningse kwijtscheldingsregeling uitgebreid. Ook van de leges voor huwelijksvoltrekkingen, het afleggen van huisbezoeken aan ouderen in verband met de verstrekking van reisdocumenten en de leges voor gehandicaptenparkeerkaarten is kwijtschelding mogelijk.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De gestelde doelen zijn gehaald.

Beleidsveld

Rechtsbescherming

De volgende werkzaamheden worden door de afdeling rechtsbescherming uitgevoerd:

- advisering aan gemeentebestuur over bezwaarschriften;
- advisering aan diensten en concern over rechtspositionele zaken;

- bepleiten van het gemeentelijk standpunt bij (hoger) beroepsprocedures bij de bestuursrechter;
- ondersteuning van de algemene commissie voor bezwaarschriften en van de (bezwaar)commissie voor algemene rechtspositionele aangelegenheden.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Advisering en ondersteuning over rechtspositionele zaken aan diensten en concern, behandeling van algemene en personele bezwaarprocedures, regievoering procedures bij de bestuursrechter, communicatie met burgers en indieners van bezwaar.

Een steeds belangrijker onderdeel van de werkzaamheden van de afdeling is het onderzoeken van mogelijkheden om het geschil op te lossen, hetzij doordat de betreffende dienst het bestreden besluit herziet ofwel doordat partijen in onderling overleg tot een oplossing komen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Afhandeling bezwaarprocedures en geschillenbeslechting

In 2013 heeft de afdeling 764 algemene bezwaren en 109 personele bezwaren afgehandeld.

Daarvan is circa 30% ingetrokken door de indiener omdat het bestreden besluit is herzien of omdat de indiener om een andere reden heeft afgezien van verdere behandeling van het bezwaar.

Afhandeling beroepsprocedures bij de bestuursrechter

De bestuursrechter heeft 59 maal een uitspraak gedaan over een ingesteld beroep. In 24% van de gevallen heeft de rechter de indiener gelijk heeft gegeven, dit betekent dat het genomen besluit in 76% van de gevallen in stand is gebleven.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Door overleg en communicatie met indieners is circa 30% van de bezwaarprocedures voortijdig ingetrokken.

OVERIGE STADHUIS EN STADJER

Binnen dit deelprogramma worden salarislasten voor het programma Stadhuis en Stadjer verantwoord. Er is geen specifiek beleidsveld.

Beleidsvelden

- Overige stadhuis en stadjer

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overig Stadhuis en Stadjer is 303 duizend euro en deze lasten worden gedekt uit overige opbrengsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Stadhuis en Stadjer						
Deel- progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
11.1	ROEZ	Contact met de burger	90	90	91	-1
11.2	BSD/ROEZ	Beleidscommunicatie	788	888	765	123
11.3	DIA	Publieke dienstverlening	18.375	18.702	19.268	-566
11.4	DIA	Overig Stadhuis en Stadjer	279	277	303	-26
Totaal lasten			19.532	19.957	20.427	-470
Baten						
11.1	ROEZ	Contact met de burger	45	45	55	10
11.2	BSD/ROEZ	Beleidscommunicatie	373	368	334	-34
11.3	DIA	Publieke dienstverlening	8.285	8.579	8.890	311
11.4	DIA	Overig Stadhuis en Stadjer	190	190	188	-2
Totaal baten			8.893	9.182	9.467	285
Totaal saldi voor bestemming			-10.639	-10.775	-10.960	-185
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			514	514	514	0
Totaal onttrekkingen			0	0	0	0
Totaal saldi na bestemming			-11.153	-11.289	-11.474	-185

11.3 Publieke dienstverlening

N 255 duizend euro

Het aantal bureaus dat namens woningeigenaren bezwaarprocedures voert neemt toe. Deze bureaus werken gratis. Bij een succesvol bezwaarschrift heeft de burger het voordeel van een lagere WOZ-waarde en daarmee een belastingvoordeel. Het bureau ontvangt van ons de wettelijke vergoeding voor de gemaakte proceskosten (447 duizend euro nadelig).

Door vertraging in de besluitvorming op rijksniveau zal de vervanging van het GBA-systeem (59 duizend euro voordelig) later plaatsvinden. Omdat de huidige software (Cipers) inmiddels is afgeschreven, vallen in 2013 de kapitaallasten vrij (55 duizend euro voordelig).

De belastingsoftware GOUW is inmiddels economisch afgeschreven, hierdoor vallen de kapitaallasten volledig vrij. Deze voordelige vrijval van 113 duizend euro is vanaf 2014 incidenteel aangemerkt als bezuiniging tot het moment dat de software wordt vervangen.

Onderdeel van het op 27 maart 2012 vastgestelde ontwikkelplan KCC is de bezuinigingstaakstelling van 611 duizend euro. In de begroting van de afdeling Publiekszaken staat een deel van deze taakstelling (102 duizend euro nadelig). De gehele taakstelling is in 2013 niet gerealiseerd, omdat pas eind 2013 de dienst KCC's aangesloten zijn.

Voor het versturen van aanmaningen en dwangbevelen brengt de gemeente kosten in rekening bij de belastingplichtige. Er zijn in 2013 meer aanmaningen en dwangbevelen verstuurd dan geraamd. Deze toename heeft te maken met de huidige economische situatie (116 duizend euro voordelig).

Daarnaast zijn er nog diverse kleine afwijkingen van per saldo 49 duizend euro nadelig.

PROGRAMMA 12

Bedrijfsvoering

Efficiënt, samenwerkend, verantwoord

We streven naar een efficiënte en op samenwerking gerichte organisatie die zoveel mogelijk integraal werkt. Dat betekent samenwerken met elkaar, met de collega's van andere diensten en met anderen.

Als grote werkgever en opdrachtgever wil de gemeente het goede voorbeeld geven. We hechten veel waarde aan modern werkgeverschap, duurzaamheid en sociale verantwoordelijkheid.

DEELPROGRAMMA'S

- 1. Innovaties**
- 2. Personeel**
- 3. Facilitaire dienstverlening**
- 4. Overige bedrijfsvoering**

INNOVATIES

Het deelprogramma Innovaties heeft vooral betrekking op de innovaties binnen de bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling. Personeel en Organisatie hebben we ondergebracht in een afzonderlijk deelprogramma. Dat geldt eveneens voor de Facilitaire dienstverlening.

Binnen de gemeente Groningen vinden ingrijpende veranderingen plaats in de PIJOFACH-functies (Personeel, Informatie, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) met als doel een basis te leggen voor een meer flexibele organisatie en om bezuinigingen te kunnen realiseren. Onze ambitie is te komen tot een efficiënte en effectieve samenwerking binnen de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen. Het motto hierbij is: Centraal wat kan en decentraal wat moet. Vanuit deze ambitie hebben wij de volgende opdracht geformuleerd:
'Ontwikkel een nieuwe gezamenlijke PIJOFACH-organisatie die goedkoper (10 miljoen minder in 2014), duurzamer en professioneel wordt.'

De contouren van de toekomstige PIJOFACH organisatie zijn opgesteld. We kiezen voor een Shared Service Center (SSC) als ontwikkelrichting voor 'dat wat centraal kan' Er is sprake van een SSC als binnen een organisatie alle processen die op een ongeveer vergelijkbare wijze worden of kunnen worden uitgevoerd, zijn samengevoegd in een nieuwe, semi- autonome, resultaatverantwoordelijke eenheid die op basis van afspraken haar diensten aan andere eenheden levert. Het doel van een SSC is de servicekwaliteit te verbeteren en tegelijkertijd kosten te besparen.

Door de PIJOFACH organisatie zo in te richten dat zij in staat is om blijvend aan de veranderende vraag van het primaire proces te voldoen, sluit zij aan bij de vraggerichte visie uit het Collegeprogramma.

Beleidsvelden

- Informatisering en automatisering
- Financiën en control
- Inkoop
- Bestuurlijke en juridische zaken

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Innovaties bedraagt 3,3 miljoen euro. Deze lasten zijn gedekt uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Informatisering en automatisering

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Vanuit het besef dat ICT een cruciale factor is voor de ontwikkeling van de gemeente en haar relaties met de samenleving, streefden we (de I&A-organisatie) in 2013 de volgende doelen na:

- een I&A-organisatie die minder kost, een hoge kwaliteit van diensten levert, innovatief is en meer bijdraagt aan organisatieontwikkeling;
- digitalisering van de bedrijfsvoering waardoor deze efficiënter en flexibeler wordt;
- betere digitale werkplekvoorzieningen die het "nieuwe werken" (m.n. mobiliteit en flexibiliteit) ondersteunen;
- meer gemeenschappelijke informatie;
- ervaring opdoen met het beschikbaar stellen van gemeentelijke gegevens als open data en de effecten hiervan op de dienstverlening en de bedrijfsvoering;
- meer samenwerking met andere overheden;

Wat hebben we hiervoor gedaan?**Een betere I&A-organisatie**

Een groot deel van de ontwikkelingsinspanning van de I&A-organisatie is besteed aan de ontwikkeling van het Shared Service Center. De I&A-organisatie moest enerzijds de informatievoorziening aanpassen aan de gereorganiseerde diensten en moest anderzijds een adequate informatievoorziening voor het SSC zelf ontwikkelen. Eén van de resultaten hiervan is bijvoorbeeld het serviceplein waarop medewerkers online diensten van het SSC kunnen aanvragen. Daarnaast is in 2013 veel inspanning besteed aan de uitvoering van het doelmatigheidsonderzoek I&A, waarin de mogelijkheid en wenselijkheid van uitbesteding of samenwerking zijn verkend.

Digitalisering bedrijfsvoering

De meeste inspanning is (door DIV) besteed aan de migratie van papier naar digitaal, bv. de digitalisering van documenten voor schuldhulpverlening en bijstandsuitkering. De digitalisering van onze werkprocessen, waardoor standaardisatie en innovatie mogelijk wordt, vordert echter maar langzaam. Op dat gebied zijn wel twee pilots uitgevoerd die de besluitvorming over de aanpak van grootschalige procesdigitalisering moeten ondersteunen.

Gemeenschappelijke informatie

Voor de wettelijk verplichte basisregistraties is een programmaplan opgesteld, waardoor deze in samenhang ontwikkeld gaan worden en daardoor effectief bij kunnen gaan dragen aan verbetering van de dienstverlening en aan kostenreductie. De ontwikkeling van eigen gemeenschappelijke gegevensregistraties, zoals een personeelsregistratie, maakt hier ook deel van uit.

Digitale werkplekvoorzieningen

We hebben een nieuwe digitale werkplek die de basis vormt voor mobiel werken, thuiswerken en beter samenwerken (het Nieuwe Werken). Deze nieuwe digitale werkplek is in 2013 op veel werkplekken geïmplementeerd (plm 30%). Dat biedt uitzicht op de reductie van het aantal werkplekken (flexwerken). De mail kan inmiddels vanaf elk apparaat worden benaderd. Er is een nieuw intranet dat betere mogelijkheden biedt om als één gemeente samen te werken. Daarnaast is beleid ontwikkeld voor de beheersing van de kosten van mobiele apparatuur, met name door reductie van het aantal tablets en mobiele telefoons en door toekomstige invoering van Bring-Your-Own-Device.

Open data

In samenwerking met de provincie Groningen heeft de gemeente een nieuw webportaal gelanceerd voor gegevens die ze als "open data" ter beschikking stelt. (Zie <http://data.groningen.nl>) Een voorbeeld van een gegevensverzameling die als open data is gepubliceerd, is de financiële begroting. Van deze gezamenlijke ontwikkeling wordt o.a. een economisch effect verwacht doordat het bedrijfsleven de gegevens gaat gebruiken voor de ontwikkeling van innovatieve diensten. In het festival Let's Gro zijn deze mogelijkheden verkend.

Samenwerking met andere overheden

Het samenwerkingsverband van Noordelijke overheden heeft geleid tot een nieuw gemeenschappelijk Datacenter op Westpoort. Een deel van de gemeentelijke computers is inmiddels verhuisd. Vanwege het economisch belang van dit nieuwe data-center heeft de gemeente ervoor gezorgd dat haar netwerkinfrastructuur ook Westpoort en Zernikepark goed ontsluit.

Wat hebben we bereikt?

In mei 2013 heeft de raad de bestuurlijke ICT-visie Groningen Digitaal goedgekeurd. Daarmee is een betere basis gelegd voor de sturing op de I&A-ontwikkeling. De bovenstaande doelstellingen voor informatisering en automatisering zijn hieruit afgeleid. (Voor de resultaten met betrekking tot digitale dienstverlening en - burgerparticipatie verwijzen we naar de rapportage van het programma Stad en Stadhuis.)

De meeste vorderingen zijn geboekt bij de ontwikkeling van de nieuwe I&A-organisatie binnen het SSC en bij de ontwikkeling van de nieuwe digitale werkplek. Het doelmatigheidsonderzoek voor I&A

vormt een goed vertrekpunt voor de doorontwikkeling van de I&A-organisatie naar meer samenwerking en uitbesteding. De realisatie van het Overheids Datacenter Noord moet als een belangrijke mijlpaal worden beschouwd voor gemeente-overstijgende samenwerking. De eerste ervaring met innovatie door middel van open data is positief, maar het is te vroeg om concrete effecten aan te kunnen geven. De doelen op het gebied van de digitalisering van de bedrijfsvoering vergen investeringen die in de huidige financiële situatie problematisch zijn. De ambitie op dit terrein zal daarom meer in overeenstemming moeten worden gebracht met de financiële mogelijkheden.

i-beveiliging

De gemeente Groningen heeft in 2013 verdere stappen gezet op het gebied van informatiebeveiliging.

Zo heeft de gemeente de DigiD audit succesvol doorlopen en zijn risicoanalyses uitgevoerd.

Tevens is de aandacht gericht op het omgaan met beveiligingsincidenten en is een proces ingebed voor het managen van beveiligingsincidenten. Om hier invulling aan te geven is begin 2013 gestart met een pilot met de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en is de gemeente formeel aangesloten op de dienstverlening van de IBD. Hierdoor is het interne proces aangescherpt. Tevens is een beleid voor responsible disclosure vastgesteld en gepubliceerd, waarbij ethical hackers gevonden kwetsbaarheden kunnen melden.

Daarnaast is gestart met het actualiseren van het informatiebeveiligingsbeleid op basis van de baseline informatiebeveiliging gemeenten. Tot slot kan gemeld worden dat het informatieclassificatiebeleid verder geïmplementeerd is.

Beleidsveld

Financiën en control

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De gemeente Groningen wil goede informatie op de juiste momenten met een goede kwaliteit, op basis waarvan de juiste besluiten genomen kunnen worden.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ontwikkeling controlfunctie

In 2013 is verder invulling gegeven aan de ontwikkeling van de bestuursdienst naar een concernstaf. Dit heeft begin 2014 geleid tot de vorming van het team Control binnen de concernstaf. Tezamen met de afdelingen Financiën Advies en Financiën Rapportage & Verantwoording wordt binnen de gemeente invulling gegeven aan de controlfunctie op basis van de nieuwe besturingsfilosofie.

Ontwikkeling managementinformatievoorziening

In het SSC van de gemeente Groningen is de afdeling Financiën informatiecentrum opgericht. Hierin wordt de ontwikkeling van de managementinformatievoorziening verder ontwikkeld.

Ontwikkeling Financiën

Begin 2014 is het SSC van start gegaan. Op basis van het uitvoeringsplan is binnen het SSC de vakdiscipline Financiën opgericht. Tegelijkertijd is in 2013, als gevolg van de integratie die de gemeente doormaakt, het financieel besturingsmodel voor de Gemeente Groningen verder uitgewerkt.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we de voorbereidingen ten aanzien van Financiën en Control zodanig vormgegeven zodat begin 2014 de start van SSC en Concernstaf kan plaats vinden binnen de vastgestelde kaders.

Beleidsveld

Inkoop

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Vanuit onze inkoopfunctie dragen we er zorg voor om op doeltreffende, doelmatige en rechtmatige wijze de juiste producten en/of diensten in te kopen. Dit doen wij bij de meest geschikte leverancier tegen een goede prijs. Ook richten wij ons op enkele inkoop-gerelateerde doelen: Social Return, Duurzaamheid en MKB-vriendelijk inkopen. Per 1 april 2013 is de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Mede hierdoor hebben wij aangekondigd in 2013 te starten met de voorbereidingen om het gemeentelijke inkoopbeleid te herzien.

In 2013 wilden we ervoor zorgen klaar te staan voor de vorming en invulling van de inkoopfunctie binnen het Shared Service Center.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Onderstaande activiteiten zijn uitgevoerd om ons doel te bereiken.

Implementeren nieuwe aanbestedingswet

Om conform de Aanbestedingswet 2012 in te kopen hebben we invulling gegeven aan de inrichting van het klachtenloket.

Daarnaast hebben, conform wetgeving, een checklist opgesteld waarmee we recht doen aan de motiveringsplicht ten aanzien van uitgenodigde partijen bij onderhandse aanbestedingen.

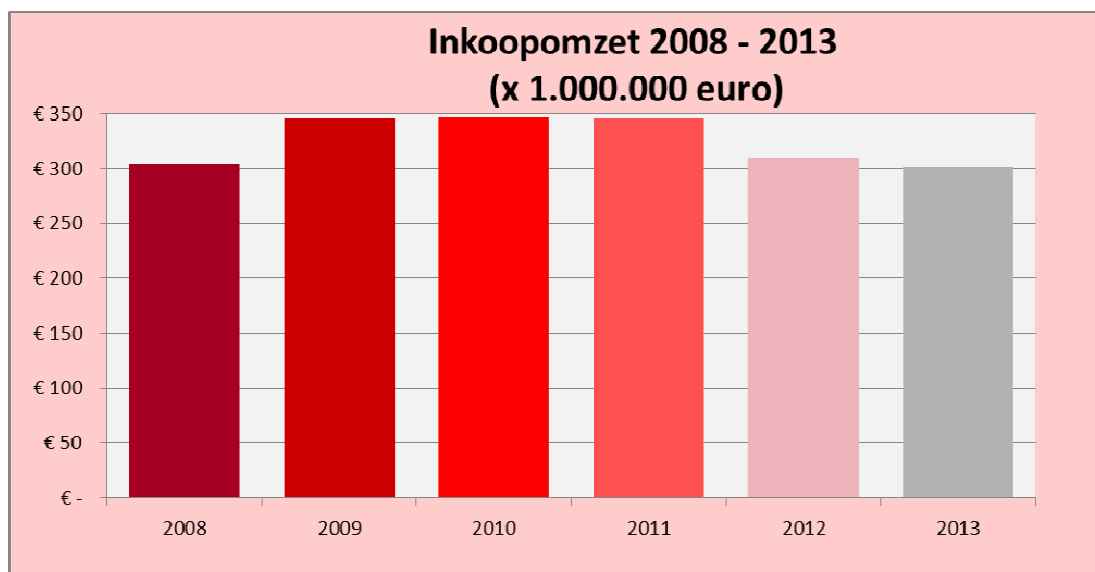
Voorbereiding Shared Service Center

In 2013 zijn we gestart met de inrichting van werkprocessen en taken voor de vorming van de afdeling inkoop in het Shared Service Center. De ambitie om hier de volledige inkoop van de gemeente Groningen te verzorgen wordt gefaseerd ingevoerd. Inkoop richt zich op vier taken. Te beginnen met inkopen op strategisch niveau, hierin wordt beleid en marktkennis over productgroepen uitgewerkt. Op tactisch niveau worden de aanbestedingen uitgevoerd en op operationeel niveau worden de inkooptransacties uitgevoerd. Daarnaast is er een overkoepelende Frontoffice, het eerstelijns contact, zowel voor interne als externe vragen over inkoop.

Meetbare resultaten

De inkoopomzet in 2013 bedraagt 302 miljoen euro. De omzet is daarmee nog iets gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar 2012. De omzet ontwikkeling vanaf 2008 staat in grafiek 1 weergegeven.

De inkoopcijfers zijn gebaseerd op een analyse van de inkoopfacturen zoals zijn geboekt in DaFinci. Betalingen aan andere overheidsorganen en subsidies worden niet gerekend als inkoop en zijn niet opgenomen in de verslaglegging. Het jaarverslag 2013 is het laatste verslag dat gepresenteerd zal worden op basis van de dienstenstructuur.

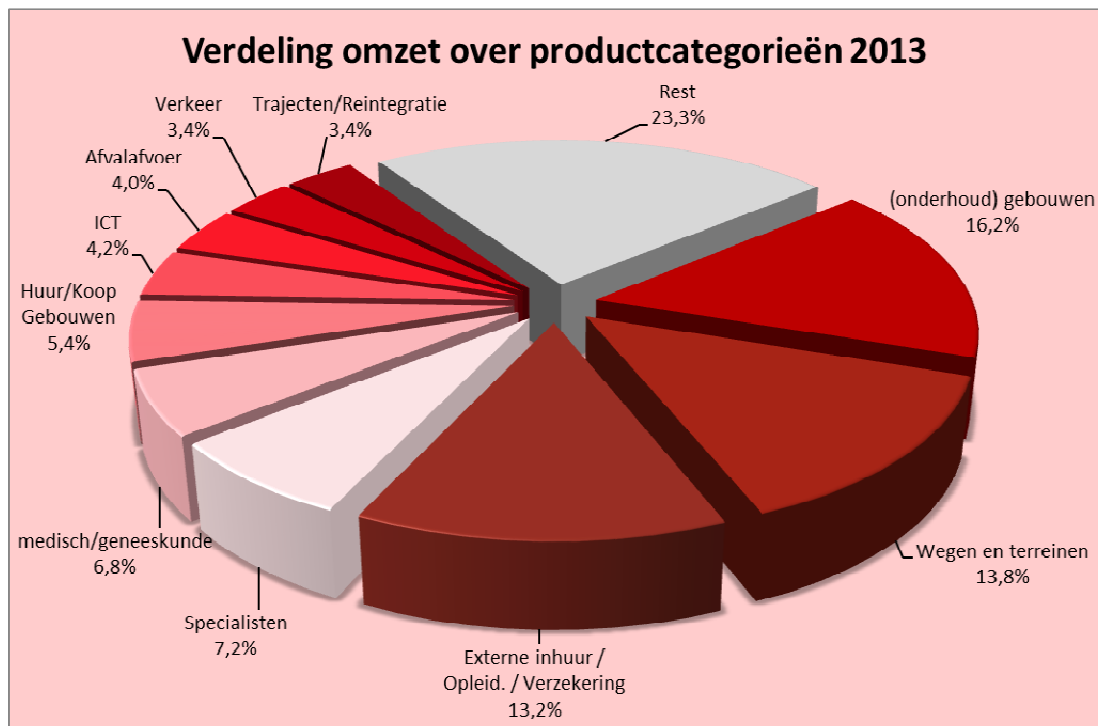

Grafiek 1: Ontwikkeling inkoopomzet per jaar

Voor 2013 werd 260 miljoen euro inkoopomzet begroot de uiteindelijke gerealiseerde omzet bedraagt 302 miljoen euro.

Grafiek 2: Inkoopomzet 2013 vergelijking met begroting 2013 per dienst

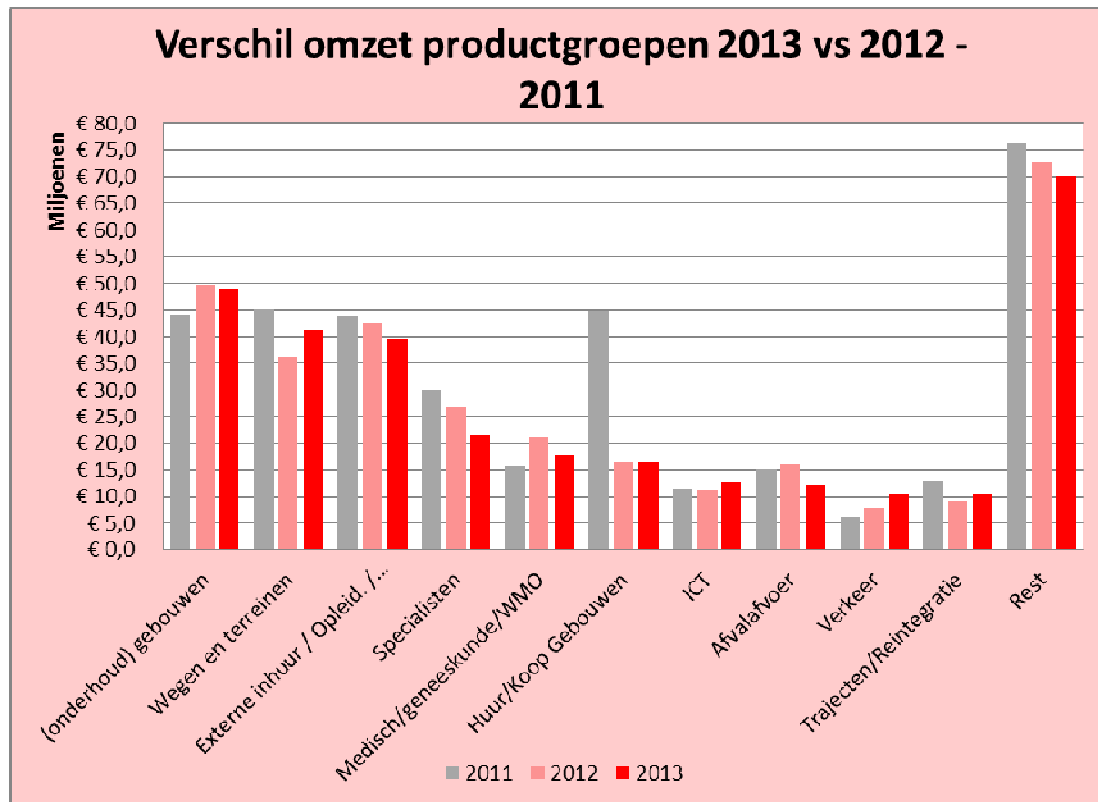
Zoals getoond in grafiek 2 zijn er per dienst afzonderlijk sterke verschillen tussen begroting en realisatie. Een van de oorzaken is dat, met name bij de grote projecten, sterke verschillen kunnen optreden tussen het tijdvak waarbinnen begroot is en het tijdvak van realisatie. Voor RO/EZ en Stadsbeheer (oud: Milieudienst) worden de verschillen veroorzaakt door het overgaan van de afdeling Stadsbeheer van RO/EZ naar de Milieudienst, wat in de begroting nog niet was meegenomen. Bij de DIA constateren we vooral hogere uitgaven aan Verzekeringspremies en Software. Bij OCSW is het aandeel aan bouwkundige investeringen gestegen, bij SOZAWE was er juist een daling op het gebied van Trajecten/Re-integratie.

Grafiek 2: relatieve verdeling inkoopomzet voor de grootste hoofdcategorieën

Analyses (grootste productcategorieën)

Om zichtbaar te laten zijn op welke gebieden de inkoop worden gedaan, staat in grafiek 2 het inkoopvolume verdeeld naar de tien grootste productcategorieën. De restcategorie (overige inkoop) is iets gedaald ten opzichte van 2012.

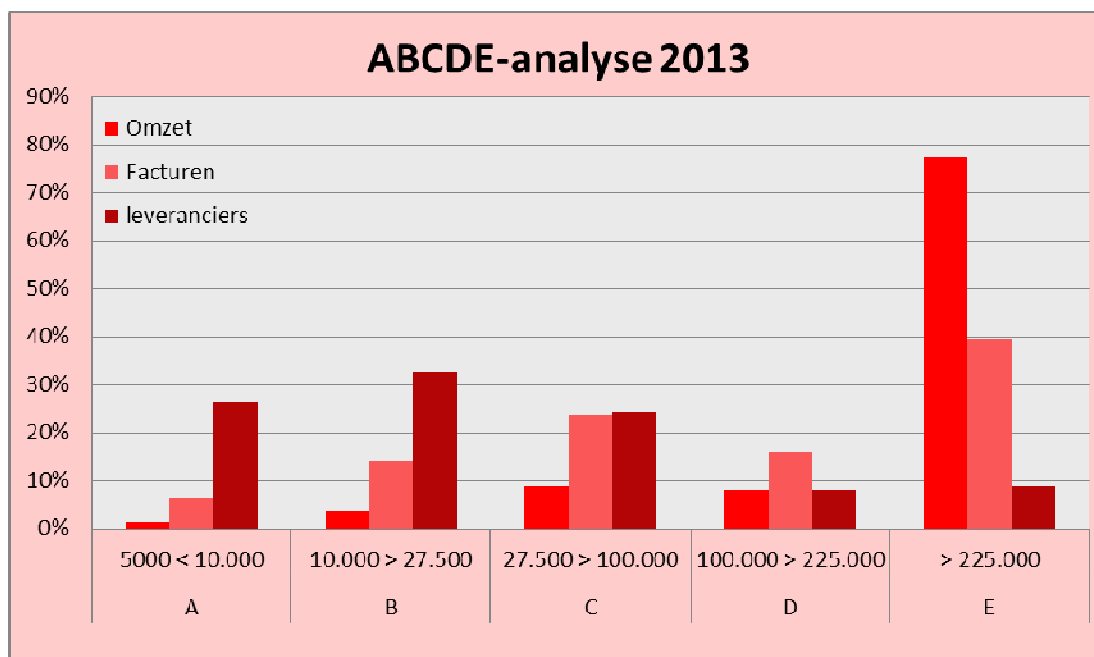

Grafiek 3: verschuivingen in uitgaven in de grootste hoofdcategorieën.

In grafiek 3 tonen we de omzet van de grootste productgroepen over de laatste drie jaren. Anders dan de productgroep huur/aankoop gebouwen (2011; aankoop suikerunieterrein) zijn er geen grote

.....
verschillen waarneembaar.

Grafiek 4: ABCDE analyse 2013

Verhouding leveranciers, omzet en facturen

Door een betere beschikbaarheid van inkoopinformatie dankzij het financiële systeem DaFinci is het ook mogelijk kwartaal rapportages maken. Deze verbeterde informatievoorziening is input voor een meer gerichte sturing.

In grafiek 4 staat de analyse van de leveranciers die voor meer dan 5 duizend euro geleverd hebben. Op basis van de totale inkoopomzet bij een bepaalde crediteur wordt deze gerubriceerd in een groep. Door omzet, facturen en leveranciers relatief te tonen kan er een beeld gevormd worden in welke groepende meeste omzet, facturen of leveranciers aanwezig zijn en de onderlinge verhouding hiertussen. De sterkere sturing is te zien doordat ongeveer 80% van de omzet bij ongeveer 10% van de leveranciers wordt afgenomen, dit betekent dat de omzet sterk gebundeld wordt bij een klein aantal leveranciers. Het bundelen van de omzet komt voort uit het doel zoveel mogelijk de inkoopomzet te vervatten in overeenkomsten.

Beleid, resultaten en activiteiten

Duurzaam Inkopen

Het gemeentelijk inkoopbeleid gaat uit van 100 procent duurzaam inkopen. In 2013 zijn de aanbestedingen minimaal volgens de richtlijnen van Agentschap NL (onderdeel van het ministerie Economische Zaken) uitgevoerd. Deze richtlijnen waarborgen dat de inkoop duurzaam worden uitgevoerd. Als de Europese richtlijnen het toelaten proberen we duurzamer in te kopen dan de bovengenoemde richtlijnen. Als voorbeelden zijn te noemen de aanbesteding Drukwerk, Bedrijfswagens, Kerstpakketten. In deze aanbestedingen zijn aanvullende eisen opgenomen met betrekking tot duurzaamheid als het gaat om het drukproces en het gebruik van chemicaliën, de emissienormen van bedrijfswagens en het vullen van het kerstpakket met volledig biologische producten.

Sociaal inkopen

Sinds 2010 is Social Return onderdeel van ons inkoopbeleid. Dit houdt in dat van alle grote projecten die we aanbesteden, de opdrachtnemer verplicht is om 5% van de aanneemsom te besteden aan het inzetten van werklozen (WW en Wwb), werkzoekenden, Wsw geïndiceerd of schoolverlaters. Op deze manier creëren we extra kansen voor werkzoekenden in de regio om via een Social Return werkplek door te stromen naar een reguliere baan.

In 2013 zijn 1.081 banen en werk/leerplekken gerealiseerd door toepassing van Social Return. Voor een groot deel zijn deze gerealiseerd in de thuiszorg. In deelprogramma 1.2 Arbeidsmarktbeleid worden de resultaten op gebied van Social Return toegelicht.

De gemeente Groningen hanteert in haar inkoop de uitgangspunten van maatschappelijk

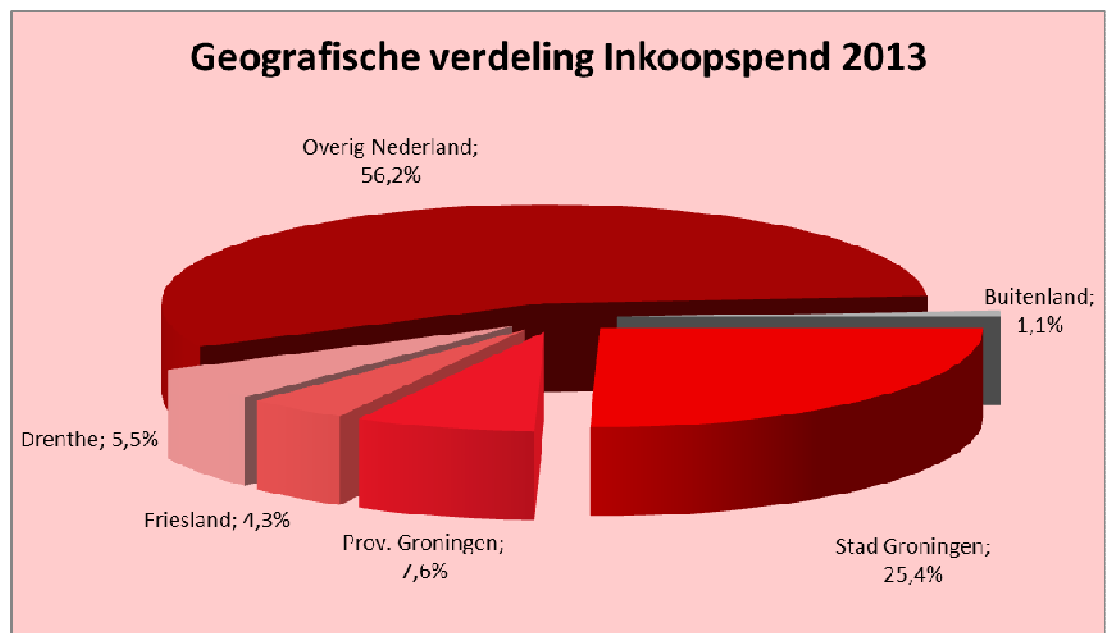
verantwoord ondernemen (MVO). Onderdeel daarvan vormt de bejegening van toeleveranciers en werknemers. Om deze reden heeft de gemeente Groningen de Code Verantwoordmarktgedrag Schoonmaak ondertekend. Deze Code draagt er zorg voor dat schoonmakers onder goede omstandigheden hun werk kunnen uitvoeren. In 2013 is de aanbesteding Schoonmaak, gebaseerd op prestatieschoonmaak, conform deze code uitgevoerd.

Samenwerking

De gemeente Groningen werkt op meerdere inkoopvlakken samen met andere overheidsorganisaties. Voor kennisdeling wordt er zitting genomen in het Inkoop Platform Groningen (IPG). In het IPG zijn vrijwel alle publieke instellingen in de stad vertegenwoordigd. Het IPG richt zich op inhoudelijke en organisatorische samenwerking. Ook wordt op het gebied van aanbestedingen met meerdere andere partijen samen aanbesteed. Als voorbeelden hiervan zijn te noemen de aanbesteding Wegenzout, Elektriciteit, Aardgas en Wmo.

Regionaal Inkopen

Grafiek 5 toont de geografische spreiding van de inkoopomzet van de gemeente Groningen.

Grafiek 5, regionale omzet gemeente Groningen

Het aandeel inkopen in Stad is in vergelijking met voorgaande jaren gedaald met meer dan dertien procentpunt tot 25%. Daarmee zakt ook het aandeel van de drie noordelijke provincies onder de 43%. Een deel van de omzet van de Stad is deels weggelekt naar de regio, de andere reden is dat in 2013 bouwactiviteiten en het onderhoud van gebouwen is uitgevoerd door niet regionale partijen. Belangrijk om aan te geven is dat dit niet betekent dat er geen gebruik gemaakt wordt van regionale onderaannemers, of medewerkers woonachtig in het noorden.

Organisatorische inrichting

Met het afsluiten van het jaar 2013 is de inkoopfunctie in het Shared Service Center ondergebracht. Dit is een van de stappen in het vormgeven van het sturingsmodel op inkopen: categoriemanagement. Een groot deel van de inkoopcategorieën heeft een jaarplan opgesteld.

In 2013 is ook de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. Met deze wet wordt een sterkere positie van het MKB in aanbestedingen beoogd. Daarnaast is er een klachtenregeling ingevoerd en hanteren we de gids proportionaliteit. Mede hierdoor zijn wij inmiddels gestart met de voorbereidingen om ons inkoopbeleid te herzien.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Implementeren nieuwe aanbestedingswet

Per 1 april 2013 is de Aanbestedingswet 2012 in werking getreden. De belangrijkste verandering zit voornamelijk in de motiveringsplicht en het klachtenloket. De wet heeft geleid tot aanpassingen in de gebruikte formats en werkprocedures. Wijzigingen in het inkoopbeleid worden in 2014 meegenomen bij de herziening van het inkoopbeleid.

Vorbereiding Shared Service Center

We hebben bereikt dat we de inkooporganisatie klaar hebben om de overgang naar het SSC/Inkoop te maken.

Beleidsveld

Bestuurlijke en juridische zaken

De activiteiten van BJZ hebben zich in 2013 grotendeels beperkt tot het zo goed mogelijk draaiende houden van de juridische functie, in afwachting van de definitieve totstandkoming van de juridische Shared Service organisatie.

Voorafgaand aan de reorganisatie was al capaciteit anders ingezet en ingeleverd. Dat heeft de mogelijkheden om preventieve acties te doen althans in 2013 zeer beperkt. De toets op juridische kwaliteit heeft zich noodzakelijkerwijs vooral beperkt op de collegestukken.

-
- Er zijn grote vorderingen gemaakt bij het inventariseren en nadenken over de omgang met de zogenaamde verbonden partijen, dit naar aanleiding van een rekenkameronderzoek
  - Verder heeft in het kader van de straks definitief in werking treden van de wet markt en overheid een inventarisatie plaatsgevonden naar marktactiviteiten van de gemeente. Er is vervolgens een slag gemaakt in het onderzoek naar de kostendekkendheid van die activiteiten, alsmede de vraag of deze activiteiten in het kader van het algemeen belang kunnen worden geduid. In juni 2014 zal dit aan de raad kunnen worden voorgelegd. Juridische control. Dit betreft een doorlopende taak.
  - Gebruik en misbruik van de Wob is een belangrijk item geweest in 2013. We hebben een onderzoek gehouden op welke manier met gebruik en misbruik van de Wob kan worden omgegaan: dat heeft in een aantal gevallen geleid tot een vereenvoudigde afdoening en een minimum aan dwangsommen.
  - Actualisering concernrandvoorwaarden (mandaatbesluiten, organisatiebesluit). De mandaatbesluiten van de organisatie zijn herzien.
  - (Juridische) advisering teneinde de besluitvorming te versterken/verbeteren.
  - Check op afdoening van verzoeken op grond van de Wet openbaarheid van bestuur.

Lex Silencio Positivo

De Lex Silencio Positivo (LSP) houdt in dat een vergunning, indien niet tijdig op de aanvraag daarvoor is beslist, van rechtswege (ofwel na verloop van de beslistermijn automatisch) gegeven is. In 2011 heeft de raad besloten de Lex Silencio Positivo van toepassing te verklaren op de volgende (vergunning)stelsels: straatartiesten en straatmuzikanten, collectes, standplaatsen, marktstandplaatsen, snuffelmarkt, speelautomaten, inzameling huishoudelijk afval, parkeren en winkeltijden.

In de jaarrekening 2012 verantwoordden we voor het eerst het aantal verleende vergunningen op basis van de LSP. In 2013 is dit 1 keer voorgekomen (in 2012 was dat 8 keer).

Daarnaast bestaat het instrument van de 'dwangsom bij niet tijdig beslissen'. Aanvragers die te lang moeten wachten kunnen op basis daarvan een schadevergoeding krijgen. Daarbij is het zo dat art. 4:20a, lid 2 Awb bepaalt dat de dwangsom bij niet tijdig beslissen niet van toepassing is als de LSP van toepassing wordt verklaard.

In 2013 is 7 keer een dwangsom uitgekeerd, voor in totaal 5.960 euro (in 2012 was dat 11 keer, voor in totaal 11.424 euro).

PERSONEEL

Beleidsvelden

- Organisatie-ontwikkeling
- Personeelsontwikkeling
- Inhuur derden
- ARBO en verzuim
- Informatievoorziening

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de toegestane formatie en kosten in de primitieve en actuele begroting en de gemiddelde personele bezetting en personele lasten (realisatie/rekening 2013).

Het betreft hier uitsluitend het ambtelijk personeel dat in vaste of tijdelijke dienst is, dus exclusief het bestuur, de raad, externe inhuur en WSW-personeel.

	Primitieve begroting		Actuele begroting		Rekening	
	Formatie 2013		Formatie 2013		Bezetting 2013	
	fte	lasten	fte	lasten	fte	lasten
	3.124	201.731	3.110	202.530	2.946	198.351
Bovenformatief personeel	48	3.556	48	3.029	48	3.292
Totaal					2.994	201.644

Beleidsveld

Organisatieontwikkeling

Het doel van de organisatieontwikkeling is om te komen tot één Groningen, één organisatie. De gemeente Groningen wil een burgergerichte organisatie zijn die zich dienstbaar opstelt en efficiënt werkt. Alle medewerkers denken en handelen vanuit gezamenlijkheid en samenhang waarbij ze integraal samenwerken in netwerken en ketens dwars door organisatiegrenzen heen. Er is voor gekozen om het sturingsmodel binnen de organisatie aan te passen en via houding en gedrag de belangrijkste veranderingen te bewerkstelligen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het college van B&W heeft in april 2012 het koepelplan PIJOFACH vastgesteld. Op basis hiervan is de opdracht gegeven om ervoor te zorgen dat er op 1 januari 2014 een concern-breed Shared Service Center op gebied van bedrijfsvoering is gerealiseerd. Het toekomstig Shared Service Center dient een duurzame (flexibele) en professionele organisatie te worden die bijdraagt aan het vergroten van de efficiency van de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Shared Service Center (SCC)

In 2013 heeft een intensief traject met alle medewerkers plaatsgevonden; in ruim 1,5 maand tijd zijn er 700 plaatsingsgesprekken gevoerd. De processen worden/zijn heringericht en gestandaardiseerd zoals digitalisering van dossiers, factuurafhandeling, postafhandeling. De dienstbegrotingen zijn ontvlecht waardoor er nu één SSC begroting is gemaakt. De formatie is teruggebracht van 745 fte naar 645 fte (3,7 miljoen euro PIJOFACH taakstelling). Het SSC zit nu op vier locaties. Op 1 januari 2014 stond het SCC er. De vorming van het SCC is daarmee volgens plan gelopen.

Vorming concernstaf

De reorganisatie van Bestuursdienst naar concernstaf is afgerond en past bij de nieuwe besturingsfilosofie van de gemeente namelijk: een sterke concerngericht, meervoudige sturing en verantwoordelijkheden laag in de organisatie. Er vond een beperkte reductie van formatie plaats (zo'n 2 fte).

Vorming Beleidsunit Maatschappelijke Ontwikkeling

In 2013 zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een Beleidsunit Maatschappelijke Ontwikkeling. Eind 2013 is het principe besluit tot reorganisatie genomen. Doel van de

.....
verandering is meer professionaliteit en integraliteit. De structuurwijziging moet bijdragen aan een heldere en integrale focus en sturing op dominante thema's Er rust een taakstelling op van 10,1 fte verdeeld over 2013, 2014 en 2015.

Vorming Unit Werk, Financiële Diensten, Maatschappelijke Participatie

In de *(Re-)Visie* is de ambitie uitgesproken om een nieuwe uitvoeringsorganisatie voor werk, inkomen en participatie in te richten, waar onderdelen van de diensten SOZAWE en Iederz in op gaan. Het doel is een uitvoeringsorganisatie te bouwen waarin de dienstverlening efficiënter is georganiseerd, op basis van het te behalen resultaat. Het principe besluit tot reorganisatie is in februari 2013 genomen. De financiële taakstellingen die op de nieuwe organisatie rusten vereisen een ingreep in de uitvoeringskosten. Bij de verdere inrichting van de dienstverleningslijnen, de doorvertaling van effecten van de WWB en de Participatiewet en de verdere inrichting van de units wordt kritisch gekeken wat voor de uitvoering het minimaal noodzakelijke niveau van dienstverlening is.

Vorming Klantcontactcentrum (KCC) fase 1

De ontwikkeling van het KCC is in 2012 begonnen. In 2013 heeft de vorming daadwerkelijk plaatsgevonden waardoor de telefonie nu centraal in het KCC zit. Doel is verbetering dienstverlening, conform doelstellingen uit visie Publieke Dienstverlening. De vorming van de rest van het KCC (fase 2) moet nog plaatsvinden.

Verbetering van de bestuurlijke dienstverlening

.....
De commissie Cultuurverandering constateerde in haar evaluatie dat het proces van bestuurlijke dienstverlening - waarin ook cultuurverandering vorm moest krijgen - is verbeterd. Dat kwam vooral doordat er meer verantwoordelijkheid is gelegd bij de steller van een stuk en doordat er meer aandacht is voor politieke sensitiviteit en de gerichtheid daarop. De commissie zag ook verbeteringen in de dienstverlening aan de raad en de facilitering van het politieke debat. Een goede facilitering van de 'spelers' (van steller tot en met raad) heeft tot meer rolvastheid geleid. Ook de vereenvoudiging van het besluitvormingsproces heeft daar aan bijgedragen, met als kern een permanente betrokkenheid van de steller in het hele traject. De facilitering van stellers kreeg onder meer zijn beslag in handzame en digitaal beschikbare beschrijvingen van procedures en werkwijzen.

De opleiding van stellers kreeg in 2013 een vervolg. Voor de ontwikkeling van de professionaliteit die stellers nodig hebben - een dubbele professionaliteit waarin vak- of terreinkennis en politieke en bestuurlijke sensitiviteit samengaan - was die van grote waarde. De training is ontwikkeld en uitgevoerd door eigen trainers en droeg ook sterk bij aan het één-organisatie gevoel van stellers.

Terugdringen aantal control lagen

.....
Het aantal control-lagen is teruggebracht van drie naar twee en de control is gecentraliseerd en onder directe aansturing van de concerncontroller gebracht. Control is in het proces van bestuurlijke dienstverlening meer naar de voorkant gebracht waardoor het vertrouwen toeneemt en 'controle en reparatie achteraf' steeds meer verdwijnt. Tegelijkertijd is in 2013 gestart met het programma herinrichting begroting zodat de dienstbegrotingen kunnen worden ontvlochten en de raad een goed werkend transparant instrument in handen heeft voor sturing op budget en kaders voor beleid. De nieuwe begroting zal per 2015 ingaan.

Programma Verbinden Ontwikkelen Samenwerken

.....
In 2013 is een concern-breed programma Verbinden Ontwikkelen Samenwerken (VOS) opgezet, waarin het werken in de nieuwe organisatie centraal staat. Hiermee doorlopen alle medewerkers van de gemeente een ontwikkeltraject rond de organisatieontwikkeling 'Eén Groningen, één gemeente' en is een manier gevonden om de organisatie verder te ontwikkelen. Dit nieuwe programma stelt leidinggevend en medewerkers in staat de verandering zelf vorm te geven op gebied van rollen, samenwerking, houding en gedrag.

Het programma bestaat op hoofdlijnen uit drie deelprogramma's namelijk: een leiderschapsprogramma, een medewerkersprogramma en startprogramma's. Voor leidinggevend en is dit traject eind 2013 gestart. Voor medewerkers start dit in 2014. De startprogramma's zijn voor de nieuw gevormde organisatieonderdelen en starten in 2014. De kick off van het startprogramma SCC vond in februari 2014 plaats.

Doorlichting organisatie

.....
Het 2^e half jaar van 2013 is de organisatie doorgelicht door negen externe bureaus. Gekeken is

naar de efficiëntie en effectiviteit op taakniveau en de mogelijkheden om tot besparingen en innovaties te komen. Hier zijn rapporten over verschenen die in januari 2014 zijn besproken in de raad. Hierbij stond de vraag centraal hoe de organisatie zo goed mogelijk kon worden ingericht en de burgers en bedrijven optimaal konden worden ondersteund. Dit debat zal in 2014 vervolg krijgen.

Het Nieuwe Werken

In 2013 is de Nieuwe Digitale Werkplek geïntroduceerd waardoor medewerkers een werkplek met actuele technologie krijgen waarmee ze zowel thuis als in elk gemeentelijk pand toegang hebben tot de juiste programma's en bestanden. Dit is een randvoorwaarde voor flexibel werken en de opmaat naar daadwerkelijk Tijd en Plaats Onafhankelijk Werken met flexibele werkplekken, flexibele werktijden en een werkomgeving die past bij de aard van de werkzaamheden. Aan de Kreupelstraat en ook aan het Harm Buitenplein is in 2013 gestart met het werken volgens de principes van het Nieuwe Werken.

Vele verhuisbewegingen

In 2013 zijn heel veel medewerkers verhuisd. Dit heeft veel impact gehad. De locaties Eendrachtscade, de Gotenburgweg zijn af gestoten. Nieuw is de locatie Harm Buitenplein. In 2014 volgen nog veel meer verhuizingen. De organisatieveranderingen zijn nog niet overal afgerond maar door de verhuizingen worden logische organisatieonderdelen al wel fysiek bij elkaar geplaatst. Dit geeft een nieuwe dynamiek die past bij de verdere organisatieverandering.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het afgelopen jaar is veel inspanning gepleegd om de organisatie te transformeren naar een efficiënte burgergerichte organisatie. Het opheffen van de dienstenstructuur, de implementatie van het nieuwe sturingsmodel "schering en inslag", de vorming van de concernstaf en het SSC, de reorganisatie van de verschillende beleidsfuncties tot twee beleidsunits, etc. dragen bij aan een meer integrale aanpak van de uitdagingen waar we voor staan. Hiermee hebben we een paar flinke stappen gezet op weg naar één Groningen, één organisatie. We hebben de basis gelegd voor een toekomstbestendige, vitale organisatie.

Doelstelling komende jaren

Er volgen nog belangrijke implementaties. De taakstellingen op de organisatie bedragen 10 miljoen euro totaal vanaf 2017. De eerste resultaten hiervan moeten in 2015 al zichtbaar zijn. Deze taakstellingen vragen om keuzes en zullen op plekken pijn gaan doen. Daarbij moet de trekkracht van de organisatie goed in de gaten worden gehouden zodat de transformatie van de organisatie op een verantwoorde manier plaatsvindt.

Beleidsveld

Personeelsontwikkeling

De HRM agenda is erop gericht om de gewenste veranderingen naar één gemeentelijke organisatie en één werkgever te ondersteunen. Ook in 2013 ligt het zwaartepunt op de manier waarop wij ons werk doen: op kennis, houding en gedrag (vakmanschap en professionaliteit) en op de wijze van aansturing door het management (leiderschap).

Daarnaast staat de gemeente Groningen in de komende jaren voor een zware opgave.

Bezuinigingen en tegelijkertijd krimp door reorganisaties komen op ons af. De eerste grote reorganisatie die plaatsvindt, is de PIJOFACH reorganisatie ook wel genoemd het Shared Service Center (SSC). We moeten kritisch kijken naar de kwantiteit en kwaliteit van ons personeel afgezet tegen de toekomstige benodigde vaardigheden.

Voor de ontwikkeling naar één flexibele organisatie is het dan ook van groot belang dat managers en medewerkers optimaal worden gestimuleerd en gefaciliteerd om hun kwaliteiten in te zetten over afdeling- en dienstgrenzen heen.

Met het oog op de vergrijzing dient ook blijvend aandacht te zijn voor de arbeidsmarktpositie van de gemeente Groningen als aantrekkelijke werkgever voor de huidige medewerkers en nieuw (jong) talent.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Belangrijke HRM doelen voor 2013 zijn:

- Ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van leidinggevendenden;
- Verdere ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van medewerkers;
- Meer (horizontale) mobiliteit over afdeling- en dienstgrenzen heen;

- Kwalitatief goede stages en werk/leerplekken;
- De komende jaren als grote werkgever bijdragen aan het imago van Groningen als stad waar werk is voor talent.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van leidinggevenden

---

Centraal Management Development Overleg (CMD)

Het CMD versterkt de centrale sturing op invulling van leidinggevende vacatures vanaf schaal 12 met als resultaat dat meer leidinggevende vacatures met interne kandidaten worden ingevuld. In 2013 zijn er 39 vacatures besproken in CMD-verband. Hiervan zijn 17 vacatures ingevuld door middel van rechtstreekse voordracht door het CMD, waarvan 4 op een directiefunctie. De overige 22 vacatures zijn intern vacant gesteld, tijdelijk ingevuld of - een enkele keer - teruggetrokken of niet opnieuw ingevuld. Voor één directievacature is na een interne wervingsronde extern geworven. Dit heeft geleid tot invulling van de functie door een nieuwe medewerker van buiten. Eén directievacature is op interimbasis ingevuld door middel van externe inhuur.

Leiderschapsprogramma

In 2013 hebben al onze leidinggevenden de module “Leidinggeven in verandering” doorlopen. Dit is de eerste module van een organisatiebreed trainingsprogramma. In de module zijn onder andere aan bod gekomen:

- onze kernwaarden daadkrachtig, open, betrouwbaar, lef en samenwerken,
- de rol van de leidinggevenden in een veranderende organisatie,
- wat iedere leidinggevende zelf kan bijdragen aan de verandering van de organisatie en van de houding en gedrag van hun medewerkers.

Ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van medewerkers

---

Werkbegeleidingscyclus

In de begroting 2013 hebben wij ons het volgende doel gesteld:

De norm voor beoordelingsgesprekken is: minimaal 50% van het totaal aantal medewerkers. Het streven voor het aantal functioneringsgesprekken is 100% van het totaal aantal medewerkers. In de praktijk is dit niet haalbaar, want met medewerkers die langdurig ziek zijn, in de loop van het jaar in dienst komen of uit dienst gaan, of die veranderen van werkplek, wordt vaak geen functioneringsgesprek gevoerd. Rekening houdend met deze effecten wordt de norm voor functioneringsgesprekken gesteld op 80% van het totaal aantal medewerkers.

In 2013 hebben 1.965 medewerkers beoordeling gehad. Dat is meer dan 50% en daarmee hebben wij ons doel op dat punt bereikt.

In 2013 hebben 2.394 medewerkers een functioneringsgesprek gehad. Dat is 77% van het totaal aantal medewerkers (exclusief de Brandweer en de buitengewoon ambtenaren van de burgerlijke stand). Afgezet tegen de begroting 2013 hebben we ons voornemen voor 2013 bijna gerealiseerd. Maar wij zijn niet tevreden. Wij zijn van mening dat nog teveel medewerkers in onze organisatie geen functioneringsgesprek krijgen. Ons doel blijft dat iedere medewerker elk jaar een functioneringsgesprek krijgt, met uitzondering van de genoemde categorieën. Daarom nemen wij voor 2014 de volgende maatregelen:

- Iedere medewerker krijgt vóór 1 oktober een functioneringsgesprek.
- Ieder kwartaal ontvangt de wethouder P&O een rapportage met het aantal gevoerde functioneringsgesprekken. De eerste rapportage is in juni.
- In de derde week van oktober krijgt het college de eindrapportage.
- Gedurende het jaar sturen wij bij indien naar onze mening het aantal functioneringsgesprekken achter blijft.

Met deze maatregelen zorgen wij ervoor dat wij in 2014 de norm voor het aantal functioneringsgesprekken halen.

Hoewel strikt genomen niet te rekenen tot functioneringsgesprekken, willen wij toch opmerken dat in 2013 in het kader van de plaatsing voor de concernstaf en het SSC, met ruim 700 medewerkers individuele gesprekken zijn gevoerd.

Vorming en opleiding

In het jaar 2013 zijn de volgende concrete initiatieven ontwikkeld en uitgevoerd:

- Meerdere trainingen ‘bestuurlijke dienstverlening’ zijn uitgevoerd.
- De training ‘projectmatig werken’ is ontwikkeld en uitgevoerd.
- Het ontwikkelen en uitvoeren van een leergang “van secretaresse naar managementassistent”. Deze leergang is twee keer uitgevoerd. Hieraan hebben in totaal 24 secretaresses aan deelgenomen. De evaluatie van beide leergangen was zeer positief.
- De training “Resultaten behalen in een veranderende omgeving” is twee maal zeer succesvol uitgevoerd.
- Tweemaal is het loopbaan-oriënteringstraject “Geef je loopbaan een boost” uitgevoerd.

Bovenstaande trainingen en workshops in 2013 (en de ontwikkelde en uitvoerde trainingen uit de voorgaande jaren 2011 en 2012) zijn opgenomen in een digitaal bestand en via een website toegankelijk voor alle medewerkers en leidinggevenden van de Gemeente Groningen.

Daarnaast zijn in 2013 zijn de organisatorische voorbereidingen getroffen voor het Individueel Loopbaanbudget. In de CAO is afgesproken dat ambtenaren met ingang van 2013 recht krijgen op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van 500 euro per jaar. Het budget is bedoeld voor loopbaan gerelateerde activiteiten gericht op een nieuwe functie. Hij/zij kan er ook voor kiezen het op te sparen, zodat hij/zij uiterlijk in 2015 een ruimer budget heeft (maximaal 1.500 euro per medewerker).

In 2013 hebben we 3,1 miljoen euro besteed aan vorming en opleiding. Dat is ruim 1,5% van de loonsom.

Integriteit

Integriteit wordt bij alle nieuwe medewerkers onder de aandacht gebracht. In totaal is er in 2013 28 keer een ambtseed afgenomen, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk.

Er zijn in totaal 10 nevenwerkzaamheden gemeld, daarvan is er 1 aanvraag afgewezen in verband met conflicterende belangen of strijdigheid met de gedragscode.

In 2013 hebben zich 3 integriteitsincidenten onder het ambtelijk personeel voorgedaan. Dat is een daling ten opzichte van 2012: toen waren er 7 integriteitsincidenten. Naar aanleiding van deze meldingen zijn maatregelen genomen in de vorm van disciplinaire maatregelen of doorverwijzing naar externe hulpverlening. De disciplinaire maatregelen variëren van waarschuwing tot (voorwaardelijk) ontslag en/of aangifte bij de politie.

Naar aanleiding van de evaluatie van de raadscommissie Cultuurverandering, heeft uw raad het college eind 2013 verzocht "om haar te informeren over het integriteitsbeleid van de gemeente aan de hand van de ambtenarenwet (art. 125quarter) en de modelaanpak basisnormen integriteit openbaar bestuur en politie (2006). Aan de hand van deze informatie kan de raad vervolgens vastleggen welke punten de jaarlijkse rapportage integriteit in de gemeenterekening dient te bevatten. Dit onderdeel uit de gemeenterekening kan dan in de volgende jaren geagendeerd worden voor de P&O-commissie."

Vanuit de hiervoor benoemde kaders zijn wij gestart met een traject integriteit. Kern van het traject integriteit is: is er voldoende aanwezigheid van waarden en kennis om als ambtelijke organisatie op een goede manier onjuist handelen te voorkomen en hoe zorgen we ervoor dat de relevante thema's op tafel komen en besproken worden. In de komende periode komen we hier bij uw raad op terug.

Mobiliteit

Jaarlijkse personeelsschouw

In 2013 zijn voor de tweede keer de ontwikkelmogelijkheden van alle leidinggevenden in schaal 12 en hoger geïnventariseerd. Deze informatie wordt ook door het CMD gebruikt voor de mobiliteit in functies van schaal 12 en hoger.

Strategische personeelsplanning

We hebben in 2013 het volgende in beeld gebracht:

- wat de uitstroom is vanwege pensionering, in de periode 2013 - 2017;
- de vervangingsvraag (welke van de functies die vrijkomt vanwege vertrek wegens pensionering, moeten opnieuw ingevuld worden);
- indien een functie opnieuw moet worden ingevuld: de kwaliteitsvraag (moet de functie op junior, medior of senior niveau worden ingevuld).

Mobiliteit huidige medewerkers

Mobiliteit is een speerpunt van ons HRM-beleid. Reorganisaties en bezuinigingen maken het noodzakelijk dat *alle* medewerkers in beweging komen. In 2013 hebben wij het programma 'Van Werk naar Werk' opgericht. In dit programma komt vraag en aanbod van capaciteit bij elkaar. Bij de vraag naar capaciteit gaat het niet alleen om de (structurele) vacatures maar ook om tijdelijk werk en 'klussen'. Alle herplaatsingskandidaten vallen onder het programma, evenals medewerkers die geen herplaatsingskandidaat zijn, maar toch vrijwillig mobiel willen zijn. Ook de externe inhuur loopt via het programma 'Van Werk naar Werk'. Herplaatsingskandidaten worden intensief begeleid naar een andere functie, intern maar zeker ook extern. Maar het programma 'Van Werk naar Werk' bevordert ook de intercollegiale uitwisseling, detacheringen en uitwisselingen met andere overheidsinstanties. Inmiddels hebben we 13 herplaatsingskandidaten structureel geplaatst en hebben we 65 herplaatsingskandidaten geplaatst op tijdelijk werk.

Reguliere stages en werkplekken

Ook in 2013 hebben we weer een aantal stage- en werkplekken ingevuld. Bij een werkplek gaat het zowel om jongeren die nog in opleiding zijn (Beroeps Begeleidende Leerweg trajecten) als om mensen die hun opleiding al dan niet hebben afgerond en die een uitkering ontvangen. Het streefcijfer voor 2013 was 200 stageplekken en 16 werkplekken. Gerealiseerd hebben we 234 stage- en 18 werkplekken.

In de loop van 2013 waren 4 trainees in onze organisatie werkzaam.

Diversiteit

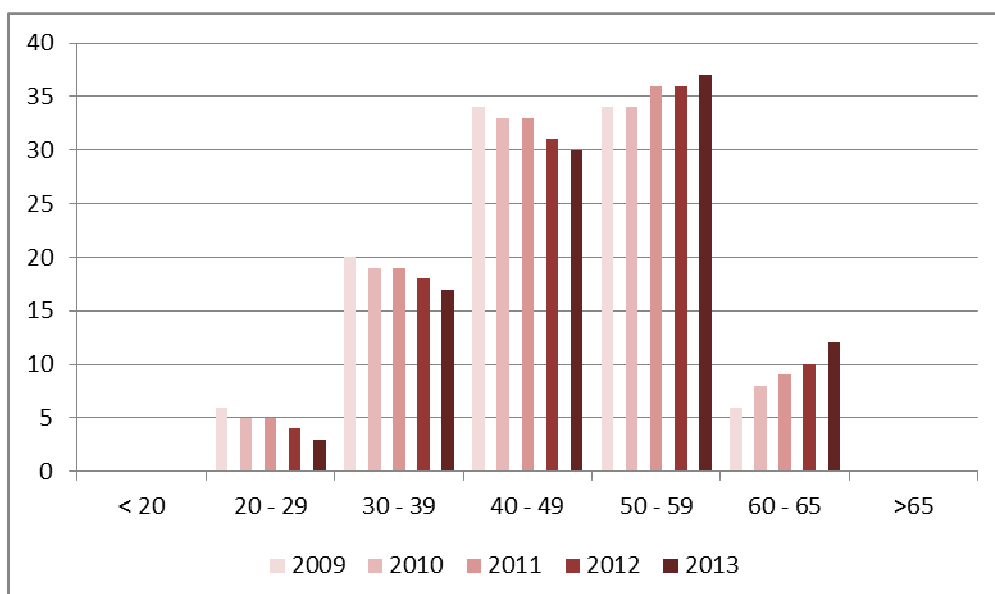
Op 31 december 2013 had de gemeente Groningen een ambtelijke bezetting van 3.338 medewerkers, 1.823 mannen en 1.515 vrouwen.

De opbouw naar de verschillende leeftijdscategorieën ziet er volgt uit (peildatum 31 december 2013):

Leeftijdscategorie	< 20	20 t/m 29	30 t/m 39	40 t/m 49	50 t/m 59	60 t/m 65	>65	Totaal
Aantal medewerkers	0	103	565	1.005	1.247	415	3	3.338
Percentage	0%	3%	17%	30%	37%	12%	0%	

*) Aantal medewerkers is inclusief het aantal buitengewoon ambtenaren burgerlijke stand

De ontwikkeling van de leeftijdsopbouw in de afgelopen vijf jaar is als volgt (aantal medewerkers per leeftijdscategorie als percentage van het totaal aantal medewerkers):

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat het percentage medewerkers in de leeftijdscategorieën t/m 49 jaar de afgelopen vijf jaar is afgenomen terwijl dat percentage in de leeftijdscategorieën tussen de 50 en 65 jaar juist is toegenomen.

De volgende tabel geeft de ontwikkeling van de diversiteit in de jaren 2010 tot en met 2013:

Diversiteit	Streefcijfer	2013	2012	2011	2010
Percentage vrouwen t.o.v. totaal aantal medewerkers	50%	45%	45%	45%	45%
Aantal vrouwen in schaal 12 en hoger		118	116	113	101
Aantal vrouwen in- of doorgestroomd in schaal 12 of hoger		3	7	15	9
Aantal medewerkers HBO/WO en <= 30 jaar dat is ingestroomd	minimaal 16	4	12	25	23
Percentage jonge medewerkers t/m 30 jaar t.o.v. totaal aantal medewerkers		4%	5%	6%	5%
Aantal medewerkers t/m 30 jaar dat is ingestroomd		8	17	40	n.b.
Aantal medewerkers t/m 30 jaar dat is uitgestroomd (extern gemeente)		14	8	7	n.b.
Aantal medewerkers ingestroomd vanuit de allochtonenpool		5	6	5	8

*) Bij de medewerkers tot en met 30 jaar die in 2013 zijn uitgestroomd, ging het vrijwel steeds om beëindiging van een tijdelijke aanstelling.

Arbeidsmarktpositie

Regionale samenwerking met partners van het Akkoord van Groningen, Noorderlink en Ruim Baan

In het kader van ons programma “Van Werk naar Werk” werken we aan een versterking van de samenwerking met regionale partners. Het doel is om de mobiliteit van de medewerkers van alle partners te vergroten, bijvoorbeeld door uitwisseling van personeel, detacheringen en uitwisseling van vacatures en kennis.

In het bijzonder hebben we het afgelopen jaar - in het kader van “werken voor de overheid” - de samenwerking met de provincie en DUO geïntensiveerd. We willen meer uitwisseling tussen overheidsdiensten die op verschillende bestuurslagen werkzaam zijn (rijk, provincie en gemeente).

Daarnaast versterken we de intergemeentelijke samenwerking. In het kader van de gemeentelijke herindeling is afgesproken dat in eerste instantie nauw wordt samengewerkt met de herindelingspartners. In tweede instantie willen we de mogelijke personele verschuivingen zoveel mogelijk binnen de provinciale regio oplossen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we geconstateerd dat de ontwikkeling van de organisatie en de ontwikkelingen op HRM-gebied (vergrijzing van de organisatie, gevraagde mobiliteit en flexibiliteit van medewerkers, match tussen vraag en aanbod van kennis en ervaring, het terugdringen van de externe inhuur) om een herijking van onze HR-strategie vroegen. Dat heeft ertoe geleid dat we een nieuwe HR-strategie hebben opgesteld, waarin we nog steviger inzetten op een aantal van de doelen die we in de begroting 2013 hebben geformuleerd.

Begin 2013 hebben we geconstateerd dat het Sociaal Convenant, dat een looptijd had tot 2015, niet meer paste bij de ontwikkeling van de organisatie. We zijn daarom het gesprek aangegaan met de vakbonden, met als doel om te komen tot een nieuwe overeenkomst. Deze gesprekken, die overgingen in onderhandelingen, hebben geleid tot een onderhandelingsakkoord. Dit akkoord is vervolgens omgezet in een nieuw Sociaal Statuut met een looptijd 2014 - 2018. Belangrijke punten uit het Sociaal Statuut zijn onder andere:

- Geen gedwongen ontslagen tot 2018;
- Bij reorganisaties wordt geplaatst volgens het principe “mens volgt werk”, passende functie, geschikte functie, herplaatsingskandidaat;
- Afschaffing van de uitloprang per 31 december 2014;
- De lokale vrije dagen voor ambtenaren 1 mei (Dag van de Arbeid) en 28 augustus (Groningens Ontzet) worden afgeschaft; de leeftijdsverlofdagen blijven behouden;
- Om jonge instroom en een meer evenwichtig opgebouwd personeelsbestand qua leeftijd mogelijk te maken, wordt een “generatiepact” afgesloten: er komt een regeling voor

medewerkers van 55 jaar en ouder en een regeling voor medewerkers van 60 jaar en ouder. De middelen die hiermee vrijkomen worden voor de helft ingezet voor jonge instroom en voor de helft ingeboekt als een bezuiniging;

- De medewerkers in ambtelijke dienst ontvangen in december 2013 een eenmalige uitkering ter hoogte van 1% van de loonsom (2 miljoen euro), gelijkelijk te verdelen en naar rato van de omvang van de dienstbetrekking. Dit komt neer op een bedrag van 600 euro bruto bij een fulltime dienstverband.

Onze conclusie is dat we in 2013 een flink aantal van onze doelstellingen hebben behaald. Tegelijkertijd constateren we dat de ontwikkelingen op HRM-gebied en in het bijzonder de samenstelling van de organisatie (onder andere jong <-> oud; instroom - doorstroom - uitstroom) en de bezuinigingen, blijvend vragen om een gerichte aanpak.

Beleidsveld

Inhuur derden

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de omvang van de externe inhuur verder terugdringen. Onder externe inhuur verstaan we: uitzendkrachten, zzp-ers, interim-personeel en dergelijke, die werken binnen de organisatie en onder aansturing van een lijnfunctionaris van de gemeentelijke organisatie. In 2013 mag maximaal 12% van de loonsom van 2012 worden besteed aan externe inhuur.

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Omvang externe inhuur als percentage van de loonsom van het voorgaande jaar	▪ 12,9%	▪ 12%	▪ 11,8%

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bestaande externe inhuur van langer dan één jaar wordt zoveel mogelijk afgebouwd

We hebben ons beleid van 2012 voortgezet: externe inhuur over een periode van meer dan één jaar is beperkt. Contracten van langer dan één jaar zijn alleen toegestaan met toestemming van de gemeentesecretaris.

Control

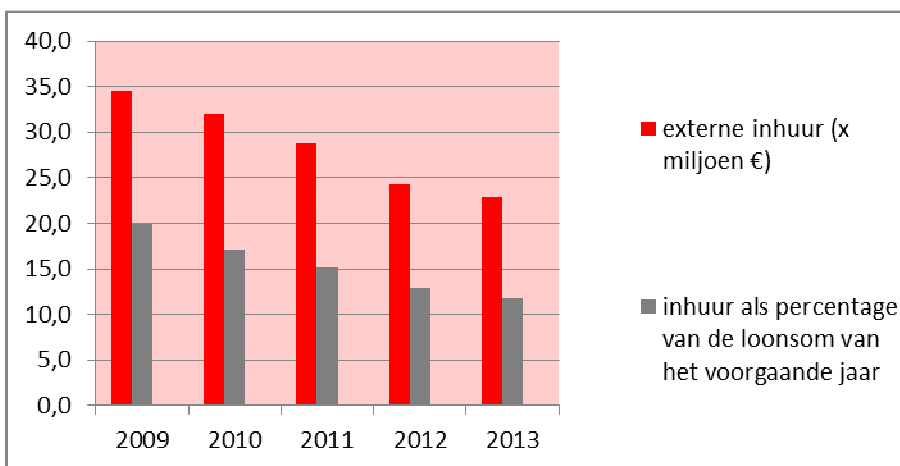
Via de Voortgangsrapportages hebben we nauwlettend in de gaten gehouden of we in de pas lopen met de aangegeven maximale omvang van de externe inhuur.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De externe inhuur bedroeg in 2013 22,9 miljoen euro. Dat is 11,8% van de loonsom van 2012.

In de onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van de externe inhuur van de afgelopen vijf jaar weer (externe inhuur als percentage van de loonsom van het voorgaande jaar).

Door de maatregelen die we hebben genomen, maar ook door de afname van het aantal grote projecten, hebben we de doelstelling voor 2013 ruimschoots gehaald. Ook in 2014 houdt het college voor de omvang van de externe inhuur een maximum aan van 12% van de loonsom van 2013.

Beleidsveld

ARBO en verzuim

Het ziekteverzuim heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Jaar	Ziekteverzuim exclusief zwangerschapsverlof	Verzuimfrequentie
2008	6,2	1,9
2009	6,2	1,7
2010	5,9	1,6
2011	6,5	1,6
2012	6,1	1,4
2013	5,4	1,4

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Het gemiddelde streefcijfer voor ziekteverzuim (exclusief zwangerschap) ligt voor 2013 op 5,6% van het totale aantal medewerkers. De verzuimfrequentie mag maximaal 1,7 bedragen.

MEETBAAR RESULTAAT 2013

indicator	Behaald 2012	Beoogd 2013	Behaald 2013
▪ Ziekteverzuim (exclusief zwangerschapsverlof)	▪ 6,1 %	▪ 5,6 %	▪ 5,4%
▪ Verzuimfrequentie	▪ 1,4	▪ 1,7	▪ 1,4

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

ARBO en verzuim

De aanpak van het ziekteverzuim staat onverminderd hoog op de agenda. De door ons ingezette gedifferentieerde aanpak van het verzuim is gecontinueerd. Bij deze gedifferentieerde aanpak gaan we ervan uit dat de verschillende taken (beleid, uitvoering, toezicht, dienstverlening) die de gemeente uitvoert, om een gedifferentieerde aanpak vragen.

Bij een aantal afdelingen waar het verzuim hoger was dan gemiddeld, zijn gerichte acties ondernomen.

In het kader van verzuim preventie heeft een gespecialiseerd bedrijf een aantal malen een werkplek onderzoek verricht. Bij één van de directies zijn voorbereidingen getroffen voor een project Duurzame Inzetbaarheid, waarin modules zitten die zijn gericht op het voorkomen van verzuim.

Onze aanpak heeft geresulteerd in een daling van het ziekteverzuim en een stabiel cijfer voor de verzuimfrequentie.

Naar aanleiding van het Medewerker Tevredenheidsonderzoek (MTO) zijn verbeteracties in gang gezet. De verbeteracties vertonen veel variëteit, eigen aan de situatie en de werkzaamheden van de verschillende organisatieonderdelen. Een kleine selectie uit de verbeteracties:

- versterken van de betrokkenheid van medewerkers, vooral waar het gaat om de organisatieontwikkelingen,
- meer aanspreken op gedrag,
- versterken van de teamgeest door een teambuildingsprogramma op te stellen dat gericht is op gezamenlijkheid,
- werk gerelateerde lichamelijke klachten aanpakken,
- weerbaarheidstrainingen in verband met agressie bij klantcontacten.

Daarnaast nemen we, waar zich autonome ontwikkelingen voordoen, zoals de transitie van de jeugdzorg en nieuwe wetgeving bij de GGD, verbeteracties uit het MTO hierin mee. De verbeterpunten die betrekking hebben op het leiderschap in de organisatie hebben we neegenomen in het ontwikkeltraject voor leidinggevend.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Onze conclusie is dat we de beoogde streefcijfers hebben gehaald.

Beleidsveld

Informatievoorziening

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Bij de overstap naar het SSC willen we toe naar het digitaliseren van alle P&O werkprocessen inclusief workflow en naar een digitaal personeelsdossier. Dit moet worden afgestemd met de andere ICT inspanningen binnen het SSC.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

.....
Uniformeren van P&O werkprocessen
Stroomlijnen van de informatievoorziening
Inrichten van de workflow

Eerder was al een aantal gemeentebrede werkprocessen (verlof, verzuim) geüniformeerd en was een aantal beheerprocessen gestandaardiseerd. In de aanloop naar het SSC is gestart met het uniformeren van de overige P&O werkprocessen.

Alle personeelsdossiers van medewerkers in actieve dienst zijn gedigitaliseerd. Dit was een zeer omvangrijk project, nodig om een verdere digitalisering van werkprocessen te kunnen realiseren. Deze overige digitalisering van de werkprocessen, inclusief workflow, is nog niet gerealiseerd. Dit zal zo spoedig mogelijk worden opgepakt.

.....
Aanbrengen van samenhang tussen de P&O-werkprocessen en de werkprocessen van de andere middelen disciplines
Onderzoek naar één kernregistratie voor alle personeel (intern en extern)

Op basis van een vooronderzoek is in oktober 2013 het project Kernregistratie Mensen en Middelen gestart. Deze kernregistratie bestaat uit een centrale gegevensverzameling van alle **mensen** (intern en extern), die een werkrelatie hebben met de gemeente Groningen. Daarbij ondersteunt de kernregistratie bepaalde processen, waarbij **middelen** worden uitgegeven en ingenomen (b.v. toegangspas, telefoon, autorisatie). Uitgangspunt is: eenmalige invoer aan de bron en meervoudig gebruik door afnemers. Dat betekent dat de kerngegevens worden gevoed met wijzigingen van persoonsgegevens (bron: HRM), locatiegegevens (bron: facilitair) en ICT gegevens (bron: I&A), die vervolgens geautomatiseerd worden gedistribueerd naar achterliggende systemen. De kernregistratie wordt gefaseerd ingevoerd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

In 2013 hebben we de basis gelegd voor een verdere stroomlijning en digitalisering van onze P&O-werkprocessen en -informatievoorziening. Nu het SSC van start is gegaan, kunnen we hier verder op bouwen.

FACILITAIRE DIENSTVERLENING

Binnen dit deelprogramma valt de facilitaire dienstverlening aan de gehele gemeentelijke organisatie. Deze dienstverlening bestaat uit de volgende onderdelen:

- Verlenen ICT diensten: ICT werkplek, applicaties, ICT projecten en ontwikkeling;
- Inkopen personeel, diensten en goederen: aanbestedingsondersteuning, concern aanbestedingen en inkoopbeleid;
- Financien gemeente: beheren de geld- en kapitaalmarktportefeuille, bewaken de financiële positie en de geldstromen, risicobeheer;
- Verzekeren: afsluiten verzekeringen en afhandelen schade en verhaal;
- Beheren arbeidsvoorwaarden: uitvoeren sociale regelingen en salarisadministratie;
- Ondersteunen facilitair beheer: onderhoudsplan, huisvestingsbeleid en registratie kengetallen;
- Loopbaanontwikkeling: loopbaanadvies- en begeleiding;
- Juridische ondersteuning en advisering.

Beleidsvelden

- Facilitaire dienstverlening

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma facilitaire dienstverlening bedraagt 38,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door opbrengsten uit de eigen organisatie, opbrengst derden, overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Facilitaire dienstverlening

2013 staat in het teken van de vorming van het Shared Service Center, waarin de Facilitaire dienstverlening op zal gaan. De gemeente Groningen beschikt volgens planning eind 2013 over een Shared Service Center voor alle pijofach-taken dat werkt voor de gehele gemeentelijke organisatie. Zoals beschreven in het Koepelplan dient de invoering van het SSC de volgende doelen:

- verbetering van de dienstverlening aan burgers, bezoekers, instellingen en bedrijven en de realisatie van beleid;
- verhoging van de kwaliteit van de interne dienstverlening in het gemeentelijke apparaat;
- professionaliseringslag voor de SSC-medewerkers van de gemeente Groningen;
- verhoging van de efficiency/versobering door bestrijding van dubbel uitgevoerde processen, het delen van kennis en data en een betere benutting van mensen en middelen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

We willen de servicekwaliteit verbeteren en besparen op de kosten. Wij streven daarbij naar excellente dienstverlening: goede servicekwaliteit in combinatie met efficiënte bedrijfsvoering.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In 2013 is het medezeggenschapstraject over de uitvoeringsplannen van het SSC afgerond, en heeft het plaatsingstraject van de medewerkers plaatsgevonden. In het vierde kwartaal 2013, met uitloop naar begin 2014, vervult de Plaatsingsadviescommissie haar werkzaamheden. Aansluitend geldt hetzelfde voor de Toetsingsadviescommissie. Het SSC gaat in februari 2014 van start. De SSC medewerkers zijn vanaf dat moment actief in hun nieuwe functie en werken vanaf hun nieuwe locatie conform de nieuwe werkwijze en bijbehorende procedures. Ook is er 1 SSC begroting 2014. Om de overgang zo goed mogelijk te bewaken en de terugval in dienstverlening zo beperkt mogelijk te houden is extra capaciteit beschikbaar en wordt externe kwaliteitscontrole (PWC) ingezet om de dienstverlening te borgen.

ICT [Extra beleidsmiddelen]

We willen onze organisatie flexibeler maken, zodat we beter en sneller op de vraag van onze stadgers kunnen inspelen. Het 'nieuwe werken' dat ons voor ogen staat kan alleen wanneer wij onze faciliteiten daarop aanpassen. Onze medewerkers willen we in staat stellen op verschillende plekken te werken zowel op kantoor als thuis. Door onze gebouwen flexibeler in te richten, besparen we kosten, maar daarvoor zijn goede digitale werkplekken een voorwaarde. Alle medewerkers werken in de nieuwe mailomgeving. De migratie naar de nieuwe werkplek verloopt

succesvol: begin februari 2014 zijn ongeveer de helft van alle medewerkers gemigreerd naar de nieuwe omgeving. De afronding van de migratie wordt 1 juli dit jaar verwacht.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

De activiteiten zijn conform begroting 2013 uitgevoerd.

OVERIGE BEDRIJFSVOERING

Beleidsvelden

- Resultaat organisatiekosten
- Ombudsman

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig bedrijfsvoering bedraagt 1,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door overige inkomsten en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Resultaat organisatiekosten

Het resultaat op de organisatiekosten bedraagt 2,7 miljoen euro positief. Voor een uitgebreide toelichting op dit verschil verwijzen wij u naar de financiële toelichting deelprogramma 12.4 overige bedrijfsvoering. U vindt dit aan het eind van dit programma.

Beleidsveld

Ombudsman

De navolgende bijdrage aan de rekening 2013 is geleverd door de Ombudsman en is opgesteld vanuit het perspectief van deze functie.

De Ombudsman behandelt klachten van burgers over de gemeente Groningen. De gedragingen van de gemeente worden getoetst aan normen van behoorlijkheid. De Ombudsman heeft oog en oor voor de burgers die er met de gemeente niet meer uitkomen en is onafhankelijk en onpartijdig. De werkzaamheden worden verricht door drie medewerkers. De Ombudsman, een juridisch onderzoeksmedewerker en een managementassistente.

Burgers die niet tevreden zijn over (de afhandeling van hun interne klacht door) de gemeente kunnen zich wenden tot de Ombudsman.

In de meeste gevallen kan het probleem via een interventie worden opgelost en kan het contact tussen de burger en de gemeente worden hersteld (een vorm van bemiddeling), dan wel is nadere actie van de dienst noodzakelijk (reparatie, juiste informatie etc.). Als blijkt dat de meningen van de gemeente en die van de burger tegenover elkaar staan, wordt een officieel onderzoek gestart. Een aanpak via interventie is dan niet meer de aangewezen weg. Bij een officieel onderzoek wordt de betrokken medewerker en zijn management maar ook de burger de mogelijkheid geboden tot aanvullend schriftelijk verweer te komen. Zo'n onderzoek eindigt altijd met een (eind)rapport waarin een oordeel over de (on)gegrondheid van de klacht wordt opgenomen.

In 2013 kwamen 437 zogenaamde eerste meldingen binnen. Van dit aantal hadden er 280 betrekking op de gemeente. De overige 157 klachten gingen vooral over huisvestingzaken, de politie, maatschappelijke en juridische kwesties. Deze burgers zijn doorverwezen naar de geëigende instanties.

De zaken van de gemeente kregen een vervolg in de zin van informatie (90x), verwijzing naar een klachtenfunctionaris (52x), een interventie (115x) of een (eind)rapport (12x). Daarnaast werd 1 keer een onderzoek zonder eindrapport verricht en werd 1 keer in een kwestie bemiddeld. De afhandeling van 5 dossiers ging door naar 2014. Tot slot werden 4 dossiers voortijdig gesloten vanwege het ontbreken van verder actie door de betreffende burger.

Conclusie is dat over de brede linie er in 2013 sprake was van een lichte daling. Of dit een trend is zal moeten worden afgewacht

Beleidsveld

Bedrijfsvervoerplan

Duurzaamheid

We werken aan een bedrijfsvervoerplan voor ons eigen woon-werkverkeer en zakelijke verkeer. Het bedrijfsvervoerplan is november 2010 vastgesteld door het college. Meer dan 50% van de maatregelen is / wordt uitgevoerd. De nieuwe regeling voor reiskosten woon-werkverkeer te voet, per fiets of openbaar vervoer is vastgesteld in november 2011. Die regeling wordt ingevoerd in 2012.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De ambitie van de Gemeente Groningen is te komen tot 10% reductie van het aantal autokilometers in het woon-werk en zakelijk verkeer.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In maart 2012 heeft de gemeentesecretaris het werkgeversconvenant Mobiliteitsmanagement Groningen-Assen ondertekend. Daarmee verklaart de gemeente Groningen dat zij de doelstelling van het convenant onderschrijft, zij zich zal inspannen om de gezamenlijke afspraken uit te voeren en de afgesproken maatregelen te nemen. Doelstelling van het convenant is per convenantpartner te komen tot 10% reductie van autokilometers, te realiseren uiterlijk medio 2013. Inmiddels zijn een aantal maatregelen uit het bedrijfsvervoerplan in ontwikkeling of al van kracht en daarmee onderdeel geworden van de reguliere bedrijfsvoering. Deze maatregelen leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de doelstelling van het convenant, 10% reductie van autokilometers. Om deze reden is in overleg met de mobiliteitsmanager regio Groningen-Assen afgesproken dat de gemeente Groningen deze monitor niet zal uitvoeren, aangezien een groot deel van de maatregelen uit het bedrijfsvervoerplan al geruime tijd in werking zijn. De monitor heeft dan geen toegevoegde waarde.

Het merendeel van de genomen maatregelen heeft effect op het slimmer reizen. De nog te nemen maatregelen hebben meer tot doel het slimmer werken te stimuleren. In mei 2012 heeft het GMT de 'visie op Het Nieuwe Werken binnen de gemeente Groningen' vastgesteld. In het vervolg hierop zal Het Nieuwe Werken gefaseerd ingevoerd worden. Daarbij is Het Nieuwe Werken faciliterend aan de organisatieontwikkeling. Tempo en activiteiten worden afgestemd op de organisatieontwikkeling.

Op dit moment zijn er twee kantoorlocaties ingericht volgens het concept van Het Nieuwe Werken (Kreupelstraat en Harm Buitenplein). Verder is er een beleidskader vastgesteld voor het tijd en plaats onafhankelijk werken. Het project Het Nieuwe Werken is in het najaar van 2013 beëindigd, diverse zaken die bijdragen aan Het Nieuwe Werken worden opgepakt vanuit de werkvelden HRM, ICT en facilitair.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Het nieuwe werken is in 2013 onderdeel van onze werkprocessen geworden.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Bedrijfsvoering						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
12.1	BSD/ROEZ	Innovaties	4.035	4.312	3.282	1.030
12.2		Personeel	0	0	0	0
12.3	DIA/ROEZ	Facilitaire dienstverlening	36.800	39.387	38.264	1.123
12.4	BSD/ROEZ	Overig bedrijfsvoering	1.387	732	1.289	-557
Totaal lasten			42.222	44.431	42.835	1.596
Baten						
12.1	BSD/ROEZ	Innovaties	52	52	113	61
12.2		Personeel	0	0	0	0
12.3	DIA/ROEZ	Facilitaire dienstverlening	32.969	31.944	32.312	368
12.4	BSD/ROEZ	Overig bedrijfsvoering	628	437	3.652	3.215
Totaal baten			33.649	32.433	36.077	3.644
Totaal saldi voor bestemming			-8.573	-11.998	-6.758	5.240
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			30	30	30	0
Totaal onttrekkingen			0	178	178	0
Totaal saldi na bestemming			-8.603	-11.850	-6.610	5.240

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

12.1 Innovaties

V 1,1 miljoen euro

De vrijval op de budgetten uit het programma voor Bedrijfsvoering en Organisatieontwikkeling bedraagt 1,1 miljoen euro.

In 2013 stonden verschillende organisatieontwikkelingstrajecten op de agenda. Enkele voorbeelden: het SSC is grotendeels gevormd, de samenvoeging van (delen) van SOZAWA en lederz is ter hand genomen, de Bestuursdienst is omgevormd tot een concernstaf en het KCC is opgericht. Tevens is op basis van het in april 2012 door het College van B&W vastgestelde koepelplan PIJOFACH gewerkt aan de totstandkoming van een concernbreed Shared Service Center per 1 januari 2014.

De kosten die al deze trajecten met zich meebrachten konden niet allemaal betaald worden uit de bestaande uitvoerings- en programmabudgetten. O.a. uit extra beleid zijn daarom extra middelen beschikbaar gesteld. Het in totaal beschikbare budget in 2013 was 5,6 miljoen euro. De daarvan betaalde claims en begrotingswijzigingen waren 1,7 miljoen. Ten laste van het resterende deel van het budget is 2,8 miljoen euro uitgegeven zodat er 1,1 miljoen euro niet is besteed. De belangrijkste reden daarvan is dat activiteiten nog doorlopen in 2014 (verhuisbewegingen, aanpassing en inrichting kantoren, werkplekinrichting, opleidingsprogramma's).

Onderstaand wordt het resultaat nog even per onderdeel toegelicht:

- **Stad & Stadhuis (V 100 duizend euro)** Het programma is grotendeels uitgevoerd overeenkomstig de oorspronkelijke opzet. Er is een voordeel omdat meer kosten ten laste van reguliere dienst-budgetten gebracht zijn en in het kader van het OU-project voor Europese subsidie in aanmerking komen.
- **Programmabureau Organisatieontwikkeling (V 400 duizend euro)** Oorspronkelijk werd uitgegaan van 600 duizend euro exploitatielasten. Daarbij was rekening gehouden met noodzakelijke opleidingskosten in relatie met de organisatiewijzigingen. Dat opleidingsprogramma is grotendeels later uitgevoerd en de wel betaalde kosten zijn ten laste van het gecentraliseerde opleidingsbudget gebracht.

- **Informatisering en Automatisering (V 300 duizend euro)** Volgens de oorspronkelijke opzet voor het project Zaakgericht Werken was hiervoor 300 duizend euro beschikbaar. In 2013 is dit niet uitgevoerd.
- **Projectkosten Organisatieontwikkeling (V 300 duizend euro)** Het projectbudget PIJOFACH was voor 2013 geraamd op 2,2 miljoen euro. De gereserveerde werkbudgetten voor het GCC en de Kerntakendiscussie (in beide gevallen 50 duizend euro) worden pas in 2014 benut. Daarnaast is er door herprioritering binnen het totale programma 300 duizend euro vrijgemaakt voor het project herhuisvesting gemeentelijke organisatie. Daarvan wordt 200 duizend euro betaald in 2014.

De totale vrijval komt daarmee uit op 1,1 miljoen euro. Daarvan is bij besluit van februari 2013 bepaald dat 200 duizend euro wordt ingezet voor de realisatie van de bezuinigingstaakstelling.

12.3 Facilitaire dienstverlening intern en extern

V 1,5 miljoen euro

ICT (V 1,5 miljoen euro)

Doordat ICT-investeringen zijn vertraagd en uitgesteld ontstaat er vrijval op kapitaallasten. Enkele servers zijn economisch wel afgeschreven maar technisch nog niet. Tevens is de aanschaf van een nieuwe telefooncentrale en daaraan gerelateerde netwerkcomponenten vertraagd. Wanneer investeringen volgens schema worden vervangen, is er geen vrijval.

Salarissen (V 200 duizend euro)

Op salarissen en sociale lasten werd een voordeel van 200 duizend euro behaald. Dit betreft vooral vacaturevrijval.

Extra inhuur afdeling ACG (N 400 duizend euro).

Deze extra inhuur was nodig voor gebruikersondersteuning door langdurige ziekte en openstaande vacatures, maar ook voor systeembeheer werkplek. Vooral omdat vast personeel wordt ingezet voor de concernprojecten Digitale Werkplek en Telefonie. Daarnaast was er extra inhuur voor projecten ACG, zoals verhuizing SoZaWe en Overheid Datacenter Noord.

Belastingplan 2014 (V 800 duizend euro)

In het Belastingplan 2014 is geregeld dat werkgevers een gedeeltelijke teruggaaf krijgen van de basispremie WAO/WIA over het 1^e halfjaar van 2013. Hierdoor wordt eenmalig 800 duizend euro ontvangen.

Friciekosten ACG/AIM bedroeg (N 400 duizend euro).

Bij het oprichten van de afdelingen ACG en AIM heeft formatie-uitbreiding plaatsgevonden. Voor de overheadkosten van deze formatie is niet in zijn geheel dekking beschikbaar. Het plaatsingstraject heeft tot drie boventalligen geleid. Hiervan worden twee boventalligen in het kader van Trendbreuk geplaatst. De financiële verplichting rust dit jaar nog bij ACG. De derde boventallige is elders binnen de DIA geplaatst.

Assurantiebelasting (N 100 duizend euro).

Dit is het gevolg van het nieuwe regeerakkoord, waarin de assurantiebelasting per 1 januari 2013 verhoogd is van 9,7% naar 21%.

Overige afwijkingen leveren per saldo 100 duizend euro nadeel op.

12.4 Overige bedrijfsvoering

V 2,7 miljoen euro

Het resultaat op de organisatiekosten ROEZ bedraagt 1,2 miljoen euro positief. Dit is exclusief het resultaat op de actualisering van bestemmingsplannen, capaciteiten, BAG / WKPB / BGT en sloopmelding (totaal 100 duizend euro negatief). Deze resultaten worden afzonderlijk gepresenteerd in de jaarrekening, maar zijn ook gerelateerd aan de organisatiekosten. Het totale resultaat bedraagt daarom per saldo 300 duizend euro positief. Dit sluit aan bij het begrote resultaat op de organisatiekosten.

In de voortgangsrapportage II was een nadeel geprognoseerd op de organisatiekosten van 0,5 miljoen euro in verband met de terugloop van werkzaamheden in de investeringsprojecten. Dit is exclusief het resultaat op de actualisering van bestemmingsplannen etc. In werkelijkheid hebben we ten opzichte van de prognose bij de voortgangsrapportage II meer kosten kunnen doorbelasten naar onder andere investeringsprojecten. Dit verklaart de afwijking ten opzichte

van de voortgangsrapportage II.

Voor de inventarisatie van dekkingsmogelijkheden zijn balansposten doorgelicht. Uit onderzoek bleek dat maximaal 1,7 miljoen euro kan worden bezuinigd.

Onderstaand een nadere toelichting naar aanleiding van dit onderzoek.

In 2003/2004 is de subsidie niet-fysieke stadseconomie met het ministerie van Economische Zaken afgewikkeld. Hierbij waren nog een aantal lopende verplichtingen die grotendeels zijn afgewikkeld. Het resterende bedrag van 1,1 miljoen euro is op een transitoria post gereserveerd voor het knelpunt dat de Provincie Groningen niet bereid was om het exploitatie tekort van Marketing Groningen mede te financieren. In de begroting had de gemeente al wel 200 duizend euro structureel bezuinigd op haar bijdrage. Uiteindelijk is met de Provincie afgesproken om meerjarig bij te dragen in de vorm van projectfinanciering. De Provincie heeft de afgelopen jaren jaarlijks circa 500 duizend euro besteed aan opdrachten aan Marketing Groningen (campagnes Toeristische Promotie en G7-campagne). Deze opdrachten zijn langjarig (t/m 2015). Hoewel een dialoog met de provincie over een hogere bijdrage altijd mogelijk is, ligt het niet in de verwachting dat dit het gewenste resultaat op zal leveren. Uit de provinciale meerjarenbegroting blijkt dat er de komende jaren geen extra budgetruimte is voor toeristische promotie. Wel kan het gereserveerde bedrag van 1,1 miljoen euro ingezet worden voor de bezuiniging nu de Provincie op een andere wijze bijdraagt in de exploitatie van Marketing Groningen.

Volledigheidshalve kan nog worden opgemerkt, dat de gemeente in 2011 reeds circa 15% bezuinigd heeft op de bijdrage aan Marketing Groningen, door het surplus toeristenbelasting vanaf 2011 niet meer door te geven.

De kosten behorend bij de huurgarantie aan het ABP betreffende Oosterboog, de kantorenlocatie aan de Oosterstraat, kunnen tot maximaal 200 duizend euro worden opgenomen als dienstresultaat ten laste van het concern. Voor 2013 is het nadeel binnen het deelprogramma overige bedrijfsvoering 100 duizend euro.

Overige afwijkingen zijn voor en nadelen bij alle organisatieonderdelen. Dit is een optelling van vele kleine afwijkingen waar geen concrete oorzaak voor is.

PROGRAMMA 13

Overig

DEELPROGRAMMA'S

1. College, Raad en overig

COLLEGE, RAAD EN OVERIG

Beleidsvelden

- Raad en Griffie
- Ondersteuning en besluitvorming

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma College, Raad en Overig bedraagt 21,1 miljoen euro. Deze lasten zijn gedekt uit renteopbrengsten, overige opbrengsten, onttrekkingen aan reserves, extra beleidsmiddelen en een bijdrage uit de algemene middelen.

Beleidsveld

Raad en Griffie

De griffie ondersteunt de gemeenteraad in al zijn werkzaamheden. Ondersteuning zowel op het terrein van logistiek, proces als inhoud.

De griffie heeft eind 2012 een griffieplan 2013 opgesteld en dit door het presidium laten vaststellen. In dat plan zijn de doelstellingen vastgelegd ten aanzien van de eigen werkzaamheden. Gedurende het jaar is regelmatig teruggekeken naar de voortgang en realisatie van de geformuleerde doelstellingen. Op deze wijze kunnen er concrete afspraken worden gemaakt met de raad en kan er teruggekeken worden naar de mate waarin de doelstellingen zijn gehaald. Ook voor 2014 is er inmiddels een griffieplan opgesteld en vastgesteld door het presidium.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De doelen voor 2013 waren niet veel anders dan het jaar ervoor. We wilden bereiken dat de griffie in 2013 meer aandacht zou besteden aan het meer inhoudelijk ondersteunen van de raad op allerlei manieren. Uitgangspunt daarbij was wel dat de basis op orde moest blijven: de raadsstukken dienden tijdig en volledig te worden aangeleverd bij de raad. Het doel was om de raad nog beter te bedienen en te ondersteunen bij zijn wettelijke taken.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

In het kader van meer inhoudelijke ondersteuning is de lange termijnagenda verder verbeterd en is er de nodige aandacht besteed aan het voeren van reguliere LTA-gesprekken tussen de voorzitters van de commissies en de portefeuillehouders. Dat heeft een beter gestructureerde lange-termijnagenda opgeleverd, waardoor het voor de raadsleden beter inzichtelijk is welke onderwerpen eraan komen voor een betere voorbereiding. Heel concreet heeft de griffie zich ingezet voor het organiseren van een expertmeeting over de veranderingen in het sociaal domein, is de speciale commissie stationsgebied ondersteund vanuit de griffie en heeft de griffie de begeleiding van de externe onderzoeker, die nader naar de plannen voor de Zuidelijke Ringweg heeft gekeken, ondersteund. Ook de samenwerking met de organisatie is nadrukkelijk gezocht, voor overleg en een goede afstemming, allemaal bedoeld om de raad zo goed mogelijk te kunnen bedienen.

Verder kan worden geconstateerd dat het papierloos werken, waar de raad halverwege 2012 mee is begonnen, erg goed werkt. De stukken van raadscommissie- en raadsvergaderingen, maar ook van het presidium en andere overleggen worden alleen nog maar digitaal aangeleverd. Verder heeft de griffie in 2012 aandacht besteed aan het opstellen van een draaiboek voor de verkiezingen in 2014, met aandacht voor opkomstbevordering, verkiezingsdag en introductieprogramma voor de nieuwe raadsleden. Ook is er een testament opgesteld voor de raad om mee te geven aan de nieuwe raad. Verder heeft de raad aan de hand van een door de griffie opgestelde uitgebreide terugblik besloten niet langer door te gaan met de speciale commissie cultuurverandering. Ook heeft de raad de griffie verzocht om te kijken naar verschillende vergadermodellen bij andere gemeenten en om daarover in 2014 aan de nieuwe raad verslag te doen en te kijken wat dat betekent voor het eigen vergadermodel.

Ondersteuning en besluitvorming

Dit beleidsveld bevat allerlei stelposten die nog niet direct toegerekend kunnen worden aan de overige programma's. Hieronder vallen bijvoorbeeld de nog te verdelen concernbezuinigingen en extra beleidsmiddelen.

Doelen

Hoe staan we ervoor

De reorganisatie van bestuursdienst naar een slagvaardige Concernstaf is afgerond, inclusief de plaatsing van de medewerkers in de nieuwe organisatie. Deze reorganisatie en de transformatieprocessen hebben zich voltrokken in een situatie van "tijdens de verbouwing is de winkel open". Daar is nog (de voorbereiding van) de verhuizing naar het kantoorpand Kreupelstraat bijgekomen. De medewerkers hebben zich in deze voor hen onrustige periode loyaal en dienstbaar opgesteld om optimaal het bestuur te blijven adviseren en te ondersteunen. De gehele gemeentelijke organisatie is in beweging een samenwerking als één gemeente wordt al zoveel mogelijk opgepakt: slagvaardig in intensieve samenwerking met de zich vormende beleidsunits Maatschappelijk en ruimtelijk en de rest van de organisatie. Processen zijn verbeterd (bestuurlijke dienstverlening, structuur portefeuillehouders-overleggen en meervoudig partijdige bestuursadviesing).

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De Concernstaf heeft als hoofddoel het bieden van een goede ondersteuning en advisering van het bestuur en concern bij beleid en bedrijfsvoering. De concernstaf is geen dienst naast de overige organisatieonderdelen, maar een echte staf die dienstbaar is en bijdraagt aan het concern als geheel. Het is de staf van College en GMT. Het tweede hoofddoel van de Concernstaf is de verdere verbetering van de kwaliteit van de besluitvorming. De Concernstaf ondersteunt ons college onder andere door inhoudelijke advisering over diverse dossiers, control en door het begeleiden en beheren van het proces van de bestuurlijke dienstverlening, gericht op het versterken van de kwaliteit en effectiviteit van de besluitvorming. Een praktisch onderdeel daarbij is een geoliede stukkenstroom voor optimale voorbereiding en nazorg van de collegevergaderingen. De concernstaf is een accent aan het leggen op de strategische advisering. Zij zal daartoe fungeren als strategische beleidsunit en bijdragen aan integraal beleid in nauwe samenwerking met de (te vormen) beleidsunit op sociaal-maatschappelijk en ruimtelijk terrein.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Overig						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
13.1	BSD/DIA	College, Raad en overig	53.527	14.723	21.067	-6.344
Totaal lasten			53.527	14.723	21.067	-6.344
Baten						
13.1	BSD/DIA	College, Raad en overig	18.077	10.530	6.794	-3.736
Totaal baten			18.077	10.530	6.794	-3.736
Totaal saldi voor bestemming			-35.450	-4.193	-14.273	-10.080
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			6.603	56.000	56.000	0
Totaal onttrekkingen			4.074	88.800	88.800	0
Totaal saldi na bestemming			-37.979	28.607	18.527	-10.080

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

13.1 College, Raad en overig

N 10,1 miljoen euro

Nieuwe projecten en initiatieven (V 400 duizend euro).

Jaarlijks worden er voorstellen gedaan voor nieuwe projecten en initiatieven. Deze projecten kunnen gefinancierd worden met Extra Beleidsgeld. Dit geld wordt dan tijdelijk geparkeerd bij de Bestuursdienst. Zodra plannen en uitwerkingen concreet zijn, kan het geld beschikbaar worden gesteld. Voor een aantal van deze projecten is het geld niet opgehaald (V 313 duizend euro). Tevens staan in de begroting van de Bestuursdienst concernstelposten die nog niet verrekend zijn of waar geen beroep op wordt gedaan

Organisatieontwikkeling (V 300 duizend euro).

Als uitvloeisel van de beëindiging van de dienstenstructuur en de overgang naar één Gemeente Groningen zijn de beschikbare opleidingsbudgetten in 2013 tot een bedrag van 360 duizend euro gecentraliseerd. Daarbij is een opleidingsprogramma ontwikkeld dat zich met name richt op het management en het leidinggevend kader. In dat programma is niet het beschikbare budget volledig benut en zijn daarnaast niet alle geplande activiteiten in 2013 uitgevoerd

Bestuurlijke dienstverlening (V 100 duizend euro).

Voor het project Bestuurlijke Dienstverlening was in 2013 een budget van 260 duizend euro beschikbaar voor de kosten van het projectteam, het geven van trainingen en digitaliseringskosten voor het aanpassen van bestaande systemen. Het programma voor de trainingen is niet afgerond in 2013 en loopt nog door in 2014. Dat geldt ook voor het updaten en verdere digitalisering van bestaande systemen. Dit resulteert in een voordeel van 108 duizend euro

Mobiliteit topkader (V 400 duizend euro).

In 2013 was voor Mobiliteit topkader een budget van 545 duizend euro beschikbaar voor de kosten van werving en selectie, opleiding en assessment, trainingsprogramma's en interim-management. Hiervan is 400 duizend euro niet besteed

Flankerend beleid (V100 duizend euro)

De kosten van het flankerend beleid bij de bezuinigingen worden ten laste van de daartoe ingestelde reserve gebracht. Het gaat daarbij om kosten voor ondersteunende maatregelen zoals

scholing, begeleiding en het plaatsen van herplaatsingskandidaten. De geschatte exploitatiekosten van 125 duizend euro zijn aan de reserve onttrokken. In werkelijkheid is er minder uitgegeven

Proefsetting COR (N 100 duizend euro).

De proefsetting van de COR is ook in het kalenderjaar 2013 nog voortgezet

Bezuinigingstaakstelling (N 4,7 miljoen euro).

Van de totale bezuinigingstaakstelling van 13,2 miljoen euro is binnen de jaarschijf 2013 is 4,7 miljoen euro niet gerealiseerd. Onderbouwing en toelichting hiervan vindt elders plaats

Personeelslasten (N 400 duizend euro).

Op personeelslasten bestaat een nadelige afwijking op vacaturevrijval en inhuur van derden.

Taken van niet ingevulde vacatures worden in veel gevallen uitgevoerd door extern personeel, welke vaak duurder zijn dan personeel in dienst. Ook de kosten van de in december uitbetaalde eenmalige uitkering maakt deel uit van dit resultaat.

Het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Groningen en Slochteren wordt in afgeslankte vorm voortgezet. De loonkosten van de voormalige projectleider zijn niet gedekt.

Ondersteuning (V 300 duizend euro).

In de aanloop naar de vorming van het Shared Service Center zijn de uitgaven die het primair proces moeten ondersteunen beperkt waardoor op een aantal stelposten een voordelige afwijking is ontstaan. De vrijval dient deels ter dekking van de kosten ICT die verband houden met de inrichting van het gerevitaliseerde pand de Prefectenhof alsmede overige ICT-kosten

BTW compensatiefonds (V 600 duizend euro).

Het resultaat op BTW compensatiefonds bedraagt 900 duizend voordelig en bestaat o.a. uit het verschil op riolering, aangezien er de 2^e helft relatief hoge uitgaven zijn geweest en een afwijking op het participatiebudget .

Hier staat tegenover dat de bestuursdienst een nadeel van 300 duizend euro heeft als gevolg van de nacalculatie op BTW compensatiefonds. Naar aanleiding van een onderzoek van de belastingdienst zijn er voor de verschillende dienstonderdelen van de gemeente Groningen andere mengpercentages vastgesteld. Consequentie is dat bij de Bestuursdienst niet meer 100% van de betaalde BTW te verrekenen is. Er is daardoor in 2013 een incidenteel nadeel over zowel 2012 als over 2013. Vanaf 2014 is dit in het meerjarencader opgelost

Rente (V 400 duizend euro).

In deelprogramma 13.1 worden de interne rentelasten verantwoord. Door een administratieve fout ontstaat er een voordeel op de interne rente

Attero (N 800 duizend euro).

De aandeelhouderscommissie van Attero (voorheen Essent Milieu) heeft besloten dat overname van Attero door gemeenten wordt stopgezet. Daardoor wordt de begrote eenmalige uitkering van 800 duizend euro niet gerealiseerd

Regionale samenwerkingsverband RCG-in-liquidatie(V 150 duizend euro).

Het regionale samenwerkingsverband RCG-in-liquidatie beschikt nog over een algemene reserve van 292 duizend euro. Aangezien verplichtingen grotendeels zijn afgedaan wordt hiervan 250 duizend euro aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd. Voor de gemeente Groningen gaat het om 150 duizend euro

Voorziening wachtgeld (N 600 duizend euro)

Aan de voorziening wachtgeld wethouders is 300 duizend euro toegevoegd.

Nieuw ingestelde voorzieningen (N 6,8 miljoen euro)

In totaal is 6,8 miljoen euro aan een 4-tal nieuw ingestelde voorzieningen toegevoegd:

- 1 Aan de voorziening Reorganisatie is 5,4 miljoen euro toegevoegd. Deze voorziening is ingesteld voor het opvangen van de kosten voor boventalligheid als gevolg van de vorming van het SSC.
- 2 Aan de voorziening Individueel Loopbaanbudget is een bedrag van 500 duizend euro toegevoegd. In de CAO is afgesproken dat ambtenaren met ingang van 2013 recht krijgen op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van 500 euro per jaar. Het budget is bedoeld voor loopbaan-gerelateerde activiteiten gericht op een nieuwe functie. Doordat er rechten kunnen worden ontleend aan het bedrag uit 2013 wordt een bedrag in een hiertoe ingestelde voorziening gestort
- 3 Er 200 duizend euro toegevoegd aan de nieuwe voorziening Naheffing Ipad's. Vanaf 2011

heeft de gemeente Groningen tablets in gebruik. Het gebruik hiervan is fiscaal belast. Tot nu toe is nog geen belasting hierover afgedragen. Met de belastingdienst zal een afspraak worden gemaakt over de wijze waarop belastingheffing en -afdracht geregeld zullen gaan worden. Over de jaren 2011, 2012 en 2013 zal een naheffing plaats vinden:

- 4 Er is 700 duizend euro toegevoegd aan de nieuwe voorziening Huur Leegstand Waagstraat.

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 250 duizend euro voordelig.

PROGRAMMA 14

Lokale belastingen en heffingen

DEELPROGRAMMA'S

1. Lokale belastingen en heffingen

LOKALE BELASTINGEN EN HEFFINGEN

Dit programma gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, de geraamde inkomsten, de kostendekkendheid van de tarieven, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren en de lastendruk voor de burger in vergelijking met die in andere grotere gemeenten.

Bij de nieuwe programma-indeling ingaande 2011 is de voorgeschreven paragraaf Lokale heffingen omgezet in een programma Lokale Belastingen en Heffingen. Dit is gedaan om de politieke keuzes die bij dit onderwerp gemaakt kunnen worden meer tot hun recht te laten komen. Naast de drie W-vragen bevat het programma de verplichte informatie die in het BBV is voorgeschreven voor de paragraaf Lokale heffingen.

Beleidsvelden

- Lokale belastingen en heffingen

Beleidsveld

Lokale belastingen en heffingen

1. Inleiding.

Dit programma gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, de geraamde inkomsten, de kostendekkendheid van de tarieven, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren en de lastendruk voor de burger in vergelijking met die in andere grotere gemeenten.

Bij de programma-indeling ingaande 2011 is de voorgeschreven paragraaf Lokale heffingen omgezet in een programma Lokale Belastingen en Heffingen. Dit is gedaan om de politieke keuzes die bij dit onderwerp gemaakt kunnen worden meer tot hun recht te laten komen. Naast de drie W-vragen bevat het programma de verplichte informatie die in het BBV is voorgeschreven voor de paragraaf Lokale heffingen.

2. De drie W-vragen.

Wat willen we bereiken?

1. het genereren van voldoende algemene middelen voor de bekostiging van gemeentelijk beleid;
2. het genereren van inkomsten om specifieke voorzieningen mogelijk te maken;
3. gedragsbeïnvloeding bij parkeren;
4. afnemers betalen voor onze producten en diensten zoveel mogelijk de volledige kostprijs; Hierbij letten we op aspecten van toegankelijkheid, marktwerking, en openbare orde en veiligheid;
5. minima worden ontzien bij de tarieven voor hondenbelasting en afvalstoffenheffing.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. we gaan efficiënt belasting heffen, met verschillende types belastingen;
2. we gaan voor de producten en diensten waar dat mogelijk is op efficiënte wijze de kosten in rekening brengen bij de gebruikers;
3. we gaan bij parkeren gedifferentieerde tarieven hanteren;
4. qua kostendekkendheid:
  - gebruikers krijgen de volledige kostprijs in rekening gebracht voor onze producten en diensten;
  - indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld;
  - indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.
5. we verlenen kwijtschelding voor:
  - hondenbelasting, alleen voor de eerste hond en tot 60%;
  - afvalstoffenheffing. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldings-gerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden.

Wat gaat het kosten?

Een bijzonderheid van dit programma is dat aan dit programma geen geld is gekoppeld. De opbrengsten van de belastingen worden namelijk verantwoord in programma 15 'Algemene Inkomsten en Onvoorzien', de opbrengsten van de rechten en heffingen (met hun betreffende uitgaven) worden verantwoord in de operationele programma's. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing staan bijvoorbeeld in programma 9 'Onderhoud en Beheer van de Openbare Ruimte', tegenover de kosten van afvalinzameling en -verwerking. De derde van de drie W-vragen, 'Wat gaat het kosten?', komt hier dus niet aan de orde.

3. Beleid lokale heffingen

Lokale heffingen betreffen zowel publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- Belastingen: de opbrengsten van belastingen komen toe aan de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerende-zaakbelasting, de logiesbelasting en de hondenbelasting. Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde.
- Rechten: een recht is een vergoeding voor een concrete prestatie door de gemeente geleverd. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

Privaatrechtelijke heffingen zijn alle heffingen die niet zijn vastgelegd in een leges- of belastingverordening. In Groningen maken we onderscheid tussen algemene tarieven die vooraf zijn bepaald en voor iedere afnemer gelden en commerciële tarieven. Bij de laatste opereert de gemeente als marktpartij in een concurrerende omgeving. Er gelden geen wettelijke voorschriften voor kostendekkendheid, maar de gemeente heeft voor een aantal producten wel zelf een beleid voor kostendekkendheid.

Hieronder geven we een beknopte uiteenzetting van het gemeentelijke beleid met betrekking tot de belangrijkste lokale heffingen, te weten:

- Onroerende-zaakbelasting;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing;
- Bouwleges;
- Parkeergelden;

Onroerende-zaakbelasting

De onroerende-zaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting, niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door uw raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven in de stad wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt als bestemmingsheffing aangemerkt, omdat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en -verwerking. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwietscheldingen volledig gedekt worden uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Sinds 2006 geldt er geen vast tarief per woning meer, maar bepaalt het aantal bewoners van een woning de hoogte van het tarief. Er wordt gedifferentieerd naar vier categorieën, namelijk eenpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens, huishoudens van drie tot en met zeven personen en huishoudens van acht personen of meer. Het verschil tussen de verschillende categorieën is m.i.v. 2011 verder vergroot waardoor de relatie tussen de hoeveelheid afval en de heffing sterker is geworden. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe 'de vervuiler betaalt'. De tariefdifferentiatie heeft dus niet gedragsbeïnvloeding ten doel, de belangrijkste functie is het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing verhaald. Voorheen heette die heffing rioolrecht, maar per 1 januari 2009 is het rioolrecht omgevormd tot een rioolheffing. Hierbij hebben gemeenten naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht gekregen voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekkendheid, is geoormerkt. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De rioolheffing kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) worden geheven. Wij

kennen alleen het aansluitrecht, waarbij een vast bedrag per aansluiting in rekening wordt gebracht.

Bouwleges

Bouwleges worden geheven om de kosten van het proces van bouwvergunningverlening te dekken. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. Het tarief wordt bepaald door de hoogte van de bouwkosten (aanneemsom exclusief BTW). Ook voor de bouwleges is ons beleid een kostendekkendheid van 100%. Een complicatie daarbij is dat door een wisselende omvang van de bouwprojecten de opbrengst van jaar tot jaar sterk kan fluctueren. Verder is vooraf moeilijk te schatten hoeveel de opbrengst in enig jaar zal bedragen. Om risico's van tegenvallende inkomsten zoveel mogelijk uit te sluiten is in 2001 een bestemmingsreserve bouwleges ingesteld.

Parkeergelden

De parkeergelden bestaan uit een publiekrechtelijk en een privaatrechtelijk deel. Onder het publiekrechtelijk deel, ook wel parkeerbelasting genoemd, vallen de tarieven voor het parkeren bij parkeermeters en -automaten, de boetes voor het rood staan bij parkeermeters en -automaten en de tarieven voor parkeervergunningen. Onder het privaatrechtelijk deel vallen de tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen. Het uitgangspunt is dat het parkeerbedrijf in totaal kostendekkend is. De parkeerbelasting is de belasting waarbij de doelstelling van regulering expliciet in de wet is vastgelegd. In de tariefstelling mag onderscheid gemaakt worden naar parkeerduur (kort/lang), het moment waarop wordt geparkeerd (dag/avond/weekend), het gebied waar wordt geparkeerd en het type vergunning. In Groningen maken we gebruik van de toegestane differentiatiemogelijkheden. We sturen zowel met tarieven, de duur van parkeren als met de beschikbaarheid van parkeerplaatsen.

4. Kwijtscheldingsbeleid

Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lager tarief in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. We mogen wel zelf bepalen van welke belastingen en heffingen we kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag of heffing we kwijtschelden.

We verlenen kwijtschelding voor:

- hondenbelasting, alleen voor de eerste hond en tot 60%;
- afvalstoffenheffing. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldingsgerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden. Een groot deel van de kwijtscheldingsgerechtigden krijgt de kwijtschelding automatisch. Zij hoeven geen formulier in te vullen en bewijsstukken te overleggen. Als van een formulier gebruik wordt gemaakt geldt een termijn van drie maanden waarbinnen een kwijtscheldingsverzoek moet worden ingediend.

5. Opbrengsten en ontwikkeling kostendekkendheid

In begroting en rekening geven we jaarlijks een overzicht van de opbrengsten van de *belangrijkste* belastingen, rechten en heffingen. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de oorspronkelijk geraamde bedragen, de actuele begroting en de werkelijke opbrengsten.

Bedragen x 1.000 euro				
Soort belasting of heffing	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Vershil
Belastingen				
Onroerende-zaakbelasting (OZB)	57.212	57.943	57.124	-819
Roerende-zaakbelasting (RZB)	69	69	86	17
Hondenbelasting	759	814	827	13
Logiesbelasting	950	1.000	1.265	265
Precariobelasting	472	514	596	82
Parkeerbelasting	7.232	7.232	7.059	-173
Rechten en heffingen				
Afvalstoffenheffing	24.930	24.916	26.146	1.230
Reinigingsrechten	95	95	71	-24
Marktgeden	773	746	691	-55
Rioolheffing	14.001	14.000	13.915	-85
Begrafenisrechten	1.352	1.268	1.242	-26
Leges Burgerzaken	2.540	2.559	2.255	-304
Leges Bouwactiviteiten	7.055	7.055	3.858	-3.197
Leges Huisvestingswet	150	150	73	-77
Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en Graafverordening	139	139	184	45
Leges Drank, Horeca en Prostitutie	195	221	171	-50
Havengelden	150	139	122	-17
Parkeergelden privaatrechtelijk	7.938	7.938	6.042	-1.896
Totaal	126.012	126.798	121.727	-5.071

Hieronder worden de *grotere* afwijkingen ten opzichte van de actuele begroting toegelicht. Voor de rechten en heffingen wordt daarbij ook ingegaan op de ontwikkeling van de kostendekkendheid.

Onroerende-zaakbelasting

In 2013 is 819 duizend euro minder onroerende zaakbelasting ontvangen dan geraamd. Samengevat kan de minderopbrengst als volgt worden verklaard:

- de economische waarde van de woningen en bedrijven in de stad valt lager uit dan ten tijde van de berekening van de tarieven in september 2012 werd voorzien. Op dat moment waren de taxaties van de woningen en bedrijven niet afgerond. Voor het niet getaxeerde deel moesten aannames gedaan worden. In werkelijkheid vallen de taxaties lager uit dan aangenomen werd (340 duizend euro nadelig).
- Burgers en bedrijven (en vooral grote bedrijven) kijken steeds kritischer naar de WOZ-waarde. Hierbij laten ze zich in toenemende mate bijstaan door professionele adviseurs. Het financiële effect van de bezwaar- en beroepschriften is gedurende het jaar lastig in te schatten. Bezwaren en beroepen hebben soms betrekking op meerdere jaren. Een bezwaar- of beroepschrift kan leiden tot aanzienlijke verminderingen (389 duizend euro nadelig).
- De economische crisis komt ook tot uitdrukking in een toename van oninbare vorderingen (meer failliete bedrijven en meer huishoudens in de schuldenregeling, 89 duizend euro nadelig).

Logiesbelasting

In 2013 zijn de aanslagen 2012 opgelegd. In 2012 zijn er meer overnachtingen geweest dan begroot. Hierdoor vertoont de logiesbelasting een meeropbrengst van 265 duizend euro.

Parkeerbelasting

De opbrengsten van het parkeren bestaan uit een publiekrechtelijke en een privaatrechtelijk deel. De parkeerbelasting, het publiekrechtelijk deel, betreft de opbrengsten van parkeerkaartjes, de naheffingen en de parkeervergunningen. Deze opbrengsten zijn uitgekomen op 7,059 miljoen euro. In de begroting is uitgegaan van 7,232 miljoen euro, wat een nadeel ten opzichte van de begroting betekent van 173 duizend euro. Dit wordt vooral veroorzaakt door een lager aantal opgelegde fiscale naheffingsaanslagen als gevolg van een tijdelijke personele onderbezetting. Verder zijn de kosten inclusief fietsparkeren 411 duizend euro hoger dan begroot. De kostendekkendheid van de parkeerbelasting is hierdoor uitgekomen op 150% (7,059 miljoen euro aan opbrengsten en 4,702 miljoen euro aan kosten). Begroot was 169%.

Het parkeerbedrijf beoogt als geheel kostendekkend te zijn. Voor het hele parkeerbedrijf bedraagt de kostendekkendheid 2013 102 %; begroot was 101%. De lasten van het gratis fietsparkeren zijn in zowel de begroting als de rekening meegenomen in het publieksrechtelijke deel.

Afvalstoffenheffing

Ten opzichte van de actuele begroting zijn de werkelijke opbrengsten afvalstoffenheffing 1,2 miljoen euro hoger. Het voordeel bestaat grotendeels uit meer aansluitingen dan begroot (V 330) en meer opbrengsten kunststof (V 900). De kostendekkendheid is uitgekomen op 96%. Begroot was 95%.

Marktgelden

De werkelijke opbrengsten zijn 55 duizend euro lager dan begroot. De oorzaak is dat er minder m2 verhuurd zijn. De werkelijke totale kosten bedragen 856 duizend euro tegenover 691 duizend euro aan totale opbrengsten. De kostendekkendheid is 81%.

Rioolheffing

De kostendekkendheid 2013 is 99%, dit is 1% lager dan de nagestreefde 100% kostendekkendheid. Voor de rioolheffing is een gesloten financieringssysteem van kracht. Dit betekent dat resultaten op de exploitatie van de riolering worden verrekend met de reserve Riolering. De lagere kostendekkendheid komt doordat de baten 85 duizend euro lager zijn dan begroot. Daarnaast zijn de uitgaven 168 duizend euro hoger dan begroot, veroorzaakt door extra werkzaamheden voor onder andere inspectie Ulgersmaborg.

Leges Burgerzaken

Door een lagere afgifte van de documenten Burgerzaken is er ten opzichte van de begroting een minderopbrengst gemeenteleges Burgerzaken van 304 duizend euro: reisdocumenten 119 duizend euro nadelig, rijbewijzen 45 duizend euro nadelig, inlichtingen & afschriften 92 duizend euro nadelig en overige 11 duizend euro voordelig. In 2013 zijn minder huwelijksleges ontvangen doordat er meer gebruik gemaakt is van kosteloze huwelijken en administratieve huwelijken (59 duizend euro nadelig).

Naast gemeenteleges ontvangt de gemeente rijksleges voor een aantal producten, deze leges dienen afgedragen te worden aan het Rijk.

De gemeente kan niet voor alle producten Burgerzaken zelfstandig het tarief bepalen, we hebben het dan over de kostendekkendheid van de beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare tarieven bij elkaar. Het gerealiseerde percentage kostendekkendheid op rekeningbasis 2013 is uitgekomen op 71 %. Op begrotingsbasis 2013 bedroeg het percentage kostendekkendheid 76% (inclusief compensabele btw).

Uitgangspunt bij de beïnvloedbare tarieven is 100% kostendekkendheid. Het percentage kostendekkendheid van de beïnvloedbare tarieven was op begrotingsbasis 2013 93 % en op rekeningbasis 2013 is dit uitgekomen op 89%.

Bouwleges

Door de crisis blijven grote projecten deels uit. Ten opzichte van de actuele begroting 2013 is 3,2 miljoen euro minder leges ontvangen. De kostendekkendheid bedraagt op realisatiebasis 56%, begroot was 100%. De leges bouwactiviteiten beïnvloeden in grote mate de kostendekkendheid van het onderdeel omgevingsvergunning.

Leges Huisvestingswet

Het betreft leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning tot gehele of gedeeltelijke onttrekking van woonruimte aan de bestemming tot woonruimte, waaronder kamerverhuurpanden. En tot het verkrijgen van een vergunning tot samenvoeging van woonruimte met andere woonruimte. Door een afname van het aantal verleende vergunningen en omdat de achterstand in de aanpak van illegale kamerverhuurpanden grotendeels is weggewerkt, is 77 duizend euro minder leges ontvangen dan begroot. Het dekkingspercentage bedraagt op realisatiebasis 84%.

Leges Drank, Horeca en prostitutie

De gerealiseerde legesopbrengsten 2013 van deze vergunningen zijn 171 duizend euro. Door een afname van het aantal verleende vergunningen in 2013 is er ten opzichte van de begroting 50 duizend euro minder opbrengsten. Bij leges drank en horeca is er een afname van 32 duizend euro en bij leges prostitutie een afname van 18 duizend euro. De exploitatievergunning prostitutie wordt niet jaarlijks verleend. Het dekkingspercentage op realisatiebasis bedraagt 55%. Geraamd was (na de door uw raad vastgestelde tariefsverhoging in 2013) 82%.

Parkeergelden privaatrechtelijk

Bij de privaatrechtelijke parkeergelden (dat zijn de tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen) is er een 1,9 miljoen euro lagere, als gevolg van lagere inkomsten bij de

parkeergarages. Dit wordt voor een deel veroorzaakt doordat er o.a. als gevolg van de economische crisis minder geparkeerd wordt. Landelijk is een neerwaartse trend van 5% zichtbaar. Een andere oorzaak is de begrote bijdrage aan het exploitatietekort van de Boterdiepgarage. Deze bijdrage is in de berekening kostendekkendheid niet meegenomen. De omzet van de Damsterdiepgarage is 500 duizend euro lager dan begroot, omdat de ingroefase is vertraagd o.a. door werkzaamheden aan de Europaweg. De kosten van de buurtstallingen zijn hoger dan begroot doordat er een verschuiving heeft plaats gevonden van particuliere huurders naar zakelijke huurders waarvoor een andere tariefstelling geldt. Van de begrote bijdrage van 500 duizend euro van het OV-bureau voor de P&R terreinen is 150 duizend euro gerealiseerd. De opbrengsten van P2 en P3 worden vanaf 2013 verantwoord bij P&R terreinen (218 duizend euro). De kostendekkendheid van de privaatrechtelijke parkeergelden is uitgekomen op 75% (6,042 miljoen aan opbrengsten en 8,102 miljoen aan kosten), begroot was 74%. Het parkeerbedrijf beoogt als geheel kostendekkend te zijn. Voor het parkeerbedrijf in totaliteit is de kostendekkendheid in 2013 uitgekomen op 102%. Op begrotingsbasis was deze 101%. De lasten van het gratis fietsparkeren zijn in zowel de begroting als de rekening meegenomen in het publieksrechtelijke deel.

6. Overzicht kostendekkendheid

Eind 2010 heeft uw raad de uitgangspunten voor het Groningse tarievenbeleid herbevestigd. Uitgangspunt is dat de gebruikers de volledige kostprijs voor onze producten en diensten betalen. Op dit uitgangspunt gelden de volgende uitzonderingen:

- indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld;
- indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.

Kostendekkendheid publiekrechtelijke heffingen

In de hiernavolgende tabel wordt inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de publiekrechtelijke heffingen, door per soort heffing de begrote kosten en opbrengsten naast elkaar te zetten. De tabel is gesplitst naar rechten en heffingen die onder de legesverordening vallen en rechten en heffingen die onder overige verordeningen vallen. Voor de onderdelen die onder de legesverordening vallen is de indeling van het VNG-model 2010 gevolgd. Mede als gevolg van de invoering van de Europese dienstenrichtlijn en de omgevingsvergunning/Wabo wordt namelijk de kostendekkendheid van leges niet meer bepaald op het niveau van de totale verordening, maar zijn er nu clusters van dienstverlening die verschillende regels voor kostendekkendheid kennen:

- cluster Algemene dienstverlening: kostendekkendheid geldt op het niveau van de cluster;
- cluster Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning/Wabo: kostendekkendheid geldt op het niveau van de cluster;
- cluster Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn: de kostendekkendheid wordt bepaald op het niveau van samenhangende diensten binnen de cluster.

Soort heffing (publiekrechtelijk)	Criterium kosten-dekkendheid	Opbrengsten 2013	Toerekening kosten	Dekkingspercentage
Legesverordening indeling volgens model 2010				
Titel 1. Algemene dienstverlening				
I. Afgifte gerelateerd met wettelijk maximum:				
a. Reisdocumenten	Deels kosteloos en w et.	1.110	1.740	64%
b. Overige documenten/VOG	max	65	112	58%
c. Inlichtingen\afschriften BS		54	156	35%
Totaal afgifte gerelateerde leges en wettelijk		1.229	2.008	61%
II. Afgifte gerelateerd zonder wettelijk maximum:				
a. Huw elijksvoltrekkingen	Deels kosteloos	127	173	73%
b. Inlichtingen\afschriften GBA		166	427	39%
c. Rijbew ijzen		733	552	133%
Totaal afgifte gerelateerde leges zonder wettelijk maximum		1.026	1.152	89%
Totaal afgifte gerelateerde leges		2.255	3.160	71%
Naturalisaties		43	88	49%
Leges Leegstandsw et		21	26	81%
Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en	100%	184	184	100%
Leges APV - Winkeltijdenw et		1	1	100%
Leges Huisvestingsw et		73	87	84%
Leges Ligplaatsvergunning voor w oonschepen		6	21	29%
Leges Kansspelen		22	3	733%
Leges APV - Verkeer	Beperkt	25	128	20%
Toegangspasje ondergrondse container		51	51	100%
Totaal Algemene dienstverlening		2.681	3.749	72%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Omgevingsvergunning				
Leges Bouw activiteiten		3.858	6.853	56%
Leges Aanlegactiviteiten		1	1	100%
Leges Sloopactiviteiten		-	-	
Leges Handelsreclame		4	4	100%
Leges In gebruik nemen of gebruiken bouw w erken in relatie tot brandveiligheid		21	21	100%
Totaal leges omgevingsvergunning	100%	3.884	6.879	56%
Kapvergunningen	Gratis	-	197	-
Totaal Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning		3.884	7.076	55%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn				
Hoofdstuk 1 Horeca en Hoofdstuk 3 Prostitutie				
Leges APV - Drank, Horeca en Prostitutie	Max. tarief	171	309	55%
Hoofdstuk 2 Organiseren evenementen of markten				
Leges Diversen (muziek, vent, bingo en collectievergunningen)	Beperkt	3	10	30%
Leges Evenementen	Beperkt	47	580	8%
Hoofdstuk 4 Splitsingsvergunning woonruimte				
Leges splitsingsvergunning		24	30	80%
Hoofdstuk 5 Leefmilieuverordening				
Leges Inzage milieudossier		2	2	100%
Totaal Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn		247	931	27%
Totaal Legesverordening		6.812	11.756	58%
Overige verordeningen:				
Leges Inzameling huishoudelijk afval	100%	26.146	27.100	96%
Reinigingsrecht	100%	71	71	100%
Marktw ezen	100%	691	856	81%
Rioolheffing	100%	13.915	14.108	99%
Havengelden	100%	123	123	100%
Begrafnisrechten	100%	1.201	1.193	101%
Totaal overige verordeningen		42.147	43.451	97%
Totaal publiekrechtelijk		48.959	55.207	89%

De leges uit de legesverordening hebben in 2013 in totaal een kostendekkendheid van 58%. Ook bij de clusters binnen de legesverordening komt geen kostendekking boven de 100% voor. De heffingen uit de overige verordeningen komen uit op een gezamenlijke kostendekking van 97%. De kostendekkendheid van alle publiekrechtelijke heffingen bij elkaar is uitgekomen op 89%.

Kostendekkendheid privaatrechtelijke heffingen

Het uitgangspunt van de gemeente is dat de privaatrechtelijke tarieven minimaal kostendekkend zijn. Voor een aantal tarieven geldt echter dat toegankelijkheid van voorzieningen en marktwerking er toe kunnen leiden dat een lager dan kostendekkend tarief wordt gehanteerd. De kostendekkendheid van de verschillende privaatrechtelijke heffingen wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Soort heffing (privaatrechtelijk)	 criterium kostendek- kendheid	Opbrengsten 2013	Toerekening kosten	Dekkings- percentage
Inzameling bedrijfsafval		8.573	7.739	111%
Commerciële straatreiniging		924	927	100%
Onderhoud en reparaties derden		1.416	1.249	113%
Verkoop brandstof		966	959	101%
Leasen		305	311	98%
Kermisgelden		215	139	155%
Stadsschouwborg/Oosterpoort				
Zakelijke tarieven		nbn	nbn	nbn
Culturele tarieven		nbn	nbn	nbn
CBK-kunsttuileen		427	649	66%
Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinges				
- Totaal lasten incl. kapitaallasten		7.336	20.967	35%
- Totaal lasten excl. kapitaallasten		7.336	16.522	44%
- Samenstelling sportaccommodaties excl. kapitaallasten:				
Sporthallen		1.141	2.033	56%
Sportparken		1.063	2.468	43%
Gymlokalen		1.061	1.596	66%
Zwembaden		2.198	6.776	32%
Usbanen		1.056	2.713	39%
Parkeergelden privaatrechtelijk		6.042	8.102	75%
Huur volkstuincomplexen		127	-	nvt
Gehandicapten parkeerkaart		22	24	92%
Woonw agenstaanplaatsen		232	230	101%

7. Lokale lastendruk

Om de lokale lastendruk van Groningen te vergelijken met die in andere gemeenten maken we gebruik van gegevens van de stichting COELO. Onderzoeksinstituut COELO, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, verricht jaarlijks onderzoek naar de gemeentelijke woonlasten in de grootste gemeenten in Nederland. In onderstaand overzicht, ontleend aan de publicatie 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2013', worden de woonlasten over 2013 van Groningen en 34 andere grote gemeenten weergegeven. Weergegeven worden de lasten van de OZB, de reinigingsheffing (in Groningen de afvalstoffenheffing) en de rioolheffing voor een huishouden van gemiddelde omvang in een woning met gemiddelde waarde. De woonlasten zijn de som van die drie. Binnen deze groep staat Groningen in 2013 op de vijfde plaats. In 2014 staat Groningen op de dertiende plaats.

Woonlasten 2013 voor een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde (euro)				
Gemeente	Ozb-Eigenaar	Reinigingsheffing (1)	Rioolheffing (1)	Woonlasten (2)
Zaanstad	249,26	268,76	267,12	785,14
Emmen	310,90	299,52	173,37	783,78
Deventer	253,01	328,09	175,80	756,90
Leiden	370,52	260,62	119,95	751,09
Groningen	247,26	362,28	137,30	746,84
Maastricht	242,33	329,18	170,53	742,03
Enschede	251,50	310,44	179,04	740,98
Westland	286,75	227,40	224,74	738,90
Venlo	323,80	245,01	168,85	737,66
Haarlem	254,29	336,00	146,00	736,29
Utrecht	226,51	281,04	223,29	730,84
Delft	235,08	316,90	175,70	727,68
Sittard-Geleen	278,82	272,67	168,14	719,64
Rotterdam	183,91	339,90	195,80	719,61
Breda	234,25	311,64	169,92	715,81
Arnhem	357,58	200,04	152,22	709,84
Haarlemmermeer	266,07	322,80	119,76	708,63
Zoetermeer	340,19	274,78	83,65	698,62
Apeldoorn	280,33	276,64	138,55	695,52
Almere	256,91	310,50	122,86	690,27
Nijmegen	397,20	155,98	133,21	686,39
Ede	268,90	234,36	166,49	669,75
Assen	229,05	243,21	183,95	656,21
Leeuwarden	209,74	255,09	183,36	648,19
Lelystad	304,94	267,79	68,65	641,38
Amsterdam	143,10	343,48	150,90	637,48
Zwolle	256,53	269,23	102,51	628,27
Amersfoort	274,39	222,72	106,26	603,36
Dordrecht	194,08	247,68	158,03	599,79
Middelburg	165,11	266,43	168,15	599,69
s-Hertogenbosch	220,70	267,12	108,96	596,78
Eindhoven	183,96	263,00	145,00	591,96
s-Gravenhage	125,59	290,64	130,34	546,57
Tilburg	188,69	242,14	114,55	545,38
Alkmaar	187,99	243,60	113,20	544,79
Laagste	126	156	69	545
Hoogste	397	362	267	785
Gemiddelde	226	291	155	673

(1) Meerpersoonshuishouden

(2) Woonlasten zijn berekend als de som van ozb, rioolheffing en reinigingsheffing.

Bron: COELO

Programma 15

Algemene inkomsten en post onvoorzien

DEELPROGRAMMA'S

1. Algemene inkomsten en post onvoorzien

ALGEMENE INKOMSTEN EN POST ONVOORZIEN

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat we de algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien afzonderlijk zichtbaar maken. Dat gebeurt in dit programma. Het deelprogramma algemene inkomsten en post onvoorzien bestaat uit de volgende onderdelen:

- onroerende zaakbelasting
- roerende zaakbelasting
- hondenbelasting
- logiesbelasting
- saldo van de financieringsfunctie
- algemene uitkering uit het gemeentefonds
- rente reserves
- dividend
- post onvoorzien.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Algemene inkomsten en Post Onvoorzien bedraagt 48,2 miljoen euro en betreffen de financieringslasten. Dit deelprogramma geeft een batig saldo omdat hier de algemene dekkingsmiddelen worden verantwoord. Tevens zijn hier de renteopbrengsten verantwoord. Het saldo van dit deelprogramma dient als algemeen dekkingsmiddel.

Programma algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen					
Deelpr.	Dienst	Dekkingsmiddelen	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013
15.1	DIA	Onroerende zaakbelasting	57.212	57.943	57.124
15.1	DIA	Roerende zaakbelasting	69	69	86
15.1	DIA	Hondenbelasting	759	814	827
15.1	DIA	Logiesbelasting	950	1.000	1.265
15.1	CT	Saldo financieringsfunctie	1.802	1.803	4.308
15.1	BSD	Algemene uitkering	269.633	271.368	275.342
15.1	BSD	Post onvoorzien	-100	0	0
15.1	BSD	Rente reserves	4.338	3.438	3.442
15.1	BSD/DIA	Dividenden	1.533	1.533	1.519
Saldo dekkingsmiddelen			336.196	337.968	343.913

Belastingen

Voor een toelichting op de belastingen verwijzen wij naar het programma lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In totaal is in 2013 een bedrag van 275,342 miljoen euro ontvangen vanuit het gemeentefonds. Dit levert een voordeel op van 3,974 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2013. Een toelichting op dit resultaat is gegeven aan het einde van dit programma.

Dividend

Dit betreft het dividend van de bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en aandelen Enexis.

WAT HEEFT HET GEKOST?

Algemene Inkomsten en Post Onvoorzien						
Deel-progr.	Dienst	Deelprogramma	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening 2013	Verschil
Lasten						
15.1	BSD/CT/DIA	Algemene inkomsten en post onvoorzien	44.492	51.875	48.155	3.720
Totaal lasten			44.492	51.875	48.155	3.720
Baten						
15.1	BSD/CT/DIA	Algemene inkomsten en post onvoorzien	379.825	388.265	390.624	2.359
Totaal baten			379.825	388.265	390.624	2.359
Totaal saldi voor bestemming			335.333	336.390	342.469	6.079
Reserve mutaties						
Totaal toevoegingen			0	0	0	0
Totaal onttrekkingen			0	0	0	0
Totaal saldi na bestemming			335.333	336.390	342.469	6.079

Toelichting van het verschil tussen de rekening 2013 en de actuele begroting 2013 (alleen bij verschillen in baten en lasten > 250 duizend euro)

15.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien **V 6,1 miljoen euro**

Algemene uitkering (V 4,0 miljoen euro)

Algemene uitkering 2011 (V 500 duizend euro)

Uit de meicirculaire 2013 blijkt dat de integratie-uitkering Wmo over 2011 61 duizend euro lager uitvalt. Dit nadeel is doorgegeven aan de sector en leidt daardoor niet tot een concernresultaat. De hogere uitbetaling over 2011 wordt veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van de maatstaf leerlingen en de verdeelmaatstaf OZB.

Algemene uitkering 2012 (V 400 duizend euro)

Uit de mei- en septembercirculaire 2013 blijkt dat de integratie-uitkering Wmo over 2012 per saldo 23 duizend euro hoger uitvalt. Dit voordeel is doorgegeven aan de sector en leidt daardoor niet tot een concernresultaat. Op basis van de septembercirculaire 2013 en het meest recente specificatie overzicht ontvangen van het rijk, blijkt de algemene uitkering over het jaar 2012 400 duizend euro hoger uit te vallen. Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van het aantal lage inkomens en leerlingen.

Landelijke ontwikkelingen (N 3,1 miljoen euro)

Op basis van de decembercirculaire 2013 blijkt dat de uitkeringsfactor voor 2013 met 28 punten wordt verlaagd ten opzichte van de begroting 2013. Dit levert een nadeel op van 4,6 miljoen euro voor Groningen. Deze verlaging van de uitkeringsfactor 2013 wordt deels veroorzaakt door onderuitputting op de rijksbegroting 2012 die bleek uit de Startnota van het rijk van 2012. Een deel van dit totale nadeel (1,5 miljoeneuro) hebben we al genomen bij de jaarrekening 2012, omdat dit deel ten tijde van de jaarrekening 2012 al bekend was. Het rijk heeft dit effect echter pas verwerkt in de jaarschijf 2013. Doordat we een deel van dit nadeel al hebben genomen (en verantwoord) in de jaarschijf 2012 bij de jaarrekening 2012 moeten we dit deel corrigeren op het nadeel in de jaarschijf 2013. Hierdoor (en als gevolg van twee kleine overige mutaties) bedraagt het nadeel in 2013 als gevolg van landelijke ontwikkelingen voor Groningen 3,1 miljoen euro.

Plaatselijke ontwikkelingen (V 5,8 miljoen euro)

De plaatselijke ontwikkelingen zijn geactualiseerd ten opzichte van de ramingen zoals die zijn opgenomen in de begroting 2013. Op basis van actuele informatie vanuit onder andere het CBS en de waarderingskamer zijn de standen van een groot aantal verdeelmaatstaven geactualiseerd voor 2013. Uit deze actualisatie blijkt wederom dat de stad op een heel aantal onderdelen in de afgelopen periode sneller is gegroeid dan waar we rekening mee hebben gehouden. Deze stijging

zit voornamelijk in het aantal lage inkomens, klantpotentieel, woonruimten en de omgevingsadressendichtheid. Het rijk heeft deze hogere groei deels gecorrigeerd via de uitkeringsfactor, dit zit verwerkt in het onderdeel 'landelijke ontwikkelingen' (zie hierboven). Deze ontwikkelingen leiden er toe dat we per saldo een hogere uitkering verwachten van 5,8miljoen euro over 2013.

Integratie-, decentralisatie- en suppletie-uitkeringen (V 400 duizend euro)

In totaal hebben we in 2013 voor 49,1 miljoen euro aan integratie-, decentralisatie- en suppletie- uitkeringen ontvangen (verspreid over 23 verschillende uitkeringen). De grootste uitkeringen betreffen de Wmo middelen (15,6 miljoen euro), de uitkering voor Maatschappelijke opvang (13,3 miljoen euro) en de ISV middelen (7,1 miljoen euro). Deze uitkeringen zijn ingezet op de betreffende beleidsterreinen. In de decembercirculaire zijn bij drie decentralisatie uitkeringen extra middelen beschikbaar gesteld die vanwege het tijdstip waarop deze middelen beschikbaar zijn gekomen niet meer verrekend konden worden met de sector. Het betreft extra middelen voor voorbereidingskosten van het ESF-programma (100 duizend euro), extra middelen voor de uitvoeringskosten van inburgering (215 duizend euro) en extra middelen voor maatschappelijke opvang (70 duizend euro). Deze verhogingen vallen in het concernresultaat van de algemene uitkering. Indien noodzakelijk zullen voor deze extra uitkeringen bestemmingsvoorstellen worden gedaan bij de jaarrekening 2013 om deze middelen alsnog te verrekenen met de sector.

Onroerende zaakbelasting (N 800 duizend euro)

In 2013 is minder onroerende zaakbelasting ontvangen dan geraamd. De minderopbrengst bedraagt 818 duizend euro. Samengevat kan de minderopbrengst als volgt worden verklaard: Allereerst valt de economische waarde van de woningen en bedrijven in de stad lager uit dan ten tijde van de berekening van de tarieven in september 2012 (in verband met besluitvorming over de tarieven in november 2012) werd voorzien. Op dat moment waren de taxaties van de woningen en bedrijven niet geheel afgerond. Voor het niet getaxeerde deel moesten aannames gedaan worden. In werkelijkheid vallen de taxaties lager uit dan aangenomen werd (340 duizend euro nadelig).

Daarnaast kijken burgers en bedrijven (met name grote bedrijven) steeds kritischer naar de WOZ-waarde. Hierbij laten ze zich in toenemende mate bijstaan door professionele adviseurs. Het financiële effect van de bezwaar- en beroepschriften is gedurende het jaar lastig in te schatten. Eén bezwaar- of beroepschrift kan leiden tot aanzienlijke verminderingen. Bezwaren en beroepen hebben soms betrekking op meerdere jaren. (389 duizend euro nadelig). Ook de economische crisis komt tot uitdrukking in een toename van oninbare vorderingen (meer failliete bedrijven en meer huishoudens in de schuldenregeling, 89 duizend euro nadelig).

Saldo financieringsfunctie (V 2,5 miljoen euro)

Het voordelige resultaat op de financieringsfunctie is 2,5 miljoen euro. Dit bestaat voornamelijk uit een resultaat op de korte mismatchfinanciering (voordeel 2,2 miljoen euro). Daarnaast was er een rentevoordeel op nieuwe leningen (voordeel 1,2 miljoen euro), omdat de marktrente duidelijk onder de begrote rente lag. Daar staat echter een nadelig resultaat op kort geld tegenover. Dit ontstaat door de lage rente en een lager uitgezet volume dan begroot (nadeel 600 duizend euro).

Volumever verschillen kunnen ontstaan omdat er meer of minder geld nodig is voor kapitaalverstrekking dan in de begroting aangenomen of omdat er een andere verhouding is tussen eigen vermogen en leningen. De gemiddelde omvang van de reserves en voorzieningen is 38,7 miljoen euro lager dan de begrote omvang. Omdat er minder eigen vermogen beschikbaar is, hebben we meer leningen afgesloten dan we in de begroting hebben aangenomen (nadeel 500 duizend euro). Tenslotte resteert een beperkt voordeel aan overige afwijkingen (voordeel 200 duizend euro).

Overig (V 400 duizend euro)

In 2013 zijn de aanslagen 2012 opgelegd. In 2012 zijn er meer overnachtingen geweest dan begroot. Hierdoor vertoont de logiesbelasting een meeropbrengst van 265 duizend euro. Ook valt de dividenduitkering BNG 112 duizend euro hoger uit dan geraamd. Overige resultaten leiden per saldo tot een voordeel van 41 duizend euro.

PARAGRAFEN

PARAGRAFEN

1. **Stadsdelen/Stadsdeelprogramma 2012-2015**
2. **Duurzaamheid**
3. **Weerstandsvermogen**
4. **Onderhoud kapitaalgoederen**
5. **Treasury**
6. **Verbonden partijen**
7. **Grondbeleid**

Tot 2015 maken wij een aanvullend programma voor de wijken en de binnenstad. Samen met wijkbewoners, wijkorganisaties en werkers in de wijken is dit programma ontwikkeld. De middelen zijn met voorrang ingezet in de wijkvernieuwingswijken, waarvoor in 2011 wijkperspectieven zijn vastgesteld. Het stadsdeelprogramma maakt het mogelijk om snel en flexibel te kunnen investeren in wijken waar dat nodig is en te kunnen anticiperen op bewoners-/particuliere initiatieven uit de wijken.

Onderdelen:

- Algemeen
- Binnenstad
- Oude Wijken
- Noorddijk
- Zuid
- Noordwest

Onderdeel 1

Algemeen

Het stadsdeelprogramma vormt een aanvulling op de reguliere programma's die in de stad worden uitgevoerd. De investeringen zijn wijk- en gebiedsgericht en betreffen extra fysieke, sociale, economische en veiligheidsmaatregelen. Daarnaast worden de middelen ook ingezet om bewonersparticipatie te stimuleren, buurtinitiatieven mogelijk te maken en gemeentelijke informatie wijkgericht te ontsluiten (via www.mijn.groningen.nl). Tenslotte is gewerkt aan het opstellen van wijkanalyses voor alle wijken in de stad.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Het verbeteren van de samenwerking in de wijken en de binnenstad
- Het stimuleren van bewonersinitiatieven en initiatieven van overige partijen
- Het versterken van het programmatisch werken in de wijken

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Het maken van wijkperspectieven/gebiedsvisies

Met onze partners hebben we gewerkt aan het opstellen van wijkperspectieven/gebiedsvisies voor o.a. de Rivierenbuurt/Herewegbuurt (<http://gemeente.groningen.nl/rivierenbuurt/gebiedsvisie-rivierenbuurt-en-herewegbuurt>) en Groningen-West (<http://gemeente.groningen.nl/reitdiep/gebiedsvisie-groningen-west>). Ook hebben we een wijkplan voor Selwerd ontwikkeld.

Het maken en opstellen van wijkanalyses

We zijn in 2013 doorgedaan met het maken van wijkanalyses. Ten behoeve hiervan hebben wij voor 40 wijken wijkkompassen ontwikkeld die inzicht geven in de huidige situatie in de wijken (per 2012) en de ontwikkelingen in de periode 2006-2012. Met de wijkkompassen zijn we in staat om stadskarten te maken van de thematische opgaven voor de wijken.

Burgerparticipatie in Groningen 2012

(bron: monitor Leefbaarheid en veiligheid 2012; zwart = minder dan, lichtgrijs = Meer dan, donkergrijs = vergelijkbaar met stedelijk gemiddelde, wit = groen/bedrijventerreinen))

Het verder ontwikkelen van de gemeentelijke wijkpagina www.mijnwijk.groningen.nl

We zijn verder gegaan met het invullen geven aan de gemeentelijke wijkpagina en het stimuleren van afdelingen om informatie voor de wijken een plek te geven op de webpagina. In toenemende mate wordt hiervan gebruik gemaakt.

Het versterken van de samenwerking in maatschappelijke ondersteuning

Vooruitlopend op de decentralisaties van WMO, Jeugdzorg en Werk en Participatie werken we al aan versterking van de samenwerking op deze terreinen. De pilots met sociale teams in Beijum en Indische buurt/de Hoogte zijn hiervan een voorbeeld.

StadDoetMee

We richten ons als gemeente op lokaal maatwerk; per situatie, gebied of thema geven we ruimte aan initiatief van burgers en ondernemers. We zien deze weg dan ook als een 'georganiseerde zoektocht'. Samen met bewoners, ondernemers en organisaties gaan we nieuwe manieren van werken ontwikkelen. Tuin in stad, het BOOM-project Oosterparkwijk en multi-functioneel centrum de Stroming in de Rivierenbuurt zijn hiervan voorbeelden.

Geld

Financiën algemeen, stadsdeelbudget

(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/ reserveringen
Totaal algemeen	100	53	15	68	50

Onderdeel 2

Binnenstad

Met een zich steeds vernieuwende binnenstad geven we niet alleen antwoord op ontwikkelingen en kansen, maar we laten ook zien waarom er steeds weer redenen zijn om de binnenstad te bezoeken. Een aantal grote vernieuwende projecten is in uitvoering, zoals de Oostwand en het Groninger Forum. Deze projecten beïnvloeden het functioneren van de binnenstad. Goede informatievoorziening is cruciaal, voor bezoekers, ondernemers en Stadgers.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Een bruisende en bereikbare binnenstad
- Een veilige binnenstad (veilig uitgaan en veilig ondernemen)
- Goed wonen in een leefbare binnenstad (vooral A-Kwartier)
- De binnenstad als motor van de economische en culturele ontwikkeling van stad en regio

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Bruisende binnenstad

Met het evenementenprogramma Binnenstad hebben we de evenementenkalender voor de binnenstad evenwichtiger opgebouwd. Bijvoorbeeld door het stimuleren van nieuwe evenementen: Swingin' Groningen en de Winterprogrammering, het Grachtenfestijn, Mode in Groningen als onderdeel van het Gastvrijheidsprogramma. Dit programma is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met onder andere de Groningen City Club (GCC) en Marketing Groningen. Ook hebben wij een begin gemaakt met een nieuw strategisch evenementenbeleid en hebben we onze vergunningverlening verder geprofessionaliseerd. Tenslotte hebben wij de afstemming en samenwerking (binnenstadmanagement) met GCC, Marketing Groningen en Politie gecontinueerd.

Informatievoorziening

De informatievoorziening naar en de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en gebruikers van de binnenstad is versterkt. Dit hebben we gedaan door het verschaffen van informatie in het informatiecentrum op de Grote Markt, websites, nieuwsbrieven en een klankbordgroep. We hebben het informatiecentrum uitgebreid met Meerstad, Aanpak Ring Zuid en Groningen Bereikbaar. In twee jaar tijd bezochten circa 230.000 bezoekers het informatiecentrum.

Betere bereikbaarheid Groningen/Binnenstad

Het bereikbaar houden van de binnenstad is ondergebracht in het project Groningen Bereikbaar.

Beheer en onderhoud binnenstad

Tijdens de bouw in de binnenstad is er extra aandacht voor het beheer en onderhoud. Het BORG - niveau is in 2013 hetzelfde gebleven als in 2012. Het 'huiskamerteam' is in stand gebleven (zie programma Onderhoud en Beheer Openbare Ruimte).

Uitvoering Veiligheidsplan

Begin 2013 is op verzoek van de raad een tienpuntenplan ingevoerd. Maatregelen waren o.a. een politiepost in het A-Kwartier, het invoeren van verblijfsverboden, extra inzet van politie en stadstoezicht en de inzet van Sociale media (MELD!). Het tienpuntenplan is in 2013 ingevoerd en wordt voortgezet in 2014.

Ontwikkeling Oostzijde Grote/Markt Forum

In 2013 is verder gewerkt aan de bouw van de parkeergarage en is Naberpassage gesloopt. Er is gestart met het gebouw van Vindicat, dit zal in 2014 worden opgeleverd.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Veel van de voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd. Het woon- en leefklimaat in het A-kwartier is verbeterd. Verscherpte aandacht en diverse maatregelen hebben bijgedragen aan deze verbetering. Eerdere ervaringen hebben echter laten zien dat blijvende aandacht nodig is om dat te continueren.

Alle activiteiten hebben bijgedragen aan de economische en culturele ontwikkeling van de stad en regio. Er blijft echter een noodzaak om de ontwikkelingen in de binnenstad nauwgezet te volgen (economische crisis, opkomst internetverkoop, de bereikbaarheid).

Geld

Financiën Binnenstad, stadsdeelbudget

(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/reserveringen
Totaal algemeen	180	-28	120	92	94

Onderdeel 3

Oude wijken

Het stadsdeel Oude Wijken omvat de oudere woonwijken die ten westen, noorden en oosten van het Stadscentrum liggen. In het stadsdeel ligt een belangrijk deel van de goedkope woningvoorraad in de stad.

De wijken kennen een hoge bebouwingsdichtheid; dit draagt er mede toe bij dat de bewoners in alle wijken in dit stadsdeel stedelijk gezien relatief veel overlast ervaren. Ook veiligheid is in dit stadsdeel een belangrijk aandachtspunt.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

Wijken:

- waar het voor oude en nieuwe bewoners goed wonen en werken is
- waar het voorzieningenniveau past bij de behoefte van de wijkbewoners
- met een goed pedagogisch klimaat en aanbod voor kinderen
- Waar de openbare ruimte schoon, heel en veilig is
- Waar we samen met wijkbewoners werken aan de leefbaarheid

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Succesvolle projecten continueren

In de Korrewegwijk en De Hoogte zijn we doorgestaan met de succesvolle projecten die gefinancierd zijn uit het Krachtwijkenbudget.

Dit betreft onder andere:

- Het verder verbeteren van de veiligheid in het stadsdeel en het vasthouden van de positieve ontwikkelingen van de laatste jaren (de Topstratenaanpak);
- Het versterken van de sociale samenhang in de NLA-wijken in het stadsdeel.

Impuls wijkactiviteiten en pilot Sociaal team

De uitvoering van het plan van aanpak uit voor de samenwerking tussen school, CJG, de Borg/Speeltuin en wijkwerkers in de Hoogte is gestart. Ook zijn we gestart met de inzet van een sociaal team voor de Hoogte en de Indische buurt; een compact team met brede taakopvatting dat zich langdurig aan de wijk verbindt (generalist naar bewoners, specialist in het team). Daarbij leggen we de verbinding met de stedelijke ontwikkeling van sociale teams, CJG's en Stips.

Ontwikkelen nieuwe initiatieven van buurtbewoners

We werken mee aan nieuwe initiatieven van buurtbewoners en ondernemers. We hebben in de Korrewegwijk weer een Wijkstemdag gehouden en betrekken ondernemers uit de Korrewegwijk/De Hoogte bij ontwikkelingen in de wijken. Laatstgenoemd project is gestart in 2013 en nog in ontwikkeling.

In onder andere de Schildersbuurt en Korrewegwijk hebben we groepen bewoners ondersteund en gefaciliteerd die initiatief hebben genomen op het terrein van samenleven in de buurt van verschillende groepen bewoners, met name studenten en niet-studenten.

Uitvoeren gebiedscampagne en activiteitenprogramma Oosterparkwijk

Onder het motto "Oosterpark, altijd een goeie dag" zijn activiteiten georganiseerd gericht op (potentiële) nieuwe bewoners en ondernemers. En hebben we in nauwe samenwerking met bewoners en ondernemers het BOOM-project gestart: Bewoners- en Ondernemers Ontwikkel Maatschappij Oosterparkwijk. Ook de corporatie Nijestee is hier nauw bij betrokken.

Voorzieningen

In de Korrewegwijk is het gebouw van de speeltuinvereniging gesloopt, en wordt het nieuwe gebouw van de kerken, samen met de ruimte van de speeltuin, in de zomer van 2014 opgeleverd. De plannen voor sloop en nieuwbouw van het Floreshuis zijn in een vergevorderd stadium. Naar

.....
 verwachting wordt medio 2014 begonnen met de sloop van het oude Floreshuis.
 In De Hoogte is De Borg gesloopt en zal de uitbreiding van het gebouw van de speeltuinvereniging
 voor de zomer van 2014 opgeleverd worden.
 .....

Pedagogisch klimaat

Vooraf in De Hoogte is vooruitgang geboekt in de samenwerking tussen betrokken partijen om het opvoedingsklimaat voor kinderen en jeugd te verbeteren. Er zijn concrete afspraken gemaakt over de aanpak van opvoedingsproblematiek en onderwijs. Studentenzet in de Korrewegwijk en De Hoogte heeft geleid tot een groter aanbod van activiteiten voor kinderen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met de maatregelen hebben we in meerdere wijken vooruitgang geboekt. Vooral de afname van overlast in de Oosterparkwijk, Indische buurt en de Hoogte is opmerkelijk een geeft aan dat we op de goede weg zijn (zie onderstaande stadskaart). Voor de Oosterparkwijk geldt dat de wijk op meerdere terreinen in de lift zit. Ook de voorbereiding van de ontwikkelingen van wijkvoorzieningen zal op korte termijn (onder andere Floreshuis) tot uitvoering leiden.

Ontwikkeling overlast in Groningen (2006-2012; t.o.v. stedelijk gemiddelde)

(bron: Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2012 (Zwart = ongunstig, Lichtgrijs = gunstig, Donkergrijs = vergelijkbaar met stedelijk gemiddelde, wit = groen/bedrijventerreinen)

Geld

Financiën Oude wijken, stadsdeelbudget					
(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/reserveringen
Totaal algemeen	180	0	307	307	132

Onderdeel 4

Zuid

Stadsdeel Zuid omvat de wijken die ten zuiden liggen van de spoorlijn Assen-Groningen-Leeuwarden.

De A7 en de beoogde ontwikkeling daarvan heeft een grote impact op de wijken in het stadsdeel. De wijkvernieuwingswijken in het stadsdeel zijn de Grunobuurt, Corpus den Hoorn en de Wijert.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Leefbaarheid in de Rivierenbuurt/Herewegbuurt vergroten;
- Een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving in De Wijert;
- Een vensterschool op de Semmelweisslocatie;
- Een verkeersveilige Zeeheldenbuurt;
- Een aantrekkelijk Allendeplein;
- Een gezond ondernemersklimaat;
- Een veilig stadsdeel.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

---

o-creatief visieproces Rivierenbuurt

Uit het co-creatief visietraject zijn diverse burgerinitiatiefgroepen ontstaan rond de thema's duurzaamheid, ontmoeting, herinrichting Dinkelpark en speelplekken. Inmiddels is een start gemaakt met de herinrichting van het Dinkelpark, zijn coöperaties op het gebied van duurzaamheid in ontwikkeling, is er een Multifunctioneel Centrum (de Stroming) gestart in het voormalig Talmahuis en is er een nieuwe speelplek gerealiseerd door bewoners en gemeente aan de Zaanstraat.

Ontwikkelingen in de Wijert

In de Wijert is geïnvesteerd in de openbare ruimte en is de verbouw van het Zuidoost kwadrant gestart door de Huismeesters. Ook zijn er voorbereidingen getroffen om de participatie in de Wijert vanaf 2014 opnieuw gestalte te geven samen met bewoners en in de wijk actieve professionals.

Semmelweisslocatie

Op de Semmelweisslocatie is inmiddels de Vensterschool gevestigd; er is samen met Nijestee geïnvesteerd in de kwaliteit van het speelplein, de bereikbaarheid en de openbare ruimte.

Verkeersveiligheid Zeeheldenbuurt

In afstemming met bewoners en politie hebben we maatregelen getroffen om in de Zeeheldenbuurt op o.a. de Admiraal de Ruyterlaan de verkeersveiligheid te vergroten.

Herinrichting Allendeplein

Er is in 2013 samen met de bewoners van de aanliggende flat een eerste verkenning voor een herinrichting van het plein gemaakt. Deze verkenning is vertaald in een ontwerp dat als basis zal dienen voor een plan met draagvlak. Aan de financiële afronding hiervan wordt nog gewerkt.

Inbraakpreventie

Op het terrein van veiligheid is er samen met Politie, Veiligheidszorg Noord-Nederland, de corporaties en de gemeente een tweetal inbraakpreventieprojecten in de Barkmolenstraat (de Meeuwen) en de Oosterpoort uitgevoerd. De inbraakcijfers zijn er inmiddels opmerkelijk gedaald. Deze aanpak heeft geleid tot een stedelijke aanpak waarbij ook de brandweer is aangesloten. In het stadsdeel is het budget dat voor de afsluiting van brandgangen beschikbaar was volledig ingezet.

We hebben samen met de politie geïnvesteerd in opsporingsmiddelen en methodieken. En er is een betere afstemming tot stand gebracht tussen de partijen in de wijk op de terreinen van veiligheid en het sociaal domein.

Ontwikkeling Laan Corpus den Hoorn

We zijn gestart met een verkenning van de marktpotenties rond de Laan Corpus den Hoorn. Cruciaal voor de voortgang hiervan is de uiteindelijk te kiezen verkeersoplossing voor de Boerhaaverotonde.

Bewegen in het Stadspark

Er is een beweegparcours gerealiseerd in het Stadspark. In Hoornse Meer is samen met de bewoners invulling gezocht voor de behoefte aan bewegen en ontmoeten.

Cofinanciering diverse maatregelen in samenspraak met de wijk

Op diverse plekken in stadsdeel Zuid zijn er verkeersmaatregelen en additionele voorzieningen in de openbare ruimte gerealiseerd. Dit is gebeurt in overleg, in samenwerking met en op initiatief van bewoners en ondernemers.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

We hebben in de loop van 2013 meer en meer gestalte kunnen geven aan de invloed van bewoners op directe maatregelen in hun fysieke en sociale leefomgeving. Verbinding tussen professionals en bewoners zijn steeds vaker thematisch en worden minder door bewonersorganisaties alleen bepaald. Co-creatie betekent voor ieder gebied maatwerk en het zorgvuldig betrekken van de bewoners en de gemeentelijke organisatie.

Veiligheid en de daarbij behorende afstemming en verbinding tussen politie, bewoners en in de wijk werkzame professionals verdient doorlopende aandacht om ook zo de regiefunctie van de gemeente op het dossier te borgen. Zeker ook gezien de aanstaande organisatieontwikkelingen binnen de politie lijkt hier een verhoogde aandacht gewenst.

Geld

Financiën Zuid, stadsdeelbudget					
(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/reserveringen
Totaal algemeen	180	47	143	190	111

Onderdeel 5

Noorddijk

Stadsdeel Noorddijk omvat de grote woonwijken Beijum en Lewenborg, de daaromheen liggende dorpen en kleinere nieuwbouwwijken. In dit stadsdeel wordt de nieuwe wijk Meerstad ontwikkeld. Voor Beijum, Lewenborg en Oosterhoogebrug zijn wijkperspectieven vastgesteld.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Het verbeteren van het wonen en de woonomgeving
- senioren blijven in eigentijdse woningen
- buurtvoorzieningen op peil houden (Beijum/Lewenborg)
- wijkvernieuwing Lewenborg verder uitvoeren
- voor kwetsbare groepen het netwerk verbeteren en ontwikkelen, perspectief, scholing en dagbesteding voor de jeugd
- het versterken van de verkeersveiligheid in het stadsdeel
- veilige, schone, groene onderhoudsvriendelijke wijken, waarin participatie van wijkbewoners centraal staat
- het versterken van de wijk economie
- de aanpak van drugsgebruik ontwikkelen en uitvoeren
- het verminderen van jongerenoverlast
- het verstevigen van de sociale samenhang, participatie en integratie

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Heerdenaanpak Beijum

In 2013 zijn we gestart met de uitvoering van de Heerdenaanpak in Beijum. Het Sociale Masterplan wordt uitgevoerd door het sociaal team. De Huismeesters hebben onveilige onderdoorgangen afgesloten.

Ontwerp en inspraak voor de herinrichting van de woonomgeving zijn afgerond. In 2014 wordt gestart met de uitvoering. Op plein Oost is de herinrichting van het plein, waarvan het plan samen met bewoners is gemaakt, uitgevoerd.

Afronding wijkvernieuwing Lewenborg

Voor de ACL-locatie is samen met bewoners, Mercator, winkeliers een inrichtingsplan gemaakt waarvoor extra wijkvernieuwingsmiddelen zijn ingezet.

Wonen voor senioren

De haalbaarheid van het ontwikkelen van seniorenwoningen in Beijum is onderzocht. Deze ontwikkeling wordt betrokken bij de bouw van het nieuwe Innersdijk, die in 2014 zal starten. Ook is de ontwikkeling van een woonzorgcentrum in Oosterhoogebrug/Ulgersmaborg bekeken. Door een verandering van de financiële situatie bij corporatie Steelande is de haalbaarheid van dit plan op dit moment onzeker.

Aanpak problematische jeugdgroepen en aanpak drugsoverlast

In 2013 is gestart met een nieuwe aanpak van problematische jeugdgroepen (samenwerking politie, jongerenwerk en gemeente). Er is een plan van aanpak voor het terugdringen van drugsoverlast en drugsgebruik door jongeren gemaakt.

Veiligheid

Voor Lewenborg (Centrumzone) en Beijum-Oost is een aanpassing gemaakt in de APV. Voor deze gebieden is een samenscholingsverbod opgenomen om de overlast van jeugdgroepen tegen te gaan. De aanpak voor Oud en Nieuw in Beijum is in 2013 goed verlopen; jongeren nemen zelf initiatief voor het aandragen van goede oplossingen.

Sociaal-maatschappelijke initiatieven uit de wijken

Vanuit de wijken zijn sociaal maatschappelijk initiatieven genomen. Zo is de Oude Bieb in Lewenborg in ontwikkeling voor diverse bewonersinitiatieven. Een Goud Goed inbrengwinkel is opgestart. Ontmoeting en stimulering voor de "Kunst van het rondkomen" door de doelgroep zelf georganiseerd. Hiervoor is een "huiskamer" in de bibliotheek ingericht.

Kinderen en jeugd

De Schatkamer voor kinderen in Beijum is doorgestaan; zorg, opvoeding en begeleiding voor jonge kinderen vindt daar plaats. In Lewenborg is het huiskamerproject voor jongeren voortgezet. Het sociaal team is aan de slag gegaan in Beijum. De uitvoering van Vreedzame wijk is van start gegaan.

Groenparticipatie en LeRoy

Groenparticipatie en het onderhouden van Le Roy (25 jarig bestaan) is feestelijk gevierd. In Beijum en Lewenborg zijn de buurtconciërgeprojecten vervolgd; hierin werken vrijwilligers, bewoners, Werkpro, corporaties samen om de wijken schoon/heel/veilig te houden. Er is een start gemaakt met zelfbeheer voor de Groene Long.

Verkeersmaatregelen Meerdorpen

Diverse verkeersaanpassingen in de Meerdorpen zijn gerealiseerd. Het "ommetje" biedt een alternatieve veilige schoolroute. Verder is er gewerkt aan 30 km.-maatregelen en het verbeteren van de verkeersveiligheid.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Ook door de inzet van activiteiten en projecten in vorige jaren is de leefbaarheid in de beleving van wijkbewoners verbeterd. Dit blijkt uit de resultaten van de monitor Leefbaarheid en Veiligheid, die eens in de 2 jaren wordt gehouden. De wijkvernieuwingswijken laten positieve resultaten zien. In Beijum valt op dat de participatie en integratie een positief hogere score laat zien; overlast in Beijum is nog wel een bron van zorg. In Lewenborg hebben we voortgang geboekt met de (sociale) wijkvernieuwing en armoedeaanpak.

Geld

Financiën Noorddijk, stadsdeelbudget

(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/reserveringen
Totaal algemeen	180	-11	72	61	121

Onderdeel 6

Noordwest

Het afgelopen jaar hebben wij de wijkontwikkeling Selwerd gestalte gegeven. Het doel van het wijkontwikkelingsplan is een duurzaam vitale wijk. Dit willen we bereiken door doe- en denkracht in en voor de wijk te mobiliseren. Vanaf de zomer 2012 is samen met corporaties en bewoners geanalyseerd waar de parallelle belangen en mogelijke potenties van de wijk liggen, en onder welke voorwaarden deze tot uitdrukking kunnen komen. Het plan om dit te bereiken hebben wij juni 2013 aan de Raad aangeboden.

We zetten in op een gedeelde koers voor Selwerd; daarbij is een prominente rol weggelegd voor burgers en belanghebbenden. Langs dezelfde weg hebben wij de aandacht gericht op die delen van Paddepoel en Vinkhuizen waar extra inspanning vanuit het sociale programma nodig is. Voor Hoogkerk en de omliggende wijken stond 2013 in het teken van de gebiedsvisie die samen met bewoners en ondernemers in het gebied is opgesteld en de titel “werkboek West” heeft gekregen.

Doelen

Wat wilden we bereiken?

- Selwerd: het vaststellen van een breed gedragen wijkontwikkelingsplan;
- Paddepoel: een integrale aanpak van de leefbaarheidsbevordering in Paddepoel-Zuid;
- Vinkhuizen: een integrale aanpak van de leefbaarheidsbevordering in Vinkhuizen-Zuid;
- Tuinwijk: het borgen van de resultaten van de wijkvernieuwing;
- Hoogkerk: in 2013 een gedragen visie voor het gebied Groningen-West vaststellen.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

Selwerd

In het wijkontwikkelingsprogramma hebben we een aantal snelle verbeteringen (quick wins) gerealiseerd op thema's waar dat het hardst nodig is. Zo is er binnen het sociale domein speciale aandacht geschonken aan armoedebestrijding, opvoeding en gezondheid.

Paddepoel en Vinkhuizen

Met een meer gebied-gebonden aanpak wordt in de wijken Vinkhuizen en Paddepoel geëxperimenteerd met interdisciplinaire samenwerking in deelbuurten met hardnekkige leefbaarheidsproblemen.

Het project brugfiguren is voortgezet; in dit project wordt extra aandacht besteed aan de thuissituatie van leerlingen. De school heeft hier een belangrijke signalerende taak in. In navolging van resultaten in de wijk Selwerd (pilot) is er extra aandacht gegeven aan stage en werkplekken. Dit moet in de komende jaren verder zijn beslag krijgen.

Tuinwijk

In 2013 hebben we de wijkvernieuwing en renovatie in Tuinwijk afgerond. De wijk is sterk verbeterd op het gebied van wonen, veiligheid, zorg, welzijn en sport. Samen met bewoners wordt gewerkt aan een vorm van bewonersbeheer voor het opgeknapte Bessemoerpark en de nieuwe buurtvoorziening die in dit park wordt gebouwd voor de aanliggende wijken (Paddepoel en Tuinwijk).

Gebiedsvisie Groningen West/Hoogkerk

In 2013 hebben we samen met bewoners, ondernemers en andere betrokkenen co-creatief gewerkt aan het formuleren van een gebiedsvisie voor Groningen West. Hiervoor zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd en een activiteitenkrant gemaakt. De gebiedsvisie is vastgelegd in het werkboek West dat een kader vormt voor gewenste ontwikkelingen en beheer.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

Met de wijkontwikkeling Selwerd en de gebiedsvisie West is in dit Stadsdeel op brede schaal gebiedsgericht en interdisciplinair samengewerkt. Bewoners en ondernemers uit het gebied krijgen en zien mogelijkheden in de eigen wijk en buurt voor initiatieven. Voor “sterkere wijken” als bijvoorbeeld het Reitdiep en de Buitenhof betekent dit dat wij een meer faciliterende rol kunnen gaan spelen. In de wijk Selwerd en voor delen van Paddepoel en Vinkhuizen is een grotere betrokkenheid nodig, maar zien wij ook dat binnen de wijk initiatief ontstaat die de wijk in een minder afhankelijke rol zal gaan plaatsen.

Geld

Financiën Noordwest, stadsdeelbudget

(Bedragen x 1000 euro)	begroot 2013	uitgaven begroting 2013	uitgaven budgetten voorgaande jaren	Totaal uitgaven 2013	Totaal verplichtingen/reserveringen
Totaal algemeen	180	46	182	228	397

Doelen

Wat wilden we bereiken?

De focus van ons duurzaamheidsbeleid lag ook in 2013 op het boeken van concrete resultaten met duurzame energie en met energiebesparing. In het uitvoeringsprogramma Groningen Geeft Energie richten wij ons op een energie neutrale stad in 2035 en 'halverwege in 2025'. Daarnaast streven we naar een duurzame samenleving in de volle breedte. De gemeente zelf heeft hierbij een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid als voortrekker. Als rode draad kiezen wij het verbinden van duurzaamheid aan de eigen gemeentelijke organisatie, aan de grote projecten waar we sturing aan geven en het inspelen op duurzame initiatieven in de Groningse samenleving. Wij nemen duurzaamheid bij stedelijke ontwikkeling als uitgangspunt en zetten bij bedrijven in op duurzaam innoveren. Deze uitgangspunten komen tot uitdrukking in het uitvoeringsprogramma Groningen Geeft Energie en daarnaast in de volle breedte van het gemeentelijke beleid. In het energieprogramma kiezen we voor vijf sporen: minder energie verbruiken door besparen en efficiencyverbetering en energie duurzaam opwekken door wind, zon, warmte en biomassa. Duurzaamheid in het reguliere beleid heeft betrekking op leefomgevingskwaliteit, gezondheidsaspecten, klimaatverandering, (andere) effecten elders in de wereld, grondstoffen, biodiversiteit en ecologie, voedsel, eigen bedrijfsvoering, participatie en educatie.

Analyse

Hoe staan we ervoor

Eind 2013 hebben we het energieprogramma "Groningen geeft energie" geëvalueerd. Daarbij hebben we terug gekeken op de hele periode sinds 2011 en aanbevelingen voor het vervolg gegeven, ook voor de periode na de raadsverkiezingen van maart 2014. We hebben daarin geconcludeerd dat met het programma veel is bereikt en dat we goed inspelen op de maatschappelijke beweging waarbij initiatieven van onderop ontstaan. Tegelijk moeten we ook constateren dat met dit programma de ambitie van een energie neutrale stad in 2035 niet wordt gehaald. Daartoe is een intensivering nodig op de ingezette sporen en een steviger verankering van het energiebeleid in de gemeentelijke organisatie en in alle gemeentelijke programma's. En verder door het beleid sterker te verbinden met het economische beleid en door het versterken van de regionale samenwerking op het thema energie. In 2013 hebben we een quick scan uitgevoerd naar de manier waarop het overige duurzaamheidsbeleid in het gemeentelijke beleid wordt vormgegeven. Daaruit kwamen aanbevelingen op tien deelthema's voort, respectievelijk voor het bedrijfsleven, geluid en luchtkwaliteit, grondstoffen/afvalstoffen, de eigen bedrijfsvoering van de gemeente, wonen, mobiliteit, de stedelijke ontwikkeling, economische innovatie, onderhoud en beheer van de openbare ruimte, biodiversiteit en ecologie, voedsel en Fairtrade. Conclusie is dat ondanks het ontbreken van een recent algemeen beleidskader (en daarom sturing rechtstreeks vanuit de jaarlijkse programmabegrotingen) er een groot aantal goede resultaten is geboekt. Geconstateerd is echter ook dat het ontbreken van concrete duurzaamheidsdoelstellingen soms als belemmerend wordt ervaren en onvoldoende uitdaagt om de lat hoger te leggen. Gemeentebreed wordt er weinig gecommuniceerd over dit thema, zodat enthousiasmering over en weer voor verbetering vatbaar is. Naar aanleiding van de uitkomsten van bovengenoemde quick-scan is najaar 2013 aan de desbetreffende sectoren gevraagd de aanbevelingen om te zetten in verbeteringsvoorstellen. De balans hiervan kan voorjaar 2014 worden opgemaakt.

Activiteiten

Wat hebben we hiervoor gedaan?

We hebben inzet gepleegd op alle vijf sporen van het energieprogramma. Voorbeelden zijn de aanpak van onze eigen vastgoedportefeuille (GrESCo), toepassing van gemeentelijk snoeihout in de houtoven bij sportcentrum Kardinge, de aanpak van corporatieve (NLA) en particuliere woningen (EHBE), het ondersteunen van Grunneger Power, de zonatlas, de gecoördineerde aanpak van warmtesystemen (collectieve warmte-koude opslag op het Europapark, een start met geothermie, de oprichting van een nieuw publiek energiebedrijf (Warmtestad BV). In de onderstaande paragrafen is dit per spoor uitgewerkt.

HET ENERGIEPROGRAMMA**Spoor Warmte**

In 2012 heeft de gemeenteraad de visie en strategie voor ontwikkeling en gebruik van duurzame warmte en koude vastgesteld: 'Groningen duurzaam warm'. Met deze visie is een solide basis gelegd onder een succesvolle ontwikkeling van het warmte-spoor. De in het masterplan beoogde 15% besparing op CO₂-uitstoot via het warmtespoor lijkt mogelijk. In juni 2013 hebben wij de beleidsnotitie regie op Warmte-Koude-Opslag (WKO) vastgesteld, waarin wij aangeven in welke (ontwikkelings)gebieden in de stad de gemeente regie moet hebben op WKO. Voor de ontwikkeling van het Europapark wordt in dit kader begin 2014 een masterplan WKO opgezet. Voor hiermee verbonden toezicht en handhaving zijn medewerkers opgeleid. We werken samen met het Waterbedrijf aan de ontwikkeling van het Warmtenet Noordwest, een warmtenet op basis van

diepe aardwarmte (geothermie) in de wijken Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Zernike. In oktober 2013 hebben we een intentieovereenkomst afgesloten met de woningcorporaties Nijestee, Lefier, De Huismeesters, Patrimonium en de Rijksuniversiteit Groningen. In 2014 verwachten we de eerste gebouwen al te kunnen voorzien van duurzame warmte op basis van biomassa, in afwachting van de koppeling met de geothermische warmtebron. In de zomer van 2013 hebben we een groot geologisch onderzoek gedaan naar geothermie bij Zernike. Gebleken is dat er op drie kilometer diepte heet water van ongeveer 120 graden aanwezig is, waarmee we ongeveer 8000 huishoudens van warmte (verwarming, tapwater) kunnen voorzien, een duurzaam alternatief voor ongeveer 8,6 miljoen m³ aardgas per jaar. Op basis van deze onderzoeksresultaten kunnen wij bij het ministerie van Economische Zaken een winningsvergunning aanvragen. Hiermee mag daadwerkelijk geboord worden en de warmte geëxploiteerd worden. Op basis van het onderzoek hebben we subsidie toegezegd gekregen uit de regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+). Het gaat om een subsidie per geleverde warmte-eenheid. Vanaf 2016 zou dat neerkomen op 2 miljoen euro per jaar voor een periode van 15 jaar.

Samen met het Waterbedrijf Groningen hebben wij een nieuw duurzaam nutsbedrijf opgericht: WarmteStad BV. Dit wordt het nieuwe nutsbedrijf dat aan 'Stadgers' en bedrijven voor de lange termijn betrouwbare, betaalbare en bovendien duurzame warmte (en/of koude)-oplossingen biedt. Het transporteren van warmte onder de grond vereist een uitgebreid netwerk waarbij het van belang is dat iedereen ervan kan profiteren tegen een redelijke prijs. Het nieuwe zelfstandige nutsbedrijf zorgt voor duurzame warmte en/of koude voor de stad op een verantwoorde wijze en draagt daarmee wezenlijk bij aan een energieneutraal Groningen in 2035. Daarnaast is WarmteStad een paraplu om nieuwe samenwerkingsprojecten te kunnen ontwikkelen, zoals geothermie in het noordwesten van de stad en een collectieve WKO rondom het Forum in de binnenstad. Voor de collectieve warmte-koude opslag op het Europapark wordt - als dochter van WarmteStad - tevens de WKO Europapark bv opgericht. Deze bv gaat als eerste warmte/koude leveren vanuit de bronnen die geboord zijn naast de nieuwbouw van het stadskantoor op het Harm Buitenplein. In de komende jaren moeten we het warmtebedrijf beleidsmatig, technisch, operationeel, commercieel, financieel en organisatorisch een stevige en transparante basis geven. Restwarmteprojecten hebben een grote potentie en zouden goed gecombineerd kunnen worden met warmtenetten die worden gevoed met geothermie. Tot dusver zijn deze economisch nog niet haalbaar, maar de potentie blijft. Rijks- en vooral Europese regelgeving kan hier een positieve wending aan geven.

Spoor Biobased Economy (BBE)

Mede op verzoek van de raad is het spoor biomassa verbreed naar inzet voor niet alleen energie, maar als grondstof in algemene zin. Daarmee betreden we het terrein van de duurzame groene kringlooeconomie, ook wel aangeduid met Biobased Economy (BBE). In de in 2013 door de raad vastgestelde visie formuleerden we als centraal doel zoveel mogelijk bij te dragen aan de transitie naar een hoogwaardige biobased economy op basis van duurzame biomassa. Daartoe willen we bij de uitvoering van onze kerntaken onderzoek op het gebied van biomassa stimuleren, er aan bijdragen 'launching customer' te zijn van nieuwe producten uit de regio, en bedrijvigheid op basis van biomassa in de stad faciliteren.

Concrete lijnen waaraan is gewerkt in 2013 zijn:

- Houtsnipperkachel Karding: in de loop van 2014 kan deze in bedrijf worden genomen, gestookt op houtsnippers die vrijkomen bij het gemeentelijke groenbeheer.
- Bioteelt op onbenutte gronden: met een aantal ondernemers is besproken onder welke voorwaarden er biomassa kan worden geteeld op onbenutte gronden. Begin 2014 worden bij Roodehaan de eerste hectares wilgentenen aangeplant.
- Symposium BBE: eind oktober hebben we een BBE symposium georganiseerd met als doel bruggen te bouwen tussen kennisinstellingen en innovatieve biobased bedrijven en de creatieve sector.
- Energielandschappen: hiermee beogen we gebieden tijdelijk te benutten voor de teelt van biomassa, waarbij tegelijkertijd ook zonne- en windenergie kan worden gewonnen.
- Een start is gemaakt met een actieprogramma BBE, in nauwe samenhang met ons economisch beleid in algemene zin.

Spoor Zon

In 2013 hebben we de ZonAtlas gelanceerd. Op deze website is binnen een paar minuten op te zoeken in welke mate je dak geschikt is voor zonnepanelen, wat het oplevert en wat de terugverdientijden zijn. Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld: op 18 gemeentelijke daken zijn inmiddels zonnepanelen gelegd. Onlangs zijn ruim 500 zonnepanelen op de Euroborg geplaatst en eveneens 500 op het vernieuwde sportcomplex Karding. Door het toenemend aantal zonnepanelen komt het de laatste jaren geregeld voor dat (snelgroeiende) bomen zonnepanelen beschaduen. Aan de toetsingsregels voor de kapvergunning is 'rendementsverlies energieopwekkers' toegevoegd, waardoor in bepaalde gevallen bomen om deze reden gekapt mogen worden.

Door begin 2013 een overbruggingskrediet te verstrekken (dat inmiddels is terugbetaald) is Grunneger Power de crisis te boven gekomen die ontstond door het failliet gaan van haar elektriciteitsleverancier. In de nasleep bleek Grunneger Power een verlies te hebben geleden van 75 duizend euro, waar de provincie een eenmalige subsidie voor heeft verstrekt. Grunneger Power

werkt samen met de gemeente Groningen en diverse kennisinstellingen aan een participatiemodel voor onder andere zonneweides.

In 2013 is het coöperatieve energiebedrijf NLD Energie (Noordelijk Lokaal Duurzaam Energie) opgericht. Deze organisatie, waarin de drie noordelijke provincies (financieel) vertegenwoordigd zijn, heeft zelfstandig een leveringsvergunning aangevraagd. NLD gaat groen gas en elektriciteit leveren aan drie noordelijke koepelorganisaties, die op hun beurt weer gaan leveren aan energiecoöperaties als Grunneger Power. Zo ontstaat een toekomstgerichte organisatorische infrastructuur, waarbij ook zonneweides en wellicht windparken kunnen aansluiten. Braakliggende gronden, waar (voorlopig) niet ontwikkeld wordt, kunnen ingezet worden voor grootschalige opwekking van zonne-energie. Grunneger Power heeft samen met de Hanzehogeschool en de gemeente Groningen een ontwikkelmodel hernieuwbare energie met participatie door inwoners opgezet.

Conclusies: het aantal zonnepanelen in Groningen is significant gegroeid, van 3.350 panelen in 2011, naar ruim 12.000 zonnepanelen in 2013. Dit wordt ondersteund door de zonatlas, maar ook door Grunneger Power. Samen met Grunneger Power werken we aan een ontwikkelmodel voor grootschaliger zonneparken met participatie door stadshouders. De Euroborg zet als icoonproject de trend voor zonne-energie op grote gebouwen. Tegenover deze positieve ontwikkelingen staan zorgen over in het Energieakkoord opgenomen beperkende maatregelen voor decentrale opwekking van zonnestroom.

Spoor Wind

Wat betreft windenergie heeft het Rijk de provincies een taakstelling opgelegd van 6000 MW op land. 850 MW daarvan moet in de provincie Groningen worden opgewekt. Wij hebben de provincie aangeboden om op grond van een kanskaart locaties te verkennen voor grote windturbines binnen de gemeentegrenzen. Daarom hebben we in het voorjaar van 2013 een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van grootschalige windenergie in de gemeenten Groningen en Ten Boer. Daarbij zijn de belemmeringen (afstand tot bebouwing in verband met geluid, externe veiligheid, landschap/cultuurwaarden en aanvliegroutes) en kansen in kaart gebracht. Westpoort, Suikerunieterrein, Stainkoel'n, Roodehaan, A7 en Meerstad-Noord komen als meest kansrijke locaties uit het onderzoek naar voren. In het najaar van 2013 zijn raads- en statenleden gezamenlijk op excursie gegaan langs verschillende projecten met grootschalige windenergie in de provincie Friesland. Deze excursie is positief gewaardeerd. Met name de kansen van coöperatief geëxploiteerde windturbines spreken aan. Hoewel er mogelijkheden zijn om rondom de stad windmolens te plaatsen is het nog niet gelukt om met de provincie hierover afspraken te maken. Zolang de provincie Groningen buiten de drie zoekgebieden geen grote windturbines toestaat, is er voor ons weinig ruimte om onze ambitie in grootschalige windenergie waar te maken. We blijven in gesprek over hoe we gezamenlijk tot verantwoorde oplossingen kunnen komen. Om kleinschalige windinitiatieven (die wel zijn toegestaan) te ondersteunen en het initiatiefnemers zo gemakkelijk mogelijk maken om een kleine turbine te plaatsen, hebben we de mogelijkheden onderzocht van een vergunningsvrij gebied onder de Crisis- en herstelwet.

Spoor Besparen

Binnen het programma energiebesparing onderscheiden we drie doelgroepen: particuliere woningbezitters, woningcorporaties en bedrijven. Het doel bij particuliere woningbezitters en bedrijven is primair ze te stimuleren energiebesparende maatregelen te treffen. Dat lukt beter naarmate de uitvoering minder moeite kost en eenvoudiger is. Met woningcorporaties hebben we concrete afspraken gemaakt over energiebesparende maatregelen in bestaande huurwoningen.

- **Eerste Hulp Bij Energiebesparing (EHBE):** in maart 2013 hebben we, samen met de gemeenten Leeuwarden en Assen, het energieloket Eerste Hulp Bij Energiebesparing (EHBE) gelanceerd. Doel van dit loket is om de kloof tussen particuliere woningeigenaren en de markt, die oplossingen kan bieden, te overbruggen. De belangrijkste onderdelen van EHBE zijn een website, een helpdesk en een campagne. EHBE moet voor 31 december 2014 aantonen dat zij 15.000 klantbewegingen heeft veroorzaakt. Er is sprake van een klantbeweging als een huishouden wordt begeleid door verschillende fasen naar een energiezuinig huis.
- **Nieuw Lokaal Akkoord (NLA) 2.0:** energiebesparing draagt in toenemende mate bij aan beheersing van de woonlasten. In het NLA 2.0 is afgesproken is dat in de periode 2011-2014 3.500 tot 4.000 corporatiewoningen met energielabel D of lager duurzaam worden verbeterd tot minimaal energielabel C (inclusief vervangende nieuwbouw bij sloop van verouderde woningen). We zijn goed op weg om deze afspraak te realiseren. In de periode 2010-2012 zijn 5.577 woningen verbeterd naar label C of beter. Daarvan zijn maar liefst 2.133 woningen verbeterd naar label B, A of A+/A++. Ten opzichte van 2010 is het gasverbruik van de betreffende woningen afgenomen met 4 miljoen m³, dit is een besparing van 10%. De CO₂ uitstoot is afgenomen met 7.200 ton. In geld uitgedrukt gaat het om een besparing van € 210.000, - per maand, dat is gemiddeld € 22 per verbeterde woning. Het aantal woningen met energielabel D of lager is met 24% gedaald tot circa 45% van de voorraad.
- **Groningen koplopergemeente:** in 2013 is de gemeente Groningen en een aantal woningcorporaties gaan deelnemen aan landelijke energiebesparingsprojecten. In het project Hoogspringers worden in de komende vijf jaar in Groningen tenminste 1000 woningen grondig

gerenoveerd naar 'nul op de meter'. In het project Stroomversnelling worden landelijk 250.000 huurwoningen gerenoveerd met gelijkblijvende woonkosten.

- **Campagne Clean Groningen:** in samenwerking met de Energy Valley Top Club, MKB Nederland, Milieufederatie en EnergyExpo hebben we de campagne Clean Groningen gestart. De campagne is erop gericht met een 'clean coach' ondernemers te stimuleren om duurzaamheidsbeleid te formuleren en uit te voeren en hun ervaringen met anderen in de campagne te delen.
- **Green Key voor hotels:** negen hotels en congreslocaties, waaronder Martiniplaza en Oosterpoort, hebben een Green Key ontvangen, een landelijk certificaat voor laag energiegebruik en duurzaam ondernemen. In de nabije toekomst wordt dit uitgebreid met restaurants en andere eetgelegenheden.
- **Subsidieregeling Energiescan MKB:** sinds 2008 bestaat de gemeentelijke subsidieregeling Energiescans MKB voor bedrijven en instellingen die een energiebesparingsonderzoek willen laten uitvoeren. De hoogte van het subsidiebedrag bedraagt maximaal 75% van de kosten met een maximum van 3 duizend euro. In de afgelopen 5 jaar hebben ruim 30 bedrijven gebruik gemaakt van deze subsidieregeling. Met ingang van 1 januari 2014 is deze regeling beëindigd.
- **Wet milieubeheer:** in het nationaal energieakkoord is afgesproken dat overheden nadrukkelijker het wettelijke instrumentarium gaan gebruiken om bedrijven energiezuiniger te laten werken. Wij hebben het aantal inspecteurs uitgebreid. De inspecteurs worden verder geschoold en getraind in energieadvies.
- **Energie neutraal Corpus den Hoorn:** de gemeente, ondernemers en natuurmonumenten hebben op 10 oktober 2013 de handen ineen geslagen om het bedrijventerrein Corpus den Hoorn energie neutraal te maken.

Conclusies

We staan nog aan de start van de uitvoering en de meters moeten nu gemaakt worden. In de corporatieve voorraad lukt dat goed. Bij energiebesparing door particuliere woningeigenaren en bedrijven zijn we een aantal nieuwe wegen ingeslagen maar we moeten constateren dat we nog niet grote aantallen in actie zien komen. Het motiveren van particuliere eigenaren en bedrijven blijkt lastig. Wat ons betreft geen reden om te stoppen maar juist op zoek te gaan naar betere prikkels voor stadjes en bedrijven. Te meer daar ook het nationale energieakkoord een steun in de rug betekent voor energiebesparing in de gebouwde omgeving.

Overige inzet energieprogramma

Naast de vijf sporen, waarmee het programma destijds is gestart wordt gerichte energie-inzet geleverd op de terreinen Mobiliteit, Kennis en Innovatie en Eigen organisatie.

Mobiliteit

In 2013 heeft de raad de nota Schoon en duurzaam vervoer gemeente Groningen vastgesteld. Een van de acties daaruit is het stimuleren van elektrisch vervoer. We willen minimaal 50 laadpunten in de stad realiseren. Met de stichting E-laad hebben we een overeenkomst gesloten over de realisatie van negen laadpalen, die inmiddels op verschillende plaatsen in de stad zijn geplaatst. Voor 14 laadpunten op onze P+R terreinen hebben we een aanbesteding gehouden. Ze worden in 2014 geplaatst. In 2014 komen er 10 laadpunten in de gemeentelijke parkeergarages. We hebben inmiddels een subsidieregeling ingesteld voor bedrijven en instellingen die op eigen terrein een laadpunt willen realiseren. De hoogte van het subsidiebedrag hangt af van de vraag of het ook openbaar gebruikt kan worden of niet. De eerste subsidies zijn inmiddels verstrekt. Via het spoor Mobiliteit werken we aan het bevorderen van duurzaam vervoer. In de komende jaren zullen we dit spoor verder invullen. In 2014 wordt het leerlingenvervoer opnieuw aanbesteed. Hier verwachten we (net als bij het WMO-vervoer in 2012) volledig groene brandstof als resultaat.

Kennis en Innovatie

Met 'kennis en innovatie' op zichzelf besparen we geen energie. Wel is dit spoor van groot belang om in de andere sporen resultaat te boeken. De meeste projecten die in de voorgaande hoofdstukken aan de orde kwamen getuigen daarvan. Met name in de transitie naar een duurzame groene kringlooeconomie (de biobased economy) is de ontwikkeling en de praktische en bedrijfsmatige toepassing van nieuwe (chemische) technologie van cruciale betekenis. Hierbij hoort ook doelgerichte communicatie en promotie van Groningen als 'Energy City' en 'Energy Valley'. In onze regio zijn de omstandigheden voor de transitie naar verhouding gunstig. Inmiddels zijn er in Noord-Nederland tal van samenwerkingsverbanden en andere initiatieven gaande tussen kennisinstellingen, energiebedrijven en innovatieve ondernemers. Als gemeente zetten we ons ervoor in deze initiatieven maximaal te faciliteren en te ondersteunen. Onze ambitie (zoals verwoord in het energieprogramma, het economische beleidsprogramma G-kracht en in het Akkoord van Groningen) is een internationaal toonaangevende energiestad te zijn en te blijven. Op Zernike is de ontwikkeling van de Energy Academy Europe en haar proeftuin EnTranCe goed op gang gekomen. In het najaar van 2014 start de bouw van de Academy. In april 2013 bezocht Koning Willem-Alexander de proeftuin EnTranCe. Sinds 2013 lopen er verschillende onderzoeksprojecten waar bedrijven met de kennisinstellingen (onderzoekers en studenten) samenwerken om nieuwe producten en diensten te ontwikkelen. De Gemeente Groningen is soms co-financier van deze projecten.

In juni 2013 opende minister Kamp het project PowerMatchingCity fase 2. Dit is een project van negen partijen uit de energiewereld, getrokken door DNV GL. Er zijn nu 42 huishoudens aangesloten. Verder is het project 1000 slimme huishoudens gestart. Op dit moment wordt bij 40 huishoudens gekeken naar het energieverbruik en wordt door middel van slimme technologie getracht het gedrag te beïnvloeden.

De eigen organisatie

De gemeentelijke energierekening bedraagt jaarlijks zo'n 6 miljoen euro. Dat geld wordt voor het grootste deel besteed aan verwarming van de circa 250 gemeentelijke gebouwen. De ambitie is om de kosten van het eigen energiegebruik elk jaar met 5% te reduceren.

In 2013 is de Groninger Energieservice Compagnie opgericht, de GrESCo. Via de GrESCo voeren we integraal energiemanagement van het gemeentelijke vastgoed. Besparingen op de energierekening zetten we in voor extra investeringen in energiebesparende maatregelen. Zo kunnen we zonder extra begrotingsmiddelen toch investeren in verduurzaming van ons vastgoed. Diverse businesscases zijn nog in voorbereiding. Daarom kan pas in de gemeenterekening 2014 worden gerapporteerd over de resultaten van de GrESCo.

In 2013 is de renovatie en uitbreiding van Kardinge gestart. Het sportcomplex krijgt zonnepanelen en een biomassacentrale. In andere sportvoorzieningen (zalen en velden) vervangen we afgeschreven TL-verlichting door LEDs. Het Forum is reeds bovengemiddeld energiezuinig ontworpen. Uit onderzoek van GrESCo blijkt dat het met LED, start-stop roltrappen en andere maatregelen nóg zuiniger kan.

Overige getroffen energiebesparende maatregelen:

- in tien scholen is het binnenklimaat verbeterd (programma "fris en duurzaam"). Bij meer ventilatie neemt het energieverbruik toe. Dit wordt gecompenseerd door energie op te wekken, door bijv. zonnepanelen of energie te besparen met LED-verlichting.
- bij de verbouwing van de aula Selwerderhof.
- in buurtcentrum Bessemoer: dit is een splinternieuw vrijwel energieneutraal buurtcentrum, waarvan GrESCo de meerkosten beschikbaar stelt (t.o.v. bouwvergunningniveau).
- onderzoek naar LED verlichting bij sportaccommodaties.
- Martiniplaza: uit onderzoek naar integrale aanpak onderhoud, energiebesparing en energie opwekken is gebleken dat grote besparingen mogelijk zijn.
- stadhuis: we zijn gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden van zonnepanelen op dit monumentale pand.

DUURZAAMHEID IN DE PROGRAMMA'S

In het collegeprogramma hebben we aangegeven dat duurzaamheid naast energie (het beperken van klimaatverandering) te maken heeft met het gebruik van grondstoffen, met de inrichting en de kwaliteit van de leefomgeving, met hoe we ons verplaatsen en ook met hoe onze keuzes uitpakken voor mensen elders in de wereld. Het gaat dan om de gezondheid en het welbevinden van de stadgers, schone lucht, rust, ecologische kwaliteit en biodiversiteit, het produceren van voedsel. De rol die we als gemeente kiezen is zelf als overheidsorganisatie het goede voorbeeld te geven, duurzame ontwikkeling van het bedrijfsleven en initiatieven van bewoners ondersteunen en stimuleren, in plaats van reguleren. Duurzaamheid vertalen wij in 'verbinden': aan de eigen gemeentelijke organisatie, aan de grote projecten waar we sturing aan geven en aan duurzame initiatieven in de Groningse samenleving. In de verschillende programma's is hieraan aandacht gegeven.

De bereikte resultaten zijn in de desbetreffende programma's gemarkeerd met het logo

Los van de programma's kan worden vermeld dat de gemeente Groningen in 2013 twee prijzen heeft gekregen, te weten als Groenste Stad van Nederland (van de nationale groencompetitie Entente Florale) en stad met de meest duurzame mobiliteit in 2013 (door Kennisplatform Verkeer en Vervoer). Dit was te danken aan goede scores voor luchtkwaliteit, geluidsbelasting en de duurzame alternatieven als fietsvoorzieningen en P+R-terreinen.

Conclusie

Wat hebben we bereikt?

1. Energieprogramma

We kunnen concluderen dat we met het programma Groningen geeft energie veel hebben bereikt en dat we goed hebben ingespeeld op de maatschappelijke beweging waarbij initiatieven van onderop ontstaan.

We hebben ervoor gekozen te focussen op een beperkt aantal sporen en vooral op die terreinen onze ambities te concretiseren. Mede dankzij een startkapitaal van 6 miljoen euro hebben we een reeks initiatieven op gang gebracht. Tegelijk moeten we ook constateren dat met het huidige programma de ambitie van energieneutraal in 2035 niet wordt gehaald.

Daarvoor zijn in de evaluatie van het energieprogramma enkele aanbevelingen gedaan: Focus blijkt te werken. Dat moeten we dus volhouden: wat op gang gebracht is verstevigen en uitbouwen. In de gemeentebegroting 2014 is al aangekondigd dat we het energiebeleid steviger

willen inbedden en verankeren in alle gemeentelijke programma's, zoals wonen, mobiliteit, economie en eigen bedrijfsvoering. Energiebeleid moet nog sterker dan nu het geval is een integraal en vanzelfsprekend onderdeel zijn van al ons denken en handelen. We zien dat juist ontwikkelingen vanuit energie bijdragen aan de doelen van andere programma's, bijvoorbeeld lagere woonlasten, schoner verkeer en vervoer en meer werkgelegenheid. Het energiebeleid wordt daarmee een structurele taak van de gemeente. Deze ambitie speelt tevens een rol bij de discussie over gemeentelijke kerntaken.

Een optie kan uiteraard ook zijn het ambitieniveau te verlagen. Groningen bevindt zich in gezelschap van een reeks grote steden die sinds 2006 een ambitieuzer energiebeleid voorstaan dan de rijksoverheid. De signaalwerking van die steden is nog onveranderd actueel, omdat het nationale energieakkoord sterke compromiskenmerken draagt in plaats van ruim baan te geven aan de energietransitie. Een voorbeeld is de beperkende werking van de z.g. postcoderoos. Reden om onze doelstelling uit het masterplan, 'Groningen energieneutraal in 2035 en halverwege in 2025' te handhaven. Maar dan met het voortschrijdende inzicht van de afgelopen jaren.

Van G-kracht naar E-kracht: energie heeft ook voor de economie van stad en regio grote potentie, zoals op het gebied van de biobased economy en smart energy systems. Energiebeleid beperkt zich niet tot de kenniseconomie, maar omvat ook de economie van de feitelijke uitvoering (bouwbedrijven, installatiebranche, energieparken, afvalstoffenverwerking, biobased economy, energieopwekking). Groningen kan hiermee de facto hoofdstad van de Energy Valley regio zijn. Regionale krachtenbundeling: een intensief samenspel met externe partners, zoals woningcorporaties, de traditionele energiesector, de 'nieuwe' energiesector, bedrijvenverenigingen, grote en kleinere (innovatieve) ondernemers, kennisinstellingen en andere overheden.

2. Duurzaamheidsbeleid in bredere zin.

Bij de in 2013 uitgevoerde quick scan naar de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid is nagegaan hoe de uitvoeringspraktijk zich verhoudt tot de doelen in het coalitieprogramma 2012 en die van de begroting 2013. Daarbij zijn onder andere de volgende aanbevelingen gedaan: Krachtig voortzetten van de verschuiving van toezicht naar faciliteren van verduurzaming van bedrijven en bedrijfstakken. Streven naar een zo laag mogelijke geluidsbelasting in de leefomgeving en daartoe terughoudendheid in acht nemen met nieuwbouw bij hogere geluidsbelastingen, respectievelijk daarbij expliciete afwegingen maken. In het nieuwe afvalbeheerplan onderzoeken hoe een hoger hergebruikspercentage kan worden bereikt en tevens inspelen op de biobased economy. Centraal inkoop en aanbesteding in zijn geheel heroverwogen met betrekking tot duurzaamheid. Daarbij een richtlijn ontwikkelen voor duurzaam ontwerpen, inkopen en aanbesteden. Voortzetting van de verduurzaming van scholen en sportaccommodaties via de ESCo-formule. Voortzetting van de lopende inzet NLA met betrekking tot verduurzaming corporatievoorraad. Daarbij het platform NLA benutten om juist in recessietijd energieneutraal renoveren aan te jagen. De doelstelling "duurzaamheid als uitgangspunt bij alle stedelijke ontwikkelingen" beter aan de voorkant in processen meenemen. Voortzetten van het beleid gericht op "zo veel mogelijk mensen in en op het juiste vervoermiddel". Extra aandacht voor inpassing van grootschalige infrastructuurprojecten in de leefomgeving. Uitvoering van de "Beleidsnotitie schoon en duurzaam vervoer". De positie van Groningen als innovatiestad voor energie versterken door kennisontwikkeling te verbinden met toepassing van die kennis in (voorbeeld)projecten. Het ecologische beleid voortzetten ondanks bezuinigingen. De nieuwe netwerken rond voedsel binnen stad en regio actief benutten, tevens om participatie te bevorderen. Dit betekent het verbinden van partijen in het stedelijke en regionale netwerk, ruimtelijke opties in de stad benutten en belemmeringen in regelgeving opheffen. Het Fairtrade beleid voortzetten en verder integreren met het voedselbeleid. Rapportage over de omzetting hiervan in concrete verbetervoorstellen vindt plaats in 2014.

WEERSTANDSVERMOGEN

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken lopen wij risico's. Om de mogelijke financiële effecten van deze risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk over voldoende weerstandsvermogen te beschikken. Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de financiële risico's van de gemeente Groningen zoals bekend bij de opstelling van de begroting. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om de risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd, dus zonder schadelijke gevolgen voor andere projecten en taken.

Weerstandsvermogen en Risicomanagement

Het kader voor het risicomanagement is vastgelegd in de kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2011 (BD11. 2618757). Hierin is aangegeven op welke wijze wij de risico's in beeld brengen en beheersen en op welke momenten wij uw raad hierover informeren. Bij de begroting en de rekening rapporteren we integraal over de risico's in het weerstandsvermogen en belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het weerstandsvermogen. In de tussentijdse rapportages maken we melding van belangrijke ontwikkelingen en/of wijzigingen in het weerstandsvermogen gedurende het boekjaar.

Onze grootste risico's doen zich voor bij sleutelprojecten. We herzien elk jaar de exploitatieopzetten van deze sleutelprojecten en rapporteren tweemaal per jaar over de voortgang, risico's en financiën. De overige grondexploitaties dienen elke twee kalenderjaren te worden herzien. Gezien de onzekere omstandigheden volgen wij de marktontwikkelingen nauwgezet en zorgen we voor tijdige bijsturing waar nodig.

Ontwikkeling Risicomanagement

Naast de bestaande aandacht voor risico's binnen onder andere de P&C en bij de control op grote projecten hebben we in 2013 diverse inspanningen verricht om het risicomanagement (in brede zin) te verbeteren. We hebben een routekaart vastgesteld waarbij we twee verbeterlagen bij elkaar hebben gebracht:

1. het verbeteren van de wijze waarop risicomanagement in onze organisatie wordt uitgevoerd. Gericht op een eenduidige en consistente aanpak van het identificeren en beheersen van risico's, aansluitend op de organisatieveranderingen ("één Groningen, één organisatie") en
2. het introduceren van strategisch risicomanagement: risico's onderdeel laten worden van de strategie en de keuzes die directie en bestuur maken.

De volgende activiteiten hebben we concreet ondernomen:

Sessies GMT en college

We hebben in het GMT en college gesprekken gehouden over risicomanagement. Belangrijke onderwerpen waren het leggen van verantwoordelijkheid voor risico's bij het management (in plaats van bij control) en gewenste aandacht voor houding en gedrag. Aan de orde is gekomen het begrip strategische risico's. Deze zijn inherent aan het ontwikkelen van beleid, net zoals een onderneming geen rendement kan maken zonder risico's aan te gaan. Deze risico's stellen andere eisen aan het management en vragen meer een aanpak door vormen van tegenkracht te organiseren en door regelmatig het gesprek te voeren.

Tegenkracht

Bovengenoemde gesprekken sluiten aan bij het onderwerp Tegenkracht dat in 2013 aan de orde is gekomen, ook naar aanleiding van de motie van uw raad hierover. Het organiseren van tegenkracht in de gemeentelijke besluitvorming moet een normaal onderdeel worden van het werk binnen de gemeente. In het kader van verzelfstandiging en taakafstoting zijn hier afspraken met uw raad over gemaakt (motie). In andere situaties, bijvoorbeeld bij grote projecten of bedrijfsvoeringstrajecten, is de lijnorganisatie in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het organiseren van tegenkracht. We zijn aan het onderzoeken hoe we in welke situaties tegenkracht kunnen organiseren en welke sturing hierop benodigd is. In 2013 is het project Grote Markt Oostzijde een voorbeeld waarbij we reeds interne tegenkracht hebben georganiseerd.

Deelname Veranderlab

We hebben als gemeente deelgenomen aan het Veranderlab Risicomanagement waarin we samen met tien andere gemeenten, onder begeleiding van het Zijlstra Centre en het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement verder vorm hebben gegeven aan een praktijk van Risicomanagement door middel van cases, praktijk uitwisselingen, workshops e.d. In dat kader hebben we ambtelijke risico sessies gehouden op het gebied van het SSC en de vernieuwing van het sociaal domein.

Ontwikkeling controlfunctie

Met de vorming van een concernstaf en SSC hebben we belangrijke stappen gezet in de versterking van de controlfunctie en daarmee verbetering van risicomanagement. We hebben de controlfunctie anders georganiseerd met daarbij de uitgangspunten: basis voor control het management is, minder dubbelingen in control en aansluiting bij het nieuwe besturingsmodel van de gemeente.

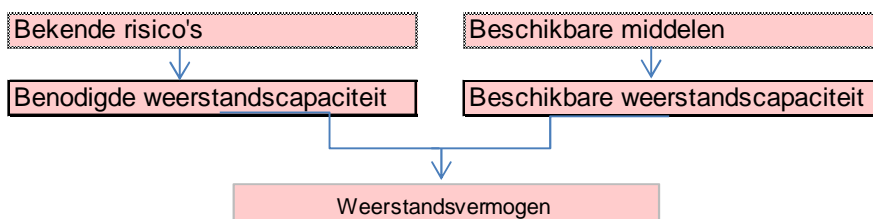
Instrumentarium

Gemeente breed ontbrak het nog aan een uniform hulpmiddel ter ondersteuning van het proces van risicomanagement. We hebben het beschikbare instrumentarium verkend en een keuze gemaakt. Op dit moment lopen of starten we een aantal pilots met dit instrument binnen de organisatie. De pilots zijn Aanpak Ring Zuid, Groningen Bereikbaar en Vernieuwing Sociaal Domein.

Ondanks de inspanningen op het gebied van risicomanagement zullen zich risico's blijven voordoen die we als gemeente Groningen in financiële zin moeten kunnen opvangen. Dit doen we met ons weerstandsvermogen. We gaan in het vervolg van deze paragraaf verder in op dit weerstandsvermogen.

Definitie weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit - de ingeschatte risico's - en de beschikbare weerstandscapaciteit - de middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. In schema is dit als volgt weergegeven:

Onderdelen

- Berekening weerstandsvermogen
- Benodigde weerstandscapaciteit
- Beschikbare weerstandscapaciteit
- Risico's
- Ontwikkelingen

Onderdeel 1

Berekening weerstandsvermogen

In de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2011 is de methodiek en de berekeningswijze van de afzonderlijke delen van het weerstandsvermogen vastgelegd. In deze kadernota is een verfijnde risicoboxmethode met betrekking tot de risico's in de grondexploitaties opgenomen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van bandbreedtes bij de inschatting van de risico's.

De benodigde weerstandscapaciteit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Dit drukken wij uit in een ratio.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Groningen nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Tabel uit nota "Integraal risicomanagement in Groningen"

Voor de lange termijn streven wij ernaar dat het beschikbare weerstandsvermogen ten minste gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen (1,0). Voor de korte termijn willen we een score van 80% realiseren. Dit staat gelijk aan een ratio van 0,8.

In deze rekening vergelijken we het weerstandsvermogen met het weerstandsvermogen uit de begroting 2014 inclusief de aanvulling die we bij het vaststellen van de begroting hebben besloten.

Weerstandsvermogen begroting 2013	rekening	
	2013	begroting 2014
Benodigde weerstandscapaciteit (A)	184.671	183.585
Beschikbare weerstandscapaciteit (B)	145.982	146.851
Ratio weerstandsvermogen	79%	80%
Weerstandsvermogen B - A	38.689	36.734

Om een score van 1,0 te realiseren is een aanvulling van 38,7 miljoen euro nodig. Aanvulling van 1,8 miljoen euro is nodig voor een score van 0,8.

Het weerstandsvermogen bij de rekening 2013 bedraagt 79% ten opzichte van 80% bij de begroting 2014. Het weerstandsvermogen wijkt dus licht af waarbij de benodigde weerstandscapaciteit met 1,1 miljoen euro is verhoogd en de beschikbare weerstandscapaciteit met 0,9 miljoen euro is verlaagd.

In de volgende paragrafen lichten we de afwijkingen in de risico's en reserves nader toe.

Bij het bepalen van het weerstandsvermogen houden we rekening met lopende projecten, waar uw raad een besluit over heeft genomen en waar een krediet voor is vastgesteld. Achterliggende gedachte is dat we bij nieuwe projecten risico's kunnen vermijden door het project niet uit te voeren. In het kader van de aanscherping van het risicomanagement anticiperen we bij de berekening van het weerstandsvermogen wel op de effecten van nieuwe (grote) projecten op het weerstandsvermogen.

Voor het project Zuidelijke Ringweg is geen risico in het weerstandsvermogen opgenomen. Het beschikbare budget voor dit project bestaat uit Rijksmiddelen (200 miljoen euro prijspeil 2007) en een bijdrage uit de RSP middelen (424 miljoen euro prijspeil 2007)). Aan de hand van de geïdentificeerde risico's, zijn beheersmaatregelen genomen. Daarnaast is binnen het projectbudget een post onvoorzien opgenomen, waarmee de geïnventariseerde projectrisico's kunnen worden opgevangen.

Het uitgangspunt bij de uitvoering van het project is dat het budget taakstellend is. Eventuele meerkosten moeten dus in eerste instantie worden opgevangen binnen het beschikbare budget. Dit kan ten koste gaan van bepaalde wensen binnen het project. In het geval dit niet (meer) mogelijk is, komen eventuele extra kosten ten laste van het RSP convenant.

Om goed grip te krijgen op de gemeentelijke risico's bij de realisatie van de zuidelijke ringweg, voeren we begin 2014 een uitgebreide risico-inventarisatie uit.

Onderdeel 2

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de gewenste mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

De risico's zijn geïnventariseerd en de omvang van het risico (bedrag in euro's) is geschat. Bij het inschatten van risico's wordt gewerkt met bandbreedtes (intervallen). Door het hanteren van intervallen kan de omvang van het risico (bedrag in euro's) scherper worden aangegeven. Het risico wordt in euro's aangegeven in vier intervallen, per interval wordt een kans aangegeven. Deze inschatting geeft aan wat de kans is dat het risicobedrag binnen het interval valt. Vervolgens is een schatting gemaakt van de kans van optreden van het risico.

De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag.

De risico's van de grondexploitatie worden volgens de risicoboxenmethode berekend en integraal in de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen. Binnen de risicoboxenmethode is een verfijning aangebracht met betrekking tot aanbestedingsrisico's, grondprijzenrisico's, boekwaarden en alternatieven binnen een project. Zie hiervoor de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement in 2011.

Omdat de kans klein is dat als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt, corrigeren we de totaaltelling met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

	Schatting (i) Inc.	Schatting Struc
1. Grondexploitatie	71.500	
2. Meerstad	93.900	
3. Sontw egracé	3.126	
4. Lening Euroborg	2.225	
5. Verkeer en vervoerprojecten	1.750	
6. Bodemsanering	1.163	
7. BUIG	2.563	
8. Groot onderhoud	793	
9. Bezuinigingen		4.500
10. Parkeerbedrijf	5.400	
11. Vernieuw ing sociaal domein		4.200
12. Overige risico's	1.989	1.692
Totale risico's	184.408	10.392
Structureel maal factor 2		20.784
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	165.967	18.705
Benodigde weerstandscapaciteit (afgerond)		184.672
benodigde weerstandscapaciteit		184.672
beschikbare weerstandscapaciteit		145.982
Ratio weerstandscapaciteit		79,05%

De benodigde weerstandscapaciteit is 184,7 miljoen euro en neemt ten opzichte van de risico's in de begroting 2014 toe met 1,1 miljoen euro.

Deze lichte toename wordt veroorzaakt door zowel een aantal toegenomen als afgenomen risico's. Afgenomen is het risico op de BUIG met 4,6 miljoen euro en het risico Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties met 2,2 miljoen euro. Verder is het risico op het niet kunnen verhalen van kosten op grote projecten (RegioTram) van 0,95 miljoen euro afgenomen vanwege het aanmerken van de vordering als dubieus en het voorzien van deze vordering.

Het risico Meerstad is toegenomen met 1,4 miljoen euro als gevolg van de aanleg van de Parallelweg. Tenslotte houden we nu rekening met een structureel risico van 4,2 miljoen euro op de vernieuwing van het sociaal domein.

De overige verschillen betreffen kleinere afwijkingen ten opzichte van de begroting 2014.

De volgende risico's/ontwikkelingen zijn ten opzichte van de begroting 2014 vervallen of opgenomen in andere risico's:

- Stijging bijdrage Brandweer
- Huisvestingskosten Brandweer
- Bestuurlijke strafbeschikking
- Huisvesting Gotenburgweg
- Registratie niet ingezetenen
- Geldigheidsduur reisdocumenten
- Decentralisatie Jeugdzorg
- Decentralisatie AWBZ begeleiding en persoonlijke verzorging Wmo
- Maatwerk-voorziening inkomensondersteuning
- Herziening omgevingsrecht

Zie voor de specifieke toelichting de uitwerking van de afzonderlijke risico's (onderdeel 4).

Onderdeel 3

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is het totaal aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om eventueel optredende niet begrote kosten af te dekken, zonder invloed op de uitvoering van taken.

De middelen die we tot de beschikbare weerstandscapaciteit rekenen, zijn:

- Algemene Egalisatiereserve van het concern;
- Bestemmingsreserves, waarvan de besteding door de raad kan worden gewijzigd;
- Post onvoorzien in de begroting;
- Stille reserves

Vrij aanwendbare (bestemmings-) reserves	rek 2013	begr 2014
1. Algemene Egalisatie Reserve (AER)	25.079	25.000
2. Grondzaken en grondbank	34.829	35.920
3. Risicobuffer in grondexploitatie Meerstad	5.000	5.000
4. Risicobuffer in exploitatie Sontw egtracé	3.126	3.126
5. Bodemsanering	4.648	4.313
6. Stimuleringsfonds VHV	13.701	13.235
7. Stille reserve (aandelen Enexis)	35.000	35.000
8. Martiniplaza	5.216	5.216
9 Kunst CBK	1.647	1.647
10. Exploitatierisico forum	3.200	3.200
11. Forumgarage	2.800	2.800
12. Overige reserves + post onvoorzien	11.736	12.394
Beschikbare weerstandscapaciteit	145.982	146.851

De beschikbare weerstandscapaciteit is 146 miljoen euro. Dit is 0,9 miljoen euro lager dan in de begroting 2014. Deze verlaging wordt met name veroorzaakt door de verlaging van de reserve grondzaken en grondbank met 1,1 miljoen euro. Het overige verschil betreffen kleinere afwijkingen ten opzichte van de begroting 2014.

Onderdeel 4

Risico's

Gemeentefonds

Programma

Omschrijving

Algemene inkomsten en post onvoorzien

De hoogte van de algemene uitkering wordt bepaald door de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de rijksbegroting.

De huidige raming van de hoogte van de algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire 2013. Hierin zijn de effecten van de aanpassingen van het regeerakkoord verwerkt (de zgn. 'begrotingsafspraken 2014').

In de decembercirculaire 2013 is de informatie over de decentralisaties herhaald zoals deze is gezonden naar de Tweede Kamer bij brief van 9 oktober 2013. De middelen vanuit de decentralisaties komen in 2015 in een (tijdelijk) geoormerkt deelfonds sociaal domein binnen het gemeentefonds. In dit deelfonds komen drie integratie-uitkeringen voor de taakvelden WMO, Jeugdzorg en Participatiewet. Binnen het deelfonds zijn de geldstromen ontschot. Aan dit deelfonds zitten bepaalde bestedingsvoorwaarden, zo mogen de middelen alleen vrij worden besteed aan de onderscheiden doelen van het sociaal deelfonds en ligt het financiële risico van tekorten op dit deelfonds bij gemeenten. Over de besteding vindt horizontale verantwoording plaats, waarbij gemeenten het Rijk via de bestaande Informatie voor derden (lv3) informatie verstrekken over de besteding van de middelen. Onderbesteding in een bepaalde gemeente kan aanleiding zijn van nader onderzoek naar de oorzaken en prestaties van een gemeente, waarbij in het uiterste geval de mogelijkheid bestaat tot opschorting van de uitbetaling uit het deelfonds sociaal domein.

Verder is een actualisatie gegeven van het indicatieve budget dat overeenkomt voor de uitvoering van Jeugdzorg. De gemeente Groningen ontvangt hiervoor in 2015

47,3 miljoen euro.

Het rijk heeft in de meicirculaire 2013 aangekondigd dat het voornemens is om per 1 januari 2015 het budget voor het buitenonderhoud en aanpassingen van schoolgebouwen in het primair en speciaal onderwijs van gemeenten naar schoolbesturen over te hevelen. Dit zal leiden tot een uitname in het gemeentefonds. De omvang en verdeling hiervan is op dit moment nog niet bekend.

Het BTW compensatiefonds (BCF) blijft in stand. Aan de omvang van dit fonds wordt een plafond gekoppeld. Overschotten of tekorten op het fonds worden verrekend met het gemeentefonds. Uit de septembercirculaire 2013 blijkt dat het rijk een onderschrijding op dit fonds verwacht voor de jaren 2015-2018. De overschotten zijn toegevoegd aan het gemeentefonds. Aangezien we geen betrouwbaardere inschatting kunnen maken van een tekort of overschot op dit fonds nemen we de raming van het rijk op in de algemene middelen. Wanneer hier een actualisatie op plaats vindt, verrekenen we deze met de algemene middelen.

Donderdag 20 maart 2014 heeft het ministerie van BZK een notitie gepubliceerd met daarin de indicatieve effecten van de eerste fase van het groot onderhoud aan het gemeentefonds. Voor Groningen wordt een negatief herverdeeffect verwacht van 3,8 miljoen euro (structureel) per 2015. De tweede fase volgt in 2016. De gepresenteerde cijfers zijn berekend op basis van cijfers uit 2010. De resultaten worden nog geactualiseerd naar 2014 voor opname in de meicirculaire gemeentefonds 2014.

Risico bedrag	We hanteren het uitgangspunt dat specifieke kortingen (en uitzettingen) vanuit het rijk één op één met de sector worden verrekend. Voor het overige hanteren we een maximale omvang van het risico van 5% van de ingeschatte algemene uitkering. Het risico bedraagt maximaal 13,7 miljoen euro (naar boven of naar beneden), waarbij de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel.
Kans	We gaan er vanuit dat de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel, we reserveren daarom geen specifieke weerstandscapaciteit.
Eerste signaleringsdatum	1995
Actie	Forse afwijkingen worden zoveel mogelijk voorkomen en verkleind door het realistisch en stabiel ramen van de uitkeringen.

Vast personeel met tijdelijke dekking

Programma	..... College, raad en overig
Omschrijving	Begin 2013 waren 3,5 fte projectleiders werkzaam binnen de Bestuursdienst. Voor deze formatie was deels t/m 2013 en deels t/m 2014 budget beschikbaar. Indien de incidentele financiering van de projectleiders/ medewerkers wegvalt, zou er geen financiële dekking voor de salarislasten beschikbaar zijn. Dit risico is structureel opgelost bij de reorganisatie van de PIJOFACH functies; het risico is daarmee vervallen.
Risico bedrag	0 duizend euro
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	VGR 2006-1
Actie	geen

Niet halen bezuinigingen

Programma	..... Diversen
Omschrijving	Om ons tekort in het meerjarenbeeld 2014-2017 op te lossen hebben we een pakket aan bezuinigingsmaatregelen opgesteld van gemiddeld 30 miljoen euro. We moeten er rekening mee houden dat we niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo realiseren. Op basis van de bevindingen van de realisatie van het bezuinigingspakket 2011-2014 houden we rekening met een realisatie van 80%.
Risico bedrag	6 miljoen euro, structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2014
Actie	We sturen nauwgezet op de bezuinigingstaakstelling en rapporteren hierover via de kwartaalrapportages.

Rente risico

Programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Omschrijving	De renteveronderstellingen voor de begroting zijn gebaseerd op de in het voorjaar bij het meerjarenbeeld verwachte ontwikkeling van de rente. De werkelijke renteontwikkeling kan hoger of lager uitvallen. Een beperkte afwijking zal zich zeker voordoen. Mutaties in de rente hebben gevolgen voor het resultaat. Het risico op een netto voordelig resultaat is even groot als het risico op een netto nadelig resultaat.
Risico	Er worden drie renterisico's onderkend: het risico op herfinanciering, het risico op nieuw af te sluiten leningen, en het risico op mismatchbenutting. De renterisico's hebben een structureel karakter. De omvang is bepaald op 560 duizend euro.
Kans	0%
Eerste signaleringsdatum	Doorlopend
Actie	We hebben een rente egalisatie reserve waarmee schommelingen in het resultaat als gevolg van de renteontwikkeling opgevangen kunnen worden. De omvang van deze reserve is 1,75 miljoen euro.

Geen leges meer bij vermissing van paspoort of identiteitskaart / ontwikkelingen Publieke Dienstverlening

Programma	Overig/ Burgerzaken
Omschrijving	Per 9 maart 2014 is een wijziging van de Paspoortwet in werking getreden. Een van de wijzigingen in de Paspoortwet is dat bij verlies van een paspoort of identiteitskaart bij de aanvraag van een nieuw document geen extra kosten meer in rekening mogen worden gebracht. In Groningen gaat het hierbij om een jaarlijkse opbrengst van maximaal 70 duizend euro, afhankelijk van de vast te stellen criteria. Daarnaast heeft het rijk het gemeentelijke deel van de leges van identiteitskaarten voor aanvragers beneden 18 jaar verlaagd met 3,50 euro. De inkomstenderving hiervan wordt geraamd op 20.000 euro. Tenslotte mag voor het ongeldig maken en teruggave van een reisdocument geen leges meer worden geheven. Dit levert 10.000 euro minder inkomsten op. In de begroting 2015 zullen de meerjarige effecten worden verwerkt. Het risico kan daarmee vervallen.
Risico bedrag	0
Kans	100 %
Eerste signaleringsdatum	April 2012
Actie	n.v.t.

Glasvezelkabelverleggingen

Programma	12.3 Facilitaire dienstverlening
Omschrijving	Wanneer door externe invloeden een glasvezelkabel moet worden verlegd, omdat Rijkswaterstaat een weg wil verbreden of verleggen, is de gemeente vanuit de telecomwet verplicht de glasvezelkabel 'om niet' te verleggen. Op het ontstaan van en het nut van reconstructies hebben wij geen invloed. Bij het nieuwe ODCN netwerk, met kabels van 288 vezelparen, is een dergelijke operatie duur gezien de complexiteit van het netwerk. Komende jaren komt zeker één grote reconstructie in beeld, namelijk de Zuid-Ring. De verwachting is dat hierdoor vijf tot zeven jaar lang veel verleggingen zullen spelen met flinke kosten tot gevolg. De kosten van het verleggen van glasvezelkabels nemen we op in het projectplan Zuidelijke Ringweg. De afgelopen jaren bedroegen de kosten, zonder grote verleggingen, ongeveer 80 duizend euro per jaar. In de toekomst zal het beslag door voornoemde ontwikkelingen op de middelen hoger zijn.
Risico bedrag	75 duizend euro structureel
Kans	75 %
Eerste signaleringsdatum	December 2013
Actie	Via de Voortgangsrapportages wordt gerapporteerd op de werkelijke effecten.

Huisvestingskosten Brandweer

Programma	Fysieke Veiligheid
Omschrijving	De huisvestingskosten worden vooralsnog niet onder het regime van de nieuwe verdeelsleutel gebracht, mede omdat niet alle gemeenten hun panden overdragen aan de Veiligheidsregio. Ons aandeel in de totale huisvestingslasten is circa 25%, dit kan stijgen tot 45% wat zou leiden tot een structurele kostenstijging van 6 ton.

Risico bedrag 300 duizend euro, structureel
Kans 50%
Eerste signaleringsdatum Augustus 2013
Actie -

Uitvoeringsrisico werkleerbedrijven

Programma Omschrijving Werk en inkomen
In de nota "(Re)visie zicht op werk en participatie in Stad" is beschreven hoe de uitvoering van de sociale werkvoorziening binnen de gemeente wordt aangepast: de werkleerbedrijven worden omgevormd tot Beschut werken voor degenen die daarop aangewezen zijn en de focus op detacheringen neemt toe. Dit betekent dat de werkleerbedrijven deels worden afgebouwd. Hieruit vloeit het risico voort dat de afbouw van de werkleerbedrijven zich qua tempo niet verhoudt tot de beoogde instroom tot detacheringen. Het tempo van de afbouw van de werkleerbedrijven is niet alleen intern te bepalen; ook externe factoren spelen een rol zoals keuzes van afnemers betreffende het wel of niet verlengen van bepaalde afnemerscontracten. Het tempo waarop de afbouw plaats vindt heeft echter gevolgen voor zowel de omzet bij de werkleerbedrijven als de omzet uit detacheringen.

Risico bedrag 520 duizend euro, structureel
Kans 50 %
Eerste signaleringsdatum 2012
Actie Betreft risico transitie, acties zijn gericht op aansluiting afbouw werkleerbedrijven en instroom detacheringen.

Risico loonstijgingen SW

Programma Omschrijving Werk en inkomen
Betreft het risico dat ontwikkelingen m.b.t. ww-premie en/of cao-onderhandelingen gaan leiden tot hogere loonkosten voor de SW.
Risico bedrag 550 duizend euro, structureel
Kans 50 %
Eerste signaleringsdatum 2012
Actie Inzet Cao-onderhandelingen vanuit VNG blijft hantering 0-lijn

Commerciële dienstverlening stadsbeheer

Programma Omschrijving Onderhoud en beheer
Vanaf november 2009 hebben wij aangegeven dat de omzet en de marge van de bedrijfsafvalinzameling nog steeds onder druk staan. Dit komt door een toenemende geclusterde aanbesteding van bedrijfsafval (industrieterreinen, overheidsinstellingen). Door de blijvende scherpe concurrentie, mede als gevolg van de recessie, is het prijsdrukkend effect niet alleen merkbaar bij nieuwe aanbestedingen (grote partijen), maar ook bij de reguliere klanten. Het financiële risico heeft betrekking op het verlies aan netto opbrengsten. In 2013 heeft dit risico zich daadwerkelijk voorgedaan met een margederving van 500 duizend euro. In de begroting 2014 is hier rekening mee gehouden door de opbrengsten te verlagen, samen met de gerelateerde kosten. Het risico zelf is echter met deze aanpassing niet geheel afgewend. Het risicobedrag kan echter wel gehalveerd worden door de genoemde verlaging. Daarnaast wordt door de staatssecretaris van Financiën wetgeving voorbereid die erop gericht is dat overheidsbedrijven op dezelfde wijze als private bedrijven aan vennootschapsbelasting zullen worden onderworpen. Dit zal een negatief effect hebben op het financiële resultaat van bedrijfsafval. Tevens kan de invoering van de Wet Markt en Overheid op termijn gevolgen hebben op de wijze van toerekenen van kosten aan de verschillende activiteiten.
Risico bedrag 225 duizend euro, structureel
Kans 50%
Eerste signaleringsdatum November 2009
Actie Tussentijds de ontwikkelingen volgen

Gladheid gele stenen binnenstad

Programma Omschrijving Onderhoud en beheer openbare ruimte, Kwaliteit van de leefomgeving
De gele stenen die in de jaren negentig in de binnenstad zijn gelegd worden in de loop der jaren steeds gladder. Sinds enige jaren houden we deze ontwikkeling met een jaarlijkse monitoring nauwlettend in de gaten. Door het belopen, berijden en

weersinvloeden worden de gele stenen in de Binnenstad steeds gladder waardoor het risico van uitglijden en valpartijen steeds groter wordt. Dit risico doet zich het eerst voor op kruispunten. Enkele jaren geleden hebben we daarom gekozen om bijna alle kruispunten in de binnenstad op te ruwen. Met deze maatregel is het risico op die plaatsen voorlopig voldoende weggenomen. Op enig moment ontstaat het risico dat de gele stenen op meerdere plaatsen niet meer voldoen aan de geldende(stroefheids)norm voor verhardingen. Het is niet precies te voorspellen hoe lang dit duurt. Vanaf dat moment is de kans op ongelukken (te) groot. Naast dat inhoudelijke risico voor inwoners, bezoekers en werkenden in de binnenstad, zijn we dan als gemeente aansprakelijk voor geleden letsel en (gevolg)schades. Het wegnemen van dit risico kan in beginsel op twee manieren. We kunnen ervoor kiezen alle gele stenen in de binnenstad op te ruwen (500 duizend euro) of we kunnen besluiten de stenen te vervangen (15 miljoen euro). Hoewel de stroefheid van de stenen na opruwen weer enige jaren aan de normen voldoet, heeft deze maatregel als nadeel dat de ruwere stenen vuil vast houden en daardoor een grauwe uitstraling krijgen die niet goed is te verhelpen. Momenteel doen we daarom ook nog nader onderzoek naar eventuele alternatieve maatregelen. Dit onderhoud is niet in de reguliere begroting opgenomen en daarom wordt het aangemerkt als risico. Het betreft hier niet het risico voor aansprakelijkheid voor letselschade. Het risicobedrag is bepaald op basis van het bedrag dat nodig is om de stenen op te ruwen.

Risico 250 duizend euro
 Kans 75%
 Eerste signaleringsdatum Begroting 2014
 Actie jaarlijkse monitoring.

Bedrijfsvoering Stadstoezicht

Programma .....
 Leefomgeving.
 Omschrijving In deze begroting 2014 van Stadstoezicht zit weinig rek om eventuele tegenvallers op te vangen. In 2013 en 2014 heeft Stadstoezicht extra geld gekregen om de bekende financiële tekorten op te vangen. Door de recessie en de eventuele nadelige gevolgen daarvan voor de markt en kermis, de extra taken die naar Stadstoezicht komen in verband met veiligheidsmaatregelen (voetbalwedstrijden FC Groningen) en de achtergebleven legesvergoedingen 2013 voor grote en middelgrote evenementen nemen we een risico op van 125 duizend euro.
 Risico 125 duizend euro
 Kans 50%
 Eerste signaleringsdatum Rekening 2013
 Actie Ontwikkelingen nauwlettend volgen en tijdig signaleren.

Groot onderhoud en vervangingen

Programma .....
 Omschrijving Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
 De komende jaren zijn diverse voorzieningen in de openbare ruimte aan vervanging toe. Of omdat de kosten voor onderhoud in de eindfase te hoog worden, of omdat de voorziening echt 'op' is. De onderhoudsbudgetten zijn ontoereikend om deze vervangingsinvesteringen te kunnen plegen. Daarnaast constateren we knelpunten en risico's op het gebied van groot onderhoud. Wij hebben het risico geïntegreerd tot een risico groot onderhoud en vervangingen. Dit past in onze doelstelling om alle maatregelen op het gebied van groot onderhoud en vervangingen de komende jaren integraal inzichtelijk te maken en af te wegen. Daarvoor is een Meer jarenplan groot onderhoud en vervangingen opgesteld dat elk jaar wordt geactualiseerd. Actualisatie van het risico vindt jaarlijks plaats bij de nieuwe kredietaanvraag. De laatste kredietaanvraag van januari 2014 vormt de basis van de berekening van het hier beschreven risico.
 Het betreft de volgende risico's en knelpunten:
 Kabels openbare verlichting:
 Het Openbaar Verlichting (OVL)-net is op een leeftijd dat de technische levensduur 'op' is. De verouderde, technisch versleten elektriciteitskabels moeten vervangen worden. De toename van het aantal storingen, verergerd door de winters heeft

duidelijk gemaakt dat de problemen met de oude kabels snel toenemen.

Bruggen:

De komende jaren moeten van een aantal beweegbare bruggen onderdelen worden vervangen. Daarnaast ontstaan bij landhoofden van drie oude bruggen (Maagdenbrug, Trompbrug en Sint Jansbrug) problemen door verkeersbelasting. Om te voorkomen dat deze bruggen vast komen te zitten, is de komende jaren vervanging van de landhoofden nodig. Er zijn afgelopen jaren diverse houten bruggen vervangen door stalen bruggen en/of extra gerepareerd en geconserveerd. Ook voor de komende jaren blijft dit een punt van aandacht.

Oeverbeschoeiing:

De kademuuren en beschoeiingen van de Groninger watergangen zijn op diverse plaatsen toe aan groot onderhoud of vervanging. De budgetten voor het reguliere onderhoud van deze beschoeiingen voorzien niet in deze grote uitgaven. Op basis van een risicoanalyse werken we vanaf 2007 aan een gefaseerde aanpak van de verschillende knelpunten. In dit risico is ook de kadeophoging, ten behoeve van meer waterberging voor de beide Waterschappen, opgenomen.

Verharding:

Asfaltconstructies kunnen lang mee als tijdig nieuwe deklagen worden aangebracht. We kunnen echter niet onbeperkt een nieuwe deklaag aanbrengen. Na circa 50 jaar is de totale constructie 'op' en is vervanging aan de orde. Ten tweede is in het verleden geen fundering aangebracht bij de aanleg van diverse wegen. Met de huidige verkeersbelasting leidt dat tot verzakkingen en daarmee kosten voor herstel. Zeker als er werkzaamheden in de grond zijn geweest, zoals vervanging van de riolering of nutsvoorzieningen. Bij groot onderhoud moet nu een fundering worden aangebracht. Ook zien we boomwortelproblematiek terugkeren. Tot slot lopen we in de toekomst tegen hogere kosten aan voor geluid reducerend asfalt omdat de levensduur korter is in vergelijking met gewoon asfalt.

Sluizen, tunnels en viaducten:

Er is groot onderhoud noodzakelijk aan de Parkweg- en Emmaviaduct. Daarnaast moeten de komende jaren een aantal sluisdeuren worden vervangen.

Speelvoorzieningen:

Er zijn afgelopen jaren veel nieuwe speeltoestellen geplaatst en ondergronden zijn veiliger gemaakt. De aanlegkosten werden vaak betaald uit incidentele budgetten. Komende jaren dienen de eerste vervangingen zich aan. Het onderhoudsbudget is daar niet op berekend.

Recreatie terreinen Ruskenveen/ Kardinge (integreren);

Een in 2013 uitgevoerde inspectie van de openbare recreatievoorzieningen van de stad (Kardinge, Ruskenveen, tennisbanen, groenstroken rondom sportparken) maakt duidelijk dat diverse onderdelen daarvan de komende jaren voor het eerst aan groot onderhoud of vervanging toe. Het onderhoudsbudget van deze voorzieningen voorziet echter niet in de ruimte daarvoor. Bij de toekomstige actualisering van het hierboven genoemde Meerjarenplan, worden - in principe met ingang van 2018- ook deze onderdelen betrokken. Omdat voor de vervangingen c.a. in de recreatiegebieden nu nog geen dekking is, terwijl sommige voorzieningen de komende tijd al wel risico's gaan opleveren, hebben wij dit bedrag opgenomen in dit geïntegreerde risico groot onderhoud en vervangingen.

Financiële consequenties

Bij het meerjarenplan 2012 - 2021 is berekend dat we tot en met 2021 56,5 miljoen euro nodig hebben voor noodzakelijke vervangingen en (aanvullend) lang cyclisch onderhoud. In 2014 krijgt Stadsbeheer het onderhoud en beheer van een aantal recreatiegebieden over van OCSW. Het beschikbare onderhoudsbudget is echter niet toereikend voor toekomstig groot onderhoud en vervangingen in deze gebieden voor totaal 1,35 miljoen euro. Het totaal dat nodig is voor vervangingen en lang cyclisch komt hiermee op 57,85 miljoen euro. Met de beschikbaar gestelde middelen kunnen we hiervan voor 25,2 miljoen euro aan maatregelen realiseren tot en met 2017. Tot en met 2017 worden de meest urgente maatregelen uitgevoerd waardoor de kans op optreden van storingen of andere calamiteiten voorlopig beperkt blijft. Na herberekening is dit risico voor 2014 bepaald op 793 duizend euro (kans maal risicobedrag).

Risico 3.170 duizend euro
Kans 25%

Eerste signaleringsdatum
Actie

Begroting 2002

Jaarlijks wordt er een krediet aangevraagd voor de meest noodzakelijke vervangingsinvesteringen.

Bedrijfsrisico werkmaatschappijen

Programma Diversen

Omschrijving De werkmaatschappijen van OCSW kennen een afhankelijkheid van de economische conjunctuur. Wij houden rekening met een specifiek bedrijfsrisico ter hoogte van ca. 10% van de omzet. De totale omzet van de werkmaatschappijen is circa 17 miljoen euro.

Risico bedrag 1,75 miljoen euro, structureel

Kans 25 %

Eerste signaleringsdatum -

Actie Het blijvend stimuleren van het gebruik van de voorzieningen

Fusie kunstencentrum/muziekschool

Programma Cultuur

Omschrijving Het gemeentelijke personeel van de Muziekschool, dat overgaat in de nieuw te vormen fusie-instelling met het Kunstencentrum, krijgt een bovenwettelijke inkomenswaarborg voor een periode van maximaal 5 jaar. In geval van faillissement en/of liquidatie wordt een eventueel verschil in uitkeringsrechten tussen het sociale plan van de fusie-instelling en garanties volgens de uitkeringsrechten ingevolge de arbeidsvoorwaardenregeling gemeente Groningen (ARG) aangevuld.

Risico bedrag 1,5 miljoen euro, structureel

Kans 25%

Eerste signaleringsdatum Begroting 2013

Actie Het risico wordt afgedekt door de algemene reserve. Indien de situatie van faillissement / liquidatie zich voordoet kan worden overwogen om niet de algemene reserve aan te spreken, maar de vrijval van subsidie aan de fusiecombinatie in te zetten (in de periode 2013-2016 jaarlijks 2,9 miljoen euro).

Risico Niet realiseren Rijksbezuinigingen VSD

Programma	Vernieuwing Sociaal domein (paragraaf)
Omschrijving	<p>De gemeente wordt per 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de taken AWBZ en Jeugd. Deze decentralisaties gaan gepaard met omvangrijke bezuinigingen van het rijk. In het Beleidsplan Vernieuwing sociaal domein (raad februari 2014) is vastgesteld hoe we deze Rijksbezuinigingen willen opvangen. Er zijn echter onzekerheden, waardoor de bezuinigingen (deels) niet kunnen worden gerealiseerd.</p> <p>De nieuwe Jeugdwet en de nieuwe WMO bevatten een overgangsrecht (continuïteit van zorg) voor alle geïndiceerden op 31-12-2014. Dit betekent dat het merendeel van het beschikbare budget 2015 vastzit en pas in de loop van het jaar vrij kan komen, door aflopen zorgindicaties óf herindicatie.</p> <p>Een is echter een risico dat zorgaanbieders in de loop van het jaar géén budget meer hebben voor het aanbieden van voorzieningen. De keuze die de opdrachtgever (i.c. gemeente) dan heeft, is óf wachtlijsten voor deze voorzieningen accepteren, óf extra budgetten beschikbaar stellen.</p> <p>Het overgangsrecht zorgt er tevens voor dat er een risico is op de nieuwe instroom in de Jeugdwet. Is er (voldoende) geld om deze mensen passende zorg te bieden? Tot slot kan er op elk moment een crisissituatie ontstaan, waarvoor gezien de kwetsbare doelgroepen een instant oplossing noodzakelijk is. Hoogstwaarschijnlijk in de vorm van extra geld.</p> <p>We schatten het totale risico van het niet realiseren van de bezuinigingen in op circa 8,4 miljoen euro. Het risico van het effect van het overgangsrecht op de nieuwe instroom en een crisissituatie is op dit moment niet te kwantificeren.</p>
Risico bedrag	8,4 miljoen euro, structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Maart 2014
Actie	In het Beleidsplan Vernieuwing sociaal domein (raad februari 2014) is vastgesteld hoe we deze Rijksbezuinigingen willen opvangen

Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties

Programma	Diversen
Omschrijving	<p>Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxenmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort kan voortvloeien uit vertraging in het uitgiftetempo van gronden, uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken, vertraging in het tempo van realisering, etc.</p> <p>Per 31 december 2013 zijn de risico's met behulp van de boxenrisicomethode gekwantificeerd. De minimale omvang van de risico's die verband houden met grondexploitatie en nog in exploitatie te nemen gronden bedraagt 71,5 miljoen euro. De uitkomst van de risicoboxensystematiek nemen we, conform de kadernota, geheel mee in onze bepaling van het benodigde weerstandsvermogen, vandaar dat de kans op 100% wordt gesteld</p>
Risico bedrag	71,5 miljoen euro,
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	2004
Actie	<p>De risicoboxenmethode is gebaseerd op het boxenmodel van de lopende grondexploitaties. Voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van de egaliseringsreserve zijn de in box III aangegeven risico's van de lopende grondexploitatie relevant. Box III geeft inzicht in de risico's van het project welke niet opgenomen zijn in de projectbegroting/grondexploitatie. De risico's en het effect op het weerstandsvermogen van nieuwe (grote) projecten maken we afzonderlijk inzichtelijk.</p>

Meerstad

Programma	Wonen
Omschrijving	<p>Met het volledig overnemen van de grondexploitatie Meerstad in februari 2012 is het risico voor de Gemeente Groningen geschat op 92,5 miljoen euro. Het risicobedrag wordt voor 100% meegenomen omdat de weging van kansen al in de risicoboxenmethode heeft plaatsgevonden.</p>

We hebben besloten tot de vervroegde aanleg van de parallelweg. Hierdoor wordt het risicoprofiel van de grondexploitatie Meerstad vergroot. Enerzijds is er een risico dat de in de grondexploitatie opgenomen opbrengsten uit zandwinning niet worden gerealiseerd. Anderzijds is de weg uiteindelijk bedoeld voor de ontsluiting van de bedrijventerreinen. Of de afzet van de bedrijventerreinen daadwerkelijk wordt gerealiseerd is nog een risico. In het geval de opbrengsten uit zandwinning en/of de afzet van bedrijventerreinen tegenvalt, is er geen mogelijkheid meer bij te sturen in de kosten van aanleg van de weg, omdat deze kosten dan al zijn gemaakt. Dit zal dan leiden tot een extra tekort. We verwachten dat het effect van het hogere risicoprofiel 1,4 miljoen euro is (het effect op het weerstandsvermogen is circa 1 miljoen euro is?

Risico bedrag 93,9 miljoen euro
Kans Kans op voordoen: 100%

Eerste signaleringsdatum Jaarrekening 2004

Actie Op 27-02-2013 is de herziene grondexploitatie 2012 vastgesteld op basis van de actuele ontwikkelingen. Groningen heeft nu de regie over de ontwikkeling van Meerstad, waardoor slagvaardiger kan worden bijgestuurd.

Lening Euroborg

Programma Economie en werkgelegenheid
Omschrijving De Euroborg NV heeft één huurder, waardoor het risico bestaat dat de Euroborg NV niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen richting de gemeente Groningen.

Risico bedrag 8,9 miljoen euro

Kans 25%

Eerste signaleringsdatum Jaarrekening 2006

Actie Ontwikkelingen nauwlettend volgen en tijdig signaleren.

Bezwaarprocedures Bouwleges

Programma Wonen
Omschrijving Er lopen op dit moment 7 procedures over de hoogte van de bouwleges. In 3 zaken is de tegenpartij bij de Hoge Raad in cassatie gegaan. In 3 zaken is (hoger) beroep ingesteld en in 1 zaak loopt de bezwarenprocedure.

De Rechtbank heeft in 4 gevallen geoordeeld dat er geen gronden zijn om de Groningse Legesverordening onverbindend te verklaren. Onze verordening is niet in strijd met de wet (de norm van 100% kostendekking wordt niet overschreden) en ook niet met de algemene rechtsbeginselen. Van de 4 gevallen heeft het gerechtshof in 3 gevallen ook in hoger beroep de gemeente in het gelijk gesteld (legesbedrag: ruim 1 miljoen euro). Er is cassatie aangetekend bij de Hoge Raad. Het totale risico is gekwantificeerd op 3,25 miljoen euro. De kans op voordoen is geschat op 25% en 50% (zie toelichting onderbouwing kans op voordoen). Rekening houdend met de kans op voordoen komen wij op een benodigd weerstandsvermogen van 1,35 miljoen euro.

Risico bedrag 2,13 miljoen en 1,12 miljoen

Kans 50% en 25%

Eerste signaleringsdatum Jaarrekening 2008

Actie Inzet stadsadvocaat t.b.v. verweer in procedures

Sontwegtracé

Programma Wonen
Omschrijving In de exploitatieopzet voor het Sontwegtracé houden we rekening met een risico van 3,1 miljoen euro. Binnen het project is hiervoor een risicoreservering voor hetzelfde bedrag opgenomen. Analoog aan de systematiek bij Meerstad, nemen we voor het inzicht in onze risico's en afdekking daarvan, het bedrag van 3,1 miljoen euro mee bij de bepaling van het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen.

Risico bedrag 3,1 miljoen

Kans 100%

Eerste signaleringsdatum November 2012

Actie N.v.t.

Parkeerbedrijf

Programma Omschrijving	<p>Verkeer</p> <p>In de meerjarenprognose 2012 is een eerste aanzet gegeven voor een gevoeligheidsanalyse om inzicht te krijgen in de omvang van de risico's en het benodigde weerstandsvermogen. Het tijdig onderkennen van deze risico's vinden wij van groot belang. Door de toename van de omvang van de vastgoedportefeuille nemen de risico's ook navenant toe. In de meerjarenprognose 2012 hebben we aangeven dat het voor de langere termijn noodzakelijk is de analyse verder uit te werken.</p> <p>In de second opinion van Ernst & Young en de Rebel Group wordt deze conclusie gedeeld. Ernst & Young heeft het benodigde weerstandsvermogen voor 2013 berekend op 2,1 miljoen euro. Dit bedrag is meegenomen in de begroting 2013. Eind 2016 is het benodigde weerstandsvermogen geschat op 3 - 5 miljoen euro en in 2025 op 5 -10 miljoen euro.</p> <p>Voor de meerjarenprognose 2013 hebben wij het benodigde weerstandsvermogen opnieuw berekend en de risicosystematiek verder uitgewerkt. Daarbij is gebruik gemaakt van de suggesties en bevindingen van de Rebelgroep en Ernst & Young. Er is een risicoanalyse uitgevoerd voor de onderdelen: rente, opbrengsten en kosten, OV-bijdrage, bezettingsgraad parkeergarages en straatparkeren.</p> <p>Het risico is gekwantificeerd op 5,4 miljoen euro. De kans van optreden is per onderdeel bepaald. Rekening houdend met de kans van optreden komen wij op een benodigd weerstandsvermogen van 4,9 miljoen euro. Voor de totale looptijd (2024) bedraagt het risicobedrag 18,2 miljoen euro. Rekening houdend met de kans van optreden komt dit neer op een benodigd weerstandsvermogen van 16,8 miljoen euro.</p> <p>De kans van optreden is per onderdeel bepaald. Voor de rente en de OV-bijdrage is deze bepaald op 100%, voor de overige onderdelen (opbrengsten en kosten, bezettingsgraad parkeergarages en straatparkeren) schatten wij de kans van optreden in op 75%.</p>
Risico bedrag	5,4 miljoen euro
Kans	Kans op voordoen: 100%
Eerste signaleringsdatum	Al jaren in P&C documenten
Actie	Wij zullen jaarlijks het benodigde weerstandsvermogen opnieuw berekenen.

Verkeer en vervoersprojecten

Programma Omschrijving	<p>Verkeer</p> <p>Voor de projecten verkeer en vervoer (zie staat V) wordt de omvang van de niet voorziene risico's in de exploitatie berekend aan de hand van de investeringen. De totale omvang van de niet voorziene risico's is gekwantificeerd op 3,5 miljoen euro. In 2013 neemt het benodigde weerstandsvermogen ten opzichte van 2012 toe met 0,4 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door een aantal (nieuwe) verkeersprojecten, waarvoor de raad in 2013 krediet beschikbaar heeft gesteld.</p> <p>Wijzigingen:</p> <p><i>Uitbreiding P+R Haren (1e fase)</i> Krediet: 4,449 miljoen euro. Effect weerstandsvermogen: +400 duizend euro.</p> <p><i>Beter Benutten - Fietsparkeren Groningen</i> Krediet: 995 duizend euro. Effect weerstandsvermogen: +100 duizend euro.</p> <p><i>Fietspad De Verbetering</i> Krediet: 570 duizend euro. Effect weerstandsvermogen: +50 duizend euro.</p> <p><i>Overige effecten:</i> Effect weerstandsvermogen: -150 duizend euro mln.</p>
Risico bedrag	3,5 miljoen euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Al jaren in P&C documenten
Actie	Beheersmaatregelen binnen de projecten. De risico's en het effect op het weerstandsvermogen van nieuwe (grote) projecten maken we afzonderlijk inzichtelijk.

Aanpak spoedlocaties en overige risico's bodemsanering (Oude naam: Onvoldoende middelen in de Bestemmingsreserve Bodemsanering)

Programma	Overig onderhoud en openbare ruimte
Omschrijving	In het convenant 'bodemonwikkelingsbeleid en spoedlocaties' is afgesproken dat in 2015 alle bodemverontreinigingen die een risico voor de mens vormen gesaneerd of beheerst zijn (humane spoedlocaties). Daarnaast is afgesproken dat de bodemverontreinigingen die onaanvaardbare risico's bevatten voor het ecosysteem en/of bijdragen aan de verspreiding van de verontreiniging (de overige spoedlocaties), ook zoveel mogelijk gesaneerd of beheerst zijn. In 2013 is de raad geïnformeerd over de actuele stand van zaken (brief 3 juli 2013) aanpak spoedlocaties. Aan de hand van de inventarisatie is het risico berekend. Op 1 november 2010 waren er 42 humane spoedlocaties. Op het merendeel van deze locaties bleek na aanvullend onderzoek geen sprake van risico's bij het huidige gebruik. Er staan nu nog 10 locaties op de lijst met spoedlocaties waar mogelijke sprake is (of was) van risico's voor de mens. Op basis van de informatie die ons nu ter beschikking staat, verwachten we geen gezondheidsrisico's. Uit de inventarisatie van de overige spoedlocaties blijkt dat er 20 locaties zijn waar een bodemverontreiniging (mogelijk) verspreidings- of ecologische risico's veroorzaakt. Daarnaast kunnen zich, los van de spoedlocaties, nieuwe situaties aandienen waarbij sprake is van risico's (schadeclaims, saneringen en randvoorwaarden bodem). Voor de kosten van bodemsaneringen, het afdekken van mogelijke schadeclaims en onvoorziene zaken is de bestemmingsreserve bodemsanering beschikbaar. Zo is het project grondig fase II gedekt uit deze bestemmingsreserve.
Risico bedrag	1,550 miljoen euro, incidenteel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	2001
Actie	Monitoren en aanpak spoedlocaties (saneren of beheersen).

Financiering uitvoering Wet BUIG

Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	Vanaf 1 januari 2015 wordt gebruik gemaakt van een nieuw verdeelmodel. De keuze welke variant van het nieuwe verdeelmodel wordt toegepast vindt plaats in het voorjaar 2014. Hoe deze aanpassing voor ons uitvalt, is op dit moment niet te voorzien. Op basis van het huidige verdeelmodel verwachten wij voor de komende jaren een tekort op het BUIG-budget, tenzij het verdeelmodel in ons voordeel wordt aangepast. Gezien het gerealiseerde tekort in 2012 en de te verwachte omvang van de tekorten in 2013 en 2014 komen wij in 2015 niet in aanmerking voor een MAU. Dit betekent dat het maximale eigen risico 10% van het toegekende budget zal bedragen. We verwachten op basis van het voorlopig budget 2014 en de verwachte bijstandontwikkeling in Groningen een tekort op de uitvoering Wet BUIG van 2,5 miljoen euro in 2014 en 2015. Voor 2014 zou het maximale eigen risico 16,6 miljoen euro zijn. Dit bedrag is gebaseerd op het voorlopig budget 2014 van 165,7 miljoen euro en het huidige oude verdeelmodel. Gezien ons huidig budget aandeel en de verwachte bijstandontwikkeling lijkt ons dit risico aan de hoge kant. Wij schatten dit risico voor 2014 en 2015 daarom in op 2,5 miljoen euro. Het tekort wordt steeds voor het eerste jaar afgedekt in de begroting en het geraamde risico in het tweede jaar in het weerstandsvermogen.
Risico	2,5 miljoen euro
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	November 2003
Actie	Wij achten op dit moment geen actie nodig.

Dekking formatie uit P budget

Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	Bij SOZAWE dekken we een deel van de structurele lasten met incidentele middelen. De structurele lasten worden meerjarig gedekt - vooral uit het Participatiebudget. Voor declaratie uit die budgetten moeten wij de voorgeschreven criteria toepassen. Als achteraf blijkt dat wij dat niet op de juiste manier hebben gedaan, kan dat leiden tot terugvordering door de rijksoverheid.

	De omvang van dit risico neemt in de periode 2014-2017 toe. Dit komt door het collegebesluit om meer kosten ten laste van het Participatiebudget te brengen. Begin 2014 gaat het, verspreid door SOZAWE, om nog ongeveer 70 fte. Samen met hun overhead bedragen de kosten dan nog circa 6 miljoen euro. Wij verwachten daarbij het genoemde risico te lopen van maximaal 0,85 miljoen euro.
Risico	850 duizend euro incidenteel
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	November 2001
Actie	Deze actie loopt al. Wij achten verdere actie nu niet nodig.

Terugvordering btw op re-integratietrajecten

Programma	..... Werk en Inkomen
Omschrijving	De btw op kosten voor re-integratietrajecten is vanaf de instelling van het btw-compensatiefonds verrekend met de Belastingdienst. Naar aanleiding van een uitspraak van de rechtbank van 13 juli 2011 over de verrekenbaarheid van btw op individuele re-integratieactiviteiten is de aandacht van de Belastingdienst op deze problematiek gevestigd. In juni 2012 hebben wij informatie ontvangen dat de verrekening van btw wellicht niet mogelijk is voor individuele re-integratietrajecten. Als uiteindelijk blijkt dat de btw ten onrechte is verrekend met het btw-compensatiefonds, kan dit betekenen dat de btw op individuele re-integratietrajecten over de jaren 2011-2013 moeten worden terugbetaald. Het gaat in genoemde periode om een bedrag van circa 1,5 miljoen euro. Hierbij gaan wij er vanuit dat 70% van de verrekende btw betrekking heeft op individuele trajecten. In het land tekent zich het beeld af dat terugvordering waarschijnlijk niet aan de orde zal zijn omdat de belastingdienst daarvoor onvoldoende grond heeft. Dit wordt door de fiscalisten bevestigd. Het risico op terugvordering kan op grond daarvan naar beneden worden bijgesteld.
Risico	525 duizend euro incidenteel
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	september 2012
Actie	Wij wachten het onderzoek van de Belastingdienst af.

Ontwikkelingen

BTW Compensatiefonds

Programma
Omschrijving

Diversen

Het BTW Compensatiefonds (verder BCF) krijgt met ingang van 2015 een maximum budget op de rijksbegroting. Bij overschrijding van dit maximum worden gemeenten en provincies gekort op hun uitkering uit het Gemeente- en Provinciefonds. Wordt minder gedeclareerd dan het maximum, dan wordt het verschil gestort en uitgekeerd in het Provincie- en Gemeentefonds. De betreffende toevoeging of uitname wordt over het Gemeentefonds en Provinciefonds verdeeld conform de aandelen van de gezamenlijke gemeenten en gezamenlijke provincies in het BCF in het gerealiseerde jaar.

Als maximale omvang van het BCF met ingang van 2015 geldt de raming 2014 zoals opgenomen in de Startnota 2013 van het kabinet. Met ingang van 2015 wordt de ontwikkeling van het BCF gekoppeld aan de accrespercentages zoals deze volgen uit de normeringssystematiek. Naast dit maximum blijft de ingeboekte korting van in totaal 550 miljoen euro op het Gemeente- en Provinciefonds gehandhaafd. Vóór 2015 worden nog afzonderlijk de btw consequenties van de nieuwe gemeentelijke taken (vanwege decentralisaties) in kaart gebracht en toegevoegd aan het budget van het fonds. Hiervoor vindt nader onderzoek plaats.

Gevolg van het maximeren van het BCF is dat voor de individuele gemeente vooraf niet bekend is of het fonds landelijk zal worden overschreden en of er een korting uit of een toevoeging aan het Gemeentefonds zal zijn.

Hierdoor wordt de financiële haalbaarheid van een investering ook onduidelijker aangezien niet vooraf bekend is of alle btw op deze investeringen uiteindelijk terug wordt ontvangen. De open eind regeling qua verrekening met het Gemeentefonds maakt de investeringsbeslissing op dit onderdeel onduidelijk. Ook kan de wens van het kabinet tot het intensiever samenwerken leiden tot een groter beroep op het BCF waardoor een overschrijding van het plafond sneller in beeld komt.

Actie

We zullen de ontwikkelingen blijven volgen en indien nodig fiscale mogelijkheden onderzoeken ter verlichting van de druk op het BTW compensatiefonds.

Wet Markt en Overheid

Programma
Omschrijving

Diversen

Implementatie Wet Markt en Overheid

De Wet Markt en Overheid is een wet tot wijziging van de Mededingingswet. De wet is in werking getreden op 1 juli 2012. De wet heeft als doel zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen overheden en bedrijven te creëren. Overheden mogen nog steeds economische activiteiten verrichten of via hun overheidsbedrijven, als wordt voldaan aan de gedragseisen die de wet stelt. De vier gedragsregels die de wet stelt betreffen een integrale kostendoorberekening, een verbod op bevoordeling van overheidsbedrijven, een verbod op hergebruik van gegevens en functiescheiding van ambtenaren. De gedragsregels van de wet zijn tot 1 juli 2014 niet van toepassing op economische activiteiten die ook vóór 1 juli 2012 uitgevoerd werden. Voor nieuwe activiteiten vanaf 1 juli 2012 zijn de gedragsregels al wel van toepassing. Bij besluiten over nieuwe economische activiteiten wordt getoetst aan de gedragseisen van de wet. De raad kan economische activiteiten uitzonderen van de werking van de wet, als er sprake is van uitoefening van die taken in het kader van het algemeen belang. Vóór 1 juli 2014 dient daarover een besluit te worden genomen.

Actie

Vorbereiden raadsbesluit algemeen belang en implementatie gedragseisen van de wet.

Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsbedrijven.

Programma:
Omschrijving:

diversen.

Vennootschapsbelasting is een belasting die wordt geheven over de fiscale winst welke door een onderneming is behaald. De achtergrond voor het invoeren van Vpb voor overheidsondernemingen is de mogelijke concurrentieverstoring bij activiteiten die zowel door de overheid als door private partijen worden verricht.

Op 2 mei 2013 heeft de Europese Commissie Nederland uitgenodigd maatregelen te nemen tegen het in haar ogen ongelijke 'speelveld' dat wordt gecreëerd doordat overheidsbedrijven niet zijn onderworpen aan Vpb. Hierdoor zouden deze overheidsbedrijven een voordeel hebben ten opzichte van private ondernemingen die wel aan de Vpb plicht moeten voldoen.

Op 21 mei 2013 heeft de staatssecretaris van Financiën een brief naar de Eerste en Tweede Kamer gestuurd waarin de reactie van het kabinet richting de Europese Commissie wordt weergegeven. De regering meldt in haar reactie dat wetgeving zal worden opgesteld om overheidsbedrijven die economische activiteiten uitoefenen op dezelfde wijze als private bedrijven aan Vpb te onderwerpen. Beoogd is deze wetgeving per 1 januari 2015 in werking te laten treden voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2016. Dit betekent dat 2015 het jaar van implementatie wordt.

De wet zal op Prinsjesdag 2014 worden aangeboden aan de Tweede kamer. Op 15 april 2014 is een consultatieversie van de wettekst via internet vrijgegeven. Hieruit blijkt dat gekozen wordt voor een rechtsvorm neutrale variant. Dit betekent dat concurrerende overheidsondernemingen belastingplichtig worden, ongeacht de rechtsvorm waarin ze worden gedreven, waarbij een vrijstelling wordt geboden voor overheidstaken, interne activiteiten en samenwerkingsverbanden.

Uiteindelijk zal de gemeente voor nader te bepalen economisch concurrerende activiteiten Vpb moeten betalen over de gerealiseerde fiscale winst in enig jaar. Dit betekent dat organisatorische maatregelen moeten worden genomen om die winst te kunnen bepalen. Tevens zal in beleid met betrekking tot deze activiteiten rekening moeten worden gehouden met het financiële effect van mogelijke Vpb heffing.

Actie De consultatieversie van de wettekst zal worden beoordeeld op de gevolgen voor de gemeente Groningen. We zullen de landelijke discussie nauwlettend volgen en daar waar mogelijk ook hierin bijdragen. Ook zullen we in kaart brengen welke acties in de organisatie moeten worden ondernomen om de wet tijdig te implementeren.

Wet Hof

Programma
Omschrijving

Diversen

Eind 2013 is de wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF) in werking getreden. Deze geldt ingaande 2014. Met de wet HOF worden Europese afspraken over het EMU-saldo en de EMU-schuld vastgelegd in nationale wetgeving. Lidstaten mogen maximaal een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van 3% van het bruto binnenlands product (BBP) en een maximale overheidsschuld van 60% van het BBP. De Europese begrotingsregels gelden ook voor de decentrale overheden. Van het maximale landelijke tekort van 3% is 2,5% voor de rijksoverheid en 0,5% voor de decentrale overheden. Voor de 0,5% is voor 2014 een verdeling afgesproken van 0,32% voor de gemeenten, 0,11% voor de provincies en 0,07% voor de waterschappen. Naleving van de Europese afspraken is evenwel lastig voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek is namelijk gebaseerd op kasstromen, terwijl decentrale overheden een baten-lastenstelsel hanteren. Bij een baten-lastenstelsel kan een gemeente bij een sluitende begroting toch een negatief EMU-saldo hebben. Het voornaamste gevolg van het binnen het EMU-saldo moeten blijven is dat decentrale overheden hun investeringen zullen moeten beperken, ook als ze daar financieel gezien de ruimte voor hebben. De 0,5% tekort zal verder in 2016 worden verlaagd naar -0,4% en in 2017 naar -0,3%. Dit zal een verdere druk leggen op het plegen van investeringen en het inzetten van reserves.

Positief is dat de eerder bedachte nationale sanctie bij overschrijding van het EMU-saldo is vervallen en vervangen door een correctiemechanisme. Ook de aanvankelijk beoogde micronormering (een norm voor het EMU-saldo van individuele decentrale overheden) is van de baan. Het correctiemechanisme treedt alleen in werking als de macronorm van de decentrale overheden structureel wordt overschreden, dus niet bij een eenmalige overschrijding. In eerste instantie zal d.m.v. bestuurlijk overleg worden bezien of verbetermaatregelen ter verlaging van het EMU-saldo mogelijk zijn. Pas daarna treedt het correctiemechanisme in werking. Als ultimum remedium kunnen decentrale overheden gekort worden. Eventuele maatregelen worden eerst aan de Staten-Generaal worden voorgelegd

Actie 2013 is een jaar waarin werd proefgedraaid. We hebben dat jaar gebruikt om meer inzicht te krijgen in de werking van het model en de relatie tussen de cijfers in onze administratie en de ontwikkeling van het EMU-saldo. Verder volgen we de landelijke ontwikkelingen en opereren in landelijk verband om de gevolgen voor de gemeenten in beeld te krijgen en zo mogelijk te verminderen.

Modernisering GBA

Programma
Omschrijving

Publieke dienstverlening

Er wordt onderzoek gedaan naar de consequenties van de komst van de mGBA. In het eerste kwartaal van 2013 is het convenant getekend met PinkRoccade. Indien het convenant met PinkRoccade resulteert in een vast contract, dan is het vrij goed

te bepalen wat de kosten voor de modernisering GBA zijn. Zover is het echter nog niet.

Intussen is bekend gemaakt dat de bouw van de voorzieningen van de Basisregistratie Personen (BRP) vertraging heeft opgelopen. Het gevolg is dat de invoering van de BRP wordt uitgesteld. Het is op dit moment niet duidelijk of dit gevolgen heeft voor de planning van de gemeente Groningen om medio 2015 aan te sluiten op de BRP (nieuw GBA). Wel wordt er inmiddels - los van de komst van het mGBA - gekeken naar vervanging van het softwarepakket, waarbij uiteraard al wel aan de eisen van de mGBA moet worden voldaan. Er bestaat nog steeds een kans dat er aanbesteed moet worden en dat de voorgestelde bezuiniging voor de mGBA niet realiseerbaar zal zijn.

Elektronische aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Programma
Omschrijving

Publieke dienstverlening

Per 1-1-2012 is de dienst Justis behorende bij het ministerie van Veiligheid en Justitie gestart met het aanbieden van de elektronische aanvraag van de Verklaring Omtrent Gedrag (evog). Deze dienst is ontwikkeld met de insteek dat het naast de bestaande dienstverlening uitgevoerd wordt door gemeenten. Uitgangspunt is dat dit ook zo blijft bestaan. De leges die door Justitie worden gehanteerd liggen lager dan de leges die door gemeenten in rekening worden gebracht. Naar verwachting zal het aantal vog aanvragen via de gemeente in de loop van de komende 3 tot 4 jaar afnemen. Naar welk niveau en met welke financiële consequenties is voorsnog onduidelijk. Door de aanwezigheid van drempels in de nieuwe aanvraagmethode komt het nog niet echt van de grond. E.e.a. wordt voorsnog bevestigd door de cijfers. In 2013 zijn er slechts 1,8% minder VOG's aangevraagd t.o.v 2012.

Uitgifte van DigiD en EID-kaart door de gemeente

Programma
Omschrijving

Publieke dienstverlening

Minister Plasterk wil een veiliger DigiD proces. De minister wil dat DigiD-codes niet meer per post worden bezorgd in gebieden waar de kans op fraude groot is. Dat schrijft hij in een brief aan de Tweede Kamer. Plasterk vindt extra bescherming nodig in die gebieden, die hij niet met name noemt. De aanmeldcodes voor het digitale overheidssysteem zouden bijvoorbeeld bij de gemeentebalie opgehaald moeten worden. Om het systeem landelijk in te voeren, is extra geld nodig. Aanleiding voor de brief is fraude met DigiD's in Amsterdam. Criminelen kwamen achter de codes en maakten daarmee geld buit. In de brief over het eID stelsel en DigiKaart van 19 december 2013 is door de minister gemeld dat het kabinet een eID stelsel wil realiseren, met een hoog beveiligingsniveau. Tevens is voor de kortere termijn al een pilot gestart waarin een zeer hoog niveau van beveiliging is gerealiseerd in het aanvraag- en uitgifteproces met de uitgifte van DigiD. Deze pilot betreft Nederlandse niet-ingezetenen maar doel van de pilot is ook om te kijken hoe het bereik eventueel kan worden verbreed naar andere groepen.

De effecten van deze maatregelen zijn nog niet geheel duidelijk. Indien de uitgifte plaats zal vinden aan de gemeentelijke balies zal er toename plaatsvinden van het aantal klantcontacten. Dit geldt voor zowel de uitgifte van DigiD als ook de uitgifte van de nieuwe EID kaart. Voorsnog wordt van deze kaart aangegeven dat het mogelijk reeds in 2015 het licht gaat zien.

Extramuralisering zorgzwaartepakketten (zzp's)

Programma
Deelprogramma
Omschrijving

Welzijn, gezondheid en zorg

Sociale samenhang en participatie

Het Rijk neemt steeds meer maatregelen om de zorg voor cliënten zoveel mogelijk thuis te leveren. Waar mensen voorheen een AWBZ indicatie kregen voor een bepaald zorgzwaartepakket konden zij die zorg in een intramurale setting krijgen; nu krijgen zij de zorg aangeboden in hun eigen woonomgeving. In 2014 wordt zorgzwaartepakket 3Verzorging en Verpleging geëxtramuraliseerd. Bij die groep kan sprake zijn van beginnend regieverlies en behoefte aan zorg op afroep. Als hulpbehoevende burgers langer thuis wonen, vraagt dat meer van het netwerk rondom deze burgers. Ook zullen deze mensen langer een beroep doen op gemeentelijke voorzieningen zoals huishoudelijke hulp en kan het nodig de woning aan te passen. Het Rijk stelt hiervoor in 2014 incidenteel 537 duizend euro ter beschikking. Hoe de financiering vanaf 2015 gaat lopen is nog onzeker. De mensen die vanwege het nieuwe beleid in 2013 en 2014 niet naar een intramurale instelling verhuisd zijn, maar thuis zijn blijven wonen, zullen echter

ook in 2015 nog een beroep doen op de gemeentelijke voorzieningen (waarbij in 2015 ook begeleiding onder de Wmo gaat vallen). Bovendien worden in de periode 2015 en 2016 nog meer zorgzwaartepakketten geëxtramuraliseerd. Overigens betreft deze beleidswijziging alleen nieuwe cliënten, mensen die al intramuraal wonen vallen er niet onder.
Begin 2013 in brief over Regeerakkoord.

Eerste
signaleringsdatum
Actie

Monitoren landelijke ontwikkelingen. Monitoren van de effecten van de eerste extramuralisering maatregelen.

Afschaffing Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) en Compensatie eigen risico (CER)

Programma
Deelprogramma
Omschrijving

Welzijn, gezondheid en zorg

Sociale samenhang en participatie

Mensen met een chronische ziekte of een handicap kunnen voor bepaalde kosten die samenhangen met hun aandoening, een compensatie krijgen via de bovengenoemde landelijke regelingen Wtcg en CER. Het Rijk geeft aan dat die compensatie niet altijd bij de juiste doelgroep terecht komt en is voornemens die beide regelingen af te schaffen.

Daarvoor in de plaats is in het wetsvoorstel voor de nieuwe Wmo opgenomen dat gemeenten bij verordening kunnen bepalen dat aan personen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben, een tegemoetkoming wordt verstrekt ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en de participatie. (De gemeente mag daarvoor toepasselijke grenzen stellen met betrekking tot de financiële draagkracht.)

Het Kabinet wil gemeenten daarvoor een bedrag van circa 270 miljoen euro ter beschikking stellen, de kosten van de beide landelijke regeling bedragen circa 850 miljoen euro.

Het wetsvoorstel is eind januari 2014 besproken in de Tweede Kamer, maar komt daar terug in maart 2014. De VNG werkt aan een handreiking waarin suggesties worden gedaan over hoe gemeenten het budget dat wordt overgeheveld kunnen inzetten, waarvoor en voor welke doelgroep.

De gebruikers van de Wtcg en CER zijn vanwege privacy aspecten, voor een groot deel nog niet bekend bij de gemeente. De Wtcg bestaat uit twee tegemoetkomingen: een jaarlijks forfait, en een korting op de eigen bijdrage voor onder meer Wmo voorzieningen.

Die doelgroep kennen we uiteraard wel. Voor hen betekent afschaffing van de Wtcg in ieder geval dat hun eigen bijdrage met 50 % stijgt.

Eerste
signaleringsdatum

Begin 2013 in brief over Regeerakkoord, daarna nog in diverse andere brieven (bijvoorbeeld over Hervorming langdurige zorg en Planning vernieuwing sociaal domein).

Actie

Monitoren landelijke ontwikkelingen; voorbereiden nieuw beleid.

Sociaal deelfonds

Programma
Deelprogramma
Omschrijving

Welzijn, gezondheid en zorg

Sociale samenhang en participatie

De middelen vanuit de decentralisaties komen in 2015 in een (tijdelijk) geormerkt deelfonds sociaal domein binnen het gemeentefonds. In dit deelfonds komen drie integratie-uitkeringen voor de taakvelden WMO, Jeugdzorg en Participatiewet. Binnen het deelfonds zijn de geldstromen ontschot. Aan dit deelfonds zitten bepaalde bestedingsvoorwaarden, zo mogen de middelen alleen vrij worden besteed aan de onderscheiden doelen van het sociaal deelfonds en ligt het financiële risico van tekorten op dit deelfonds bij gemeenten. Over de besteding vindt horizontale verantwoording plaats, waarbij gemeenten het Rijk via de bestaande Informatie voor derden (Iv3) informatie verstrekken over de besteding van de middelen. Onderbesteding in een bepaalde gemeente kan aanleiding zijn van nader onderzoek naar de oorzaken en prestaties van een gemeente, waarbij in het uiterste geval de mogelijkheid bestaat tot opschorting van de uitbetaling uit het deelfonds sociaal domein.

Eerste
signaleringsdatum
Actie

Begroting 2014

Monitoren

Verwerkingslocatie ARCG

Programma	9.2 Onderhoud en Beheer
Omschrijving	SANOG en SOZOG, twee afval gerelateerde samenwerkingsverbanden in de provincie Groningen, hebben hun contracten met ARCG opgezegd. Hierdoor dreigen de resultaten van de GR ARCG, als afvalverwerker, vanaf 2016 onder druk te komen staan. Om de mogelijk tegenvallende resultaten te kunnen opvangen heeft het bestuur van ARCG besloten om een bestemmingsreserve in te stellen met een streefbedrag van 800 duizend euro. De gemeente Groningen is deelnemer in het ARCG en kan aangesproken worden om de verliezen van ARCG aan te zuiveren. Dat betekent dat de gemeente Groningen een risico loopt in de toekomst aangesproken te worden op verliezen als het ARCG niet tijdig in staat is om de wegvallende contracten te compenseren
Eerste signaleringsdatum	Juni 2013
Actie	Ontwikkelingen nauwlettend volgen

Toetsing bouwplannen door derden

Omschrijving	<p>Vanaf 2015 wordt het mogelijk de toetsing aan het bouwbesluit en het toezicht op de bouw kwaliteit door private partijen te laten uitvoeren. Doelstelling is het verlagen van de regeldruk voor bedrijven, professionals en consumenten.</p> <p>In eerste instantie was sprake van overgangperiode van drie jaar. In deze overgangperiode zou de indiener van een aanvraag voor een omgevingsvergunning kunnen kiezen voor private of gemeentelijke toetsing (dual stelsel). In maart 2014 heeft de minister, na overleg met de Tweede Kamer, besloten dat er geen dual stelsel komt en dat de private kwaliteitsborging stapsgewijs wordt ingevoerd. Zo kunnen markt en overheid wennen aan de nieuwe situatie.</p> <p>Er wordt gestart (vooralsnog gepland in 2015, maar zeker niet op 1 januari) met het door partijen zelf laten borgen van de kwaliteit van 'eenvoudige' bouwwerken. Dit moet nog nader worden gedefinieerd, maar gedacht kan worden aan bedrijfspanden en woningbouw (tot maximaal 500 m²). Een volledigheidstoets wordt uitgevoerd door de gemeente, inclusief een controle op de juiste kwaliteitsborging en een verklaring dat aan de regels is voldaan.</p>
Actie	De consequenties voor de gemeente Groningen worden nader uitgewerkt.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Er wordt ingegaan op het gewenste onderhoudsniveau, de hieruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting. Eerst bespreken we de hoofdzaken van het Beheerplan Openbare Ruimte Groningen (BORG). Vervolgens besteden we aandacht aan het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.

Onderdelen

- Beheer Openbare Ruimte
- Gemeentelijke gebouwen

Beheer Openbare Ruimte

De gemeente Groningen heeft een oppervlakte van 8.400 hectare. Een deel hiervan is in bezit en daarmee dus in onderhoud bij de gemeente. Het gaat dan om wegen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, groen, riolering, kunstwerken en water. Het beleid voor het niveau van onderhoud van openbare ruimte kapitaalgoederen is vastgelegd in het BORG (Beheer Openbare Ruimte Groningen). Hierin staan streefniveaus voor de onderhoudstoestand van te onderhouden openbare ruimte. In het programmadeel van de jaarrekening wordt in het programma Onderhoud en beheer openbare ruimte ingegaan op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur. Per BORG-onderdeel worden hierover enkele hoofdzaken beschreven.

Wegen

Het voor 2013 opgestelde programma grootonderhoud wegen is uitgevoerd. De gemiddelde BORG - score in 2013 voor verhardingen voldeed met 90% aan het streefniveau.

Openbare verlichting

Het onderhoud aan de openbare verlichting wordt de laatste jaren beheerst door een groot aantal kabelstoringen. Deze storingen worden veroorzaakt doordat de oudere kabels aan het eind van hun levensduur zijn en dus aan vervanging toe zijn. In 2013 zijn we verder gegaan met de vervanging van deze oude verlichtingskabels.

Groen- en speelvoorzieningen

Naast de frequente maatregelen, zoals het maaien en de onkruidbeheersing, hebben we ook in 2013 volgens programma op een aantal plekken grootonderhoud uitgevoerd aan de bomen, groen- en speelvoorzieningen. In 2013 hebben we het onderzoek voortgezet naar ziekten en plagen die tegenwoordig veelvuldig in bomen voorkomen, zoals de kastanjeziekte, eikenprocessierups en essensterfte. Als gevolg van de kastanjeziekte moesten we opnieuw op diverse plaatsen kastanjes verwijderen. Op de singels hebben we in 2013 overleg gevoerd met de bewoners over het aanplanten van andere boomsoorten op de opengevallen plaatsen. In oktober zijn door een zware storm ongeveer 700 bomen gesneuveld waardoor onvoorziene opruimmaatregelen nodig waren. De BORG-score op groen is licht gestegen: 92% voldeed in 2013 aan de BORG kwaliteit.

Riolering

Dit programma verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke riolering en past het aan bij de wettelijke eisen (basisinspanning en zorgplicht). Het Gemeentelijk Riolering en Water Plan 2009-2013 (GRP) vormt het toetsingskader. Gezien de leeftijdsopbouw van het Groninger rioolstelsel en een gemiddelde levensduur van 80 jaar moet jaarlijks een deel van het riool worden vervangen. In het najaar van 2013 zijn we begonnen met de aanleg van riolering Bruilwering. Naar verwachting zal dit project voor de zomer van 2014 gereed zijn. De rioolvervangingen in de Rivierenbuurt en Oosterpark zijn grotendeels uitgevoerd in 2013. De geplande renovatie van het riool in de Diepenring en de Verlengde Hereweg vergden een langere voorbereiding en worden daarom in 2014 afgerond. Met de in 2013 uitgevoerde projecten realiseren we de beoogde gemiddelde sanering van 5,5 kilometer riool per jaar.

Kunstwerken

Om een goed functioneren van met name de beweegbare bruggen te kunnen garanderen, hebben we ook in 2013 regelmatig onderhoud aan deze objecten uitgevoerd. In het kader van het Meerjarenplan vervangingen hebben we in 2013 onder andere de Visserbrug gerenoveerd. De bruggen over het Noord Willemskanaal zijn in 2013 geschikt gemaakt voor afstandsbediening.

Water

De oevers van diverse waterwegen en kanaalvakken zijn op diverse plaatsten hard toe aan onderhoud. In 2013 hebben we de monumentale kademuur aan de Kleine der A hersteld. De afronding van dit werk vindt plaats in het voorjaar van 2014, waarna in het najaar de bomen terug gepland worden. Daarnaast hebben we in 2013 beschoeiingen in het Oude Winschoterdiep gerenoveerd. Tenslotte hebben we in 2013 de watergangen in Drielanden natuurlijker ingericht en werkten we aan soortgelijke projecten in Lewenborg en Beijum.

Onderdeel 2

Gemeentelijke gebouwen

Dienst	Boekwaarde	Boekwaarde	Meerjarenplan	Voorziening	Onderhoudsbudget	
	01-01-2013	31-12-2013			Begroting	Rekening
				31-12-2013	2013	2013
BSD (*)	29.508	29.508	aanwezig	125	105	133
DIA	17.004	16.199	aanwezig	548	433	447
iederz	4.060	3.790		0	500	473
HVD	10.676	10.129	aanwezig	1.280	301	303
MD/Stadsbeheer	5.824	5.731	aanwezig	1.541	383	332
OCSW	188.121	205.366	aanwezig	537	7.520	7.452
RO/EZ	14.999	13.251	aanwezig	2.070	1.313	608
SOZAWE	-	-		0	0	0
Totaal	270.192	283.974		6.101	10.555	9.748
Totaal verzekerde waarde		984.856				

(*) Bij de BSD is de herbouwwaarde vermeld. De boekwaarde is 0 euro.

BSD

Voor de onderhoudsvoorziening ten behoeve van Stadhuis, het Goudkantoor en de Waagstraat wordt jaarlijks een update gemaakt van het meerjarig onderhoudsprogramma. In de afgelopen jaren kon bij tegenvallers op het onderhoudsprogramma binnen de Bestuursdienstbegroting ruimte gevonden worden om deze tegenvallers op te vangen. Vanaf 2014 zal de onderhoudsvoorziening van de Bestuursdienst opgaan in een gemeentebrede voorziening en zullen de afwegingen gemeentebreed worden gemaakt.

DIA

Na de oplevering van het gerevitaliseerde pand aan de Kreupelstraat heeft het afgelopen jaar een inspectie naar de staat van beide panden die de DIA bezit plaatsgevonden. De resultaten daarvan zullen de komende tijd worden geïnventariseerd. Naar aanleiding van de uitkomsten zal gekeken worden naar de effecten op de voeding van de voorziening groot onderhoud. In 2013 zijn nog een aantal uitgaven gedaan die verband hielden met de revitalisatie van het pand de Prefectenhof. Daarbij ging het met name om noodzakelijke aanvullingen op de uitgevoerde werkzaamheden of aanpassingen van niet verbouwde delen van het gebouw op de nieuwe situatie. Daarnaast zijn de drie persoonsliften in het gebouw vervangen.

HVD

Voor alle drie panden zijn actuele onderhoudsplannen (uit 2013) voorhanden. De hierop betrekking hebbende onderhoudsvoorzieningen zijn toereikend voor deze plannen. In 2014 zullen de plannen weer worden ververst.

Iederz

Meerdere inspecties geven aan, dat het gebouw niet meer voldoet aan de huidige tijd. Het inspectierapport van het bureau FAME Bouwmanagement geeft aan, dat er diverse zware aanpassingen noodzakelijk zijn. Ook een onderzoek betreffende de fysieke beveiliging geeft aan, dat de toegangsbeveiliging en beveiliging van de werkruimtes ver onder het gestelde ambitieniveau ligt. Een 'Energie Prestatie Advies' adviseert, dat we voor minimaal 0,2 miljoen euro extra moeten investeren om energie te besparen. Het huidige jaarlijkse onderhoudsbudget van 0,5 miljoen euro is onvoldoende. Diverse renovaties (Ingang/Receptie, Integratiebedrijf en Industrie) hebben voorkomen, dat het achterstallig onderhoud verder is opgelopen. Gezien de slechte

huisvestings situatie bij de Industrie en het Integratiebedrijf hebben we in 2012 renovaties (opknopbeurten) uitgevoerd in de oudste gebouwen van ons bedrijf. Feitelijk zijn we binnen 5 jaar aan een zware renovatie en/of nieuwbouw toe. De meerjarenplanning voor het onderhoud vraagt meer financiën dan het bovengenoemde budget. Ook in 2013 zijn in verband met de bezuinigingen diverse onderhoudswerkzaamheden uitgesteld. Hierbij hebben we wel het voordeel dat het schilderwerk in eigen beheer wordt uitgevoerd (Onderhoudsdienst WSW).

MD/Stadsbeheer

In 2013 is het onderhoud aan de gebouwen sober uitgevoerd. Er zijn diverse zaken doorgeschoven omdat het nog niet noodzakelijk was om dit in 2013 op te pakken.

OCSW

OCSW is in het (economisch en/of juridisch) bezit van een grote hoeveelheid kapitaalgoederen. De onderhoudsbehoefte voor de gemeentelijke schoolgebouwen, de vensterscholen, de sociaal culturele accommodaties, de sportaccommodaties, culturele accommodaties enz., is in de vorm van meerjarenplanningen in beeld gebracht. De voor het onderhoud noodzakelijke budgetten zijn opgenomen onder de verschillende begrotingsonderdelen.

Schoolgebouwen en vergoedingen onderhoud via programma onderwijshuisvesting

In de onderwijswetgeving is de verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan schoolgebouwen van het onderwijs bij de schoolbesturen gelegd. De schoolbesturen ontvangen voor het regulier onderhoud in de lumpsum rechtstreeks de vergoedingen van het rijk. Voor het groot zogenaamd buitenonderhoud kan het onderwijs een beroep doen op de lokale overheid (goedkeuring en bekostiging van onderhoudsvoorzieningen). Vanaf 2015 wordt het groot (buiten) onderhoud volledig door gedecentraliseerd naar de schoolbesturen en vervalt de regeling 'buitenonderhoud'. Uit een in 2009 ingesteld onderzoek (0-meting) blijkt, dat het onderhoudsniveau van de gebouwen van het openbaar en bijzonder onderwijs op een gemiddeld goed en verantwoord niveau ligt. In 2012 is een start gemaakt met het verbeteren van het binnenklimaat van de bestaande scholen. Dit beleid is in 2013 en wordt voor 2014 en 2015 gecontinueerd.

Sociaal culturele accommodaties

Van de 32 sociaal culturele accommodaties is de gemeente van 19 eigenaar van het gebouw (60%). Overeenkomstig de sociaal culturele accommodatienota wordt voor het grootonderhoud aan de sociaal culturele accommodaties een normbedrag per m2 bruto vloeroppervlak bestemd. Ook wordt een bedrag bestemd voor het grootonderhoud van voormalige welzijnspanden. Deze panden worden verhuurd aan derden.

Sportaccommodaties

Ieder jaar wordt een enorme inzet gepleegd om de sportaccommodaties op peil te houden. Dat hebben we ook in 2013 gedaan. Zowel door onderhoud als door vervangingsinvesteringen. Er is in 2013 een groot aantal onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, variërend van schilderwerk tot cultuurtechnische werkzaamheden voor sportvelden en de bijbehorende infrastructuur. We noemen:

- vervanging van de kunstgrasmat korfbal op sportpark Hoogkerk en vervangen van het natuurgras korfbalveld door kunstgras;
- de 2e fase van de herbestrating van de Papiermolen is afgerond en de 3e fase is gestart;
- natuurgrasveld op sportpark Engelbert en sportpark PKC zijn gerenoveerd;
- de uitvoering van fase II renovatie sportcentrum Kardingge geïntegreerd met planmatig onderhoud (LED verlichting, renovatie vloeren binnen tennisbanen, vervangen plafondplaten, vervangen netten op de 400 m ijsbaan, de whirlpools en vloerbedekking. Ook de airco's en brand meldinstallaties zijn vervangen;
- de aanleg van het 4e kunstgrashockeyveld op sportpark Corpus den Hoorn;
- vervanging van het dak van sporthal Hoogkerk.

Uitgangspunt is om onze sportaccommodaties te laten voldoen aan de wettelijke eisen en veilig, heel en schoon te houden. We zetten in op samenwerking met de gebruikers. Dit heeft in 2013 geresulteerd in een efficiënte inzet van middelen op sportpark Hoogkerk. Door zelfwerkzaamheid van de clubs op het sportpark is van de daardoor vrijgevallen middelen ook nog het naastgelegen voetbalveld voorzien van een kunstgrasmat zonder keurmerk voor wedstrijden voor de jongste jeugd. Ook voor de werkzaamheden in sportcentrum Kardingge is aansluiting gezocht met de renovatie fase II Kardingge. Afgelopen jaar is deze grootschalige renovatie van start gegaan. Er worden nieuwe tennisbanen aangelegd, een sporthal en dojo gerealiseerd. Verder komen nieuwe horecavoorzieningen en leslokalen voor het Alfacollege. Met de renovatie van Kardingge wordt ook flink geïnvesteerd in duurzaamheid, door middel van een biomassa-installatie (2014), LED-verlichting, luchtbehandeling met warmteterugwinning en extra isolatie.

Verder zijn in 2013 de sportzalen van het Corpushuys in gebruik genomen door de WSR. Dit is voor de duur van 5 jaar, omdat er ontwikkelingen rondom sporthallen plaatsvinden, waardoor het tekort aan sporthallen wordt opgevangen. Voor het in gebruik nemen van de sportzalen is geïnvesteerd in

o.a. vloeren en luchtbehandeling. Ook is het gymlokaal aan de Siersteenlaan (onderdeel van de Vensterschool Vinkhuizen) in beheer gekomen bij de WSR. Om voor het avondgebruik de rest van het gebouw af te kunnen sluiten, moest het pand worden aangepast. In verband met de nieuwe toegang zijn ook de kleedkamers aangepast. De sportmaterialen zijn gekeurd en, waar nodig, vervangen. In 2013 is ook de overdracht voorbereid van de recreatiegebieden van de WSR naar Stadsbeheer. Daarnaast is voor alle gymlokalen, sporthallen en zwembaden een risico-inventarisatie en evaluatie uitgevoerd. Hierbij is de nieuwe wet- en regelgeving omtrent brandveiligheid in beeld gebracht. Als gevolg hiervan zullen in 2014 en later aanpassingen moeten worden gepleegd.

De Oosterpoort en de Stadsschouwburg

Het regulier onderhoud gebouwen en de vervangingsinvesteringen worden planmatig op basis van het in 2010 door uw raad vastgestelde investerings- en onderhoudsplan gerealiseerd. Iedere 6 jaren stelt uw raad dit plan vast.

In de begroting van 2013 is gemeld dat OPSB knelpunten heeft in de exploitatie, inclusief onderhoud. 'Aanpassing van het onderhoudsniveau is hierbij niet te vermijden. Eventueel zullen we het onderhoud temporiseren ten gunste van de exploitatie van de werkmaatschappij. Hierbij zal niet getornd worden aan de veiligheidseisen'. Dat kan, want de onderhoudsstaat van de gebouwen van OPSB is nu goed. Punt van zorg is nu vooral het casco van de Stadsschouwburg. Dat probleem is opgepakt en aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd. Tevens willen we in 2014 en verder het onderhoud vastgoed grotendeels onderbrengen bij het SSC.

'Tegen de stroom in' heeft uw raad in april 2013 besloten een krediet van 700 duizend euro beschikbaar te stellen voor aanpassingen in de grote zaal van De Oosterpoort. Dat is mogelijk dankzij een particuliere bijdrage van 400 duizend euro van de Stichting Beringer Hazewinkel.

De revitalisering van de grote zaal is met vertraging -vanwege de onverwachte asbestsanering in 2012- in 2013 verder uitgevoerd. Het betrof in 2013 het verwijderen van balkons, plaatsen van akoestische wanden rond het podium in de grote zaal -inclusief een veilige toegang tot het concertorgel- en het vernieuwen van elektrische installaties, aanpassingen van werkplekken, het vervangen van dranghekken voor het publiek (barriers) en het vernieuwen van de geluidsinstallatie voor slechthorenden. De grote zaal is op 21 september in bijzijn van het bestuur van de stichting Beringer Hazewinkel feestelijk geopend. Daarna regende het lovende recensies over de akoestiek van De Oosterpoort. Ook is een afgekeurde lift voor bezoekers (waaronder rolstoelgebruikers) gerenoveerd, is er onderhoud gepleegd aan de telefooncentrale (bereikbaarheid en veiligheid) en zijn er maatregelen genomen ter voorkoming van legionella besmettingen (veiligheid). In 2014 worden de laatste werkzaamheden in de grote zaal uitgevoerd: vervangen hijsinstallaties podium, deels uit 1973, inclusief klankkaatsers plafond.

RO/EZ

Groot onderhoud huisvesting

Het Meer Jaren Plan Groot Onderhoud (MJP) is de onderbouwing voor de stand van de voorziening Groot Onderhoud. Voor 2013 was een onttrekking begroot aan de voorziening groot onderhoud van 259 duizend euro. In 2013 is werkelijk voor 65 duizend euro aan de voorziening onttrokken voor kosten 2013. Het eindsaldo 2013 in de voorziening is daarom hoger dan begroot (194 duizend euro). Dit komt doordat er minder is besteed aan het kantoorpand aan de Gotenburgweg dat per 1 januari 2013 leeg staat (44 duizend euro). Geplande werkzaamheden aan het Poortgebouw van de begraafplaats Esserveld zijn vertraagd (91 duizend euro). Daarnaast zijn er minder uitgaven voor grootonderhoud geweest aan het complex aan het Zuiderdiep (55 duizend euro) en aan de wijkposten (25 duizend euro). Een overdekking in de voorziening is gewenst, omdat in het meerjarenplan wordt gewerkt met kengetallen op basis van ervaringscijfers die kunnen afwijken van de werkelijke kosten als gevolg van inflatie en indexeringen.

Groninger Museum

Uitgaande van het actuele meerjarenonderhoudsplan (MOP) voor het Groninger museum is de hoogte van de voorziening Museum per ultimo 2013 toereikend voor de verwachte uitgaven aan onderhoud Groninger Museum tot 2019.

Onderhoud parkeergarages

Het Meer Jaren Onderhoudsplan (MJOP) is de onderbouwing voor de stand van de voorziening onderhoud. De onderhoudsvoorziening is bedoeld als egalisatie voor kosten van het onderhoud met betrekking tot de parkeergarages en buurtstallingen. Na aftrek van de werkelijke onderhoudskosten in 2013 is een storting van 459 duizend euro in de voorziening gedaan. Hiermee komt het begrote saldo van de voorziening op het niveau van het MJOP.

SoZaWe

In december 2013 is het nieuwe kantoorpand aan het Harm Buitenplein in gebruik genomen. De parkeergarage is na ingebruikname overgedragen aan de beheerder van de exploitatie Europapark. Voor het casco (bouwkundig en gebouw gebonden installaties) is een meerjarig onderhoudscontract (MJOP) afgesloten met de aannemer. Het onderhoudsplan beslaat een planhorizon van 40 jaar, onderverdeeld in twee periodes van 20 jaar. Het contract voor de eerste 20 jaar is gesloten. De totale kosten voor het onderhoud (groot en klein onderhoud) voor de periode 2014-2033 (20 jaar) zijn vastgesteld op € 4 miljoen euro. Dit betekent dat gemiddeld 0,2 miljoen euro per jaar moet worden toegevoegd aan de voorziening voor groot onderhoud. Dit jaarlijkse bedrag kan worden gedekt uit het exploitatiebudget van SoZaWe.

De aannemer brengt voor een periode van 5 jaar een geactualiseerd MJOP uit. Op basis van analyses van data uit de informatiesystemen, de periodieke conditiemetingen en eventueel hieruit volgende noodzakelijke herstelmaatregelen wordt het MJOP jaarlijks geactualiseerd. Het MJOP is niet alleen een leidraad voor het uitvoeren van onderhoud, maar ook een intern instrument om de kosten over de gehele contractperiode te kunnen beheersen. Grote onderhoudsinspanningen kunnen over meerdere jaren worden verdeeld. Per jaar wordt op basis van het MJOP en alle overige beschikbare informatie een jaarplan gemaakt. Het initiële MJOP moet voor de komende vijf jaar in ieder geval nog worden geactualiseerd omdat na het afsluiten van het onderhoudscontract met de aannemer nog wijzigingen zijn aangebracht in de investeringen in gebouw en installaties. Op dit moment verwachten wij dat aanvullingen op het contract zullen worden opgenomen tot een bedrag van ongeveer 1,5 miljoen euro in de komende 20 jaar. De daarmee verbonden jaarlijkse kosten van 77 duizend euro worden gedekt uit de exploitatiebegroting van SoZaWe.

In het Treasurystatuut staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De uitvoering en ontwikkelingen worden in deze paragraaf toegelicht.

Onderdelen

- Algemene ontwikkelingen
- Rente-ontwikkeling
- Risicobeheer
- Gemeentefinanciering

Algemene ontwikkelingen

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut wordt telkens voor een termijn van twee jaren opgesteld. In het Treasurystatuut 2012-2013 was een limiet aan te trekken langlopende geldleningen van 100 miljoen euro opgenomen. Aanvullend op het statuut heeft de gemeenteraad op 25 september 2013 de limiet aan te trekken langlopende geldleningen met 50 miljoen euro verhoogd. Op 19 februari 2014 heeft de gemeenteraad het Treasurystatuut 2014-2015 vastgesteld. In deze nieuwe versie is de bovengenoemde limiet komen te vervallen.

Regelgeving en processen Treasury

Het voorstel tot het invoeren van Schatkistbankieren in 2013 betekent dat de gemeente verplicht wordt tot het aanhouden van tegoeden in de schatkist. Tot en met 2012 konden eventuele tegoeden nog aanhouden worden bij banken naar keuze tegen marktconforme rente/rendementen. Sinds 2008 is de gemeente Groningen netto lener. Dit betekent dat de gemeente Groningen een schuldpositie heeft die gefinancierd moet worden en gemiddeld niet beschikt over tegoeden.

Met het wetsvoorstel Houdbare Overheidsfinanciën verankert het rijk Europese afspraken over het EMU-saldo en de middellange termijn doelstelling daarvoor in nationale wetgeving. Ook vraagt het rijk van decentrale overheden een gelijkwaardige bijdrage aan de beperking van het EMU-tekort. Voor 2013 bedraagt het maximale EMU-tekort voor decentrale overheden 0,5% van het BBP, waarvan 0,38% voor gemeenten. Duidelijk is dat het wetsvoorstel, zeker op wat langere termijn, de mogelijke investeringsomvang door decentrale overheden beperkt.

Werkelijk aangetrokken leningen en prognose nieuw aan te trekken leningen

In 2013 hebben wij 150 miljoen euro nieuwe langlopende leningen aangetrokken voor de eigen financiering. In de begroting 2013 was voorzien dat er 162 miljoen euro zou worden aangetrokken. Dit relatief hoge volume komt voor een belangrijk deel door lopende investeringsprojecten. Met name de Grote Markt en het Europapark. In 2014 verwachten wij bij te moeten lenen wat in de begroting is opgenomen. Dit betreft een bedrag van 138 miljoen euro.

Kritisch bankieren

Onder kritisch bankieren wordt verstaan het lenen bij banken die belegd geld gebruiken voor de financiering van projecten die in het teken staan van duurzaamheid, bescherming van het milieu en dergelijke. In Nederland kennen we twee banken die 'kritisch' genoemd kunnen worden: ASN en Triodos. Op 30 maart 2005 heeft de raad besloten om met ingang van 2005 voor maximaal 25 miljoen euro per jaar 'kritische' leningen aan te trekken, waarbij de rente maximaal 0,15% hoger mag zijn dan bij marktconforme leningen. In 2013 is het gelukt om een 'kritische' lening van 25 miljoen euro aan te trekken.

Beoordeling kredietwaardigheid tegenpartijen leningen u/g

Aan de hand van jaarcijfers van de tegenpartijen wordt jaarlijks een analyse uitgevoerd voor de beoordeling van hun kredietwaardigheid. Bij de meeste partijen beperkt de beoordeling van de kredietwaardigheid zich tot het sec uitvoeren van een ratio-analyse.

Uitkomst van de beoordeling 2013 is dat één tegenpartij aan wie een lening is verstrekt als minder kredietwaardig moet worden aangemerkt. Per ultimo 2013 is de boekwaarde van de lening aan deze tegenpartij 0,2 miljoen euro. Op de totale uitgezette portefeuille per 31 december 2013 van 216,1 miljoen euro is dit risico verwaarloosbaar klein.

De vordering op Simplon inzake een verstrekte geldlening bedroeg 0,8 miljoen euro. Als gevolg van het faillissement in 2013 is deze vordering afgeboekt.

Rente ontwikkeling 2013

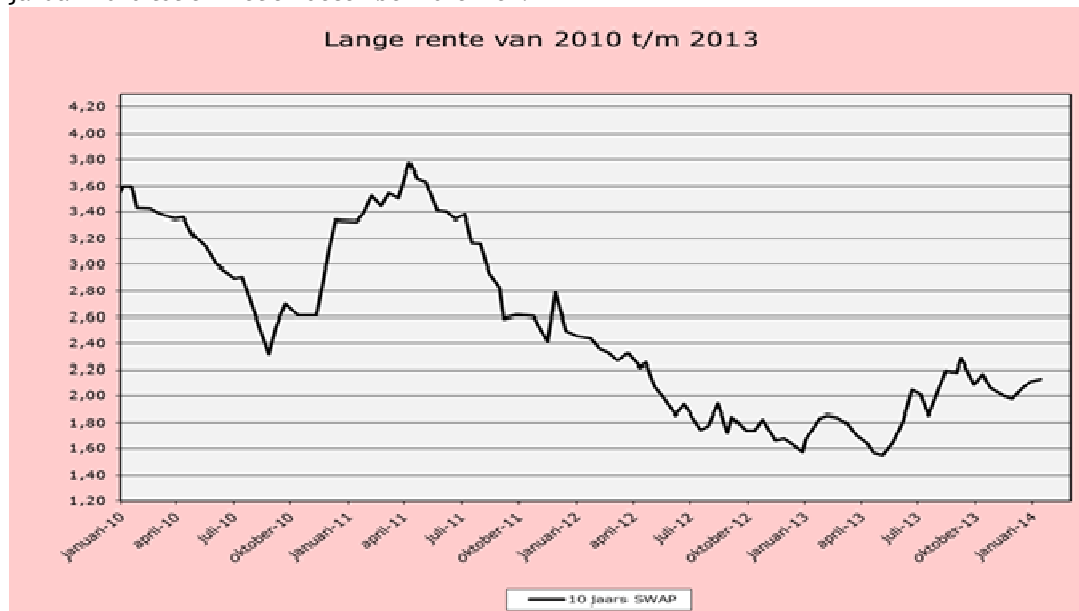
In de eerste helft van 2013 is de rente historisch laag geweest. De centrale banken wilden de economie flink stimuleren en beleggers hadden een voorkeur voor relatief veilige landen.

De Europese Centrale Bank verlaagde de refi rente tot slechts 0,25% in november.

Toch is de rente aan het eind van het jaar gestaag opgelopen. In Amerika is er sprake van enig economisch herstel. Verder speelt de eurocrisis een rol. Door de genomen maatregelen is het verschil tussen noord en zuid Europese landen afgenomen. Op 29 november 2013 is de rating van Nederland verlaagd van AAA naar AA+.

Lange rente

De volgende grafiek laat het renteverloop van de lange rente (10-jaar SWAP) voor de periode 1 januari 2010 tot en met 31 december 2013 zien.

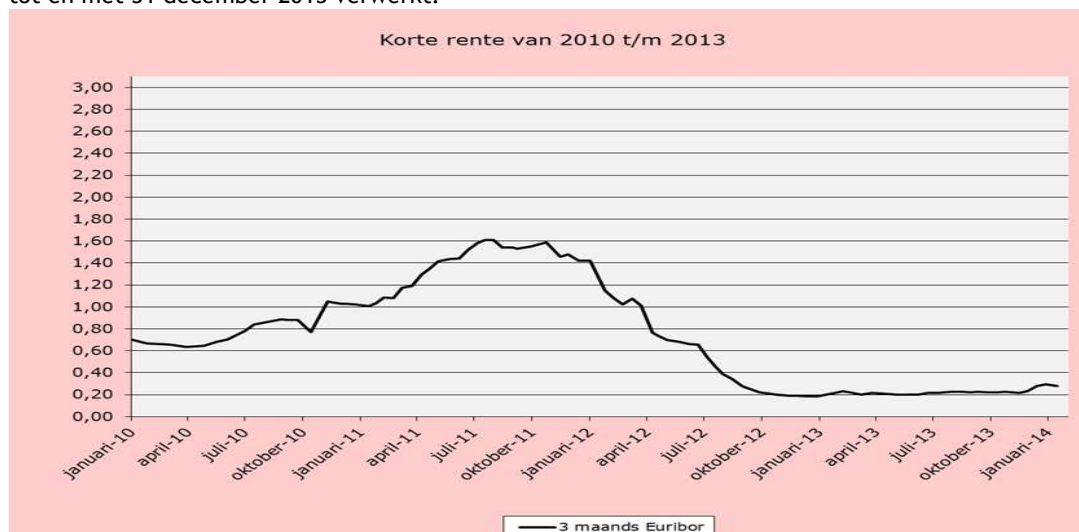
De lange rente is in 2013 gestegen van 1,67% begin 2013 tot 2,11% ultimo 2013. De opslagen die Gemeenten betalen boven de 10-jaars SWAP zijn redelijk stabiel, maar historisch nog steeds hoog. In 2013 werd er 0,60% extra betaald. De bovengenoemde lage rentes waren gemiddeld 1,12% lager dan in de begroting 2013 voorzien.

Gehanteerde rentepercentages 2013: lange rente

Rente langlopende leningen o/g	3,35%
Rente omslagpercentage	3,35%
Rente reserves en voorzieningen	1,85%

Korte rente

Het beeld van de korte rente is gebaseerd op cijfers van de 3-maands EURIBOR, de officiële rente van de Europese Centrale Bank. In de onderstaande grafiek zijn de gegevens vanaf 1 januari 2010 tot en met 31 december 2013 verwerkt.

Evenals in voorgaande jaren is in 2013 een (limitatief) deel van de lange financieringsbehoefte gefinancierd met beschikbare korte middelen. Bij deze vorm van financiering wordt overtollig kort vermogen niet volledig aangehouden op de geldmarkt, maar ingezet ter dekking van de lange financieringsbehoefte. Dit levert rentevoordelen op. Het korte geld was veel goedkoper dan het lange geld, respectievelijk 0,13% en 2,23%.

Met de Bank Nederlandse Gemeenten en de ABN AMRO bank zijn overeenkomsten afgesloten om over het tegoed c.q. het tekort op de bankrekeningen van de gemeente Groningen een geldmarkt-conform tarief vergoed te krijgen c.q. te betalen. In 2013 was dit 0,34%.

In 2013 is er geen overschot uitgezet (in de vorm van een deposito). Wel zijn er achttien kasgeldleningen aangetrokken. De vergoeding die wij op deze leningen hebben betaald was 0,05%.

Gehanteerde rentepercentages 2013: korte rente

Rente rekening courant faciliteit	1,00%
Rente tegoedpositie derden (credit%)	1,25%
Rente schuldpositie derden (debet%)	3,50%

Rente Omslag Percentage

Het Rente Omslagpercentage (ROP) is van 2010 (3,75%) tot 2013 (3,35%) gestaag gedaald. Voor 2014 bedraagt het ROP 3,00%.

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het risicoprofiel van de organisatie. Tevens wordt ingegaan op de gegevens die uit hoofde van de Wet Fido voor de toezichthouder nodig zijn.

Limieten financiering

Ter beperking van renterisico's gelden voor zowel de korte als de lange geldpositie limieten. Het betreft hier wettelijke limieten en eigen limieten. De limieten zijn omschreven in het Treasurystatuut.

Limietenoverzicht (bedragen in miljoenen euro)	2012	2013
Limieten kort geld		
Kasgeldlimiet	73	71
Korte mismatch	107	133
Limieten lang geld		
Lange mismatch	15	23
Renterisiconorm	172	168
Vaste financiering	100	100
Vervroegde aflossing langlopende leningen	-	-

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bepaalt de maximale omvang van de externe kortgeldpositie in enig jaar. De zogenaamde netto vlottende schuld van de gemeente mag maximaal 8,50% bedragen van het begrotingstotaal van de gemeentebegroting. Daarboven moet lang geld worden aangetrokken. De kasgeldlimiet 2013 bedraagt 71 miljoen euro en blijkt het hele jaar ruim te zijn onderschreden.

Modelstaat A: Kasgeldlimiet	Bedragen x € 1.000,-			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1) Omvang vlottende korte schuld	53.377	45.835	52.710	44.807
- opgenomen gelden < 1 jaar	-	-	-	-
- schuld in rekeningcourant	-	9.944	23.320	24.507
- gestortegelden door derder < 1 jaar	3.377	5.891	6.057	2.800
- overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	50.000	30.000	23.333	17.500
(2) Vlottende middelen	11.051	3.009	0	0
contante gelden in kas	-	-	-	-
- tegoeden in rekeningcourant	11.051	3.009	-	-
- overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	-	-	-
(3) Totaal netto vlottende schuld (1)-(2)	42.326	42.826	52.710	44.807
(4) Toegestane Kasgeldlimiet	71.000	71.000	71.000	71.000
(5) Ruimte onder de kasgeldlimiet	28.674	28.174	18.290	26.193
(6) Begrotingstotaal	839.074	839.074	839.074	839.074
(7) Percentage regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
(4) Kasgeldlimiet (6*7)	71.000	71.000	71.000	71.000

Korte Mismatch-limiet

Gedurende het jaar wordt een deel van de kortlopende middelen gebruikt voor dekking van het lange financieringstekort. Dit is voordelig omdat de korte rente over het algemeen lager is dan de lange rente. Omdat deze mismatch-financiering leidt tot een vergroting van het renterisico (het risico dat bij een stijgende of hoge rente geconsolideerd moet worden) mag, rekening houdend met een ijzeren voorraad aan korte middelen, maximaal 25% van de netto vaste schuld, ofwel 133 miljoen euro met kort geld worden gefinancierd. In 2013 bedroeg de korte mismatch benutting gemiddeld 80,531 miljoen euro. Gedurende het gehele jaar is de limiet ruimschoots onderschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke limiet en beperkt de vaste schuld die in enig jaar voor aflossing of renteherziening in aanmerking komt tot 20% van het begrotingstotaal. In modelstaat B hieronder wordt het renterisico op de vaste schuld berekend. Uit de berekening blijkt dat het renterisico op de vaste schuld in 2013 onder de wettelijke norm is gebleven.

Modelstaat B: Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld 2013-2016	Bedragen x € 1.000,-			
	2013	2014	2015	2016
1. Rente herziening	3.584	4.042	3.654	13.041
2. Aflossingen	61.510	57.454	41.683	28.664
3. Renterisico	65.194	61.546	45.337	41.505
4. Renterisiconorm	167.815	167.815	167.815	167.815
5. Ruimte onder renterisiconorm	102.621	106.269	122.478	125.910
4a. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
4b. Begrotingstotaal jaar 2013	839.074	839.074	839.074	839.074
4. Renterisiconorm (4a x 4b)	167.815	167.815	167.815	167.815

Lange mismatch-limiet

Van de korte vermogensbehoefte mag een bedrag tot maximaal 5% van de netto opgenomen vaste schuld met langlopende leningen worden gefinancierd. Dit is in 2013 niet gebeurd.

Vaste financiering

De limiet vaste financiering is de limiet voor de jaarlijkse opname van langlopende leningen voor de vaste financiering van gemeentelijke activiteiten. Deze is in het Treasury Statuut 2012-2013 bepaald op 100 miljoen euro. In 2013 heeft de Raad ingestemd met een verruiming met 50 miljoen euro. In 2013 is voor 150 miljoen euro aan langlopende leningen aangetrokken.

Vervroegde aflossing langlopende leningen

In 2013 zijn geen langlopende leningen afgelost.

Kredietrisico's op verstrekte gelden

Onderstaand onderdeel geeft de kredietrisico's op verstrekte gelden weer. Het betreft verstrekte leningen en zeer beperkt creditposities bij financiële instellingen. Hierbij zijn de uitgezette bedragen per risicogroep aangegeven.

Risicogroep	Restantschuld	%
Gemeenten/ Provincies		
Gemeentelijke Grondexploitatie	275.000	56,0%
Overheidsbanken		
Woningcorporaties met garantie WSW	174.887	35,6%
Semie overheidsinstellingen		0,0%
Financiële instellingen (AA en hoger)	785	0,2%
Overige toegestane instellingen volgens Treasury statuut	40.665	8,3%
Niet toegestane instellingen volgens Treasury statuut	-	
Totaal	491.337	100%

Conform het raadsbesluit Meerstad Vernieuwd, verstandig en met vertrouwen vooruit zijn de bestaande door de GEMM CV opgenomen leningen ten bedrage van 160 miljoen euro overgenomen en tegen andere condities opnieuw verstrekt aan de GEMM CV. In totaal zijn aan de GEMM CV voor 275 miljoen euro aan leningen verstrekt.

Ten opzichte van de begroting is de portefeuille voor de Woningcorporaties met 16 miljoen euro teruggelopen. Ultimo 2013 werden er vrijwel geen tegoeden aangehouden bij financiële instellingen.

Gemeentefinanciering

Leningenportefeuille

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling en de grootte van de opgenomen (OG) leningen.

Mutaties in Leningenportefeuille (OG)	Bedragen x € 1.000,-	
	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2013	1.017.302	3,82%
Nieuwe leningen	161.774	2,35%
Reguliere aflossingen	49.572	3,14%
Vervroegde aflossingen		
Renteanpassing (oud percentage)	13.617	4,24%
Renteanpassing (nieuw percentage)	13.617	2,20%
Totaal	1.129.504	3,60%

De nieuwe leningen betreffen:

- Acht consolidatieleningen van in totaal 150 miljoen euro;
- Gematchte (her) financiering Woningbouw 8,2 miljoen euro;
- Lening voor Infoversum 2,5 miljoen euro;
- Lening voor de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en gezondheidsregio 1,0 miljoen euro.

VERBONDEN PARTIJEN

Jaarlijks wordt in de begroting en jaarrekening aandacht besteed aan de verbonden partijen van de gemeente. De verbonden partijen van de gemeente zijn de NV's en BV's, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, waar de gemeente in deelneemt. Een partij geldt als verbonden partij indien de gemeente in die partij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van de deelneming of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Verbonden partijen voeren (voor een deel) beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf zou kunnen doen. Echter, de gemeente blijft wel eindverantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. In het duale stelsel heeft het college de bevoegdheid om tot deelnemingen te besluiten, voor uw raad geldt er een kaderstellende en controlerende taak.

Uw raad stelde in oktober 2003 een nota Verbonden Partijen vast. In de desbetreffende nota is een kader gegeven voor het aangaan van nieuwe deelnemingen en het voortzetten van bestaande deelnemingen. Daarnaast zijn criteria ontwikkeld voor de vertegenwoordiging vanuit de gemeente: wie gaat onder welke voorwaarden de gemeente vertegenwoordigen in het bestuur van een private organisatie. Hierbij is vooral gekeken naar eventuele belangenverstrengeling die voor een bestuurder van de gemeente kan optreden door tevens als bestuur van een NV, BV of CV op te treden.

Hieronder gaan wij nader in op de ontwikkelingen die sinds het uitbrengen van de gemeenterekening 2012 bij de verbonden partijen hebben plaatsgevonden.

Stichting Bestuursacademie en IZA Nederland

De stichting Bestuursacademie is in 2012 beëindigd en afgerekend. Dat geldt ook voor de vroegere ziektekostenregeling voor ambtenaren. Daarmee zijn deze verbonden partijen vervallen.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen

Met ingang van 1 januari 2014 is er sprake van een verplichte regionalisering van de Brandweer, die impact heeft op de gemeentelijke bijdrage. Verder is de huidige gemeenschappelijke regeling gewijzigd in een regeling voor de GGD: Publieke Gezondheid & Zorg. Daarnaast is een nieuwe gemeenschappelijke regeling opgericht voor de Veiligheidsregio (Brandweer, GHOR, crisismanagement en gemeentelijke kolom).

Gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen (ARCG)

De gemeente Groningen heeft afzonderlijk met de gemeenten De Marne, Loppersum en Winsum een gemeenschappelijke regeling betreffende het inzamelen van huishoudelijk afval. De gemeente De Marne heeft per 1 juli 2014 de gemeenschappelijke regeling opgezegd. Voorheen werden de gemeenschappelijke regelingen telkens met 3 jaar verlengd. Vanaf 1 augustus 2013 is dat voor Loppersum losgelaten en wordt de verlenging telkens aangegaan voor 1 jaar. De gemeenschappelijke regeling met Winsum is per 1 januari 2013 opgebroken en voorzien van een extra bijlage. De looptijd van de nieuwe gemeenschappelijke regeling bedraagt 10 jaar en zal daarom eindigen per 31 december 2022. Ons streven was om vanaf 1 januari 2014 de gemeenschappelijke regelingen met Loppersum en Winsum om te zetten in een dienstverleningsovereenkomst. Voor beide gemeenten lijkt dit nu medio 2014 te worden. De oorzaak van de vertraging is het sluiten van de stortplaats in Usquert. De bestaande gemeenschappelijke regelingen worden eerst inhoudelijk aangepast, alvorens ze in de vorm van een dienstverleningsovereenkomst te kunnen opstellen en afsluiten.

Stichting Infoversum

De stichting Infoversum is een nieuwe verbonden partij. Deze is verantwoordelijk voor het bouwen en exploiteren van een digitaal 3D dome theater annex congrescentrum in de vorm van een futuristische koepel, dat een potentiële publiekstrekker is in het Ebbingekwartier en de stad Groningen.

NV Waterbedrijf Groningen

We zijn met de Provincie Groningen in gesprek over de overname van het aandelenpakket. Indicatief is de waarde van de aandelen op 15 miljoen euro geschat.

Onderdelen

- Visie
- Uitvoering
- Resultaten en reserve grondzaken
- Risico's van het grondbedrijf in relatie tot de reserve grondzaken en risicobeheersing
- Sturing en verantwoording

Onderdeel 1**Visie**

Het grondbeleid speelt een belangrijke rol bij het realiseren van de ambities van de stad. De centrale doelstelling hierbij is het zodanig sturing geven aan de inzet en het gebruik van grond dat daarmee ruimtelijke en sectorale doelstellingen (bijvoorbeeld ten aanzien van wonen, werken, natuur en recreatie, zorg en onderwijs) kunnen worden gerealiseerd. Het grondbeleid is daarmee ondersteunend aan andere sectoren en staat niet op zichzelf.

De nota's grondbeleid 2010-2014, grondprijzenbeleid 2010-2012, richtlijnen herziening grondexploitaties en resultaatbepaling en de nota "Gemeenteraad aan het stuur" vormen de kaders voor het voeren van het grondbeleid. Meer nog dan door deze kaders, wordt het resultaat van het grondbedrijf bepaald door de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening en andere beleidsvelden met ruimtelijke implicaties die zijn vastgesteld in visies en plannen. In 2014 zullen we de nota grondprijzenbeleid actualiseren en naar verwachting wordt de nota grondbeleid begin 2015 geactualiseerd.

Onderdeel 2**Uitvoering**

In het algemeen geldt dat grondbeleid zich richt op het gebruik van de grond als bepalende factor voor de kwaliteit van de leefomgeving, uitgaande van de volgende doelstellingen:

- het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik;
- het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik;
- het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, grondeigenaren, ontwikkelaars, corporaties en de overheid.

Deze doelstellingen legitimeren de gemeente om in te grijpen in de grondmarkt en een regierol voor zichzelf op te eisen. Een belangrijke voorwaarde voor ingrijpen in de grondmarkt om daarmee publieke doelen te realiseren is transparantie. De gemeente moet aan de markt duidelijk kunnen maken waarom soms publiekrechtelijke middelen worden ingezet of waarom in andere gevallen als marktpartij wordt geopereerd.

Het grondbeleid kan actief, passief of door middel van een tussenvorm worden gevoerd. Bij actief grondbeleid wordt de grond voor eigen rekening en risico aangekocht, bouw- en woonrijp gemaakt en in eigen beheer uitgegeven. In de passieve rol draagt de marktpartij het volledige risico. Bij de tussenvorm is er sprake van locatieontwikkeling in samenwerking met de markt, waarbij het risico, de winst en de zeggenschap gedeeld worden op grond van datgene wat is overeengekomen. De kern van ons grondbeleid is de keuze voor een actief grondbeleid dat gebaseerd is op het ruimtelijk-economisch beleidskader zoals geformuleerd in het structuurplan "Stad op scherp" en haar voorgangers. Om de hierin geformuleerde doelstellingen te realiseren wordt in specifieke gebieden en ontwikkelingszones een actieve grondpolitiek gevolgd. Een actief grondbeleid in specifieke gebieden en ontwikkelingszones betekent tegelijkertijd ook dat in een groot deel van de stad een 'faciliterend grondbeleid' wordt gevoerd. Om bepaalde ontwikkelingen te stimuleren staat de gemeente primair een actief grondbeleid voor; daar waar het moet of wenselijk is, treedt de gemeente faciliterend op.

Strategisch vastgoed

Het strategische vastgoed bestaat voornamelijk uit onroerende zaken die aangekocht zijn ten behoeve van (her)ontwikkeling. In de periode tussen aankopen en de start van ontwikkeling dan wel sloop ten behoeve van de herontwikkeling, worden de gekochte (agrarische) gronden en bebouwde onroerende zaken beheerd en geëxploiteerd. De gronden die ingezet worden voor de uitvoering van het grondbeleid zijn geïnclassificeerd in diverse categorieën. Conform de verordening grondbedrijf van 6 februari 1986 wordt de volgende indeling gehanteerd:

- in (bouwgrond)exploitatie te nemen eigendommen (grondbank en gronden aangekocht op basis van een aankoopkrediet ten behoeve van toekomstige ontwikkelingen);
- niet in exploitatie te nemen eigendommen;
- in erfpacht of anderszins uitgegeven eigendommen.
- in (bouwgrond)exploitatie genomen eigendommen (grondexploitaties en bouwrijpe kavels);

Naast deze categorieën bestaat de categorie “verhuurde kavels”. Dit is een verzamelcategorie waarin alle verhuurde eigendommen worden opgenomen voor de periode waarin ze worden verhuurd. Onderstaand zal per onderdeel de ontwikkelingen worden weergegeven.

Nog in exploitatie te nemen eigendommen

De omvang van de voorraad nog te ontwikkelen gronden bedraagt 71,6 miljoen euro per 31 december 2013. De voorraad nog te ontwikkelen gronden is gesplitst in “Nog in exploitatie te nemen eigendommen” (13,1 miljoen euro) en de “Voorraad nog in exploitatie te nemen gronden” (58,5 miljoen euro). Van deze boekwaarde heeft 39,8 miljoen euro betrekking op de Suikerfabriek. Voor de tijdelijke invulling en exploitatie van de gronden van de Suikerfabriek zullen in 2014 vervolgvorstellen gedaan worden.

In de begroting is rekening gehouden met de waarderingsuitgangspunten van het Besluit Begroting en Verantwoording. De hoofdregel is dat “Nog in exploitatie te nemen eigendommen” worden gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs c.q. vervaardigingsprijs. Uitzondering op de hoofdregel is de waardering op basis van ontwikkelingswaarde waarbij op basis van een raadsbesluit er een reëel en stellig voornemen bestaat dat deze in de nabije toekomst worden bebouwd en er een reëel programma is. Eind 2013 zijn nagenoeg alle onroerende zaken gewaardeerd tegen een waarde gebaseerd op huidige bestemming. In 2013 hebben wij door de waardedaling van een aantal onroerende zaken een nadeel van 1,4 miljoen euro. Naar verwachting zal in de komende jaren de waarde bij huidige bestemming mogelijk dalen. De omvang van de daling is op dit moment niet in te schatten. Dit daling is grotendeels afhankelijk van locatie-specifieke eigenschappen. In de begroting 2014 is hiervoor een stelpost meegenomen.

Eén consequentie van de waardering tegen de verkrijgingsprijs c.q. vervaardigingsprijs is dat er geen ruimte is voor activering van kosten. Met name de Suikerfabrieklocatie, voormalige Alo locatie en het Hereplein hebben een jaarlijks niet kostendekkende exploitatie. In 2013 bedragen de exploitatielasten inclusief rentekosten van de Suikerfabrieklocatie 1,7 miljoen euro en de Alo locatie en het Hereplein tezamen 1 miljoen euro. Het exploitatienadeel in het rekeningresultaat voor de Suikerfabrieklocatie bedraagt 1,7 miljoen euro en voor de voormalige Alo locatie en het Hereplein 26 duizend euro.

Op 28 november 2012 heeft uw raad de gewijzigde verordening op de Grondbank vastgesteld. De verordening op de grondbank geeft ons de mogelijkheid om vooraf op basis van de vastgestelde structuurplannen, visies en bestemmingsplannen en het verwervingsplan strategische aankopen te verrichten en hierover achteraf verantwoording af te leggen. Bij de aanbidding van de nieuwe nota grondbeleid willen wij u een verwervingsplan ter besluitvorming voorleggen.

Bouwrijpe kavels

De categorie bouwrijpe kavels betreft gronden die na het afsluiten van een grondexploitatie nog niet verkocht zijn en beschikbaar zijn om te verkopen. De boekwaarde per 31 december 2013 bedraagt ruim 5,3 miljoen euro.

Erfpacht

In deze groep worden alle gronden (zowel particulier als bedrijven/industrieterreinen) geadmistreerd die in erfpacht zijn uitgegeven. De boekwaarde per 31 december 2013 bedraagt 3,6 miljoen euro. In de vergadering van 28 september 2011 heeft u een motie aangenomen om erfpacht-plichtige particuliere woningbezitters in de binnenstad de mogelijkheid te bieden om de blote eigendom te verwerven. In september 2013 hebben wij u het voorstel tot uitwerking van deze motie erfpacht voorgelegd. Eind september is de uitvoering hiervan gestart. Alle erfpachters zijn schriftelijk op de hoogte gesteld en de gemeentelijke website is hierop aangepast. In de komende periode zullen wij de uitwerking verder voortzetten. Verder is in de groep erfpacht de “commerciële erfpacht Waagstraat” ondergebracht. De canon bij commerciële erfpacht is voornamelijk afhankelijk van de gerealiseerde huuropbrengsten en kosten van de erfpachter. Het jaarresultaat in 2013 bedraagt 66 duizend euro positief. Het jaarlijkse resultaat wordt gevormd door de canonopbrengsten onder aftrek van de rentekosten en een vergoeding van de huurlasten aan de Bestuursdienst/Concernstaf ter dekking van de jaarlijkse huur voor de kantoorruimte aan het Waagstraatcomplex. Inmiddels is de huur opgezegd en zal de huur worden beëindigd bij einde van het contract in 2016. De opzegging zal een negatief effect hebben op de erfpachtopbrengst indien bij datum van oplevering geen nieuwe verhuur plaatsvindt tegen minimaal dezelfde condities. Gezien de leegstand op de kantorenmarkt is dit risico groot.

Verhuurde kavels/Binnenbezittingen

De categorie verhuurde kavels betreft gemeentelijke panden en percelen grond die binnen het grondbeleid nog geen directe bestemming hebben en die voor langere tijd worden verhuurd of verpacht. De beleidsmatige doelstelling luidt: 'het op commerciële basis beheren van al dan niet tijdelijke, bij de gemeente in eigendom zijnde, onroerende zaken, met in achtneming van de gewenste bestemmingsflexibiliteit.' De boekwaarde van deze kavels per 31 december 2013 bedraagt 2,8 miljoen euro. Jaarlijks wordt het exploitatieresultaat bepaald en verrekend met de reserve grondzaken. Het exploitatieresultaat bedraagt in 2013 168 duizend euro negatief. In de begroting hebben wij aangegeven dat dit resultaat onder druk staat. Ten eerste dalen de huuropbrengsten als gevolg van verminderde vraag en lagere huurprijzen. Daarnaast stijgen de onderhoudskosten, omdat een aantal objecten groot onderhoud vergt. Verder wordt vanaf 2013 vanuit het exploitatieresultaat een bijdrage geleverd aan de bezuinigingstaakstelling.

Grondexploitaties

In het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Structuurvisie 2011 (RO10.2469411) heeft uw raad gekozen voor een aanpak met drie stappen om de financiële gevolgen van de crisis zoveel mogelijk te beperken en beheersbaar te houden:

- een analyse in regioverband van de marktvraag naar woningen, kantoren en bedrijventerreinen, om op basis daarvan te komen tot een her-prioritering en sanering van het aanbod;
- een kritische herwaardering van onze grond en grondexploitaties;
- bijstelling van de programma's op de kansrijke ontwikkellocaties (meer marktgericht), in combinatie met een andere manier van gebiedsontwikkeling die meer ruimte biedt voor flexibiliteit en waarbij we zoveel mogelijk samenwerken met potentiële gebruikers en marktpartijen.

Op basis van deze drie stappen willen wij per exploitatie of locatie komen tot beargumenteerde keuzes en blijft het geheel voor uw raad transparant. Op grond van de uitkomsten van de herziening van een exploitatie of herwaardering van grond blijkt of het noodzakelijk is om gemeentelijke middelen te gebruiken ter dekking van een tekort. Daarnaast willen we de prikkel om verliezen te beperken zo groot mogelijk houden. In de komende herzieningen van grondexploitaties komen we terug op de concrete gevolgen hiervan voor de betreffende grondexploitaties en op de mogelijkheden die ontstaan door het benutten van kansen.

Per 31 december 2013 zijn er 22 grondexploitaties in uitvoering te weten 5 sleutelprojecten (Ciboga, Westpoort, Europapark inclusief station en Kempkensberg, Oosterhamriktracé en Grote Markt), 4 woningbouwprojecten, 7 kantoren- en bedrijventerreinprojecten, 5 wijkvernieuwingsprojecten en 1 voorzieningen project. In 2013 zijn 5 projecten slotgecalculeerd. De omvang van de boekwaarde van de grondexploitaties bedragen 75,2 miljoen euro per 31 december 2013. De grondexploitaties Westpoort (27,2 miljoen euro), Europapark-Kempkensberg (24,1 miljoen euro) en Eemspoort Zuid (13,5 miljoen euro) hebben de grootste omvang. In de rapportage grondbedrijf en de hierbij behorende bijlage Staat P is een uitgebreide toelichting opgenomen over de actuele stand van zaken van de grondexploitaties.

Eind december 2013 is een groot aantal herziene grondexploitaties vastgesteld. Een samenvatting van de resultaten hiervan hebben wij in onze brief d.d. 21 november 2013 (RO13.400896) aan u voorgelegd. Ook in 2014 zullen wij deze aanpak hanteren bij de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties. In de herziening gaan we nader in op de ontwikkeling van de ,in de meest recente grondexploitaties, genoemde risico's. Bijzonder aandachtspunt hierbij is de implementatie van de "Rode Loper" op het bedrijventerrein Westpoort. Voor de grondexploitatie Westpoort wordt een nieuw beleidskader ontwikkeld dat tevens dient als planologisch-juridisch kader. Dit kan zowel positieve effecten (snellere uitgifte van gronden) als ook negatieve effecten (lagere grondopbrengsten) hebben op de grondexploitatie. In de grondexploitatie is circa 2 miljoen euro gereserveerd om de mogelijke negatieve effecten van deze koerswijziging op te vangen. Andere aandachtspunten met mogelijk effect op de grondexploitatie zijn de actualisatie van het vraagontwikkelingsonderzoek naar bedrijventerreinen en de invulling van de afspraken die voortvloeien uit de samenwerkingsovereenkomst Oosterhamriktracé tussen de gemeente Groningen en Nijestee en het effect hiervan op de grondexploitatie Oosterhamrikzone.

De gemeente Groningen staat voor de opgave om met beperkte middelen de stedelijke ontwikkelingsopgave te realiseren. In de afgelopen periode werd het grondbedrijf geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen, die de opgave steeds moeilijker maakt. Zo is in de stad Groningen steeds minder grond in eigendom van de gemeente. Vooral ontwikkelaars en woningbouwcorporaties hebben gronden verworven om met name woningbouwlocaties te ontwikkelen. Dat terwijl door de economische crisis en de kabinetsmaatregelen het vermogen om te investeren bij beide partijen is afgenomen. Deze situatie heeft als gevolg dat de gemeente niet alleen minder invloed heeft om het ruimtelijk ordeningsbeleid te realiseren, maar ook minder invloed heeft op het realiseren van de kwantiteit, kwaliteit en duurzaamheid van de gewenste ontwikkelingen.

Het gevolg is verder dat de ontwikkeling van bestaande plannen stagneert en nieuwe ontwikkelingen worden uitgesteld. De gemeente wordt steeds vaker benaderd om in samenwerking met de markt en andere partijen ontwikkelingen te genereren. Deze op zich positieve ontwikkeling heeft ook een keerzijde namelijk dat er nauwelijks revenuen voor de gemeente uit voortvloeien, terwijl de risico's veelal ook bij de gemeente liggen. Gelet op het marktfalen en de problemen die (markt)-partijen momenteel ondervinden bij het zelf kunnen financieren van ontwikkelingen, denken we dat een andere rol voor de Gemeente Groningen op het gebied van locatieontwikkeling nodig is. Hierbij willen wij aansluiten bij kansen en initiatieven in de markt. We willen marktinitiatieven stimuleren en faciliteren. Het grondbedrijf kan hierdoor meer in een regisserende en kader stellende rol komen, waarbij de uitvoering van de al dan niet tijdelijke ontwikkeling aan derden wordt overgelaten.

In de komende periode willen we onderzoeken welke instrumenten bruikbaar zijn variërend van garanties tot een eigen ontwikkelbedrijf. Om op gepaste wijze antwoord te kunnen geven aan de gewijzigde omstandigheden en zonder groot beslag te leggen op de gemeentelijke begroting zijn een aantal alternatieven mogelijk zoals:

- Exploitatie gemeentelijke parkeergarages;
- Strategische grondverwerving;
- Projectontwikkeling;
- Deelname in exploitatie onroerend goed;
- Garantstellingen, deelname in financiering.

In de afgelopen periode hebben we al ervaring opgedaan met het zelfstandig uitvoeren van ontwikkelingen. Inmiddels is de pilot Achter de Reitdijk succesvol afgerond. De pilot heeft zijn vervolg gekregen door binnen het plangebied Meerstad voor eigen rekening en risico 18 waterwoningen en een gedeelte woningbouw in fase I onder opdrachtgeverschap van de gemeente Groningen te realiseren. Ook is in 2012 voor drie locaties een collectief particulier opdrachtgeversschap gestart. Wij bieden in Europapark, Oosterhamrikkade en Meerstad locaties aan waar een gezamenlijk bouwproject gestart kan worden door particulieren. De projecten hebben veel belangstelling, echter de verkoop blijft achter vanwege beperkte financieringsmogelijkheden van de kopende partijen.

Onderdeel 3

Resultaten en reserve grondzaken

Het doel van de bestemmingsreserve Grondzaken is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen in de resultaten op de grondexploitaties. Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort kan voortvloeien uit vertraging in het uitgiftetempo van gronden, uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken en vertraging in het tempo van realisering et cetera.

Om de toereikendheid van de reserves van het grondbedrijf te meten wordt de geprognoseerde omvang van de reserve van het grondbedrijf vergeleken met de benodigde omvang. De geprognoseerde omvang van de reserve bestaat uit het actuele saldo van de reserve grondzaken inclusief rentebijdragen bestemmingsreserve Euroborg en grondbank en de verwachte toekomstige resultaten en onttrekking die ten gunste of ten laste komen van de reserve grondzaken en grondbank.

De geprognoseerde omvang van de reserve grondzaken en grondbank per 31 december 2014 bedraagt 30,7 miljoen euro (exclusief de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2013). Bij bepaling van het verwachte resultaat zijn de uitgangspunten gebruikt zoals deze zijn neergelegd in de nota resultaatbepaling. De uitgangspunten zijn als volgt:

- goed koopmansgebruik;
- gerealiseerde winsten worden verantwoord in de exploitatie onder aftrek van de nog te verwachten kosten. De nog te verwachten opbrengsten worden buiten beschouwing gelaten;
- winsten worden bepaald op jaarbasis;
- verliezen die op enig moment benoembaar, kwantificeerbaar, onontkoombaar en voorzienbaar zijn, worden als verlies genomen in het betreffende boekjaar;
- de waardering van het actief geschiedt tegen historische kostprijs of lager verwachte opbrengstwaarden. De afwaardering wordt ten laste van de exploitatie gebracht.

Winsten en verliezen worden conform de hiervoor geldende regeling ten gunste of ten laste van de reserve Grondzaken gebracht. De peildatum is 31 december.

In 2013 bedraagt het totale resultaat grondzaken 37,7 miljoen euro positief. Dit is 5 miljoen euro slechter dan bij de begroting was verwacht. Het resultaat is als volgt opgebouwd (bedragen x duizend euro).

Stand van zaken reserve grondzaken per 31-12-2013	Begroot 2013	Resultaat 2013	Totaal Mutatie
Rente en exploitatielasten (nog te ontwikkelen) grondbezit inclusief grondbank, bijdrage grondexploitaties	-2.400	1.785	-615
Afwaardering gronden	-750	-1.385	-2.135
Plankosten (Meerstad voor 2011)	-125	-161	-286
Exploitatie binnenbezittingen, erfpacht, bouwrijpe kavels en NNIEG	269	-250	-19
Slotcalculaties Vinkhuizen-Zilverlaan, De Hoogte	-	2	2
Mutatie reserve Meerstad	347 -		347
Boerhoflocatie	-	-406	-406
Afwikkeling oude OZB aanslagen	-	-213	-213
Motie erfpacht	-	-183	-183
Grondexploitaties (Oosterhamrikzone)	-436 -		-436
Exploitatietekort Parkeergarage CiBoGa	-119 -		-119
Exploitatie Suiker Unie	-	-1.730	-1.730
Mediation Groningen_Tynaarlo	-	-2.500	-2.500
Inzet RSP reserve grondzaken	42.951 -		42.951
Dotatie nieuw beleid	3.000 -		3.000
Rente	6 -		6
Totaal resultaat	42.743	-5.041	37.664

Onderdeel 4

Risico's van het grondbedrijf in relatie tot de reserve grondzaken en risicobeheersing

Vanwege de complexiteit en omvang van het grondexploitatieproces en de beheersing hiervan wordt vanaf 2003 de risicoboxenmethode gebruikt voor de beheersing van de risico's binnen de grondexploitatie. Voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van de egaliseringsreserve zijn de in box 3 aangegeven risico's van de lopende grondexploitatie relevant. In de kadernota herijking weerstandsvermogen en risicomangement is aangegeven dat de risicoboxenmethode gehanteerd zal gaan worden als de methode voor het bepalen van het weerstandsvermogen en is de methode nader toegelicht. De geactualiseerde kadernota is op 22 juni 2011 vastgesteld.

Per 31 december 2013 zijn de risico's met behulp van de risicoboxenmethode gekwantificeerd. De minimale omvang van de risico's die verband houden met grondexploitaties en nog in exploitatie te nemen gronden bedragen 71,5 miljoen euro. De berekening is gebaseerd op verwachtingen en aannames met betrekking tot toekomstige ontwikkelingen. Op voorhand is niet aan te geven welk risico zich uiteindelijk zal voordoen en zal leiden tot een tekort in de grondexploitatie. De risicoboxenmethode is gebaseerd op het boxenmodel van de lopende grondexploitaties. Voor de (grond) exploitaties waarvoor nog geen uitvoeringskrediet beschikbaar is gesteld wordt aangenomen dat er voldoende bijsturingsmogelijkheden aanwezig zijn dan wel subsidiebronnen of nieuwe beleidsmiddelen om een eventueel tekort af te dekken.

Meerstad

Op 25 januari 2012 heeft uw raad besloten om op andere wijze te gaan samenwerken in Meerstad en is onder meer de Grondexploitatie Meerstad 2011 vastgesteld. Door de nieuwe samenwerkingsvorm gaat de gemeente Groningen de grondexploitatie zelf voeren en komen de risico's van de grondexploitatie Meerstad voor rekening van de Gemeente Groningen. Het risico voor Meerstad is berekend volgens de verfijnde boxensystematiek en komt per 31 december 2013 uit op 93,9 miljoen euro. Deze berekening is gebaseerd op aannames met betrekking tot toekomstige ontwikkelingen. Bij de herziening van de grondexploitatie Meerstad worden deze aannames geactualiseerd.

Sturing en verantwoording

Gedurende het jaar wordt in de diverse planning en control documenten zoals de begroting, de tussenrapportages en de jaarrekening gerapporteerd over de afzonderlijke onderdelen van het grondbeleid. Daarnaast wordt jaarlijks over het gevoerde grondbeleid gerapporteerd middels de rapportage Grondbank en één keer per jaar middels de rapportage Grondbedrijf met de bijlage Staat P. In de rapportage Grondbedrijf wordt een samenvatting gegeven van de stand van zaken en ontwikkelingen van het grondbedrijf inclusief het grondbezit. De Staat P geeft de stand van zaken per grondexploitatie weer. De bestaande regels over de winstafroming worden gevolgd en in de Staten P/ rapportage Grondbedrijf wordt hierover verantwoording afgelegd.

Verder worden de herzieningen van de grondexploitaties volgens het ritme zoals dat is vastgelegd in de nota "De gemeenteraad aan het stuur" en de nota Grondbeleid 2010-2014 ter besluitvorming voorgelegd. Voor de slotcalculaties wordt jaarlijks op basis van de geldende regelgeving een planning opgesteld. De slotcalculaties van de af te sluiten complexen worden aan het einde van het desbetreffende kalenderjaar ter besluitvorming aangeboden.

JAARREKENING

1. TOELICHTING OP DE JAARREKENING ALGEMEEN

TOELICHTING OP DE JAARREKENING ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), dat op een aantal uitzonderingen na, is gebaseerd op de verslaggeving voorschriften volgens het Burgerlijk Wetboek, boek 2, titel 9.

Consolidatiegrondslag

In de jaarrekening zijn begrepen de activa, passiva en resultaten van de volgende diensten:

- Bestuursdienst
- Dienst Informatie en Administratie
- iederz
- Hulpverleningsdienst
- Stadsbeheer
- Onderwijs Cultuur Sport Welzijn
- Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken
- Sociale zaken en Werkgelegenheid

Binnen de gemeentebalans heeft eliminatie plaatsgevonden van de onderlinge vorderingen en schulden tussen concern en diensten en diensten onderling, bevoorschotting van voordelige en nadelige exploitatiesaldi en van de interne rekening-courantverhoudingen. De deelnemingen zijn niet in de consolidatie betrokken, maar zijn opgenomen onder de financiële vaste activa.

Grondslagen voor waardering en resultaat

De waarderingsgrondslagen van de jaarrekening van de gemeente Groningen zijn in lijn met het BBV en de Financiële verordening. Voor waardering wordt uitgegaan van de historische kostprijs tenzij anders vermeld. Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico's die hun oorsprong hebben in het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de jaarcijfers.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- respectievelijk vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Materiële vaste activa

De Materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van verkrijgingprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijving en, voor zover van toepassing, duurzame waardeverminderingen. De complexen worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere verwachte opbrengstwaarde. Het verwachte negatieve eindresultaat op verliesgevendende plannen wordt contant gemaakt en gedekt door bijdragen uit reserve. Het resultaat op winstgevendende complexen wordt op jaarbasis bepaald door het saldo van de negatieve boekwaarde en de nog te maken kosten.

Erfpacht

In februari 2013 heeft de commissie BBV een aanbeveling gedaan over afkoopsommen uitgifte in erfpacht. Aanbevelingen van de commissie hebben een vrijblijvend karakter. De aanbeveling gaat over de administratieve verwerking van afkoopsommen erfpacht. Bij de herziening van de nota grondbeleid in 2014 zullen wij beoordelen hoe deze aanbeveling past binnen de Groningse situatie.

Afschrijven

Investerings worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. Als uitzondering is een annuïteiten afschrijving toegestaan voor:

- Aanleg rioleringen en publieke parkeergarages (gesloten financieringsstructuur);
- Investerings met specifieke (rijks)regelgeving.

Bij publieke parkeergarages en gebouwen die behoren tot het kernvastgoed wordt rekening gehouden met een restwaarde.

Op gronden en terreinen) wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn conform de lijst met afschrijvingstermijnen uit de Financiële verordening gemeente Groningen.

Financiële vaste activa

De onder de Financiële vaste activa opgenomen leningen aan derden worden gewaardeerd tegen nominale waarden. De belangen in deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of marktwaarde als deze lager is als de verkrijgingprijs.

Onderhanden werken

De onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vermoedelijke opbrengstwaarde (iederz) of tegen verkrijgingprijs van de nog niet voltooide opdrachten, verminderd met de voor deze opdrachten al ontvangen/ gedeclareerde subsidies (RO/EZ).

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, dan wel lagere marktwaarde.

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie, zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen als en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd kunnen worden aangemerkt. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde als de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich vooral voor als voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt als volgt bepaald: indien de werkelijke deurwaarderposten hoger zijn dan de voorziening wordt voorziening opgehoogd tot het werkelijke bedrag.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Reserves

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen en verliezen die zich hebben voorgedaan per balansdatum en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs kan worden geschat. De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale of contante waarde.

Langlopende schulden

Onder de langlopende schulden worden verstaan de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde vermindert met de aflossingen.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente zijn gewaarborgd, is buiten de telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Bepalingsgrondslagen resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voor zover noodzakelijk zijn ten laste van de exploitatie voorzieningen getroffen voor:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- Risico's inzake verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, respectievelijk schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie voor gepensioneerden, overlopende vakantiegeldaanpakken en dergelijke.

Voor arbeidskosten-gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming namelijk vier jaar. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) moet wel een verplichting worden gevormd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Financieel Perspectief

Financieel Perspectief

- 1. Financieel beeld 2013**
- 2. Financiële knelpunten**
- 3. Bezuinigingen**
- 4. Investerings**

Onderdelen

- Rekening 2013
- Verschillen tussen Rekening 2013 en Voortgangsrapportage 2013-II

Onderdeel 1

Rekening 2013

De gemeente heeft in 2013 een positief resultaat van 6,6 miljoen euro behaald. Met ingang van 2013 categoriseren we het resultaat niet meer in concern, bijzonder en dienstresultaat. We laten zien wat de bijzondere resultaten zijn en wat de rest van het resultaat is. Deze indeling is ook al in de Voortgangsrapportages die in 2013 aan uw raad zijn gestuurd, losgelaten. In deze rapportages werd alleen over het resultaat per programma weergegeven.

In onderstaande tabel staat het totale resultaat uitgesplitst naar bijzonder resultaat en overig resultaat. De resultaten in de kolom Rekening 2013 en Voortgangsrapportage 2013-II (VGR 2013-II) geven het resultaat weer ten opzichte van de actuele begroting. In de analyse van de resultaten zullen de afwijkingen ten opzichte van de VGR 2013-II per dienst op hoofdlijnen worden verklaard. Alle bedragen zijn in miljoenen euro's.

	Rekening 2013	VGR 2013-II	Vershil
Bijzonder Resultaat	-6,3	-7,9	1,6
Overig Resultaat	12,9	5,5	7,4
Totaal	6,6	-2,5	9,0

Bijzonder resultaat

Het bijzondere resultaat is 6,3 miljoen euro negatief en is als volgt opgebouwd:

Bijzondere Bijstand	0,7	V
Bouwleges	-3,0	N
Grondzaken overig	-0,8	N
Grondzaken: Mediation Tynaarlo	-2,5	N
Grondzaken: Suikerunie	-1,7	N
Parkeren	-0,9	N
SVH	1,7	V
Afvalstoffenheffing	0,3	V
Wet Kinderopvang	-0,4	N
Overige bijzondere resultaten	0,3	V
Totaal	-6,3	N

Toelichting**Bijzondere bijstand****V 0,7 miljoen euro**

Het voordeel betreft de meevallende kosten voor de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering. Dit bedrag bestaat uit een incidenteel voordeel van 0,5 miljoen euro op de eindafrekening over 2012 van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering. Daarnaast verwachten wij dat de afrekening van de aanvullende verzekering 2013 ook lager zal uitvallen. Het resultaat wordt hierdoor met 0,2 miljoen euro gunstig beïnvloed.

Bouwleges**N 3,0 miljoen euro**

Door de huidige economische omstandigheden zijn grote projecten wegens de crisis grotendeels uitgebleven. Ten opzichte van de actuele begroting legesinkomsten bouwactiviteit 2013 van 7,1 miljoen euro is 3,2 miljoen euro minder aan leges gerealiseerd. De afwijking ten opzichte van de raming leges 2013 is als volgt:

Leges projecten tot 200 duizend euro	-/- 1,559 miljoen euro
Leges projecten 200 duizend euro en meer	-/- 1,638 miljoen euro
Totaal	-/- 3,197 miljoen euro

Het totale resultaat bedraagt 2,995 miljoen euro negatief. Met name door het niet invullen van vacatureruimte en minder uitgaven op overige goederen en diensten is een kostenreductie gerealiseerd van 0,2 miljoen euro.

Grondzaken overig**N 0,9 miljoen euro**

Het resultaat op Grondzaken exclusief de Mediation Tynaarlo en de Exploitatielasten Suikerunie bedraagt 0,9 miljoen euro nadelig. Dit bestaat uit een nadeel van 1,4 miljoen euro de herziening van de grondwaarden van "In exploitatie te nemen gronden", een nadeel op de slotcalculatie Reitdiep I en II van 0,3 miljoen nadeel, een nadeel op de uitvoering van de motie erfpacht van 0,2 miljoen euro en een voordeel van 1 miljoen euro op de exploitatie van gemeentelijke bezittingen.

Grondzaken mediation Tynaarlo**N 2,5 miljoen euro**

In het verleden hebben de gemeenten Groningen en Tynaarlo afspraken gemaakt om bij een aantal projecten te gaan samenwerken, onder andere bij de ontwikkeling van de woonwijk Ter Borch en bij de ontwikkeling van de kantorenlocatie Kranenburg Zuid. De samenwerkingsovereenkomst is niet tot stand gekomen vanwege geschilpunten tussen beide partijen. Na mediation is afgesproken dat beide gemeenten ieder de helft van het tekort van 5 miljoen euro op de gezamenlijke grondexploitatie dragen.

Grondzaken Exploitatielasten Suikerunie**N 1,7 miljoen euro**

In 2012 zijn de richtlijnen omtrent activering van nog niet in exploitatie genomen gronden aangescherpt. Voor het Suikerunieterrein betekent dit dat we de jaarlijkse rente- en exploitatiekosten niet meer activeren om zo de boekwaarde niet verder op te laten lopen. In 2013 bedragen deze kosten 1,7 miljoen euro.

Parkeren**N 0,9 miljoen euro**

De begrote omzet bij een tweetal parkeergarages is niet gehaald. De Damsterdiepgarage had last van de werkzaamheden aan de aanleg van de busbaan Europaweg en de herinrichting van de Sontweg. Daarnaast bleef de omzet van de Rademarktgarage achter als gevolg van de recessie. Hierdoor is er 0,9 miljoen euro minder opbrengst gerealiseerd dan begroot. Hier tegenover staat een voordeel van 0,7 miljoen euro doordat de werkelijke rente voor de parkeergarages lager is dan die waar in de meerjarenprognose mee is gerekend. Verder is de begrote bijdrage van het OV-bureau niet gerealiseerd en is de ureninzet voor het uitvoeren van reguliere taken onjuist begroot wat samen een nadeel van 0,5 miljoen euro oplevert. Er is een nadeel op het straatparkeren van per saldo 0,2 miljoen euro. Dit bestaat weer uit een voordeel van 0,2 miljoen euro door lagere kapitaallasten omdat de invoering van card-only een jaar is doorgeschoven naar 2014 en een nadeel van 0,4 miljoen euro doordat er minder fiscale naheffingen zijn opgelegd.

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting**V 1,7 miljoen euro**

Er is een voordelig resultaat van 1,1 miljoen euro op het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting ontstaan door meer stortingen in het fonds vanuit reserveringen monumentenprogramma 2012, extra middelen startersleningen, extra middelen startersleningen Meerstad en ontvangen rente. Daarnaast is het fonds conform de dekkingsmogelijkheid die in de Voorjaarsbrief 2013 is opgenomen, met 0,6 miljoen euro verlaagd.

Afvalstoffenheffing**V 0,3 miljoen euro**

Dit voordeel komt door een aantal oorzaken. De opbrengst aan Afvalstoffenheffing is 0,3 miljoen euro hoger dan begroot. Dit komt doordat het werkelijke aantallen aansluitingen hoger ligt dan bij de begroting berekend (0,5 miljoen euro V). Hier tegenover staat een nadeel van 0,2 miljoen euro vanwege oninbare vorderingen. Binnen het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval zit verder een aantal afwijkingen dat per saldo nul is. Zo zijn de kosten voor het verwerken van kunststof hoger maar is ook de opbrengst hoger. Verder is de vergoeding voor papier lager maar die voor glas weer hoger.

Wet Kinderopvang**N 0,4 miljoen euro**

Door verlaging van de bijdrage uit het gemeentefonds en het per 1 januari 2013 schrappen van het extra beleidsgeld is er een tekort ontstaan op de kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie van afgerond 0,4 miljoen euro.

Overig**V 0,3 miljoen euro**

Overige kleinere afwijkingen op bijzondere resultaten tellen op tot 0,3 miljoen euro voordeel.

Overig Resultaat

Het resultaat exclusief het bijzondere resultaat, bedraagt 12,9 miljoen euro voordelig. Dit voordelige resultaat bestaat uit diverse afwijkingen waarvan de volgende afwijkingen het belangrijkste zijn:

Extra Beleid	9,5 V
Attero	-0,8 N
AU	4,0 V
BCF	0,6 V
Bezuinigingen	-4,7 N
BOSS	1,1 V
Eenmalige teruggave Fiscus	1,1 V
FLO	1,4 V
OZB	-0,8 N
Rente	2,5 V
Vorming - Vrijval Voorzieningen	-9,3 N
Balansdoorlichting	1,7 V
Bedrijfsafval	-0,6 N
BLS Liquid city	2,4 V
Busafrit Hoogkerk	1,3 V
Iederz	-0,9 N
ISV	0,7 V
Actieplan Jeugdwerkloosheid	1,4 V
SIMPLON	-0,6 N
Stormschade	-0,6 N
Subsidies	1,3 V
Grondig	0,7 V
Afwaardering vanuit project Regiotram	-2,9 N
Overig	4,4 V
Totaal	12,9 V

Toelichting

Vrijval extra beleid

V 9,5 miljoen euro

Jaarlijks ontstaat in de rekening een resultaat omdat beschikbare middelen voor extra beleid niet (geheel) worden uitgegeven. In principe dienen de beschikbare middelen extra beleid binnen twee jaren te worden besteed. In 2013 ontstaat een voordeel van 8,7 miljoen euro door vrijval van incidenteel extra beleid. Het gaat om de volgende middelen:

▪ Uit 2013:	Herewegviaduct (tijdelijke maatregelen)	43 V
▪ Uit 2013:	Akkoord van Groningen kenniscampagne	147 V
▪ Uit 2013:	Veiligheidsbeleid	179 V
▪ Uit 2013:	G-kracht	300 V
▪ Uit 2013:	Ruimte voor de binnenstad	80 V
▪ Uit 2013:	Duurzaamheid	250 V
▪ Uit 2013:	WMO	1.321 V
▪ Uit 2013:	BUIG	6.068 V
▪ Uit 2013:	Schuldhelp	70 V
▪ Uit 2013/2008:	Armoedebeleid	362 V
▪ Uit 2012/2011:	Cofinanciering Kennisprojecten	33 N
▪ Uit 2009:	Energiebesparing woningen	102 N
▪ Uit 2009:	0-db norm kamerverhuur	60 V
		<u>8.745 V</u>

Daarnaast is ook sprake van incidentele vrijval van structureel beschikbaar gesteld extra beleid. Wanneer structurele beschikbare middelen nog niet zijn ingezet, kunnen deze in het jaar vrijvallen. Structureel blijven de middelen beschikbaar voor het betreffende project. In 2013 is 0,8 miljoen euro van het structureel beschikbare extra beleid nog niet ingezet. Het gaat om:

▪ Uit 2011:	Wijkservicecentrum Lewenborg	4 V
▪ Uit 2010:	Huisvesting SOZAWA	481 V
▪ Uit 2009:	Project Oud en Nieuw	20 V
▪ Uit 2008:	Terreinwinst	62 V

▪ Uit 2007:	Terreinwinst	13	V
▪ Uit 2006:	Investeringsbijdrage programma fysiek	220	V
		<u>800</u>	<u>V</u>

Waar mogelijk betrekken we de vrijval bij de voorbereiding op de begroting 2015.

Attero **N 0,8 miljoen euro**
De aandeelhouderscommissie van Attero heeft besloten dat overname van Attero niet in 2013 plaats vindt. In de begroting hielden we rekening met een eenmalige uitkering van 800 duizend euro. Doordat de overname niet doorging is deze niet gerealiseerd.

Algemene uitkering **V 4,0 miljoen euro**
De algemene uitkering is 4,0 miljoen euro hoger uitgevallen dan we verwachtten. Hiervan wordt 5,8 miljoen euro veroorzaakt door plaatselijke ontwikkelingen. De belangrijkste voordelen ontstaan hier door het aantal lage inkomens, klantpotentieel, woonruimten en de omgevingsadressendichtheid. Het Rijk heeft deze hogere groei deels gecorrigeerd via de uitkeringsfactor. Dit levert een nadeel op dat verwerkt is in het onderdeel landelijke ontwikkelingen van 3,1 miljoen euro. De overige voordelen bestaan uit een nacalculatie van de uitkering uit het gemeentefonds in 2011/2012 en door voordelen op integratie-uitkeringen. Een uitgebreide toelichting op de algemene uitkering treft u aan in programma 15.

BTW compensatiefonds **V 0,6 miljoen euro**
Het resultaat bestaat voornamelijk uit meer compensabele BTW voor riolering (V 0,5 miljoen euro) en meer compensabele BTW op uitgaven vanuit het participatiebudget (V 0,4 miljoen euro). Hier tegenover staat een nadeel van 0,3 miljoen euro vanwege de aanpassing van de zogeheten mengpercentages die met de belastingdienst zijn afgesproken.

Bezuinigingstaakstellingen **N 4,7 miljoen euro**
Van de totale bezuinigingstaakstelling is binnen de jaarschijf 2013, 4,7 miljoen euro niet gerealiseerd. Onderbouwing en toelichting hiervan vindt plaats in de aparte rapportage bezuinigingen die periodiek aan de raad worden gepresenteerd.

BoSS **V 1,1 miljoen euro**
De vrijval op de budgetten uit het programma voor Bedrijfsvoering en Organisatieontwikkeling bedraagt 1,1 miljoen euro. In 2013 is het project Zaakgericht Werken niet uitgevoerd. Dit levert een voordeel van 0,4 miljoen euro op. Verder vallen de noodzakelijke opleidingskosten vanwege de organisatiewijzigingen 0,4 miljoen euro lager uit. Dit komt omdat het opleidingsprogramma grotendeels later uitgevoerd wordt en doordat een deel van de kosten die wel gemaakt zijn, ten laste van het gecentraliseerde opleidingsbudget gebracht zijn. Daarnaast is er door herprioritering binnen het totale programma 0,3 miljoen euro vrijgemaakt voor het project herhuisvesting gemeentelijke organisatie.

Teruggaaf basispremie WAO/WIA 2013 **V 1,1 miljoen euro**
Vanuit het Belastingplan 2014 krijgen werkgevers een eenmalige compensatie op de basispremie WAO/WIA die in de periode 1 januari tot en met 30 juni 2013 betaald is.

Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) **V 1,4 miljoen euro**
In 2013 is eenmalig 2,2 miljoen euro ontvangen van het ministerie van VWS als vergoeding voor de kosten van het FLO-overgangsrecht van 2006 tot en met 2013 voor de ambulancedienst. Rekening was gehouden met 0,7 miljoen euro. Hier tegenover staan de salariskosten van de nog actieve medewerkers, de kosten van enkele medewerkers die met FLO zijn en de kosten van het FLO-overgangsrecht voor zowel de actieve als de niet meer-actieve medewerkers. Per saldo resteert een voordeel van 1,4 miljoen euro.

Onroerende Zaakbelasting (OZB) **N 0,8 miljoen euro**
Het nadeel heeft een aantal oorzaken. In de eerste plaats valt de economische waarde van de woningen en bedrijven in de stad aanzienlijk lager uit dan ten tijde van de besluitvorming van de tarieven in het najaar van 2012 werd voorzien. Op dat moment waren de taxaties van de woningen en bedrijven niet afgerond. Voor het niet getaxeerde deel moesten aannames gedaan worden. In werkelijkheid vielen de taxaties lager uit dan destijds aangenomen werd. Dit levert een nadeel op van 0,3 miljoen euro.

De tweede oorzaak is het huidige economische klimaat. Die leidt er toe dat met name grote bedrijven kritischer naar de WOZ-waarde kijken en zich ook laten bijstaan door professionele belastingadviseurs. Door deze bezwaarprocedures is de opbrengstderving 0,4 miljoen euro hoger dan geraamd. Tenslotte komt de economische crisis ook tot uitdrukking in en een toename van de

oninbare vorderingen (meer failliete bedrijven en meer huishoudens in de schuldenregeling). Dit leidt tot een nadeel van 0,1 miljoen euro.

Saldo financieringsfunctie**V 2,5 miljoen euro**

Het voordelige resultaat op de financieringsfunctie is 2,5 miljoen euro. Dit resultaat bestaat uit een aantal onderdelen. Allereerst is er een voordeel van 2,2 miljoen euro op de korte mismatchfinanciering en een voordeel van 1,2 miljoen euro op nieuwe leningen doordat de marktrente aanmerkelijk lager was dan de begrote rente. Daar staat tegenover dat door toepassing van de korte mismatchfinanciering we gemiddeld genomen rood hebben gestaan op onze rekening courant terwijl we uitgingen van een positief saldo. Dit kostte 0,6 miljoen euro. Verder hadden we een nadeel van 0,5 miljoen euro doordat we minder eigen financieringsmiddelen (reserves) beschikbaar hadden waardoor we meer leningen afgesloten hebben dan we in de begroting hebben geraamd.

Vorming en vrijval voorzieningen**N 9,3 miljoen euro**

In 2013 is een aantal nieuwe voorzieningen ingesteld of gedoteerd aan bestaande voorzieningen. De eerste is de Voorziening Individueel Loopbaanbudget (0,5 miljoen euro). Deze voorziening is bedoeld ter afdekking van het recht dat ambtenaren met ingang van 2013 hebben op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van 500 euro per jaar voor de jaren 2013 t/m 2015. Het recht op het bedrag uit 2013 kan ook in 2014 en 2015 uitgeoefend worden, vandaar dat op basis van een inschatting een voorziening is gevormd.

Tweede voorziening betreft een Reorganisatievoorziening van 5.4 miljoen euro. Deze is bedoeld om de kosten van boventaligheid vanwege de vorming van het SSC af te dekken. Verder is een voorziening Naheffing Ipads van 0,2 miljoen euro ingesteld. Vanaf 2011 heeft de gemeente Groningen tablets in gebruik. Het gebruik hiervan is fiscaal belast. Tot nu toe is nog geen belasting hierover afgedragen. Over de jaren 2011, 2012 en 2013 zal naar verwachting een naheffing van 0,2 miljoen euro plaats vinden. Tevens is 0,3 miljoen euro aan de voorziening wachtgeld wethouders gedoteerd om toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Verder is per saldo 2,3 miljoen euro gedoteerd aan de Voorziening dubieuze debiteuren. De toevoeging bestaat uit het opnemen van een vordering van 2,5 miljoen euro die wij op de provincie Groningen hebben. Hier tegenover staat een vrijval van 0,2 miljoen euro.

Laatste nieuw gevormde voorziening betreft de Voorziening Leegstand Gebouwen. Met de reorganisatie zijn een tweetal gebouwen (Waagstraat en Eendrachtskade) leeg komen te staan terwijl de huurcontracten voor deze panden nog doorlopen tot 2015 respectievelijk 2014. Boekhoudregels schrijven voor dat de waarde van deze doorlopende contracten in een voorziening worden gedoteerd zodat het verlies direct genomen wordt.

Tegenover de dotaties aan deze voorzieningen staat de vrijval op de voorziening Volkshuisvesting (0,3 miljoen euro) en het opheffen van de voorziening voor de Gideonbrug/Rijksweg A7 (0,3 miljoen euro).

Vrijval balansposten**V 1,7 miljoen euro**

In 2013 is een aantal balansposten vrijgevallen. Eerste is dat in 2003/2004 de subsidie niet-fysieke stadseconomie met het ministerie van Economische Zaken is afgewikkeld. Bij afwikkeling is een verplichting van 1,1 miljoen euro opgenomen met oog op het exploitatietekort van Marketing Groningen. Inmiddels worden bijdragen aan Marketing Groningen zowel door gemeente als Provincie via de begrotingen gedekt waardoor de verplichting kan vrijvallen. Bij het faillissement van H&S is in 2004/2005 een aantal facturen voor in totaal 0,4 miljoen euro niet betaald. Inmiddels is deze zaak afgesloten en is verklaard dat er wederzijds geen verplichtingen meer zijn waardoor het totaalbedrag aan facturen kan vrijvallen. Laatste post betreft waarborgsommen voor parkeerpassen. Door niet in gebruik zijnde parkeerpasjes kan 0,2 miljoen euro vrijvallen.

Inzamelen en verwerken bedrijfsafval**N 0,6 miljoen euro**

Door sterke concurrentie op de markt voor bedrijfsafval zijn de prijzen lager dan verondersteld en wordt er een lager tonnage ingezameld.

Bezuiniging Vrijval BLS project Liquid City**V 2,4 miljoen euro**

Vanuit het project Intense Stad (2003) is het project Liquid City bedacht. Dit project behelst om op de plek van de sporthal De Wijert een combinatie van een sporthal met daar bovenop intensieve woningbouw (torens) met appartementen te realiseren. Vanwege de recessie is de markt voor appartementen is de laatste jaren ingestort. In de nieuwe plannen is geen woningbouw meer opgenomen. Hierdoor kunnen de voor dit project gereserveerde BLS-middelen van ruim 2 miljoen euro vrijvallen.

Bezuiniging Bus toe- en afrit Hoogkerk **V 1,3 miljoen euro**
Om de doorstroming van het busverkeer te verbeteren wordt een aparte op- en afrit gerealiseerd. Daarmee verbetert de bereikbaarheid van de Stad. Dit project is onderdeel van het pakket maatregelen dat klaar moet zijn voor de verbouwing van de Zuidelijke Ringweg. De incidentele bezuiniging van 1,3 miljoen euro is gerealiseerd door RSP middelen als dekking voor dit project in te zetten. Hierdoor zijn eigen middelen die in het project zitten “vrijgespeeld”.

Iederz **N 0,9 miljoen euro**
Een kleine 0,6 miljoen euro verslechtering wordt veroorzaakt door de versterkte transitie. Er is gekozen voor afbouw van het beschutte bedrijf (woonconfectie en industrie). Medewerkers die hiertoe in staat worden geacht, worden voorbereid op een externe detachering. De tijd die hiermee is gemoeid, kan niet aan productie worden besteed. Hiermee is geen rekening gehouden in de begroting 2013. Tegelijkertijd zien we dat het aantal medewerkers dat in deze tijd gedetacheerd kan worden, kleiner is dan we eind 2012 hadden verwacht. Dit heeft een beperkte overcapaciteit tot gevolg. Verder zijn de opbrengsten uit detacheringen en begeleid werken achtergebleven met totaal 0,2 miljoen euro bij de begroting. Door de Wet Uniformering Loonbegrip is er een nadelig subsidieresultaat van 0,4 miljoen euro gerealiseerd. Overige kleine afwijkingen telt op tot 0,1 miljoen euro voordelig.

ISV **V 0,7 miljoen euro**
Het voordeel ontstaat doordat projecten nog niet zijn afgerond. Voor een uitgebreid overzicht van de besteding van de ISV budgetten wordt verwezen naar bijlage 8 Bestedingen ISV in dit boekwerk.

Actieplan Jeugdwerkloosheid **V 1,4 miljoen euro**
Eind 2013 heeft het Rijk 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld voor uitvoering van het Actieplan Jeugdwerkloosheid 2. Van dit bedrag is 0,3 miljoen euro besteed aan bijdragen voor de sub-regio's. De overige 1,4 miljoen euro wordt in 2014 besteed.

Simplon **N 0,6 miljoen euro**
Op 26 november 2013 werd het faillissement van Simplon uitgesproken. Hierdoor is de lening die aan Simplon is verstrekt, afgeboekt ten laste van het resultaat in 2013.

Stormschade **N 0,6 miljoen euro**
Op 28 oktober 2013 trok een zware storm over Nederland. De extra kosten voor herstel en noodzakelijke opruimkosten bedroegen 0,6 miljoen euro.

Subsidies **V 1,3 miljoen euro**
Het voordeel op subsidies betreft diverse afwijkingen met diverse oorzaken. Zo zijn subsidiabele kosten lager uitgevallen, is er geen beroep gedaan op bepaalde subsidies of zijn besparingen doorgevoerd. Dit levert 0,5 miljoen euro voordeel op. Daarnaast ontstaat een vrijval van 0,8 miljoen euro door afrekeningen van subsidies van voorgaande jaren.

Project Grondig **V 0,7 miljoen euro**
Met het project Grondig wordt op programmatische wijze de bodemkwaliteit van alle gemeentelijke eigendommen onderzocht. In 2013 is de pilot afgerond. De rest van het project zal in 2014 uitgevoerd worden. Hierdoor is van het beschikbare 0,7 miljoen euro niet uitgegeven.

Afwaardering vanuit project Regiotram **N 2,9 miljoen euro**
Bij het project RegioTram hebben we afspraken gemaakt over hoe om te gaan met de verdeling van gemaakte kosten door gemeente en provincie bij het stopzetten van het project. De afspraak is de kosten gelijk te verdelen tussen beide partijen. Het gaat hierbij om de volgende kosten:
- Kosten verleggen derde ingang Boterdieppgarage 2,1 miljoen euro
- Kosten verleggen kabels en leidingen Vrydemalaan 0,7 miljoen euro
Deze kosten tellen op tot 2,8 miljoen euro. Bij het stopzetten van de RegioTram is al rekening gehouden met het gemeentelijke deel van de kosten (de helft van de deze kosten). Daarnaast is sprake van een daling van de waarde van de aangekochte appartementen en woonboten. Volgens de huidige inschatting bedraagt de waardedaling ten opzichte van de huidige boekwaarde 2,2 miljoen euro.

In totaal komen de kosten daarmee uit op 5 miljoen euro. Volgens de afspraak worden deze kosten gelijk tussen gemeente en provincie verdeeld. Vooruitlopende op de nacalculatie nemen we naast het hierboven genoemde nadeel (het gemeentelijk deel van de kosten), nog een nadeel mee in deze rekening. Het betreft het afboeken van de nog openstaande boekwaarde van het project RegioTram van 0,4 miljoen euro. Dit betreft vooral gemeentelijke plankosten. Met dit nadeel was

al rekening gehouden bij het stopzetten van de RegioTram in 2012. Het totale nadeel komt daarmee op 2,9 miljoen euro.

Een deel van het nadeel van 2,9 miljoen euro hadden we al voorzien. In totaal gaat het om 2,4 miljoen euro. Hiervoor zijn middelen geoormerkt gereserveerd in de AER. De nacalculatie van de RegioTram wordt dit jaar aan u voorgelegd.

Diverse posten kleiner dan 0,5 miljoen euro

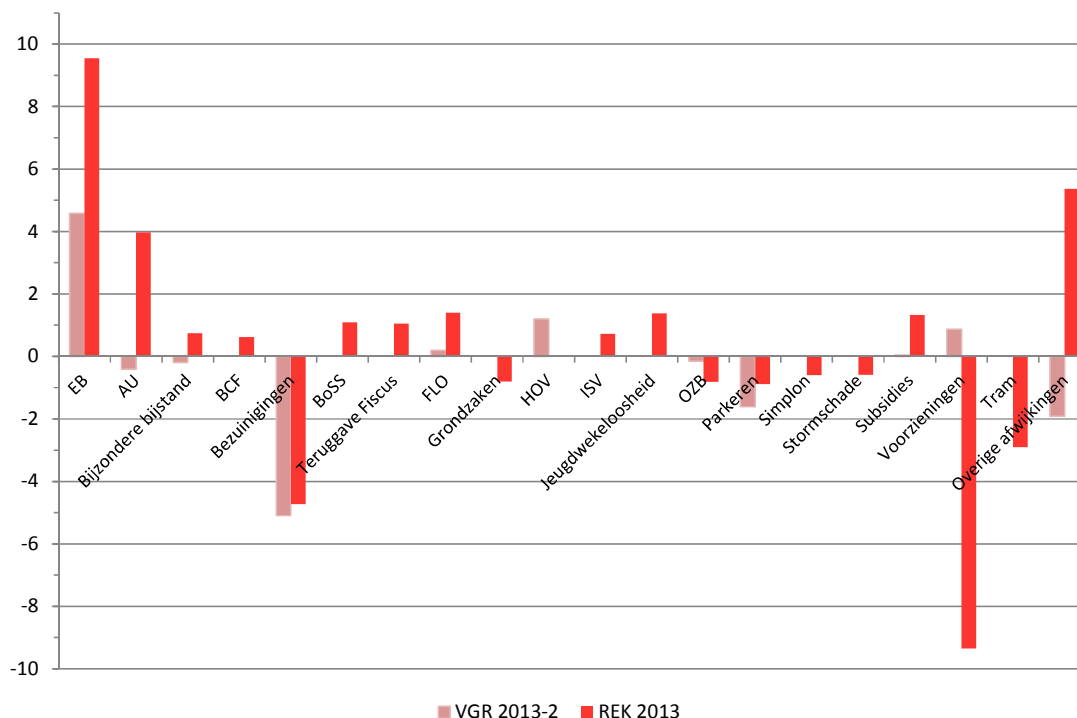
V 4,4 miljoen euro

Een groot aantal posten telt op tot een voordeel van 4,4 miljoen euro. Deze voordelen hebben nagenoeg allemaal het karakter van bedrijfsvoeringbudgetten. Te denken valt aan vrijval van kapitaallasten, afdelingsbudgetten en overige budgetten voor uitvoeringskosten.

Een aantal voordelen is ontstaan van uit de bijsturingsmaatregelen die we in de Voorjaarsbrief 2013 hebben genomen om verwachte tekorten in 2013 te mitigeren. Van deze maatregelen voor in totaal 24,7 miljoen euro, had 9,6 miljoen euro betrekking op exploitatieposten. Van deze 9,6 miljoen euro is uiteindelijk 8,2 miljoen euro gerealiseerd. Een aantal grotere posten zijn als een apart resultaat gepresenteerd, een aantal kleinere gerealiseerde voordelen is hier zichtbaar.

Verschillen tussen Rekening 2013 en Voortgangsrapportage 2013-II

In Voortgangsrapportage 2013-II (VGR 2013-II) verwachtten we een nadeel van 2,5 miljoen euro. Daarmee is het rekeningresultaat 2013 en de prognose in de voortgangsrapportage 9 miljoen euro voordeliger. In onderstaande grafiek zijn deze resultaten ten opzichte van de VGR2013-II weergegeven.

Vrijval Extra Beleid (V 4,6 miljoen euro)

Het tekort op de inkomensvoorziening BUIG valt 3,7 miljoen euro lager uit. Dit wordt veroorzaakt doordat het definitieve budget 2013 hoger is uitgevallen. Dit werd eind september bekend. Hierdoor kan een groter deel van het extra beleidsgeld vrijvallen. Daarnaast is in het tweede halfjaar een minder groot beroep gedaan op de bijzondere bijstand waardoor 0,4 miljoen euro van het extra beleidsgeld kan vrijvallen. Tenslotte kan als gevolg van het voordelige resultaat op de bedrijfsvoering bij de GKB een bedrag van 70 duizend euro aan extra beleidsgeld vrijvallen.

Daarnaast ontstaat een voordeel van 0,7 miljoen euro op het extra beleid dat voor de WMO is toegekend. Dit komt door minder vraag naar individuele voorzieningen. Deze vraag is lastig voorspelbaar.

Algemene Uitkering (V 4,4 miljoen euro)

Ten opzichte van de tweede tussenrapportage 2013 zijn de effecten van de september- en decembercirculaire 2013 verwerkt. Gezien de datum van verschijnen van deze circulaire is deze afwijking is niet voorzienbaar.

Bijzondere bijstand (V 0,9 miljoen euro)

Medio oktober 2013 is de eindafrekening van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering over het kalenderjaar 2012 ontvangen. Deze afrekening valt 0,5 miljoen euro lager uit dan het bedrag dat is verantwoord in de jaarrekening 2012. De afrekening over 2013 ramen we ook lager waardoor de kosten voor de aanvullende ziektekostenverzekering in 2013 ongeveer 0,4 miljoen euro lager uitvallen. Tenslotte vallen ook de kosten van bijzondere bijstand mee.

BCF (V 0,6 miljoen euro)

De afwijking zit vooral in de relatief hoge uitgaven m.b.t. riolering in de tweede helft van het jaar waardoor de compensabele BTW hoger uitkomt dan verwacht bij VGR2013-II. Dit was deels voorzienbaar.

Bezuinigingen (V 0,4 miljoen euro)

Bij VGR II werd verwacht dat 5,1 miljoen euro in 2013 niet meer realiseerbaar was. Toch is voor een aantal taakstellingen nog dekking gevonden.

BoSS (V 1,1 miljoen euro)

Ten tijde van VGR2013-II was niet te kwantificeren welke activiteiten rond de organisatieontwikkeling tot uitvoering zouden komen in de tweede helft van het jaar en welke zouden doorlopen tot in 2014. Het ging hier om afronden van de plaatsingsgesprekken, de implementatie van PIJOFACH, de vorming van het SSC en de CS, de planning van de bijbehorende opleidingstrajecten, de noodzakelijke aanpassingen van kantoorlocaties en bijbehorende werkplekinrichting en de daaropvolgende verhuisoperaties. Dat er sprake zou zijn van een afwijking was voorzienbaar maar moeilijk kwantificeerbaar.

Teruggave Fiscus (V 1,1 miljoen euro)

De afwijking komt voort uit het Belastingplan 2014. Het Belastingplan 2014 is in november 2013 door de Tweede Kamer en in december 2013 door de Eerste Kamer aangenomen. Wij hebben eind december een beschikking van de belastingdienst ontvangen.

FLO (V 1,2 miljoen euro)

Het was niet voorzienbaar wanneer het ministerie van VWS de declaratie FLO-overgangsrecht ambulancedienst over 2006 - 2012 zou afwikkelen. Er is wel steeds gerapporteerd dat de afwikkeling nog moest plaatsvinden en dat dit dan tot een resultaat zou leiden.

Resultaat Grondbezit (N 0,8 miljoen euro)

Resultaat is afhankelijk van exploitatieresultaten, verkoopresultaten en de boekwaarde van gronden. Deze zijn moeilijk te voorspellen en waren bij VGR-II nagenoeg niet te voorzien.

HOV (N 1,2 miljoen euro)

Bij deze mogelijke bezuiniging was al het voorbehoud gemaakt dat deze pas gerealiseerd kan worden als er overeenstemming is met de Provincie. Vanwege uitblijven van deze overeenstemming is vanuit het voorzichtigheidsbeginsel deze bezuiniging niet ingeboekt.

ISV (V 0,7 miljoen euro)

Het resultaat op ISV is een gevolg van langere doorlooptijden dan we hadden verwacht. Voor een aantal (wijkvernieuwing)projecten zijn er bijdragen begroot in 2013. Vertraging van deze projecten leidt tot vrijval in 2013. Deze resultaten waren voor een deel te voorzien bij Voortgangsrapportage 2013-II.

Jeugdwerkloosheid (V 1,4 miljoen euro)

Eind 2013 heeft het Rijk 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld voor uitvoering van het Actieplan Jeugdwerkloosheid 2. Hiervan is in 2013 nog maar 0,3 miljoen euro besteed.

OZB (N 0,8 miljoen euro)

De afwijkingen ten opzichte van VGR2013-II kennen dezelfde oorzaken als het resultaat zelf. Economische waardebeoordeling, inkomstenderving door bezwaarprocedures en oninbare vorderingen. Deze oorzaken zijn lastig kwantificeerbaar.

Parkeren (V 0,7 miljoen euro)

De afwijking bestaat nagenoeg geheel uit een voordeel doordat de werkelijke rente op parkeergarages lager is dan die waar in de meerjarenprognose en dus begroting rekening mee is gehouden. Deze afwijking was geheel voorzienbaar.

Simplon (N 0,6 miljoen euro)

Het faillissement van Simplon is eind november 2013 uitgesproken. Dit was ten tijde van VGR2013-II niet te voorzien.

Stormschade (N 0,6 miljoen euro)

Dat er eind oktober een zware storm over Nederland zou trekken en aanzienlijke schade zou veroorzaken was ten tijde van VGR2013-II niet te voorzien.

Subsidies (V 1,3 miljoen euro)

Op het moment van opstellen van VGR2013-II werd er nog vanuit gegaan dat de subsidies zouden worden weggezet. Dit blijkt niet het geval geweest te zijn. Daarnaast waren de afrekeningen van voorgaande jaren waren op het moment van het opstellen van VGR11 nog niet afgerond.

Voorzieningen (N 10,2 miljoen euro)

De mogelijke vorming van een Reorganisatievoorziening is als een onzekerheid ten aanzien van het resultaat bij VGR2013-II gemeld. De hoogte van deze voorziening kon pas begin 2014 bepaald worden. De afwijking is dus voorzien maar was toentertijd niet kwantificeerbaar. Ook de vorming en vrijval van de overige voorzieningen waren ten tijde van VGR2013-II (deels) voorzienbaar maar niet kwantificeerbaar.

Afwaardering Regiotram (N 2,9 miljoen euro)

We nemen nu, vooruitlopend op de nacalculatie ons eigen deel in deze kosten alsmede de verdere afwaardering van verwervingen voor het project. Deze kosten waren voorzienbaar.

Overige afwijkingen (V 7,3 miljoen euro)

Deze afwijking is een optelling van een veelvoud aan relatief kleine verschillen. Er zijn twee grote posten. Eerste betreft de organisatiekosten van RO/EZ die 1,7 miljoen euro gunstiger uitvalt. Verder is er bij de werkmaatschappij Oosterpoort/Schouwburg een voordelige afwijking van 0,5 miljoen euro.

In de Gemeentebegroting 2013 is een aantal knelpunten opgenomen in deel 4 Financieel Perspectief voor de jaren 2013 en 2014. In de doorlopende cyclus van begroting, najaarsnota, voorjaarsbrief en rekening worden de financiële knelpunten continu beoordeeld en bewaakt en wordt indien nodig over de knelpunten besloten.

In de Gemeenterekening 2013 geven we alleen een korte opsomming van de stand van zaken van de in de begroting 2013 genoemde knelpunten. In de Voorjaarsbrief 2014, in voorbereiding op de begroting 2015, geven we een actueel en totaal beeld van de knelpunten.

Knelpunten rekening 2013

1. Knelpunten onderwijs

De onderhandelingen over de doorbetaling tussen gemeente en het bijzonder onderwijs hebben geleid tot een geheel 'onverplichte schikking in der minne onder finale kwijting'. Bij de Begroting 2013 heeft uw raad reeds 6,1 miljoen euro beschikbaar gesteld ter dekking van deze afwikkeling. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

2. Groninger Museum

Bij de nacalculatie in 2013 is het voordelig resultaat toegevoegd aan de voorziening Groninger Museum ter afdekking van de jaarlijkse dotatie. De jaarlijkse dotatie van 100 duizend euro is met ingang van 2014 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

3. Uitvoering Wet Buig

We verwachten in 2014 en verder een tekort op de uitvoering wet BUIG omdat het huidige verdeelmodel van de wet BUIG niet adequaat werkt voor de stad Groningen. Deze verdeelstoornis in het model is door het Rijk erkend. In de afgelopen jaren zijn we hierin gecompenseerd met een Meerjarige Aanvullende Uitkering (MAU). Er bestaat nog onduidelijkheid vanuit het Rijk over de voortzetting van de MAU. Vooralsnog gaan we uit van een toekenning van de MAU in 2014, met een eigen risico van 5% (7,1 miljoen euro). Op basis van onze berekeningen verwachten we in 2014 een tekort van 9,3 miljoen euro. Door toekenning van de MAU bedraagt ons tekort maximaal 7,1 miljoen euro. Dit bedrag hebben we in 2014 opgenomen als knelpunt. Het verwachte tekort voor 2015 is meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

4. Damsterdiep

Bij de bouw van de parkeergarage Damsterdiep is vertraging ontstaan als gevolg van verzakkingen in de directe omgeving. De verdragingskosten komen voor rekening van de gemeente. In de Rekening 2012 zijn de uiteindelijke kosten als een nadeel gepresenteerd. Een deel (4,2 miljoen euro) is gedekt door middelen die uw raad in de Begroting 2013 had opgenomen. De rest (0,5 miljoen euro) is gedekt uit de AER. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

5. iederz

Voor de komende jaren verwachten we dat het subsidietekort ongeveer op hetzelfde niveau blijft. Het aantal SW-ers loopt jaarlijks wel met ongeveer 5% per jaar terug. Dit betekent dat het subsidietekort per SW-er oploopt. Dit wordt veroorzaakt door de korting van de rijkssubsidie met 500 euro per jaar vanaf 2015 tot en met 2020. Het uitvoeringstekort verslechtert in plaats van dat dit in drie jaar tijd wordt weggewerkt. Hiervoor zijn twee oorzaken:

Verlaging van het tekort moet voor een belangrijk deel worden gerealiseerd door het terugbrengen van de kosten van huisvesting. De nieuwe uitvoeringsorganisatie heeft hierop geen invloed. Sowiezo is het de vraag of de kosten van de gebouwen aan de Peizerweg op de korte termijn beïnvloedbaar zijn. De opgedragen taakstelling is daardoor voor circa 75% niet realiseerbaar door iederz.

De daling van het aantal SW dienstverbanden leidt ook tot een vermindering van de detachingsvergoeding. Nieuwe detacheringen van mensen die vanaf 1-1-2015 tot de gemeentelijke doelgroep gaan behoren, leveren de gemeente geen geld meer op. In plaats van een detachingsvergoeding van de werkgever van 10 duizend euro, ontvangt de gemeente van het Rijk 5.500 euro per persoon. Hiervan moeten de kosten van de gemeente worden betaald. Dit betekent dat we vanaf 1-1-2015 voor elke gedetacheerde 4.500 euro minder inkomsten ontvangen.

Op basis van het meerjarenbeeld dat vorig jaar is aangeleverd heeft uw raad tot en met 2017 extra beleidsmiddelen beschikbaar gesteld. Ten opzichte van dit meerjarenbeeld treedt een verslechtering op die oploopt van 0,6 miljoen euro in 2014 tot 1,8 miljoen euro in 2017. In 2018 bedraagt het tekort 6,4 miljoen euro omdat er extra beleidsmiddelen zijn toegekend tot en met 2018.

6. Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN)

Wij dragen sinds 2008 financieel bij aan de organisatiekosten van het SNN. Het betreft de kosten van de diverse bestuurssecretariaten en de uitvoeringskosten. De kosten zijn jaarlijks 112 duizend euro. Deze bijdrage is met ingang van 2014 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

7. Noodopvang asielzoekers

In het collegeprogramma over de verslagperiode is opgenomen dat de gemeente, als dat noodzakelijk is, zorgt voor noodvoorzieningen voor asielzoekers. Hiervoor worden jaarlijks incidentele middelen ter beschikking gesteld. Het gaat hierbij om verstrekkingen voor knelpunten in de noodopvang, verstrekkingen voor kinderen van mensen zonder rechtmatig verblijf in Nederland en leefgeld-verstrekking voor ex-AMV's (Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen). Verder wordt ook de uitvoering van het project ondersteuning ex-AMV's uit dit budget gefinancierd. Het aantal asielzoekers in de gemeente is sterk afhankelijk van landelijke beleidsontwikkelingen. Zeker is dat ook in 2014 nog een substantieel aantal asielzoekers is aangewezen op ondersteuning van de gemeente. De kosten hiervan bedragen naar schatting 345 duizend euro.

8. Leerlingenvervoer

In voorgaande jaren hebben we geconstateerd dat de lasten van het leerlingenvervoer de beschikbare budgetten De oorzaken van het tekort zijn divers; meer kilometers door nieuwe wijken, tariefsverhoging in de branche en meer leerlingen. De toekenning van leerlingenvervoer is een openeinderegeling gebaseerd op een gemeentelijke verordening. Beperking van het aantal leerlingen is niet zonder meer mogelijk. Vanwege het contract met de vervoerder is het komende jaar ook niet mogelijk te bezuinigen op de kwaliteit van het vervoer.

In februari 2013 hebben we uw raad geïnformeerd over ons besluit om de bezuinigingsmaatregelen samen te laten vallen met de aanbesteding van het vervoer in januari 2014. De financiële effecten hiervan worden merkbaar bij het ingaan van het nieuwe contract per augustus 2014. Voor 2014 resteert een verwacht tekort van 130 duizend euro. Overigens is in 2013 een beperkt voordeel op het Leerlingenvervoer gerealiseerd.

9. Gemeenschappelijke regeling (GR) Meerstad

In de nu afgeslankte vorm van de GR is onze bijdrage aan de GR Meerstad organisatie 112 duizend euro. Deze bijdrage is voor 2014 incidenteel en met ingang van 2014 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

10. Bijdrage OV bureau

De jaarlijkse bijdrage aan het OV-bureau is 159 duizend euro. Deze bijdrage is voor 2014 incidenteel en met ingang van 2015 structureel in de begroting opgenomen. Daarmee is dit knelpunt opgelost.

11. Plankosten Zuidelijke Ringweg en Spoorse projecten

Voor onze grote infrastructurele investeringsprojecten maken we plankosten. Die kunnen we niet uit de reguliere middelen bekostigen en kunnen niet worden verhaald op de beschikbare RSP budgetten. Voor 2013 (1,1 miljoen euro) en 2014 (0,5 miljoen euro) zijn middelen beschikbaar gesteld. Er resteert een knelpunt voor de plankosten Stationsgebied 4^e kwartaal 2014 en voor alle genoemde projecten voor de jaren 2015 en verder.

12. Friciekosten SOZawe

Bij de begroting is een inschatting gemaakt van de friciekosten als gevolg van de reorganisatie bij SOZawe. Hiervoor is in de jaarschijf 2014 95 duizend euro gereserveerd.

13. Armoedebeleid

Voor de uitvoering van het armoedebeleid en de schuldhulpverlening is extra beleidsgeld uitgetrokken in 2014 en 2015. Ook het Rijk stelt extra geld beschikbaar voor de mensen die van een minimum inkomen moeten rondkomen. Vooralsnog lijkt het erop dat de bestaande knelpunten voor het armoedebeleid en de schuldhulpverlening met de inzet van een groot deel van deze middelen zijn opgelost.

14. Tekort Stadstoezicht

In 2011 hebben we toezichhoudende en handhavende taken in de openbare ruimte gebundeld in het organisatieonderdeel Stadstoezicht. In 2013 bleek dat er bij Stadstoezicht tekorten waren. Er is een onderzoek gedaan naar de oorzaak daarvan, hetgeen heeft geresulteerd in een Verbeterplan Stadstoezicht, waarin hoofdlijnen zijn opgenomen voor verbeteringen. Op basis van dit plan is voor 2014 een begroting opgesteld, waarbij rekening is gehouden met de ontwikkeling en risico's, die op dat moment bekend waren. In drie jaar tijd zal Stadstoezicht toegroeien naar een solide organisatie.

Op basis hiervan is in 2014 structureel 540 duizend euro, oplopend tot structureel 620 duizend euro in 2016, ter beschikking gesteld. Daarnaast is voor de jaren 2014, 2015 en 2016, 250 duizend euro incidenteel beschikbaar. Dit laatste bedrag is bedoeld voor extra capaciteit, die noodzakelijk is om te komen tot verdere kwalitatieve verbetering op diverse onderdelen.

15. Verkeerseducatie

Het verkeerseducatieprogramma behelst het aanbieden van educatieprojecten aan kinderen en jongeren. Deze categorie verkeersdeelnemers is het meest kwetsbaar. Ook jonge automobilisten verdienen extra aandacht in verband met een piek in de ongevallencijfers in juist deze categorie verkeersdeelnemers. In de begroting 2014 is er voor gekozen hier geen middelen meer voor beschikbaar te stellen.

16. Ruimte voor binnenstad

Ruimte voor de binnenstad is bedoeld om de aantrekkingskracht van de binnenstad te vergroten. In 2013 wilden we de volgende onderwerpen oppakken: de stadsdistributie, visie op de Grote Markt en op de economische toekomst van de binnenstad. In 2013 hebben we er voor gekozen om 80 duizend euro op dit project te bezuinigen.

17. Projectkosten organisatieontwikkeling

In 2013 staan verschillende organisatieontwikkelingstrajecten op de agenda, zoals de vorming van het shared service center, de samenvoeging van (delen van) SOZawe en iederz en de vorming van een concernstaf. Deze trajecten dienen in principe uit de bestaande uitvoerings- en programmabudgetten te worden gedekt. Dit zal echter niet in alle gevallen mogelijk zijn. Voor deze kosten is in 2013 een bedrag van 500 duizend euro geraamd.

18. Knelpunten maatschappelijk domein

Binnen het maatschappelijk domein is sprake van een aantal taakstellingen. Over de bezuinigingstaakstelling op het maatschappelijke domein en het tekort op de uitvoeringskosten rapporteren we via de voortgangsrapportage van de bezuinigingen.

Het weerstandsvermogen en de bezuinigingen worden afzonderlijk behandeld in deze jaarrekening.

BEZUINIGINGEN

Wij rapporteren uw raad tweemaal per jaar over de voortgang en de risico's bij de realisatie van de bezuinigingen. Voor de uitgebreide beschrijving van de bezuinigingsmaatregelen verwijzen we u naar deze Voortgangsrapportages Bezuinigen.

Wij hebben voor de collegeperiode 2011-2014 een bezuinigingspakket uitgewerkt van 45,1 miljoen euro, dat is vastgesteld door uw raad (november 2010 en februari 2012). In de 9de Voortgangsrapportage bezuinigen 2011-2014 (november 2013) verwachtte we een tekort van 5,2 miljoen euro. Nu bij de rekening is voor 4,7 miljoen euro niet structureel of incidenteel gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt door de saldering van kleine positieve en negatieve afwijkingen.

Bij de begroting 2014 (november 2013) hebben we tevens aangegeven dat een aantal taakstellingen uit het bezuinigingspakket 2011-2014 niet meer zijn te realiseren. Uw raad heeft hiervoor 7,6 miljoen euro gereserveerd. We doen bij de 10de Voortgangsrapportage Bezuinigen (juni 2014) een voorstel voor de concrete invulling hiervan.

Bij de begroting 2014 zijn nieuwe bezuinigen vastgesteld voor de jaren 2014-2017 ter hoogte van 47,1 miljoen euro incidenteel en 27,8 miljoen euro structureel. De voortgang en de stand van zaken van deze bezuinigen worden opgenomen in de Voortgangsrapportage bezuinigen.

INVESTERINGEN

In 2013 is, exclusief grondexploitaties, voor 72,9 miljoen euro geïnvesteerd. Hier gaan wij nader in op die investeringen in relatie tot de daarvoor beschikbaar gestelde kredieten. De basis hiervoor is bijlage 4: Overzicht Investeringskredieten. De investeringen in grondexploitaties worden in staat P van de rekening toegelicht.

Bijlage 4 kan als volgt worden samengevat:

Bedragen x 1 miljoen euro	Uitgaven
Beschikbare kredieten:	
• Restantkredieten uit voorgaande jaren	103,7
• In 2013 nieuw gevoteerde kredieten	86,1
Totaal beschikbaar aan kredieten	189,8
Investeringskredieten in 2013 (-/-)	72,6
Saldo van afgesloten kredieten (-/-)	6,3
Restantkredieten over naar 2014	110,9

Begin 2013 stond voor 103,7 miljoen euro aan kredieten open uit voorgaande jaren. In 2013 stelde uw raad voor 86,1 miljoen euro aan nieuwe kredieten beschikbaar. In 2013 was daardoor in totaal voor 189,8 miljoen euro aan investeringskredieten beschikbaar. Met deze kredieten is in 2013 voor 72,6 miljoen euro aan investeringen verricht. Eind 2013 staat nog voor 110,9 miljoen euro aan kredieten open die overgaan naar 2014 om in 2014 of later afgewikkeld te worden. De onderdelen van dit beeld worden hieronder verder toegelicht.

Openstaande kredieten begin 2013

Begin 2013 stond voor 103,7 miljoen euro aan kredieten uit vorige jaren open. Deze waren als volgt over de diensten verdeeld.

Restantkredieten voorgaande jaren	Bruto
BD	-
DIA	3,0
Iederz	0,7
HVD	1,0
SB	25,5
OCSW	22,7
SOZAWE	24,7
RO/EZ	26,3
Totaal	103,7

De 3,0 miljoen euro die bij de DIA openstond, betrof in hoofdzaak kredieten voor ICT-investeringen.

Bij Iederz en de HVD betrof het kredieten voor routine investeringen.

De 25,5 miljoen euro bij Stadsbeheer betrof voor 5,3 miljoen euro kredieten voor vervangingsinvesteringen in materieel en voor 19,6 miljoen euro kredieten voor sanering riolering. De restantkredieten begin 2013 bij OCSW bedroegen 22,7 miljoen euro. Dit betrof in hoofdzaak enkele tientallen kredieten voor onderwijshuisvesting. De grootste daarvan zijn:

- Gymzaal Violenstraat 2,9 miljoen euro;
- Vervangende nieuwbouw Haydenschool 2,7 miljoen euro;
- Nieuwbouw Semmelweisstraat 3,5 miljoen euro;
- Vervangende nieuwbouw van Heemskerckschool 4,3 miljoen euro.

De 24,7 miljoen euro aan openstaande kredieten bij SoZaWe betrof in hoofdzaak de nieuwbouw aan het Harm Buitenplein.

De 26,3 miljoen euro openstaande kredieten bij RO/EZ betroffen als grootste:

- 1,2 miljoen euro voor Kolobri;

- 3,7 miljoen euro voor Transferium Hoogkerk;
- 2,9 miljoen euro voor de Zuidelijk Ringweg;
- 5,0 miljoen euro voor busbaan P&R Europapark naar UMCG;
- 3,0 miljoen voor de kruising Noordelijke Ringweg;
- 2,5 miljoen euro voor Card only parkeerautomaten.

Nieuwe kredieten

In 2013 voteerde uw raad voor 86,1 miljoen euro aan nieuwe kredieten (exclusief grondexploitaties).

Nieuwe kredieten	Bruto
BD	-
DIA	3,3
lederz	1,5
HVD	0
SB	26,3
OCSW	23,2
SOZAWAWE	1,8
RO/EZ	30
Totaal	86,1

De 3,3 miljoen euro bij de DIA betrof hoofdzakelijk kredieten voor ICT investeringen.

De 1,5 miljoen euro nieuw krediet bij lederz betrof routine-investeringen.

De 26,3 miljoen euro nieuw krediet bij Stadsbeheer betrof als grootste 4,3 miljoen euro voor vervangingsinvesteringen in het materieel en het wagenpark, 14,3 miljoen euro voor sanering van riolering en 5,2 miljoen euro voor vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte.

Bij OCSW heeft uw raad voor 23,2 miljoen euro aan nieuwe kredieten beschikbaar gesteld. De grootste daarvan zijn:

- Renovatie sportcentrum Kardinge 2^e fase 7,6 miljoen euro;
- Uitbreiding Starter 1,2 miljoen euro;
- Investeringen binnenklimaat scholen 1,0 miljoen euro;
- Vervangende nieuwbouw Hart de Ruyter 1,1 miljoen;
- Reitdiep vervangende bouw van Hasselt 1,4 miljoen;
- Aankoop panden t.b.v. Zernikecollege 5,0 miljoen;
- Sporthal Zuid 1,0 miljoen euro.

De 1,8 miljoen euro bij SOZAWAWE betrof een krediet voor routine-investeringen.

De 30,0 miljoen euro aan nieuwe kredieten bij RO/EZ betrof als grootste onderdelen:

- 4,4 miljoen euro voor P&R Haren;
- 1,0 miljoen euro voor Groningen bereikbaar;
- 19,1 miljoen euro voor HOV netwerkanalyse G-A.

Investeringen in 2013

In 2013 is voor 72,6 miljoen euro aan investeringsuitgaven verricht. Dit is als volgt over de diensten verdeeld.

Investeringen	
BD	-
DIA	2,6
lederz	0,2
HVD	0
SB	16
OCSW	26,1
SOZAWAWE	19
RO/EZ	8,6
Totaal	72,6

De investeringen van 2,6 miljoen euro bij de DIA betroffen ICT investeringen.

De 0,2 miljoen investeringen bij lederz betroffen routine investeringen.

Bij de 16,0 miljoen euro aan investeringen bij Stadsbeheer waren de grootste onderdelen:

- vervangingsinvesteringen voor voertuigen en materieel 2,3 miljoen;
  - investeringen in riolering 9,2 miljoen;
  - en vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte 3,2 miljoen;
- Bij OCSW is 26,1 miljoen euro geïnvesteerd. Het ging om een hele serie investeringen in onderwijshuisvesting, sport- en cultuurvoorzieningen. De grootste daarvan zijn:
- Renovatie sportcentrum Karding 6,2 miljoen euro;
  - Gymzaal Violenstraat 1,2 miljoen euro;
  - Vervangende nieuwbouw Joseph Haydn 1,5 miljoen euro;
  - Nieuwbouw Semmelweisstraat 3,2 miljoen euro;
  - Investerings in binnenklimaat scholen 1,9 miljoen euro;
  - Wingerd vervangende nieuwbouw 1,3 miljoen euro;
  - Vervangende nieuwbouw van Heemskerck 1,8 miljoen euro;
  - Aankoop panden t.b.v. Zernikecollege 4,9 miljoen euro;
  - Uitbreiding vensterschool Koorenspoor 1,0 miljoen euro.

De investeringen van 19,0 miljoen euro bij SoZaWe betroffen voornamelijk de nieuwbouw aan het Harm Buitenplein.

De 8,6 miljoen euro investeringen bij RO/EZ betroffen voornamelijk:

- 1,3 miljoen euro voor het project Kolibri (tram);
- -5,2 miljoen euro (correctie) op de maatregelen Zuidelijke Ringweg;
- 3,9 miljoen euro voor busbaan P&R Europapark UMCG;
- 1,0 miljoen euro voor toegankelijkheid bushaltes;
- 3,5 miljoen investeringen voor de Damsterdiepgarage;
- 1,5 miljoen euro investeringen voor P&R Haren.

Restantkredieten, over te boeken naar 2014

Investeringsprojecten strekken zich vaak over meerdere jaren uit en kredieten kennen daardoor vaak looptijden van meerdere jaren. Om een beeld te geven van de looptijden van kredieten wordt in het Overzicht Investerings ook de tijdsplanning van het krediet vermeld. Dat is het jaar waarin het krediet is toegekend tot en met het jaar waarin naar verwachting de financiële afwikkeling plaats vindt. Te zien valt dat looptijden voorkomen van wel acht tot tien jaar. Gedurende die jaren blijven kredieten dus openstaan. Verder is het zo dat het grootste deel van de in een jaar nieuw verstrekte kredieten pas in de loop van dat jaar beschikbaar komt. Van de 86 miljoen euro totaal in 2013 nieuw gevoteerde kredieten waren alleen de 11,5 miljoen euro voor routine-investeringen en de 14,3 miljoen euro voor het rioleringsprogramma 2013 meteen op 1 januari beschikbaar. De overige 60 miljoen euro aan kredieten kende uw raad pas in de loop van 2013 toe. Nog tot in de raadsvergadering van december heeft uw raad kredieten beschikbaar gesteld. Van de door uw raad gedurende een jaar toegekende kredieten gaat dan ook in de meeste gevallen het overgrote deel als restantkrediet over naar het volgende jaar.

Het bedrag aan restantkredieten eind 2013 bedraagt 110,9 miljoen euro.

Restantkredieten eind 2013	Bruto
BD	-
DIA	1,4
Iederz	-
HVD	0,9
Stadsbeheer	35,8
OCSW	18,5
SOZAWE	7,5
RO/EZ	46,8
Totaal	110,9

De 1,4 miljoen euro die bij de DIA openstaat, betreft in hoofdzaak kredieten voor ICT-investeringen.

De openstaande kredieten bij de HVD betreffen kredieten voor routine investeringen.

De 35,8 miljoen euro bij de Stadsbeheer betreft voornamelijk kredieten voor vervangingsinvesteringen in materieel (7,3 miljoen euro), kredieten voor sanering riolering (24,7 miljoen euro) en een krediet voor vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte (2,4 miljoen euro).

Bij OCSW staat ultimo 2013 voor 18,5 miljoen euro aan restantkredieten. Dit betreft voornamelijk kredieten voor onderwijshuisvesting. De grootste daarvan zijn:

- Renovatie sportcentrum Karding 1,8 miljoen euro;
- Uitbreiding De Starter 2,6 miljoen euro;
- Gymzaal Violenstraat 1,7 miljoen euro;
- Vervangende nieuwbouw Haydhschool 1,2 miljoen euro;

- Vervangende nieuwbouw van Heemskerckschool 2,6 miljoen euro ;
- Vervangende nieuwbouw Hart de Ruyter 1,1 miljoen euro;
- Reitdiep vervangende bouw van Hasselt 1,4 miljoen euro;
- Sporthal Zuid 2,0 miljoen euro.

Bij SoZaWe staat eind 2013 7,5 miljoen euro krediet open. Dit betreft voornamelijk de afwikkeling van de nieuwbouw.

De 46,8 miljoen euro openstaande kredieten bij RO/EZ betreft in hoofdzaak:

- 3,7 miljoen euro voor Transferium Hoogkerk;
- 8,1 miljoen euro voor de Zuidelijke Ringweg;
- 1,1 miljoen voor de busbaan P&R Europapark-UMCG;
- 3,0 miljoen euro voor de reconstructie kruising Noordelijke Ringweg;
- -3,9 miljoen euro (kredietoverschrijding) voor de Damsterdiepgarage;
- 2,9 miljoen euro voor P&R Haren;
- 3,0 miljoen euro voor Card only parkeerautomaten;
- 1,0 miljoen voor Groningen Bereikbaar;
- 19,1 miljoen euro voor HOV netwerkanalyse G-A.

Kredietoverschrijdingen

Eind 2013 is er sprake van drie kredietoverschrijdingen.

- Er is een kredietoverschrijding van 104 duizend euro bij Sportpark Corpus den Hoorn. Vooruitlopend op formele kredietverstrekking hebben we in 2013 104 duizend euro voorbereidingskosten gemaakt voor de herinrichting van het sportpark in verband met de komst van FC Groningen. Voor het project hebben wij uw raad begin 2014 een kredietvoorstel voorgelegd van 5,364 miljoen euro, waar deze 104 duizend euro onderdeel van is. Inmiddels heeft uw raad op 19 februari 2014 het gevraagde krediet beschikbaar gesteld en is de kredietoverschrijding dus ongedaan gemaakt.
- Het project Damsterdiepgarage kent een kredietoverschrijding van 3,863 miljoen euro. Dit betreft voornamelijk de verdragings- en arbitragekosten voor 4,7 miljoen euro. Het project zit in procedure van nacalculatie, maar deze is vertraagd. Er zal extra krediet worden aangevraagd in de raadsvergadering van april 2014.
- Het project Kolibri-Regiotram kent een kredietoverschrijding van 110 duizend euro. Het project zit in procedure van nacalculatie, maar deze is vertraagd. Er zal extra krediet worden aangevraagd in de raadsvergadering van april 2014.

PROGRAMMAREKENING

HOOFDSTUKKEN

1. PROGRAMMAREKENING
2. TOELICHTING OP PROGRAMMAREKENING
3. INCIDENTELE BATEN EN LASTEN
4. MELDING WNT

PROGRAMMAREKENING

Programma 1. Werk en inkomen										
Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1.1	Werk en activering	29.082	23.589	-5.493	28.679	22.162	-6.517	27.613	21.429	-6.184
1.2	Arbeidsmarktbeleid	995	900	-95	5.730	3.874	-1.856	2.386	1.631	-755
1.3	Inkomen en inkomensondersteuning	175.206	142.627	-32.579	185.176	142.643	-42.533	187.980	152.287	-35.693
1.4	Iederz	62.445	59.250	-3.195	67.814	59.250	-8.564	60.132	50.834	-9.298
1.5	Overig werk en inkomen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Saldo voor reservemutaties	267.728	226.366	-41.362	287.399	227.929	-59.470	278.111	226.181	-51.930
	Toevoeging reserves			24			184			184
	Onttrekking reserves			262			712			712
	Saldo na reservemutaties			-41.124			-58.942			-51.402

Programma 2. Economie en werkgelegenheid										
Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
2.1	Ruimte voor bedrijvigheid	4.440	1.375	-3.065	6.166	1.339	-4.827	8.561	1.049	-7.512
2.2	Binnenstad en toerisme	1.297	214	-1.083	1.854	1	-1.853	1.864	-62	-1.926
2.3	Groningen kennisstad	800	423	-377	1.095	255	-840	878	239	-639
2.4	Overige acquisitie	10	10	0	560	8	-552	429	15	-414
2.5	Overig economie en w erkgelegenhei	18.803	5.542	-13.261	19.158	4.594	-14.564	21.013	1.391	-19.622
	Saldo voor reservemutaties	25.350	7.564	-17.786	28.833	6.197	-22.636	32.745	2.632	-30.113
	Toevoeging reserves			128			743			743
	Onttrekking reserves			275			4.214			4.214
	Saldo na reservemutaties			-17.639			-19.165			-26.642

Programma 3. Jeugd en onderwijs										
Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.1	Integraal jeugdbeleid	57.657	22.228	-35.429	60.140	22.444	-37.696	61.177	25.241	-35.936
3.2	Overig jeugd en onderwijs	0	0	0	253	0	-253	221	34	-187
	Saldo voor reservemutaties	57.657	22.228	-35.429	60.393	22.444	-37.949	61.398	25.275	-36.123
	Toevoeging reserves			391			385			385
	Onttrekking reserves			751			13.924			13.924
	Saldo na reservemutaties			-35.069			-24.410			-22.584

Programma 4. Welzijn, gezondheid en zorg										
Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
4.1	Sociale samenhang en participatie	45.847	4.738	-41.109	48.057	4.738	-43.319	48.510	6.713	-41.797
4.2	Preventie en zorg	33.219	11.883	-21.336	34.436	12.704	-21.732	34.663	14.858	-19.805
4.3	Integratie en emancipatie	4.740	1.951	-2.789	5.676	2.124	-3.552	4.435	1.625	-2.810
4.4	Overig welzijn gezondheid en zorg	57	57	0	57	57	0	57	57	0
	Saldo voor reservemutaties	83.863	18.629	-65.234	88.226	19.623	-68.603	87.665	23.253	-64.412
	Toevoeging reserves			1.041			1.125			1.125
	Onttrekking reserves			809			2.033			2.033
	Saldo na reservemutaties			-65.466			-67.695			-63.504

Programma 5. Sport en bewegen

Deelpi Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5.1 Sportieve infrastructuur	24.237	7.465	-16.772	24.583	8.468	-16.115	24.327	8.293	-16.034
5.2 Deelname aan sport	1.623	163	-1.460	1.773	156	-1.617	1.869	208	-1.661
5.3 Overige sport en bewegen	501	128	-373	491	121	-370	627	215	-412
Saldo voor reservemutaties	26.361	7.756	-18.605	26.847	8.745	-18.102	26.823	8.716	-18.107
Toevoeging reserves			53			1.561			1.561
Onttrekking reserves			486			5.394			5.394
Saldo na reservemutaties			-18.172			-14.269			-14.274

Programma 6. Cultuur

Deelpi Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Culturele infrastructuur	42.214	9.604	-32.610	43.032	10.149	-32.883	43.094	10.177	-32.917
6.2 Deelname aan cultuur	1.655	38	-1.617	2.719	33	-2.686	2.688	42	-2.646
6.3 Overig cultuur	1.848	447	-1.401	1.899	386	-1.513	1.742	309	-1.433
Saldo voor reservemutaties	45.717	10.089	-35.628	47.650	10.568	-37.082	47.524	10.528	-36.996
Toevoeging reserves			1.031			1.204			1.204
Onttrekking reserves			847			897			897
Saldo na reservemutaties			-35.812			-37.389			-37.303

Programma 7. Verkeer

Deelpi Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.1 Fiets	1.040	0	-1.040	930	0	-930	1.056	23	-1.033
7.2 Openbaar vervoer	172	172	0	137	9	-128	318	1.323	1.005
7.3 Auto	463	163	-300	3.940	2.850	-1.090	4.618	3.475	-1.143
7.4 Parkeren	14.146	16.277	2.131	14.211	16.202	1.991	13.968	14.748	780
7.5 Verkeersveiligheid	0	0	0	55	0	-55	145	55	-90
7.6 Overig verkeer	9.895	4.013	-5.882	9.079	4.013	-5.066	8.194	3.520	-4.674
Saldo voor reservemutaties	25.716	20.625	-5.091	28.352	23.074	-5.278	28.299	23.144	-5.155
Toevoeging reserves			1.063		22	700			700
Onttrekking reserves			0			0			0
Saldo na reservemutaties			-6.154			-5.978			-5.855

Programma 8. Wonen

Deelpi Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
8.1 Doelgroepen	935	236	-699	2.249	241	-2.008	202	100	-102
8.2 Nieuw bouw	11.207	9.787	-1.420	13.916	8.748	-5.168	16.370	7.868	-8.502
8.3 Bestaande woningvoorraad	4.572	3.947	-625	10.629	7.990	-2.639	5.012	2.946	-2.066
8.4 Cultuur historie en archeologie	1.267	181	-1.086	2.783	181	-2.602	2.802	189	-2.613
8.5 Overig wonen	5.828	4.264	-1.564	7.709	2.284	-5.425	7.826	2.484	-5.342
Saldo voor reservemutaties	23.809	18.415	-5.394	37.286	19.444	-17.842	32.212	13.587	-18.625
Toevoeging reserves			2.112			54.885			54.885
Onttrekking reserves			34			9.732			9.732
Saldo na reservemutaties			-7.472			-62.995			-63.778

Programma 9. Onderhoud en beheer openbare ruimte

Deelp/Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
9.1 Kw aliteit van de leefomgeving	58.958	22.597	-36.361	58.428	21.270	-37.158	57.403	19.697	-37.706
9.2 Afvalinzameling en -verwerking	31.428	33.972	2.544	31.443	34.010	2.567	32.797	35.088	2.291
9.3 Overig onderhoud en beheer openba	3.043	1.336	-1.707	3.790	1.358	-2.432	2.562	625	-1.937
Saldo voor reservemutaties	93.429	57.905	-35.524	93.661	56.638	-37.023	92.762	55.410	-37.352
Toevoeging reserves			501			921			921
Onttrekking reserves			1.421			3.810			3.810
Saldo na reservemutaties			-34.604			-34.134			-34.463

Programma 10. Veiligheid

Deelp/Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
10.1 Veilige woon- en leefomgeving	144	0	-144	629	175	-454	568	195	-373
10.2 Bedrijvigheid en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.3 Jeugd en Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10.4 Integriteit en veiligheid	10	0	-10	741	134	-607	639	146	-493
10.5 Fysieke veiligheid	29.517	13.585	-15.932	29.275	13.384	-15.891	30.690	14.930	-15.760
10.6 Overig veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo voor reservemutaties	29.671	13.585	-16.086	30.645	13.693	-16.952	31.897	15.271	-16.626
Toevoeging reserves			0			0			0
Onttrekking reserves			0			71			71
Saldo na reservemutaties			-16.086			-16.881			-16.555

Programma 11. Stadhuis en Stadje

Deelp/Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
11.1 Contact met de burger	90	45	-45	90	45	-45	91	55	-36
11.2 Beleidscommunicatie	788	373	-415	888	368	-520	765	334	-431
11.3 publieke dienstverlening	18.375	8.285	-10.090	18.702	8.579	-10.123	19.268	8.890	-10.378
11.4 Overig Stadhuis en Stadje	279	190	-89	277	190	-87	303	188	-115
Saldo voor reservemutaties	19.532	8.893	-10.639	19.957	9.182	-10.775	20.427	9.467	-10.960
Toevoeging reserves			514			514			514
Onttrekking reserves			0			0			0
Saldo na reservemutaties			-11.153			-11.289			-11.474

Programma 12. Bedrijfsvoering

Deelp/Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
12.1 Innovaties	4.035	52	-3.983	4.312	52	-4.260	3.282	113	-3.169
12.2 Personeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.3 Facilitaire dienstverlening intern en e:	36.800	32.969	-3.831	39.387	31.944	-7.443	38.264	32.312	-5.952
12.4 Overig bedrijfsvoering	1.387	628	-759	732	437	-295	1.289	3.652	2.363
Saldo voor reservemutaties	42.222	33.649	-8.573	44.431	32.433	-11.998	42.835	36.077	-6.758
Toevoeging reserves			30			30			30
Onttrekking reserves			0			178			178
Saldo na reservemutaties			-8.603			-11.850			-6.610

Programma 13. Overig

Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
13.1	College, Raad en overig	53.527	18.077	-35.450	14.723	10.530	-4.193	21.067	6.794	-14.273
13.2	Overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Saldo voor reservemutaties	53.527	18.077	-35.450	14.723	10.530	-4.193	21.067	6.794	-14.273
	Toevoeging reserves			6.603			56.000			56.000
	Onttrekking reserves			4.074			88.800			88.800
	Saldo na reservemutaties			-37.979			28.607			18.527

Programma 14. Algemene inkomsten en post onvoorzien

Deelpi	Deelprogramma	Primitieve begroting 2013			Actuele begroting 2013			Rekening 2013		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
14.1	Algemene inkomsten en post onvoor:	44.492	379.825	335.333	51.875	388.265	336.390	48.155	390.624	342.469
	Saldo voor reservemutaties	44.492	379.825	335.333	51.875	388.265	336.390	48.155	390.624	342.469
	Toevoeging reserves			0			0			0
	Onttrekking reserves			0			0			0
	Saldo na reservemutaties			335.333			336.390			342.469

	Totaal Programma's	839.074	843.606	4.532	860.278	848.765	-11.513	851.920	846.959	-4.961
	Toevoeging reserves			13.491			118.252			118.252
	Onttrekking reserves			8.959			129.765			129.765
	Saldo na reservemutaties			0			0			6.551

TOELICHTING OP PROGRAMMAREKENING

Programma 1 Werk en Inkomen

1.1 Werk en activering V 300 duizend euro

In het totaaloverzicht van het Participatiebudget hebben we alle baten en lasten onder elkaar gezet. Op die manier bieden we inzicht in de totale omvang van de bestedingen. Tevens geven wij bij het totaaloverzicht per afwijking een toelichting. In 2013 hebben we binnen het Participatiebudget 700 duizend euro minder uitgegeven dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat aan intensivering gesubsidieerde arbeid en premiebeleid minder is uitgegeven. Als gevolg hiervan hoeft minder een beroep te worden gedaan uit het naar voren halen van middelen uit het Participatiebudget 2014. De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting ongeveer 1 miljoen euro mee. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de vrijvallende kapitaallasten nieuwbouw, het niet volledig inzetten van de budgetten voor onderhoud van het pand Eendrachtskade en het niet volledig benutten van het budget voor opleidingen. De kosten van bedrijfsvoering worden verdeeld over de deelprogramma's en leveren bij het deelprogramma Werk en Activering een voordeel op van 300 duizend euro.

1.2 Arbeidsmarktbeleid V 1,1 miljoen euro

Medio 2012 heeft het Regionaal Actieplan jeugdwerkloosheid een doorstart gemaakt als Werk in Zicht (WIZ). Het project beslaat meerdere jaren en de ontvangen subsidies worden gespreid over meerdere jaren uitgegeven. In 2013 is 400 duizend euro van de Provincie Groningen ontvangen voor de Versnellingsagenda. Voorbeelden van projecten in het kader van de Versnellingsagenda zijn het project Hoger Opgeleiden en het project Trajecten voor kwetsbare jongeren. De overige uitgaven voor WIZ hebben vooral betrekking op de uitvoeringskosten. In de begroting is voor het Actieplan Jeugdwerkloosheid 2,7 miljoen euro opgenomen. Hiervan heeft 50% betrekking op 2014. Dit bedrag wordt verrekend met de betreffende balanspost. Daarnaast is in 2013 een nieuw actieplan Jeugdwerkloosheid gestart. In de septembercirculaire is door het Rijk hiervoor 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld. Wij zijn in 2013 gestart met de opzet en inrichting van diverse projecten. Van de beschikbare middelen is 400 duizend euro uitgegeven aan de andere sub-regio's. Het resterende deel wordt ingezet in 2014. De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting bijna 300 duizend euro tegen. Deze overschrijding is vooral het gevolg van meer inhuur van uitzendkrachten en als gevolg van interne detacheringen.

1.3 Inkomen en inkomensondersteuning V 6,8 miljoen euro

Uitvoering Wet BUIG (V 6,0 miljoen euro)

Bij het opstellen van de begroting van 2013 zijn ter dekking van het verwachte tekort op de uitvoering van de wet BUIG extra beleidsmiddelen van 7,8 miljoen euro ingezet. Het tekort op de wet BUIG over 2013 bedraagt 1,75 miljoen euro waardoor in 2013 een bedrag van ruim 6 miljoen euro aan extra beleidsmiddelen kan vrijvallen.

De belangrijkste reden voor de grote afwijking is dat het budget 9,2 miljoen euro hoger is uitgevallen. Dit komt doordat ons aandeel in het macrobudget is toegenomen van 2,61% in 2012 naar 2,63% in 2013. Daarnaast zijn er minder aanvullende uitkeringen verstrekt aan andere gemeenten dan oorspronkelijk gereserveerd, waardoor het macrobudget minder is aangesproken. In de begroting hebben we rekening gehouden met een toename van het aantal bijstandsklanten met 850. De werkelijke toename van het aantal klanten bedraagt 818. Het aantal Wwb klanten komt hierdoor eind 2013 uit op 9.897. Het gemiddeld aantal klanten over 2013 bedraagt 9.488. In de begroting hebben we rekening gehouden met een gemiddeld aantal van 9.614. Als gevolg van dit lager volume aan bijstandsklanten vallen de lasten 1,8 miljoen euro lager uit. De gemiddelde normuitkering 2013 ligt fors hoger dan de gemiddelde normuitkering die in de begroting is gebruikt. De belangrijkste reden hiervoor is dat in 2013 over bijstandsuitkeringen meer loonbelasting is verschuldigd. Voor deze stijging worden we gecompenseerd in het budget. Als gevolg van de aanhoudende slechte economische omstandigheden zijn de inkomsten van klanten verder teruggelopen. Daarentegen is de oninbaarheid van vorderingen op klanten vanwege onterecht verstrekte of te hoge uitkeringen lager uit gevallen. Per saldo resulteert dit in een voordeel van 300 duizend euro ten opzichte van de begroting.

De toename van het aantal IOAW uitkeringen is hoger uitgevallen dan in de begroting was voorzien. Hierdoor vallen de uitgaven voor de IOAW 600 duizend euro hoger uit. Door het rijk is in het budget rekening gehouden met de toename van het aantal IOAW uitkeringen.

Tenslotte is het aantal Wwb-ers dat van plan is om een eigen bedrijf te starten of onlangs gestart zijn verder toegenomen. De bijstandslasten zijn hierdoor 700 duizend euro hoger uitgevallen dan in de begroting is voorzien. Wwb klanten die aan alle criteria voldoen kunnen hiervoor niet worden geweigerd.

Uitvoering Bbz (N 300 duizend euro)

Per 1 januari 2013 is de financieringssystematiek van de inkomensvoorziening voor gevestigde zelfstandigen (Bbz) gewijzigd. Het gaat om een beperkte wijziging waarmee gemeenten worden gestimuleerd om beter debiteurenbeheer op verstrekt bedrijfskapitaal te voeren en de selectiviteit bij de verstrekking te vergroten.

De baten van gemeenten in de vorm van aflossingen en rente op verstrekt bedrijfskapitaal worden genormeerd op basis van een landelijk gemiddelde (de zogenaamde macronorm). Gemeenten die individueel in staat zijn meer baten te genereren dan dit landelijk gemiddelde mogen de baten die uitstijgen boven het gemiddelde behouden. Omgekeerd betalen gemeenten zogenaamde minderbaten zelf. Wij kunnen de komende jaren niet voldoen aan de norm, waardoor we ook de komende jaren een risico lopen van gemiddeld ongeveer 300 duizend euro.

Schuldhelpverlening (V 300 duizend euro)

Het resultaat is het gevolg van onderbesteding van een aantal posten binnen de bedrijfsvoering van de GKB zoals de loonsom door vacatureruimte en de kosten van opleiding.

Bijzondere Bijstand (V 1,1 miljoen euro)

De kosten van individuele bijzondere bijstand zijn ten opzichte van vorig jaar gedaald. Deze daling kan vooral worden toegeschreven aan lagere uitgaven voor woninginrichting, de witgoedregeling, sociaal medische adviezen en voor de kosten van bewind-voering bij schuldhelpverlening. Niet alleen zijn minder aanvragen ingediend, ook zijn minder aanvragen toegekend.

Uiteindelijk is 400 duizend euro minder uitgegeven dan begroot. Het extra beleidsgeld dat voor de bijzondere bijstand beschikbaar is gesteld (400 duizend euro) kan hierdoor vrijvallen.

Meevallende lasten voor de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering minima hebben geleid tot een voordeel van ruim 700 duizend euro. Dit is vooral een gevolg van de lagere eindafrekening over 2012 van de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering. Dit levert een incidenteel voordeel op van 500 duizend euro in 2013. Ook is er een voordeel van 200 duizend euro als een gevolg van het teruglopende aantal deelnemers aan de aanvullende verzekering. Dit komt vooral door de invoering van de inkomensstoets van 110% in 2012.

Uitvoering Wet Kinderopvang (N 400 duizend euro)

Het nadeel op de kinderopvang valt vrijwel volledig toe te rekenen aan de kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie. Door de verlaging van de bijdrage uit het gemeentefonds met 657 duizend euro in verband met de overheveling van de reguliere kinderopvang naar de belastingdienst en het per 1 januari 2013 schrappen van het extra beleidsgeld is voor de kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie nog 377 duizend euro beschikbaar. De uitgaven bedragen echter ongeveer het dubbele. Hierdoor ontstaat een tekort van 400 duizend euro.

Kosten bedrijfsvoering (V 700 duizend euro)

De kosten van bedrijfsvoering vallen ten opzichte van de begroting ongeveer 1 miljoen euro mee. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de vrijvallende kapitaallasten nieuwbouw, het niet volledig inzetten van de budgetten voor onderhoud van het pand Eendrachtskade en het niet volledig benutten van het budget voor opleidingen. Via de kostenverdeling wordt een deel van de vrijval doorberekend aan de deelprogramma's

Dotatie voorziening (N 700 duizend euro)

Er is 700 duizend euro toegevoegd aan de nieuw te vormen voorziening huur leegstand Eendrachtskade

1.4 Iederz N 700 duizend euro

Tekort iederz

In de begroting zijn we uitgegaan van een totaal negatief resultaat van 8,5 miljoen euro. Dit bestaat uit een:

- Uitvoeringstekort van 2,0 miljoen euro nadelig
- En een subsidie tekort van 6,5 miljoen euro nadelig

Ten opzichte van de begroting komt het subsidieresultaat 200 duizend euro slechter uit. Dit

resultaat wordt verklaard door het effect van de uniformering loonbegrip. Door het afschaffen van de franchise voor de WW-awf premie zijn de loonkosten voor de gemeente als werkgever van mensen met een SW-dienstverband toegenomen. Deze maatregel heeft een nadelig effect op het subsidieresultaat van 400 duizend euro. Een eenmalig teruggaaf van de basispremie WAO/WIA leidt tot een voordeel van 200 duizend euro.

Het uitvoeringsresultaat is met 600 duizend euro verslechterd. Een deel van deze verslechtering wordt veroorzaakt doordat de eindafrekening met Stadsbeheer in het kader van de overgang van het Groenbedrijf 200 duizend euro te laag is geweest. Feitelijk betekent dit geen verslechtering van het gemeentelijke resultaat omdat Stadsbeheer met een afwijking van 200 duizend euro positief wordt geconfronteerd. De resterende afwijking van 400 duizend euro wordt veroorzaakt doordat de inkomsten uit detacheringen en begeleid werken lager zijn (100 duizend euro) en lagere toegevoegde waarde die binnen het beschutte bedrijf wordt gerealiseerd (300 duizend euro).

Programma 2 Economie en werkgelegenheid

2.1 Ruimte voor bedrijvigheid

N 2,7 miljoen euro

Mediation Groningen-Tynaarlo (N 2,5 miljoen euro)

Vanuit de regiovisie 'Groningen-Assen' hebben de gemeenten Groningen en Tynaarlo in het verleden afspraken gemaakt om bij een aantal projecten te gaan samenwerken, onder andere bij de ontwikkeling van de woonwijk Ter Borch en bij de ontwikkeling van de kantorenlocatie Kranenburg Zuid. De samenwerkingsovereenkomst is niet tot stand gekomen vanwege geschilpunten tussen beide partijen. Beide colleges hebben besloten tot het inroepen van mediation. Dit heeft geleid tot nieuwe afspraken tussen de gemeenten, waaronder afspraken over het tekort op de gezamenlijk vervaardigde grondexploitatie. Beide gemeenten dragen de helft van het tekort van 5 miljoen euro.

Overige afwijkingen tellen op tot een nadeel van 200 duizend euro.

2.5

Overige Structureel extra beleid (N 1,0 miljoen euro)

Het nadelig resultaat op de kapitaallasten structureel extra beleid van 1,0 miljoen euro moet in combinatie gezien worden met de resultaten van structureel extra beleid bij de deelprogramma's overig verkeer en overig wonen. Daarnaast komt ten laste van het resultaat 300 duizend euro structureel extra beleid voor de bijdrage aan de kosten structuurplan.

Exploitatie Gemeentelijk bezit (V 1,2 miljoen euro)

De lasten/baten van de exploitatie van bezit en de eventuele winst bij verkoop worden voor een deel verantwoord bij dit deelprogramma. Het is moeilijk voor deze exploitatie een begroting op te stellen omdat het onderhoud, de omvang en de boekwaarde van het bezit jaarlijks sterk fluctueren en het op voorhand niet bekend is wat er verkocht gaat worden. Hierdoor ontstaat er een positieve afwijking ten opzichte van de begroting van 800 duizend euro (lasten) en 400 duizend euro (baten).

Structuurplan (N 400 duizend euro)

Jaarlijks is er een bedrag van 253 duizend euro in de begroting opgenomen voor kosten Structuurplan. Deze kosten worden gedekt uit de vrijval kapitaallasten Structureel Extra Beleid. Het tekort bedraagt in 2013 424 duizend euro. Hiervan komt 253 duizend euro ten laste van de vrijval kapitaallasten. Er resteert dan nog een tekort van 171 duizend euro.

G-kracht (V 100 duizend euro)

Het betreft hier middelen voor G-kracht van voorgaande jaren waar geen uitgaven meer voor komen. Het voordelig resultaat van 100 duizend euro kan daarom worden ingezet voor de te realiseren bezuiniging G-kracht.

Exploitatie Suikerunieterrein (N 1,7 miljoen euro)

De prognose was dat er een tekort op de exploitatie Suikerunie terrein in 2013 zou zijn van 1,6 miljoen euro. Het werkelijke tekort op de exploitatie bedraagt 1,730 miljoen euro. Dit tekort komt ten laste van de reserve Grondzaken.

NIEG-gronden (N 1,4 miljoen euro)

Eind 2013 heeft er een herziening van de grondwaarden van "In exploitatie te nemen gronden" plaats gevonden. Dit heeft geleid tot een afboeking van 2,2 miljoen euro. In de

begroting was hiervoor een bedrag van 800 duizend euro opgenomen waardoor er een afwijking van 1,4 miljoen euro is ontstaan. De afboekingen hebben betrekking op de volgende bezittingen:

Hereplein	0,5 miljoen euro
Damsterdiep	0,1 miljoen euro
Stockholmstraat	0,2 miljoen euro
Friesestraatweg	0,2 miljoen euro
Alo-locatie	0,5 miljoen euro
Sontweg	0,3 miljoen euro
Stationsgebied	<u>0,4 miljoen euro</u>
Totaal	2,2 miljoen euro

Ondernemers trefpunt (V 300 duizend euro)

In 2013 is alsnog subsidie binnen gekomen voor het ondernemerstrefpunt. Met deze subsidie was geen rekening gehouden. Dit levert dus een voordeel op van 314 duizend euro.

Afwaardering Regiotram (N 2,2 miljoen euro)

Voor de aanleg van de regiotram zijn een aantal appartementen en woonboten aangekocht. Nu het project regiotram niet doorgaat en er sprake is van een extra waarde daling van de aangekochte appartementen en woonboten moet er verlies worden genomen op de boekwaarde. Totaal wordt er nu 2,2 miljoen euro verlies genomen. Voor de helft van deze kosten hebben we een vordering op de provincie. Deze vordering hebben we voorzien als dubieus.

Programma 3 Jeugd en onderwijs

3.1 Integraal jeugdbeleid

V 1,8 miljoen euro

Energie voormalig onderwijs gebouwen (N 200 duizend euro)

Bij de Vensterschool Selwerd Paddepoel Tuinwijk (SPT) is er sprake van hogere energielasten. De oorzaak hiervan is niet bekend en wordt onderzocht.

Onroerend Zaak Belasting (OZB) voorgaande jaren (N 100 duizend euro)

Een aantal schoolbesturen heeft de kosten van OZB van voorgaande jaren bij OCSW gedeclareerd. Idealiter had dit in de betreffende jaren moeten plaatsvinden. Dit is echter niet het geval. De gemeente is in het kader van onderwijshuisvesting verplicht de kosten te vergoeden. Hierdoor is een nadeel ontstaan van 100 duizend euro.

Gymnastiekonderwijs (N 100 duizend euro)

Er wordt gewerkt met een nieuwe systematiek voor het inroosteren van de gymlokalen, waardoor er meer roosterruimte is ontstaan. De basisscholen hebben daardoor meer gebruik kunnen maken van de gymlokalen, de daarmee gepaard gaande vergoeding zijn daarom ook hoger

Basisontwikkelingsprogramma's en VVE (V 200 duizend euro)

Het aantal peuters dat gebruik maakt van vooral het Basis ontwikkelingsgericht programma en in mindere mate het VVE programma blijkt lager te zijn dan is begroot in de nota Kansen voor jonge kinderen. De subsidiesystematiek van deze programma's is gebaseerd op tarief per kind per uur aangevuld met een inkomensafhankelijke ouderbijdrage. Ook landelijk wordt krimp geconstateerd op het terrein van de kinderopvang.

Leerlingenvervoer (V 100 duizend euro)

Op het leerlingenvervoer (via Connexion) en op het budget voor vergoeding eigen vervoer/abbonementen is een voordeel behaald van 100 duizend euro.

Schades (V 100 duizend euro)

Er is waterschade geweest bij het Augustinuscollege. Deze schade wordt gedekt door een uitkering van de verzekering. De afwikkeling heeft geleid tot een voordelig resultaat.

Vrijval balansposten onderwijshuisvesting (V 200 duizend euro)

In de programma's onderwijshuisvesting zijn aan schoolbesturen onderhoudsvoorzieningen toegekend. De schoolbesturen hebben afrekeningen ingediend over de afgelopen jaren. Niet alle voorziening zijn uitgevoerd. Daarnaast zijn bij enkele voorzieningen de werkelijke uitgaven lager dan de toegekende bedragen.

Verkoop pand Zuiderweg (V 200 duizend euro)

De verkoop van het pand Zuiderweg 80 heeft geresulteerd in een voordeel van 200 duizend euro.

Projectbinnenklimaat PO ism het Rijk (V 200 duizend euro)

Wij hebben een rijksbijdrage gekregen voor de verbetering van het binnenklimaat op scholen. Dit project is in 2011 afgerond. De afrekening is (via het traject SISA) door het rijk in 2012 beoordeeld en vastgesteld. Daarmee kan het restant van het budget vrijvallen.

Renteopbrengsten + bijdrage SPT (V 100 duizend euro)

De renteopbrengsten zijn hoger dan was begroot. Het betreft de rentevergoeding over de posten Reserve onderwijshuisvesting, doorbelaste rente aan het Alfa College in verband met exploitatiebijdrage en overige rente. Verder is een bijdrage ontvangen voor de herinrichting van het terrein SPT (Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk). Tenslotte is een voorziening dubieuze debiteuren vrij gevallen die te maken had met de Maresiusstraat.

Subsidieafwikkeling oude jaren (V 400 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit eerdere jaren heeft geresulteerd in een voordeel van 369 duizend euro bij het deelprogramma 3.1 Integraal jeugdbeleid. Dit voordeel bestaat uit de volgende posten:

- **Opvoedkracht (V 100 duizend euro)** De afwikkeling van een aantal subsidies in het kader van CJG's (Centra voor Jeugd en Gezin) met betrekking tot de jaren 2010 en 2011 heeft geleid tot terugbetaling van de instelling aan de gemeente. De activiteiten zijn wel uitgevoerd, maar tegen lagere kosten.
- **Talentontwikkeling (V 200 duizend euro)** De afwikkeling van subsidies 2012 met betrekking tot BOP (Basis Ontwikkeling Programma's) en VVE (Voor- en vroegschoolse Educatieve) programma's heeft geleid tot terugbetaling van de instelling aan de gemeente. De aangevraagde plekken BOP en VVE waren achteraf lager dan waar vooraf subsidie voor was aangevraagd door de instelling;
- **Jonge onderzoekers (V 100 duizend euro)** De afwikkeling van de subsidie aan de Jonge Onderzoekers heeft geleid tot een terugbetaling van 55 duizend euro. De instelling heeft minder kosten gemaakt dan begroot en extra inkomsten gerealiseerd. Er zijn extra inkomsten uit onderverhuur, minder huurlasten, vrijval van een reservering voor verhuizing (niet doorgegaan) en een verhoging van de eigen bijdrage voor deelname aan activiteiten;

Overhead (V 300 duizend euro)

Dit betreft de verdeling van resultaten op overhead vanuit de centrale afdelingen over de deelprogramma's.

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 400 duizend euro.

Programma 4 Welzijn gezondheid en zorg

4.1 Sociale samenhang en participatie

V 1,5 miljoen euro

Wmo vervoer (V 500 duizend euro)

Per 1 januari 2013 is het collectief Wmo-vervoer overgegaan naar een nieuwe vervoerder. Deze overgang ging met veel problemen gepaard. Dit heeft vooral in de eerste 2 maanden van het jaar sterk negatief effect gehad op zowel de kwaliteit van het vervoer als op het aantal verreden ritten. Naar aanleiding van de problemen heeft de vervoerder verschillende maatregelen genomen, waarna we in de loop van 2013 zien we dat het aantal verreden ritten zich weer herstelt. Over het hele jaar genomen blijft echter sprake van een aanzienlijke daling van het aantal ritten in 2013 ten opzichte van 2012. Naar aanleiding van de daling is een korte enquête bij gebruikers gehouden om na te gaan of naast de aanvangsproblemen wellicht andere oorzaken van belang zijn bij de daling van het aantal ritten. Dit heeft geen duidelijk aanwijsbare, specifiek voor vervoer geldende structurele oorzaken opgeleverd. Voor zo ver de daling los staat van de aanvangsproblemen past de daling in het beeld dat burgers minder vaak een beroep doen op ondersteuning van de overheid en zelf oplossingen vinden.

Huishoudelijke hulp (natura en PGB) (V 900 duizend euro)

In 2013 zijn de kosten voor huishoudelijke hulp voor het eerst sinds 2008 gedaald. Een complex van factoren ligt hieraan ten grondslag. Burgers lijken meer en meer te anticiperen op het beleid van de overheid om burgers nog slechts te ondersteunen wanneer de eigen kracht onvoldoende is. Burgers doen minder vaak een beroep op de overheid en vinden vaker zelf oplossingen. Dit sluit aan bij wat wij in de keukentafelgesprekken met cliënten bespreken. Zo daalde het aantal aanvragen in 2013 ten opzichte van 2012 met meer dan 20%. Het door uw raad vastgestelde beleid in Groningen (zoals. tariefdifferentiatie PGB, indicaties in uren in plaats van klassen met bandbreedten) sluit hierbij aan. Daarnaast is bezuinigingsmaatregel om in plaats van dure HH2-zorg, goedkopere HH1-zorg te indiceren meer dan gerealiseerd. De combinatie van minder meldingen en aanvragen van burgers en de door ons getroffen maatregelen heeft in 2013 geleid tot aanzienlijk lagere uitgaven voor huishoudelijke hulp geleid.

Sociale teams (V 200 duizend euro)

In 2013 is gestart met 2 sociale teams in respectievelijk Beijum en de Hoogte/Indische Buurt. In verband met noodzakelijke aanlooptijd is in 2013 sprake van een incidentele vrijval. Met een bestemmingsvoorstel wordt voorgesteld deze vrijval in te zetten voor de verdere ontwikkeling van sociale teams in 2014

Transitiebudget 3 Decentralisaties (V 300 duizend euro)

In 2013 was er een budget beschikbaar van 593 duizend euro voor uitvoeringskosten in het kader van de voorbereiding op de 3 Decentralisaties. Een groot deel van de kosten worden gemaakt in 2014. Het budget van 2013 wordt daarom niet volledig uitgegeven. Er is sprake van een voordelig resultaat van 308 duizend euro. Voorgesteld wordt dit bedrag te bestemmen voor besteding in 2014, ten behoeve van de activiteiten van 2014.

Subsidies (V 200 duizend euro)

Het voordeel op subsidies bij dit deelprogramma is ontstaan doordat er minder aanvragen zijn geweest voor onderhoud en verbouw van de sociaal culturele accommodaties. Daarnaast is er geen aanspraak gedaan op het budget voor calamiteiten en sloopkosten.

Afrekening Marktplaats Dok (N 200 duizend euro)

De toevoeging aan de ISV middelen is conform uw raadsbesluit al uitgevoerd waardoor er een administratief nadeel binnen dit programma ontstaat. Dit nadeel wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Dok-Marktplaats.

Subsidies voorgaande jaren (V 400 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit eerdere jaren heeft geresulteerd in een voordeel van 367 duizend euro bij het deelprogramma 4.1. Sociale samenhang en participatie. De grootste posten betreffen de individuele voorzieningen, dit voordeel is ontstaan doordat afrekeningen van subsidies achteraf plaats vind op basis van werkelijke kosten (voorzieningen Wmo) en het achterblijven van het uitbreiden van het aantal Stip's (11 in 2011 in plaats van 14 wijken). Hierdoor is niet het hele budget besteed.

Overige bedrijfsvoering SOZAWE (N 600 duizend euro)

De uitvoeringskosten volwasseneneducatie zijn doorbelast aan deelprogramma 4.1. De begroting is op dit punt abusievelijk niet gewijzigd. De begroting voor de doorberekende kosten staat op deelprogramma 4.3. integratie en emancipatie.

Overige resultaten tellen op tot een nadeel van 200 duizend euro.

4.2 Preventie en zorg

V 1,9 miljoen euro

Ouderdomspensioen en FLO (N 200 duizend euro)

De lasten zijn 0,1 miljoen euro hoger dan begroot door diverse betalingen (waaronder nabetalings) voor versterkt ouderdomspensioen in 2013. Daarnaast is een toevoeging van 0,1 miljoen euro aan een voorziening gedaan om diverse kosten van het FLO-overgangsrecht die niet vergoed worden, te kunnen opvangen

Afwikkeling ambulancedienst (V 1,4 miljoen euro)

Begroot was 700 duizend euro baten als dekking voor de in 2013 te maken kosten voor het ambulancepersoneel. Deze kosten bestaan met name uit de salariskosten van de nog actieve medewerkers, de kosten van enkele medewerkers die met FLO zijn en de kosten van het FLO-overgangsrecht voor zowel de actieve als de niet meer-actieve medewerkers. In 2013 is eenmalig 2,2 miljoen euro ontvangen van het ministerie van VWS als vergoeding voor de kosten van het FLO-overgangsrecht van 2006 tot en met 2013.

Maatschappelijke Opvang (V 400 duizend euro)

Vanuit het rekeningresultaat 2012 was 100 duizend euro beschikbaar voor de voortzetting van de opvang van ex-gedetineerden. Hiervan is 35 duizend euro in 2013 niet ingezet. Daarnaast is een detachering binnen het programma Onder Dak niet ingevuld, waardoor er een voordeel is ontstaan van 60 duizend euro. Verder zijn de kosten voor het registratiesysteem voor de coördinatoren OGGz/NOIS en voor kwaliteitsontwikkeling lager uitgevallen, waardoor een voordeel is ontstaan van 118 duizend euro. Tot slot is er een bedrag wat op de balans was opgenomen in verband met een nog te verwachten betaling aan Menzis, vrijgevallen. Menzis heeft geen aanspraak hierop gemaakt, waardoor het bedrag als voordeel is verantwoord bij het opmaken van de rekening (86 duizend euro). Een aantal kleinere posten tellen op tot een voordeel van 101 duizend euro.

Multiproblem gezinnen (V 100 duizend euro)

Het voordeel ontstaat door afboeking van de balanspost project De Ploeg (MPG). Per 31 december 2013 is dit project afgerond. Om het vervolgproject (MPG+) te kunnen voortzetten, wordt bij de rekening 2013 een bestemmingsvoorstel ingediend.

Subsidies voorgaande jaren (V 100 duizend euro)

De afwikkeling van subsidies uit voorgaande jaren heeft geleid tot een voordelig resultaat van 127 duizend euro bij het beleidsveld 4.2.1. Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGZ. De toekenningen van de OGGZ middelen aan de HVD worden afgerekend op werkelijk ingezette uren. De inzet van uren in 2011 en 2012 zijn lager uitgevallen.

4.3 Integratie en emancipatie

V 700 duizend euro

Overige bedrijfsvoering (V 600 duizend euro)

Omdat de begroting niet is bijgewerkt ontstaat een voordelige afwijking op de overige bedrijfsvoeringkosten. Zie ook deelprogramma 4.1.

Een aantal kleinere posten tellen per saldo op tot een voordeel van 100 duizend euro.

Programma 5 Sport en bewegen

5.1 Sportieve infrastructuur

V 100 duizend euro

WSR (V 100 duizend euro)

Het resultaat van de werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR) bedraagt 100 duizend euro voordeel. Dit resultaat bestaat uit de vrijval op kapitaallasten in verband met het achterlopen van een aantal investeringen en vanwege het project sportcentrum Kardinge (800 duizend euro). Daarnaast zijn er minder huuropbrengsten en overige omzet omdat het sportcentrum Kardinge tijdelijk gesloten was. Dit heeft bij de overige sportaccommodaties geleid tot een klein voordeel (per saldo 200 duizend euro nadeel). Aan de lastenkant was rekening gehouden met een besparing in verband met het project renovatie Kardinge, echter dit is vanwege de fasering achter gebleven (400 duizend nadeel). Overige resultaten tellen op tot een nadeel van 400 duizend euro.

Verenigingen en Subsidie (N 100 duizend euro)

Het resultaat bij het beleidsveld 5.1.2 Verenigingen en subsidies bestaat uit een nadeel bij Basis en Jeugdsportsubsidies van 150 duizend euro en diverse overige kleinere voordelen (50 duizend euro).

Diversen (V 100 duizend euro)

De overige posten tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

Programma 6 Cultuur

6.1 Culturele infrastructuur

N 35 duizend euro

Simplon (N 600 duizend euro)

Naar aanleiding van het faillissement van Simplon is de lening aan Simplon afgeboekt. Door de afboeking valt een subsidie bedrag van 84 duizend euro structureel vrij. Met de raad is afgesproken het verlies daarmee te compenseren.

Oosterpoort en de Stadsschouwburg (V 300 duizend euro)

Het resultaat van de Oosterpoort en de Stadsschouwburg is opgebouwd uit een aantal incidentele meevallers, waaronder een voordeel op de programmering en verhuur.

Subsidies (V 100 duizend euro)

Dit voordeel is onder andere ontstaan omdat Wallhouse geen subsidie heeft aangevraagd (30 duizend voordelig). Verder was voor het Groninger Museum een budget beschikbaar voor onderhoud (huurders deel), mocht dat nodig zijn. Er is geen aanspraak gedaan op dit budget. Dit levert een voordeel op van 76 duizend euro.

Overige afwijkingen tellen op tot een voordeel van 165 duizend euro.

Programma 7 Verkeer

7.2 Openbaar vervoer

V 1,1 miljoen euro

In verband met andere financiering van het project valt de gemeente bijdrage (uit het project transferium Hoogkerk) voor dit project vrij. Deze vrijval wordt ingezet voor de bezuinigingen. Dit levert een voordeel op van 1,3 miljoen euro.

Diverse voor en nadelen tellen op tot een nadeel van 167 duizend euro.

7.4 Parkeren

N 1,2 miljoen euro

Parkeergarages (N 200 duizend euro)

De Damsterdiep garage is een van de garages waar een lagere omzet is gerealiseerd (-/- 500 duizend euro) voor 2013 omdat we een vertraging van de ingroei kennen. Mede veroorzaakt door de werkzaamheden aan de aanleg van de busbaan Europaweg en de herinrichting van de Sontweg. De verkeershinder en de beperkte beschikbaarheid van rijstroken hebben een negatief effect op de exploitatie van de parkeergarage gehad. Het exploitatie resultaat van de Rademarkt garage is in 2013 ook fors achter gebleven op de prognose (200 duizend euro). In totaal is het nadeel van 900 duizend euro.

Hiertegenover staan lagere kapitaallasten, de rente is lager dan begroot. Dit levert een voordeel op van 700 duizend euro.

Straatparkeren (V 200 duizend euro)

Door het vertrek van 1 fte bij het loket parkeren zijn de kosten met 93 duizend euro afgenomen. Verder zijn er lagere kapitaallasten omdat de invoering van card-only parkeren doorgeschoven is naar 2014. Het totale voordeel is 161 duizend euro.

Handhaving (N 400 duizend euro)

Door minder beschikbare capaciteit t.b.v. de handhaving is de omzet van de naheffingen 400 duizend euro achtergebleven op de begroting.

P&R Terreinen Zaanstraat en Hoogkerk (N 200 duizend euro)

Door overname van het P&R terrein aan de Zaanstraat en Hoogkerk wordt nu de kapitaallast ten laste van het parkeerbedrijf gebracht (130 duizend euro) dit zorgt ook voor hogere uitgaven aan onderhoud en beheer. Het totale nadeel is 206 duizend euro.

P&R Terreinen Euroborg (V 200 duizend euro)

De omzetten van de P&R terreinen P2 en P3 bij de Euroborg zijn uit de exploitatie van de Euroborggarage gehaald en worden nu apart verantwoord bij P&R. Het voordeel is 218 duizend euro.

Parkeren algemeen(N 200 duizend euro)

Het gemiddelde aantal geschreven directe uren ligt hoger dan de begrote 1380 uur per fte, dit veroorzaakt een stijging van de kosten met 40 duizend euro. De marketing- en voorlichtingskosten zijn door het meer zichtbaar maken van de gemeentelijke parkeerfaciliteiten 120 duizend euro meer dan begroot. Met diverse overige nadelen is het totale nadeel 491 duizend euro.

Verder zijn er de volgende nadelen (N 300 duizend euro):

- Bovenformativiteit over 2012 factuur van Politie (N 147 duizend euro);
- declaratie kosten Wet Mulder (N 40 duizend euro). Dit bedrag valt buiten het ontvangen geld uit Extra Beleid 2013;
- Kosten fiscale naheffing (N 50 duizend euro l). Dit bedrag valt buiten het ontvangen geld uit Extra Beleid 2013;
- Kosten 5% korting parkeren (N 75 duizend euro). Voor dit bedrag is via Extra Beleid 2013 geld beschikbaar gesteld vanuit het concern echter hiermee zijn de begrote opbrengsten verlaagd en niet de begrote overige kosten verhoogd.

Productieve uren (N 200 duizend euro)

Lagere opbrengsten dan begroot veroorzaakt door een lager aantal gedeclareerde productieve uren tegen afgesproken tarief.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 65 duizend euro.

7.6 Overig verkeer

V 400 duizend euro

Verkeersvoorzieningen (V 100 duizend euro)

Aan diverse uitvoeringskosten (licenties, onderhoud etc.) is 100 duizend euro minder aan kosten geboekt dan is begroot.

Kapitaallasten (V 600 duizend euro)

Er zijn kapitaallasten structureel nieuw beleid 3,5 miljoen euro nadelig verrekend met incidenteel nieuw beleid Overig verkeer van 4,1 miljoen euro. Per saldo een voordeel van 600 duizend euro.

Regio Tram (N 384 duizend euro)

Nu het project regiotram is stop gezet moet het project Kolibri, waarin de gemeentelijke plankosten worden verantwoord, worden afgesloten. De openstaande boekwaarde van het project bedraagt nog 384 duizend euro. Hiermee was al rekening gehouden, maar de daadwerkelijke afboeking moest nog plaatsvinden.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 16 duizend euro.

Programma 8 Wonen

8.1 Doelgroepen

V 1,9 miljoen euro

Stimuleringsfonds volkshuisvesting (V 1,7 miljoen euro)

Het voordelige resultaat van 1,1 miljoen euro op het stimuleringsfonds volkshuisvesting is ontstaan door meer stortingen in het fonds (extra stortingen vanuit reserveringen monumentenprogramma 2012, extra middelen startersleningen, extra middelen startersleningen Meerstad en ontvangen rente) dan onttrekkingen uit het fonds (verstrekke leningen en beheervergoeding SVn).

Het stimuleringsfonds is conform de aangegeven dekkingsmogelijkheid (voorjaarsbrief) met 600 duizend euro verlaagd. Dit betekent dat er voor het uitvoeren van projecten (CPO, woonschepen, monumenten en startersleningen) minder geld beschikbaar is om revolverende leningen te verstrekken.

ISV jongeren, studentenhuysvesting en overig (V 200 duizend euro)

In 2011 heeft uw Raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een bijdrage van 1 miljoen euro (verdeeld in jaarschijven van 250 duizend euro elk voor de jaren 2011 t/m 2014) vanuit ISV-III voor jongerenhuysvesting (BOUWJONG! En kamerverhuurbeleid) In 2013 is er voor 150 duizend euro aan kosten verantwoord. Dit levert een voordeel op van 100 duizend euro.

Het plaatsen van fietsklemmen bij studentenhuysvesting heeft in 2013 een tekort van 100 duizend euro opgeleverd.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 200 duizend euro.

8.2 Nieuwbouw

N 3,3 miljoen euro

Afwikkeling Regiotram (N 2,8 miljoen euro)

Bij het project RegioTram hebben we afspraken gemaakt over hoe om te gaan met de verdeling van gemaakte kosten door gemeente en provincie bij het stopzetten van het project. De afspraak was de kosten gelijk te verdelen tussen beide partijen. Bij de bepaling van de vrijval bij stopzetten is uitgegaan van deze afspraak. Het gaat hierbij om de volgende kosten:
Kosten verleggen derde ingang Boterdiepgarage 2,1 miljoen euro
Kosten verleggen kabels en leidingen Vrydemalaan 700 duizend euro

Voor de helft van deze kosten hebben we een vordering op de provincie. Deze vordering hebben we voorzien als dubieus.

Leges bouw activiteiten (N 3,0 miljoen euro)

Door de huidige economische omstandigheden zijn grote projecten grotendeels uitgebleven. Ten opzichte van de actuele begroting legesinkomsten bouwactiviteit 2013 van 7,1 miljoen euro is 3,2 miljoen euro minder aan leges gerealiseerd. De afwijking ten opzichte van de raming leges 2013 is als volgt:

Leges projecten tot 200 duizend euro	-/- 1,6 miljoen euro
Leges projecten 200 duizend euro en meer	-/- 1,6 miljoen euro
Totaal	-/- 3,2 miljoen euro

Door het niet invullen van vacatureruimte en minder uitgaven op overige goederen en diensten is een voordeel gerealiseerd van 200 duizend euro.

Bezuiniging vrijval BLS project Liquid City (V 2,4 miljoen euro)

In het kader van het project Intense Stad (2003) is op de plek van de sporthal De Wijert een combinatie bedacht van een sporthal met daar bovenop intensieve woningbouw (torens) met appartementen: Liquid City. De markt voor appartementen is de laatste jaren ingestort. De voor die woningbouwontwikkeling gereserveerde BLS-middelen van 2,4 miljoen euro vallen daardoor vrij, ook omdat in de nieuwe plannen geen woningbouw is opgenomen. Deze vrijval is ingezet voor de bezuiniging.

Bezuiniging Stadsleven natuurlijk (V 100 duizend euro)

Elementen uit het werkbudget Stadsleven natuurlijk, onderdeel van het duurzaamheidsbudget, zullen zoveel als mogelijk binnen andere onderdelen van het onderhoud- en beheerbeleid worden ondergebracht, maar het zal zeker ook leiden tot minder projecten. Deze bezuiniging is in 2013 gerealiseerd en levert een voordeel op van 100 duizend euro.

Kapaciteiten (N 200 duizend euro)

Voor het verlenen van een vergunning capaciteit wordt geen leges geheven. In het verleden is het mogelijk geweest om deze (deels) op te lossen binnen het programma. Door de bezuinigingen is dit niet meer mogelijk, waardoor dit tekort (ureninzet en overige kosten) nu structureel zichtbaar is. Dit levert een nadeel op van 200 duizend euro.

Slotcalculatie Held/ Gravenburg (V 300 duizend euro)

Vanuit de slotcalculatie op de Held II/ Gravenburg (raadsbesluit 24-4-2006 /nr. 6f) resteert een voordeel van 300 duizend euro.

Vervallen borgstelling Meerstad (N 300 duizend euro)

Na de ontvlechting van Meerstad wordt Meerstad rechtstreeks gefinancierd via Treasury. Daarom staan de gemeente Groningen en de gemeente Slochteren niet meer borg voor de geldleningen van Meerstad. Hierdoor vervalt de provisie van 0,01 % over het geborgde bedrag. Gevolg is dat de dekking voor de plankosten niet meer wordt gerealiseerd. Het saldo van het plankostencomplex Meerstad van 300 duizend euro wordt bij de jaarrekening 2013 als verlies afgeboekt.

Materplan Groningen energie neutraal (V 250 duizend euro)

Het gerealiseerde overschot op Masterplan Groningen - energieneutraal in 2013 bedraagt 250 duizend euro (tekort 160 duizend euro op nieuw beleid en overschot 410 duizend euro op concernbijdrage).

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 50 duizend euro.

8.3 Bestaande woningvoorraad

V 600 duizend euro

Duurzame woningvoorraad (N 100 duizend euro)

Hier is een tekort ontstaan van 100 duizend euro.

Niet geborgde leningen (V 300 duizend euro)

Vanwege aflossing op niet geborgde leningen ontstaat er een vrijval van 300 duizend euro.

Het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 (V 200 duizend euro)

Het Nieuw Lokaal Akkoord heeft halverwege de periode (2011 t/m 2014) ongeveer de helft van het beschikbare bedrag besteed, dan wel verplicht. Er rest nog bijna 4,5 miljoen euro voor de wijkteams. De helft daarvan wordt gefinancierd door de stad, de andere helft door de corporaties. De bezuiniging betreft dus een korting van 10% op het gemeentelijk aandeel. Dit gaat ten koste van het budget van de wijkteams. Het levert een voordeel op van 200 duizend euro.

Slotcalculaties Reitdiep 1 en 2 (N 300 duizend euro)

Uw raad heeft besloten om voor afronding van het complex Reitdiep 1 en 2 een bedrag van 300 duizend euro te onttrekken aan de reserve Grondzaken conform het raadsbesluit Slotcalculaties

2013 (18 december 2013 / Nr. 6a).

ISV Wijkvernieuwing. (V 600 duizend euro)

In 2013 is voor het uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van ISV projecten wijkvernieuwing 1,643 miljoen euro begroot. Hiervan is per saldo 1,348 miljoen in 2013 uitgegeven. Het gaat om diverse wijken in de Stad zoals Lewenborg, Corpus den Hoorn en Paddepoel Zuid-Oost.

Wonen op het water (V 100 duizend euro)

Het restantbedrag op het project Wonen op het water bedraagt 100 duizend euro. Na een onderbreking van ruim een jaar zijn de besprekingen tussen het bestuur van het WCG en het college hervat.

Reserve volkshuisvesting (N 200 duizend euro)

De begrote baten met betrekking tot de reserve volkshuisvesting van 200 duizend euro zijn niet gerealiseerd binnen dit deelprogramma. Ze zijn verantwoord bij deelprogramma 08.1, onderdeel stimuleringsfonds volkshuisvesting. Dit levert binnen dit deelprogramma een nadeel op van 200 duizend euro.

Programma 9 Onderhoud en beheer openbare ruimte

9.1 Kwaliteit van de leefomgeving

N 900 duizend euro

Riolering (N 300 duizend euro)

In de activiteit Riolering is een overschrijding (N 200 duizend euro) veroorzaakt door uitgevoerde extra werkzaamheden, waaronder het baggeren vijvers en de inspectie Ulgersmaborg. Een verder nadeel wordt veroorzaakt door een lagere opbrengst rioolrechten (N 100 duizend euro) dan begroot.

Groen- en speelvoorzieningen (N 700 duizend euro)

In de activiteit Groen- en Speelvoorzieningen zijn door de storm in oktober niet voorziene kosten voor opruimen en noodherstel van bomen en verhardingen gemaakt (N 600 duizend euro). In het apparaatsbudget is een tekort als gevolg van het wagenpark (N 100 duizend euro).

Programma Wegen (V 200 duizend euro).

In de begroting 2013 is een budget voor frictiekosten opgenomen van 625 duizend euro, op dit budget is een vrijval (V 324 duizend euro).

Verkeersvoorzieningen (N 500 duizend euro)

Op Verkeersvoorzieningen is een tekort op energiebudgetten van de verkeersvoorzieningen van 250 duizend euro doordat taakstellende bezuinigingen niet zijn gerealiseerd. Op het budget van ondergrondse steringen is een overschrijding van 250 duizend euro, de verwachting is dat dit tekort de komende jaren wordt teruggebracht door de investeringen die in het kader van vervangingsinvesteringen zijn verricht voor de bekabeling.

Resultaat Kunstwerken en Water (V 300 duizend euro)

De voorziening voor Gideonbrug en Rijksweg A7 kan worden opgeheven. Begin 2013 was de stand van de voorziening 500 duizend euro, er zijn in 2013 nog voor 200 duizend euro aan uitgaven verricht. Het restant valt nu vrij ten gunste van het concern.

Resultaat begraven (V 26 duizend euro).

Op de activiteit begraven is een lagere opbrengst op grafrechten en afkoop van grafonderhoud geweest van 246 duizend per saldo. Daartegenover zijn er ook minder uitgaven geweest van 272 duizend euro.

Resultaat Stadstoezicht (N 200 duizend euro)

Op het onderdeel Stadstoezicht is zijn lagere opbrengsten uit bekeuringen vanuit de Wet Mulder en BSB.

Resultaat beheer openbare ruimte (N 100 duizend euro)

In het Beheer van de Openbare Ruimte (BOR) zijn hogere kosten gemaakt voor vuilverwerking- en elektriciteitskosten Uriliften en een lagere opbrengst op de verkoop van fietsen.

Resultaat ISV (V 100 duizend euro).

Vanuit ISV is in 2013 voor het deelprogramma kwaliteit van de leefomgeving 150 duizend euro in de begroting opgenomen. Hiervan is 60 duizend euro uitgegeven aan een bijdrage aan de Dienst Landelijk Gebied van het Ministerie van Economische Zaken en een bijdrage Dijkpark. De niet

uitgegeven middelen hebben betrekking tot het onderdeel Groen en Blauw (ecologie, waterbeheer, duurzame inrichting stadsranden in beheer en inrichtingsgebieden)

Resultaat reclame (V 200 duizend euro)

Door een afname van het aantal reclameobjecten in de Stad zijn minder inkomsten gegenereerd uit reclame-dragend straatmeubilair. Daar tegenover is de ureninzet op contractbeheer en handhaving afgenomen en zijn de onderhoudskosten vanabri's zijn afgenomen

Overige voor en nadelen tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

9.2 Afvalinzameling en -verwerking

N 300 duizend euro

Het beleidsveld Inzamelen en verwerken heeft betrekking op de activiteiten bedrijfsafval en huishoudelijk afval. De kosten voor mens en materieel zijn gestegen (N 600 duizend euro). Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere inzet dan begroot. Voor diverse afvalstromen wordt een hogere vergoeding ontvangen dan begroot vanuit het Afvalfonds (V 200 duizend euro). Voordelen worden behaald door lagere uitgaven voor telefoonkosten (t.b.v. communicatie met ondergrondse containers), advertentiekosten en voorlichting (V 300 duizend euro). Zo zijn er goedkopere alternatieven doorgevoerd voor de communicatie met de ondergrondse containers die nog niet bekend waren bij het opstellen van de begroting. Ook het budget voor Afvalpreventie en educatie is niet geheel benut (V 100 duizend euro). De opbrengsten uit de Afvalstoffenheffing zijn hoger dan begroot (V 500 duizend euro). Dit wordt veroorzaakt doordat er meer aansluitingen zijn dan begroot. Het voordeel wordt enigszins gedrukt door oninbaarheid van vorderingen over voorgaande jaren (N 200 duizend euro). De opbrengsten van bedrijfsafval zijn lager dan begroot door een afname in de commerciële activiteiten, die bij het opstellen van de begroting nog niet duidelijk was (N 900 duizend euro). Door deze afname in activiteiten nemen de vuilverwerkingskosten ook af, waardoor er hier een voordeel ontstaat (V 300 duizend euro).

9.3 Overig onderhoud en beheer openbare ruimte

V 500 duizend euro

Project Grondig (V 700 duizend euro)

Uw raad heeft in 2011 voor het project Grondig 800 duizend euro beschikbaar gesteld. Met het project Grondig zal op programmatische wijze de bodemkwaliteit van alle gemeentelijke eigendommen worden onderzocht. Conform goedgekeurde bestemmingsvoorstel jaarrekening 2012 is 800 duizend euro aan de exploitatiebegroting 2013 toegevoegd. In 2013 is een pilot uitgevoerd, kosten 100 duizend euro. Het restant van 700 duizend euro is in 2013 niet uitgegeven. Op basis van de uitkomsten van de pilot worden voorstellen voor een vervolg opgesteld.

BAG/WKPB/BGT/GBKN (N 300 duizend euro)

De beschikbare middelen voor BAG/WKPB/BGT/GBKN zijn onvoldoende om de kosten te dekken. Het tekort in 2013 bedraagt 300 duizend euro.

Diverse voor- en nadelen tellen op tot een voordeel van 100 duizend euro.

Programma 10 Veiligheid

10.5 Fysieke veiligheid

V 100 duizend euro

In 2013 is er een voordeel van 118 duizend euro op FLO/levensloop. Met ingang van 1 januari 2006 is de FLO-regeling vervangen door een levensloopregeling. Voor alle medewerkers die op 1 januari 2006 al in dienst waren in een bezwarende functie geldt vanaf deze datum het overgangsrecht FLO. Voor de mensen die op 1 januari 2006 al met FLO waren blijft de situatie ongewijzigd. Zij behouden tot 65-jarige leeftijd hun FLO-uitkering. De totale kosten voor de oude FLO-regeling en de kosten die we maken voor het overgangsrecht FLO blijven voor de Brandweer en de Ambulancedienst incidenteel 118 duizend euro achter bij het door uw raad beschikbaar gestelde bedrag van 1,4 miljoen euro.

Een verklaring voor de lagere kosten is dat de tendens zich voordoet dat repressief personeel er voor kiest om langer door te werken dan tot hun 55^e. In 2013 zijn tien medewerkers gedurende (een gedeelte van) het jaar werkzaam geweest terwijl er voor gekozen had kunnen worden om hun actieve dienstverband te beëindigen. Bij het bepalen van het benodigde budget zijn wij er van uit gegaan dat mensen stoppen met werken zodra dit kan. Door het langer werken nemen de salariskosten die ten laste van het FLO-overgangsrecht komen af.

Daarnaast is er in 2013 in zijn totaliteit een bedrag van ruim 200 duizend euro betaald voor de afkoop van de FLO-rechten van brandweercommandanten.

Een nadeel van 200 duizend euro is er in verband met de sanering van asbest. Eind 2013 is aan het licht gekomen dat er bij de bouw van de brandweerkazerne aan de Sontweg gebruik is gemaakt van asbesthoudende beplating in de werkplaats. Hierop volgend heeft er een uitgebreide asbestinventarisatie plaatsgevonden door een externe partij. Uit de resultaten hiervan is gebleken dat er zich op meerdere plaatsen beperkte asbesthoudende beplating bevinden. De verwijdering/sanering heeft inmiddels plaatsgevonden, met de hiermee gemoeide kosten is in de begroting geen rekening gehouden.

Verder zijn er diverse kleinere voordelen behaald van in totaal 213 duizend euro. Dit betreffen onder andere uitgestelde investeringen/ kosten in verband met de energie die is gestoken in de vorming van de Veiligheidsregio per 1 januari 2014 en rampenbestrijding.

Door de regionale brandweer zijn er verschillende werkzaamheden verricht voor de vorming van de Veiligheidsregio per 1 januari 2014. De hiermee gepaard gaande projectkosten en aanloopkosten worden gedragen door de V&GR. Dit levert zowel aan de lastenkant (nadelig) als aan de batenkant (voordelig) een resultaat op van ruim 1,5 miljoen euro, welke elkaar per saldo opheffen.

Programma 11 Stadhuis en stadjer

11.3 Publieke dienstverlening

N 255 duizend euro

Het aantal bureaus dat namens woningeigenaren bezwaarprocedures voert neemt toe. Deze bureaus werken gratis. Bij een succesvol bezwaarschrift heeft de burger het voordeel van een lagere WOZ-waarde en daarmee een belastingvoordeel. Het bureau ontvangt van ons de wettelijke vergoeding voor de gemaakte proceskosten (447 duizend euro nadelig).

Door vertraging in de besluitvorming op rijksniveau zal de vervanging van het GBA-systeem (59 duizend euro voordelig) later plaatsvinden. Omdat de huidige software (Cipers) inmiddels is afgeschreven, vallen in 2013 de kapitaallasten vrij (55 duizend euro voordelig).

De belastingsoftware GOUW is inmiddels economisch afgeschreven, hierdoor vallen de kapitaallasten volledig vrij. Deze voordelige vrijval van 113 duizend euro is vanaf 2014 incidenteel aangemerkt als bezuiniging tot het moment dat de software wordt vervangen.

Onderdeel van het op 27 maart 2012 vastgestelde ontwikkelplan KCC is de bezuinigingstaakstelling van 611 duizend euro. In de begroting van de afdeling Publiekszaken staat een deel van deze taakstelling (102 duizend euro nadelig). De gehele taakstelling is in 2013 niet gerealiseerd, omdat pas eind 2013 de dienst KCC's aangesloten zijn.

Voor het versturen van aanmaningen en dwangbevelen brengt de gemeente kosten in rekening bij de belastingplichtige. Er zijn in 2013 meer aanmaningen en dwangbevelen verstuurd dan geraamd. Deze toename heeft te maken met de huidige economische situatie (116 duizend euro voordelig).

Daarnaast zijn er nog diverse kleine afwijkingen van per saldo 49 duizend euro nadelig.

Programma 12 Bedrijfsvoering

12.1 Innovaties

V 1,1 miljoen euro

De vrijval op de budgetten uit het programma voor Bedrijfsvoering en Organisatieontwikkeling bedraagt 1,1 miljoen euro.

In 2013 stonden verschillende organisatieontwikkelingstrajecten op de agenda. Enkele voorbeelden: het SSC is grotendeels gevormd, de samenvoeging van (delen) van SOZAWE en lederz is ter hand genomen, de Bestuursdienst is omgevormd tot een concernstaf en het KCC is opgericht. Tevens is op basis van het in april 2012 door het College van B&W vastgestelde koepelplan PIJOFACH gewerkt aan de totstandkoming van een concernbreed Shared Service Center per 1 januari 2014.

De kosten die al deze trajecten met zich meebrachten konden niet allemaal betaald worden uit de bestaande uitvoerings- en programmabudgetten. O.a. uit extra beleid zijn daarom extra middelen beschikbaar gesteld. Het in totaal beschikbare budget in 2013 was 5,6 miljoen euro. De daarvan betaalde claims en begrotingswijzigingen waren 1,7 miljoen. Ten laste van het resterende deel van het budget is 2,8 miljoen euro uitgegeven zodat er 1,1 miljoen euro niet is besteed. De belangrijkste reden daarvan is dat activiteiten nog doorlopen in 2014 (verhuisbewegingen, aanpassing en inrichting kantoren, werkplekinrichting, opleidingsprogramma's).

Onderstaand wordt het resultaat nog even per onderdeel toegelicht:

Stad & Stadhuis (V 100 duizend euro)

Het programma is grotendeels uitgevoerd overeenkomstig de oorspronkelijke opzet. Er is

een voordeel omdat meer kosten ten laste van reguliere dienst-budgetten gebracht zijn en in het kader van het OU-project voor Europese subsidie in aanmerking komen.

Programmabureau Organisatieontwikkeling (V 400 duizend euro)

Oorspronkelijk werd uitgegaan van 600 duizend euro exploitatielasten. Daarbij was rekening gehouden met noodzakelijke opleidingskosten in relatie met de organisatiewijzigingen. Dat opleidingsprogramma is grotendeels later uitgevoerd en de wel betaalde kosten zijn ten laste van het gecentraliseerde opleidingsbudget gebracht.

Informatisering en Automatisering (V 300 duizend euro)

Volgens de oorspronkelijke opzet voor het project Zaakgericht Werken was hiervoor 300 duizend euro beschikbaar. In 2013 is dit niet uitgevoerd.

Projectkosten Organisatieontwikkeling (V 300 duizend euro)

Het projectbudget PIJOFACH was voor 2013 geraamd op 2,2 miljoen euro. De gereserveerde werkbudgetten voor het GCC en de Kerntakendiscussie (in beide gevallen 50 duizend euro) worden pas in 2014 benut. Daarnaast is er door herprioritering binnen het totale programma 300 duizend euro vrijgemaakt voor het project herhuisvesting gemeentelijke organisatie. Daarvan wordt 200 duizend euro betaald in 2014.

De totale vrijval komt daarmee uit op 1,1 miljoen euro. Daarvan is bij besluit van februari 2013 bepaald dat 200 duizend euro wordt ingezet voor de realisatie van de bezuinigingstaakstelling.

12.3 Facilitaire dienstverlening intern en extern

V 1,5 miljoen euro

ICT (V 1,5 miljoen euro)

Doordat ICT-investeringen zijn vertraagd en uitgesteld ontstaat er vrijval op kapitaallasten. Enkele servers zijn economisch wel afgeschreven maar technisch nog niet. Tevens is de aanschaf van een nieuwe telefooncentrale en daaraan gerelateerde netwerkcomponenten vertraagd. Wanneer investeringen volgens schema worden vervangen, is er geen vrijval.

Salarissen (V 200 duizend euro)

Op salarissen en sociale lasten werd een voordeel van 200 duizend euro behaald. Dit betreft vooral vacaturevrijval.

Extra inhuur afdeling ACG (N 400 duizend euro).

Deze extra inhuur was nodig voor gebruikersondersteuning door langdurige ziekte en openstaande vacatures, maar ook voor systeembeheer werkplek. Vooral omdat vast personeel wordt ingezet voor de concernprojecten Digitale Werkplek en Telefonie. Daarnaast was er extra inhuur voor projecten ACG, zoals verhuizing SoZaWe en Overheid Datacenter Noord.

Belastingplan 2014 (V 800 duizend euro)

In het Belastingplan 2014 is geregeld dat werkgevers een gedeeltelijke teruggaaf krijgen van de basispremie WAO/WIA over het 1^e halfjaar van 2013. Hierdoor wordt eenmalig 800 duizend euro ontvangen.

Friciekosten ACG/AIM bedroeg (N 400 duizend euro).

Bij het oprichten van de afdelingen ACG en AIM heeft formatie-uitbreiding plaatsgevonden. Voor de overheadkosten van deze formatie is niet in zijn geheel dekking beschikbaar. Het plaatsingstraject heeft tot drie boventalligen geleid. Hiervan worden twee boventalligen in het kader van Trendbreuk geplaatst. De financiële verplichting rust dit jaar nog bij ACG. De derde boventallige is elders binnen de DIA geplaatst.

Assurantiebelasting (N 100 duizend euro).

Dit is het gevolg van het nieuwe regeerakkoord, waarin de assurantiebelasting per 1 januari 2013 verhoogd is van 9,7% naar 21%.

Overige afwijkingen leveren per saldo 100 duizend euro nadeel op.

12.4 Overige bedrijfsvoering

V 2,7 miljoen euro

Het resultaat op de organisatiekosten ROEZ bedraagt 1,2 miljoen euro positief. Dit is exclusief

het resultaat op de actualisering van bestemmingsplannen, capaciteiten, BAG / WKPB / BGT en sloopmelding (totaal 100 duizend euro negatief). Deze resultaten worden afzonderlijk gepresenteerd in de jaarrekening, maar zijn ook gerelateerd aan de organisatiekosten. Het totale resultaat bedraagt daarom per saldo 300 duizend euro positief. Dit sluit aan bij het begrote resultaat op de organisatiekosten.

In de voortgangsrapportage II was een nadeel geprognoseerd op de organisatiekosten van 0,5 miljoen euro in verband met de terugloop van werkzaamheden in de investeringsprojecten. Dit is exclusief het resultaat op de actualisering van bestemmingsplannen etc. In werkelijkheid hebben we ten opzichte van de prognose bij de voortgangsrapportage II meer kosten kunnen doorbelasten naar onder andere investeringsprojecten. Dit verklaart de afwijking ten opzichte van de voortgangsrapportage II.

Voor de inventarisatie van dekkingsmogelijkheden zijn balansposten doorgelicht. Uit onderzoek bleek dat maximaal 1,7 miljoen euro kan worden bezuinigd.

Onderstaand een nadere toelichting naar aanleiding van dit onderzoek.

In 2003/2004 is de subsidie niet-fysieke stadseconomie met het ministerie van Economische Zaken afgewikkeld. Hierbij waren nog een aantal lopende verplichtingen die grotendeels zijn afgewikkeld. Het resterende bedrag van 1,1 miljoen euro is op een transitoria post gereserveerd voor het knelpunt dat de Provincie Groningen niet bereid was om het exploitatie tekort van Marketing Groningen mede te financieren. In de begroting had de gemeente al wel 200 duizend euro structureel bezuinigd op haar bijdrage. Uiteindelijk is met de Provincie afgesproken om meerjarig bij te dragen in de vorm van projectfinanciering. De Provincie heeft de afgelopen jaren jaarlijks circa 500 duizend euro besteed aan opdrachten aan Marketing Groningen (campagnes Toeristische Promotie en G7-campagne). Deze opdrachten zijn langjarig (t/m 2015). Hoewel een dialoog met de provincie over een hogere bijdrage altijd mogelijk is, ligt het niet in de verwachting dat dit het gewenste resultaat op zal leveren. Uit de provinciale meerjarenbegroting blijkt dat er de komende jaren geen extra budgetruimte is voor toeristische promotie. Wel kan het gereserveerde bedrag van 1,1 miljoen euro ingezet worden voor de bezuiniging nu de Provincie op een andere wijze bijdraagt in de exploitatie van Marketing Groningen.

Volledigheidshalve kan nog worden opgemerkt, dat de gemeente in 2011 reeds circa 15% bezuinigd heeft op de bijdrage aan Marketing Groningen, door het surplus toeristenbelasting vanaf 2011 niet meer door te geven.

De kosten behorend bij de huurgarantie aan het ABP betreffende Oosterboog, de kantorenlocatie aan de Oosterstraat, kunnen tot maximaal 200 duizend euro worden opgenomen als dienstresultaat ten laste van het concern. Voor 2013 is het nadeel binnen het deelprogramma overige bedrijfsvoering 100 duizend euro.

Overige afwijkingen zijn voor en nadelen bij alle organisatieonderdelen. Dit is een optelling van vele kleine afwijkingen waar geen concrete oorzaak voor is.

Programma 13 Overig

13.1 College, Raad en overig

N 8,8 miljoen euro

Nieuwe projecten en initiatieven (V 400 duizend euro).

Jaarlijks worden er voorstellen gedaan voor nieuwe projecten en initiatieven. Deze projecten kunnen gefinancierd worden met Extra Beleidsgeld. Dit geld wordt dan tijdelijk geparkeerd bij de Bestuursdienst. Zodra plannen en uitwerkingen concreet zijn, kan het geld beschikbaar worden gesteld. Voor een aantal van deze projecten is het geld niet opgehaald (V 313 duizend euro). Tevens staan in de begroting van de Bestuursdienst concernstelposten die nog niet verrekend zijn of waar geen beroep op wordt gedaan

Organisatieontwikkeling (V 300 duizend euro).

Als uitvloeisel van de beëindiging van de dienstenstructuur en de overgang naar één Gemeente Groningen zijn de beschikbare opleidingsbudgetten in 2013 tot een bedrag van 360 duizend euro gecentraliseerd. Daarbij is een opleidingsprogramma ontwikkeld dat zich met name richt op het management en het leidinggevend kader. In dat programma is niet het beschikbare budget volledig benut en zijn daarnaast niet alle geplande activiteiten in 2013 uitgevoerd

Bestuurlijke dienstverlening (V 100 duizend euro).

Voor het project Bestuurlijke Dienstverlening was in 2013 een budget van 260 duizend euro beschikbaar voor de kosten van het projectteam, het geven van trainingen en digitaliseringskosten voor het aanpassen van bestaande systemen. Het programma voor de trainingen is niet afgerond in 2013 en loopt nog door in 2014. Dat geldt ook voor het updaten en verdere digitalisering van bestaande systemen. Dit resulteert in een voordeel van 108 duizend

euro

Mobiliteit topkader (V 400 duizend euro).

In 2013 was voor Mobiliteit topkader een budget van 545 duizend euro beschikbaar voor de kosten van werving en selectie, opleiding en assessment, trainingsprogramma's en interim-management. Hiervan is 400 duizend euro niet besteed

Flankerend beleid (V100 duizend euro)

De kosten van het flankerend beleid bij de bezuinigingen worden ten laste van de daartoe ingestelde reserve gebracht. Het gaat daarbij om kosten voor ondersteunende maatregelen zoals scholing, begeleiding en het plaatsen van herplaatsingskandidaten. De geschatte exploitatiekosten van 125 duizend euro zijn aan de reserve onttrokken. In werkelijkheid is er minder uitgegeven

Proefsetting COR (N 100 duizend euro).

De proefsetting van de COR is ook in het kalenderjaar 2013 nog voortgezet

Bezuinigingstaakstelling (N 4,7 miljoen euro).

Van de totale bezuinigingstaakstelling van 13,2 miljoen euro is binnen de jaarschijf 2013 is 4,7 miljoen euro niet gerealiseerd. Onderbouwing en toelichting hiervan vindt elders plaats

Personeelslasten (N 400 duizend euro).

Op personeelslasten bestaat een nadelige afwijking op vacaturevrijval en inhuur van derden. Taken van niet ingevulde vacatures worden in veel gevallen uitgevoerd door extern personeel, welke vaak duurder zijn dan personeel in dienst. Ook de kosten van de in december uitbetaalde eenmalige uitkering maakt deel uit van dit resultaat. Het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Groningen en Slochteren wordt in afgeslankte vorm voortgezet. De loonkosten van de voormalige projectleider zijn niet gedekt.

Ondersteuning (V 300 duizend euro).

In de aanloop naar de vorming van het Shared Service Center zijn de uitgaven die het primair proces moeten ondersteunen beperkt waardoor op een aantal stelposten een voordelige afwijking is ontstaan. De vrijval dient deels ter dekking van de kosten ICT die verband houden met de inrichting van het gerevitaliseerde pand de Prefectenhof alsmede overige ICT-kosten

BTW compensatiefonds (V 600 duizend euro).

Het resultaat op BTW compensatiefonds bedraagt 900 duizend voordelig en bestaat o.a. uit het verschil op riolering, aangezien er de 2^e helft relatief hoge uitgaven zijn geweest en een afwijking op het participatiebudget .

Hier staat tegenover dat de bestuursdienst een nadeel van 300 duizend euro heeft als gevolg van de nacalculatie op BTW compensatiefonds. Naar aanleiding van een onderzoek van de belastingdienst zijn er voor de verschillende dienstonderdelen van de gemeente Groningen andere mengpercentages vastgesteld. Consequentie is dat bij de Bestuursdienst niet meer 100% van de betaalde BTW te verrekenen is. Er is daardoor in 2013 een incidenteel nadeel over zowel 2012 als over 2013. Vanaf 2014 is dit in het meerjarenkader opgelost

Rente.(V 400 duizend euro).

In deelprogramma 13.1 worden de interne rentelasten verantwoord. Door een administratieve fout ontstaat er een voordeel op de interne rente

Attero (N 800 duizend euro).

De aandeelhouderscommissie van Attero (voorheen Essent Milieu) heeft besloten dat overname van Attero door gemeenten wordt stopgezet. Daardoor wordt de begrote eenmalige uitkering van 800 duizend euro niet gerealiseerd

Regionale samenwerkingsverband RCG-in-liquidatie(V 150 duizend euro).

Het regionale samenwerkingsverband RCG-in-liquidatie beschikt nog over een algemene reserve van 292 duizend euro. Aangezien verplichtingen grotendeels zijn afgedaan wordt hiervan 250 duizend euro aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd. Voor de gemeente Groningen gaat het om 150 duizend euro

Voorziening wachtgeld (N 600 duizend euro)

Aan de voorziening wachtgeld wethouders is 300 duizend euro toegevoegd.

Nieuw ingestelde voorzieningen (N 6,8 miljoen euro)

In totaal is 6,8 miljoen euro aan een 4-tal nieuw ingestelde voorzieningen toegevoegd:

1 Aan de voorziening Reorganisatie is 5,4 miljoen euro toegevoegd. Deze voorziening is ingesteld voor het opvangen van de kosten voor boventaligheid als gevolg van de vorming van

het SSC.

- 2 Aan de voorziening Individueel Loopbaanbudget is een bedrag van 500 duizend euro toegevoegd. In de CAO is afgesproken dat ambtenaren met ingang van 2013 recht krijgen op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van 500 euro per jaar. Het budget is bedoeld voor loopbaan-gerelateerde activiteiten gericht op een nieuwe functie. Doordat er rechten kunnen worden ontleend aan het bedrag uit 2013 wordt een bedrag in een hiertoe ingestelde voorziening gestort
- 3 Er 200 duizend euro toegevoegd aan de nieuwe voorziening Naheffing Ipad's. Vanaf 2011 heeft de gemeente Groningen tablets in gebruik. Het gebruik hiervan is fiscaal belast. Tot nu toe is nog geen belasting hierover afgedragen. Met de belastingdienst zal een afspraak worden gemaakt over de wijze waarop belastingheffing en -afdracht geregeld zullen gaan worden. Over de jaren 2011, 2012 en 2013 zal een naheffing plaats vinden.
- 4 Er is 700 duizend euro toegevoegd aan de nieuwe voorziening Huur Leegstand Waagstraat.

Overige kleinere afwijkingen tellen op tot een voordeel van 250 duizend euro voordelig.

Programma 15 Algemene inkomsten en post onvoorzien

15.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien V 6,1 miljoen euro

Algemene uitkering (V 4,0 miljoen euro)

Algemene uitkering 2011 (V 500 duizend euro)

Uit de meicirculaire 2013 blijkt dat de integratie-uitkering Wmo over 2011 61 duizend euro lager uitvalt. Dit nadeel is doorgegeven aan de sector en leidt daardoor niet tot een concernresultaat. De hogere uitbetaling over 2011 wordt veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van de maatstaf leerlingen en de verdeelmaatstaf OZB.

Algemene uitkering 2012 (V 400 duizend euro)

Uit de mei- en septembercirculaire 2013 blijkt dat de integratie-uitkering Wmo over 2012 per saldo 23 duizend euro hoger uitvalt. Dit voordeel is doorgegeven aan de sector en leidt daardoor niet tot een concernresultaat. Op basis van de septembercirculaire 2013 en het meest recente specificatie overzicht ontvangen van het rijk, blijkt de algemene uitkering over het jaar 2012 400 duizend euro hoger uit te vallen. Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door een opwaartse bijstelling van het aantal lage inkomens en leerlingen.

Landelijke ontwikkelingen (N 3,1 miljoen euro)

Op basis van de decembercirculaire 2013 blijkt dat de uitkeringsfactor voor 2013 met 28 punten wordt verlaagd ten opzichte van de begroting 2013. Dit levert een nadeel op van 4,6 miljoen euro voor Groningen. Deze verlaging van de uitkeringsfactor 2013 wordt deels veroorzaakt door onderuitputting op de rijksbegroting 2012 die bleek uit de Startnota van het rijk van 2012. Een deel van dit totale nadeel (1,5 miljoeneuro) hebben we al genomen bij de jaarrekening 2012, omdat dit deel ten tijde van de jaarrekening 2012 al bekend was. Het rijk heeft dit effect echter pas verwerkt in de jaarschijf 2013. Doordat we een deel van dit nadeel al hebben genomen (en verantwoord) in de jaarschijf 2012 bij de jaarrekening 2012 moeten we dit deel corrigeren op het nadeel in de jaarschijf 2013. Hierdoor (en als gevolg van twee kleine overige mutaties) bedraagt het nadeel in 2013 als gevolg van landelijke ontwikkelingen voor Groningen 3,1 miljoen euro.

Plaatselijke ontwikkelingen (V 5,8 miljoen euro)

De plaatselijke ontwikkelingen zijn geactualiseerd ten opzichte van de ramingen zoals die zijn opgenomen in de begroting 2013. Op basis van actuele informatie vanuit onder andere het CBS en de waarderingskamer zijn de standen van een groot aantal verdeelmaatstaven geactualiseerd voor 2013. Uit deze actualisatie blijkt wederom dat de stad op een heel aantal onderdelen in de afgelopen periode sneller is gegroeid dan waar we rekening mee hebben gehouden. Deze stijging zit voornamelijk in het aantal lage inkomens, klantpotentieel, woonruimten en de omgevingsadressendichtheid. Het rijk heeft deze hogere groei deels gecorrigeerd via de uitkeringsfactor, dit zit verwerkt in het onderdeel 'landelijke ontwikkelingen' (zie hierboven). Deze ontwikkelingen leiden er toe dat we per saldo een hogere uitkering verwachten van 5,8 miljoen euro over 2013.

Integratie-, decentralisatie- en suppletie-uitkeringen (V 400 duizend euro)

In totaal hebben we in 2013 voor 49,1 miljoen euro aan integratie-, decentralisatie- en suppletie- uitkeringen ontvangen (verspreid over 23 verschillende uitkeringen). De grootste uitkeringen betreffen de Wmo middelen (15,6 miljoen euro), de uitkering voor Maatschappelijke opvang (13,3 miljoen euro) en de ISV middelen (7,1 miljoen euro). Deze uitkeringen zijn ingezet op de betreffende beleidsterreinen. In de decembercirculaire zijn bij

drie decentralisatie uitkeringen extra middelen beschikbaar gesteld die vanwege het tijdstip waarop deze middelen beschikbaar zijn gekomen niet meer verrekend konden worden met de sector. Het betreft extra middelen voor voorbereidingskosten van het ESF-programma (100 duizend euro), extra middelen voor de uitvoeringskosten van inburgering (215 duizend euro) en extra middelen voor maatschappelijke opvang (70 duizend euro). Deze verhogingen vallen in het concernresultaat van de algemene uitkering. Indien noodzakelijk zullen voor deze extra uitkeringen bestemmingsvoorstellen worden gedaan bij de jaarrekening 2013 om deze middelen alsnog te verrekenen met de sector.

Onroerende zaakbelasting (N 800 duizend euro)

In 2013 is minder onroerende zaakbelasting ontvangen dan geraamd. De minderopbrengst bedraagt 818 duizend euro. Samengevat kan de minderopbrengst als volgt worden verklaard: Allereerst valt de economische waarde van de woningen en bedrijven in de stad lager uit dan ten tijde van de berekening van de tarieven in september 2012 (in verband met besluitvorming over de tarieven in november 2012) werd voorzien. Op dat moment waren de taxaties van de woningen en bedrijven niet geheel afgerond. Voor het niet getaxeerde deel moesten aannames gedaan worden. In werkelijkheid vallen de taxaties lager uit dan aangenomen werd (340 duizend euro nadelig).

Daarnaast kijken burgers en bedrijven (met name grote bedrijven) steeds kritischer naar de WOZ-waarde. Hierbij laten ze zich in toenemende mate bijstaan door professionele adviseurs. Het financiële effect van de bezwaar- en beroepschriften is gedurende het jaar lastig in te schatten. Eén bezwaar- of beroepschrift kan leiden tot aanzienlijke verminderingen. Bezwaren en beroepen hebben soms betrekking op meerdere jaren. (389 duizend euro nadelig).

Ook de economische crisis komt tot uitdrukking in een toename van oninbare vorderingen (meer failliete bedrijven en meer huishoudens in de schuldenregeling, 89 duizend euro nadelig).

Saldo financieringsfunctie (V 2,5 miljoen euro)

Het voordelige resultaat op de financieringsfunctie is 2,5 miljoen euro. Dit bestaat voornamelijk uit een resultaat op de korte mismatchfinanciering (voordeel 2,2 miljoen euro). Daarnaast was er een rentevoordeel op nieuwe leningen (voordeel 1,2 miljoen euro), omdat de marktrente duidelijk onder de begrote rente lag. Daar staat echter een nadelig resultaat op kort geld tegenover. Dit ontstaat door de lage rente en een lager uitgezet volume dan begroot (nadeel 600 duizend euro).

Volumeverschillen kunnen ontstaan omdat er meer of minder geld nodig is voor kapitaalverstrekking dan in de begroting aangenomen of omdat er een andere verhouding is tussen eigen vermogen en leningen. De gemiddelde omvang van de reserves en voorzieningen is 38,7 miljoen euro lager dan de begrote omvang. Omdat er minder eigen vermogen beschikbaar is, hebben we meer leningen afgesloten dan we in de begroting hebben aangenomen (nadeel 500 duizend euro). Tenslotte resteert een beperkt voordeel aan overige afwijkingen (voordeel 200 duizend euro).

Overig (V 400 duizend euro)

In 2013 zijn de aanslagen 2012 opgelegd. In 2012 zijn er meer overnachtingen geweest dan begroot. Hierdoor vertoont de logiesbelasting een meeropbrengst van 265 duizend euro.

Ook valt de dividenduitkering BNG 112 duizend euro hoger uit dan geraamd.

Overige resultaten leiden per saldo tot een voordeel van 41 duizend euro.

INCIDENTE BATEN EN LASTEN

Met het overzicht incidentele baten en lasten wordt beoogd duidelijkheid te geven omtrent de aard van de baten en de lasten. Hiermee wordt informatie gegeven die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie. Weergegeven worden incidentele baten en lasten groter dan 250 duizend euro. Als nadere invulling van incidenteel geeft het BBV aan dat het gaat om baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Incidentele baten en lasten 2013 groter dan 250 duizend euro	
	Bedrag x 1.000 euro
Omschrijving incidentele baten	
Enexis, rente lening tranche B ivm aflossing	966
Belastingdienst teruggaaf premie WAO/WIA	844
Ambulancedienst: afw ikkeling FLO-overgangsrecht 2006 - 2012	2.062
Bijdrage NLA voor uitvoering Zorgen voor Morgen	250
Verkoop pand Zuiderweg	245
Rijksmiddelen project Binnenklimaat scholen	1.255
Exploitatie binnenbezittingen	432
Slotcalculatie de Held/ Gravenburg	329
Bezuiniging vrijval BLS	2.350
Erfpacht	293
Bezuiniging op doorlichting balansposten	1.684
Actieplan Jeugdwerkloosheid	1.769
Vrijval van voorzieningen	755
subtotaal incidentele baten	13.234
Incidentele onttrekkingen aan reserves	129.765
Totaal incidentele baten	142.999
Bedrag x 1.000 euro	
Omschrijving incidentele lasten	
Stichting Marketing, Akkoord van Groningen	292
Wmo: woonproject Schots en Scheef	686
Achterstallig onderhoud aula Selwerderhof	280
Stormschade (niet begroot)	580
Uitvoering Zorgen voor Morgen	250
Project Binnenklimaat scholen	1.255
Simplon	581
Transitiekosten 3 Decentralisaties	285
Mediation Tynaarlo-Groningen	2.500
Creatieve ondernemers	343
NIEGG Gronden	2.135
Landelijke intocht Sinterklaas	298
Slotcalculatie Reitdiep / Dorkwerd	327
Kosten projecten groen en krachtwerken	322
Afrekening collectieve aanvullende ziektekostenverzekering	491
Actieplan Jeugdwerkloosheid	384
Toevoegingen aan voorzieningen	700
Uitgaven incidenteel extra beleid 2013	43.695
Toevoegingen aan voorzieningen	11.030
subtotaal incidentele lasten	66.434
Incidentele toevoegingen aan reserves	113.952
Totaal incidentele lasten	180.386

Wet Normering Topinkomens

Met ingang van 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. Deze wet vervangt de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (WOPT).

Het normenkader rondom de WNT is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000104920. De Aanpassingswet WNT is als onderdeel van dit normenkader nog niet formeel aangenomen door de Eerste Kamer. Voor het opmaken van de jaarrekening is in lijn met de mededeling van de minister van BZK d.d. 12 februari 2014, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 18 februari 2014, de Aanpassingswet WNT wel als onderdeel van het normenkader gehanteerd.

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeente is verplicht om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen, hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706) kunnen en hoeven wij niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT).

Binnen de WNT wordt de bezoldiging van topfunctionarissen genormeerd. Onder topfunctionarissen wordt bij een gemeente verstaan:

- de gemeentesecretaris;
- de griffier(s).

Het beloningsmaximum bedraagt circa 228.500 euro op fulltime jaarbasis, inclusief loon in natura en inclusief het werkgeversdeel in de pensioenpremie. Uit een onderzoek naar de jaarinkomens 2013 binnen de gemeente Groningen bleek dat er geen medewerkers zijn die boven het boven het genoemde beloningsmaximum uitkomen. Dat geldt ook voor de gemeentesecretaris en de griffier.

Onafhankelijk van de bezoldiging, geldt voor topfunctionarissen een openbaarmakingsverplichting van de bezoldiging in de jaarrekening, opgesplitst in vier elementen: beloning, sociale verzekeringspremies, belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn. Binnen de gemeente is dit van toepassing op de gemeentesecretaris en de griffier. De bezoldiging van deze functionarissen is als volgt:

drs. M.A. Ruys

Gemeentesecretaris, 12 maanden, 36 uur per week	
Beloning	132.451,--
Sociale verzekeringspremies	6.957,--
Onkostenvergoedingen (representatie- en reiskosten)	10.373,--
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioenvoorziening)	36.619,--

drs. A.G.M. Dashorst

Griffier, 12 maanden, 36 uur per week	
Beloning	101.068,--
Sociale verzekeringspremies	6.957,--
Onkostenvergoedingen (reiskosten)	3.708,--
Beloningen betaalbaar op termijn (pensioenvoorziening)	26.727,--

Voor medewerkers (niet zijnde topfunctionarissen) geldt tevens een publicatieverplichting indien de bezoldiging boven het maximum uitkomt. Voor deeltijdmedewerkers wordt een analyse gemaakt van de bezoldiging over het hele jaar, door de deeltijdfactor naar rato om te rekenen tot een

jaarsalaris. Indien het deeltijdsalaris dan boven het bezoldigingsmaximum uitkomt, geldt ook hier een publicatieverplichting. Aangezien er binnen de gemeente Groningen geen medewerkers zijn met een jaarinkomen dat boven het maximum uitkomt, is hierover geen publicatie aan de orde.

BALANS

Toelichtingen

- 1 Materiële vaste activa**
- 2 Financiële vaste activa**
- 3 Voorraden**
- 4 Vorderingen**
- 5 Liquide middelen**
- 6 Overlopende activa**
- 7 Eigen vermogen**
- 8 Voorzieningen**
- 9 Langlopende schulden**
- 10 Kortlopende schulden**
- 11 Overlopende passiva**
- 12 Niet uit de balans blijvende verplichtingen**

BALANS 31-12-2013

ACTIVA (Bedragen x 1.000 euro)	31-12-2012	31-12-2013
Vaste Activa		
1 Immateriële vaste activa		
-kosten sluiten geldleningen		
-kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0
2 Materiële vaste activa		
-investeringen met economisch nut	557.318	585.154
-investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut	147.923	174.483
3 Financiële vaste activa		
a. kapitaalverstrekkingen aan:		
1. deelnemingen	33.488	27.554
2. gemeenschappelijke regelingen		
3. overige verbonden partijen	0	0
b. leningen aan:		
1. woningbouw corporaties	191.061	174.010
2. deelnemingen	308.716	305.215
3. overige verbonden partijen	4.884	5.713
c. overige langlopende leningen	15.071	16.745
d. overige uitzettingen > 1 jaar		
e. bijdragen aan activa van derden	4.582	4.470
totaal vaste activa	1.263.043	1.293.344
Vlottende Activa		
4 Voorraden		
a. grond- en hulpstoffen		
1. niet in expl. genomen bouw grond	12.488	13.024
2. overige grond- en hulpstoffen	61.222	58.446
b. onderhanden werk	36.929	76.146
c. gereed produkt en handelsgoederen	2.448	2.230
d. vooruitbetalingen	0	0
5 Uitzettingen < 1 jaar		
a. vorderingen op openbare lichamen	20.486	14.251
b. verstrekte kasgeldleningen	3.500	0
c. rc-verhoudingen met niet-fin instellingen	0	0
d. overige vorderingen	78.171	60.676
e. overige uitzettingen	0	0
6 Liquide middelen		2.572
7 Overlopende activa		
a. nog te ontvangen bedragen van Rijk en EU	3.033	1.959
b. overige overlopende activa	15.780	18.319
Totaal vlottende activa	234.057	247.623
Totaal Activa	1.497.100	1.540.964

Passiva (Bedragen x 1.000 euro)	31-12-2012	31-12-2013
Vaste Passiva		
8 Eigen vermogen		
a. reserves		
- algemene reserve	8.770	28.303
- bestemmingsreserve voor egalisatie tarieven	6.932	5.932
- overige bestemmingsreserves	222.775	164.925
b. rekeningsresultaat voor bestemming	-27.807	6.551
9 Voorzieningen	54.670	31.336
10 Vaste schulden > 1 jaar		
a. obligatieleningen		
b. onderhandse leningen van:		
1. binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	4.394	3.067
2. binnenlandse banken en ov. fin inst	1.011.707	1.124.036
3. binnenlandse bedrijven	0	0
4. overigen binnenlandse sectoren	1.201	1.201
5. buitenlandse instellingen	0	0
c. w waarborgsommen	1.105	987
Totaal vaste passiva	1.283.747	1.366.338
Vlottende passiva		
11 Netto-vlottende schulden < 1 jaar		
a. kasgeldleningen o/g	38.500	35.000
b. bank- en girosaldi	37.488	23.347
c. overige schulden	90.627	71.532
12 Overlopende passiva		
a. vooruitontvangen bedragen van Rijk en EU	4.542	3.122
b. overige overlopende passiva	42.195	41.625
totaal vlottende passiva	213.352	174.626
Totaal Passiva	1.497.100	1.540.964

Totaal borg- en garantstellingen	74.796	70.519
---	---------------	---------------

TOELICHTING OP DE BALANS

Toelichting 1

Immateriële vaste activa

(niet van toepassing)

Toelichting 2

Materiële vaste activa

(Bedragen x 1.000)	Boekwaarde 31-12-2013	Corr.			Afschrijving 2013	Boekwaarde 31-12-2013
		Aanschaf waarde	Vermeerderingen	Verminderingen		
Gronden en terreinen	37.805	3-	1.668	339	43	39.088
Woonruimten	239	-	-	-	36	203
Bedrijfsgebouwen	319.616	169	37.873	9.946	8.825	338.887
Grond, w eg & w aterbouw kundige w erker	127.126	-	4.092	-	2.723	128.495
Vervoersmiddelen	15.212	27-	1.584	-	3.542	13.227
Machines, apparaten en installaties	25.112	173	10.020	-	4.208	31.097
Totaal overige materiële vaste activa *	180.129	244-	35.992	1.522-	8.759	208.640
Totaal materiële vaste activa	705.239	68	91.229	8.763	28.136	759.637
w aarvan economisch nut	557.488	68	60.185	8.763	23.667	585.154
w aarvan maatschappelijk nut	147.751		31.044	-	4.469	174.483
* incl. OCSW, activa in aanbouw	6.199					

Conform het BBV zijn de materiële vaste activa uitgesplitst in materiële vaste activa met een economisch nut en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut.

Activa met een economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden

Er zijn in 2013 geen gronden in erfpacht uitgegeven.

Op dit moment hebben wij de erfpachtgronden gewaardeerd tegen registratiewaarde, in overeenstemming met de notitie BBV van 2013., omdat voor deze gronden sprake is van eeuwigdurende erfpachtcontacten.

In februari 2013 heeft de commissie BBV een aanbeveling gedaan over afkoopsommen uitgifte in erfpacht. Aanbevelingen van de commissie hebben een vrijblijvend karakter. De aanbeveling gaat over de administratieve verwerking van afkoopsommen erfpacht. Bij de herziening van de nota grondbeleid in 2014 zullen wij beoordelen hoe deze aanbeveling past binnen de Groningse situatie.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. In overeenstemming met de financiële verordening worden rioleringen, publieke parkeervoorzieningen en investeringen met een specifieke regelgeving annuïtair afgeschreven. De overige materiële vaste activa met een beperkte levensduur worden vanaf het moment van ingebruikname lineair afgeschreven.

Activa met een maatschappelijk nut

Aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan bij raadsbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het actief lineair afgeschreven conform de termijnen uit de financiële verordening.

De volgende afschrijvingstermijnen gelden voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

10 jaar	Verkeersinstallaties
	Straatmeubilair
20 jaar	Openbare verlichting

- 40 jaar   Aanleg en verbetering van wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden
 Aanleg en verbetering van parken en plantsoenen
 Verbetering van waterwegen en waterbouwkundige werken
 Bouw en verbetering van bruggen, viaducten en tunnels
 Aanleg van waterwegen en waterbouwkundige werken

Toelichting 3

Financiële vaste activa

KAPITAALVERSTREKING							
(bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde		Uitgeleend	Aflossing	Boekwaarde	Rente	Rente en
Omschrijving	1-1-2013	2013	2013	31-12-2013	2013	aflossing	
Aandelen Waterbedrijf Groningen	2.456			2.456	82		82
Aandelen Martiniplaza	5.216			5.216	175		175
Enexis	783			783	26		26
Attero (vh Essent Milieu)	151			151	5		5
EPZ	328			328	11		11
Vordering Enexis BV	-	0		0	-		-
Verkoop Vennootschap BV	-	0		0	-		-
Cross Border Leases BV	-	0		0	-		-
Claim Staat Vennootschap BV	-	0		0	-		-
Vordering op Vordering Enexis BV	16.022		5.934	10.088	487		6.421
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	5.247			5.247	176		176
Vordering op CBL Vennootschap BV	222			222	7		7
BNG	822			822	28		28
Effectenbezit	1			1			-
Aandelen kapitaal CNG BV	1.190			1.190			-
NV Wonen boven winkels	1.000			1.000			-
Euroborg	48			48			-
Airport Eelde	1			1			-
Vordering op CBL Vennootschap BV	-			-	-		-
Totaal deelnemingen	33.488	1	5.934	27.554	997		6.931
Overige verbonden partijen							
St. t.b.v. kapitaaldeelname in GEMM CV	120	-	120	-	9		129
St. t.b.v. zeggenschap in GEMM Beheer BV	5	-	5	-	-		5
Totaal overige verbonden partijen	125	-	125	-	9		134

LENINGEN						
(bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde	Uitgeleend	Aflossing	Boekwaarde	Rente	Rente en
Omschrijving	1-1-2013	2013	2013	31-12-2013	2013	aflossing
Woningbouw						
- Gem. w oningbouw (tot 1985)	2.723		139	2.584	197	336
- Gem. w oningbouw (na 1985)	188.337	8.024	24.058	172.303	7.313	31.371
Voorziening Volkshuisvesting				877-		
Totaal woningbouwleningen	191.060	8.024	24.197	174.010	7.510	31.707
Deelnemingen						
- Martiniplaza BV	13.955		498	13.457	611	1.109
- Euroborg NV	17.165		407	16.758	874	1.281
- NV Waterbedrijf Groningen	2.596		2.596	-	-	2.596
- Meerstad	275.000			275.000	10.288	10.288
Totaal deelnemingen	308.716	-	3.501	305.215	11.773	15.274
Overige verbonden partijen						
- SIG	-			-	-	-
- Monumentenfonds	1.000			1.000	47	47
- Groninger Museum	596	-	36	560	34	70
- Gem. regeling VGR		1.000		1.000	5	5
- ARCG	3.288		135	3.153	126	261
Thermiek BV		-	-	-	-	-
Overige verbonden partijen	4.884	1.000	171	5.713	212	383
Overige langlopende leningen						
- Verpleeghuis Innersdijk	0-			0-	-	-
- Bejaardenhuizen (Patrimonium & Huismer)	1.335		51	1.284	64	115
- Infoversum	-	2.500		2.500	104	104
- Simplon	630		630	-	33	663
- Zw embad Hoogkerk	140		20	120	7	27
- Multifunctioneel Centrum Engelbert	415		31	384	16	47
- Subsidie BSD	250	250	250	250	2	252
- Grunneger Pow er	200			200	8	8
Onderw ijshuisversting	86		18	68	4	22
Instellingen sport en welzijn	505		62	443	14	76
- Stichting stimulering Volkshuisvesting - F	-			-	-	-
(per 01-01-2008 naar liquide middelen (vlottend actief)						-
- Stichting stimulering Volkshuisvesting - k	8.450	1.226		9.676		-
Leningen U/G	1.861	1.124	1.165	1.820	201	1.366
Overige langlopende leningen	13.872	5.100	2.227	16.745	454	2.681
Totaal geldleningen	518.533	14.124	30.096	501.683	19.949	50.045

BIJDRAGE AAN ACTIVA VAN DERDEN

(bedragen x 1.000 euro)	Boekwaarde	Uitgeleend	Aflossing	Boekwaarde	Rente	Rente en
Omschrijving	1-1-2013	2013	2013	31-12-2013	2013	aflossing
Parkeergarage Westerhaven	4.223	-	99	4.124		99
Stripmuseum	359	-	13	346		13
Totaal bijdrage aan activa van derden	4.582	-	112	4.470	-	112

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waar nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Meerstad

Met ingang van 2012 is gemeente Groningen volledig aandeelhouder van Gemm CV Meerstad en is de garantstelling aan de Gemm CV Meerstad omgezet in verstrekte leningen voor in totaal 275 miljoen euro (zie hiervoor ook de paragraaf Financiering).

De waardering van de deelneming en verstrekte leningen aan Gemm CV Meerstad is gebaseerd op de inschatting van risico's, parameters en uitgangspunten van de grondexploitatie Meerstad.

Op 27 februari 2013 heeft de raad de herziening van de grondexploitatie 2012 van Meerstad vastgesteld. Op 18 december 2013 heeft de raad de herziening van de grondexploitatie 2013 van Meerstad vastgesteld. In de herziening 2013 worden dezelfde uitgangspunten gehanteerd als in de herziening 2012. In de herziening 2012 zijn een aantal belangrijke aanpassingen gedaan.

De belangrijkste aanpassingen in de grondexploitatie waren:

- het structureel verlagen van de woningbouwproductie naar uiteindelijk gemiddeld 250 woningen per jaar, met een aanloop in de eerste vijf jaren en het treffen van een financiële voorziening om ook drie jaar (2012 t/m 2014) zonder verkopen financieel te kunnen dragen;
- het verwerken van een groot aantal bijdragen van partijen zodat de boekwaarde verlaagd kon worden;
- het doorvoeren van bezuinigingen en andere inschatting van subsidie-opbrengsten;
- het hanteren van een lagere rente als gevolg van marktontwikkelingen en de mogelijkheid de financieringsconstructie aan te passen (van financieren onder gemeentelijke borgstelling naar gemeentelijke financiering).

De gehanteerde parameters betreffen:

- Rekenrente: 3,75%
- Opbrengstenstijging: 2,3%
- Kostenstijging: 2,5%

De afzetverwachtingen zijn gebaseerd op meest recente interne/ externe marktonderzoeken. Voor de afzetverwachtingen in de grondexploitaties bedrijventerreinen betekent dit dat deze op stedelijk niveau zijn gebaseerd op de uitkomsten van de Stec rapportage 2012. Voor de woningbouw is op stedelijk niveau rekening gehouden met de afzetverwachting uit het KAW woningmarktonderzoek 2013.

In de Grondexploitatie Meerstad 2011 werd al aangegeven, dat het risicoprofiel ondanks de forse aanpassingen erg hoog blijft. De belangrijkste risico's in de grondexploitatie zijn gerelateerd aan opbrengsten uit kavel verkoop voor woningbouw en de winstpotentie voor de afzet van bedrijventerreinen. Op basis van de aanpassingen in de grondexploitatie 2012 zijn de specifieke risico's voorzien. Bij de herziening 2013 zijn geen aanvullende voorzieningen getroffen.

Daarnaast zijn als specifieke risico's en opgaven de beoogde waardevermeerdering ten aanzien van plandeel Noord en de opbrengsten uit subsidies benoemd en gewaardeerd.

De grondexploitatie Meerstad is en blijft gekenmerkt door een hoog risicoprofiel en heeft een lange looptijd tot 2038. Het risicoprofiel is hoger dan gemiddeld doordat ten eerste de boekwaarde (de al gerealiseerde investeringen minus de al gerealiseerde opbrengsten) als hoog moet worden aangeduid. Ten tweede blijft het altijd onzeker in welke mate toekomstige opbrengsten, uit zowel woningverkoop als verkoop van bedrijventerreinen, kunnen worden gerealiseerd. Zowel wat betreft hoeveelheid en prijsniveau. Een derde oorzaak is dat er in het verleden gronden zijn aangekocht waar nu een andere bestemming voor moet worden gezocht.

In de paragraaf weerstandsvermogen is het algemene risico ten aanzien van Meerstad ingeschat en gekwantificeerd op 93,9 miljoen euro. Dit risico is berekend op basis van de risicoboxmethode zoals vastgesteld door de raad op 25 mei 2011. Het berekende risico is een combinatie van de inschatting van risico's in de voorraden, vertragingsrisico's en projectgebonden risico's. Op basis van deze methode bedraagt het gewogen risico 93,9 miljoen euro, wat voor 100% is meegenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Toelichting 4

Voorraden

VOORRADEN		
bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
a. grond en hulpstoffen		
1. niet in exploitatie genomen bouw grond	12.488	13.024
2. grond en hulpstoffen	61.221	58.446
b. onderhandenw erk	36.929	76.146
c. gereed product en handelsgoederen	2.448	2.230
d. vooruitbetalingen	0	0

Toelichting

Niet in exploitatie genomen bouwgrond (NIEG) betreft de gronden met een ontwikkelingstermijn binnen 5 tot 10 jaar. De grond- en hulpstoffen betreft de gronden met een langere ontwikkelingstermijn.

In de balanspost onderhanden werk zijn naast de staat P (grondexploitaties) ook onderhanden werken voor derden) van 1,895 miljoen euro meegenomen.

Grondexploitaties

De waardering van het onderhanden werk is gebaseerd op de inzichten van medio april 2014 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. De gehanteerde parameters betreffen:

- Rekenrente looptijd korter dan 5 jaar: 3,85%
- Rekenrente looptijd langer dan 5 jaar: 3,30%
- Opbrengstenstijging: eerste twee jaar 0% en daarna 2%
- Kostenstijging: 3%

Voor de grotere grondexploitatie Meerstad en Westpoort worden andere parameters gehanteerd welke niet significant afwijken van de algemene parameters.

De afzetverwachtingen zijn gebaseerd op meest recente interne/ externe marktonderzoeken. Voor de afzetverwachtingen in de grondexploitaties bedrijventerreinen betekent dit dat deze op stedelijk niveau zijn gebaseerd op de uitkomsten van de Stec rapportage 2012. Voor de woningbouw is op stedelijk niveau rekening gehouden met de afzetverwachting uit het KAW woningmarktonderzoek 2013 en voor de kantoren zijn de uitgangspunten gehanteerd uit de structuurvisie kantorenmarkt 2010-2012.

De gehanteerde grondprijzen in de grondexploitaties zijn gebaseerd op het meest recente grondprijzenbeleid (2010-2012), welke nog steeds actueel wordt geacht. De raming van de kosten van verwerving, sloop, sanering bouw- en woonrijp maken en andere kosten zijn mede gebaseerd op de uitgangspunten in het stedenbouwkundigplan c.q. bestemmingsplan en de gebruikelijk uitgangspunten ten aanzien van de desbetreffende kostensoort. Voor het verloop van de tijd is rekening gehouden met kosten- en opbrengstenstijging en rente.

De opbrengsten uit de bouw- en grondexploitatie Grote Markt worden voor een groot deel gevormd door grondopbrengsten en de contante waarde van de toekomstige exploitatie van de parkeergarage Grote Markt en Forum. De raming van de opbrengsten uit verkoop van grond zijn tot stand gekomen op basis van het meest recente grondprijzenbeleid (2010-2012), ligging van de locatie, beoogde functie en andere gebruikelijke marktfactoren. De grondopbrengsten staan onder druk als gevolg van de gevolgen van de economische teruggang die een negatieve tendens heeft op de vastgoedmarkt. De raming van de contante waarde van de opbrengsten uit de parkeergarage en Forum zijn gebaseerd op de uitgangspunten zoals die geformuleerd zijn bij de start van de

uitvoering van het project (2010). Het college ziet op basis van de huidige inzichten geen reden om hier van af te wijken. Naast de grondopbrengsten wordt de Grote Markt Oostwand gefinancierd door bijdragen van de gemeente en subsidies. De bijdrage en subsidies zijn in de bouw-en grondexploitatie opgenomen tegen het nominale bedrag c.q. toegezegde bedrag. Uiteraard betreft de waardering van het onderhanden werk een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaren zowel positief als negatief kan uitvallen. Met name de afzetverwachting van bedrijventerreinen is omgeven met onzekerheden welke aanzienlijke impact kunnen hebben op de waardering. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de voorraden. Voor een goed begrip van deze uitgangspunten en risico's is het van belang de paragraaf grondbeleid en weerstandsvermogen hierbij te betrekken.

Toelichting 5

Vorderingen

VORDERINGEN		
bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
a. vorderingen op openbare lichamen	20.582	14.251
b. verstrekte kasgeldleningen	1	0
c. rc.verhouding met niet financiële instelling	0	0
d. overige vorderingen	62.795	60.676
e. overige uitzettingen	0	0

a. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting 6

Liquide middelen

LIQUIDE MIDDELEN		
bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
Liquide middelen	0	2.572

Toelichting 7

Overlopende activa

OVERLOPENDE ACTIVA		
bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
a. nog te ontvangen bedragen van Rijk en EU	3.033	1.959
b. overige overlopende activa	15.780	18.319

Hieronder volgt een specificatie van de nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van Europese en Nederlandse overheidslichamen (ex art 40A BBV).

NOG TE ONTVANGEN BEDRAGEN VAN RIJK EN EU (ex art.40)					
Dienst	Omschrijving	Saldo 01-0-01-01-2013	Toevoegingen	Ontrekkingen	Saldo 31-12-2013
SB	Externe veiligheid (Provincie Groningen)	79		79	-
SB	Vergoeding inzake papier (Nedvang)	14	14	14	14
SB	Vergoeding inzake glas (Nedvang)	213	121	213	121
SB	Verg. inz. kunststoffen en verm. vuilverw. Kst (Nedvang)	1.838	1.601	1.838	1.601
SB	Vergoeding overlast-en parkeerfeiten (CJIB)	197	223	197	223
SB	Vergoeding inzake vermeden vuilverw .kst (Nedvang)	647		647	-
SB	Roof2Roof (bijdrage provincie Groningen)	45		45	-
	Totaal	3.033	1.959	3.033	1.959

Toelichting 8

Eigen vermogen

Voor een uitgebreide detaillering en beschrijving van de reserves wordt verwezen naar Bijlage 1 (Verloopoverzicht reserves en voorzieningen).

EIGEN VERMOGEN						
bedragen x 1.000 euro	Saldo 01-01-2013	Bestemming resultaat 2011	Toevoeging	Onttrekking	vrijval	Saldo 31-12-2013
Algemene Egalisatiereserve	8.770	-2.577	54.197	32.087	0	28.303
Egalisatiereserve tarieven	6.932	1.033	-	2.033	-	5.932
Overige bestemmingsreserve	222.775	-26.260	64.055	95.194	450	164.925
Totaal reserves	238.477	-27.804	118.252	129.314	450	199.160

RESULTAAT		
bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
rekeningsresultaat voor bestemming	-27.807	6.551

Dit is het nadelige resultaat over 2013. Voor een specificatie wordt verwezen naar Deel 4 Hoofdstuk 1

Toelichting 9

Voorzieningen

VOORZIENINGEN					
bedragen x 1.000 euro	Saldo 01-01-2013	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo 31-12-2013
Totaal voorzieningen	53.494	11.319	32.735	744	31.335

De voorziening volkshuisvesting van 877 duizend euro is in mindering gebracht op de leningen volks huisvesting. Voor een uitgebreide detaillering en beschrijving van de voorzieningen wordt verwezen naar Bijlage 1.

Langlopende schulden

GELDLENINGEN				
Bedragen x 1.000 euro	Boekwaarde	Opgenomen	Aflossing	Boekwaarde
	1-1-2013	2013	2013	31-12-2013
Omschrijving				=1+2-3
	1	2	3	4
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars				
- AEGON Asset Management	3.114		47	3.067
- ING / Nationale Nederlanden	1.280		1.280	-
- Overig				-
Totaal binnenlandse pensioenfonds	4.394	-	1.327	3.067
Binnenlandse banken en ov. financiële instellingen				
- ABN AMRO Bank NV	125.508		18.775	106.733
- Algemene Spaarbank Nederland NV (A	14.500		1.500	13.000
- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	523.338	129.242	13.020	639.560
- Rabobank				-
- ING Bank	1.302		230	1.072
- Triodos Bank		25.000		25.000
- Nederlandse Waterschaps Bank	345.395	7.532	14.613	338.314
- St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	464		107	357
Totaal binnenlandse banken en ov. f	1.010.507	161.774	48.245	1.124.036
Overige binnenlandse sectoren				
- ARCG	1.200			1.200
- Overig	1			1
Totaal overige binnenlandse sectoren	1.201	-	-	1.201
Totaal buitenlandse instellingen	-	-	-	-
Totaal geldleningen 2013	1.016.102	161.774	49.572	1.128.304

De rentelasten verbonden met alle vaste schulden bedraagt 39,7 miljoen euro over 2013.

WAARBORGSMOMMEN				
bedragen x 1.000 euro	Boekwaarde	Opgenomen	Aflossing	Boekwaarde
	1-1-2013	2013	2013	31-12-2013
- RO/EZ (gemeente grond/ vergunningspas parkeren)	985		134	851
- SB (Benzinepasjes)	22	-	-	22
- SB (borgstelling)	31-	-	-	31-
- OCSW	130	15		145
Totaal waarborgsommen	1.106	15	134	987

De gemeente vraagt voor diverse werkzaamheden waarborgsommen, die na afloop met de werkelijk gemaakt kosten worden verrekend. Ook wordt bij tijdelijk gebruik van gemeentegrond een waarborg verlangd.

Toelichting 11

Kortlopende schulden**KORTLOPENDE SCHULDEN**

Netto vlottende schulden < 1 jaar	31-12-2012	31-12-2013
a. kasgeldleningen	38.500	35.000
b. bank- en giroaldi	37.488	23.347
c. overige schulden	90.627	71.532

- a. Deze post bestaat hoofdzakelijk uit het saldo van de bankrekening die wordt aangehouden bij de Bank Nederlandse Gemeenten.
- b. Hieronder worden de kortlopende schulden aan publiekrechtelijke lichamen, aangegane verplichtingen en crediteuren derden opgenomen.

Toelichting 12

Overlopende passiva**OVERLOPENDE PASSIVA**

bedragen x 1.000 euro	31-12-2012	31-12-2013
a. vooruitontvangen bedragen Rijk en EU	4.542	3.122
b. overige passiva	42.195	41.625

Onder de overlopende passiva worden vooruit ontvangen bedragen, nog te betalen bedragen, Kruisposten en overige overlopende passiva verantwoord. De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen worden in onderstaande tabel verder gespecificeerd (ex art 49B BBV).

VERLOOPOVERZICHT PASSIVA EX ART.49B

Omschrijving	Saldo 01-01-2013	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2013
Omschrijving				
Bijdrage van gemeente inzake overname uren	11			11
Bijdrage gemeente Ten Boer inzake SLOK	15		15	0
Polka	100		100	0
Totaal SB	126	0	115	11
RMC rijksbijdrage	287	76	47	316
OAB bestuursakk 2012	631	345	-	976
FCP CN0912 ntb	-	27		27
Totaal OCSW	918	448	47	1.319
Besluit W.G.S.	171		40	131
Afkoop BWS '09 Gem. Hoogezand-Sappemeer	74			74
Liquiditeitoverschot BWS	38		3	35
Huisvesting gehandicapten	126		31	95
Rgsvh 1987	34		25	9
Woningbouw accelerator (BLS)	0			0
Impulsgelden	587		587	0
REP subsidie Grote Markt	0			0
FES subsidie Eemskanaalzone	0			0
Bijdrage gemeente Ten Boer inzake SLOK*		5		5
Polka*		173		173
BSV projecten		137		137
Totaal ROEZ	1.030	315	686	659
Participatiebudget	-1.576	23.373	22.898	-1.101
Organisatie Inburgering (w aaronder Generaal I	474		299	175
Wet Inburgering	2.060		1.146	914
Generaal Pardon uitvoeringskosten	396		257	139
Extra GKB 2009	0			0
Koplopersubsidie	111		20	91
ESF Actie A	1.004		60	944
WIZ		587	616	-29
Totaal SOZAWÉ	2.468	23.960	25.295	1.133
Totaal voorschotbedragen overheidslichamé	4.542	24.723	26.143	3.122

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

GEWAARBORGDE GELDENINGEN

Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Restant 01-01-2013	Nieuwe gewaarborgde geldleningen	Totaal van de gewone en buitengewone aflossing	Restant 31-12-2013
St.Huize de Wijert	1.044	127		62	65
St.Chr.Verpleeghuis Coendershof	2.723	82		82	0
St.Chr.Verpleeghuis Coendershof	79	94		94	0
Garantie aankoop eigen woning		74.166		3.925	70.241
Woningaanpassing gehandicapten		29		26	3
Garantie Woningverbetering NRF		601		391	210
Geldleningen GEMM CV		0			0
Totaal gewaarborgde geldleningen		75.099	0	4.580	70.519

HUUROVEREENKOMSTEN

Omschrijving	Dienst	Bedrag per jaar	einde contract
Oosterboog	ROEZ	197	2019
Parkeergarage Westerhaven	ROEZ	923	2030
Parkeergarage Oosterpoort	ROEZ	80	2014
Harm Buitenplein	SoZaWe	280	2034
Trompsingel	DIA	11	2019
Trompsingel	DIA	7	2014
parkeerplaatsen	DIA	12	2014
Aanloopcentrum Lewenborg	DIA	10	2014
Ten Boer	DIA	17	2015
Europaweg	OCSW	1.139	2018
Totaal huurverplichtingen		2.676	

LEASE VERPLICHTINGEN

Omschrijving	Dienst	Bedrag per jaar	einde contract
Drankenautomaat	DIA	85	2014
Hygiënische artikelen	DIA	7	2017
Reprografie	DIA	2	2014
Repro apparatuur	ROEZ	47	2015
Totaal leaseverplichtingen		141	

MEERJARIGE CONTRACTEN

Omschrijving/ Leverancier	Bedrag	einde contract
Allianz Nederland Schadeverzekering	512.364	2014
Marsh	124.339	2014
DSV Assurantiegroep	1.086.489	2014
Meeus Bedrijfshuisvesting	163.754	2014
AON Consulting Nederland	228.133	2017
Cannock Chase Public	300.000	2014
Gom schoonhouden B.V.	81.130	2013
KPN Corporate market B.V.	36.000	2015
Nog niet bekend	1.144.500	2018
Cyclomdia Technology	58.000	2016
Gouw Informatie Technology	297.008	2014
Oracle	198.274	2014
Nordined	34.433	2014
Pinkroccade Local Government	229.135	2016
Unisys	115.229	2014
Infravision	44.942	2014
Qi ICT	41.600	2016
Lias Software	25.608	2014
Mavim	31.908	2014
UNIT4 HR Solutions B.V.	40.654	2013
Microsoft	25.216	2015
Microsoft	974.085	2015
Microsoft	87.750	2016
Vicrea Solutions	30.889	2014
KPN B.V. Business Service	79.404	2014
Eneco Business	139.838	2014
Sodexo Nederland	45.320	2014
Vodafone	125.108	2014
KPN IAS/ADSL	79.800	2016
Data B. Mailservice	121.812	2015
Tele2	58.334	2014
Zalsman	52.166	2017
HMA Reklame en Marketing	65.033	2013
Wolter en Dros, Strukton WorkSphere	29.040	2023
Randstad	700.000	2016
Sogeti Nederland B.V., Ordina Nederland B.V., KPN C	1.400.000	2017
Bossers & Crossen	115.140	2015
Qi ICT, Vosko Netw orking BV, Detron Information	180.000	2014
Scholten Aw ater BV, PQR	1.560.000	2014
SLTN B.V.	600.000	2014
ApplicationNet B.V.	45.125	2014
ArboVitale	34.104	2014
Pipelife Nederland B.V.	20.000	2013
Kijlstra Beton	5.000	2013
Van Dijk & Kuipers BV	22.500	2013
Gembeton Groningen B.V.	18.000	2013
Gembeton Groningen B.V.	110.000	2013
Machinefabriek Rusthoven		Raamovereenkomst 2014
Gembeton Groningen B.V.	60.000	2013
Boomkwerkerij Ebben B.V.	60.000	2013
Boot & Co. Boomkwerkerijen	250.000	2013
Techn. Handelsburo Visser	25.000	2013
Cannock Chase Incasso II	45.000	2013
Onderhoudscontract locatie Harm Buitenplein	280.000	2034

Ten behoeve van het afdekken van het renterisico op een langlopende lening met een variabele rente heeft de gemeente Groningen een renteswaps afgesloten

Renteswap				
Tegenpartij	Onderliggende lening *	Variabel rente percentage	Vast rente percentage	eind datum contract
ABN-AMRO	2.327	6 mnds euribor	4,7525%	2031
* Hoofdsom per balansdatum		17.327		

Het contract kent geen verplichting om een onderpand voor de negatieve marktwaarde aan te houden (margin call). Ook is er geen sprake van een clause waarbij de tegenpartij het contract kan opzeggen. De hedgerelatie is volledig effectief.

OVERIGE GEGEVENS

1. CONTROLEVERKLARING

BIJLAGEN

BIJLAGEN

- 1 VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN
- 2 TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN
- 3 SUBSIDIES EN INKOMENSOVERDRACHTEN
- 4 OVERZICHT INVESTERINGEN
- 5 OVERZICHT BEGROTINGSOVERSCHRIJDINGEN
- 6 STAAT P
- 7 EXPLOITATIEREKENING 2013
- 8 TOTAALOVERZICHT EXTRA BELEID
- 9 ONDERHOUDSGEGEVENS GEMEENTELIJKE GEBOUWEN
- 10 LIJST MET VERBONDEN PARTIJEN
- 11 SISA-BIJLAGE
- 12 OVERZICHT KAPITAALGOEDEREN
- 13 STAAT B & 13B PERSONEEL VAN DERDEN
- 14 INTERBESTUURLIJK TOEZICHT
- 15 LIJST MET AFKORTINGEN

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

RESERVES		Saldo	Best.	Toe	Ont	Saldo	
		31-12-2012	resultaat	voeging	trekking	31-12-2013	
		Vrijval					
ALGEMENE EGALISATIERESERVE							
BD	Algemene egalisatiereserve (AER)	5.706	-9.574	54.197	25.138	0	25.191
BESTEMMINGSRESERVE EGALISATIE TARIEVEN							
SB	Egalisatie afvalstoffenheffing	6.932		1.033	2.033		5.932
DIENSTEGALISATIERESERVES							
CT	Rente egalisatiereserve	1.750	0	0	0	0	1.750
HVD	Egalisatiereserve WMO	1.102	260	0	0	0	1.362
iederz	Algemene reserve iederz	-1	0	0	-1	0	0
SB	Algemene bedrijfsreserve	59	-9	0	50	0	0
ROEZ	Algemene reserve bedrijfsvoering ROEZ	154	6.393	0	6.547	0	0
OCSW	Egalisatiereserve OCSW	0	353	0	353	0	0
BESTEMMINGSRESERVES OVERIGE							
BD	Egalisatiereserve BTW-compensatiefonds	2266	0	0	0	0	2.266
BD	Aandelen NV Essent	1262	0	0	0	0	1.262
BD	Martiniplaza B.V.	5216	0	0	0	0	5.216
BD	Voorzieningen Meerstad	34	-34	0	0	0	0
BD	Kosten dualisering	51	0	1	13	0	39
BD	Extra beleid	1214	770	0	1329	0	655
BD	Stadsmeierrechten	330	0	0	330	0	0
BD	Reserve Regio Specifiek pakket ZZL	120305	0	1366	61457	0	60.214
BD	Personeel in Balans	593	96	436	621	0	504
BD	Ten Boer	143	144	0	52	0	235
BD	Flankerend beleid	4853	110	0	125	0	4.838
BD	Frictiekosten bez 11-14	392	0	0	60	0	332
DIA	Bestemmingsreserve huisvesting	84	0	0	36	0	48
DIA	Verkiezingen	12	0	514	0	0	526
DIA	WGA	1030	-30	30	0	0	1.030
HVD	Overige bestemde reserves WVG	320	0	0	320	0	0
ROEZ	Bodemsanering	3.906	0	460	125	0	4.241
ROEZ	Duurzaamheidsprogramma	169	-169	0	0	0	0
SB	Stadstoezicht	285	-23	0	110	0	152
SB	Afkoopsommen onderhoud graven	1.932	161	36	328	0	1.801
SB	Onderhoud Stadsbeheer	50	-50	0	0	0	0
SB	Wegafarm	10	0	5	15	0	0
SB	Riolering	1.217	243	0	0	0	1.460
SB	Geluidreducerend asfalt	475	0	0	0	0	475
OCSW	Vensterschool Hoogkerk	725	0	0	725	0	0
OCSW	Vensterschool Vinkhuizen	149	0	0	149	0	0
OCSW	Huisvesting Semmelw eisstraat	75	0	0	0	0	75
OCSW	Sport op Orde: herstructurering sportparken	2672	0	0	2672	0	0
OCSW	Sport op Orde: kunstgras Stadspark Velocitas	371	0	0	371	0	0
OCSW	Sport op Orde: nieuw bouw sporthal Lew enborg	310	0	0	310	0	0

RESERVES		Saldo	Best.	Toe	Ont	Saldo	
		31-12-2012	resultaat	voeging	trekking		Vrijval
OCSW	Wijkpost tbv Vensterschool Koorenspoor	287	0	0	287	0	
OCSW	Herbouw technasium Werkmancollege	3120	0	0	3120	0	
OCSW	Nieuw bouw VMBO	5528	0	0	5528	0	
OCSW	Onderw ijshuisvesting	3634	0	60	735	2.959	
OCSW	Reserve extra beleid	122	0	0	40	82	
OCSW	Recreatiegebied Kardinge	830	0	600	922	508	
OCSW	Saneringskosten asbest	142	0	0	90	52	
OCSW	Egalisatiereserve instellingen ivm concernaccres	398	0	2285	1685	998	
OCSW	Nieuw bouw Paddepoel *	61	0	0	61	0	
OCSW	Marktplaats Lew enborg	1533	0	0	1222	311	
OCSW	Exploitatie risico Forum	2550	0	350	0	2.900	
OCSW	BSV Paddepoel	59	0	0	8	51	
OCSW	Kunstvoorraad CBK	1647	0	0	0	1.647	
OCSW	Verlies kunst CBK	84	0	0	42	42	
OCSW	NASB	328	0	0	163	165	
OCSW	Duurzaamheid schoolgebouwen	2500	0	0	2500	0	
OCSW	Voorterrein sportcentrum Kardinge	0	0	900	900	0	
OCSW	Reserve muziekschool	300	0	0	0	300	
ROEZ	Bouw leges	0	0	0	0	0	
ROEZ	Fonds Economische Ontwikkelingen	155	0	0	0	155	
ROEZ	Grondbank	3991	0	74	0	4.065	
ROEZ	Grondzaken	-15	-27299	46573	3830	15.429	
ROEZ	Kunst op straat	575	0	0	0	575	
ROEZ	Parkeren	0	0	0	0	0	
ROEZ	Stimuleringsfonds VHV	11525	459	413	0	12.397	
ROEZ	Reserve extra beleid	2182	-942	783	0	2.023	
ROEZ	Wonen boven winkels	1000	0	0	0	1.000	
ROEZ	Groninger Monumentenfonds	932	0	0	0	932	
ROEZ	ISV	25539	304	8620	4651	29.812	
ROEZ	BWS	632	0	12	0	644	
ROEZ	Gemeentegaranties	150	0	0	0	150	
ROEZ	Meerstad	347	0	-347	0	0	
ROEZ	Forumgarage	1400	0	700	0	2.100	
SOZAWE	Minimabeleid (GKB)	75	0	0	0	75	
SOZAWE	Kinderfonds Armoede (EB)	638	0	184	690	132	
SOZAWE	RCF-Noord	33	0	0	0	33	
SOZAWE	Wachtgeld en mobiliteit	42	0	0	0	42	
SOZAWE	Bureau Onderzoek & Statistiek	0	0	0	22	-22	
Totaal reserves		238.477	-28.837	119.285	129.764	0	199.160

VOORZIENINGEN		Saldo 31-12-2012	Best. resultaat 2012	Toev.	Onttr.	Vrijval	Saldo 31-12-2013
Voorzieningen							
BD	Nadelig saldo Zodiak	235	-	-	90	-	145
BD	Onderhoud gebouwen	125	-	-	-	-	125
BD	Pensioenen wethouders	2.487	-	-	82	-	2.405
BD	Vordering op Verkoop Vennootschap BV	5.247	-	-	-	-	5.247
BD	Vordering op CBL Vennootschap BV	222	-	-	-	-	222
BD	RCG	196	-	-	12	-	184
BD	Wachtgeld wethouders	754	-	292	223	-	823
BD	Individueel Loopbaanbudget	-	-	475	-	-	475
BD	Reorganisatie	-	-	5.358	-	-	5.358
BD	Naheffing Ipads	-	-	175	-	-	175
BD	Huur leegstand Waagstraat	-	-	700	-	-	700
CT	Rentelasten lening Bestuursdienst	1	-	-	1	-	-
DIA	Verzekeringen	426	-	641	354	109	604
DIA	Onderhoud gebouwen	456	-	353	261	-	548
iederz	Personeel	71	-	-	18	-	54
iederz	Thermiek BV	-	-	19	-	-	19
HVD	Ambulancedienst	84	-	100	-	-	184
HVD	Groot onderhoud Sontweg	669	-	193	24	-	838
HVD	Groot onderhoud Hanzeplein	351	-	95	-	-	446
HVD	Wmo-collectief vervoer	-	-	250	-	-	250
HVD	Overuren brandweer a.g.v. arbeidstijdenbesluit	50	-	-	50	-	-
OCSW	Legaat Andrea Elkenbracht	214	-	-	-	-	214
OCSW	Onderhoud vensterscholen	162	-	168	-	-	330
OCSW	Groot onderhoud OP/SB	55	-	-	-	-	55
OCSW	Onderhoud Muziekschool	152	-	-	-	-	152
OCSW	Wachtgeld voormalig personeel CBK	43	-	-	43	-	-
OCSW	Voorziening risico BTW	60	-	-	-	-	60
OCSW	Onderhoud voormalig onderw ijs gebouwen	-	-	104	-	-	104
OCSW	Pensioen voormalig medew erker WMOO, nu O2G2	-	-	165	-	-	165
SB	Groot onderhoud gebouwen	1.442	-	168	69	-	1.541
SB	Riolering vervangingsinvesteringen	7.019	-	50	6.000	-	1.069
SB	Riolering groot onderhoud	99	-	26	-	-	125
SB	Acterstallig onderhoud A&Gideonbrug	514	-	-	168	346	-
ROEZ	Onderhoud museum	917	-	154	30	-	1.041
ROEZ	Groot onderhoud Zuiderdiep	335	-	300	65	-	570
ROEZ	Openbaar vervoer	1.512	-	15	-	-	1.527
ROEZ	Volkshuisvesting	300	-	-	-	300	-
ROEZ	Grote Steden Beleid III	808	-	-	186	-	622
ROEZ	Voorziening garantie Meerstad	25.000	-	-	25.000	-	-
ROEZ	Onderhoud Parkeergarages	-	-	459	-	-	459
ROEZ	Fonds sanering Beckerweg	3747	-	70	59	-	3.758
SOZAW	Spaarverlof	41	-	-	-	-	41
SOZAW	leegstand Eendrachtskade	-	-	700	-	-	700
		53.794	-	11.030	32.735	755	31.335

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
BD				
Algemene egalisereserve (AER)	Het opvangen van eventuele onvoorzien verliezen op de korte en lange termijn	-	25.169	Het saldo ligt hiermee boven het vastgestelde minimumniveau.
Egalisatiereserve BTW- compensatiefonds	Het opvangen van exploitatieaandeel in de komende jaren.	-	2.266	Het saldo van de reserve is voldoende. Dit is conform het perspectief t/m 2015
Aandelen NV Essent	Tegenw aarde ontvangen aandelen EGD bij overgang EGG naar EGD.	-	1.262	Waardering is volgens verkrijgingsprijs.
Martiniplaza B.V.	Herw aardering van de aandelen van het GWG.	-	5.216	Waardering is volgens verkrijgingsprijs.
Kosten dualisering	Het afdekken van incidentele lasten vanaf 2003 over de gew enste ondersteuning voor de raad (raadsgriffie) als gevolg van de invoering van het dualisme.	-	39	De kapitaallasten m.b.t. de investeringen 'inrichting fractiekamers & digitale voorzieningen raadszaal' komen ten laste van deze reserve . De reserve is van voldoende omvang.
Extra beleid	De door de raad vastgestelde maar in afw achting van definitieve planvorming nog niet naar diensten overgehevelde extra beleidsgelden.	-	655	De raad heeft vastgesteld w elke bedragen in de reserve extra beleid gestort dienen te w orden. Het uitgangspunt is dat incidentele, extra beleidsgelden 2 jaar beschikbaar mogen blijven.
Reserve Regio Specifiek pakket ZZL	Bij het vaststellen van de jaarrekening 2008 is de reserve RSP ingesteld. De diverse projecten uit het Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) dienen hier uit te w orden gefinancierd.	-	60.214	Bij de Begroting 2013 is besloten om ruim 61 miljoen euro te onttrekken ter dekking van de begroting. Dit w as mogelijk door vrijval als gevolg van gew ijzigde bestedingsplannen.
Personeel in Balans	Bij raadsbesluit van 29 oktober 2008 is deze reserve ingesteld. Doel is om de volgende kosten te dekken: 1) in het kader van het programma 'Personeel in Balans'; 2) voor het nieuw op te richten Loopbaancentrum; 3) de resterende frictiekosten uit de bezuinigingen 2004-2006.	-	504	Via een bestemmingsvoorstel w ordt gepoogd om het voordeel over boekjaar 2013 w eer in de reserve terug te storten.
Ten Boer	Voordelen en nadelen in de samenw erking met Ten Boer (per dienst) w orden met deze reserve verrekend.	-	235	De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2009.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Flankerend beleid	Herplaatsing medewerkers in het kader van de bezuinigingsoperatie 2011-2014.	-	4.838	Via een bestemmingsvoorstel wordt gepoogd om het voordeel over boekjaar 2013 weer in de reserve terug te storten.
Frictiekosten bez 11-14	Doel is hieruit incidentele kosten te betalen die voortvloeien uit vastgestelde maatregelen van de bezuinigingstaakstelling 2011-2014	-	332	De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2009.
CT				
Rente egaliseringsreserve	Opvangen renteschommelingen	1.750	1.750	Statutair is bepaald dat in het lopende jaar een rentestijging op de gemeentelijke portefeuille kan worden opgevangen van 1%. De stand van de reserve is maximaal en ruim voldoende.
DIA				
Bestemmingsreserve huisvesting	Opvangen van incidentele huisvestingskosten in verband met de revitalisatie van de Prefectenhof.	-	48	Ten behoeve van de afronding van de revitalisering van de Prefectenhof is in verband met diverse uitgaven een onttrekking gedaan aan de reserve van 36 duizend euro. Het project is nu afgerond en de bestemmingsreserve kan worden opgeheven waarmee het restant van 48 duizend euro vrij kan vallen.
Verkiezingen	Egalisatie van de kosten van verkiezingen.	-	526	De geraamde toevoeging van 514 duizend euro betreft de toevoeging vanuit het meerjarenbeeld. In het meerjarenbeeld 2013/2016 is de financiële meerjarenbegroting van verkiezingen geëvalueerd en dit heeft geresulteerd tot een aanpassing van de storting vanuit het meerjarenbeeld. Naar aanleiding hiervan kan deze reserve als voldoende worden gekwalificeerd.
WGA	Afdekken van het eigen risico op de WGA (Regeling w erkherhaving gedeeltelijk arbeidsgeschikten).	1.000	1030	In 2013 heeft de reguliere toevoeging van 30 duizend euro plaatsgevonden daarnaast is er via de resultaatbestemming 2012 een onttrekking van 30 duizend euro. In het besluit 'Evaluatie regeling w erkherhaving gedeeltelijke arbeidsgeschiktheid (WGA) 2011' is besloten: de gewenste minimum omvang van de reserve WGA is 1 miljoen euro.
HVD				
Egaliseringsreserve WMO	Buffer voor het opvangen van schommelingen bij de uitvoering van de WMO.	-	1362	De reserve bevindt zich op het door de raad vastgestelde maximaal en gewenste niveau.
IJDERZ				
Algemene reserve iederz	Opvangen van onvoorziene tegenvallers bij iederz	-	-	Is restant afrekening resultaat boekjaar 2010 in 2011. Saldo is in 2013 weggeboekt. Saldo is nu dus nihil en onvoldoende.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
SB				
Algemene bedrijfsreserve	Het opvangen en beheersbaar houden van bedrijfsrisico's t.b.v. activiteiten van de milieudienst, niet zijnde de activiteiten die gefinancierd worden uit de afvalstoffenheffing.	10% v/d commerciële omzet (oude definitie)	-	De bedrijfsreserve van de MD is afgeroomd ten behoeve van de Algemene bedrijfsreserve (AER).
Egalisatie afvalstoffenheffing	Het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Voeding: toevoeging van het eventueel positief saldo van de afvalstoffenheffing in enig jaar.	8% v/d omzet inzameling huishoudelijk afval	5.932	Via de resultaatbestemming bij de rekening 2012 is een bedrag van 1.033 aan de reserve toegevoegd. Daarnaast heeft in 2013 een onttrekking plaatsgevonden van 2.033.
Stadstoezicht	Opvangen van nadelen Stadstoezicht vanaf 2012.	nvt	152	Deze reserve is ingesteld bij de vorming van de afdeling Stadstoezicht (285 duizend euro) met het doel om aanloopverliezen in de jaren 2012 en 2013 te kunnen opvangen. De onttrekking (152 duizend euro) betreft het nadelig resultaat 2012 op Stadstoezicht.
Afkoopsommen onderhoud graven	Veel nabestaanden kiezen voor het afkopen van het onderhoud van de graven in plaats van het jaarlijks te voldoen. Deze inkomsten worden gestort in deze bestemmingsreserve, zodat de rente daarvan kan worden aangewend voor het feitelijke onderhoud.	-	1.801	In deze reserve zit nu een bedrag van ca 2 miljoen euro. Het jaarlijkse resultaat op de begraafexploitatie wordt verrekend met deze reserve. De rente over deze reserve wordt ingezet voor het onderhoud van graven. De reserve is nodig om toekomstige uitgaven te kunnen opvangen. In 2013 is via de resultaatbestemming 2012 161 duizend euro toegevoegd. Daarnaast heeft nog een rente toevoeging plaatsgevonden van 36 duizend euro. Onttrokken is een bedrag van 328 duizend euro, waarvan 280 duizend euro in verband met de renovatie van de aula Selw erderhof en 48 duizend ten behoeve van onderhoud graven.
Onderhoud Stadsbeheer	Het garanderen van de inzet van middelen voor het onderhoud van de stad.	-	-	De onttrekking (50 duizend euro) heeft betrekking op het nadelig saldo 2012 van Stadsbeheer.
Wegafarm	In 2008 is een reserve ingesteld voor de subsidiëring van de geitenboerderij Wegafarm. Er is 90 duizend euro in de reserve gestort voor deze subsidieverstrekking.	-	-	Jaarlijkse onttrekking uit de reserve van 20 duizend euro voor subsidie van 30 duizend euro aan Wegafarm. Restant dekking bijdrage, subsidie wijkbudget Beijum 5 duizend euro en Lew enborg 5 duizend euro. Laatste jaar 2013, subsidie maximaal 15 duizend euro.
Riolering	Als er resultaten worden gerealiseerd op de productgroep riolering zullen deze worden verrekend met de bestemmingsreserve Riolering. Deze reserve geeft mede inzicht in de mate waarin de planning van het GWRP gehaald wordt.	-	1.460	Het positief resultaat op riolering in 2012 bedraagt 243 duizend euro. Conform geldende afspraken is dit met de resultaatbestemming 2012 toegevoegd aan de reserve riolering 2012.
Geluidreducerend asfalt	Het reserveren van gelden voor de meerkosten van het onderhoud ten opzichte van de gebruikelijke traditionele asfaltwegen.	-	475	Elk jaar zal een onderhoudsprogramma voor het ZOAB-areal worden opgesteld en worden hiervoor middelen onttrokken uit de reserve.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
OCSW				
Egalisatiereserve OCSW	Egalisatie van dienstresultaten van OCSW	1.600	-	Het niveau is onvoldoende gelet op het gewenste weerstandsvermogen.
Vensterschool Hoogkerk	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	894	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Vensterschool Vinkhuizen	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	320	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Huisvesting Semmelweisstraat	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	285	75	De tweede fase van dit project was in verband met de economische omstandigheden vertraagd, maar inmiddels zijn de voorbereidende activiteiten hervat. We gaan er voor alsnog van uit dat het project in 2014 start. Het huidige gebouw zal overbodig worden en gesloopt worden. De boekwaarde van het huidige gebouw wordt afgeboekt ten laste van deze reserve. In de begroting 2014 is de onttrekking van de het resterende saldo opgenomen. Dat betekent dat de reserve eind 2014 zal worden opgeheven.
Sport op Orde: herstructurering sportparken	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	3.799	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Sport op Orde: kunstgras Stadspark Velocitas	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	551	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Sport op Orde: nieuw bouw sporthal Lewenborg	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	850	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Wijkpost tbv Vensterschool Koorenspoor	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	400	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Herbouw technasium Werkmancollege	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	3.700	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgefallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Nieuw bouw VMBO	Beklemde reserve ter dekking van kapitaallasten.	5.100	-	In de raadsbesluiten over VMBO Noordoost en West staat dat er een aantal gebouwen moeten worden verkocht ter dekking van de kapitaallasten van de scholen. Er is maar één van de gebouwen verkocht vanwege de slechte marktomstandigheden. Voor een tweede gebouw worden de initiatieven ontwikkeld om te worden verkocht in 2014. Het derde gebouw wordt de komende jaren in gebruik gegeven aan Carex voor de huisvesting van het Backbone-initiatief. De (verkoop)opbrengsten worden gedoteerd in deze reserve om vervolgens de kapitaallasten van de VMBO scholen voor de komende jaren te kunnen dekken.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Onderw ijshuisvesting	Opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.	5.000	2.959	In het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2012-2015 is de ontwikkeling van deze reserve op basis van de te verw achten uitgaven voor die periode in het meerjarenbeeld geschetst. Afgelopen jaren is 5,0 miljoen euro als maximum gehanteerd. Voor de schommelingen in het uitgavenniveau in samenhang met de ambities van de komende jaren bij ongew ijzigd beleid is het hanteren van dit niveau gew enst. Het minimumniveau is op basis van het IHP 2012-2015 vastgesteld op 2,0 miljoen euro. Met het jaarlijkse doteren van de renteopbrengst w ordt verw acht dat het niveau van de reserve tot en met 2015 niet onder het minimum niveau komt. Op basis van het nog vast te stellen programma 2014 zullen w ij eventueel de raad voorstellen een reservemutatie door te voeren.
Reserve extra beleid	Nieuw beleidsmiddelen die voor de aankomende jaren beschikbaar zijn gesteld, zijn in deze reserve opgenomen.	Variabel	82	In 2013 w orden conform planning de volgende bedragen onttrokken: - bezoekerscentrum Beijum 40 duizend euro. Daarmee resteert per einde 2013 nog een saldo van 82 duizend euro: - bezoekercentrum Beijum 82 duizend euro (voor de jaren 2014-2015);
Recreatiegebied Kardinge	Deze reserve is voor toekomstige uitgaven voor inrichtingsplan van het recreatiegebied Kardinge. Op basis van het ontw ikkelingsplan Kardinge - door de raad vastgesteld op 26 november 2003 - heeft de gemeente een inspanningsverplichting ten aanzien van verw erving van nieuw e gronden ad 1,25 mln euro.	2.465	508	De reserve kan w orden aangew end voor de intentieverklaring met Natuurmonumenten ten aanzien van de verw erving van nieuw e gronden.
Saneringskosten asbest	Dekking saneringskosten van asbest in gemeentelijke gebouwen.	360	52	Er is geïnventariseerd w elke gebouw en asbest bevatten. Er loopt nog een vervolgonderzoek voor een aantal locaties. De totale kosten (inclusief sanering) zijn nog niet bekend. Inmiddels heeft sanering categorie A plaatsgevonden. Het resterende deel, categorie B en C w ordt op basis van prioriteit uitgevoerd. In de begroting 2014 is de onttrekking van het resterende saldo opgenomen. Dat betekent dat de reserve eind 2014 zal w orden opgeheven.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Egalisatiereserve instellingen ivm concernaccres	Betreft de egalisatiereserve die is ontstaan door het niet volledig toevoegen van de van het concern ontvangen indexatie in het betreffende jaar aan het subsidiebudget. Het verschil tussen de aan het subsidiebudget toegevoegde indexatiepercentage en de gemeentelijke compensatie wordt jaarlijks verrekend met deze reserve.	nvt	998	De raad heeft voor gesubsidieerde instellingen een accessystematiek vastgesteld waarbij het concernaccres met een vertraging van twee jaar wordt verwerkt in de subsidiebudgetten. Het verschil tussen het in enig jaar ontvangen en het in de subsidiebudgetten "doorgegeven" concernaccres wordt verrekend met deze bestemmingsreserve. Bij raadsbesluit van 19 december 2012 is deze systematiek aangepast. Deze aanpassing bestaat slechts hierin dat nu een veiligheidsklep is ingebouwd waardoor het financiële risico voor de gemeente - een negatieve reserve - verdwijnt. Het accres wordt niet meer op percentages aan instellingen doorgegeven maar op basis van
Nieuw bouw Paddepoel *	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	65	-	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgevallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Marktplaats Lewenborg	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten	1.550	311	De reserve kan worden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgevallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten. Bij de slotcalculatie van het project DOK/Marktplaats is voorgesteld om het restant van deze reserve bij de vaststelling van de jaarrekening middels een bestemmingsvoorstel toe te voegen aan de AER.
Exploitatie risico Forum	Betreft een reserve om de risico's van de exploitatie van het Groninger Forum te dekken, die ontstaan zijn door de verwachte latere opening van het gebouw.	3.500	2.900	Oorspronkelijk niveau was 3,5 miljoen. Er is in 2010 echter 1,95 miljoen aan de het Forum betaald ter ondersteuning van de exploitatie. Dit bedrag wordt in 5 termijnen weer gedoteerd aan de reserve conform raadsbesluit GR10.2268757 punten III en IV. Daarmee is de reserve op niveau voor toekomstige exploitatierisico's.
BSV Paddepoel	Deze reserve houdt verband met de aanbouw BSV Paddepoel.	83	51	Deze reserve draagt bij aan de exploitatiesubsidie over periode van 10 jaar van de buurt- en speeltuinvereniging Paddepoel. Conform raadsbesluit is deze reserve gevormd en daarbij is bepaald dat jaarlijks 8 duizend euro aan deze reserve wordt onttrokken. Het niveau van deze reserve is conform planning en daarmee voldoende.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Kunstvoorraad CBK	Deze bestemmingsreserve is ingesteld om in geval van schade of verlies van kunstwerken van het Centrum Beeldende Kunst (CBK) de niet verzekerde kosten van herstel van kunstwerken te dekken. Het is kostbaar om de volledige collectie van het Centrum Beeldende Kunst voor alle risico's te verzekeren. Bij "verlies" van de voorraad volstaat het uitgekeerde bedrag niet. Immers, de dan geldende marktw aarde bepaalt de aanschafprijs, de werken zijn verzekerd tegen de toenmalige inkoopprijs. Mocht door andere calamiteiten (zoals waterschade of ongedierte) de collectie onherstelbaar beschadigd raken dan zijn we daarvoor niet verzekerd. Met vaststelling van het collectiebeheersplan is hiervoor een bestemmingsreserve voorraden ingesteld.	2.516	1.647	Na vaststelling van het collectiebeheersplan is het CBK met het bureau verzekeringen in overleg gegaan om de verzekerde waarde af te stemmen op de waarde van de werken die aanwezig zijn in het CBK. Van de 6,6 miljoen aan totale collectiew aarde blijkt circa 2,3 miljoen onder de leners te zijn. De overige 4,3 miljoen heeft het CBK verzekerd. De leners zijn zelf verantwoordelijk voor het verzekering van de onder hun hoede aanwezige werken. De praktijk wijst uit dat uitkering of vergoeding van schade aan eigendommen van een derde partij (uitleen) door verzekeringsmaatschappijen niet eenduidig is. Waar de ene verzekeringsmaatschappij zonder dralen de schade vergoedt, w eigeren anderen. Wanneer deze werken verloren gaan zal het lastig zijn dit op de leners te verhalen. Indien 75% van de leners onvoldoende verzekerd is, is het risico maximaal ca. 1,7 miljoen euro, derhalve is de reserve toereikend.
Verlies kunst CBK	Opvangen exploitatietekorten voor de periode tot en met 2014	168	42	Middels het collectiebeheersplan is vastgesteld w at de gemiddelde winstmarge is bij verkopen van kunstwerken en de onderhoudsbehoefte van de courante collectie van het Centrum Beeldende Kunst (CBK). Daarmee zijn ook de inkomsten van het CBK gecorrigeerd. Dat leidt tot een verlies in de exploitatie van begroot 27 duizend euro. Met deze reserve kan een aantal jaren w orden overbruggd om te onderzoeken hoe de exploitatie sluitend kan w orden gemaakt. Dat kan onder meer door aankopen doen w aarop een hoog w instpercentage kan w orden gemaakt, servicekosten verhogen, w erving nieuwe klanten door aanvullende services zoals reserveren via internet en advisering bij collectievorming. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het bijstellen van het voorziene verlies per jaar ad 42 duizend euro. Wel is de ontwikkeling van de uitleen en verkoop zorgelijk. Voor als nog gaan w e er vanuit dat het huidige saldo voldoende is.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
NASB	NASB wil te w enig actieve burgers meer aan het sporten en bew egen krijgen. De middelen dienen gedurende de periode 2010 t/m 2014 ingezet te w orden. Aangezien w e de middelen van het rijk ontvangen in 2010, 2011 en 2012 heeft het college op 26 oktober 2010 ingestemd met het voorstel om een bestemmingsreserve in te stellen om de bestedingen conform het bestedingsplan in 2011, 2012, 2013 en 2014 te kunnen verdelen.	328	165	Conform meerjarenplan door B&W vastgesteld OS10.2382406 vindt in de jaren 2010, 2011 en 2012 dotaties aan de reserve NASB plaats. In 2013 en 2014 w ordt dit bedrag w eer afgebouwd tot 0 en kan de reserve w orden opgeheven.
Duurzaamheid schoolgebouwen	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	2.500	-	De reserve kan w orden opgeheven. In 2013 is de reserve vrijgevallen en zijn structurele middelen beschikbaar gesteld ter dekking van de kapitaallasten.
Voorterrein sportcentrum Kardinge		0	-	De reserve kan w orden opgeheven.
Reserve muziekschool	Versterking van het w eerstandvermogen van de fusiecombinatie Muziekschool/Kunstencentrum	300	300	De fusie van de Muziekschool met het Kunsten Centrum is met ingang van 1 juli 2013 een feit. In januari 2014 heeft de financiële afw ikkeling plaatsgevonden. Ter dekking hiervan zal de reserve in 2014 vrijvallen. Hiervoor w ordt een begrotingsw ijziging w orden opgesteld.
ROEZ				
Bouw leges	De bestemmingsreserve is bedoeld om risico's voor tegenvallende inkomsten op te kunnen vangen. Voeding vindt plaats uit de resultaten op bouw leges.	907	-	De reserve is uitgeput en is in de afgelopen jaren vanw ege de negatieve resultaten op de bouw leges niet gevoed. Resultaten zijn ten laste van de algemene egaliseringsreserve gebracht. Het maximumniveau is vastgesteld op 907 duizend euro.
Fonds Economische Ontw ikkelingen	De middelen w orden breed ingezet ter stimulering van de economische ontw ikkelingen in de stad.	-	155	Er zijn geen mutaties gew eest in 2013.
Grondbank	Overeenkomstig besluitvorming is de reserve nodig voor de dekking van risico's en financiering van grondbankaankopen.	-	4.065	Vormen van een toereikende buffer om de (rente)risico's die samenhangen met het strategisch grondbezit te kunnen afdekken. Beoordeling van de toereikendheid vindt plaats in samenhang met de reserve grondzaken. De mutatie in 2013 betreft rentetoevoeging over 2013.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Grondzaken	Het doel van de bestemmingsreserve Grondzaken is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen op de grondexploitaties. Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkingslocaties te kwantificeren wordt de boxenrisicomethode gehanteerd.	-	15.429	Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkingslocaties en het grondbezit te kwantificeren wordt de risicoboxenmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort vloeit vooral voort uit vertraging in het uitgifte tempo van gronden en uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken en vertraging in het tempo van realisering. In de kadernota herijking weerstandsvermogen en risicomanagement is aangegeven dat de boxenrisicomethode gehanteerd zal worden als de methode voor het bepalen van het weerstandsvermogen en tevens is de methode nader toegelicht. De geactualiseerde kadernota is op 22 juni 2011 vastgesteld. Het benodigde weerstandsvermogen per 31 december 2013 bedraagt 71,5 miljoen euro (raadsbrief 21 november 2013). Het benodigde weerstandsvermogen voor de grondexploitatie Meerstad bedraagt circa 92,5 miljoen euro (herziene grondexploitatie 2013). Tezamen bedraagt het verwaarde benodigde weerstandsvermogen 164 miljoen euro.
Kunst op straat	Financieren van kunst bij nader te bepalen kunstprojecten in de openbare ruimte. Het fonds wordt beheerd door het Centrum Beeldende Kunst (CBK) en de dienst ROEZ.	-	575	In 2013 heeft de dienst OCSW geen onttrekking aan de reserve gedaan. De uitvoeringen van kunstprojecten zijn naar aanleiding van verträgen in de ruimtelijke ordeningprojecten zelf ook verträge.
Parkeren	Deze reserve dient als egaliseringsreserve voor de resultaten van het parkeerbedrijf.	-	-	De reserve is uitgeput vanwege de nadelige exploitatieresultaten van de afgelopen jaren.
Stimuleringsfonds VHV	Personen of instellingen de kans te geven onder aantrekkelijke voorwaarden geld te lenen voor initiatieven betreffende aanschaf van een pand, renovaties, wijzigingen, groot onderhoud, activiteiten in de gebouwde omgeving.	-	12.397	De reserve dient ter dekking van de verstrekte geldleningen. De leningen worden verstrekt vanuit drie rekening-couranten die we bij het SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) aanhouden. Bij volledige omzetting van de RC-saldo's is het volledige bedrag van deze reserve nodig ter financiering.
Reserve extra beleid	In deze reserve zijn nog te besteden nieuwe beleidsmiddelen opgenomen.	-	2.023	Het saldo en de mutaties hebben betrekking op nog niet bestede middelen extra beleid.
Wonen boven winkels	Bij de jaarrekening 2004 is besloten deze bestemmingsreserve te vormen als weerstandsvermogen voor de oprichting van de NV Wonen boven Winkels Groningen waar de gemeente in participeert.	-	1.000	De middelen in de reserve zijn noodzakelijk als buffer voor de participatie (gemeentelijke inbreng ten gunste van het aandelenkapitaal van de NV bedraagt 1,0 miljoen euro) van de gemeente Groningen in de NV Wonen boven Winkels. De beëindiging van de NV is in gang gezet. De reserve is benodigd om de uiteindelijke beëindiging financieel voor de gemeente te kunnen dekken.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Groninger Monumentenfonds	Deze reserve is gevormd als buffer voor de lening, die verstrekt is aan het Groninger Monumentenfonds.	1.000	932	Er is 1 miljoen euro nodig als buffer voor de verstrekte achtergestelde lening aan NV Groninger Monumentenfonds. Het saldo van de reserve is ultimo 2013 te laag.
ISV	In deze reserve zijn middelen opgenomen die niet opgenomen mogen worden in de ISV-voorziening.	-	29.812	Rijk en gemeente Groningen hebben voor de periode 2011-2014 een convenant afgesloten waarin de prestatiedoelstelling en de wijze van besteding van middelen is opgenomen. De mutatie betreft ontvangsten en bestedingen ten gunste c.q. ten laste van de ISV middelen. De bestedingen vinden plaats op basis van het door uw raad goedgekeurde verdeling van ISV middelen.
BWS	Rente voorziening BWS	-	644	Het saldo is van de gemeente Groningen en andere gemeenten uit de regio. Niet het hele saldo komt dus aan Groningen toe. Aanwending kan plaatsvinden i.o.m. de regio.
Gemeentegaranties	Conform de nota "Herpositionering van het Woonservice Centrum" is deze reserve ingesteld om eventuele claims gemeentegarantie te kunnen opvangen.	-	150	Gemeenten in Nederland hebben geen achterwachtverplichting meer bij nieuwe hypothecariegaranties. Daardoor is de bijdrage aan de voorziening claims gemeentegaranties vervallen. Vanaf 2012 zijn er geen mutaties meer. Al afgegeven gemeentegaranties blijven wel gegarandeerd.
Forum garage	Afdekking risico parkeergarage Forum	-	2.100	Op 23 juli 2010 is door de raad besloten om een voorziening in te stellen om het risico van de parkeergarage Forum af te dekken. In 2012 is deze voorziening omgezet in een reserve. Tot 2019 wordt er jaarlijks 700 duizend euro vanuit het parkeerbedrijf toegevoegd aan de reserve.
Bodemsanering	Bestemd voor de kosten van bodemsanering en die niet uit andere bronnen gefinancierd kunnen worden. Daarnaast is deze reserve specifiek bestemd voor het afdekken van eventuele schadeclaims betreffende in het verleden door de gemeente uitgegeven grond, alsmede claims van het rijk in verband met onrechtvaardige verrijking en de bodemsanering	-	4.241	De mutaties zijn conform de primitieve begroting 2013.

Reserves (vervolg)				
Naam	Doel	Maximale omvang	Stand ultimo 2013	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
SOZawe				
Minimabeleid (GKB)	Geormerkt geld voor zorg c.q. schuldhulpverlening.	-	75	Het beïnvloedbare deel van de lasten bedraagt ca. 5 miljoen euro. De maximale omvang van de reserve is 1,5% ofwel 75 duizend euro. De reserve is van voldoende omvang.
Kinderfonds Armoede (EB)	Betreft een bestemmingsreserve voor het verstrekken van pc's aan kinderen van minimagezinnen.	-	132	De PC minima regeling is medio 2013 gestopt. De reserve wordt gebruikt om de verplichtingen inzake internet aansluitingen voor minima aan wie een PC is verstrekt te voldoen. Verplichting loopt door tot medio 2017
RCF-Noord	Opvangen van mogelijke tekorten in de exploitatie van het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding-Noord.	-	33	Betreft een egaliseringsreserve omdat het RCF veelal werkt met meerjarig incidentele financiering. Een reserve van 10% van de lasten achten wij voldoende. De lasten bedragen ca. 450 duizend euro per jaar.
Wachtgeld en mobiliteit	Dekking wachtgelduitkeringen en kosten van mobiliteit.	-	42	0
Totaal			199.161	

Voorzieningen			
Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
BSD			
Nadelig saldo Zodiak	Compensatie voor financiële risico's verbonden aan overname van stafpersoneel Zodiakgroep.	145	Volgens onderliggende berekeningen is de voorziening van voldoende omvang.
Onderhoud gebouw en	Egalisatie groot onderhoud Bestuursdienstgebouw en (Oude Stadhuis en Goudkantoor).	125	Deze voorziening is als buffer bedoeld om toekomstig onderhoud op te vangen, wat niet uit het exploitatiebudget kan worden gedekt.
Pensioenen wethouders	Sinds 2002 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de pensioenen van wethouders. De voorziening is ingesteld om de pensioenlasten van voormalig wethouders (voor 2006) te kunnen financieren. Waarschijnlijk zal in de komende jaren een landelijk fonds voor pensioenen wethouders in het leven worden geroepen. Ten behoeve van de pensioenvoorziening van wethouders die ingaande 2006 politieke ambtsdragers zijn/waars, is een verzekeringspolis afgesloten.	2.405	Volgens onderliggende berekeningen is de voorziening van voldoende omvang.
Vordering op Verkoop Vennootschap BV	In verband met de verkoop van Essent is er een aandeel in een aantal opgerichte BV's w elke dienen ter zekerheid van mogelijke claims, voortvloeiende uit de verkooptransactie of rechtshandelingen van voor de verkoop. Onzeker is in hoeverre er uiteindelijk een beroep gedaan kan worden op het vermogen van deze BV.	5.247	De voorziening is van voldoende omvang. Er staat een vordering tegenover van hetzelfde bedrag.
Vordering op CBL Vennootschap BV	In verband met de verkoop van Essent is er een aandeel in een aantal opgerichte BV's w elke dienen ter zekerheid van mogelijke claims, voortvloeiende uit de verkooptransactie of rechtshandelingen van voor de verkoop. Onzeker is in hoeverre er uiteindelijk een beroep gedaan kan worden op het vermogen van deze BV.	222	De voorziening is van voldoende omvang. Er staat een vordering tegenover van hetzelfde bedrag.
RCG	Garantstelling loonkosten voormalig RCG medewerkers	184	Het regionale samenwerkingsverband RCG is per 1 januari 2010 opgeheven. De Gemeente Groningen heeft zich als grootste deelnemer aan het samenwerkingsverband garant gesteld voor de werkgeversverplichtingen van het samenwerkingsverband. Ter dekking hiervan is een bedrag van 250 duizend euro van het voormalig RCG ontvangen en in een voorziening gestort.

Voorzieningen (vervolgtabel)			
Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Wachtgeld w ethouders	Om in de komende jaren aan de w achtgeldverplichtingen voor oud-w ethouders te kunnen voldoen is in boekjaar 2012 een voorziening gevormd.	823	Volgens onderliggende berekeningen is de voorziening van voldoende omvang.
Individueel Loopbaanbudget	In de CAO is afgesproken dat ambtenaren met ingang van 2013 recht krijgen op een Individueel Loopbaanbudget (ILB) van 500 euro per jaar. Opsparen kan ook, met een maximum van 1.500 euro in 2015. Het budget is bedoeld voor loopbaan gerelateerde activiteiten gericht op een nieuw e functie.	475	Doordat er rechten kunnen w orden ontleend aan het bedrag uit 2013 w ordt een bedrag in een hiertoe ingestelde voorziening gestort. Rekening houdend met een claimhoogte van 30% gaat het om een bedrag van 475 duizend euro.
Reorganisatie	Het gevolg van de vorming van het SSC is dat niet iedere medew erker kan w orden geplaatst. Voor de kosten van boventaligheid is deze voorziening ingesteld.	5358	Op basis van gekozen uitgangspunten is er in 5,358 miljoen euro in deze nieuw ingestelde voorziening gestort.
Naheffing lpads	Vanaf 2011 heeft de gemeente Groningen tablets in gebruik. Het gebruik hiervan is fiscaal belast. Tot nu toe is nog geen belasting hierover afgedragen. Met de belastingdienst zal een afspraak w orden gemaakt over de w ijze w aarop belastingheffing en afdracht geregeld zullen gaan w orden.	175	Over de jaren 2011, 2012 en 2013 zal een naheffing plaats vinden. Naar schatting gaat het om 175 duizend euro. In afw achtting van de definitieve vaststelling van het bedrag w ordt hiervoor een voorziening in het leven geroepen.
Huur leegstand Waagstraat	Dekking huur leegstand Waagstraat	700	Het niveau is toereikend om de huurverplichting tot en met eind 2015 te kunnen voldoen
CT			
DIA			
Verzekeringen	Afdekken van eigen risico's bij schade-uitkeringen.	604	Mutaties: geraamde toevoeging -/- afw ikkeling claims. Daarnaast vindt vrijval van 109 duizend euro plaats ten gunste van de exploitatie verzekeringen. Dit betreft het bedrag in de voorziening boven het vastgestelde maximum.
Onderhoud gebouw en	Egalisatie van de kosten van (groot) onderhoud van de beide DIA-panden.	548	In 2012 is de revitalisatie van de Prefectenhof afgerond. In 2013 zijn nog een aantal (groot) onderhoudsw erkzaamheden uitgevoerd die in verband met de revitalisatie w aren uitgesteld. Onderdeel hiervan w as een vernieuw ing van de liften. Het niveau van de voorziening is voldoende. De gebouw en zijn recent opnieuw geïnspecteerd. Aan de hand hiervan zal de komende tijd bekeken w orden in hoeverre de voeding van de voorziening dient te w orden aangepast.

Voorzieningen (vervolgtabel)

Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
HVD			
Ambulancedienst	Opvangen van mogelijke kosten die voortvloeien uit de saneringsprocedure, die met het indienen van een saneringsaanvraag in december 2002 is ingezet.	184	De voorziening dekt in de eerste plaats de uitredingskosten van het ABP en van het VUT-fonds en de pensioenschade die het gevolg zullen zijn van de overgang van de actieve ambulancedienstmedewerkers naar Ambulancezorg Groningen. De overgang zal in 2014 worden gerealiseerd. Daarnaast dekt de voorziening kosten in het kader van het FLO-overgangsrecht af, die niet gedeclareerd kunnen worden.
Groot onderhoud Sontweg	Opvangen grote schommelingen in de onderhoudskosten van de locaties Sontweg en Vinkhuizen.	838	Het niveau van de voorziening groot onderhoud Sontweg is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen.
Groot onderhoud Hanzeplein	Opvangen grote schommelingen in de onderhoudskosten van het Hanzeplein.	446	Het niveau van de voorziening groot onderhoud Sontweg is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen.
Wmo-collectief vervoer	Opvangen van mogelijk extra kosten bij de uitvoering van het lopend vervoercontract Wmo dat per 1-1-2013 is ingegaan.	250	Met de vervoerder zijn gesprekken gaande over de uitvoering van het lopend vervoerscontract, dat 1-1-2013 is ingegaan. Mogelijk brengt dit extra kosten met zich mee.
Overuren brandweer a.g.v. arbeidstijdenbesluit	Op 1 januari 2006 is het nieuwe Arbeidstijdenbesluit (ATB) van kracht geworden. Dit heeft in 2007 geleid tot een nieuwe rooster voor de ploegdienst. Bij wijze van overgangregeling is afgesproken het oude verlofrecht tot en met 2009 te handhaven. In combinatie met de geringere aanwezigheid volgens het nieuwe rooster heeft dit geleid tot opbouw van een verlofstuw meer per medewerker. Dit verlofstuw meer wordt weggevoerd door uitbetaling van uren dan wel het opnemen van uren. Bij het opnemen van uren moet in sommige gevallen vervanging ingehuurd worden. De voorziening is noodzakelijk om de kosten van het wegvoeren van het verlofstuw meer af te dekken.	-	Dit volledige bedrag is in 2013 besteed om het verlofstuw meer dat in het verleden is ontstaan, af te wekken.
IEDERZ			
Personeel	Afloop ontvangen voorziening.	54	Is vergoeding inzake overname personeel. Loopt af in 2016, saldo is voldoende voor de resterende 3 jaar ad. 18.

Thermiek BV	Opvang negatieve resultaten van Thermiek BV	19	Saldo voldoende voor 2013. Wordt jaarlijks bijgewerkt/.
Voorzieningen (vervolgtabel)			
Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
SB			
Groot onderhoud gebouwen	Onderhoud kapitaalgoederen waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen van onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening gedoteerd.	1.541	In 2013 is 99 duizend euro toegevoegd aan de voorziening
Rioleringsvervangingsinvesteringen	Spaarbedragen voor toekomstige investeringen mogen in het riooltarief worden opgenomen als de eerste aanleg van uitbreidingsinvesteringen in de grondexploitatie is gedekt.	1.069	Met deze voorziening wordt gespaard voor toekomstige vervanging van rioleringen. Het G(W)RP 2009-2013 ligt als grondslag onder deze voorziening. In 2013 is een bedrag van 6 miljoen euro ten laste van deze voorziening gebracht.
Rioleringsgroot onderhoud	De voorziening is bedoeld als dekking van het onderhoud op de langere termijn zoals herijking overstortmuren, inmeting rioelstelsel, uitbaggeren, etcetera.	125	Met deze voorziening worden de kosten voor groot onderhoud aan rioleringsgeëgaliseerd. In 2013 is 26 duizend euro toegevoegd aan de voorziening
Achterstallig onderhoud A7/Gideonbrug	De voorziening is ingesteld voor de dekking van het achterstallig onderhoud aan de A7 en de Gideonbrug.	-	Bij de afkoop van een deel van de A7/Gideonbrug is het onderhoud van provincie overgegaan naar gemeente. Voor het achterstallig onderhoud is van de provincie een vergoeding ontvangen. De resterende 514 duizend euro is in 2013 benut voor de afwikkeling.
OCSW			
Legaat Andrea Elkenbracht	Begaafde (oud) leerlingen van het stedelijk conservatorium in de gelegenheid stellen een voortgezette muziekstudie in het buitenland te volgen.	214	Het niveau is voldoende. De kosten worden bestreden uit de rente van een beschikbaar legaat.

Onderhoud vensterscholen	Opvangen schommelingen onderhoudsplanning voor planmatig/groot onderhoud.	330	De 3 grote vensterschoolgebouw en (SPT, Hoogkerk, Vinkhuizen) zijn allen vlak voor de eeuw w isseling gebouw d. Dat betekent dat veel bouw delen de komende 10 jaar een grotere onderhoudsbehoefte zullen hebben dan tot nu toe. In de meerjaren onderhouds planning (MOP) komt dat tot uiting. Het is mogelijk om met inzet van de opgebouw de voorziening, een jaarlijkse dotatie uit de huuropbrengsten en met de gebruikersvergoedingen onderw ijs, het noodzakelijke onderhoud uit te voeren. Daarvoor is w el een scherpe prioritering van de uit te voeren w erkzaamheden noodzakelijk. Na 20 tot 25 jaar zullen de gebouw en, vanw ege veranderde w etgeving, veranderde inzichten en veranderde behoeften, maar ook vanw ege de veroudering van veel bouw delen, toe aan een upgrading. Vanaf 2020 zal er dan ook beleid gemaakt moeten w orden t.a.v. renovatie en upgrading. Het zal dan noodzakelijk zijn eenmalig te investeren om de gebouw en met een reguliere inzet van onderhoudsmiddelen ook na 2020 op een goed niveau in stand te houden.
Voorzieningen (vervolgtabel)			
Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Groot onderhoud OP/SB	Het opvangen van groot onderhoud aan de Oosterpoort/ Stadsschouw burg.	55	Het niveau van de voorziening is gebaseerd op de onderhoudsplanning voor de komende 10 jaren.
Onderhoud Muziekschool	Het opvangen van toekomstig onderhoud aan de Muziekschool.	152	Het meerjaren onderhoudsplan van de Stedelijke Muziekschool is geactualiseerd. Op basis hiervan heeft in 2011 een aanvullende dotatie plaatsgevonden van 90 duizend euro. (De BBV schrijft voor de voorziening aan te vullen w anneer het meerjarenonderhoudsplan aantoont dat de voorziening ontoereikend is.)
Wachtgeld voormalig personeel CBK	Dekking van w achtgeldkosten van de voormalige directeur CBK.	-	De dotaties en aanw ending van deze voorziening is conform planning en kan w orden opgeheven.
Voorziening risico BTW	Dze voorziening is ingesteld voor de mogelijke suppletie 2012	60	In 2012 hebben w e w aarschijnlijk te veel BTW geclaimd op het gebied van sportaccommodaties. De mogelijke suppletie aangifte voor dit onderdeel over 2012 bedraagt 60 duizend euro
Onderhoud voormalig onderw ijs gebouw en	Onderhoud dat ten doel heeft de voormalig onderw ijsgebouw en in goede staat te houden voor andere bestemmingen	104	De gebouw en die w orden onttrokken aan onderw ijsactiviteiten vallen buiten het budget onderw ijshuisvesting en moeten dus op een andere manier van onderhoud w orden voorzien. Deze voorziening zal moeten w orden gevoerd met als basis de noodzakelijke onderhoudplan.
Pensioen voormalig medew erker WMOO, nu O2G2	Het financieel afdekken van een risico in verband met de éénmalige kosten van een pensioenvoorziening van een voormalig medew erker WMMO nu O2G2.	165	De verplichting is ontstaan door uitspraak rechtbank d.d. 10 april 2013, w aarbij de gemeente veroordeeld is tot betaling van € 164.835,- ter compensatie van pensioen opbouw van betrokkene.
ROEZ			
Onderhoud museum	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van groot onderhoud van het Groninger Museum.	1.041	In de huurovereenkomst is vastgelegd w elke bedragen het Groninger Museum moet betalen voor huur en onderhoud. Het verschil tussen deze bedragen en de w erkelijke kosten w ordt in de voorziening gestort.

Voorzieningen (vervolgtabel)			
Naam	Doel	Stand ultimo	Beoordeling niveau en toelichting mutaties
Groot onderhoud Zuiderdiep	De voorziening betreft de verplichting samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van de kosten van groot onderhoud. Jaarlijks wordt een meerjarenplan opgesteld. De belangrijkste onderdelen zijn: schilderwerk binnen / buiten, bestrating en riolering gebouw Menno van Coehoorn, inspectie / onderhoud en vernieuwen van daken, aanbrengen van glas op de balustrades en vervangen van tapijt.	570	Voor 2013 was een onttrekking van 260 duizend euro begroot. Voor dit bedrag is het groot onderhoud uitbesteed aan de dienst OCSW. De onttrekking van 65 duizend euro betreft kosten groot onderhoud. De dotatie van 300 duizend euro betreft de jaarlijkse voeding.
Openbaar vervoer	De gemeente participeert in het OV-bureau Groningen Drenthe en is voor 21% risicodragend voor eventuele financieel deconfiture van dit bureau. Daarnaast kan de voorziening worden ingezet voor OV-infrastructuur.	1.527	De toevoeging (15 duizend euro) betreft rente over de voorziening.
Volkshuisvesting	Het doel is het afdekken van aanspraken, die kunnen voortvloeien uit de gemeentelijke risicopositie ten aanzien van woningbouw corporaties en gewaarborgde geldleningen (o.a. gemeentegaranties). Het bedrag dat met dit risico gemoeid is neemt jaarlijks af. De vrijgekomen bedragen blijven binnen deze voorziening behouden in verband met mogelijke risico's vanuit het WEW (nationale hypotheekgarantie).		Er komen geen nieuwe garanties bij, omdat het Rijk garant staat als achtervang voor de WEW. Totdat alle leningen zijn afgelost is het noodzakelijk om de voorziening in stand te houden. In 2011 is onderzoek uitgevoerd naar de gewenste hoogte van de voorziening. Op basis daarvan kon 230 duizend euro vrijvallen. Omdat er afgelost wordt op leningen, neemt de mogelijke vrijval toe. De uiteindelijke vrijval (bezuiniging) die in 2013 is gerealiseerd bedraagt 300 duizend euro. Het saldo van 877 duizend euro is in mindering gebracht op de financiële vaste activa.
Grote Steden Beleid III	In het kader van de uitvoering van GSB III zijn rijksbijdragen beschikbaar gesteld voor de pijler Economie. Hiervoor is een meerjarig EBP-programma opgesteld. De nog niet bestede middelen van het Rijk worden toegevoegd aan de voorziening voor de uitvoering van het resterende programma.	622	De middelen worden breed ingezet ter stimulering van de economische ontwikkelingen in de stad. Er liggen diverse langlopende verplichtingen onder het saldo van de voorziening.
Fonds Sanering Beckerweg	Eeuwigdurende nazorg van de sanering van de locatie Beckerweg.	3.758	Toevoeging (64 duizend euro) betreft rente. Er is 59 duizend euro onttrokken voor beheerskosten.
Onderhoud Parkeergarages	De voorziening heeft als doel het opvangen van schommelingen in de kosten van het planmatig onderhoud van het parkeerbedrijf.	459	De mutaties in 2013 is de voeding ten laste van de exploitatie parkeren minus de uitgaven aan onderhoud van de diverse parkeergarages en buurtstallingen.
SOZAWE			
Spaarverlof	Dekking vervangend personeel bij opname spaarverlof.	41	Bedrag is conform opgebouwde rechten
Huur leegstand Eendrachtskade	Dekking huur leegstand Eendrachtskade	700	Het niveau is toereikend om de huurverplichting tot medio 2014 te kunnen voldoen
Totaal voorzieningen		31.335	

SUBSIDIES EN INKOMENSOVERDRACHTEN

SUBSIDIES			
bedragen x 1.000 euro	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening
DIA			
Stichting GAVA	24	24	24
Sociaal Fonds	23	23	23
Fonds Ondernemend Groningen	713	0	0
Totaal DIA	760	47	47
HVD			
Heroïneverstrekking	981	1.050	1058
Fonds openbare geestelijke gezondheidszorg	50	44	0
Totaal HVD	1.031	1.094	1.058
SB			
Vogelopvang	10	10	0
Subsidies in het kader van lentekriebels	38	38	19
Oud papier (miv 2008 verrekend met Virol en inzamelaars)	0	0	84
Kinderboerderij Wegafarm (doorstart subsidie)	0	0	30
Kinderboerderij Wegafarm (beheersubsidie)	0	22	26
Tuinen - Le Roy	0	26	22
Monumentale bomen	0	3	3
Totaal SB	48	99	184
OCSW			
Jeugd en onderw ijs:			
- Integraal jeugdbeleid	13.055	12.720	12.003
Welzijn, gezondheid en zorg:			
- Sociale samenhang en participatie	13.143	12.687	12.399
- Preventie en zorg	16.623	17.206	17.134
- Integratie en emancipatie	1.173	1.575	1.563
- Overig	0	0	-1
Sport en bewegen:			
- Sportieve infrastructuur	1.079	1.076	1.185
- Deelname aan sport	941	1.077	1.088
- Overig	2	0	0
Cultuur:			
- Culturele infrastructuur	20.493	18.563	18.405
- Deelname aan cultuur	1.348	2.412	2.346
- Overig	869	855	630
Economie en werkgelegenheid:			
- Groningen kennisstad	154	154	153
Totaal OCSW	68.879	68.325	66.905

SUBSIDIES (vervolgtabel)

bedragen x 1.000 euro	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening
RO/EZ			
APVV	25	25	25
Besluit w oninggebonden subsidies	70	70	37
Bijdrage regiofonds	1.909	1.909	1.909
Energy Valley	81	81	75
Groninger Congresbureau	40	40	40
Informatiepunt DUBO (Stimuleringsimpulsen VHV)	15	15	0
Platform GRAS	71	71	71
Steunpunt Huren en blad Spijkerhard	15	15	0
Voorw aarts Voorw aarts	5	5	0
Stimulering energiebesparing in de best. Woningvoorraad	200	200	162
GCC	90	113	110
MG Binnenstadscampagne	75	75	75
Wegafarm doorstart subsidie (Stadsbeheer)	15	0	0
Wegafarm beheerssubsidie (Stadsbeheer)	11	0	0
Monumentale bomen (Stadsbeheer)	3	0	0
Le Roy Groen (Stadsbeheer)	23	0	0
Stichting Ondernemerstrefpunt	60	80	80
Gezond ouder worden (healthy ageing)	78	78	75
Confucius	30	30	30
Nieuw Lokaal Akkoord	0	1.162	1.162
Gehandicaptenregeling AGGA	0	40	38
Monumentenbudget	0	827	827
Subsidie herinrichting tuinen Blauw e dorp	0	225	225
Groninger Museum	0	442	442
Co-Financieringsfonds	0	559	113
St. Het Fonds Ondernemend Groningen	0	1.957	1.957
Wall House	0	10	10
Werklocaties	0	200	181
Arbeidsmarkt en Talent	0	75	49
Participatie in projecten derden (ICT)	0	50	62
Detailhandel	0	40	25
Horeca	0	10	9
VvE stimuleringsubsidies	0	1	1
Stimuleren starters	0	50	34
Onderhoudssubsidies w oonschepen	0	15	14
Ommelander Markt	0	10	10
Publiektrekkende evenementen	0	90	98
Totaal RO/EZ	2.816	8.570	7.946
Totaal subsidies	73.534	78.135	76.140

OVERIGE INKOMENSOVERDRACHTEN

bedragen x 1.000 euro	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening
BD			
Vergoeding raadsfracties	82	67	67
Fractieondersteuning	211	211	197
Gem. regelingen BANN, RCG, Cevan	124	124	128
Gem. regeling Meerstad (GRM)	0	112	110
Ten Boer	0	52	52
Provincie Groningen (SNN-bijdrage)	0	100	113
Confucius instituut	0	0	30
Akkoord van Groningen	0	0	9
Totaal BD	417	666	706
DIA			
Groninger Archieven	2.083	2.083	2.083
Rijksleges overige regelingen	1.021	1.074	1.195
Totaal DIA	3.104	3.157	3.278
HVD			
Opvang zw erfdieren	124	130	130
Bijdragen aan gemeenschappelijke regeling	6349	6194	6280
WMO-voorzieningen:			
- bedragen conform WMO-exploitatie	25806	26122	24630
-/- eliminatie overige economische categorieën	-1358	-1675	-1331
= WMO - voorzieningen op inkomensoverdrachten			
Gezonder zorgen	0	0	108
Totaal HVD	30.921	30.771	29.817
SB			
Schades aan derden	32	31	47
Kinderboerderijen - Beijum	0	11	10
Kinderboerderijen - Beestenborg	0	14	13
Kinderboerderijen - Vinkhuizen/Eelderbaan	0	12	11
Kinderboerderijen - Minerva	0	5	3
Bestek lepziekte	0	49	48
Beheerplan de Hoogte	0	3	0
Totaal SB	32	125	132
OCSW			
Jeugd en onderw ijs:			
- Integraal jeugdbeleid	2117	2246	2313
Welzijn, gezondheid en zorg:			
- Preventie en zorg	1091	274	200
Sport en bew egen:			
- Sportieve infrastructuur	638	637	581
- Deelname aan sport	70	22	11
- Overig	33	33	0
Cultuur:			
- Culturele infrastructuur	0	0	55
Hulpkostenplaatsen	0	0	4
Totaal OCSW	3.949	3.212	3.164

OVERIGE INKOMENSOVERDRACHTEN (vervolgtabel)

bedragen x 1.000 euro	Primitieve begroting	Actuele begroting	Rekening
RO/EZ			
Bedrijven contacten / promotiedagen	45	0	0
EemsDollard Regio	12	12	10
Er gaat niets boven Groningen	5	5	5
Noorderslag	50	50	50
Ondernemersprijs	20	40	39
Startersdag	5	5	3
Stimuleringsimpulsen VHV	7	7	11
Vergunning iepenbeheer Stichting Iepenw acht (Stadsbeheer)	46	0	0
Dierenw eide Eelderbaan (Stadsbeheer)	11	0	0
Kinderboerderij Beijum (Stadsbeheer)	11	0	0
Kinderboerderij Beestenborg (Stadsbeheer)	13	0	0
Kinderboerderij Minerva (Stadsbeheer)	3	0	0
Nieuw Lokaal Akkoord	600	600	413
Stichting Marketing Groningen	1.067	1.067	900
Milieufederatie / 1miljoenw att (leefomgeving)	21	121	116
Visie Ebbingekw artier	50	50	50
Groninger Monumenten Fonds	47	47	47
Keiw eek	3	0	0
Open Monumentendag	0	5	5
Evenementen Binnenstad	0	280	299
Bijdragen uit Stadsdeelbudgetten	0	150	142
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	0	1.289	1.289
Bijdrage Host me Right	0	2	2
Structuurplan	0	20	19
Voedselbeleid	0	5	5
Groningen Energieneutraal	0	90	88
Groen en Blauw	0	50	48
Archeologisch onderzoek	0	20	20
Renovatie Machinefabriek	0	100	100
Totaal RO/EZ	2.016	4.015	3.661
SOZAWE			
WWB Inkomensdeel	139.585	139.585	141.786
Participatiebudget (oud WWB-Werkdeel)	9.823	7.853	7.467
Bijzondere Bijstand	7.541	7.981	6.453
BBZ	1.500	1.500	2.329
WWIK	0	0	-3
IOAW	2.200	2.200	2.775
WKO	1.032	507	924
IOAZ	307	307	311
VVTV	0	0	6
ROA	0	0	6
Ten laste Gemeente	0	0	0
Inburgering	25	25	91
Actieplan jeugdwerkloosheid	0	0	482
Bob	350	350	12
GKB instellingen	93	93	113
WSNP	0	0	0
BBZ (pre)starters	3.600	3.600	4.305
Totaal SOZAWE	166.055	164.001	167.058
Totaal inkomensoverdrachten	206.494	205.947	207.816
Totaal subsidies	73.534	78.135	76.140
Totaal overdrachten	280.028	284.082	283.955

Dienst	Omschrijving investering	Tijdsplanning krediet	Kredieten		Realisatie		Restantkrediet per 01-01-2013	In 2013 nieuw gevoteerd krediet		Realisatie in 2013		Indien project gereed		Overboeking restant naar 2014		
			voorgaande jaren	voorgaande jaren	voorgaande jaren	voorgaande jaren		Bruto	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Overschrijving	Onderschrijving	Bruto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Totaal BD		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DIA																
	ICT Investerings	2011-2013	4.450		2.480	-1.860	110							110	0	
	ICT Investerings	2012-2013	4.062		1.972		2.090							2.090	0	
	Digitale Werkplek	2012-2014	1.900		1.260		640				640				0	
	ICT Investerings	2013-2014						2.350			1.620				730	
	Extra krediet nieuwe digitale werkplek	2013-2014						860			384				476	
	Vervanging Cipers	2009-2014	171		7		164								164	
	Investerings Facilitaire Zaken	2013-2013						42			5			37	0	
	Arbo Meubilair	2013-2013						5						5	0	
	Totaal DIA		10.583	0	5.719	-1.860	3.004	0	3.257	0	2.649	0	0	2.242	1.370	0
Iederz																
	Routine 2011	2011 - 2013	1.500	0	1.073	0	427							427	0	
	Routine 2012	2012 - 2013	1.500	0	1.236	0	264							264	0	
	Routine 2013	2013 - 2013							1.500	0	194	0	0	1.306	0	
	Totaal Iederz		3.000	0	2.309	0	691	0	1.500	0	194	0	0	1.997	0	0
HVD																
	Routine investeringen 2011	2011-2012	295				295				40				255	
	Routine investeringen 2012	2012-2013	666				666								666	
	Routine investeringen 2013	2013-2014	0				0								0	
	Totaal HVD		961	0	0	0	961	0	0	0	40	0	0	0	921	0
SB																
	vervangingsinvesteringen 2013	2013-2016					0		4.304		1.494				2.810	
	vervangingsinvesteringen 2012	2012-2014	4.140		2.143		1.997				447				1.550	
	vervangingsinvesteringen 2011	2011-2014	4.569		2.785		1.784				374				1.410	
	vervangingsinvesteringen 2010	2010-2014	5.892		4.781		1.111				3				1.108	
	wastelifts 2010	2010-2014	150		115		35				0				35	
	vervangingsinvesteringen 2009	2009-2014	5.148		4.753		395				0				395	
	Sanering riolering 2009	2009-2012	15.258	646	15.258	676	0	-30					0	0	0	

Dienst	Omschrijving investering	Tijdsplanning krediet	Kredieten		Realisatie		Restantkrediet		In 2013 nieuw gevoteerd krediet		Realisatie in 2013		Indien project gereed		Overboeking restant naar 2014	
			voorgaande jaren	Voorgaande jaren	per 01-01-2013		Bruto	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Overschrijding	Onderschrijding	Bruto	Bijdragen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		Jaar van krediet t/m jaar van verwachte financ. afwikkeling (20xx -20xx)	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Overschrijding	Onderschrijding	Bruto	Bijdragen
	Onderw ijskundige vernieuw ing Triangel	2008-2013	31	0	16	0	15	0					0	15	0	0
	Vorbereiding Tamarisk	2008-2014	26	0	0	0	26	0							26	0
	GSV uitbreiding	2011-2014	1.234	0	797	0	437	0	360		778				19	0
	GSV uitbreiding tijdelijk	2011-2013	103	0	100	0	3	0					0	3	0	0
	Wingerd vervangende nieuw bouw	2001-2014	3.644	0	1.809	0	1.835	0			1.300				535	0
	Onderw ijskundige vernieuw ing Fiducia	2008-2012	73	0	36	0	37	0					0	37	0	0
	Vervangende nieuw bouw van Heemskerck	2006-2014	4.404	0	103	0	4.301	0			1.750				2.551	0
	Vervangende nieuw bouw Hart de Ruyter	2013-2014							1.124						1.124	0
	Renovatie toiletgroepen Tine Marcus	2012-2013	159	0	80	0	79	0			80		0	0	0	0
	Uitbreiding De Graafschool	2012-2014	153	0	140	0	13	0							13	0
	Reitdiep verv.bouw van Hasselt	2010-2014	51	0	0	0	51	0	1.366						1.417	0
	Werkmancollege: aanpassing buurtcentrum	2012-2013	204	0	158	0	46	0			46		0	0	0	0
	Aankoop/aanpassing panden tbv Zernikecollege	2013-2013					0	0	4.950		4.942		0	8	0	0
	Gomarus magnoliast. Bouw gymlokaal	2005-2014	776	0	0	0	776	0							776	0
	Inrichting Vrije School VO	2009-2013	55	0	0	0	55	0					0	55	0	0
	VMBO west inventaris	2010-2013	63	0	0	0	63	0					0	63	0	0
	Sporthal Zuid	2013-2014	1.020	0	0	0	1.020	0	1.025		42				2.003	0
	Uitbreiding vensterschool Koorenspeer	2005-2013	914	0	-150	0	1.064	0			1.004				60	0
	Aanpassing DOK marktplaats Lew enborg	2009-2013	1.920	0	1.474	0	446	0					0	446	0	0
	NDE conceptontwikkeling (inzet 4e tuin)	2008-2013	725	0	671	0	54	0					0	54	0	0
	Aanleg 4e kinderkertuin NDE	2013-2013	424	0	0	0	424	0			272		0	152	0	0
	Verv. investeringen OP/SB	2008-2013	1.287	0	1.247	0	40	0			40		0	0	0	0
	Vervanging trekken and Stadsschouw burg	2013-2013	0	0	777	0	-777	0	779				0	2	0	0
	Vervanging rookkanalen Oosterpoort ivm asbest	2013-2013	0	0	445	0	-445	0	445				0	0	0	0
	Aanpassing grote zaal Oosterpoort	2013-2014							700	400	392				308	400
	Nieuw volgsysteem leerplicht	2012-2013	0	0	105	0	-105	0	120		15		0	0	0	0
	Totaal OCSW		46.416	4.444	23.724	4.145	22.692	299	23.188	400	26.114	0	0	1.271	18.494	726

Dienst	Omschrijving investering	Tijdsplanning krediet	Kredieten voorgaande jaren	Realisatie Voorgaande jaren	Restantkrediet per 01-01-2013	In 2013 nieuw gevoteerd krediet	Realisatie in 2013	Indien project gereed	Overboeking restant naar 2014							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
		Jaar van krediet t/m jaar van verwachte financ. afwikkeling (20xx - 20xx)	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Overschrijding	Onderschrijding	Bruto	Bijdragen
	Meubilair	2009 - 2013	275		83		192		1.411		1.476				127	
	Nieuw bouw	2010 - 2013	66.000		41.876		24.124				17.340	8.131			6.784	
	Machines	2013 - 2014					0		15		15				0	
	Kunst	2013 - 2014					0		100		55				45	
	Installatie kantine	2013 - 2014					0		158						158	
	Totaal SOZAWE		66.619	0	41.965	0	24.654	0	1.834	0	19.000	8.131	0	0	7.488	0
RO/EZ																
	Noord-Zuid route	1999-2013	24.281	16.548	24.234	16.507	47	41			0	-6			47	48
	Stationsplein	2003-2013	15.173	7.675	15.025	7.941	148	-266			3	-14			145	-252
	Kolibri	2005-2014	11.824	1.566	10.662	1.576	1.162	-10			1.272	0			-110	-10
	P+R Zernike	2010-2013	350	0	232	0	118	0			2	0	0	116	0	0
	Uitvoering Diepenring 1e fase	2011-2013	800	800	680	675	120	125			0	5	0	120	0	0
	Invoeren betaald parkeren Euroborg	2012-2013	355	0	0	0	355	0			355	0	0	0	0	0
	Goln Raand	2004-2013	957	957	953	1.058	4	-101			0	0			4	-101
	Westelijke Ringweg/Hoendiep	2004-2013	3.811	1.989	3.505	1.889	306	100			87	0			219	100
	Ruimte voor de binnenstad	2011-2013	200	200	201	200	-1	0			-1	0	0	0	0	0
	Aanpak schoolomgeving+ schoolhuisroutes	2006-2014	2.314	664	2.091	664	223	0			101	0			122	0
	Stap op Fietsmaatregelen 2009-2010	2009-2014	975	975	899	921	76	54			34	0			42	54
	Doorstr.Ln.CdH en V.Ketw.Verschuurlaan	2007-2013	860	310	427	0	433	310			128	0			305	310
	Fietsbrug Plataanlaan	2008-2013	2.800	2.800	1.958	189	842	2.611			11	812			831	1.799
	Fietspad Noordelijke Ringweg	2009-2013	400	400	238	238	162	162			0	0	0	162	0	0
	Fietspad Groningen-Hoogezand	2009-2013	497	497	429	386	68	111			0	43	0	68	0	0
	Fietspad Groningen-Sauwerd	2009-2013	331	331	313	313	18	18			-6	-69	0	24	0	0
	Reconstr. Kruisp.Regatta/Damsterdiep	2009-2013	200	0	139	0	61	0			0	0			61	0
	Fietsparkeren stationsgebied	2010-2013	350	185	37	185	313	0			0	-148	0	313	0	0
	Autoloze Steentilstraat	2011-2013	305	205	291	145	14	60			6	53	0	8	0	0
	Informatiecentrum Grote Markt	2010-2014	1.220	1.220	1.180	559	40	661			40	587	0	0	0	0
	Parkeerautomaten Kop van Oost	2010-2013	50	0	48	0	3	0			0	0	0	3	0	0
	Transferium Hoogkerk	2006-2014	15.188	13.490	11.444	11.395	3.744	2.095			27	-1.300			3.717	3.395
	Maatreg. Zuidelijke Ringweg (Langman)	2003-2014	30.640	27.640	27.748	33.553	2.892	-5.913			-5.170	-5.000			8.062	-913
	OV-as busstation-CS	2006-2014	2.700	2.550	2.201	2.591	499	-41			-18	0			517	-41
	HOV-as w est patersw oldsew eg/koeriersterweg	2008-2020	1.410	1.410	837	860	573	550			427	123			146	427
	Verlengde verkenning Z.R.	2008-2020	2.025	2.025	1.814	1.400	211	625	200	200	336	825			75	0
	Busbaan P + R Europapark UMCG	2011-2014	5.430	5.430	430	150	5.000	5.280			3.868	430			1.132	4.850
	Aansluiting P+R Europapark (P3)	2010-2014	3.000	3.000	2.090	600	910	2.400			199	0			711	2.400
	Reconstructie NRW	2006-2014	1.922	961	1.722	961	200	0			8	0			192	0

Dienst	Omschrijving investering	Tijdsplanning krediet	Kredieten voorgaande jaren		Realisatie Voorgaande jaren		Restantkrediet per 01-01-2013		In 2013 nieuw gevoteerd krediet		Realisatie in 2013		Indien project gereed		Overboeking restant naar 2014	
			Jaar van krediet t/m jaar van verwachte financ. afwikkeling (20xx - 20xx)	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Bruto	Bijdragen	Uitgaven	Bijdragen	Overschrijding	Onderschrijding	Bruto
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Reconstructie kruising Noordelijke Ringw	2006-2014	3.316	3.316	305	1.718	3.011	1.598			49	1.503			2.962	95
	30 km Engelbert, Middelbert, Dorkwerd	2007-2014	1.384	537	1.103	180	281	357			116	34			165	323
	Kleine verkeersmaatregelen 2008/2009/2010/2011	2009-2014	985	550	459	122	526	428			88	0			438	428
	Toegankelijkheid bushaltes	2011-2015	1.719	1.719	1.333	965	386	754	830	830	974	836			242	748
	Damsterdiepgarage	2005-2014	36.782	36.782	37.182	6.600	-400	30.182			3.463	0			-3.863	30.182
	Herinrichting Stadspark	2006-2014	3.454	3.454	3.446	3.234	8	220			1	0			7	220
	Dienst Investerings 2012	2012-2014	1.035	0	170	0	865	0			-22				887	0
	Dienst Investerings 2013	2013-2014					0	0	425						425	0
	P+R Haren	2013-2015					0	0	4.449	4.449	1.512	0			2.937	4.449
	Fietspad de Verbetering Hoogkerk	2013-2015					0	0	570	570	0	0			570	570
	Revitalisering Hoendiep	2013-2014	230				230	0	420	420	515	199			135	221
	Dynamisch verkeersmanagement	2011-2014	431	431	205		226	431			46	0			180	431
	Card only parkeerautomaten	2011-2014	2.500	2.500			2.500	2.500	600		65	0			3.035	2.500
	Beter benutten - fietsparkeren stad Groningen	2013-2014					0	0	995	995	4	150			991	845
	Groningen Bereikbaar	2013-2014					0	0	1.000	1.000					1.000	1.000
	Openbaar Vervoer: overweg en spoor	2013-2014					0	0	100	100					100	100
	Openbaar Vervoer: stationsgebied/knoop Groningen	2013-2014					0	0	490	490					490	490
	Sanering vuilstort Beijum Noord	2013-2014					0	0	286	286					286	286
	Verdubbeling Verbindingsb. Oost en Noord. Ringweg	2013-2014					0	0	272	272					272	272
	Herenwegviaduct	2011-2014	80	80			80	80	200	200					280	280
	HOV-maatregelen netwerkanalyse G-A	2013-2015					0	0	19.189	19.189	110				19.079	19.189
	Totaal ROEZ		182.284	143.197	156.031	97.775	26.253	45.422	30.026	29.001	8.631	-937	0	814	46.835	74.694
	TOTAAL GENERAAL		385.887	148.287	280.319	101.505	103.708	44.922	86.139	29.851	72.615	7.208	0	6.324	110.909	75.087

OVERZICHT BEGROTINGSOverschRIJDINGEN

Begrotingsoverschrijdingen Exploitatie

Deelprogramma	Actuele begroting lasten	Rekening lasten	Over-schrij-ding	Soort NIVRA over-schrij-ding	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > 500 duizend euro
BD					
2.4 Overige acquisitie	70	76	6	4	
13.1 College, raad en overig	14.422	21.063	6.641	4	Instellen van en doteren aan5 voorzieningen voor in totaal 7,2 mln euro.
DIA					
11.3 Publieke dienstverlening	18.702	19.268	566	3	Proces en gerechtskosten belastingen. Vergoedingen die aan bureaus worden verstrekt bij bezwaren t.a.v de woz waarden die gegrond zijn. De gemeente kan niet sturen op minder bezwaarschriften en op de besluitvorming op de bezwaarschriften. Het is een wettelijke verplichting.
11.4 Overig Stadhuis en Stadjer	277	303	26	2	-
HVD					
3.1 Integraal jeugdbeleid	19.603	20.340	737	1	Loonkosten en materiële kosten V&GR activiteiten
4.2 Preventie en zorg	15.087	15.750	663	1	Loonkosten en materiële kosten V&GR activiteiten
10.5 Fysieke veiligheid	29.159	30.591	1.432	1	Loonkosten en materiële kosten V&GR activiteiten
SB					
2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	781	819	38	2	
7.4 Parkeren	1909	2181	272	2	
9.2 Afvalinzameling en -verwerking	31443	32797	1354	1	Hogere verwerkingskosten kunststof (HHA), Lagere vergoeding ingezameld papier (HHA), Lagere kosten voorlichting, advertentiekosten en telefoonkosten (HHA), Lagere kosten voor afvalpreventie en -educatie (HHA), Lagere kosten inzet extern personeel (HHA), Hogere kosten mens- en materieeluren (HHA: N 710 - BA V 124), Lagere vuilverwerkingskosten (BA), Administratieve boekingen (ook aan batenkant)
ROEZ					
2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	5385	7742	2357	7	Mediation Tynaarlo - Groningen
2.2 Binnenstad en toerisme	1854	1864	10	2	
2.5 Overige economie en werkgelegenhe	19158	20984	1826	5	Afw aarding gronden cf BBV
5.3 Overig sport en bewegen	380	429	49	2	
7.1 Fiets	930	1056	126	2	
7.2 Openbaar vervoer	137	318	181	2	
7.3 Auto	3940	4618	678	1	werken derden ringwegen
7.5 Verkeersveiligheid	55	145	90	1	
8.4 Cultuurhistorie en archeologie	2783	2802	19	2	
8.5 Overig wonen	7709	7826	117	2	
11.1 Contact met de burger	90	91	1	1	
12.3 Facilitaire dienstverlening	483	655	172	1	
12.4 Overige bedrijfsvoering	452	1027	575	1	organisatiekosten

Begrotingsoverschrijdingen Exploitatie (vervolg)

Deelprogramma	Actuele begroting lasten	Rekening lasten	Over-schrijding	Soort NIVRA over-schrijding	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > 500 duizend euro
OCSW					
2.4 Overige Aquisitie	265	275	10	1	
3.1 Integraal jeugdbeleid	40.537	40.837	300	1	
5.2 Deelname aan sport	1.773	1.869	96	3	
5.3 Overige sport en bew egen	111	198	87	1	
6.1 Culturele infrastructuur	39.263	39.453	190	4	
SOZAWE					
1.3 Inkomen en inkomensondersteuning	184.727	186.899	2.172	3	Meer bijstandsverstrekkingen
4.1 Soc samenhang en participatie	-	844	844	1	Volw asseneducatie is ten onrechte begroot op deelprogramma 4.3

Overschrijdingen op investeringen

Deelprogramma	Toegekend krediet	werkelijke uitgaven	Over schrijding krediet	Soort NIVRA over-schrijding	Toelichting naar oorzaak en achtergronden bij overschrijdingen > 500 duizend euro
OCSW					
Sportpark Corpus den Hoorn FC Groning	0	104	104	7	
ROEZ					
Regiotram	11.824	11.934	110	2	Uw raad wordt in april 2014 om een aanvullend krediet gevraagd.
Damsterdiepgarage	41.217	46.085	4.868	2	De overschrijding heeft te maken met de vergoeding aan de aannemer i.v.m. de vertraging. Deze kosten zijn gedekt in de begroting 2013 c.q. vanuit de rekening 2012. Uw raad krijgt in april 2014 een voorstel voor een aanvullend krediet.

STAAT P

Samenvatting Staat P 2013(peildatum 31-12-2013)

Geactiveerde grondexploitaties (balanspost voorraden)

project nr	activum nr	Investerings grondexploitaties	Boekwaarde x1000 VA ultimo 1-1-2013	Vermeerdering en vermindering x1000 VA/dafinci 2013	correctie extra comptabele mutaties 2013 al in begin boekw. Verwerkt	Boekwaarde x1000 VAultimo 31-12-2013
Bedragen x € 1.000						
8000010	101186	Winschoterdiep A	-77	-3	0	-80
8000020	101194	Euvelgunne	120	5	0	125
8000030	101207	Driebond A I	-749	-18	0	-767
8000040	101215	Eemspoort	147	263	0	410
8000050	101223	De Held Ii	-375	373	0	-2
8000060	101231	Kranenburg (Bedrijv)	-426	-2	0	-428
8000070	101240	Piccardth.Pl./Terbln	-1227	-41	0	-1268
8000080	101258	Vinkhuizen-Zuid	-870	-29	0	-899
8000090	101266	Reitdiep-Dorkwerd	-2163	2056	0	-107
8000100	101274	Zernike	3789	182	0	3971
8000110	101282	Ruskenveen-Bedrijven	203	-147	0	56
8000130	101303	Hoogkerk-West	26689	753	0	27442
8000140	101311	Milieuboulevard Ii	13010	549	0	13559
8000150	101320	Groningen-Oost	575	-575	0	0
8000160	101338	De Held Iii	-51	24	0	-27
8000170	101346	Hergebruik Grond	-1159	-323	0	-1482
8000180	101354	Ciboga	-3459	4051	0	592
8000200	101371	Centrumz. Vinkhuizen	-254	-8	0	-262
8000220	101397	Europapark	-16188	1276	0	-14912
8000230	101400	Oosterhamr.Boulevard	-14581	453	0	-14128
8000240	101418	Helpermaar	-730	16	0	-714
8000280	101451	Herstr.Lewenborg	-1223	259	0	-964
8000290	101469	Herstr.De Kring	-5	2	0	-3
8000300	101477	Grote Markt Na 21-02	-24515	1545	0	-22970
8000310	101493	Oosterparkstadion	-3094	348	0	-2746
8000320	102197	Bk Euvelgunne	91	3	0	94
8000340	101514	Bk Peizerweg	82	3	0	85
8000360	101531	Bk Donderslaan	-22	-1	0	-23
8000370	101549	Bk Friesestr.W.L3470	23	0	0	23
8000380	101557	Bk Zomerlaan	191	7	0	198
8000390	101565	Bk Aduard.Diepst.Weg	17	-17	0	0
8000400	101573	Bk Diamantlaan A.D.	919	31	0	950
8000460	101611	Bk Vinkhuizen '97	315	11	0	326
8000470	101629	Bk Westerbroek	3203	109	0	3312
8000480	101637	BK Driebond	100	3	0	103
8000490	101645	Corp.Herstr.L'Borg	28	-28	0	0
8000500	101653	Corp.Herstr.PPoel	-5	5	0	0
8000510	101661	Corp.Herstr.Vinkhuiz	8	-8	0	0
8000520	101670	Corp.Herstr.Vinkh.Rm	-9	9	0	0
8000530	101688	Corp.Herst.PPoel Zo	2326	441	0	2767
8000620	101696	Houtunie	-180	-4	0	-184
8000630	101709	Eemskanaalzone	-4969	-153	0	-5122
8000640	101717	Rev.W'Diep/Eemskn.Zo	-104	2	0	-102
8000650	101725	Damsterdiep	-405	20	0	-385
8000660	101733	Reitdpzone WRW	56	49	0	105
8000670	101741	Reitdiep 3/4	6012	-2405	0	3607
8000680	101750	Eur.park Euroborg	20822	709	0	21531
8000690	101768	Eur.park De Linie	7653	314	0	7967
8000700	101776	Eur.park Kantoren	4248	-1491	0	2757
8000710	101784	Eur.park Station	-5850	1853	0	-3997
8000720	101792	Eur.park Skivijver	-263	-13	0	-276
8000750	101813	Gravenbrg venstersch	-227	-4	0	-231
8000760	101821	Overwinningsplein (slot)	-240	-8	0	-248
8000770	101830	Hoendiep-Nrd Westprt	-62	234	0	172
8000790	102293	Winkelcentr.Beijum-O	1	-1	0	0

activum nr	activum nr	Investerings grondexploitaties	Boekwaarde x1000 VA ultimo 1-1-2013	Vermeerdering en vermindering x1000 VA/dafinci 2013	correctie extra comptabele mutaties 2013 al in begin boekw. Verwerkt	Boekwaarde x1000 VAultimo 31-12-2013
Dafinci	Dafinci					
Bedragen x € 1.000						
8000800	101848	Kempkensberg/Engelse	3097	-139	0	2958
8000810	101856	Bornholmstraat Noord	-314	137	0	-177
8000820	101864	Ontw ikkelingslocatie	-323	-8	0	-331
8000840	101881	Bornholmstraat Zuid	-194	-7	0	-201
8000850	101899	Gideon Zuid	-317	213	0	-104
8000860	101901	De Havens	-216	0	0	-216
8000870	101910	Montessorisch.Beijum	-6	6	0	0
8000880	101928	Antillenstraat	35	-567	0	-532
8000890	101936	Drieh. Peiz./Zuiderw	206	16	0	222
8000900	101944	Oosterhamriktracé/Wa	-222	220	0	-2
8000910	101952	Oosterhamriktracé/De	4402	398	0	4800
8000920	101961	Vinkh. Zilverlaan	-6	3	0	-3
8000930	101979	Brivec Locatie (nieuw)	10	1	0	11
8000940	101987	Bornholmstraat-zuid	468	-81	0	387
8000950	101995	Stationsgebied	-107	-5	0	-112
8000970	102015	Duinkerkenstraat/Ant	507	-786	0	-279
8000980	102023	Helperw estsingel Fas	6	2	0	8
8000990	102031	Duinkerkenstr Fase 2	1237	-1216	0	21
8001000	102040	Meeroevers	6394	205	0	6599
8001010	102058	Achter de Rietdijk	-391	65	0	-326
8001020	102066	GM Forum	7426	658	0	8084
8001030	102074	GM Parkeergarage	5125	8838	0	13963
8001040	102082	GM Fietskelder	2058	30	0	2088
8001060	102103	Pla de Campagne	451	240	0	691
8001120	100968	Woonschepenhaven	471	177	0	648
8001140	100984	Berlagebrug	-2904	3245	0	341
8001190	101021	Sontbrug e.o.	-7737	-956	0	-8693
8001490	113398	Eemskanaalzone Boulevard	28	15	0	43
8003320	103974	Bessemmerstrook	-2353	294	0	-2059
8003370	115511	OHZ C-locatie	0	15	0	15
8003380	113347	OHZ OH-kade ZZ	1928	90	0	2018
8003390	113355	OHZ Stadsw erf	2231	76	0	2307
8003400	113363	OHZ Paradijsvogelstraat	3176	108	0	3284
8003410	113371	OHZ Struisvogelstraat	2785	-170	0	2615
8003420	112846	OHZ Alva Laval	3711	366	0	4077
8003430	113380	OHZ v. Starckenborgh	3047	-560	0	2487
8003460	113793	OHZ Bornholmstraat	2944	-181	0	2763
8003470	118156	OHZ Tijdelijk Beheer	0	206	0	206
8003500	117250	OHZ Wielew aalplein	-372	-24	0	-396
8003480	113806	EK Containerterminal	726	25	0	751
8003490	113785	EK Noordzijde fase 1	1288	44	0	1332
8500050	109938	Grote markt vindicat	2051	5549	0	7600
Totaal staatP			47.492	27.221	0	74.713

EXPLOITATIEREKENING 2013

BATEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Niet in te delen inkomsten	30.548	7.576	0
Rente	17.928	23.566	23.656
Goederen en diensten	175.206	185.375	176.339
Belastingen	66.694	67.572	66.957
Overdrachten	482.497	485.456	498.456
Voorzieningen	18	933	755
Totaal baten	772.891	770.478	766.163
LASTEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Niet in te delen uitgaven	19.889	11.381	0
Salarissen en sociale lasten	253.265	252.341	250.989
Personeel van derden	10.969	10.929	22.951
Rente en afschrijving	59.466	68.511	65.825
Goederen en diensten	142.695	152.065	136.358
Overdrachten	280.028	284.102	283.973
Voorzieningen	2.047	2.662	11.029
Totaal lasten	768.359	781.991	771.125
Mutatie in reserves	4.532	-11.513	-11.513
Saldo	0	0	6.551

Toelichting exploitatierekening 2013**Baten****Niet in te delen inkomsten**

Hier worden binnen de begroting de inkomsten geboekt, die niet onder een andere inkomstenrekening zijn te rangschikken. In de realisatie is dit conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. In 2013 werd het grootste deel van deze post gevormd door niet gerealiseerde taakstellingen.

Rente

Hieronder vallen de rente-inkomsten van belegde overtollige kasmiddelen, rente van verstrekte kort- en langlopende geldleningen, enzovoort.

SPECIFICATIE RENTE			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Rente langlopende leningen u/g	15.758	21.315	21.374
Rente Externe banksaldo (voorheen kas-)	0	113	0
Rente consumptief krediet	258	226	207
Overig w aaronder dividenden	1.912	1.912	2.075
Totaal	17.928	23.566	23.656

Goederen en diensten

In de post Goederen en diensten zijn conform het BBV de leges en de heffingen opgenomen. Tevens wordt hier de vergoeding voor het beschikbaar stellen van personeel aan derden, ontvangen huren en pachten, de verkoopopbrengst van gronden, andere onroerende zaken en buitengebruik gestelde duurzame goederen, evenals de opbrengsten wegens verkoop van goederen en diensten verantwoord.

SPECIFICATIE GOEDEREN EN DIENSTEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Vergoeding voor personeel	3.338	2.541	4.236
Huren en pachten	12.903	12.848	13.961
Leges en Heffingen	58.137	59.226	54.770
Overige goederen en diensten	100.828	110.760	103.372
Totaal	175.206	185.375	176.339

Belastingen

SPECIFICATIE BELASTINGEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Onroerend zaak belasting	57.212	57.943	57.124
Hondenbelasting	759	814	827
Logiesbelasting	950	1.000	1.265
roerende zaak belasting	69	69	86
Precaro belasting	472	514	596
Parkeerbelasting	7.232	7.232	7.059
Totaal	66.694	67.572	66.957

De daling van de belastingen wordt voornamelijk gerealiseerd bij de onroerendzaakbelasting. Voor nadere toelichting verwijzen wij u naar het programma Lokale heffingen.

Overdrachten

Hierop worden de Algemene Uitkering en de specifieke uitkeringen van het rijk verantwoord. De opbrengsten zijn met 13 miljoen euro gestegen ten opzichte van de actuele begroting 2013. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat het budget inkomensvoorziening BUIG 6,2 miljoen euro hoger is uitgevallen. Daarnaast is er 4,2 miljoen euro meer ontvangen vanuit de Algemene Uitkering en hebben we eenmalig in 2013 van het ministerie van VWS 2,2 miljoen euro ontvangen als vergoeding voor de kosten van het FLO-overgangsrecht van 2006 tot en met 2013.

Voorzieningen

Conform het BBV mogen geen onttrekkingen van voorzieningen meer via de exploitatie lopen. Uitgaven worden rechtstreeks ten laste van de voorzieningen gebracht.

Ten opzichte van de actuele begroting is 178 duizend euro minder vrijgevallen uit de voorzieningen. .

Voor een nader overzicht van de vrijval uit de voorzieningen verwijzen wij u naar de bijlage Verloopoverzicht Reserves en voorzieningen

Lasten

Niet in te delen uitgaven

Hier worden de lasten in de begroting opgenomen, die niet onder een andere categorie zijn te rangschikken. Conform het BBV mag hier geen realisatie op worden verantwoord.

Salarissen en Sociale lasten

Zie ook bijlage 13 overzicht personele sterkte en personeelslasten (Staat B) en programma 12 Bedrijfsvoering voor een toelichting.

Specificatie:

SPECIFICATIE SALARISSEN EN SOCIALE LASTEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
B&W gemeenteraad	1.808	1.808	1.828
Gemeentelijk personeel	201.731	202.530	198.351
WSW personeel	39.548	40.026	39.750
Ww b	2.773	3.581	4.380
Voormalig personeel	4.149	4.601	4.642
Bovenformatief	-	-	3.292
Verhaal	-300	-300	-1.485
Stagaires		95	230
Totaal	249.709	252.341	250.988

Personeel van derden

SPECIFICATIE PERSONEEL VAN DERDEN			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Uitzendkrachten/gedetacheerd inleen	6.989	8.740	19.965
Adviseurs/interim management overig	3.980	2.189	2.986
Totaal	10.969	10.929	22.951

Rente en afschrijving

De stijging van de afschrijvingskosten heeft geen specifieke oorzaak en is evenredig over de diensten verdeeld. Voor specificatie hiervan verwijzen wij naar het overzicht geactiveerde kapitaaluitgaven.

SPECIFICATIE RENTE EN AFSCHRIJVING			
	Primitieve begroting 2013	Actuele begroting 2013	Rekening 2013
Afschrijvingen	29.943	27.066	28.136
Rente	29.523	41.445	37.689
Totaal	59.466	68.511	65.825

Goederen en diensten

Hieronder vallen de aankoop van goederen en diensten, energiekosten, duurzame goederen, specifieke gebruik/verbruiksgoederen, uitbestede werkzaamheden, huren en pachten, verzekeringen, vergoedingen en overige diensten. De lasten van overige goederen en diensten dalen met 15 miljoen euro ten opzichte van de actuele begroting 2013. Deze afwijking wordt grotendeels verklaard doordat de mutaties van 3,2 miljoen euro op de reserve Grondzaken aan de lasten kant zijn begroot terwijl de werkelijke boekingen als negatieve baten zijn geboekt en er voor 2,6 miljoen euro ten onrechte is begroot voor Besluit Woning gebonden Subsidies (BWS). Daarnaast zijn de in het najaar beschikbaar gestelde middelen van 1,4 miljoen euro voor Actieplan Jeugdwerkloosheid nog niet uitgegeven. Dit project loopt door in 2014. Ook is er minder uitgegeven aan inburgerings- en re-integratietrajecten waardoor een voordeel ontstaat van 1,3 miljoen euro. Verder is 2,4 miljoen beschikbaar voor project Werk in Zicht, echter besteding vindt pas plaats in 2014.

Ook heeft de uitvoering van casco Stadsschouwburg heeft niet plaatsgevonden waardoor een voordeel ontstaat van 0,8 miljoen. De rest zijn diverse overige afwijkingen samen een voordeel van 5 miljoen.

Overdrachten

Tot de inkomens- en vermogensoverdrachten behoren onder meer de subsidies aan instellingen/organisaties en de uitkeringen op grond van de bijstandsregelingen.

De lasten van overdrachten dalen met 100 duizend euro ten opzichte van de actuele begroting 2013.

Voor een nadere specificatie verwijzen wij u naar bijlage 3 Subsidies en inkomensoverdrachten.

Voorzieningen

Hieronder zijn de dotaties aan de voorzieningen opgenomen. Onttrekkingen aan voorzieningen vinden rechtstreeks plaats op de voorziening. Zie ook bijlage 1 (Verloopoverzicht reserves en voorzieningen).

In 2013 heeft ten opzichte van de actuele begroting 8,6 miljoen euro meer aan dotaties plaatsgevonden. Dit wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door dotaties aan de nieuw ingestelde voorzieningen reorganisatie (5,4 miljoen euro), Leegstand gebouwen (1,4 miljoen euro), individueel loopbaanbudget (0,5 miljoen euro), en naheffing Ipads (175 duizend euro).

TOTAALOVERZICHT -EXTRA- BELEID

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2005	(i) (s)			
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	388	258	130	-
		Totaal 2005	-	388	258	130	-

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2006 (i)	(s)			
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	300	163	137	-
6.2	OCSW	Bezoekerscentrum Beijum	400	-	320	-	80
6.3	OCSW	Cultuurnota	640	-	638	-	2
2.5	RO/EZ	Investeringsbijdrage programma fysiek*	-	337	117	220	-
	RO/EZ	Voltooiing Noordzuidroute*	100	-	100	-	-
		Totaal 2006	1.140	637	1.338	357	82

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2007	(i) (s)			
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	400	218	182	-
2.5	ROEZ	Terreinw inst*	-	112	99	13	-
2.5	RO/EZ	Lokaal akkoord - fysiek en sociaal	-	235	224	11	-
		Totaal 2007	0	747	541	206	-

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2008	(i) (s)			
2.1	RO/EZ	Vitale bedrijventerreinen *	264	-	264	-	-
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	400	218	182	-
7.4	RO/EZ	Eemskanaal/Europapark/Westpoort	-	290	81	209	-
2.5	ROEZ	Terreinw inst*	-	96	34	62	-
8.2	RO/EZ	Woningbouw productie	-	247	247	-	-
		Totaal extra beleid 2008	264	1.033	844	453	0
Stadsmeierrechten 2008							
1.3	SOZAWE	Computers voor de minima	1.000	-	892	-24	132
2.1	ROEZ	Vitale bedrijventerreinen *	2.670	-	2.670	-	-
		Totaal stadsmeierrechten 2008	3.670	-	3.562	24-	132
		Totaal 2008	3.934	1.033	4.406	429	132

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2009	(i)			
Continuering meerjarenbegroting 2007-2010							
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	400	218	182	-
7.3	RO/EZ	Herinrichting Diepenring	-	100	100	-	-
8.2	RO/EZ	Woningbouw productie	-	100	100	-	-
	OCSW	Project oud en nieuw *	-	20	-	20	-
Totaal continuering meerjarenbegroting 2007-2010			-	620	418	202	-
Aanvullend extra beleid 2009:							
8.2	RO/EZ	0-Db-norm	1.000	-	523	60	417
8.2	RO/EZ	Duurzaamheid (w o energie huurw oningen)	1.500	-	1.602	-102	-
	OCSW	Duurzaamheid (energie scholen/groen gas) *	2.500	-	2.500	-	-
Totaal aanvullend extra beleid 2009			5.000	-	4.625	42-	417
Totaal 2009			5.000	620	5.043	160	417

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2010	(i)			
Continuering extra beleid							
2.5	RO/EZ	Grote Markt	-	400	218	182	-
1.5	SOZAWE	Herhuisvesting SOZAWE (omruil incidenteel - structureel met ROEZ bij T2010-1))	-	1.924	1.443	481	-
7.3	RO/EZ	Budget verkeersmaatregelen - reconstructies	-	93	70	23	-
7.4	RO/EZ	Eemskanaal/Europapark/Westpoort	-	291	82	209	-
8.2	RO/EZ	Woningbouw productie	-	395	371	24	-
	RO/EZ	Buffer projecten en beleid	-	1.010	1.476	-466	-
Totaal continuering extra beleid			-	4.113	3.660	453	-
Aanvullend nieuw beleid							
Totaal 2010			-	4.113	3.660	453	-

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
			2011	(i)			
Aanvullend extra beleid							
2.3	RO/EZ	Cofinancieringsfonds kennisprojecten	500	-	514	-33	19
13.1	BSD	Organisatieontwikkeling / frictiekosten *	1.000	-	550	-	450
11.3	DIA	Wijkservicecentrum Lew enborg	-	136	132	4	-
Totaal aanvullend extra beleid			1.500	136	1.196	29-	469
Continuering extra beleid							
7.3	RO/EZ	Opw aarden ringw egen	-	454	454	-	-
Totaal continuering extra beleid			-	454	454	-	-
Totaal 2011			1.500	590	1.650	29-	469

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid	
			2012	(i)				(s)
Extra beleid								
13.1	ROEZ	Organisatieontwikkeling / frictiekosten*		1.000	-	795	-	205
8.3	ROEZ	Woonschepenhaven		1.000	-	1.000	-	-
Totaal aanvullend extra beleid				2.000	-	1.795	-	205
Continuering extra beleid								
8.2	ROEZ	Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025		1.000	-	264	-	736
13.1	BSD	Cofinancieringsfonds kennisprojecten		500	-	-	-	500
Totaal continuering extra beleid				1.500	-	264	-	1.236
Totaal 2012				3.500	-	2.059	-	1.441

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag		Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid	
			2013	(i)				(s)
Aanvullend extra beleid								
13.1	BSD	GR Mierstad		112	-	112	-	-
13.1	BSD	Projectkosten organisatieontwikkeling		500	-	500	-	-
2.3	BSD	SNN		100	-	100	-	-
1.4	iederz	Tekort iederz		1.415	-	1.415	-	-
9.1	MD	Onderhoud: incidentele aanvulling (2011-2014)		500	-	500	-	-
9.1	MD	Herwegviaduct (tijdelijke maatregelen)		100	-	57	43	-
div.	MD	Stadstoezicht		315	-	315	-	-
3.1	OCSW	Leerlingenvervoer		170	-	170	-	-
3.2	OCSW	O2G2		6.100	-	6.100	-	-
4.3	OCSW	Noodopvang asielzoekers		345	-	345	-	-
7.2	ROEZ	Bijdrage OV bureau		159	-	159	-	-
7.3	ROEZ	Plankosten ZRW/Spoor		1.090	-	1.090	-	-
7.5	ROEZ	Verkeerseducatie		55	-	55	-	-
2.2	ROEZ	Ruimte voor de binnenstad		150	-	70	80	-
6.1	ROEZ	Groninger Museum		100	-	100	-	-
div.	SOZAWE	Frictiekosten SOZAWE		1.000	-	1.000	-	-
1.3	SOZAWE	Armedebeleid		1.550	-	1.164	386	-
1.3	SOZAWE	Uitvoering wet BUIG		7.800	-	1.732	6.068	-
6.1	OCSW	Volksfeesten		-	30	30	-	-
Totaal aanvullend extra beleid				21.561	30	15.014	6.577	-

Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting	Oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval	Reserve Extra Beleid
Continuering extra beleid						
13.1	BSD	Formatie concernfinanciën	150	-	150	-
13.1	BSD	Wijkcommunicatie	50	-	50	-
11.2	BSD	Burgerparticipatie	50	-	50	-
div	BSD	Veiligheidsbeleid	357	-	180	177
2.3	BSD	Akkoord van Groningen	500	-	353	147
13.1	BSD	Organisatieontwikkeling / frictiekosten	1.000	-	1.000	-
12.3	DIA	ICT	2.522	-	2.522	-
4.1	HVD	WMO	1.700	-	379	1.321
1.4	iederz	iederz WSW	4.000	-	4.000	-
1.4	iederz	Bedrijfsvoering iederz	450	-	450	-
9.1	MD	Veiligheidsbeleid	110	-	110	-
4.3	OCSW	Antillianenbeleid	387	-	387	-
4.1	OCSW	Functie meldpunt verbreden	140	-	140	-
3.1	OCSW	Verduurzamen schoolgebouwen	1.000	-	1.000	-
div.	OCSW	Veiligheidsbeleid	1.283	-	1.283	-
6.3	OCSW	Cultuur	1.000	-	1.000	-
2.2	ROEZ	Binnenstadmanagement	300	-	300	-
8.1	ROEZ	Woningmarkt	750	-	750	-
8.2	ROEZ	Parkeerbedrijf (boterdiepgarage)	1.200	-	1.200	-
2.1	ROEZ	G-kracht	1.000	-	700	300
8.2	ROEZ	Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025	1.750	-	1.236	250
10.1	ROEZ	Veiligheidsbeleid	125	-	123	2
8.2	ROEZ	Aanvulling reserve grondzaken	3.000	-	3.000	-
div.	SOZAW	Frictiekosten SOZAW	200	-	200	-
1.1	SOZAW	Efficiency UWV	500	-	500	-
1.4	SOZAW	Schuldhelp	70	-	-	70
1.3	SOZAW	200 Banenplan	500	-	500	-
1.1	SOZAW	Lokaal inkomensbeleid	333	-	333	-
Totaal continuering extra beleid			24.427	-	21.896	2.267
Totaal 2013			45.988	30	36.910	8.844
Beleid voor 2005 en overig						
2.5		diversen	-	6.751	6.619	45
Totaal vrijval extra beleid inclusief vrijval kapitaal lasten RO/EZ						10.595
Af: inzet vrijval kapitaallasten RO/EZ						
Structuurplan, Zuidelijke Ringweg en G-kracht						1.050
Totaal vrijval extra beleid na aftrek inzet vrijval kapitaallasten RO/EZ						9.545
Totaal generaal			61.062	14.909	62.484	10.595
						2.892

Bestedingen ISV

ISV	Omschrijving	Afwijking
ISV-I	Stadsdelen	86
ISV-I	Resultaat Schouw burg	29
ISV-I	Herstructurering	207
ISV-I	Revitalisering	-80
ISV-I	EBP	150
ISV-II	Stadsdelen	318
ISV-II	Herstructurering	11
ISV-II	Wijkvernieuwing SDC	37
ISV-II	Wijkvernieuwing De Kring	40
ISV-II	Montesorrischool	104
ISV-III 2010	Stadsdelen	25
ISV-III 2011	Stadsdelen	-116
ISV-III 2012	Monitoring/GSB-bijdragen	1
ISV-III 2012	Stadsdelen	-111
ISV-III 2012	Groen & Blauw	90
ISV-III 2012	Bodem + IPS Wielew aalplein	-78
ISV-III 2013	Kunst op Straat	-9
ISV-III 2013	Jongerenhuisvesting/WbW	110
ISV-III 2013	Cultuurhistorie	9
ISV-III 2013	Stadsdelen	-82
ISV-III 2013	Subsidiebeheer	-11
ISV-III 2013	Monitoring/GSB-bijdragen	-7
totaal		722

ONDERHOUDSGEGEVENS GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

Bestuursdienst						
	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo 2013	Onderhouds budget Begr. 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Oude stadhuis	27.770	27.770	aanw ezig	125	95	123
Goudkantoor	1.738	1.738	aanw ezig	-	10	10
Totaal	29.508	29.508		125	105	133
Verzekerde w aarde:	29.512					

DIA						
	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Trompsingel	3.431	3.215	ja	0	0	0
Prefecten hof	13.573	12.984	ja	0	0	0
Samen	0	0	0	548	433	447
Totaal	17.004	16.199		548	433	447
Verzekerde w aarde:	27.190					

Iederz						
	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Peizerweg	4.060	3.790	0	0	500	473
Totaal	4.060	3.790		0	500	473
Verzekerde w aarde:	29.000					

HVD						
	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Gebouw Sontweg 10	3.766	3.343	Aanw ezig	834	135	109
Gebouw Hanzeplein 120	5.857	5.740	Aanw ezig	446	124	165
Gebouw Diamantlaan	1.053	1.046	Aanw ezig	0	42	29
Totaal	10.676	10.129		1.280	301	303
Verzekerde w aarde:	38.281					

SB						
	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Duinkerkenstraat	4.107	4.083	aanw ezig	1.541	340	297
Wijkpost Vinkhuizen	1.005	981	aanw ezig	0	43	35
Afvalbrengstation	712	667	0	0	0	0
Totaal	5.824	5.731		1.541	383	332
Verzekerde w aarde gebouwen:	24.086					
Verzekerde w aarde inventaris:	7.372					
Verzekerde w aarde totaal:	31.458					

OCSW

	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Oosterpoort/Stadschou burg	6.536	6.882	10 jaar	55	1693	723
Vensterscholen	7.183	7.008	20 jaar	330	196	170
Muziekschool	76	51	10 jaar	152	8	40
Voormalige schoolgebouw en	757	714	10 jaar	0	140	113
MIOF Sport en Recreatie	37.016	34.582	10 jaar	0	3834	3364
Welzijnsaccommodaties	5.640	5.556	10 jaar	0	65	149
NDE	409	665	10 jaar	0	60	43
Schoolgebouw en economisch eigendom	123.646	130.888	0	0	1400	2785
Overige activa	659	447	0	0	124	65
Activa in aanbouw	6.199	18.573	0	0	0	0
Totaal	188.121	205.366		537	7.520	7.452
Verzekerde w aarde:	750.000					

ROEZ

	Herbouw waarde 01-01-2013	Herbouw waarde 31-12-2013	Meerjaren plan	Voorziening ultimo ultimo 2013	Onderhouds budget Begroting 2013	Onderhouds budget Rekening 2013
Huisvesting personeel begraafplaatsen	1.506	15	ja	0	0	0
Huisvesting Gothenburgweg	3.688	3.585	ja	0	0	0
Huisvesting Zuiderdiep	9.139	9.133	ja	0	0	0
Wijkposten (inclusief Havenkantoor)	666	518	ja	0	0	0
Totaal tlv voorziening grootonderhoud	0	0	ja	570	180	65
Groninger Museum	0	0	ja	1041	402	271
Onderhoud Parkeren.	0	0	ja	459	731	272
Totaal	14.999	13.251		2.070	1.313	608
Verzekerde w aarde:	84.272					

LIJST MET VERBONDEN PARTIJEN

Bestuursdienst

NV's en BV's

NV Waterbedrijf Groningen

- Het betreft het Waterbedrijf te Groningen. Het openbaar belang wordt vertegenwoordigd door de levering van drinkwater aan ruim 260.000 woningen en bedrijven in de provincie Groningen en in Eelde en Paterswolde.
- In de statuten is bepaald dat het recht om aandelen te verwerven is gebaseerd op het aantal inwoners: 1 aandeel per 2.500 inwoners.
- Op 25 april 2013 besloot het college een extra aandeel à 500 euro aan te kopen. Deze aankoop wordt in 2014 geëffectueerd.
- Het belang komt dan op 68 aandelen à 36 duizend euro en 10 aandelen à 500 euro.
- Het eigen vermogen begin 2013 was 60,4 miljoen euro, het vreemd vermogen 100,1 miljoen euro, het nettoresultaat 2012 bedroeg 4,0 miljoen euro.
- De gemeente levert één van de commissarissen.

Martiniplaza BV

- Het betreft Martiniplaza te Groningen. Het openbaar belang betreft het bevorderen van cultuur in de meest brede zin van het woord en het aanbieden van een zalencomplex voor sportactiviteiten.
- Het belang bedraagt 1.800 aandelen à duizend euro (1799 gewone aandelen en 1 prioriteitsaandeel van 1 duizend euro nominaal).
- Het eigen vermogen begin 2013 was 7,6 miljoen euro, het vreemd vermogen 16,9 miljoen euro. Het nettoresultaat 2012 bedroeg 0,8 miljoen euro nadelig.
- De gemeente heeft het recht één commissaris te benoemen.

Enexis Holding NV (netwerkbedrijf), Attero Holding NV (voorheen Essent Milieu) en Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (EPZ Borssele)

- Het publieke belang van deze drie deelnemingen betreft het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.
- De boekwaarde van de deelwaarnemingen bedraagt 1,3 miljoen euro.
- In 2011 zijn de bedrijfsactiviteiten van PBE verkocht. De vennootschap PBE is als special purpose vehicle voortgezet voor het verder afhandelen van de financiële transacties.
- Het financiële belang in de bij de verkooptransacties gevormde BV's bedraagt op 1 januari 2014 16,820 miljoen euro. Het betreft de boekwaarde van de deelnemingen, inclusief uitstaande langlopende vorderingen.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Regio Centraal Groningen

- In de bestuursvergadering van 5 december 2008 heeft het bestuur besloten om een traject te starten om de Regio Centraal Groningen per 1 januari 2010 op te heffen. Bij besluit van 22 april 2009 heeft de gemeenteraad van Groningen hiermee ingestemd.
- Het eigen vermogen eind 2012 was 370 duizend euro, het vreemd vermogen was 45 duizend euro, het resultaat over 2012 was 364 duizend euro negatief. Dit resultaat is verrekend met de nog beschikbare algemene reserve.
- Binnen enkele jaren worden de resterende activiteiten van het BWS (Besluit Woninggebonden Subsidies) overgedragen aan de Gemeente Groningen. Daarna volgt definitieve liquidatie.

Gemeenschappelijke regeling Centrum voor Automatisering Noord-Nederland (CEVAN)

- Betreft het CEVAN Automatiseringsdiensten in liquidatie te Groningen.
- Het eigen vermogen begin 2013 was 259 duizend euro, het vreemd vermogen 25 duizend euro, het nettoresultaat 2012 bedroeg 1 duizend euro nadelig.
- De gemeente levert één lid in het College van Vereffenaars.
- Ingaande 2013 worden geen deelnemersbijdragen meer gevorderd.

Gemeenschappelijke regeling Meerstad te Slochteren

- de Gemeenschappelijke Regeling Meerstad (GRM) is een samenwerking tussen de gemeenten Slochteren en Groningen, die begin 2009 is opgericht. Het doel is het gezamenlijk ontwikkelen en beheren van publieke taken en voorzieningen in het gebied Meerstad.

- Per 1 april 2010 is een aantal taken en bevoegdheden door de gemeenten Slochteren en Groningen overgedragen aan de GRM. Het betreft bevoegdheden op het terrein van de Wet ruimtelijke ordening, de Woningwet en de Wegenwet.
- De GRM heeft een algemeen bestuur bestaande uit 7 gemeenteraadsleden en 2 wethouders uit iedere gemeente en een onafhankelijk voorzitter met een secretaris. Het dagelijks bestuur bestaat uit de 2 wethouders per gemeente en de onafhankelijk voorzitter. Het dagelijks bestuur wordt ondersteund door een ambtelijke organisatie, welke tevens voor uitvoeringszaken optreedt als (gedelegeerd) opdrachtgever voor (diensten van) beide gemeenten.
- In de begroting van de GR Meerstad voor 2013 is een bijdrage van de gemeente Groningen voorzien van 110.250,-- euro. Afgesproken is op rekeningsbasis te factureren, dat willen zeggen in het dienstjaar 2014.

Overige

Oikocredit

- Oikocredit verstrekt leningen aan ondernemers in ontwikkelingslanden.
- In 2004 heeft de gemeente 50 certificaten aangekocht voor een totaalbedrag van 10 duizend euro.
- Het jaarlijkse dividend wordt omgezet in aandelen. In 2013 is hierdoor het aantal participaties op 55,6 uitgekomen. Samen vertegenwoordigen zij een waarde van 11,2 duizend euro.
- De participaties staan op de balans, maar zijn niet van een waarde voorzien.

DIA

BV's en NV's

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

- Dit betreft een bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
- Het eigen vermogen eind 2012 bedraagt 2,752 miljard euro, het vreemd vermogen 139,5 miljard euro. Het resultaat over 2012 bedroeg 332 miljoen euro.
- Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in het belang.

Stichtingen met daarin een financieel belang

Stichting Sociaal Fonds Groningen te Groningen

- Dit betreft een stichting die zich de maatschappelijke belangenbehartiging van medewerkers alsmede hun gezinnen maar ook van gepensioneerden ten doel stelt.
- Het eigen vermogen eind 2012 bedroeg 192 duizend euro, het vreemd vermogen nihil en het exploitatieresultaat 2012 bedroeg 9 duizend euro positief.
- Het bestuur van de stichting bestaat uit de wethouder Financiën van de gemeente, een raadslid en enkele ambtenaren.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Groninger Archieven te Groningen

- Het Regionaal Historisch Centrum de Groninger Archieven is een regeling waarin de wettelijke taken met betrekking tot de Archiefwet, alsmede dienstverlening op het gebied van historische informatie over Stad en Lande van Groningen door de deelnemende partijen, te weten de gemeente Groningen en het rijk, zijn ondergebracht;
- Het eigen vermogen eind 2012 bedroeg 556 duizend euro, het vreemd vermogen 939 duizend euro. Het resultaat over 2012 bedroeg 16 duizend euro nadelig. Het resultaat is ten laste van de Algemene Reserve gebracht.

HVD

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen

- Het openbaar belang betreft de bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking, de brandweezorg, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen,

de rampenbestrijding en crisisbeheersing, de bevolkingszorg en de melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.

- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 4,4 miljoen euro, het vreemd vermogen 2,5 miljoen euro, het resultaat over 2012 bedroeg ruim 1,1 miljoen euro voordelig.

Iederz

BV's en NV's

Thermiek BV

- Doel is het ontplooiën van activiteiten op de re-integratiemarkt.
- Betreft een 100% deelneming. Per 2008 is de divisiedirecteur AIB van Iederz de Statutair Directeur;
- Het eigen vermogen per 31 december 2013 is 11,1 duizend euro voor winst verdeling en het resultaat was 19,2 duizend euro negatief.

Stadsbeheer

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen (ARCG)

- Het betreft een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, gevestigd te Groningen.
- Het openbaar belang betreft het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze verwerken van (afval)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio, het bevorderen van overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen en het ketenbeheer en mogelijk andere milieu- en reinigingstaken;
- Er zijn geen mutaties gedurende het jaar in de zeggenschap/deelname.
- Het eigen vermogen per 31 december 2013 bedraagt 1,0 miljoen euro (inclusief het saldo van de rekening 0,4 miljoen euro) en het vreemd vermogen 4,8 miljoen euro.

OCSW

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Meerschap Paterswolde

- Het openbaar belang betreft de behartiging van de belangen van recreatie, landschapsverzorging en natuurbescherming in het gebied.
- Er hebben zich gedurende het begrotingsjaar geen veranderingen voorgedaan.
- Het Meerschap had op 1 januari 2013 een eigen vermogen van 751 duizend euro, een vreemd vermogen lang van 1,153 miljoen euro en een vreemd vermogen kort van 3,508 miljoen euro.
- De jaarrekening van het Meerschap over 2013 is in concept gereed. Het resultaat over 2013 bedraagt daarin 57 duizend euro positief.

RO/EZ

NV's en BV's

NV Groningen Airport Eelde te Eelde

- Het openbaar belang van de luchthaven is de bereikbaarheid door de lucht van vestigingsplaats Groningen.
- Het belang van de gemeente is uitgebreid met de overdracht van aandelen voor 1 euro van het rijk naar de regionale partijen.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 was 15,5 miljoen euro, het vreemd vermogen 26,6 miljoen euro, het resultaat over 2012 bedroeg 422 duizend euro negatief.

Euroborg NV te Groningen

- Het openbaar belang van de Euroborg is de landmark in de ontwikkeling van het Europapark, de sportvoorziening voor betaald voetbal in Groningen.
- De gemeente bezit 100% van de aandelen, zijnde de nominale waarde van 48 duizend euro.
- De gemeente heeft een totaal bedrag aan annuïtaire leningen verstrekt van 19,3 miljoen euro. De restschuld hiervan bedraagt per 31 december 2013 16,8 miljoen euro.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 was 5,1 miljoen euro, het vreemd vermogen 19,3 miljoen euro, het resultaat 2012 bedroeg 402 duizend euro positief.

NV Wonen boven Winkels te Groningen

- Het openbaar belang van de NV is het vormgeven van een deel van de gemeentelijke volkshuisvestingstaak door het realiseren van 200 wooneenheden in de binnenstad boven winkels in de komende tien jaar, al dan niet in combinatie met andere functies.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 was 1,8 miljoen euro, het vreemd vermogen 2,0 miljoen euro, het resultaat 2012 bedroeg 181 duizend euro negatief.
- Eind 2011 is besloten de activiteiten van de NV te beëindigen. Daarbij zijn wij afhankelijk van de andere aandeelhouder: woningcorporatie Lefier. De woningcorporatie is gevraagd een deel van de eigendommen over te nemen. De resterende panden worden actief verkocht.

Community Network Noord Nederland BV te Groningen

- De gemeente is sinds 2005 aandeelhouder van de BV, de andere aandeelhouders zijn SIG Real Estate BV en de stichting Administratiekantoor, die certificaten van aandelen beheert namens de Hanze Hogeschool, Biblionet en de Rijksuniversiteit Groningen.
- Het CANN BV is 100% eigenaar van dochtermaatschappij CNG BV, die de exploitatie van het glasvezelnetwerk in Groningen uitvoert.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 2,3 miljoen euro en het vreemd vermogen 1,1 miljoen euro. Het resultaat in 2012 bedroeg 251 duizend euro positief.

Stichtingen met daarin financieel belang

Stichting SIG te Groningen

- De gemeente Groningen heeft de Stichting SIG opgericht met als doel het beheren en ontwikkelen van bedrijfsgebouwen. Deze stichting beheert de aandelen van de SIG Real Estate BV.
- In 2009 had TCN /SIG de laatste tranche van 1 miljoen euro in het kader van de verkoop van de aandelen in de SIG moeten betalen. Deze vordering van de SIG op TCN/SIG van 1,0 miljoen euro is niet voldaan. Door het faillissement van TCN/SIG zal naar verwachting de vordering oninbaar zijn. Dit is tevens het geval voor de achtergestelde lening bij de gemeente van 4,5 miljoen euro en de rekeningcourant met TCN/SIG van 1,8 miljoen euro. Het verlies is genomen door de totale vordering op te nemen in de voorziening dubieuze debiteuren. Het faillissement is per 1 februari 2014 nog niet definitief afgewikkeld.

GEMM CV en GEMM BV(Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad) te Groningen

- De gemeente neemt deel voor een bedrag van 240 duizend euro in de GEMM CV, waarin de gemeente met ingang van 2012 100% aandeelhouder is.
- Het saldo aan langlopende leningen die de gemeente aan GEMM CV heeft verstrekt, bedraagt per 31 december 2012 275 miljoen euro.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 500 duizend euro, het vreemd vermogen 295 miljoen euro. Het resultaat 2012 is 12,1 miljoen euro positief. De reden is dat in 2011 de jaarrekening een negatief resultaat had van 12,1 miljoen euro door de ontbinding van de samenwerkingsovereenkomst. Hierbij is het besluit genomen om in 2012 de achtergestelde leningen voor een bedrag van 12,1 miljoen kwijt te schelden.

Stichting Ondernemerstrefpunt te Groningen

- De stichting OTP Groningen is in september 2011 opgericht. De stichting is voortgekomen uit het project Ondernemerstrefpunt Groningen. Een samenwerkingsverband van de gemeente Groningen met bedrijventerreinverenigingen, KVK, MKB en scholen uit de stad.
- Het doel van de stichting is het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in de stad Groningen. Het OTP Groningen koppelt de vraag en het aanbod op de stagemarkt en ontplooit activiteiten ter verbetering van de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen.
- De gemeente Groningen draagt in de periode 2011-2012 in totaal 85 duizend euro bij in de totale begroting van 185 duizend euro (de begroting is gebaseerd op een schooljaar). Overige bijdragen komen van het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 46 duizend euro en het vreemd vermogen 145 duizend euro. Het resultaat in 2012 bedroeg 46 duizend euro positief.

Stichting Infoversum

- De stichting Infoversum is verantwoordelijk voor het bouwen en exploiteren van een digitale 3D dome theater annex congrescentrum in de vorm van een futuristische koepel in het Ebbingekwartier en de stad Groningen.
- De gemeente heeft aan de stichting een lening verstrekt van 2,5 miljoen euro;
- Het eigen vermogen per 31-12-2012 was 35 duizend euro, het vreemd vermogen 53 duizend euro. Het resultaat 2012 bedroeg 35 duizend euro positief.

Gemeenschappelijke regelingen

GR Bedrijvenpark Rengers te Groningen

- De Gemeenschappelijke Regeling Rengers is in 1994 samen met de gemeenten Slochteren en Hoogezand opgericht met als doel het bevorderen van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid rond het stedelijk knooppunt Groningen door middel van het gezamenlijk ontwikkelen en exploiteren van een kwalitatief hoogwaardig en uit financieel-economisch oogpunt aanvaardbaar intergemeentelijk bedrijvenpark Rengers (gelegen bij Hoogezand).
- De exploitatie van het bedrijventerrein t/m fase 2 is in 2011 slotgecalculeerd. Het positieve resultaat van 1,85 miljoen euro is ingezet als dekking voor de fases 3 en 4. Voor de fases 3 en 4 bedraagt het verwachte resultaat op eindwaarde per 31 december 2037 6,6 miljoen euro positief.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 0 euro, het vreemd vermogen per 31 december 2012 bedroeg 3,0 miljoen euro.

GR Eems Dollard Regio te Leer (Bondsrepubliek Duitsland)

- De GR EDR wil ertoe bijdragen dat negatieve aspecten, die voortvloeien uit de perifere ligging in beide landen en de situatie in een (voormalig) grensgebied, worden weggelaten en dat de voordelen van een aaneengroeiend Europa worden erkend en benut.
- De jaarlijkse bijdrage bedraagt 12 duizend euro.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 471 duizend euro, het vreemd vermogen 2,3 miljoen euro, het resultaat 2012 bedroeg 18 duizend euro positief.

GR OV-bureau Groningen Drenthe te Assen

- Het OV-bureau, een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen, is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in Groningen en Drenthe. Het OV-bureau stuurt de vervoerders aan en geeft het openbaar vervoer vorm. Het OV-bureau is verantwoordelijk voor het beheer van de concessies, voor toekomstige aanbestedingen en voor de ontwikkeling van het openbaar vervoer.
- Het eigen vermogen per 31 december 2012 bedroeg 0 euro, het vreemd vermogen 4,2 miljoen euro, het resultaat 2012 bedroeg 614 duizend euro positief.

GR Omgevingsdienst Groningen

- De Omgevingsdienst Groningen is ingesteld om vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers te gaan uitvoeren, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
- Er is nog geen jaarrekening over 2013 beschikbaar.

SoZaWe

Stichtingen met daarin een financieel belang

Stichting WeerWerk Groningen

- De stichting heeft ten doel het binnen de gemeente Groningen en directe omgeving aanbieden van re-integratievoorzieningen aan personen uit de doelgroep zoals omschreven in de Wwb en de re-integratieverordening van de gemeente Groningen. De stichting probeert de doelstellingen te realiseren onder meer door het aanbieden van een dienstverband voor bepaalde tijd aan personen en het detacheren van werknemers bij werkgevers in de collectieve en in de marktsector.
- Het eigen vermogen bedraagt 496 duizend euro conform de jaarstukken van de Stichting over het jaar 2013. De reserve wordt ingezet ter dekking van de doorlopende kosten van seniorenbanen in verband met het opschuiven van de AOW leeftijd.
- Na realisatie van de afbouw van de gesubsidieerde banen zullen we de doelstelling van de stichting opnieuw bezien.

			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
1			2007-03126/9	€ 27.616	€ 548.646		Nee
2			2008-11064 / z.k. nr. 85914	€ 0	€ 0		Nee
3			2009-15272 / z.k. nr. 117172	€ 0	€ 0		Nee
4			2010-18698 / z.k. nr. 187905	€ 0	€ 66.437		Nee
5			2011-18235 / z.k. nr. 320318	€ 18.722	€ 123.135		Nee
6			2012-20413 / z.k. nr. 396501	€ 0	€ 0		Nee
7			2013-07036 / z.k. nr. 445628	€ 0	€ 0		Nee
8			2012-20980 / z.k. nr. 396505	€ 0	€ 0		Nee
9			2009-15308 / z.k. nr. 165918	€ 0	€ 0		Ja
10			2010-18711 / z.k. nr. 241812	€ 207.815	€ 430.400		Nee
11			2008-11074 / z.k. nr. 85921	€ 214.862	€ 366.437		Nee
12			2009-15321 / z.k. nr. 165924	€ 0	€ 0		Ja
13			2011-18243 / z.k. nr. 320319	€ 212.405	€ 38.845		Nee
14			2011-35906 / z.k. nr. 341045	€ 11.722	€ 257.072		Nee
15			2010-18715 / z.k. nr. 241816	€ 829.630	€ 1.342.328		Nee
16			2010-53665 / z.k. nr. 278815	€ 0	€ 0		Nee
17			2011-18247 / z.k. nr. 320320	€ 0	€ 0		Nee
18			2008-15269 / z.k. nr. 90634	€ 1.326.007	€ 1.671.759		Nee
19			2008-11071 / z.k. nr. 85919	€ 1.873	€ 1.165.354		Nee
20			2009-15316 / z.k. nr. 165922	€ 0	€ 0		Nee
21			2012-20431 / z.k. nr. 396502	€ 14.177	€ 82.969		Nee
22			2013-37006 / z.k. nr. 469756	€ 0	€ 0		Nee
23			2013-51279 / z.k. nr. 491156	€ 0	€ 0		Nee
24			2009-24260 / z.k. nr. 170938	€ 45.159	€ 47.859		Ja
25			2010-24173 / z.k. nr. 222111	€ 40.156	€ 40.193		Ja
26			2011-07368 / z.k. nr. 295849	€ 32.633	€ 33.923		Ja
27			2012-23991 / z.k. nr. 400510	€ 37.651	€ 39.810		Ja
28			2013-07274 / z.k. nr. 445820	€ 44.520	€ 45.462		Ja
29			2013-37174 / z.k. nr. 469756	€ 0	€ 15.555		Nee
30			2013-37005 / z.k. nr. 469756	€ 1.676.630	€ 2.551.280		Nee
31			2013-51235 / z.k. nr. 484102	€ 0	€ 0		Nee
32			2013-37008 / z.k. nr. 469756	€ 1.000.000	€ 2.867.966		Ja
33			2013-37011 / z.k. nr. 469756	€ 0	€ 44.604		Nee
34			2011-35884 / z.k. nr. 341043	€ 0	€ 0		Ja
35			2013-37004 / z.k. nr. 469756	€ 70.117	€ 237.238		Ja
36			2013-37000 / z.k. nr. 469756	€ 151.732	€ 339.444		Ja
37			2007-04228/9 (bdu 2001)	€ 0	€ 0		Nee
38			2007-04228/9 (bdu 2002)	€ 0	€ 0		Nee
39			2005-08269/16	€ 0	€ 0		Nee
40			2005-08852/17	€ 0	€ 0		Nee
41			2005-14266/30	€ 0	€ 0		Nee
42			2006-04686/13	€ 0	€ 0		Nee
SZW	G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_gemeente 2013 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of er in (jaar T) geen, enkele of alle inwoners werkzaam waren bij een Openbaar lichaam o.p.v. de Wsw.	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners van uw gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december (jaar T)	Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in (jaar T), uitgedrukt in arbeidsjaren	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Zie de toelichting in de invulwijzer voor hulp bij het invullen en de mogelijke consequenties van een verkeerde keuze		
			Aard controle R Indicatornummer: G1 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1 / 02	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1 / 03		
			1.546,50	85,98	Nee		
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2012 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G1C-1) na controle door de gemeente.	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal geïndiceerde inwoners per gemeente dat een dienstbetrekking heeft of op de wachtlijst staat en beschikbaar is om een dienstbetrekking als bedoeld in artikel 2, eerste lid, of artikel 7 van de wet te aanvaarden op 31 december (T-1); inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal inwoners dat is uitgestroomd uit het werknemersbestand in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 05
			10014 (Groningen)	1.630,75	123,14	1.272,69	90,82

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB gemeente 2013 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Wet werk en bijstand (WWB) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Wet werk en bijstand (WWB) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 141.782.798	€ 3.023.177	€ 2.774.701	€ 73.213	€ 31.231	€ 2.899
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Zie de toelichting in de invulwijzer voor hulp bij het invullen en de mogelijke consequenties van een verkeerde keuze. Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 10		
€ 4.305.028	€ 152.376	€ 74.665	Ja					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2013 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 1.688.315	€ 640.397	€ 53.158	€ 467.018	€ 184.186	€ 12.191
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Zie de toelichting in de invulwijzer voor hulp bij het invullen en de mogelijke consequenties van een verkeerde keuze. Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
€ 11.034	€ 2.988	Ja						
SZW	G5	Wet participatiebudget (WPB) gemeente 2013 Wet participatiebudget (WPB) Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Het aantal in (jaar T) bij een ROC ingekochte contacturen Let op: Dit is de enige gelegenheid om verantwoording af te leggen over deze taakuitvoering Let op: Deze verantwoording kan niet door een gemeenschappelijke regeling worden uitgevoerd, ongeacht de keuze van de gemeente bij indicator G5/02 Aard controle D1 Indicatornummer: G5 / 01					
			1628 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee De zelfstandige uitvoering betreft de indicatoren G5/03 tot en met G5/07 Zie de toelichting in de invulwijzer voor hulp bij het invullen en de mogelijke consequenties van een verkeerde keuze Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G5 / 02	Besteding (jaar T) participatiebudget Aard controle R Indicatornummer: G5 / 03	Waarvan besteding (jaar T) van educatie bij roc's Aard controle R Indicatornummer: G5 / 04	Baten (jaar T) (niet-Rijk) participatiebudget Aard controle R Indicatornummer: G5 / 05	Waarvan baten (jaar T) van educatie bij roc's Aard controle R Indicatornummer: G5 / 06	Besteding (jaar T) Regelluw Dit onderdeel is uitsluitend van toepassing op gemeenten die in (jaar T-1) duurzame plaatsingen van inactieven naar werk hebben gerealiseerd en verantwoord aan het Rijk Aard controle R Indicatornummer: G5 / 07
			Ja	€ 23.064.635	€ 243.890	€ 166.586	€ 0	
SZW	G7	Verzameluitkering SZW Regeling verzameluitkering Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: G7 / 01					
			€ 439.232					
VWS	H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling Regeling heroïnebehandeling Gemeenten	Gerealiseerde behandelplaatsen (jaar T) Afspraak Aard controle D1 Indicatornummer: H1 / 01	Gerealiseerde behandelplaatsen (jaar T) Realisatie Aard controle D1 Indicatornummer: H1 / 02	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: H1 / 03			
			50	50	€ 1.082.387			

OVERZICHT KAPITAALLASTEN

Materiële vaste activa		
(Bedragen x 1.000 euro)	Afschrijving 2013	Rente 2013
Gronden en terreinen	43	1.118
Woonruimten	36	9
Bedrijfsgebouw en	8.825	10.153
Grond, w eg & w aterbouw kundige werken	2.723	4.369
Vervoersmiddelen	3.542	498
Machines, apparaten en installaties	4.208	868
Totaal overige materiële vaste activa *	8.759	6.758
Totaal materiële vaste activa	28.136	23.773
Financiële vaste activa		
	Aflossing 2013	Rente 2013
Totaal w oningbouw leningen	24.197	7.510
Totaal deelnemingen	3.501	11.773
Overige verbonden partijen	171	212
Overige langlopende leningen	2.227	454
Totaal financiële vaste activa	30.096	19.949

STAAT B

Overzicht formatie primitief, formatie actueel en bezetting rekening							
Totaal		Primitieve begroting 2013		Actuele begroting 2013		Rekening 2013	
		Toegepaste (begr.) formatie		Toegepaste (begr.) formatie		Gemiddelde pers. bezetting	
		fte	euro	fte	euro	fte	euro
Personeel in dienst: aanstellingsvorm		Soort formatie:					
Vast	Vast	3.055	197.721	3.027	197.086	2.852	192.491
Tijdelijk	Vast	16	942	27	1.950	26	1.325
Vast	Tijdelijk	36	2.171	28	1.841	43	2.974
Tijdelijk	Tijdelijk	18	897	28	1.653	24	1.561
Totaal loonsom en fte's personeel in dienst		3.124	201.731	3.110	202.530	2.946	198.351
Bovenformatief personeel							
Aantal fte en kosten		48	3.556	48	3.029	48	3.292
Totaal loonsom en fte's ambtelijk personeel 1		3.124	201.731	3.110	202.530	2.994	201.644
Stagiaires en werkplekken (waaronder BBL-trajecten)			0		95		230
Bestuur		0	1.808	0	1.808	0	1.828
WSW		1.264	39.548	1.264	40.026	1.230	39.750
WWB		0	2.773	0	3.581	0	4.380
Subtotaal Bestuur, WSW, WWB		1.264	44.129	1.264	45.415	1.230	45.958
Externe inhuur		0	10.969	0	10.929	0	22.951
Voormalig personeel							
Wachtgelden (<i>conform EMIS</i>)			658	0	707	0	852
FLO			1.395	0	1.751	0	1.974
FPU (16% gemeentelijke aanvulling en compensatie pensioen)			1.738	0	1.650	0	1.324
Overig			358	0	493	0	492
Totaal voormalig personeel		0	4.149	0	4.601	0	4.642
AF:							
Gedetacheerde uitleen			-3.338	0	-3.180	0	-4.236
Verhaal salaris			-300	0	-300	0	-1.485
Subtotaal gedetacheerde uitleen, verhaal salaris			-3.638	0	-3.480	0	-5.721
Overige personeelskosten							
Vorming en opleiding			4.482	0	4.362	0	3.120
Werving en selectie			215	0	215	0	69
Personele vergoedingen en verstrekkingen			1.546	0	1.437	0	1.879
Overig			921	0	322	0	711
Totaal overige personeelskosten			7.164		6.335		5.779
Totaal generaal fte's en personele lasten		4.388	264.504	4.374	266.426	4.224	275.482

1. In de kolommen primitieve en actuele begroting worden het aantal fte en de kosten van bovenformatieven **niet** meegenomen in de loonsom personeel in dienst en het totaal generaal. In de kolom realisatie worden het aantal fte en de kosten van bovenformatieven wel meegenomen.

PERSONEEL VAN DERDEN

Externe inhuur 2013

Categorieën waarvoor extern personeel zal worden ingezet (bedragen in € 1.000)

1. Tijdelijke invulling van vacatures in de formatie	5.989
2. Inzet t.b.v. structurele ruimte in de formatie (de z.g. flexibele schil)	3.332
4. Inzet t.b.v. extra werk en projecten	1.509
3. Inzet t.b.v. piekwerkzaamheden	7.113
5. Vervanging i.v.m. zwangerschap en ziekte	1.135
6. Overig	3.873

Totaal categorieën 1 t/m 6	22.951
-----------------------------------	---------------

Dekkingsbronnen voor externe inhuur (bedragen in € x 1.000)

1. Reguliere begroting	9.452
2. Vacatureruimte	3.509
3. Projectbudgetten	5.993
4. Overige	3.997

Totaal dekkingsbronnen	22.951
-------------------------------	---------------

INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Interbestuurlijk Toezicht

Toetsingscriteria IBT

De provincie is in overleg met de gemeenten gekomen tot toetsingscriteria per toezichtsterrein voor de beoordeling van de uitvoering. Gemeenten kunnen daarbij goed, matig of slecht scoren. De beoordeling 'goed' betekent dat de gemeente op (vrijwel) alle punten voldoet aan de beoordelingscriteria. Er zijn geen of slechts kleine verbetermogelijkheden. In het volgende jaar zal er voor deze categorie behoudens bijzondere omstandigheden geen sprake zijn van provinciale toezichtbemoediging. De term 'matig' houdt in dat de gemeente op één of meer punten niet (geheel) voldoet aan de beoordelingscriteria of er is onvoldoende inzicht in de uitvoering op die punten. Er is daarmee ruimte voor verbetering. Zo nodig worden daarvoor herstelmaatregelen aangegeven. De provincie kan daarover in overleg treden met de gemeente. Hierbij moet gezegd worden dat voor de toezichtsterreinen waarbij de gemeente matig scoort, we vinden dat we het zeker niet slecht doen; de verbeterpunten betreffen in veel gevallen procedurele punten. De lat is dan ook hoog gelegd voor het oordeel 'goed', omdat aan vrijwel alle punten moet worden voldaan. Dit betekent dat vrij snel sprake is van het oordeel 'matig', als aan een (procedureel) punt niet wordt voldaan. De term slecht betekent dat de gemeente niet voldoet aan de wettelijke vereisten.

Over de uitvoering van de taken binnen de toezichtsterreinen in 2013 hebben wij in deze rapportage de volgende kwalificaties gegeven: huisvesting statushouders (goed), financiën (goed), archief (matig), Wabo (matig), ruimtelijke ordening (matig) en monumenten en archeologie (matig). Hieronder is per toezichtsterrein de onderbouwing aangegeven en zijn de verbeterpunten aangegeven en is aangegeven op welke wijze invulling wordt gegeven aan verbetering. Deze doelen zijn grotendeels bij de rapportage 2012 al weergegeven. T.o.v. de vorige rapportage is door de provincie het toezichtsterrein monumenten en archeologie toegevoegd. De provincie heeft geen oordeel gegeven over de rapportage IBT 2012, gelet op de onduidelijkheden die werden geconstateerd in de toetsingskaders. Deze kaders zijn enigszins in overleg met de gemeenten aangescherpt.

1 Huisvesting statushouders

Als gemeente hebben we de wettelijke taak, op basis van de Huisvestingswet, om vergunninghouders te huisvesten. Dit zijn mensen uit het buitenland die in Nederland asiel hebben aangevraagd en een verblijfsvergunning hebben verkregen. Door het rijk wordt elk half jaar een taakstelling opgelegd voor het aantal te huisvesten vergunninghouders. Het COA heeft de verantwoordelijkheid om deze taakstelling uit te voeren, in samenwerking met de gemeenten. De halfjaarlijkse taakstelling wordt gebaseerd op de instroom van vergunninghouders en prognoses die daaromtrent worden opgesteld. Door de politieke instabiliteit in een aantal landen (zoals Syrië en Somalië) is de taakstelling het tweede half jaar van 2013 gestegen ten opzichte van het 1e half jaar van 2013. Desondanks hebben we in 2013 de taakstelling ruim gerealiseerd. Voor het eerste half jaar van 2013 bedroeg de taakstelling 49 te huisvesten personen, voor het tweede half jaar 74 te huisvesten personen. In totaal bedroeg de taakstelling 123 te huisvesten personen. We hebben in totaal 131 personen gehuisvest. Acht personen meer dan de taakstelling. Aangezien we in 2012 ook al 5 personen meer hebben gehuisvest dan nodig, starten we 2014 met een voorsprong van 13 personen.

De nieuwe toewijzingsprocedure, die op 1 oktober 2012 is ingevoerd door het rijk, werkt naar onze mening goed. Het Coa werkt vanaf deze datum met een gebiedsregisseur. Deze regisseur heeft een actieve rol in de bemiddeling tussen vergunninghouders en gemeenten. Het streven is om de procedure te versnellen, aanbod en vraag beter met elkaar te matchen en een wat gelijkmatiger verdeling over de verschillende gemeenten te realiseren. Al met al moet binnen 14 weken na aanmelding een vergunninghouder een passend woning aangeboden krijgen, met daaraan gekoppeld een traject om uitkering, onderwijs en inburgering te organiseren. De gemeente voert de regie op dit traject. Huisvesting gebeurt door de woningcorporaties, begeleiding van de individuele vergunninghouders gebeurt in onze gemeente door vrijwilligers van Humanitas. De ervaring leert dat dit traject daadwerkelijk zorgt voor een snellere procedure.

2 Rapportage Financiën

Het financiële toezicht valt niet onder de Wet revitalisering generiek toezicht. Wel is het de bedoeling van zowel de provincie als de gemeente om de invulling van het toezicht zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de geest van de wet (vertrouwen en vereenvoudiging). Voor het begrotingsjaar 2013, stonden wij onder repressief toezicht. Dit repressieve toezicht geldt ook voor het begrotingsjaar 2014.

Voor de beoordeling van de financiële situatie per gemeente wordt door de provinciale toezichtambtenaren gebruik gemaakt van een zevental criteria. De stand van zaken omtrent deze zeven criteria komen hierna achtereenvolgens aan de orde.

▪ **Weerstandsvermogen**

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Het is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de op basis van risico's berekende benodigde weerstandscapaciteit. Voor de lange termijn streeft de gemeente naar een ratio van 1. Op dat moment is het beschikbare weerstandsvermogen gelijk aan het benodigde weerstandsvermogen. Voor de korte termijn willen we een score van 0,8.

Ratio weerstandsvermogen (bedragen x 1.000 euro)	2011	2012	2013
Beschikbare weerstandscapaciteit	83.903	115.697	145.982
Benodigde weerstandscapaciteit	192.672	192.605	184.672
Ratio weerstandsvermogen	0,44	0,60	0,79

Bron: gemeenterekeningen betreffende jaren

In de jaarrekening 2013 verbetert onze ratio weerstandsvermogen. Dat komt omdat bij de begroting 2014 de beschikbare weerstandscapaciteit verhoogd is. In de paragraaf weerstandsvermogen is een waarderingstabel opgenomen om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen. Op basis van die tabel is de kwalificatie van de ratio weerstandsvermogen onvoldoende.

▪ **Onderhoud van onze kapitaalgoederen**

Het beleid voor het niveau van onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte is vastgelegd in het BORG (Beheer Openbare Ruimte Groningen). Het gaat dan om wegen, groen, riolering, kunstwerken en water. Voor kapitaalgoederen die niet onder BORG vallen, hebben de organisatieonderdelen een onderhoudsplan opgesteld.

BORG

Wegen

Het voor 2013 opgestelde programma groot onderhoud wegen is uitgevoerd.

Openbare verlichting

Het onderhoud aan de openbare verlichting wordt de laatste jaren gekenmerkt door een groot aantal kabelstoringen. Deze storingen worden veroorzaakt doordat de oudere kabels aan het eind van hun levensduur en dus aan vervanging toe zijn. In 2013 hebben we een vervolg gegeven aan de vervanging van deze oude verlichtingskabels.

Groen- en speelvoorzieningen

Naast de frequente maatregelen zoals maaien en onkruidbeheersing, hebben we ook in 2013 volgens programma op een aantal plekken groot onderhoud uitgevoerd aan de bomen, groen en speelvoorzieningen. In 2013 hebben we het onderzoek voortgezet naar ziekten en plagen die tegenwoordig veelvuldig in bomen voorkomen, zoals de kastanjeziekte, eikenprocessierups en essensterfte. Als gevolg van de kastanjeziekte moesten we opnieuw op diverse plaatsen kastanjes verwijderen. Op de singels hebben we in 2013 overleg gevoerd met de bewoners over het aanplanten van andere boomsoorten op de opengevallen plaatsen. In oktober zijn door een zware storm ongeveer 700 bomen gesneuveld waardoor onvoorziene opruimaatregelen nodig waren.

Riolering

Dit programma verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke riolering en past het aan bij de wettelijke eisen (basisinspanning en zorgplicht). Het gemeentelijk Riolering en Waterplan 2009-2013 (GRP) vormt het toetsingskader. Met de in 2013 uitgevoerde projecten realiseren we de beoogde gemiddelde sanering van 5,5 kilometer riool per jaar.

Kunstwerken

Om een goed functioneren van met name de beweegbare bruggen te kunnen garanderen hebben we ook in 2013 regelmatig onderhoud aan deze objecten uitgevoerd. In het kader van het Meerjarenplan vervangingen hebben we in 2013 onder andere de Visserbrug gerenoveerd.

Water

De oevers van diverse waterwegen / kanaalvakken zijn op diverse plaatsen hard toe aan onderhoud. In 2013 hebben we de monumentale kademuur aan de Kleine der A hersteld. Afronding vindt plaats in 2014. Daarnaast hebben we in 2013 beschoeiingen in het Oude Winschoterdiep gerenoveerd.

Gemeentelijke gebouwen

Dienst	Onderhoudsbudget					
	Boekwaarde	Boekwaarde	Meerjarenplan	Voorziening	Begroting	Rekening
	01-01-2013	31-12-2013		31-12-2013	2013	2013
BSD (*)	29.508	29.508	aanwezig	125	105	133
DIA	17.004	16.199	aanwezig	548	433	447
iederz	4.060	3.790	aanwezig	0	500	473
HVD	10.676	10.129	aanwezig	1.280	301	303
MD	5.824	5.731	aanwezig	1.541	383	332
OCSW	188.121	205.366	aanwezig	537	7.520	7.452
ROEZ	14.999	13.251	aanwezig	2.070	1.313	608
SOZAWE	-	-		0	0	0
Totaal	270.192	283.974		6.101	10.555	9.748
Totaal verzekerde waarde		-				

(*) Bij de BSD is de herbouwwaarde vermeld. De boekwaarde is 0 euro.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn meerjaren onderhoudsplannen aanwezig. Het jaarlijkse onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen wordt gefinancierd vanuit in de begroting opgenomen onderhoud budgetten. Op rekeningbasis is hieraan 9,7 miljoen euro besteed. Dat is inclusief het groot- en zogenaamd buitenonderhoud aan schoolgebouwen (2,8 miljoen euro) en inclusief het budget voor MIOP (Meerjaren investering en onderhoudsplan) sport en recreatie. Naast de reguliere budgetten in de begroting heeft de gemeente voor in totaal 6,1 miljoen euro in diverse onderhoudsvoorzieningen beschikbaar.

- Grondexploitatie

	Begroting	Realisatie	Resultaat
	2013	2013	2013
Rente en exploitatielasten (nog te ontwikkelen) grondbezit	-2.400	-615	1.785
Afwaardering gronden	-750	-2.135	-1.385
Plankosten (Meerstad voor 2011)	-125	-286	-161
Exploitatie binnenbezittingen	54	-168	-222
Erfpacht	215	66	-149
Bouwrijpe kavel		114	114
Niet in exploitatie genomen gronden		7	7
Slotcalculaties Vinkhuizen-Zilverlaan, De Hoogte		2	2
Boerhoflocatie		-406	-406
Afwikkeling oude OZB aanslagen		-213	-213
Motie erfpacht		-183	-183
Exploitatie Suiker Unie		-1.730	-1.730
Mediation Groningen Tynaarlo		-2.500	-2.500
	-3.006	-8.047	-5.041

Resultaten en reserve grondzaken

In het najaar van 2013 zijn de grondexploitaties herzien. Deze herzieningen zijn in de raad van 18 december 2013 behandeld. In de brief aan de raad "Resultaten herziening grondexploitaties" van 21 november 2013 zijn de resultaten nader toegelicht.

Het doel van de bestemmingsreserve Grondzaken is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen in de resultaten op de grondexploitaties. Het saldo reserve grondzaken per 31 december 2013 bedraagt 15,4 miljoen euro.

De geprognosticeerde omvang van de reserve bestaat uit het actuele saldo van de reserve grondzaken inclusief de begrote toevoegingen 2014 en de verwachte toekomstige resultaten en onttrekkingen die ten gunste of ten laste komen van de reserve grondzaken en grondbank. Het geprognosticeerde saldo per ultimo 2014 bedraagt 30,7 miljoen euro.

Risico's

Per 31 december 2013 zijn de risico's met behulp van de risicoboxen gekwantificeerd. De minimale omvang van de risico's die verband houden met grondexploitaties en nog in exploitatie te nemen gronden bedragen 71,5 miljoen euro.

De risico's van de grondexploitatie Meerstad komen voor rekening van de Gemeente Groningen. Het risico voor Meerstad is berekend volgende de verfijnde boxensystematiek en komt per 31 december 2013 uit op 93,9 miljoen euro. Beide bedragen maken onderdeel uit van de berekening van de ratio weerstandstandsvermogen.

▪ Toepassing van het BBV

De gemeentewet schrijft voor dat gemeenten een begroting, meerjarenraming, jaarrekening en jaarverslag maken en geven enkele vereisten waaraan de genoemde documenten dienen te voldoen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. De jaarstukken van de gemeente Groningen voldoen aan de BBV.

▪ Tussentijdse informatievoorziening aan de raad

De gemeentewet geeft de regels over het tijdig aanbieden van de begroting, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag aan de raad.

Daarnaast heeft de gemeente de Financiële Verordening gemeente Groningen 2013, waarin wordt geregeld op welke wijze de raad tussentijds op de hoogte gehouden wordt.

In artikel 2a Planning en control cyclus wordt geregeld dat het college de raad de Voorjaarsbrief aanbiedt voor 1 juni. Tevens biedt het college de raad de voortgangsrapportage van het voorjaar op een zodanig tijdstip aan dat deze kan worden betrokken bij het voorjaarsdebat. Het college biedt de voortgangsrapportage van het najaar op een zodanig tijdstip aan dat deze kan worden betrokken bij de begrotingsbehandeling.

In de raadsvergadering van 19 juni 2013 is de Voorjaarsbrief en het Financieel Meerjarenbeeld 2014 - 2017 door de raad behandeld.

In 2013 zijn twee Voortgangsrapportages (VGR) aan de raad aangeboden.

VGR 2013-I: 06-06-2013;

VGR 2013-II: 03-10-2013.

▪ Saldo jaarrekening

Hieronder treft u de saldi van afgelopen drie jaarrekeningen aan. Als we kijken naar de samenstellende onderdelen van het resultaat zien we dat de jaren 2011 en 2012 negatief beïnvloed werden door het treffen van verliesvoorzieningen voor, dan wel afboekingen van grondwaarden. In 2011 is een negatief resultaat behaald op Grondzaken van 63 miljoen euro en in 2012 was het resultaat Grondzaken 28 miljoen euro negatief. Voor een volledig beeld van de samenstellende delen van het resultaat verwijzen we naar de respectievelijke jaarrekeningen.

Rekening resultaten (bedragen x 1.000 euro)

2011	2012	2013
-/- 22.617	-/- 27.806	6.551

De jaarrekening 2013 is afgesloten met een voordelig saldo van 6,6 miljoen euro. In voorgaande jaren splitsten we het resultaat in concern-, dienst- en bijzonder resultaat. In de Gemeentebegroting 2013 zijn de dienstegalisereserves opgeheven. Hiermee is het nut en noodzaak om resultaten nog als dienst- of concernresultaat te presenteren, verdwenen. We maken in de Gemeenterekening 2013 nog een uitsplitsing in bijzondere en overige resultaten. Bijzondere resultaten zijn die resultaten waartoe de raad in het verleden expliciet besloten heeft. De rest wordt aangemerkt als overige resultaten.

Deze indeling heeft geen wettelijke grondslag in de BBV. Om aan te sluiten bij het raadsvoorstel Gemeenterekening 2013 en de Gemeenterekening 2013 waarin deze rapportage IBT is opgenomen, presenteren wij ook in de rapportage IBT de genoemde uitsplitsing.

Het voordelig resultaat van 6,6 miljoen euro is als volgt uit te splitsen

▪ Bijzonder resultaten	-6,3
▪ Overige resultaten	<u>12,9</u>
	6,6

Het bijzondere resultaat is 6,3 miljoen euro negatief en is als volgt opgebouwd:

Bijzondere Bijstand	0,7	V
Bouwleges	-3,0	N
Grondzaken overig	-0,8	N
Grondzaken: Mediation Tynaarlo	-2,5	N
Grondzaken: Suikerunie	-1,7	N

Parkeren	-0,9	N
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	1,7	V
Diverse posten kleiner dan 0,5 miljoen	0,2	V
	-6,3	N

Het resultaat exclusief het bijzondere resultaat, bedraagt 12,9 miljoen euro voordelig. Dit voordelige resultaat bestaat uit diverse afwijkingen waarvan de volgende afwijkingen het belangrijkste zijn:

Extra Beleid	9,5	V
Attero	-0,8	N
Algemene Uitkering	4,0	V
BCF	0,6	V
Bezuinigingen	-4,7	N
BoSS	1,1	V
Eenmalige teruggave Fiscus	1,1	V
FLO	1,4	V
OZB	-0,8	N
Rente	2,5	V
Vorming - Vrijval Voorzieningen	-9,3	N
Balansdoorlichting	1,7	V
Bedrijfsafval	-0,6	N
BLS Liquid City	2,4	V
Busafrit Hoogkerk	1,3	V
Iederz	-0,9	N
ISV	0,7	V
Actieplan Jeugdwerkloosheid	1,4	V
SIMPLON	-0,6	N
Stormschade	-0,6	N
Subsidies	1,3	V
Grondig	0,7	V
Afwikkeling Tram	-2,9	N
Overig	4,4	V
	12,9	V

▪ Solvabiliteit

Onderstaand wordt de solvabiliteit van de gemeente weergegeven. De solvabiliteit geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en de aanwezige activa. Het geeft dus weer in welke mate de gemeente gefinancierd is met eigen vermogen.

Solvabiliteit op basis van de jaarrekening (bedragen x 1.000 euro)

	2011	2012	2013
Eigen vermogen	283.224	210.671	205.712
Totaal activa	1.241.979	1.497.102	1.540.964
Ratio	0,228	0,141	0,133

Uit deze gegevens blijkt dat de solvabiliteit van de gemeente Groningen afneemt.

▪ Conclusie

In het kader van IBT is afgesproken dat op basis van bovenstaande kenmerken een kwalificatie wordt gegeven over de financiën van de gemeente Groningen. De kwalificatie kan goed, matig of slecht zijn.

Te zien is dat ons weerstandsvermogen ten opzichte van de rekening 2012 verbetert (en ten opzichte van de begroting 2014 iets verslechtert). Ten aanzien van grondzaken zien we dat dit jaar forse ingrepen in de boekwaarde zoals in voorgaande jaren achterwege zijn gebleven. Daarnaast kunnen we constateren dat het onderhoud van kapitaalgoederen in beeld is en onze BORG score op peil blijft. Op basis van deze indicatoren en het positieve jaarrekeningsaldo zouden we de financiën van de gemeente Groningen als goed kunnen kwalificeren. Echter, er zijn nog steeds punten van zorg. De gemeente Groningen heeft een hoog risicoprofiel en de solvabiliteit verslechtert. Op basis van deze rekening gaan we nog steeds uit van repressief toezicht door de provincie.

3 Archief

De Archiefwet en het Archiefbesluit 1995, de Archiefregeling 2010 en onze eigen Verordening en Besluit Informatiebeheer, bevatten tal van regels waaraan de gemeente Groningen op het gebied van archief moet voldoen. Met de invoering van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht per 1 oktober 2012 is het interbestuurlijk toezicht op de gemeentelijke archieven veranderd. Uit de Archiefwet zijn de speciale toezichtbepalingen vervallen en deze zijn vervangen door algemene bepalingen.

De VNG heeft een handreiking ontwikkeld voor de horizontale verantwoording van de uitvoering van de Archiefwet 1995. Uit beantwoording van de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) blijkt of een gemeente voldoet aan de Archiefwet- en regelgeving.

Samengevat geven de KPI's antwoord op de volgende vier vragen:

1. Heeft de gemeente een werkend kwaliteitssysteem voor het beheer van archiefbescheiden?
2. Zijn de archiefbescheiden van de gemeente in een goede, geordende en toegankelijke staat gebracht?
3. Worden de archiefbescheiden van de gemeente tijdig vernietigd of overgebracht en openbaar gemaakt?
4. Heeft de gemeente een duurzame en adequate beheer- en bewaaromgeving?

De KPI's zijn slechts een hulpmiddel om inzicht te geven in de stand van zaken op het gebied van het archief. Ook het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) wil graag een instrument op dit gebied aanbieden. In 2013 is op de website Waarstaatjegemeente.nl onder het kopje toezicht informatie een vragenlijst beschikbaar gekomen op het gebied van archief. De gemeente Groningen zal deze vragenlijst invullen.

Uitvoering taken

Uit de nulmeting archiefbeheer 2012 is naar voren gekomen dat we op het gebied van archief een aantal dingen goed doen en een aantal dingen kunnen verbeteren en/of actualiseren:

Uit de vragenlijst kwam naar voren dat wij de volgende dingen goed doen:

- De Verordening en het Besluit Informatiebeheer zijn op orde.
- De archiefbescheiden, analoog en digitaal, zijn geordend en toegankelijk conform de Archiefwet- en regelgeving.
- -De archiefbescheiden die daarvoor in aanmerking komen worden jaarlijks op verantwoorde wijze vernietigd.
- De vervanging van papieren archiefbescheiden door digitale reproducties, onder vernietiging van het origineel, is juist en volledig gebeurd.
- De in gebruik zijnde archiefruimten en de archiefbewaarplaats voldoen aan de eisen om de archiefbescheiden duurzaam te bewaren en te beheren.

De rapportage 2012 gaf de volgende verbeter- en actualiseerpunten aan:

- Een werkend kwaliteitssysteem ontbreekt. Hiermee kan het beheer van de archiefbescheiden aan kwaliteitscriteria worden getoetst, zoals omschreven in de Archiefregeling.
- Om het informatiebeheer goed in de kaart te hebben is het van belang dat er een volledig en actueel overzicht is van alle archiefbescheiden, in welke vorm dan ook. Dit is niet bij iedere dienst op orde en zal nader worden onderzocht en verbeterd.
- Er is geen zicht op de archiefzorg bij de gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente deelneemt.

Verantwoording 2013

De conclusie op basis van de beantwoording op de vier hoofdvragen van de KPI's luidde, dat wij op het gebied van archief matig scoren. Het invullen van de KPI lijst is één van de eerste taken die is opgepakt vanuit de nieuwe, centrale DIV organisatie. Dit doen we in samenspraak met de gemeentelijk archiefinspecteur. We leveren dit in juli 2014 op. Het streven is de gegevens ook openbaar te maken via Waarstaatjegemeente.nl van het KING. Onze gemeente kan dan vergeleken worden met andere gemeenten.

In de jaarrapportage 2012 hebben we een aantal verbeterpunten benoemd en daar een planning aan gekoppeld. In hoeverre hebben we onze doelen gehaald? Hieronder wordt de stand van zaken met betrekking tot deze verbeterpunten beschreven.

Ontwikkelen van een kwaliteitssysteem

In december 2013 is het plan van aanpak voor het te realiseren kwaliteitssysteem voor DIV opgesteld. In 2014 vindt de implementatie van het kwaliteitssysteem plaats.

Geordend overzicht archiefbescheiden

Iedere voormalige DIV afdeling onderhield een Structuurplan Informatiebeheer. Dit plan bevat o.a. een overzicht van de analoge en digitale archiefbescheiden op dienstniveau in relatie met het werkproces waar toe het behoort en met eventueel aanwezige procesapplicatie.

Dit was niet bij ieder organisatieonderdeel volledig en actueel. Het jaar 2013 heeft vooral in het teken gestaan van reorganisatie en de verhuizing(en), waardoor het niet gelukt is om dit overzicht compleet te krijgen. Momenteel wordt in het kader van de centrale DIV organisatie onderzocht of de structuurplannen samengevoegd kunnen worden of dat een ander geschikt instrument de voorkeur heeft om deze informatie in vast te leggen.

Zicht op de archiefzorg van de gemeenschappelijke regelingen

Er is in 2013 een overzicht gemaakt van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Groningen deelneemt en welke archiefbepaling en mandatering er voor deze regelingen gelden. In 2014 zal dit in samenwerking met de gemeentelijke archiefinspecteur van de RHC Groninger Archieven een vervolg krijgen. Per gemeenschappelijke regeling wordt bepaald of de juiste voorzieningen voor de archiefzorg zijn getroffen en welke vorm van archiefinspectie van toepassing is.

Verbeterplan/doelen 2014

Het jaar 2013 heeft vooral in het teken gestaan van de ontwikkeling van een centrale DIV-organisatie, die samen met alle PIJOFACH taken is ondergebracht in het Shared Service Centre (SSC). Met de start op 3 februari 2014 van de centrale DIV organisatie is de algemene verwachting, dat in de hele archiefcyclus van postbehandeling tot archivering een kwaliteitsslag gemaakt kan worden in effectiviteit en efficiëntie.

Meer specifiek worden hieronder de verbeterpunten en doelen voor 2014 beschreven.

Verbeter-/actiepunt	Toelichting	Planning
Implementatie kwaliteitssysteem voor DIV	In december 2013 is het plan van aanpak voor het te realiseren kwaliteitssysteem voor DIV opgeleverd. In 2014 wordt gestart met de realisatie en implementatie ervan.	4 ^e kwartaal 2014
Overzicht van de archiefbescheiden	Momenteel wordt in het kader van de centrale DIV organisatie onderzocht of de structuurplannen samengevoegd kunnen worden of dat een ander geschikt instrument de voorkeur heeft om deze informatie in vast te leggen. Een overzicht van de analoge en digitale archiefbescheiden maakt hier onderdeel van uit.	3 ^e kwartaal 2014
Vervolg archiefzorg gemeenschappelijke regelingen	Het overzicht van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Groningen deelneemt en de wijze waarop de archiefzorg wordt uitgevoerd is opgesteld. In 2014 zal dit in samenwerking met de gemeentelijke archiefinspecteur van de RHC Groninger Archieven een vervolg krijgen. Per gemeenschappelijke regeling wordt bepaald of de juiste voorzieningen voor de archiefzorg zijn getroffen en welke vorm van archiefinspectie van toepassing is.	3 ^e kwartaal 2014
Vernietiging en overbrenging	Niet iedere voormalige dienst heeft in 2013 vernietigd. In 2014 zal de aanvraag van een machtiging voor vernietiging gecompleteerd en ingediend worden. Eveneens zal een advies tot vervanging van betreffende processen ter besluitvorming aangeboden worden. In de overbrenging van te bewaren archieven is geen sprake van achterstand. Wel zal in overleg met de Groninger Archieven gekeken worden of vervroegde overbrenging van archiefonderdelen mogelijk is, waarbij o.a. het aspect openbaarheid in acht genomen dient te worden.	4 ^e kwartaal 2014

E-depot	Naar verwachting zal het volume digitale archiefbescheiden die voor altijd bewaard moeten worden toenemen. Om deze bescheiden ook in de toekomst te kunnen raadplegen is een e-depot noodzakelijk. In 2014 zal een start worden gemaakt met het onderzoeken hoe dit vorm gegeven kan worden. Hierin is/wordt samenwerking gezocht met de diverse gemeenten. Voorbereidende werkzaamheden voor een operationeel E-depot zijn op hoofdlijn afgerond in samenwerking tussen de RHC's van Friesland, Drenthe en Groningen.	2 ^e kwart aal 2014
----------------	--	--

4. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

In de onderstaande tabel staat de beoordeling van de gemeente Groningen voor het toezichtgebied Wabo over 2013.

WABO

Matig

Beleid, probleem- /risicoanalyse

1. Actueel beleid (minimaal vergunningen- en handhaving-beleid inclusief brandveiligheid, protocol bouwplantoetsing, bodembeleid) en probleem- en risicoanalyse (<4 jaar) is beschikbaar voor GS.
2. Beleid bevat doelen en prioriteiten, ambitieniveau is in lijn met capaciteit.
3. Beleid en probleem- en risicoanalyse besteedt aandacht aan de onderkende Wabo-risico's (asbest, verontreinigde grond, brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen, constructieve veiligheid en brandveiligheid) en is duidelijk over wat de specifieke gemeentelijke risico's zijn. Tevens wordt in kader toezicht en handhaving aandacht besteed aan: veiligheid/ gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie

In oktober 2013 hebben wij de zelfevaluatie-tool kwaliteitscriteria ingevuld. Voor het onderdeel procescriteria vergunningverlening en procescriteria toezicht en handhaving zijn er verbeterpunten signaleerd. We moeten onze beleidskaders (voor een deel) bestuurlijk laten accorderen en protocollen opstellen, dan wel nader uitwerken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving conform de opgestelde strategieën.

Uitvoeringsprogramma

4. Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma vth-taken vastgesteld door B en W en beschikbaar voor GS. Het programma wordt bij de begroting aangeboden aan de raad.
5. Jaarprogramma heeft duidelijke relatie met risico's, doelen, prioriteiten en evaluatie vorig programma. Beschikbare middelen toereikend voor uitvoering.
6. In jaarprogramma zijn v.w.b. vergunningverlening in ieder geval de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven.

Het jaarlijkse uitvoeringsprogramma 2013 (wabo en bodem) is niet bij de begroting 2013 aangeboden aan de raad. Het uitvoeringsprogramma 2013 is 26 februari 2013 vastgesteld door B en W, aangeboden aan de raad en beschikbaar voor GS.

In ons uitvoeringsprogramma 2013 is niet de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven.

Jaarverslag

7. Bij het jaarverslag behorend bij de jaarrekening wordt de evaluatie van het uitvoeringsprogramma en rapportage (art 7.7 Bor) aangeboden aan raad en beschikbaar voor GS
8. Jaarverslag bevat duidelijke conclusies over mate van uitvoering jaarprogramma, de bijdrage aan beleidsdoelen, de beheersing van risico's en/of beleid, prioriteiten en/of programma bijgesteld dienen te worden.

De evaluatie van het uitvoeringsprogramma 2013 is in april 2014 vastgesteld door B en W, beschikbaar voor GS en met de rekening 2013 aangeboden aan de raad .

De beoordeling vindt plaats vanuit het beschikbaar hebben van een actueel beleid, een jaarprogramma en vervolgens een evaluatie over het uitgevoerde programma. Daarnaast wordt beoordeeld of de raad en GS van de provincie (tijdig) zijn geïnformeerd over bovenstaande onderdelen. Op basis van deze criteria komen wij tot de conclusie dat wij matig scoren. We hebben ons beleid en de uitvoering van onze risicothema's (deels) op orde. De verbeteractie om uiteindelijk de status 'goed' te verwerven bestaat voornamelijk uit het tijdig opleveren van het uitvoeringsprogramma. Verder dienen we onze processen voor vergunningverlening , toezicht en handhaving beter te borgen.

5 Wet ruimtelijke ordening (Wro)

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) op het gebied van de Wet ruimtelijke ordening richt zich in eerste instantie op de actualiteit van beheerverordeningen en bestemmingsplannen. Het toezicht op het op tijd vaststellen van het uitvoeringsprogramma en jaarverslag vindt plaats in het kader van de Wabo.

Het interbestuurlijk toezicht op het terrein van de ruimtelijke ordening gaat nadrukkelijk niet over het toezicht op de naleving van de provinciale belangen zoals deze zijn verwoord in het Provinciaal omgevingsplan en Provinciale omgevingsverordening (POP en POV). Voor zover sprake is van provinciale belangen worden de mogelijkheden van de Wet ruimtelijke ordening en Besluit ruimtelijke ordening ingezet en niet het middel van interbestuurlijk toezicht.

Uitvoering Wro-taken

De gemeente werkt toe naar actuele bestemmingsplannen voor de gehele gemeente. Volgens de Wet ruimtelijke ordening zijn bestemmingsplannen actueel wanneer deze niet ouder zijn dan 10 jaar. In het jaar 2013 is een groot aantal nieuwe bestemmingsplannen vastgesteld en één beheerverordening. Daarmee is het overgrote deel van het grondgebied van de gemeente belegd met actuele plannen. Van een aantal van de resterende bestemmingsplannen is de geldigheid door de gemeenteraad op basis van artikel 3.1, derde lid, Wro verlengd. De geactualiseerde en verlengde bestemmingsplannen dekken de risico's af. Bij de gebieden die nog niet belegd zijn met een (actueel) bestemmingsplan doen de risico's zich niet voor.

Vanaf 1 juli 2013 geldt een financiële sanctie wanneer een gemeente de bestemmingsplannen niet op tijd heeft geactualiseerd. De gemeente mag dan bij een aanvraag om een omgevingsvergunning geen leges meer invorderen.

Volgens de normen van de provincie voldoet de gemeente matig aan de wettelijke verplichtingen uit de Wro. Dit komt omdat de provincie de lat heel hoog legt voor het oordeel 'goed'. Daarvoor moet namelijk echt volledig aan alle eisen voldaan zijn: het gehele gemeentelijke grondgebied moet belegd zijn met actuele bestemmingsplannen en beheerverordeningen waarin alle risico's voor gezondheid (geurhinder, geluidhinder, luchtkwaliteit), (externe) veiligheid en cultuurhistorie/archeologie afgedekt zijn.

WRO

Matig

Bestemmingsplan en beheerverordening:

- De gemeente beschikt nagenoeg voor het gehele grondgebied over één of meer bestemmingsplannen of beheerverordeningen. Het overgrote deel daarvan is actueel (minder dan 10 jaar oud of geldigheid verlengd). De geactualiseerde en verlengde bestemmingsplannen dekken de risico's af. Bij de gebieden die nog niet belegd zijn met een (actueel) bestemmingsplan doen de risico's zich niet voor. Voor deze gebieden bestaat een operationeel herzieningsprogramma.

De verbeteracties om uiteindelijk de status 'goed' te verwerven bestaan uit het afronden van het actualiseringsprogramma zoals afgesproken met de gemeenteraad.

6. Monumenten en archeologie

Voor de provincie Groningen is het van belang om een beeld te hebben van de 'orde van grootte' rond het onderwerp 'monumenten en archeologie' in uw gemeente. Daarom worden een aantal algemene vragen gesteld rond aantallen, menskracht e.d. Het antwoord op deze vragen maakt géén onderdeel uit van de beoordeling in het kader van Interbestuurlijk Toezicht.

1. Wat is in de gemeente:
  - a. het aantal gebouwde en archeologische rijksmonumenten? 636+ 32
  - b. aantal (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten? 8
  - c. aantal gemeentelijke gebouwde monumenten? 527 + 22 gemeentelijke archeologische
  - d. aantal archeologisch waardevolle terreinen? 174 z.g. archeologische percelen
2. Hoeveel menskracht is (in totaal) binnen de gemeente aanwezig voor beleid, vergunningverlening en toezicht op het gebied van monumenten en archeologie? Dit lastig uit te drukken: circa 4 fte. NB. In totaal 7,2 fte voor monumenten en archeologie beschikbaar, maar daarmee worden veel ook niet hierboven genoemde taken op het gebied van erfgoed verricht.
3.
  - a. Is er een archeologische waardenkaart? ja
  - b. Zo ja, hoe vaak wordt deze geactualiseerd? permanent

4. Hoeveel beschikkingen zijn er het afgelopen jaar afgegeven voor wijziging, sloop of verwijdering van rijksmonumenten? 86
5. Hoeveel (pre-)adviezen heeft de monumentencommissie het afgelopen jaar uitgebracht t.a.v. rijksmonumenten? 123
6. Hoeveel vondstmeldingen (ex. art. 53 Monumentenwet) zijn het afgelopen jaar in de gemeente gemeld c.q. geregistreerd? Betreffen enkele

Indicatoren beleid:

7. Zijn de bestemmingsplannen c.q. beheerverordening voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof én; Zijn alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten opgenomen in bestemmingsplannen c.q. beheerverordening?
  - a. goed: de vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen (binnen de wettelijke termijnen) zijn voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen;
  - b. matig: de vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen zijn voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen; echter de in procedure zijnde bestemmingsplannen zijn (deels) buiten de wettelijke termijnen;
  - c. slecht: de bestemmingsplannen c.q. beheerverordening zijn niet voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en/of niet alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen.
8. Heeft de gemeente voor de gebouwde rijksmonumenten een monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 van de Monumentenwet?

Toelichting:
In artikel 15 van de Monumentenwet 1988 is bepaald dat collegeleden geen deel uit mogen maken van deze commissie en dat binnen de commissie enkele leden deskundig moeten zijn op het gebied van de monumentenzorg.

  - a. goed: een ingestelde monumentencommissie die voldoet aan art. 15 Monumentenwet
  - b. matig: wel een monumentencommissie maar voldoet niet aan art. 15 Monumentenwet
  - c. slecht: geen monumentencommissie ingesteld

Indicatoren Vergunningen en adviezen

9. Houdt het college voor de gebouwde rijksmonumenten een openbaar register bij van verleende omgevingsvergunningen (als bedoeld in art. 20 Monumentenwet)?

Toelichting:
Het gaat hier zowel om monumenten als bedoeld in artikel 7, eerste lid, als om vergunningen als bedoeld in artikel 11, tweede lid, van de Monumentenwet.

  - a. goed: er is een openbaar en compleet register en er wordt voldaan aan de termijnen waarbinnen verleende vergunningen in het register moeten zijn opgenomen;
  - b. matig: er is een openbaar en compleet register, maar er wordt niet (altijd) voldaan aan de wettelijke termijnen waarbinnen opname in het register plaats moet vinden;
  - c. slecht: openbaar register ontbreekt en/of is onvolledig.
10. Wordt in alle wettelijk verplichte gevallen voor gebouwde rijksmonumenten advies gevraagd aan de monumentencommissie?
  - a. goed: in alle gevallen wordt advies gevraagd aan de monumentencommissie;
  - b. matig: niet in alle gevallen is advies aan de monumentencommissie gevraagd;
  - c. slecht: er worden geen adviezen gevraagd aan de monumentencommissie.

Indicatoren Toezicht en handhaving

11. Hebben er het afgelopen jaar incidenten in uw gemeente plaatsgevonden? Zo nee, dan is deze vraag niet van toepassing.
Zo ja, hoe zijn deze incidenten opgevolgd?

Toelichting:

Onder 'incidenten' wordt verstaan: meldingen van voorvallen die kunnen leiden tot het vaststellen van een overtreding van artikel 11 en artikel 63 lid 2 en 3 van de Monumentenwet 1988. Denk

bijvoorbeeld aan de bepalingen van artikel 11 Monumentenwet en handelingen die gebouwd en archeologisch erfgoed (monumenten) aantasten.

- a. goed: op alle incidenten is passende actie ondernomen;
- b. matig: op incidenten is niet in alle gevallen passende actie ondernomen;
- c. slecht: op incidenten is geen actie ondernomen of het is onduidelijk of en in hoeverre actie is ondernomen.

LIJST MET AFKORTINGEN**Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting****A**

ABCG	Advies- en begeleidingscentrum Centraal Groningen
ABW	Algemene Bijstandswet
ACL	Activiteiten Centrum Lelystad
ADV	Arbeidsduurverkorting
AER	Algemene Egalisatiereserve
AJM	Alleenstaande en jonge moeders
AMA	Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers
AMT	Algemeen Management Team
AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
APPA	Algemene Pensioenswet Politieke Ambtenaren
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARCG	Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen
ARG	Ambtenaren Reglement Groningen
ASHG	Advies - en Steunpunt Huiselijk geweld
ATB	Arbeidstijdenbesluit
ATW	Arbeidstijdenwet
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AvG	Akkoord van Groningen
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

B

B&V	Beheer en Verkeer
BAN	Bestuursacademie Nederland
BANS	Bestuursakkoord nieuwe stijl
BBL	Beroepsbegeleidende leerweg
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
BD	Bestuursdienst
BDU	Brede doel uitkering
BEVI	Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen
BIMA	Binnenstad Management
BIRK	Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidies
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOIA	Bedrijfskundig onderzoek I&A
BORG	Beheer Openbare Ruimte Groningen
BOS	Buurt, Onderwijs en Sport
Bpe	Prestaties voor bodemsanering
BSO	Buitenschoolse opvang
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BV	Besloten Vennootschap
BVG	Basis Voorziening Gegevens
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C	
C2C	Cradle-to-Cradle
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBK	Centrum Beeldende Kunst
CBS	Centraal Bureau Statistiek
CCC	Carbohydrate Competence Center
CIO	Centrale ICT Organisatie
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CJG	Centra voor Jeugd en Gezin
CMA	Centraal Meld- en Adviespunt
CMS	Content Management Systeem
CODIN	Contactnet Duurzame Innovatie Noord-Nederland
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CoT	City of Talent
CPB	Centraal Plan Bureau
CT	Concern Treasury
CTG	College tarieven gezondheidszorg
CV	Commanditaire vennootschap
CVTM	Coördinatie van vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CWK	Cultuurhistorische Waarden Kaart
D	
DIA	Dienst Informatie en Administratie
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DSW	Dienst Sociale Werkvoorziening "Stadspark"
E	
EBP	Economisch Business Plan
ECB	Europese Centrale Bank
EEV	Enhanced Environmentally Friendly Vehicle
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGG	Elektriciteitsbedrijf Gemeente Groningen
EKD	Elektronisch Kind Dossier
ELANN	Eerste Lijns Advies Noord Nederland
EMIS	Employee Management Information System
EPA-U	Energieprestatieadvies voor bestaande utiliteitsgebouwen
EPC	Energieprestatiecoëfficiënt
ESF	Europees Structuurfonds
EVC	Eerder verworven competenties
F	
F&V	Financiën en Veiligheid
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FIS	Financieel Informatie Systeem
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag
FMIS	Facilitair Management Informatie Systeem
FPPM	Fonds voor Podium Programmering en Marketing
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
Fte	Fulltime equivalent
FUWA	Functiewaardering

G	
G@W	Groningen @ Work
G-27	27 Grootste Gemeenten
GAE	Groningen Airport Eelde
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GCC	Groningen City Club
GCI	Groningen Confucius Instituut
GEMM	Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad
GF	Gemeente Fonds
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GKB	Groninger Krediet Bank
GPR	Gemeentelijke Praktijk Richtlijn
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
GWK	Groninger Woonkwaliteit
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
H	
HANNN	Healthy Ageing Netwerk Noord Nederland
H&OG	Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg (gemeenschappelijke regeling)
HRM	Human Research Development
HVD	Hulpverleningsdienst
I	
I&A	Informatie en Automatisering
IBG	Informatie Beheer Groep
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
ID-baan	Instroom en Doorstroom
IFAT	International Fair Trade Association
IFLO	Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden
INV	Instituut voor Natuurbeschermingseducatie
IPO	Interprovinciaal Overleg
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werknemer
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandige
IRC	Interne Rekening Courant
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IZA	Interim-regeling Ziektekosten voor Ambtenaren
J	
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOAP	Jongeren Activiteitenplek
K	
KVK	Kamer van Koophandel
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
L	
LAAC	Lokale Advies en Arbitrage Commissie
LCW	Logistiek Centrum Westpoort
LEA	Lokaal Educatieve Agenda
LPH	Licht Pedagogische Hulpverlening

M	
MADD	Make a difference day
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MD	Milieudienst
MIOP	Meerjaren Investerings- en Onderhoudsplan
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MJP	Meerjarenplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MOA	Medische Opvang Asielzoekers
MOP	Meerjarenontwikkelingsprogramma
MPG	Ketenzorg Multi Probleem Gezinnen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
N	
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NB	Nieuw Beleid
NDE	Natuur en Duurzaamheids Educatie
NIVRA	Koninklijk Nederlands Instituut van Register Accountants
NLA	Nieuw Lokaal Akkoord
NNBT	Noord Nederlands Bureau voor Toerisme
NOA	Noordelijke Ontwikkelings-As
NOM	Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
NPF	Noordelijk Platform Fraudebestrijding
NT2	Nederlands als Tweede Taal
NUG(GERS)	Niet Uiterkeringsgerechtigden
NV	Naamloze Vennootschap
NWW-ers	Niet-werkende werkzoekenden
O	
O&W	Onderwijs en Welzijn
OBS	Openbare Basisschool
OCSW	Dienst Onderwijs Cultuur Sport en Welzijn
ODF	Open Document Formaat
OG	Opgenomen (geld)leningen
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OOG	Omroep Organisatie Groningen
OOGO	Op overeenstemming gericht overleg
ORO	Ontwikkel- en realisatie overeenkomst Euroborg
ORT	Onregelmatigheidstoelag
OV	Openbaar Vervoer
OWWZ	Onderwijs aan Woonwageng- en Zigeunergezinnen
OZB	Onroerende Zaakbelasting
O2G2	Openbaar Onderwijs Groep Groningen
P	
PBE	Publiek Belang Electriciteitscentrale Borssele
P&O	Personeel en Organisatie
P&R	Parkeren en Reizen
PGA	Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers
PGB	Persoonsgebonden budget
PHP	Persoonlijk Herstel Plannen
PIB	Persoonsgebonden Inburgeringsbudget
PIJOFACH	Personeel, ICT, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratie, Communicatie en Huisvesting.
PM	Pro Memorie
POP	Provinciaal Omgevingsplan
PPS	Publiek Private Samenwerking

R	
RCP	Regionaal Crisisplan
R&D	Research and Development
R&W	Ruimte en Wonen
RAAK	Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RAJ	Regionaal Actieprogramma Jeugd
RAK	Reserve Aanvaardbare Kosten
RC	Rekening Courant
RCG	Regio Centraal Groningen
REP	Regionaal Educatief Plan
RGSHG	Regeling Geldelijke Steun Huisvesting Gehandicapten
RGSVH	Regeling Geldelijke Steun Voorzieningen aan Huurwoning
RHC	Regionaal Historische Centra
RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiefunctie
RNVGS	Circulaire Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen
RO/EZ	Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken
ROA	Regeling Opvang Asielzoekers
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
ROP	Rente Omslagpercentage
RSP	Regiospecifiek pakket
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RUG	Rijks Universiteit Groningen
RZB	Roerende Zaakbelasting
S	
SE	Standaard Eenheid (arbeidsplaats van 36 uur voor een werknemer met een arbeidshandicap)
SENSE	Centrum voor seksuele gezondheid
SES	Stedelijke Ecologische Structuur
SHV	Schoon, Heel en Veilig
SIG	Stichting Industrie- en Handelgebouwen Groningen
SISA	Single Information Single Audit
SKSG	Stichting Kinderopvang Stad Groningen
SLOK	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven
SMT	Sociaal Medische Teams
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
SO	Speciaal Onderwijs
SOA	Seksueel Overdraagbare Aandoening
SOOG	Stedelijk Overleg Ouderenbonden Groningen
SOZAWE	Dienst Sociale Zaken en Werk
SSC	Shared Service Center
STAG	Stichting Ambulancevervoer Groningen
STIP	Steun- en Informatiepunt
STOV	Stadsgewestelijk Openbaar Vervoer
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
T	
TAG	Teerhoudend asfalt granulaat
TMO	Tussen de Middag Opvang
TMO	Taskforce Management Overstromingen
TROM	Toeristische Recreatieve Ontwikkelings Monitor
U	
UG	Uitgezette (geld)leningen
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
UWV	Uitvoering Werknemers Verzekeringen

V	
V&W	Verkeer en Waterstaat
VAVO	Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs
VGR	Voortgangsrapportage
VHV	Volkshuisvesting
VIA	Verwijs Index Antillianen
VMBO	Vorbereidend Middelbaar- en Beroepsonderwijs
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VRROM	Verkeer Ruimtelijke Ordening en Milieu
VSO	Voorgezet Speciaal Onderwijs
VTA	Vorming Training en Advies vrijwilligers
VTEC	Vrijwilligers in eigen taal en cultuur
VVE	Vereniging van Eigenaren
VVE-programma	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VTV	Voorlopige Vergunning Tot Verblijf
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
W	
Wbb	Wet Bodembescherming
W&I	Werk en Inkomen
W&OC	Werk en Onderzoekscenrum
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
WAS	Waarschuwings- en Alarmeringssysteem
Wet BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
Wet BUIG	Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
WEW	Waarborgfonds Eigen Woning
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WIA	Wet Werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WIJ	Wet investeren in jongeren
WING	Stichting Welzijn in Groningen
Wko	Wet Kinderopvang
Wm	Wet milieubeheer
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMOO	Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Werkproject Groningen
WSF	Wet Studiefinanciering
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WUW	Wet Uitkeringen Wegen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WW	Werkloosheids Wet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWI	Wonen, Wijken en Integratie
WWIK	Wet Werk en Inkomen Kunstenaars
Z	
ZA i.o.	Zorgautoriteit in oprichting
ZAR	Meldpunt Zorgafstemming risicojongeren
ZAT	Zorgadviesteams
ZZL	Zuiderzeelijn
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel

COLOFON

Gemeente Groningen
Postbus 20001
9700 PB Groningen
Telefoonnummer: 050-3677674
Website: www.gemeente.groningen.nl